gari pro pecunia, sed pro pacto ineundæ pacis, vel consimili. ŝ.de arb, cap. exposita.

a ¶ *Monachos.*] Nomine monasterij, cuius nomine contracta fuit obligatio, & ideo compelli debent, vt eam seruent sicut iurauerũt. s̄.eo.ca.i. nostram.cum in ipsius vtilitatem pecunia processerit.

¶ *Glo.seq.obijcit, & simpliciter soluit.*

b ¶ *Et vxorem.*] Sed quare mãdat Papa mulierem istam puniri, cũ iuuetur auxilio Velleiani. ff. ad Velleia. l. 1. & 2. & C. ad Velleia. l. 1. & l. quãuis. Potest dici quòd non puniet, si excipiat quod non potuit fideiubere: vel ipsa forsitan renunciauit beneficio dictarũ legum. vel pôt aliter dici, etiã si non renunciauit, ꝙ punietur propter iuramentum, quod seruari potest sine periculo animæ. s̄. cap. proxi. & ĩ. eod.tit.cap.cum contingat.Ber.

c ¶ *Inhibeatis.*] Cũ ipsi iurauerint eandem conuentionem facere obseruari, compellendi sunt ad hoc si per eos steterit quominus obseruetur: alioquin si darent operam quã possent ad ipsam obseruandã, non inciderent in periuriũ: quia hoc solum vident iurasse se facturos, & curaturos: quia simpliciter factũ alterius iurare non poterant, nec promittere. ff. de verb. obliga. stipulatio ista. in princip. & Insti. de inuti. stipu. §. si quis alium. & argu. 31. q. vlt. cap. vlt.

Alias. G. ... N.

Adde an mulier renũcias Velleiano possit pro debitis incarcerari p Bart. in l. sub cõditione. ff. de test. tut.

Cap. 7. eo. tit. in 1. cõpilatione. Et post concil. Lateran. sub Alexã. iij. par. 17. cap. 5. Et de intellectu, vide Consetum singul. 93. littera E. verbo Emphyteuta.

Sequitur dictum facturum, vel qđ spoponderit non obligat veluti si spondeat Titiũ quinq; aureos daturũ. Io. And.

si fidem dicti monachi non seruarent, abbas dedit eidem, V. † & eius vxorem fideiussores: qui similiter fidem præstitisse dicuntur. ¶ Ideoq; mandamus, quatenus tam abbatẽ quàm monachos [a], quàm V. † & vxorem [b] ipsius monere curetis, vt sicut iurarunt eandem cõuentionem faciant adimpleri, alioquin abbati, & monachis ingressum interdicatis ecclesiæ: & in terra præfati V. † & vxoris eiusdẽ, vsq; ad dignam satisfactionẽ inhibeatis [c] diuina officia celebrari.

¶ Idem Lundoñ. & Vigorieñ. episcopis.

¶ *Periurus est, & ab ecclesia remouendus, qui non necessitate, sed voluntate venit contra licitum iuramentum.*

CAP. X.

Querelã † R. canonici Linconieñ. accepimus, quòd cũ V. clericus ei duos bisantios nomine ecclesiæ de statera se annuatim soluturũ, interposito sacramẽto firmasset, per biennium [d] ab huiusmodi pensionis solutione cessauit. ¶ Quoniam igitur non merentur ecclesias regere, qui sunt crimine periurij [e] irretiti, Mandamus, quatenus si vobis constiterit memoratum V. cõtra iuramentum suum non necessitate [f], sed voluntate, ab eiusdẽ pensionis solutione cessasse †, ipsum à præscripta ecclesia remouentes [g], eam præfato R. restituere minime differatis.

Querelam.] Prima pars ponit impetrantis querelã. Secunda dat iudices: ibi, *Quoniam*, &c. Abb. Siculus.

Casvs. Gulielmus clericus pmisit iuramento interposito R. clerico Linconieñ. se soluturũ annuatim ipsi R. duos Bisantios nomine ecclesiæ de statera, sed per bienniũ in solutione pensionis cessauit, pp quod dictus R. cõquestus fuit dño Papæ. Super hoc scribit Papa iudicibus dicẽs, ꝙ non merentur ecclesias regere qui sunt crimine periurij irretiti: vnde mãdat Papa, quatenus si cõstiterit dictũ G. cõtra iuramentũ suũ cessasse in solutione pẽsionis, non necessitate, sed voluntate, ab ipsa ecclesia ipsum remoueant, & eã prælato R. restituant. Not. ꝙ periuri ecclesias regere non debent. Itẽ cũ aliquis cessat in solutione census per bienniũ, amitũt rei detentionẽ, & res dño restituitur. Item necessitas excusat à periurio.

d ¶ *Per biennium.*] Propter hoc solum priuari debuit, etiam si nõ iurasset. 10. q. 2. c. hoc ius. & §. qui rem. & ĩ. de loca. cap. pen. & vlti. & ff. loca. quæro. §. inter locatorem.

e ¶ *Periurij irretiti.*] Sunt enim infames. 6. q. 1. infames. & c. quicunque. & 22. q. 5. si quis conuictus. & argu. C. de transact. si quis maior. & infamibus portæ dignitatis patere nõ debẽt. C. de dignita. l. 2. lib. 12. & C. de infam. l. vnica. lib. 10. & ĩ. de exces. pla. inter dilectos. nec amplius ad testimoniũ admittunt. 6. q. 1. quicumque. & 22. q. 5. paruuli. & s̄. de testi. testimonium.

¶ *Glos. seq. not. alleg. primo tria iura, secundo tres rationes.*

f ¶ *Non necessitate.*] Nota, ꝙ necessitas excusat à periurio. 23. q. 8. si nulla. ĩ. eo. breui. & 50. dist. presbyteros. quia necessitas legem nõ habet. de ꝯsecra. dist. 1. sicut. & s̄. de ꝯsue. quãto. ĩ. de pig. significante. & de ꝯse. dist. 5. discipulos. & ĩ. de fur. si quis p necessitatẽ. & iura subueniũt necessitate impeditis. ff. ex quib. cau. ma. nõ est. ff. loca. cũ in plures. §. vestimẽta. & ff. si quis cau. l. 2. §. 2. & nõ dicitur deierare qui ex iusta causa deserit iuramentũ. ff. qui satisd. cog. l. vlt. ergo si iste sola voluntate cessauit, merito priuari debet, cũ sit infamis secundum canones: vt dicitur in proxi. notula.

De difficultate, no. ĩ. eo. breui. in 1. gl. Io. And.

¶ *Glossa sequens obijcit, & soluit.*

g ¶ *Remouentes.*] Sed videtur quòd iste nõ deberet remoueri: quia ciuiliter agebatur, de pensione videlicet: vnde etiam probato crimine ciuiliter deponi non debet. ĩ. de accu. super his. & c. inquisitionis. 1. rñso. nec amittere ecclesiam. Arg. contra. s̄. de ord. cog. c. 2. sed hæc forte haberent locum, si iste prælatus esset, & ageretur cõtra eum ciuiliter: sed ipse erat conductor siue vicarius, qui certam debebat domino reddere pẽsionem: vnde probato qualitercumq; eũ fraudem cõmisisse, res est ei auferenda. ff. de lege commis. l. lege 4. & in modum quasi denunciationis fuit hæc querela. & de hoc agebatur vt ecclesia priuaretur. & qui debitum non soluit ad quod iuramento est adstrictus, beneficio suo priuatur. ĩ. de fideius. peruenit. sic & iste priuari debet ecclesia, tum quia per bieñium canonem non soluit, tum quia periurus est voluntate nõ necessitate.

cessare.

Si fundi vendit. & tradit. ... terminũ non ... dus reueniret ... nec aliquid ... in qua sese lit. Io. An.

¶ Lucius tertius Noruiceñ. episcopo.

¶ *Si præsentatus iurat præsentanti de antiquo censu augendo, & postea contrarium iurat instituenti, valet secundum & non primum, tamen ab ecclesia remouetur.*

CAP. XI.

Tva † nos duxit fraternitas consulendos, cui standum sit iuramento, cum clericos religiosi iurisiurandi religione constringunt ad maiorem solito pentionem soluendã: vel præstandum aliquid beneficij præter solitam pensionẽ. cum autem instituuntur ab episcopis, iurant quod antiquam pensionem & solitam non augebunt. ¶ Tuæ igitur consultationi breuiter † respondemus, quod cum posterius iuramentum ratione, & Lateranensis † concilij auctoritate iuuetur, primo præiudicat [h] quod de cupiditate processit. Cæterum iustum est, vt clerici pro periurio [i] quod vitare non possunt, ab ecclesiis perpetuo excludantur.

Tva nos.] Communis diuisio. Secunda: ibi, *Tuæ igitur*. Abb. Siculus.

Casvs. Monachi seu viri religiosi habent aliquando præsentationẽ in ecclesijs, à quibus certam percipiunt pensionẽ: cum ipsi eligunt clericos ad easdẽ ecclesias, constringunt eos iuramẽto, ad maiorem pensionem solito persoluendam, vel præstandum aliquid præter solitam pensionem: cum vero episcopi eos instituunt, iurant ꝙ pensionem annuam non augebunt: quærit hic quod iuramẽtũ sit seruandũ? Rñdet Papa, ꝙ posterius iuramentum ratione & auctoritate Lateraň. concilij iuuatur: & ideo primo præiudicat quod de cupiditate processit: verumtamen iustum est, vt clerici illi pro periurio quod vitare non possunt, ab ecclesiis perpetuo remoueantur. Nota quòd pensio annua augeri non debet. Item si quis duo fecit iuramenta, quod maiori iuuatur ratione, est obseruandum. Item temerarium iuramentum repellitur ab ecclesia.

Cap. 1. eo. tit. in 2. cõpilatione. Et de intellectu, vide Ferdinãd. Vasquium lib. 2. de successionum creatio. §. 18.

qualiter.

Concil. Lateran. sub Alexã. iij. par. 7. §. prohibemus ...

¶ *Duæ sunt hic glo. quarum qualibet dupliciter ostendit sui textus locutionem impropriam.*

h ¶ *Primo præiudicat.*] neutrũ tñ obseruabit, quia de ecclesia remouetur: & licet secundũ non fecisset, primum seruari nõ debet contrarium iuri. ĩ. de censi. prohibemus. & cap. graui. & c. cũ clerici.

i ¶ *Pro periurio.*] idest, temerario iuramẽto. non enim habuit iustitiam secũ, & alia [5] quæ debent in iuramẽto interuenire. 22. q. 2. animaduertendũ. & q. 4. in malis. sicut. n. in iuramẽto exceptũ debet esse ius superioris. ĩ. eo. venientes. & c. ad nostrã 2. & ff. ad municip. imperatores. & in ꝯstit. Friderici de feu. cap. vlt. multo fortius canonicũ intelligit esse saluũ in ipso iuramento. ĩ. eo. veniens. argu. & cap. ad nostram 2. arg. s̄. de constit. quæ in ecclesiarũ. & ff. de pact. iurisgentium. §. gñaliter. si vero quis falsum iurat ignoranter, credens verum esse quod iurat, nullum est peccatum. 22. q. 2. homines falsum iurant. In primo exemplo periuriũ est transgressio iuramenti: qđ si licitũ est, peccat mortaliter transgrediẽdo. s̄. eo. si vero. & c. querelam. si est illicitum, ita vt eius obseruatio vergat in dispendiũ salutis æternæ, nõ peccat ꝯueniendo [6], sed peccauit iurando. 22. q. 4. c. 1. & 2. & 3. Item periuriũ qñque dicitur indiscretum iuramentum: istud ex deliberatione, vel proposito factũ, mortale peccatum est. ĩ. eo. sicut ex litteris. 22. q. 4. qui sacramento. Si vero quis iurat iocosa leuitate, vel incaute, veniale est peccatum. 25. dist. c. vnum orarium. §. criminis. aliàs, ea demum.

Quæ debent in iuramẽto interuenire, seu quales ... B. Thomas 2. 2. q. 89. ...

Et sicut est peccatum ... Io. An.

Additio. Vnde versus. *Si iuramentum licitum vis dicere, cerne*
Quis, cui, quid, per quod, ad quid, cui, quomodo, quando.

Cum

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Vm quidam.] Sunt duo dicta quæ per se patent vt in rubro. Secundum mihi, *Ille vero.* Abb. Siculus.

Cæter. Quidam epi de Sardinia receperunt à quibusdam creditoribus quandam pecuniæ quantitatem, & iuraverunt illam ad certũ terminũ persoluere: quod facere contẽpserunt: quæritur quid sit istis episcopis faciẽdũ, pro eo q̃ cõra iuramẽtum venerũt? Rñdet Papa, q̃ in ipsos tanto grauius est vindicandum, quanto maiori dignitate præcellunt, & quia eorum exemplo alij ad similia prouocantur.

¶ *Gl. seq. alleg. pro concor. 6. cana. & duas decre. pro contrarys 4. cano. & duas leges, & solut.*

a ¶ *Dignitate.*] Sic patet, q̃ dignitas delinquentis aggrauat peccatũ. 40. dist. homo Christianus. & 81. q. 2. præcipue. & 50. dist. quia sanctitas tua. & 19. dist. nulli fas. 32. q. 5. qui vi dedit. 23. q. 1. nulli fas. & ff. de hæred. excõmunicamus. 9. cre dentes. & ff. de homi. sicut dignum. 1. rñio. Arg. cõtra. C. vt nemo pri. l. 2. & 24. q. 1. qui contra pacem. & 17. q. 4. nullus clericorum. & 35. dist. ante oia. 45. dist. cũ beatus. & ff. de pœ. aut facta. 6. psona. Sol. 3 tiestas ista ita debet intelligi: nam in quantitate contẽpnis, meritur Deꝰ quantitatẽ reatus: quan tũ enim infringitur iustus, tantum amat. 7. q. 1. c. aduersitas. 9. cum vero. ergo à simili quantum contemnit, tantum peccat. arg. 11. q. 3. 9. cum ergo. in fi. quanto vero quis maior est, fiue in maiori dignitate, tãto magis præsumitur peccare & cõtemnere: vnde quod dicitur dignitas delinquentis aggrauat peccatũ, melius diceret, aggrauat peccantẽ: q̃ psumit, q̃ plus contẽnat, vnde rõne psumptionis tantũ maior pœnitentia illi imponit, q̃ ecclesia nescit conscientiam illius, tñ potest esse q̃ plus contemneret aliquis rusticus quàm magnus prælatus. vnde Ouid. *Pœnas adulterio, turpis decoret aduiter obeſt.* & sic intellige primam rubricam. In pecuniaria pœna plus puniuntur maiores quàm minores, nobiles, quàm ignobiles, in pœna corporali sæpe puniuntur minores, & parcitur maioribus. 35. dist. ante omnia. & sic intelligũtur contraria.

¶ ILLI VERO. Quidam iurauerunt nõ loqui patri, vel matri, sorori vel fratri, nec aliquod subsidiũ impartiri eisdem. Dicitur q̃ isti ab isto illicito iuramẽto sunt absoluendi, iniuncta eis pœnitẽtia, pro eo quod male iurarunt. No. q̃ plus debent puniri maiores q̃ minores. Item factũ maiorũ trahitur à minoribus in exemplum licẽ iuramentum illicitum non obligat, & ad cautelam à tali iuramento quis absoluitur.

b ¶ *Absoluendi.*] ad cautelã. sic 22. q. 4. inter cætera. cum iuramẽtũ nõ sit vinculũ iniquitatis, vt ibi, & 3. eo. q̃to. & c. Quintauallis.

c ¶ *Pœnitentia.*] vnius anni. 22. q. 4. qui sacramenta.

Icue ex litteris.] Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Respõdemus.* Abbas.

Casvs. Prior cuiusdam monasterii iracũdiæ calore cõmotus, iurauit q̃ in claustro eiusdẽ monasterii in quo professionem fecit, de cæteꝛo cum G. monacho non moraꝛetur: Abbas suus dubitauit, super hoc, consuluit Papam. Et ipse rñdet, q̃ non licuit illi monacho temerarium facere iuramenti contra fidem suæ professiõis, & suæ stabilitatis propositum: Vnde mandat eidem abbati, vt ralem pœnitentiam sibi iniungat, q̃ alij illius exẽplo deterriti similia pertimeꝛent, & in claustro q̃ abiurare non potuit, stabilitate perpetua suam pœnitentiã agat. Nota, quòd temerarium iuramentum non est seruandum. Item iuramentum contra professionem & stabilitatem promissum, non tenet. Item pœna vnius, debet esse metuis multorum.

d ¶ *Meruerunt.*] Vbi vero se deuouit, semper debet manere. 16. q. 1. qui vero. & ideo male iurauit.

e ¶ *Temerarie.*] Immo nec licitum, sine licentia superioris. 12. q. 1. non dicatis. 12. q. 4. monacho. 5. de iur. calumn. 1. in fin. & 5. de postu. ex parte. & 16. q. 1. monachi. Et clericus non debet abiurare ecclesiam sine licentia superioris. 5. de renunciatione. admonet. & 7. de regu. licet.

f ¶ *Frangeret.*] seruando iuramentum.

g ¶ *Pertimescat.*] quia pœna vnius debet esse metus alterius. 2. q. 7. quapropter. C. ad l. iul. re. l. 1. & ff. de pœ. l. capitalium. 9. famosos. & 5. de translat. c. 1. in fin. h ¶ *Pœnitentiam.*] De illicito & temerario iuramẽto pœnitentia debet imponi. 3. c. proxi. & contra tale iuramentum salubriter venientem est. 13. distin. cap. 1. & 2, 22. q. 4. per totum.

Veritatis amica.] ¶ In prima decisa consultatio. In secunda responsio: ibi, *Respondemus.* Abbas.

Cæter. 2 Clemens Papa iij. indulsit Guliel mo regi Siciliæ, vt ipse non teneretur sibi præstare iuramentum fidelitatis pro regno Siciliæ. ita tamen q̃ ex hoc non fieret sibi vel successoribus suis præiudicium, quo minus hæredes sui sibi & successoribꝰ suis fidelitatẽ facere teneꝛent: sup ista in-

dulgẽtia qõ mota fuit in præsentia regis, vtrũ singuli hæredes regis singulis successoribus Clemẽtis ptãre deberẽt fidelitatẽ: tũc duo Cardinales, qui erãt ibi legati apostolicæ sedis, illã indulgentiã sic fuerũt interpretati, q̃ hæredes ipsius regis tenebanꝰ iurare fidelitatem dño Papæ Clemẽti, & successoribus suis: quo ptãto alijs postmodũ iurare minime cõpellũtur: postmodũ q̃ sultus fuit Papa super illa interpretatione, & ipse rñdet, q̃ nõ vult recedere ab illa interpretatione, vt hæredes sui postq̃ fic iurauerunt, successoribus iurare nõ cõpellantur: tñ ita tenenꝰ eis seruare fidelitatẽ ac si iurassent. Hanc formã iurandi habuisti 8. eo. ego N. & colligitur ex antiqua decre. Ber. No. q̃ iuramentũ fidelitatis trãsit ad successores: quia hoc actum fuit expresse. Item licet vasallus non iuret fidelitatem successoribus dñi, tenetur tñ eis eſe fidelis ac si iurasset.

¶ *Semp̃ tenetur.*] Fides enim veritatis, verbo ũ admixtula non requirit. C. vt se ab hæredi. ab. l. 1. sic ergo cõmẽdatur simplicitas 3. 8. de sum. Trini. c. 1. in prin. & 3. q. 9. pura. & 8. de iudi. pastoralis.

¶ *Glossa sequens obiect, & duplicitet soluit.*

¶ *Compellantur.*] Sed a contra vt: libertas ecclesiæ cuilibet successori tenetur professionem facere infra annum. 12. q. 2. sæpe. & cap. longinquitate. & leudararius inuestituram petere debet à dño infra annum: vt in consti. Friderici de feu. 3. præterea. Potest dici q̃ hic fuit specialis indulgẽtia. Vel dicas vertus, q̃ iurare successoribus põt si vult, sed non debet compelli si iuraꝛit sub hac forma. Ego iuro tibi fidelitatẽ & successoribus tuis catholicis: ex quo semel iuratum est sub hac forma, non debet amplius iurare, quia istud iuramentum perpetuum est quo ad illum qui iurauit, & ita tenetur successoribus sicut illi cui iurauit.

¶ Cap. 11. sed tu in 1. compilatione. Et quilibet prælectibus potest aliquando aliquid addere, vel minuere, vide Socinũ consil. 137. incip. pro parte consultationis. lib. 2.

¶ Vide Socinũ lib. 8. de restit. & usur. q. 1. art. 7.

¶ De materia huius quæstionis vide late per Andreã Tiraquellum tract. de pœnis temperan. aut remiti. tract. 2. 1. adde Sumam cathol. infuſt. pa. 46. & cõra q̃ Tiraq. fol. 5. de fidelit. q. 4.

¶ Cap. 3. eod. tit. in 2. compilatione. Vide Romanũ sing. 134. incip. Volo cõmittere. & Decũ, & Card. ibi in 1. q̃stiõ. Caiet. & de regal. iuris.

¶ Vide S. Thom. 2. 2. q. 89. art. 9. humanis lib. 8. de instit. & usum. q. 1. art. 5. Sotus. lib. 5. de iustit. & iure. in materia de iuramẽto. obligat.

¶ Cap. 11. eodem tit. & in 2. compilatione. Et de intelligẽtia huius capitulo, vide Sotum de iustitia & iure. lib. 8. q. 1. art. 5. & 6. & Nauarrum in Manuale. cap. 12. n. 1. & 2. & Nauarrum in Manuale. cap. 12. n. 1. & 2. & Nauarrum in Manuale. cap. 12. n. 1. & 2.

¶ Cap. 11. eodem tit. in 2. compilatione. Et de intelligẽtia huius capitulo, vide Sotum de iustitia & iure. lib. 8. q. 1. art. 5. & 6. & Nauarrum in Manuale. cap. 12. n. 1. & 2.

¶ Atlas ica: hominis. etiam fidelitatis iuramentum. &c.

2 Hic casꝰ Bernardi est, & in antiquis exemplaribus reperitur.

¶ Quod intelligas, vt 20. 16. q. 1. in cupis. 10. And.

¶ De materia huius glossæ, vide baldũ in l. 1. vide Bal. dict. expen. & in l. 1. C. plus val. q̃d agit. & Paulũ de castro consil. 61. & consil. 107.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Verum in ea,] Prima pars ponit q̃nem, & ipſius riſionem. Secunda reſponſionis illationem : ibi, *Cæterum.* Abb. Siculus.

CASVS. Quidam iurauerunt inuiti & compulſi pro vita & rebus ſuis ſeruandis: quærebatur, an iſti indigeant abſolutione, an ipſo iure ſint abſoluti ? Rñdet Papa, q̃ nihil dicit hic aliud quam anteceſſores ſui dixerint, q̃ taliter iuranres abſolue nint: veruntamen vt au ſeratur materia peieran di, non eſt eis dicendũ, vt iuramẽta non ſeruẽt: ſed ſi ea nõ ſeruauerint, non ſunt propter hoc tamq̃ pro mortali crimine puniendi tamq̃ pro directo periurio. Not. q̃ iuramẽtum metu extortum eſt obligatorium, ex quo aliqui à tali abſoluuntur. Item ſi quis tale iuramẽtum non ſeruat, debet puniri nõ tamquam pro directo periurio & volun tario. Item tranſgreſſio huius iuramenti nõ dicitur ſimpliciter morta le peccatum. Item metus iuſtus pœnam attenuat. Ber.

a ¶ *Abſoluãtur.*] id eſt, abſolutiõe indigeãt an ipſo iure ſint abſoluti.

b ¶ *Iuuiti.*] per talem, ſcilicet metũ, qui poſſit cadere in conſtantem virũ. ſ. quod met. cauſ. ad audiẽtiam. & ff. qđ met. cauſ. metus autẽ. aliàs ſi ſponte iurarent vel per vanum metum, non abſoluerentur à iuramento, immo illud neceſſe haberẽt ſeruare. ſ. de reſti. ſpo. accepta. & cap. ſolicite. & ff. quod met. cau. metus autem . quia contra vanum metum non audimur aliquis.

c ¶ *Anteceſſores.*] ſcilicet Gelaſius, Gregori⁹, & Vrbanus. 15. q. 6. 2. Iius. & in cap. nos ſanctorũ iuratos. Et Alex. ſ. eod. ſi vero.

e ¶ *Non ſeruent.*] id eſt, q̃ ad ea obſeruãda nõ ſunt adſtricti: q̃ tenenẽ illa ſeruare, dũmodo ſine interitu ſalutis æternæ ſeruari poſſunt. ſ. eo. ſi vero. veruntñ ſi illa nõ ſeruãt, non ſunt puniendi tamq̃ pro directo periurio, & ita metus culpam attenuat, ſi iuramentum non ſeruant.

f ¶ *Mortali.*] argu. eſt hic, q̃ iuramentum metu extortum parum obligat. ſ. quod metus cau. perlatũ. & ca. abbas. vbi plene de hoc. & ſ. de reſtitu. ſpo. ſolicite. & de hoc dicitur ſ. eo. ſi vero.

Ementi.] In prima parte ponitur querela impetrantis. In ſecunda prouiſio: ibi, *Verum.* Abbas.

CASVS. Quidã Venetus nomine Alanus habuit verba cũ M. Mauricẽ. cõuitia inter ſe inferendo, pp qđ ille A. graues inimicitias dicitur incurriſſe: Quidã amici vtriuſq; partis volentes eos reducere ad cõcordiã, ſuggeſſerũt illi A. vt in ſatisfactione iniurtarũ iuraret ſtare mandatis H. & S. & M. ſanguineorũ ipſius M. ille nõ credẽs le tale quid feciſſe pp quod aliquod graue deberet ſibi imponi, iurauit ſtare mãdatis illorũ: ipſi ꝑceperunt ei ſub debito iuramẽti, q̃ nunquã curia ducis intraret, niſi qñ eos gñaliter vocarentur : iſte recepto tam iniquo mandato, acceſſitad Papã, exponens ſibi ꝓdicta: adiiciens q̃ erat conſiliarius ducis, & pluribus eccleſiis, quarũ erat aduocatus, iuramento tenebaꝫ in iure ſuo adeſſe, & nullo modo taliter iuraſſet ſi mãdatũ ꝓrium ſibi ꝓciuiſſet : Vnde ſuper hoc ſcribit Papa illis tribus ciuibus Venetis, dicens, q̃ ipſe ſuper hoc ſcribit patriarchæ Grandeñ. vt ſi mandatũ illud priori iuramẽto licite facto repugnet, ipſum auctoritate Papæ denũciet nõ ſeruãdũ. Nota q̃ cũ aliquis alicui ſimplr iurat, mandatũ debet eſſe idoneũ, non iniquũ, vt hic patet, aliàs relaxatur mandatũ . Itẽ iuramentũ ꝓrium alii iuramẽto licite facto, ſeruandum non eſt.

¶ *Gloſſa ſequens exponit, obuiat, & ſoluit.*

g ¶ *Mandato.*] idoneo, ſcilicet ſic fuit exaudiẽdum. ſ. de elec. cauſam quæ. & ſ. de reſcrip. cũ adeo. & ff. de op. liber. ſi libertus. ſ. eo. Quintauallis. Iniquæ nõ inire arbitri ſtandũ eſt. ff. de arbit. l. 3. & l. diẽ. ſ. ſtari. dum tñ dolus abſit. C. de arbit. l. 3. ff. de arbit. nõ diſtinguemus. ſ. cũ quidã. & Inſtit. man dati. ſ. illud. Quare ergo nõ ſtatur huic mandato ? Rñdeo, iſti non fuerunt arbitri, ſed fuerunt arbitratores, ſiue amicabiles compoſitores, vt boni viri, vnde ſi male arbitrent, ſiue iniq̃ue cõponant, eorũ dictũ reducendũ eſt ad arbitriũ boni viri. ff. pro ſoc. ſi ſocietatem.

ADDITIO. Vel dic q̃ iſti fuerunt arbitri in re ſua: qđ eis nõ licuit. ff. de arb. l. pe. ſicut nec iudex. de iudic. l. Iulian⁹, & C. ne qs in ſua cauſa ius ſibi dic. l. vnica.

h ¶ *Præſcripſerit.*] argu. iuramenta ſecundũ intentionem iurãtis ſore interpretanda. 22. q. 5. humanæ aures. argu. ſ. 22. q. 5. quacumq; arte. & ca. ecce. de hoc dicit ſ. de ſpõ. ex literis. Sed nõquid potuit ei præcipere, vt cederet bonis: vel vt ei daret bona ſua? Non, q̃a iuramentũ nõ extendit ad illa de quibus non eſt cogitatũ. ſ. eo. Quintauallis. ſ. de deci. ex multiplici. argum. ſ. de reſtit. ſpolia. audita. 22. q. 2. ne quis arbitretur. ff. de tran ſact. cum Aquiliana. ff. de pig. obligatione. ff. de pec. peculij. & C. quæ res pign. ob. poſ. l. 1. Et ciuili modo intelligendũ fuit iuramẽtum, vt dictum eſt in prima notula. ff. de feruitu. ſi cui. ff. de rit. nuptiarum. Sic & libertas ſi iurauit non nubere, de illicitis nuptijs intelligendum eſt. ff. de iure patro. adigere. ſ. vlt.

i ¶ *Repugnet.*] Et ſic vt q̃ ſi mandatum non repugnet priori iuramento, iuramentũ ſit ſeruandum, cum poſſit ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ. ſ. eo. ſi vero. quod verum eſt, tñ ſi enormem læſionẽ in rebus tẽporalibus pateretur, obtinebit relaxationem iuramenti. ſ. quod metus cau. abbas. & 22. q. 4. cap. innocens. ſ. illicitum. vltra medium. verſi. quiſquis ergo, & cætera.

Rem.] Cõmunis diuiſio. Secunda ibi, *Reſpondemus.* Abbas.

CASVS. Aliquis iurauit defendere ac ſeruare pro poſſe ſuo, iura alicuius eccleſiæ: eccleſia requirit ipſum neceſſitate imminẽte ſub debito iuramenti: ipſe appellat: quæritur vtrũ incurrat periurium, ſi eccleſiã non defendat, an prætextu appellationis à periurio excuſatur? Rñdet Papa, q̃ in hoc articulo appellatio nõ excuſat iſtã periurio, immo periurij reatũ incurrit: niſi difficultas, ſiue neceſſitas ipſum excuſet, pp quã nõ poſſit eccleſiæ ſubuenire. Not. q̃ appellatio fruſtratoria non excuſat aliquem ab eo quod facere tenetur. Item neceſſitas ſiue impoſſibilitas excuſat à periurio.

K ¶ *Difficultas.*] & ita difficultas excuſat à periurio, vt ſ. eo. ego N. ſic & neceſſitas. ſ. eod. querelã. ff. qui ſauid. cogantur. l. vlt. ar. ff. de oper-

¶ Cap. 6. extra. de iureiu. compilatione.

¶ periurium dii.

† Cap. 1 eo. tit. in 6. compilatione.

¶ Mauricẽ.

¶ In aliquos antiquis : cũque idẽ A. non credẽs de tale quid cõmiſſo, &c.

¶ De multis clauſulis, quæ intelliguntur in iuramento, vide plene per Rom. & ff. ſi quis ſibi. ſignat. & per Bald. in l. vlt. C. de non num. pec. & Archidiac. in 8. quæſt. Inſtitut. de exception.

¶ obſeruandum.

† Cap. 5. eod. tit. in 5. compilatione.

Et de materia, videtur quod differentia inter periurium, & de ſolutum in c. quæ in eccleſiaſt. ſupra de deſponſ. & Alex. conſil. 152. ſecundo. prope ſpeciem 4. volum.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

oper. liber. ſi libertus. ff. quarum re. actio non datur. l. 1. 9. quę onerandæ. licet non excuſet à pœna conuentionali. ff. de verb. oblig. l. continuus actus. 9. illud quoque.

a *Glo. ſeq. quærit, arg. pro & contra. ponit tres caſus quibus aduocatus non iuuat eccleſiam.*

a ¶ *Requiſitus.*] Sed nũquid tenetur eccleſiam iuuare non requiſitus? Videtur q̃ ſic. 93. diſtinctione. ſi inimicus. Arg. cõtra. ff. quorum lega. l. 1. §. 2. & arg. huius litteræ. ?. Si vero eccleſia non ſeruauit ei fidẽ in ſuis neceſſitatibus, nec ipſe à principio tenetur ipſam iuuare. 22. q. 5. de forma. 8. eo. perueniit. 2. vel ſi eccleſia ſubtraxit ei ſalarium ſuum conſuetum. ff. locati. quæro. 6 inter locatorem. vel ſi remordet eũ ſcientia q̃ habeat malã cauſã. 11. q. 3. vę qui dicitis. nam & tũc aduocatus non tenetur iuuare clientulum ſuũ. C. de iudi. rem non nouam. 6 patroni cauſarũ. Sed ipſe licet teneatur ſequi cõſcientiam ſuã, eccleſia tamen habebit eum pro periuro. 5. de reſtitu. ſpol. litteras. & ?. de ſenten. excom. inquiſitioni.

Vanto.] Princeps qui iurauit certã ſeruare moneta: ſi ſciebat illam legitimo põdere fraudatam, pœnitere debet de iuramento quod fuit illicitum: & ideo non ſeruãdũ. Si vero ignorabat, tunc iuramẽtum ſeruat ſi illam facit reſtaurari. ſic cõmuniter ſummatur. Primo ponitur conſultatio. Secundo reſſio: ibi, *Super quo.* In qua tria membra diſtinguit. Secundum ibi, *Si vero.* Tertium ibi, *Ve. puntamen.* Abbas.

Cassv. Quidam conſiliarij regis Aragonum, immo potius deceptores, induxerunt ipſum vt iuraret irrequiſito aſſenſu populi, vſque ad certũ tempus, patris ſui conſeruare monetam, quæ circa mortem eius legitimo pondere fuerat diminuta, ita q̃ graue ſcandalum in populo ortum erat: Hoc intellecto rex quod indiſcrete fecerat, reuocare voluebat, & ſatisfacere populo: vnde petijt abſolui ab huiuſmodi iuramento: Papa ſcribit eidem dicens, quòd in caſu illo non tam eſt abſolutio neceſſaria, quàm interpretatio adhibenda: cũ enim iuramentũ illud fecit, aut credebat monetã illam falſam eſſe, aut legitimã. ſi falſam, iurauit ſe fuiſſe illicitum, & ideo non ſeruandum, & pro eo debet illi pœnitentia indici: ſi vero credebat legitimã, iuramentum licitũ fuit, & ideo ſeruandũ. & Papa cõſulit illis, vt moneta illa reprobata, q̃ diminuta fuerat à legitimo pondere, alia moneta cudatur nomine patris illi, & illam reducat ad legitimũ ſtatum, quem habuit tempore patris ſui meliorem: & ſic iuramentum ſeruabit, veruntamen ſi credebat monetam diminutam quando iuramentum illud præſtitit, & ſua eum conſcientia remordet, confiteatur peccatum ſuum, & pro illicito iuramento pœnitentiam agat. Nota quòd iuramentum aliquando recipit interpretationem, vt hic patet, & quòd aliquando requirit abſolutionem. Item iuramentum non eſt vinculum iniquitatis, & ad licita & honeſta ſemper debet referri. Item iuramentum illicitum non eſt ſeruandum.

¶ Gloſa ſequens tractat de triplici falſario monetæ, & ponit circa illud crimen tria ſpecialia.

b ¶ *Defraudata.*] Qui ? enim falſat monetam principis, exuritur. C. de fal. mone. l. 2. Qui aũt falſat monetã ciuitatis, punitur capite. C. eo. l. 1. Sed ille qui nũmos radit vel tingit, ſi liber eſt, dãt ad beſtias: ſi ſeruꝰ vltimo ſupplicio punit. ff. ad leg. Cornel. de fal. quicũque. & ſunt hæc tria ſpecialia: qa quilibet tenetur ad accuſationem huius criminis. Item quia condemnatus non appellat: Item quòd punit ille in cuius domo falſa moneta cuditur, licet illud ignoret. C. de fal. mone. l. 1.

¶ Gloſa ſeq. reci. per q. an Papa poſſit abſoluere à iuramento. ponit opin. Hoſtien. Law. & Tanc.

quam requiſitus ª nõ poſſit eccleſiæ ſubuenire) culpa periurij potius irretitur.

¶ Idem illuſtri regi ꝯ Aragoniæ.

¶ Iurans ſcienter illicitum, non indiget abſolutione, ſed tenetur illud non obſeruare. Si vero iurauit ignoranter, debet illud obſeruare, ſi aliquo licito modo eſt obſeruabile. Si autem iurauit licitum quod putabat illicitum, debet obſeruare iuramentum: ſed de animo deprauato aget pœnitentiam.

CAP. XVIII.

QVanto ꝯ perſonam tuam: & infra. ¶ Quidam conſiliarij tui (immo potius deceptores) tuum animum induxerunt, vt iurares irrequiſito aſſenſu populi, vſque ad certum tempus, patris tui conſeruare monetam, quæ tamen circa mortem eius fuerat legitimo pondere defraudata ᵇ. Cum autem adeo ſit diminuta, & minoris valoris effecta, quòd graue propter hoc ſcandalum in populo generatur, tu ꝯ quod egeras indiſcrete cupiens reuocare, ac neceſſitati populi ſatisfacere, ab obſeruatione iuramenti prædicti, poſtulaſti ſuppliciter à nobis abſolui ᶜ. ¶ Super quo diligẽs indagator pontifex facile intueri, quòd non tam erat abſolutio neceſſaria, quàm interpretatio requirenda: quoniam ſi iuramentum feciſti, monetam aut falſam, aut legitimam eſſe credebas. Si falſam, iuramentum fuiſſet illicitum, & nullatenus obſeruandum, & pro eo eſſet tibi pœnitentia iniungenda: cum iuramentum non vt eſſet iniquitatis ᵈ vinculum, fuerit inſtitutum. ¶ Si vero legitimam eſſe credebas, iuramentum licitum fuit & vſque quaque ſeruandum. Et vt irreprehenſibiliter obſeruetur, conſulimus & mandamus, vt reprobata moneta, quæ à legitimo pondere fuerat defraudata, alia ſub nomine patris tui moneta cudatur, quam ad legitimũ pondus reducas, ſecundum eum ſtatum, quem tempore patris ᵉ tui habuit meliorẽ: ita quod antiqua moneta, quæ ab illo ſtatu falſata nõ fuerat, cũ ea pariter expendatur: per quod & diſpendium vitari poterit, & iuramentũ ſeruari ᶠ. ¶ Veruntamen ſi monetam ipſam in præſtatione iuramenti credebas à legitimo pondere diminutam, & tua ſuper hoc conſcientia te remordeat: tuũ humiliter cõfitere peccatum, & ſatisfactionem ᵍ iniunctam tibi pro illicito iuramento ſtudeas adimplere.

a Cap. 4. ex. tit. in 5. collatione. Et de mente abſoluens à iuramento, vide Felinũ in 2. 2. infra de ſponſat. adde Cardinalẽ in clement. 1. §. nos autẽ. de iuramen. & B. Tho. 2. 2. q. 89. art 9.

¶ In eodẽ. Barbatia: tu q̃ ſ. ignorãs indiferenter, dixerit ea pœtes, &c.

¶ De falſis nummis mone tam, & quãdo ſunt vitãdi. vide extra. de crimine falſi. & Panor. v. ſimpli: Cõſul. Imol. & Iaſon. Caſtrẽſis. 5. fal. ſum. & Cotta tractatum in tract. de collatione. verũ. nũ. nullus nummus. q. 3.

a Gloſ. dicit hãc obſeruãtiã nõ gaudere ſi fecerit cui ſi monetã falſã nõmine pręſtiti, ſed ſoluit verũ: nec alteri. præiudicet. non refert an cudatur ſub nomine ęris & ſilij, vel ſ. figura pontę, vt hic patet Io. And.

b Hic gloſ. ſuta non eſt Bart. Cy. nec Iaſon. ſed Io. antiqua cod. optus.

alij non diſcordant. Et ſic etiam intelliguntur illa verba, vouere & reddere domino iuramenta veſtra. & eſt arg. ad prædic. 25. q. 1. §. vltim. ver. ipſi namque ſoli, &c. & ff. de vulg. & pupil. ſubſtitutio. ex facto. Hic vero non fuit neceſſaria abſolutio, ſed interpretatio ſecundum quod ſequitur in littera, & ſecundum interpretationem debet ſeruari: quia fuit legitimum iuramentum.

d ¶ *Iniquitatis vinculum.*] 22. q. 4. inter cætera.

¶ *Gloſa ſequens obijcit, & ſoluit.*

e ¶ *Patris.*] Hoc ideo quia in forma iuramẽti fuit hoc expreſſum. Sed nonne tunc mentiretur inſcriptio monetæ ? immo videtur q̃ rex ipſe falſarius eſſet. ff. ad l. Cornel. de fal. falſi nominis. & ?. de his quæ fi. à præla. ſine conſenſu capituli. quanto. In moneta enim tria exiguntur, quantitas ponderis, materia, & publica forma. ff. de contrahen. empt. l. 1. Reſpondeo 4 quòd non ſemper inſcriptioni monetæ fides adhibetur, ſicut nec inſcriptioni ſepulchri. C. de relig. & ſump. fu. l. monumẽtorum. immo pictura eſt quæ largam habet licentiam, ſemper enim fas fuit pictoribus & poetis nouitates inuenire. licet ſit ar contra. 24. q. 2. ſane. in princi. Ioan. Item ſi fur ex auro vel argento monetam publicam falſam faciat, illo punito pecunia in theſauro publico conſeruatur. 1. quæſt. 1. quod quidam. circa medium. & er. ſi enim aliquid ſortum, &c.

f ¶ *Seruari.*] & ꝯ ſic ſi non poſſit expreſſe ſeruari in omni; ſeruatur tamen in illa quæ fuerat defraudata. & eſt argum. ad quæſtionem propoſitam & ſoluitam. infra de ſpon. ex litteris 2. in gl. iſti erant.

g ¶ *Satisfactionem.*] Pro temerario iuramento imponitur pœnitentia vnius anni. 22. quæſt. 4. qui ſacramento. ſed pro direcło periurio imponitur pœnitentia vij. annorum. 6. quæſt. 1. quicũque. & 22. quæſt. 1. cap. vltim. immo qui ſcienter deierat, ſecundum canones infamis eſt: vt 6. quæſt. 1. infames. & qui contra tranſactionem iuratam venerit ſcienter, infamis eſt. C. de tranſac. ſi quis maior.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

V *Enientes.*] Iudices qui iurant infra certũ tẽpus sententias exequi, hoc nõ obstante appellationibus ab eis interiectis deferre tenentur. h. d. Diuiditur in quatuor partes: In prima reprehẽsio consulũ. In secunda: ibi, *Verum.* ipsorũ excusatio. In tertia: ibi, *Quia vero.* ipsorũ excusationis reprobatio, & generale mandatũ. In quarta: ibi, *Cum ergo.* mandatum speciale & cõminatio nõ parẽtis. Abb.

Casus. Quidam ciuis Tudertinus S. nomine, conuẽtus fuit ab aduersario suo coram iudice ciuitatis, super quibusdam possessionibus: Iudex auditis meritis causæ, cõdẽnauit ipsum ad restitutionem rerum petitarũ: ab illa sententia appellauit ad dñm Papam: consules ciuitatis non obstante appellatione, sñiam illã executioni mandarunt, inducentes actorẽ in possessionem rerum de quibus quæstio vertebatur: super hoc appellans conquestus fuit dño Papæ, cui subest ciuitas illa quo ad temporalem iurisdictionem: Vnde ipse consulibus & populo Tudertino mãdauit, vt possessionem ipsam restituant appellãti, alioquin nouerint ꝙ ipse mãdauit Nucerino epo vt eos ad id ecclesiastica censura compellat: cuius negotij occasione præmittit Papa quæ præcedunt, dicẽs ꝙ ipsi tenentur humiliter & deuote appellationibus ad sedẽ Apost. interpositis deferre: quia etiam leges seculares post sententiam beneficiũ appellationis non denegant aggrauatis, sed ipsi sñias appellatione suspensas exequũtur: Consules Tudertini se super hoc excusabant in præsentia Papę dicentes, ꝙ cũ aliqui vocantur ad officiũ consulatus, iurant ꝙ super mutuis & plagiarijs iudicabunt secundũ consuetudinẽ ciuitatis, & infra xxviij. dies sñias exequent: vnde saluo hmõi iuramẽto non poterãt deferre appellationibus; Sed ꝯtra executionẽ dicit Papa, ꝙ iudices iurãt iudicare secundũ leges, sicut consules isti iurãt iudicare secundũ consuetudinẽ ciuitatis suæ: & ideo sicut iudices possunt grauare subditos ꝯ leges, sic & consules isti possunt cõtra consuetudinẽ suos subditos aggrauare: Vnde præcipit eis, quatenus appellationibus ad sedem Apostolicam interpositis deferant humiliter & deuote, cum iuramentũ illud, eos excusare non possit, in quo ius superioris intelligitur exceptũ. Not. decre. istã ad plura argumenta. Primo ad illud, Sñia diffinitiua à qua est appellatũ, non debet executioni mãdari. ꝙ si fiat executio, debet reuocari, vt hic patet: & ideo deferre debet iudex appellationi, & nihil innouare ea pendẽte. Item in iuramento semper ius superioris intelligitur exceptum: & cuiuscumque alterius: quia iuramentũ factũ in præiudiciũ alterius nõ valet: cum illud obseruare non possit. Item iuramentum personale est.

a *Leges.*] 2. q. 6. anteriorum. & c. non ita.

b *Plagiarijs.*] id est fideiussoribus. vulgare est illius terræ.

c *Iurarunt.*] in Authen. de iud. §. quia vero. coll. 6. C. de iudi. rem non nouam. & 3. q. 7. iudicet.

d *Consuetudinem.*] licite ergo iudicatur, secundũ consuetudinẽ loci. s. de eo qui mit. in po. causa rei seruãdæ. cũ venissent. quia cõsuetudo præiudicat iuri. s. de consue. cap. penult.

e *Interpositis.*] ista ciuitas Tudertina subest dño Papæ quo ad iurisdictionem temporalem, & ideo tenent appellationes ad Papã factæ, aliàs non. j. de app. si duobus.

f *Ius.*] vnde pone: aliquis est receptus in canonicum & in fratrem, iurat se seruare laudabilem consuetudinem ecclesiæ suæ: & talis est consuetudo in ecclesia, ꝙ qui ibi habet præbendam, debet residere per sex menses, sed antequam faciat quod iurauit, accedit ad sedẽ Apostolicã, & supplicat dño Papę, vt ipsum absoluat: Quæro vtrũ iste sit periurus? Et rñdetur ꝙ non; ar. istius litteræ: quia vt ꝙ qñ iurauit, ꝙ debuit intelligi, nisi dñs Papa remittat ei iuramentum. Sed probo, ꝙ sit periurus. C. de transa. si quis maior. vbi dicit ꝙ aliquis venit contra iuramentũ tribus modis: iudice interpellãdo, iudici supplicando, quod ꝓmisit non faciendo: Vnde vĩ ꝙ iste sit periurus supplicando Rom. Pon. vt absoluat, sed si petitione nõ præmissa ipsum absoluisset, nõ esset periurus.

¶ Idẽ consulibus & populo Tudertino.

¶ *Non valet iuramentum præstitum in præiudicium iuris superioris.*

CAP. XIX.

V Enientes ad sedem Apostolicam consules vestros, super his quæ ad nos de vobis sæpius referuntur, & commonere curauimus, & aliquantulum aspere conuenire: Cum enim appellationibus interpositis ad Apostolicam sedem teneamini humiliter & deuote deferre: cum & leges[a] etiã seculares post sententiam, beneficium appellationis non denegent aggrauatis, vos sententias appellatione suspensas, executioni mãdatis. Verum ijdem consules nobis exponere curauerunt, quòd cum aliqui vestrum vocantur ad officium consulatus, firmant proprio sacramento, quod super mutuis & plagiarijs[b] secũdum vestræ ciuitatis consuetudinem iudicabunt: & infra viginti octo dies quæ iudicauerũt, exequentur: Vnde saluo huiusmodi iuramento, vos non posse super his appellationibus deferre, dicebant. Quia vero nõ minus iudices secundum leges, quàm consules vestri secundũ consuetudinem vestræ ciuitatis iudicare iurarũt[c], & ideo sicut iudices cõtra leges, sic & cõsules vestri contra cõsuetudinem[d], possent subditos aggrauare: Mandamus, quatenus appellationibus ad nos interpositis[e] deferatis: cum prædictum iuramentũ vos excusare nõ possit, in quo debet intelligi ius[f] superioris[g] exceptum[h]. Cum ergo postquam S. lator præsentium ad sedem Apostolicam à sententia G. iudicis appellauit, sententiam ipsam duxeritis executioni mandandam[i], in possessionem rerum de quibus quæstio vertebatur, appellantis aduersarium inducentes: Volumus & mãdamus, vt possessionem ipsam restituatis[k] eidem: alioquin noueritis nos episcopo Nucerino mãdasse, vt vos ad id ecclesiastica censura compellat.

¶ Idem Pisano archiepiscopo.

¶ *Iurans vsuras nõ repetere, potest iuramẽto nõ obstãte ex noua causa repetere. h. d. secundũ intellectũ notabiliorẽ.*

CAP. XX.

A D nostram noueris au-

g *Ius superioris.*] No. ꝙ in iuramento excipit auctoritas maioris, vt hic patet. & j. eo. et te. & s. de rescri. ꝯstitutus. arg. à ꝯrio sensu. ff. ad muni. imperatores. & in consti. Friderici de feud. §. vlt. & est ius canonicum. j. eo. ad nostram 2. Io.

¶ *Glossa sequens recitetur per contrarium.*

h *Exceptum.*] sed nõne possunt super hoc condere legem munici palem contra ius cõe? Rñdeo, possunt condere legem contra ius cõe, quę tñ non sit in præiudicium alterius, vt hic dicit. & s. de cõsti. quæ in ecclesiarũ. specialiter tñ nõ ꝯcedo legẽ bene possunt litigantes renũciare appellationi. C. de tem. ap. l. illud. §. vlt.

i *Executioni mandandam.*] quod fieri nõ debuit: tum quia beneficio appellationis extinguitur pronunciatũ. ff. ad Turpil. l. 1. §. vlt. tum quia interposita appellatione nihil innouari oportet. 2. q. 6. appellatione. & ff. nil inno. appel. pen. l. vnica. Ber.

k *Possessionem ipsam.*] cum appellatur à sententia diffinitiua, si appellatione pendẽte fuit mandata executioni, iudex appellationis debet reuocare in irritũ quicquid factũ est post appellationẽ, & antequam cognoscat an appellatio sit iusta vel iniusta: sed secus est cum appellatur à grauamine, quia prius debet cognosci de meritis appellationis, quàm reuocari quod factum est post appellationem. s. de dila. c. 1. in fi. quia ibi dicitur: si est ita, reuocato, &c. Iudex ordinarius non põt exequi suã sñiam ex quo altera pars appellauit: sed iudex delegatus põt nõ obstante appellatione alterius partis. s. de offi. dele. super eo. in fi. & cap. pastoralis. §. præterea. certe istæ duæ vltimæ concordantiæ contrarium dicunt.

¶ *Glossa sequens signat contrarium & soluit.*

l *Restituatis.*] arg. contra. ff. de appel. cũ ex causa. vbi expectat talis restitutio vsq; ad euentũ cõfirmationis, vel cassationis sñiæ. Sed non est ꝯrium: quia non dicitur ibi, ꝙ nõ debeat expectari, sed ibi recitatur factũ ꝓut contingit: vnde patet ꝙ pendente appellatione executio nõ debet fieri: & si fiat, inuito possessore restitui debet in pristinũ statum antequam appellationis causa examinetur. ar. s. de offi. deleg. pastoralis. §. præterea. & hoc est notabile.

ij A *D nostram.*] Per iudicis officiũ subuenitur illi qui propter iuramentũ vsuras repetere nõ põt. ita summat Io. And. Et quidã ꝓcedit hoc summariũ secundũ vnũ intellectũ satis clarũ. Primo narrat factum. Secundo prouidet: ibi, [*Mandamus.*] Abbas.

Casus. Quidã ciues Pisani I. & G. cuidã vsurario P. noĩe multas persoluerunt vsuras, iuramẽto interposito, ꝙ nec ꝑ se, nec ꝑ alium ꝑdictas vsuras repeterẽt, vel apud ecclesiasticũ iudicẽ, vel etiã seculare sup his deponerent qõnem. Creditor postmodũ cõdidit testamentũ, in quo ꝓcepit hæredibus suis, vt oĩbus qui ꝓbarẽt se dedisse vsuras eidẽ, ipsas eis restituerẽt: Sed dicti I. & G. non audebãt repetere vsuras ꝓp hmõi iuramentũ. & hæredes non satisfaciebãt eidẽ. ꝓuenit hoc ad notitiã dñi Papæ, vnde mãdat Pisano archiepo, quatenus sub pœna excõicationis publice in ecclesia ꝓponat, vt q super hoc veritatẽ nouerint, ꝓcedant ad testimoniũ ꝓferendũ: & si constiterit de ꝓmissis, compellat hæredes illius ꝑ cẽsura ecclesiasticã vt vsuras quas pater illorũ à ꝑdictis recepit, restituãt vniuersas. Not. ꝙ hic recipiunt testes lite non cõtest. quia ꝓcedebatur in modũ inquisitionis siue denunciationis, & ex officio iudicis. Item qui

Cap. 1. cõpilatione. Et de intellectu tex. & glossarũ vide post alios hic Guido. ad Papæ.

possunt.

Imputatio. ibi dicitur ꝙ in omni iuramento noĩatim excipitur imperator.

Nec habetur in uetustis codicibus, nec est Bernardi.

Recendo.

Cap. 6. eo. tit. in 3. cõpilatione. Et de materia vide B. Thomã. 2. 2. q. 78. art. 3. & Dominicũ Soni lib. 6 d iust. & iure. q. 1. art. 4.

Hæc tota glossa nõ est Bernardi, nec habetur in antiquis codicibus.

Adde ꝙ appellatio suspendit executionẽ. l. 1. & 2. Pio l. 1. cũ gloss. & de Barth. de re iud.

Ibi maiores & minores iudices iurare iubentur. Io. And.

Hæc glossula nõ est Bernardi, nec habet in vetustis exẽplarib.

Neque hanc glossã post Bernardi, nec inuenio in vetustis exẽplaribus.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

qui non poteſt agere propter iuramentum, pōt denunciare. Idē aliquid conceditur vna via, & alia denegatur. Item victimæ voluntatis executio ſpectat ad eccleſiam ſi hæredes exequi noluerint.

a ¶ *Perueniſſe.*] Non dicit per quem, vel à quo.

ADDITIO. Forte fuit fideicōmiſſarius teſtatoris vel amicus debitoris, vel ipſe debitor: ſed hoc forte fuit tacitū propter opinionem vulgarium, qui per id æſtimabant illū peruenū. & eſt ſim. ī. eo. intellecto. ī. de arbit. peruenit. Io. Andr.

¶ *Glo. ſeq. ſoluit tres queſtiones.*

b ¶ *Repeterene.*] ſi iurauit non repetere, denunciet illud eccleſiæ. Quid ſi iurauit non denunciare? Rōdeo, iuramentū fuit illicitū, & ideo non ſeruandū: cū quilibet ad hoc teneat. ī. de cog. ſpiri. tua nos. & ī. de hęre. cum ex iuncto. ī. eo. quēadmodum. in fin. & 2. q. 1. ſi peccauerit. ſed ſi iurauerit ſoluere, nec repetere, nec recipere ı, illud denunciet eccleſiæ, vt dictum eſt. Vin.

c ¶ *Gloſſa ſeq. vnā. per q. an iure legato, &c.*

c ¶ *Probarene.*] videtur iuramentū illud remiſſum eſſe ex teſtamento: niſi velis ita interpretari hæc verba, vt ſilli de hæreditate repetere non poſſint, qui iurauerūt non repetere. Sed tū largius interpretabimur vltimas volūtates. ī. de donatio. cū dilecti. ff. de triti. vi. & oleo lega. l. 3. Sic ergo iure legati poſſūt iſti repetere vſuras, quaſi ex noua cauſa ſuperueniente. Sienim aliquis abiurat beneficiū, pōt poſtea ipſū repetere ex noua cauſa ſuperueniēte. ſi de renun. cū inter P. & ff. de ſucceſſ. edic. l. 1. §. quod dicimus. aliàs, §. ſed videndū. & arg. ī. quod met. cau. ad audientiā. Item cum iuro ſoluere aliquid, ſolutū poſſum repetere. ī. eo. debitores. non enim eſt cogitandū de nouo iure. ff. de tranſact. cum Aquiliana. Si vero ius nouum non eſt mihi acquiſitū, poſſum agere vt remittatur iuramentum. ī. eod. c. 1. & primo agendum eſt eo vt iuramentum remittatur, & tunc poteſt repetere ſecure. Ber.

d ¶ *Ad teſtimonium.*] Nota teſtimomū ferri lite non conte. ſed hoc ideo cōtingit, quia hic ꝓcedebatur in modū inquiſitionis, ſiue denūciationis, vtpatet per prin. c. vlt. 2 vel Papa hic voluit extra ordinem procedi, & ſine accuſatore per denunciationem. Item quia ad eccleſiam, vel epiſcopum ſpectat exequi voluntates defunctorum. ī. de teſtib. ſi hæredes. & cap. penult. & C. de epi. & cleri. nulli. & l. ſi quis ad declinandā. & ff. de petit. hære. ſi hæreditas. §. vlt. & ſic ſeruant iſti iuramentum ſuum hac via. Io.

e ¶ *Conſtaterit.*] per inquiſitionem. ī. de teſti. cog. Præterea.

iij AD *noſtrā.*] Iudex qui iurauit in omni cauſa iudiciarū ordinē obſeruare, in notoriis ſubtilitatē ordinis iudiciarij nō ſeruabit, h. d. Diuiditur. nā in prima parte recitat tenorē iuramenti: in ſecunda: ibi, *Nos.* illud dupliciter interpretatur. Et ſecūda interpretatio: ibi, *Quamquam.* Et vt clarius habeas intellectū, pone ſic caſum. Archiepiſcopus Neapolitanus qui ex extorſionē, forte ad inſtantiam ſui capituli vel populi, piſtitit generale iuramentū, vt in omni cauſa obſeruaret ordinem iudiciarū: proceſſu temporis cum occurrerent facta notoria, dubitauit an deberet in eis iudiciarū ordinem obſeruare: Papa ſuper hoc conſultus interpretatus eſt hoc iuramentum dupliciter: primo vt non extendatur ad cauſas notorias, ſed intelligatur ſecundum ſubiectam materiam. ſ. vt in cauſis non notorijs obſeruetur ordo iudiciarius: in notorijs vero non ſeruetur per omnia: quia ordo in notorijs eſt, vt per omnia nō ſeruetur, iuxta illud vulgatum: In extraordinarijs ordo eſt ordinem non ſeruare. Secundo dicit poſſe intelligi, vt referat ad cauſas, in quibus ordo iudiciarius eſt ſeruandus: dicit enim quòd ſi iſte archiepiſcopus habuit in animo vt ordinē iudiciarū in omni cauſa pariter ſeruaret, & hic ceſſet prædicta interpretatio: tale iuramentum cum ſit contra canonicas ſanctiones, potius eſt dicendū periurium, nec aliqua ratione ſeruādum. Abbas. Not. ꝙ iuramenta contra canones præſtitum non tenent. Item iurare contra ius, non iuramentum, ſed potius periurium eſt. Item iuramentum directe ſeruari poteſt, vel per interpretationem ſeruandum eſt. Item in dubijs benigna debet fieri interpretatio. In notorijs per omnia ordo iudiciarius non eſt ſeruandus. Item arg. ꝙ verbum generale nō eſt generaliter intelligendum.

f ¶ *Per extorſionē.*] vnde videbitur non teneri.

¶ *Gl. ſeq. tractat de duplici proceſſu notory.*

g ¶ *Obſeruandus.*] ex toto: aliàs citari debet ꝓ 2. q. 1. Deus omnipotens. & ſuia ferri. ī. de diuort. porro. & ī. de appellatio. cum ſit Romana. in fin. & hæc vera ſunt in ꝓpuncia in qua ſunt notoria de iudici & alijs. Si vero nō ſint notoria in hac prouincia, ſunt tamen notoria in alia, vel ſunt hic notoria, & iudex neſcit: tunc pōt duobus modis ꝓcedere. Cardine iudiciario ac ſi eſſet notorium. arg. ī. de elect. bone. & 2. q. 1. puden-

dā. & 2. q. 1. Deus. vel cognoſcere an ſit notorium: & facta ſibi fide ſuper hoc procedet contra reum quaſi crimen eſſet notorium. Et in ſimilibus duas vias habet iudex. poteſt enim ſuſpendere infamatum vſque ad purgationem. 2. q. 5. presbyter. vel inquiſitione facere ex officio ſuo. 2. q. 1. Deus omnipotens.

h ¶ *In mente.*] arg. iuramenta & promiſſa non extendi, niſi ad dea de quibus cogitatum eſt. ar. 22. q. 2. ne quis. ff. de tranſact. cū Aquiliana. & ff. de pac. tres fratres.

i ¶ *Periurij.*] ſ. e. nia. & ī. de ijs q̄ fi. à ma. par. ca. c. 1. & ī. e. ficut.

k ¶ *Benignius.*] ſic ī. de teſti. cum tu. nam promptum eſt leges legibus concordare. C. de inoffi. dona. l. 1.

l ¶ *Seruare.* Iuxta illud, *Eſt in amore modus non habuiſſe modum.*

m ¶ *Poſtulat.*] ī. de ver. ſig. cum olim. & ī. de vſur. cum in tua. ī. de cohabi. cleri. & mu. veſtra.

¶ *Gloſ. ſequens obijcit, & ſoluit, & vni contrario reſpondet.*

n ¶ *Requirit.*] Sed nonne ordo iudiciarius pōt ſeruari ſine peccato in notorijs? Arg. ꝙ ſic. ī. de ele. bonæ. & Aug. ꝙbat id qđ notoriū eſt. ſ. eccleſiā non eſſe nullam. 24. q. 1. pudēda. in fi. & ita vī licitū ſacramentū, vt in notorijs ſeruetur. Sed certe hoc iurare, ꝙ in omni notorio ſeruet ordo iuris, eſt illicitū, & multū læderetur ius actoris, cū ei incumberet onus ꝓbandi, & diſciplina iudicialis ſqderetur, ſi iudex non poſſet punire niſi prius ꝓbaretur , ſed hoc fieri nō debet: quia nullæ ſunt validiores ꝓbationes quām per confeſſionē facti. In illa decre. bonę. factū fuit ob ſcandalū ad cautelam, vt ibi dicitur, vel forſitan non erat notorium iudici. Lau.

¶ *Gloſſa ſeq. ar. alle. quatuor iura pro, & quatuor contra.*

o ¶ *In illis videlicet.*] argu. ꝙ verbum generale non eſt generaliter intelligendū: vt 2. q. 1. iudices. verſ. oia bona Damaſci. & ff. de ſer-

¹ Supple eū obligatus. dixit Ho. & ſi omnino iurans teneat hoc iuramentū ſeruare, nō ſi creditor petunia illata ſacrificari eet, ſed het inde elemoſyna. de vſur. cū tu. Io. And.

¶ Cap. 7. con. tin. ī. eſt plationē. Er de ma teria. vide ī. eo. quod in maiorib. nō ſtatutis in ris ſeruandis, vide in hi clarum in quæſtio. §. h. q. 2. de Salicetō & doctores in. l. 2. q. quidā. C. de accuſat. & Antonium Go mezij tom. 1. tract. 19. ſeruat. rap. 1.

² Sed hodie in caſu ſ. vſurario ſine lit. cōteſt. geodeſia. nō ſtatuit de modo diſtingendi. & de vſur. leg. fapo. ſoum. And.

Idē not. de pur. cano. diffi. ch. in glo. quia nec. & idē hactan. & in decre. ſacro. vi prin. ī. de ſent. excō. vbi de mentione loquimur, Io. And.

Aliàs ¶ Quamquā etiam.

Vide l. ſi vero. ī. eo. ſi ſanct. ꝓpter. & l. 2. & ibi Bartol. ff. de fact.

Concor. l. præſcrip. ſ. ſicut. cum gl. C. de hæ qui ad eccle. conſe.

Et ſic qñ ꝙne tranſiuue crimina impunita contra id ī. de ſen ex com. vt fama & hic indicit peticulū ſalutis. arg. ra. q. 1. cum de votiſſimā.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

uit. si cui. & ff. de pig. obligatione. & de consc. dist. 2. reuera. uer. de operibus totius mundi. circa finē. arg. cōtra. 19. dist. si Romanorū. 31. q. 1. q. 9 si dormierit. & 1. q. 1. sunt nonnulli. & j. de priui. quia circa. & 5. de maio. & obedien. cap. solitæ.

Hęc glos sa la non est Bernardi, nec habet eā vtpote exemplari bus.

a ¶ *Obseruandus.*] Hic est ar. ad illam quæstionē, qua quæritur. Pone, aliqs iurat q de cætero non cognoscet concubinā suam: modo vult eam ducere in vxo rem, numquid pōt nō obstante iuramēto? Dicas q sic: quia intelligit iurasse de fornicario coitu, & non de licito & debito. vnde pōt cū ea 3here nō obstante iuramento.

Aliàs latium.

b ¶ *Iuramentum.* Quod ciuili modo fuit intelligendum. ff. de seruitu. si cui. & j. eod. ver. nemo. vbi de hoc.

Cap. 8. nō. in. 1. col. pulsationis.

¶ *Glossa sequens exprimit causam inopportunitatis horū mandatorū, & ponit 14. causas propter quas filius potest exhæredari.*

1 ¶ *Exhæredaret.*] Ad hunc casum iuramentū non extendebatur, nec debuit extendi. Arg. ff. eod. quanto. & melius in capitu. veniens. 22. q. 4. vsualiquæ. & ff. de oper. libert. si libertus. ff. de fideicōm. lib. Thais ancilla. §. fœrore. & ff. de manumiss. l. 4. in fin. nisi in certis casibus, qui continentur in Auth. vt cum. de ap. cog. §. causas. coll. 8. & ita turpe fuit mandatū. Item contra præceptum domini fuit hoc mandatū, vt vxor separare tur à viro. 28. q. 1. idolatrā. & 33. q. 2. quos Deus. Causa vero ingratitudinis propter quas pater potest exhæredare filium, sunt hæ. Prima si filius parentibus manus intulerit. Item si grauem iniuriam eis fe

Cap. ta. eod. tit. in 1 col. pulsationis. Et vide Sotū lib. 4. in 4. dist. 33. q. 1. ar. 3.

De mā tia inter gloss. ordi. Baldum in Auth. noua licet. C. de libert. præte rit. Marsili. singul. 78. incip. plures sunt.

Aliàs in nomine ecclesiæ.

2 ¶ *Ecclesiæ.* Dñs Papa mādauit archiepo Turritano, quatenus iuramentū fidelitatis exigeret & reciperet à iudice Carbonitano noie Romanæ ecclesiæ pro ipso iudice tu: Iudex ille noluit iuramentū illud exhibere, asserēs q illud pīiudicaret Pisano archiepo saluo ecclesiæ Romanę honore, Papa hoc intelligēs scribit sup hoc iudici supradicto dicens, q non remittitur debitū sed augetur, cū alicui soluitur quod alij est præstandum: sed cū iuramētum illud ecclesiæ Romanæ dictus iudex præstare teneatur, fi iuramentum iam præstitum 3rium reputet, illi qđ dño Papæ præstare tenetur, primum illicitū est: & illo non obstante illud præstare debet quod ab eo petitur. Si vero primum iuramentum non est 3rium præstando iuramento, illud sine mora præstare debet. No. q non releuatur à debito qui alij soluit, qđ debet. Item cum duo iuramenta contraria sunt, videndum est qđ magis sit licitum, vt altero reiecto illud seruetur.

Salatiniu.

b ¶ *Augetur.*] quoniam grauius solui potest vero creditori quod alteri est solutum, & tamen non liberatur à debitore. ff. de constit. pecu. si vero mihi. ff. de sol. vero procuratori. §. 1. & j. de honi. ficut dignum. §. eos. in fi.

c ¶ *Quod alij.*] Sic ff. de condi. inde. in summa, in fi. vnde si alij soluēris qđ alij debes, nō liberaberis, & ille furtū cōmittit. ff. de fur. falsus. §. 1. nisi ille tatum habeat. ff. eo. si vēdidero. §. fi. Titius. vnde patet, q peius est siue grauius latroni, qui partitur ſpolia cū socio, quàm si non partitur. 22. q. 4. si quem ad peccatū. Io. & expone qđ dicit alij, tantum licitcet & sic non obstat qđ soluitur vni ex pluribus. quorū cuilibet insolidū quid debebatur. ff. de duo. re. cōsti. l. 3 d ¶ *Archiepiscopo.*] De hac materia tractatur j. de præscri. si diligenti.

e ¶ *Præstitum.*] Pisano archiepiscopo.

f ¶ *Contrarium.*]quia si vnum contrariorum est bonum, reliquum est malum. 8. q. 1. sciendum. & 32. dist. hoſpitiolum.

g ¶ *Illud.*] Scilicet quod præstituīti archiepiscopo.

Vintaullis.

Quintaullis.] Istud est valde famosum cap. propter materiam arbitrorum, quæ hic tractatur. Communis diuisio. Secunda ibi, *Quocirca.* Abbas.

Casvs. Filius Quintaullis venerunt ad verba cum quibusdam mulieribus aliqs, & ex his multas iniurias irrogarunt, propter quod dictus Quintaullis iurauit stare mandatis illarū; quæ tale fęcerunt illi sub debito iuramenti, q̄ si aliqñ filij, aut filiæ, aut vxor illius, aliquod factū vel verbū cōtumelioſum mulieribus illis obijcerēt, idem Quintaullis filios & filias exhæredaret, & vxorē à se remoueret: Quintaullis recepto tam iniquo mandato, significauit hoc dño Papæ, vnde mandatepo Alaurino, quatenus prædictis mulieribus iniungat, vt mandatū illud reuocēt, cum licitū fuerit iuramentū, & mādatū illicitū: alioquin denunciet illū nō tenere ad obseruandum hmōi mandatū. No. q cū aliquis simpl iurat stare mādato alicuius, licitum debet esse man datum: alioquin mandatum non ligat.

Aliàs latium.

Cap. 8. nō. tit. 3. col. pulsationis. Et vide Baldum in Authentica. generaliter. C. de epis. & cler. addenda. ff. de seruitu. si cui. & j. eod. ver. nemo. vbi de hoc.

Aliàs. 5. lim.

¶ *Glossa sequens exprimit causam inopportunitatis horū mandatorū, & ponit 14. causas propter quas filius potest exhæredari.*

1 ¶ *Exhæredaret.*] Ad hunc casum iuramentū non extendebatur, nec debuit extendi. Arg. ff. eod. quanto. & melius in capitu. veniens. 22. q. 4. vsualiquæ. & ff. de oper. libert. si libertus. ff. de fideicōm. lib. Thais ancilla. §. fœrore. & ff. de manumiss. l. 4. in fin. nisi in certis casibus, qui continentur in Auth. vt cum. de ap. cog. §. causas. coll. 8. & ita turpe fuit mandatū. Item contra præceptum domini fuit hoc mandatū, vt vxor separare tur à viro. 28. q. 1. idolatrā. & 33. q. 2. quos Deus. Causa vero ingratitudinis propter quas pater potest exhæredare filium, sunt hæ. Prima si filius parentibus manus intulerit. Item si grauem iniuriam eis fe cerit. Si criminaliter eos accusauerit de causa, quæ non sit aduersus principem vel rem publicam. Si cum maleficis versatur. Si maleficus efficiatur. Si vitę parentum fuerit infidatus. Si vxori vel concubinæ eius se immiscuerit. Si ex dilapidatione filij graue dispendium parentes sustulerint. Si pro persona vel debito eius in quantum potest fideiubere noluerit. hoc tamen quod de fideiussione dicitur, ad filios masculos tantum pertinet. Item si prohibuit eos facere testamentum. Si cōtra voluntatem parentum inter aenarios & mimos perseuerauerit, cū pater non fuerit illius professionis. Si filia vitam luxuriosam egerit, cum parentes vellent eam pro posse dotare, nisi neglexerint eam maritare vsque ad xxv. annos. Si parentibus furiosis debitam curam non impenderit. Si parentem captum de carcere eripere neglexerit. hoc totum habes in præmil. authentico 3.

Additio.

Additio. Vnde versus: *Bis septem causis exheres filius esto:*

Si patrem feriat, vel maledicat ei.
Carcere detrusum si negligat ac furiosum.
Crimina accuset, insidias ve paret.
Si dederit grauia sibi damna, nec hoste redemit,
Testari prohibet, aut dat arena locum.
Si prauos sequitur, vel amat meretrices amicam.
Non orthodoxus, filia quando coit.

Hos versus habet in summula pauperum.

Tua nos.

Tua nos.] Coniuges abiurare se non possunt. ita summat Ioa n. Diuiditur. In prima consultatio. In secunda resſponſio. Secundaibi, *Nos igitur.* Abbas.

Casvs. Quidam B. nomine, & A. vxor eius adinuicem iurauerunt se numquam mutuo petituros: quæſiuit ordinarius quid sibi

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

sibi super hoc esset agendum. Mandat Papa eidem quatenus vtrũque inducat ad continentiam obseruandam: quod si facere voluerint, & eam seruare, manent separati: alioquin compellatur mulier ad virum redire, cum iuramentum illud temerarij fuerit, & vterq; illorum adulterium commisit. Not. ℣ iuramentum non

¶ Vide Co. narrationem 3. q. 4. antiar. prioluit. 2. p.

¶ *Glo. seq. ponit opt. quã reprobat.*

a ¶ *Petitores.*] Temerarium fuit hmõi iuramentũ, & ideo non fuit obligatorium. 22. q. 4. inter cætera. & C. de nupt. Authen. quod ets pmittitur. Et dicunt q̃dam pœnitentiam imponendam tamẽ pro veniali. arg. §. eo. verũ. & 25. distin. cap. vnum oratorium §. criminis. immo ad minus vnius anni pœnitentia imponitur pro temerario iuramento. 22. q. 4. qui sa cramento. Tan.

¶ *Glossa seq. ponit duas opin. contrarias, quas determinat secundo quærit, & soluit.*

¶ In antiquis, tamen.

b ¶ *Commorari.*] Non tñ in seculo, vt quidam dicũt. arg. ℣. de coniug. conitug. ad Apostolicã. Sed vr in seculo. 33. q. 5. q̃d Deo pari. c ¶ *Sed* si alter vellet intrare monasterium, haberet locum quod ipsi dicũt. Sed quid si iuraueruntq; nunq̃ diuertent abinuicem, nunquid est seruandum iuramentũ tale, cũ possit seruari sine interitu salutis æternæ? Non vr̃, quia nec pœnalis stipulatio teneret: vt si culpa alterius diuortium factũ fuerit, dabis centum. ff. de verb. oblig. si stipulatio facta fuerit. ficut enim libera debent esse matrimonia in ℣hendo, ita in dissoluendo. C. de inuti. stip. libera. & C. de nup. neq; arg. ff. de dona. inter vi. & vxo. ea quæ. & ff. de verb. oblig. Titia. & ℣. de ℣sponsa. gemma. Io. hoc nõ determinat, sed credo si vellent intrare religionẽ, possent: quia non de infringere iuramẽtum qui in melius illud commutat. §. eo. c. 3. & ℣. de vo. & vo. redem. c. scripturæ, & iuramentũ illud benignius est interpretandum. §. eod. ad nostram. & c. quanto.

¶ Cap. 17. eod. tit. in 3. compilatione.

Et de materia vide Magistrum & Doctorẽ Io. 4. distinct. 38. q. 1. & 2. & vide nos nostram in hanc decretalem.

¶ *Glo. seq. rectitetur per quæ ℣ionem.*

c ¶ *Remittatur.*] Hic dicerem q̃ pronũcia auctoritate debet redire ad virum, nec expectare superioris auctoritatem.

d ¶ *Versuque.*] Sic ℣. de reg. veniẽs. ℣. de diuor. significatis. ℣. de adul. penul. & vlt. ℣. de excep. cum ecclesiastica. & 32. q. 6. nihil. & ff. de compen. si ambo.

Per quod c. dicit in 3. 3. q. 4. cap. mulier si ignorãs fecundã hoc intellexit vt tenetur tenere non potest. vide de q̃ potest ex dicit de consens. dist. Addas̃ ver. cadentes. de consan. & affin. Io. quæst. 1. dist. 30. col. 10. Abul.

Quidam iuraũt se ducturum aliquã in vxorẽ, quæ ante ipsã sponsalia fic ℣cta fuit fornicata: quærit̃ur an teneatur eam ducere in vxorẽ præxtu huius iuramẽti? Rñdet Papa p simile, & quasi a maiori: Si vir iurasset mulieri qñ ℣xit cum illa, q̃ eam semp pro legitima reneret vxore, eam nõ posset dimittere pro fornicatione, quam ante ℣ctum matrimonij commisisset: sed si post ℣ctum matrimonium & ℣ltimum iuramentum fornicatur, dimittere eam posset non obstante hmõi iuramento, quia in illo talis conditio subintelligebatur: si illa ℣ legem matrimonij non peccaret. Eodẽ modo si aliquis iuraũt se ducturum aliquam in vxorẽ, non potest ei fornicationem opponere p̃cedentẽ, fed fubſequentem, vt eam ducere

tuo petituros [a] idem vero nũc repetit illam instanter: ea econtrario affirmante, quod prius se faceret Sarracenam [b] quam rediret ad cũ: & infra. ¶ Nos igitur fraternitati tuæ respondentes, Mandamus, quatenus vtrumque ad continẽtiam seruandam moneas & inducas: quam si promittere voluerint & seruare, vtrumque dimittas sine alio cõmorari [c]: alioquin si vir noluerit continere, tu illã vt reuertatur [d] ad ipsum, & tãquam vxor cum viro moretur, per excõmunicationis sententiam appellatione remota cõpellas: cum & temerarium fuerit huiusmodi iuramentum, & adulterium vtrinque [e] sit commissum.

¶ Idem Genuen. [f] archiepiscopo.

¶ Is qui iurauit cum muliere contrahere, propter superuenientem fornicationem vel deformitatem eam repellere potest: propter præcedentem non. hoc dicit.

CAP. XXV.

QVemadmodũ [g] si vir mulieri iurasset, quãdo cunq; traxit cum illa, quòd eã semper pro legitima vxore teneret, pro fornicatione quam mulier antea commisisset, non posset eam dimittere [a], sed pro fornicatione quam postea perpetraret, eam dimittere posset, non obstante huiusmodi iuramento [b], quoniam in eo talis erat subintelligenda conditio [c], si videlicet in legem coniugij illa non peccaret: ita si quis iurauerit se ducturum aliquam in vxorem, non potest ei fornicationem opponere præcedentem [d], sed subsequentem, vt illam non ducat in coniugem: quia in illo iuramento, talis debet conditio subintelligi, si videlicet illa cõtra regulam desponsationis nõ venerit. Alioquin si post huiusmodi iuramentum publica meretrix fieret, teneretur eam ducere in vxorem, quod est prorsus absurdum. Nam si post contractum coniugiũ vir propter fornicationem, licite potest vxorem à sua cohabitatione dimittere: longe fortius [e] ante coniugium celebratum, propter eandem causam sponsus licite potest in suam cohabitationem non admittere sponsam [f]: quia turpius ejicitur, quàm non admittitur

¶ Iuramẽta.

non teneat: quia in illo iuramẽto talis debet conditio subintelligi: si illa ℣ legem despõsamonis non veneri: alioquin si post tale iuramẽtũ fieret publica meretrix, eam ducere teneretur: qđ esset prorsus absurdum: & hoc p̃bat p locum à maiori. si vir post ℣ctũ matrimonium pp fornicatione dimittere potest vxorem, multo fortius ante coniugiũ celebratum pp fornicationem potest non admittere sponsam: quia turpius ejicitur q̃ non admitti potest. nec obstat iuramentũ in aliquo istorũ casuum: q̃a iuramentum illud tale est pp conditionẽ subintelligẽdam, qđ potest seruari & non seruari sine trãsgressione iuramenti: præterea si post hu iusmodi iuramentum, huiusmodi mulier fieret leprosa, vel paralytica, vel nasum amitteret, vel quicq̃ turpius ei cõungeret: teneretur eam ducere in vxorẽ. Rñd. si esset vxor de p̃senti, eam dimittere nõ posset: si sponsa de futuro, eam ducere non teneretur: quia multa ipe diunt matrimonium ℣hendum, quæ non dirimunt tam ℣ctum.

c ¶ *Dimittere.*] Nec etiã accusare. ff. de adulter. si vxor. §. si qs vxorem. & §. vlt. & C. ad l. Iul. de adulteriis. pp violatã.

Glo. seq. ponit decem casus in quibus conditiones tacitæ iuramentis subintellectas, ita si. quærit, & soluit.

d ¶ *Condition.*] Nota q̃ plerumq; intelliguntur cõditiones in iuramentis, vt hæc, si placet Papæ vr̃ §. eod. venientes. item hæc, si Deo placuerit. 22. q. 2. beatus. §. 1. Item hæc, si res in eodem statu p̃manserit. 22. q. 2. ne quis. ff. de fol. cum quis. Item si mihi seruabitur fides. §. eod. pnenit. & ff. loca. quæro. §. inter. Item honestæ & possibiles, vt hic dr. & ℣. eo. ficut. Item hæc, si mihi numerauerit pecuniam. C. de non nu. pec. indubitati. Item hæc, si nuptæ fuerint secutæ. ff. de iur. do. stipulationem. e Item hæc, si non immoderatum quid ꝑcipiatur. §. eo. veniẽs. & c. Quintaullis. & ff. de ope. liber. si liberus. Item facultas subintelligitur. §. eod. breui. Item p̃moditas. ff. quarum re. ac. non da. l. 1. §. quæ onerandæ. Speciales aũt conditiones non subintelliguntur, si non exprimant, licet mente concipiant. 22. q. vlt. cap. vlt. in fi. C. de condit. ob tur. causam. & reputendi. nisi vbi lex exprimit aliquid tacite agi inter ℣hentes: quia tunc illud pro expresso hr. ff. si cer. pecu. cum quid. & ff. de verb. oblig. triticum. & hæc vera sunt in promissoriis iuramentis, sed in assertoriis nulla cõditio subintelligit, & de tali loquit 32. q. vlt. c. vlt. & C. de iure do. si mulier 2 vir. Sed nunquid dicemus oẽ iuramentum conditionale, si omnes ſimiles conditiones subintelliguntur? Certe non. ff. de cond. & demonst. conditiones.

e ¶ *Præcedentem.*] quia ex quo semel probauit mores ipsius, non potest postea reprobare. 32. q. 5. horrendus. nisi ex superueniẽti causa, vt ℣. de æta. & quali. accepimus. & ℣. de offi. deleg. insinuasti. & 4. q. 3. c. si restes. §. si quis testibus. Io.

f ¶ *Fortius.*] Nam cui damus actionem, multo fortius excepționẽ. ff. de reg. iur. inuit. §. cui damus. & ff. de fidei. l. 1. §. plane. & ℣. eo. debitores. qñq; tñ ꝑsequimur excipiẽdo qđ agẽdo petere nõ possumus. ff. de neg. ge. l. 3. §. pupillus. & ff. de cõpen. fi cũ filiofamilias. qñq; q̃dã consequimur agendo, q̃ non consequimur excipiendo. §. eo. debitores. & ff. qđ me cau. ad audientiã. Item pot deposituꝫ repeti, sed non ꝑ̃sari. C. de ꝑpen. l. vlt. & ℣. de depo. bona fides. §. 1.

g ¶ *Non admittere sponsum.*] Nam & sponsus potest sponsam accusare de adulterio quasi matrimonio iã initiato. arg. C. de adul. pp. nisi in casu. ff. de adult. miles. §. ꝛebatur. quia & iniuria ei facta est. ff. de iniur. item apud. §. sponsum. quia nec matrimonium, nec ſpem matrimonij violare pmissum est. ff. de adul. si vxor. §. diuus.

h ¶ *Ejicitur.*] Deterior nãq; dolus eius cognoscitur qui interrogatus

¶ Sepultatio debuit cõmittendi habet si nupserit fuerint. vide si nõ sequantur hoc quæ dicit ibi glo. & ibi Ant.

¶ Si mulier iuramẽtũ fibi dixit à viro nolebat, vt de ipsa vellet, non obstante quia fed cautionẽ, est hæc expositio, Ioa. And.

¶ Licet sic fentiat Doct. vt in q. compellatio possit admitti de eo sensu depositionis eum in suum sacerdotem non habuerit. argu. ℣. de reg. iuris. vnus. vnus. hoc. Ioan. And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

ſter ũ litem deſeruit, quam qui ſemel cœptã dereliquit. in Auth. de litig. §. omnẽ. in ſi. coll. 8. & minus malũ eſt viam dñi non agnoſcere, quàm poſt agnitam retroire. ī. de apoſtatis. quidam.

a ¶ *In alterutro.*] i. in vxore dimiſſa, & ſponſa non admiſſa.

b ¶ *Ad verumque.*] ſ. vt eam recipiat, vel non recipiat.

¶ Vide. l. pen. ff. de condi. ob turp. cau. & l. generaliter. & l. ſi plagii. per haec. ff. de verb. oblig.

¶ *Glo. ſeq. reci. per obiec. demum quærit, arg. pro, & ſoluit contrarium.*

c ¶ *Oco los, vel naſum.*] Sic patet q̃ iuramentũ q̃ſq; poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ, & tñ non tenetur illud ſeruare. ſed hoc ideo eſt, quia teſtantibus intel ligitur in hoc iuramento, vt ſi res in eodẽ ſtatu permanet. id enim tacite agitur. 22. q. 2. ne quis. & ff. de ſolutio. cũ quis. ſed ſi iuramentũ non poſſet ſeruari ſine interitu ſalutis æternę, vel ſi eſſet 5 leges vel bonos mores, ſeruari non debet. ſ. c. proxi. & c. Quintauallis. & ff. de lega. 1. ſi quis inquilinos. §. vlt. ff. de leg. 3. ſi quis. in prin. & ff. de iurat. adigere. ſecus eſſet ſi mulier laberetur in facultatibus. Sed quid ſi p violentiam opprimatur ſponſa de futuro? Vi q̃ nihilominus teneatur cũ ea 3here. arg. 32. q. 5. re vera. ff. de adul. ſi vxor. §. ſi quis plane. ſed non eſt uerum. 27. q. 2. raptor. & c. ſeq. & 22. q. 5. finge. & c. ille. & ita punitur ſine culpa, ſed non ſine cauſa.

¶ Vide magiſtrum ſen. & ibid. doctores. li. 4. diſt. 39. vbi plenißime de iuris diſpantate.

d ¶ *Teneretur.*] Quaſi dicat non, quod veram eſt in ſponſa de futuro. ī. de coniug. leproſo. c. vlti. ſponſam vero de præſenti ducere tenetur, quia non reperitur caſus niſi vnus, in quo poſſit eam dimittere. ī. de conuer. coniug. ex publico.

e ¶ *Teneretur.*] Quaſi dicat, non tenetur eam admittere.

f ¶ *Quamuis.*] iſtud, quamuis, non eſt aduerſatiuum, ſed cauſatiuũ, & ponitur, quamuis, pro quia.

g ¶ *Impedit.*] Vt votum ſimplex. 27. diſt. ſi vir. ſic 15. q. 1. 6. vlt. vbi dñmon omnia quæ impediunt ordinandum, deiiciunt ordinatum.

¶ LICET AVTEM CASVS. Inſ. iſto alia quæſtio ponitur, q̃ talis eſt: Aliquis iurauit q̃ ſuper nullo crimine accuſaret vxorem: quæritur an iſtud iuramentũ eſſet ſeruandũ? Ridet Papa q̃ iurauit tñ tale temerariũ eſt: quia ſi mulier fieret infidelis, & nollet cohabitare viro ſine contumelia creatoris, vel illũ traheret ad mortale peccatũ, debet ſtatim illã accuſare apud iudicẽ ſuũ: & niſi ſe corrigat, illã dimittere debet ſm canones. Sed ſi iurauit expreſſe, q̃ eã ſuper adulterio non accuſaret, nunquã debet ſeruari hoc iuramentũ? Et vſ q̃ non, quia dicit ſcriptura: Patronus eſt patrocinij, qui crimẽ celat vxoris. Et in Euangelio dr̃: Si primo & ſecundo correcta non ſe emendet, dicendũ eſt Eccleſiæ, vt tamquã ethnica & publicana poſtmodum euitetur. Sed 3rium vł q̃ eſt ſeruandum, quia non ſolũ ſepties ſed ſeptuagieſiepties dimittendũ eſt vxori peccãti: Ridet Papa, q̃ in hoc caſu tutius eſt p̃p iuramentũ, vt eã nõ accuſet ad diuortium celebrandũ, ſed denunciare debet illã ad pœnitẽtiam peragendã. Not. q̃ in iuramento honeſtæ conditiones ſubintelligũtur, quamuis non apponantur. Itẽ non poteſt quis reprobare vxorẽ quã approbauit, ex cauſa præcedente matrimonium vel ſponſalia. Item multa impediunt matrimonium 3hendũ, quæ non dirimunt ſi contractũ. Itẽ matrimoniũ de præſenti nullo caſu ſuperueniente diſſoluitur, niſi ante carnalẽ copulã profiteatur alter. Itẽ ſi quis iurat ſimpliciter nõ accuſare vxorem, temerarium eſt iuramentũ. Itẽ ſi quis iurat non accuſare vxorem de adulterio, ſeruandũ eſt iuramentum: tñ debet eam denũciare vt pœniteat: quod ſi non fecerit, poterit eã dimittere, & ita alia via conſequitur intentionem ſuã, & alia dene gatur. Item qui non poteſt accuſare, poteſt denunciare.

hoſpes † : Nõ obſtante in alterutro ª caſu vinculo iuramenti, quod quidem propter ſubintelligendam conditionem eſt tale, vt is qui iurauit, ad vtrumque ᵇ ſine tranſgreſſione ſe poſſit habere. ¶ Quòd ſi poſt huiuſmodi iuramentum mulier fieret non ſolum leproſa, ſed etiam paralytica, vel oculos ᶜ, vel naſum amitteret, ſeu quicquam ei turpius eueniret, nunquid vir teneretur ᵈ eam diuerſorium ducere in vxorem ? profectò ductam non poſſet dimittere. Sed nunquid non ductam admittere teneretur ? quamuis ᶠ interdum contractum non dirimat, quod impedit ᵍ contrahendum.

¶ Si vir iurauit non accuſare vxorem, temerarium eſt iuramentum: ſed ſi ſpecialiter de adulterio hoc iurauit, denunciare poterit, ſed accuſare non debet.

¶ Illud ª autem iuramentum eſt proculdubio temerarium, ſi vir iuret vxori, quòd eam ſuper nullo crimine ᵇ accuſabit: quia ſi mulier fieret infidelis ᶜ, & nollet cohabitare viro abſq; contumelia creatoris, vel vt illum pertraheret ad infidelitatis errorem: tunc incunctanter deberet illam impetere apud iudicem ſuum, vt eam niſi pœnitus reſipiſceret, omnino dimittere ᵏ, ſecũdum canonicas ſanctiones. ¶ Quòd ſi expreſſe iuraſſet, quòd eam ſuper adulterio non impetereret, eſſet ne ſeruandum huiuſmodi iuramentum ? Cum ſcriptura teſtetur, quòd patronus ˡ eſt turpitudinis qui celat crimen vxoris: & ſecundum regulam Euangelii, ſi primo & ſecundo correcta reſipiſcere nolleat, dicendum eſſet Eccleſiæ, vt tamquã ethnica ᵐ & publicana deinde vitaretur: ne per hoc libera præberetur ei peccandi facultas propter impunitatẽ peccati. ¶ Sed nunquid vir non poteſt dimittere vxori peccanti non ſolum ſepties, ſed etiam vſque ſeptuagies ſepties, ſecundum Euangelicam veritatem ? ¶ Tutius ergo in hoc ⁿ caſu videtur vt propter iuriſiurandi religionẽ, vir accuſare deſiſtat ᵒ vxorem ad diuortium celebrandum: quamquam denunciare ᵖ eam poſſit ad pœnitentiam peragendam.

¶ Idem abbati & capitulo Caſtellionis.

¶ Licite ex cauſa neceſſaria etiam per religioſos iuratur.

CAP. XXVI.

ET † ſi Chriſtus præceperit ſecundũ Euangelicam veri-

¶ *Glo. ſeq. dijſtinguit pœnam criminis commiſſi & committendi.*

i ¶ *Crimine.*] Nam pactũ illud non valet, ſi quis paciſcatur ne aliũ accuſet de crimine non dum perpetrato. ff. de pac. ſi vnus. §. pacta. & §. illud. tñ de crimine iam commiſſo paciſci poteſt ne de eo agatur. ff. de pact. ſi vnus. §. pacta. & ſ. eo. c. ver. nõ ſolum ſepties, &c. Nec illud pactum tenet, ne dolus præſtetur. ff. de reg. iur. contractus. Talia enim pacta ϑ publicam vtilitatem eſſe videntur: quia per ea inuitantur homines ad peccandũ impune. ſim. ff. de pact. dota. conuenire 2. & ſ. de conſuetudine. pen. & quia publicæ vtilitatis eſt, ne crimina remaneant impunita. ī. de ſenten. excom. vt famæ. & ff. de fol. Stichũ. §. 2. & ff. ad l. Aquil. ita vulneratus. in fin.

Leuit. 18

Matth. 18

¶ Vide, in e ſtatim allog. ſuper vic. gl. 1. A.

Matt. 18. & Luc. 17.

K ¶ *Demitteret.*] Quia frater aut ſoror in eſt ſeruitutẽ ſubiectã in hmõi. 28. q. 1. ſi fidelis. & ϑ. diuor. quãto. iuxta illud

Spernas ſpernentẽ vel blaſphemare volentem:

Vel te credentem ſcelus ad mortale trahentem.

Nã ſũt abſq; mora ſic vi cuia rupta priora. Vinc.

l ¶ *Patr ones.*] 32. q. 1. cap. 1. & ff. ad l. Iul. de adult. l. 2. §. 2. & ff. de furt. qui vas. §. 1. arg. ϑ. de adul. ſi vir.

m ¶ *Ethnica.*] ethnos, i. gens. inde ethnica. i. gentilis.

¶ Cap. 15. eo tit. in j. compilat. Et de materia ſimus decretalis plene. 3. Tomas 2. 2. q. 41. a. 2. & Domenicus Soto lib. 8. de iuſtit. & iure. q. 1. art. 2. vide quæ ſcripſimus noſtras in hoc cap.

n ¶ *In hoc caſu.*] vltimo, ſcilicet vbi iurauit non accuſare eam de adulterio, & ita poteſt ſe ejus obligare pacto ad non accuſandum. ϑ. de accu. veniens. arg. ϑ. ff. de pac. ſi vnus. §. illud. & §. pacta. & ff. de pact. do. conuenire. hoc ſolutum eſt ſ. in notula, nam illud.

o ¶ *Deſiſtat.*] & ita pactum & iuramentum valet quatenus tangit rem familiarem, non in eo q̃ publicam, vt dixi in notula, nã illud.

¶ Glo. ſeq. quæri, ponit opi. 1o. & in ſi. opi. Tan. in medio not. quod cum vna, & c. alleg. vnam concor. & 5. vna in contrarium.

p ¶ *Denunciare.*] ſed quid ſi nollet corrigi, nec curaret de excõicatione? Dicit 1o. q̃ tunc licite poteſt eã deſerere, quia iã eſt contumelioſa creatori ſuo. 28. q. 1. ſi infidelis. & ſic q̃ſq; cui pẽditur vna via, alia via ad idem admittitur: vt 4. q. 3. c. ſi teſtes. ſ. ſerui neq. & hic, quia licet non poſſit eã accuſare, poterit tñ eam denunciare. arg. ϑ. ff. de tutoribus & curato. ſcire. & ff. de condit. inſtitut. quę ſub conditione. §. ſi quis. & ff. de bo. libe. quęritur. C. ſi manci. ita vxne. l. vlti. & ϑ. de procu. tuæ. Tancre. ϑ dicit, q̃ non debet eã deſerere, licet ſe non corrigat, etiam ſi vitæ eius inſidiaretur. 32. q. 5. quicquid mulier. ſed debet eam tenere in vinculis, & caſtigare, cũ hoc ei permiſſum ſit. 33. q. 2. placuit. & q. 5. hæc imago. 23. q. 4. duo iſta nomina. & 7. q. 1. ſicut alterius.

¶ Vide de hoc ſecundum regula tes. vt j. de reg. iur. eũ quidã. 6. Ioan. And.

ET ſ.] Monachi & conuerſi iurare poſſunt pro teſtimonio ferendo in cauſa monaſterij ſui. ita cõter ſummatur, ſed hæc ſummatio nimis reſtringit litteram. Diuiditur in quinque partes. In prima reſpondet auctoritati Euangelicæ, qua videbatur prohibiti iuramentũ. In ſecunda: ibi, *Iacobus quoque.* reſpondet auctoritati Apoſtolicæ. In tertia: ibi, *Angelus.* probat multis auctoritatibus noui & veteris teſtamenti, q̃ licitũ eſt iurare. in quarta: ibi, *Quædam enim.* dicit quare ſimpliciter prohibetur iuramentum. In quinta: ibi, *Licet,* dat petentibus licentiam iurandi. Abbas.

CASVS. Ad finem capituli collige caſum, & cauſam conſtitutionis huius decre. Abbas & monachi Caſtellionis habebant cauſas pro monaſterio ſuo, dubitabant vtrũ liceret eis ferre teſtimonium, & iurare

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

& iurare pro causis monasterij sui? Et videbatur eis q̄ non deberent iurare, primo auctoritate Euangelij dicentis: Sit sermo vester, est est, non non: quod amplius est, à malo est. Item Iacobus Apostolus vt prohibere iuramentum dum dicit: Ante omnia fratres mei nolite iurare. Dominus Papa consulrus rndet primo auctoritate Euangelij, & eam exponi dicés: Sit sermo vester, est est, non non: vt affirmatio vel negatio sicut procedit ex ore, ita procedat ex corde: tamen quia malitia hominum crescente non creditur de facili simplici affirmationi vel negationi: ideo adiunxit, q̄d amplius est, à malo est. illud, amplius. ſ. iuramẽtum non est malum, sed à malo illius qui non vult credere, nisi iuret, & est poena illius, non culpa: & licet dās videatur prohibuisse iuramentum, non tñ prohibuit iurare per creatorem, sed per creaturā: vnde cum prǒmisit, Nolite iurare omnino, ſ. tm subiunxit, neque per cælum, neque per Hierosolymam: tñ ſi iuratur per creaturam, ſeruandum est iuramentum, dummodo licitū sit quod iuratur. Secundo rndet auctoritate Iacobi Apostoli dicēs, q̄ Iacobus nō simpliciter prohibuit iuramẽtum, ſed voluntatem iurandi dum dixit: Ante omnia fratres mei nolite iurare omnino: quia nullus debet iurare spontanea volūtate niſi necessitate iſtante, & tunc licite iuratur, dummodo iuramentū habeat tres comites, ſcilicet veritatem, iudicium, & iuſtitiam: ſed prohibuit iurare per creaturam: vnde dixit Apoſtolus, Homines per maiorē iuū iurant. oſtendens per quē fit iurandū, ideſt, p Deum: & q̄ iurandū ſit in necessitate, oſtendit exēplo angeli, qui iurauit per viuentem in ſæcula ſæculorum: & exēplo dāi qui legitur plus dixiſſe quàm, eſt eſt, non non: dum dixit, In veritate dico vobis. ſi enim iuramentū nullum eſſet, dīs non iurāſſet. Tertio dicitur q̄ quædam prohibentur, quia per ſe mala ſunt: quædam vero prohibentur ex causa, non quia mala ſint, ſed quia ſi fiant frequenter, inde mala ſequuntur: ſicut vinū per ſe malum non eſt, ſed ex frequenti & incauta potatione luxuria generatur: Vnde dicit Apoſtolus, Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria: Sic & iuramentum per ſe quidem malum non eſt, cum ſit confirmatio veritatis, ſed tñ prohibetur ex causa, quia ex frequenti & incauta iuratione periurium ſæpe contingit: vnde legitur: Vir multum iurās replebitur iniquitate: ſicut Paulus conceſſit diſcipulo ſuo Timotheo, vt vtatur modico vino propter ſtomachū, ſic certe cū exigit neceſſitas pro re vera, licita & honeſta pōt iurari, quia ceſſante causa ceſſat effectus. Vltimo rndet Papa q̄ni, ꝓpoſitæ, licet enim ſint viri perfecti, vt quandrumcumque poſſunt, iuramentū vitare debeant, tñ concedit eis ne pp defectum teſtiū monaſterij ſuū ſui iuris ſuſtineat læſionem, vt deficientibus aliis teſtibus poſſint in cauſis monaſterij ſui veritati teſtimoniū phibere. Nota q̄ per creatorē, & non per creaturā iurandū eſt, tñ ſi per creaturam iuretur, ſeruandū eſt iuramentum, ſi licitum eſt q̄d iuratur. Item in neceſſitate iurandum eſt, dumtñ iuramentū habeat veritatē, iudicium, & iuſtitiā. Item per iuramentū delatū deciditur q̄o. Item quædā ſunt ſimpliciter mala, & ideo ꝓhibita: quædam vero ſunt ſimpliciter bona, ſed ꝓhibentur ex cauſa. Ité ceſſante cauſa ceſſat effectus. Item monachi & clerici deſtrictibus aliis teſtibus poſſunt deferre teſtimonium pro eccleſijs ſuis.

a ¶ *Sit ſermo veſter.*] 22.q.1. ita ergo.

b ¶ *Non non.*] Ita duæ negationes non faciunt hic vnam affirmationem ſecundū quòd alibi faciunt. ff. de verb. ſig. duobus verbis.

c ¶ *Affirmatio.*] Ecce declaratio geminationis, ideſt, vt quod ex affirmat & cor affirmet: & qd ex negat & cor neget. ſic xxiij. di. pſalmiſta.

d ¶ *Glo. ſequenti patuit quare quibus modis quibus iuratur per creaturas.*

de *Creaturam.*] Sic 22. q. 1. clericum. & in Authen. vt non luxurientur cōtra naturam. coll. 6. 5. & quoniam. Per creaturas licitū eſt iurare vbi exprimitur in iure, vt per crucem. 22. q. 5. qui iurat per Euangelium. 22. q. 1. ſi aliquæ per ordinem. vt 1. q. 7. quotiens. per ſalutem principis. ff. de iureiu. qui per ſalutem. l. 3. 5. vltim. per altare. 22. q. 1. habemus. aliter enim iurare non debet. vnde non licet iurare per mẽbra Dei. in Authen. vt non luxurientur cōtra naturam. collat. 6.

Auth. 22. q. 1. ſi quis per capillum. vbi pœna ponitur.

e ¶ *Omnino.*] ideſt, ex leui cauſa, vel per omnia. ſimile omnino habetur in lege: vt ſi ſic ſuſſor intercedat p maiori ſumma quàm principalis debitor, omnino non obligatur. ff. de fideiuſſo. græce. §. illud. Vin.

f ¶ *Seruandum.*] qualitercumque iurauit, ſi licitum eſt quod iurat, ſeruandum eſt iuramentum. 22. q. 1. mouet te. & ff. de iureiur. l. non erit. §. 1. quia multa fieri non debent, facta tamen tenent. 27. diſtin. ſi vir. & 17. q. 2. nos nouimus. Sicut iudex vltima die ſuæ iuriſdictionis iudicare non debet. ff. de iuriſdict. omn. iudic. eum qui. ſi tamen ſententiam dixerit, tenet. ff. de offic. proconſulis. meminiſſe. in fin. ſupra de offic. deleg. conſulitur.

g ¶ *Nolite.*] ideſt, non habeatis voluntatem iurandi.

h ¶ *Neceſſitas.*] & ita numquam iurandum eſt niſi in neceſſitate, ſed hæc neceſſitas includit etiam ſub ſe vtilitatem. 22. q. 1. tu malum. & capitulo, ita ergo. Lau.

i ¶ *Tres comites.*] de quibus habes 22. q. 2. animaduertendum. & q. 1. & iurabunt.

k ¶ *Propheta.*] ſcilicet Hieremias.

l ¶ *Et iurabunt.*] hæc habes 22. q. 1. & iurabunt.

m ¶ *In veritate.*] conſcientiæ.

n ¶ *Et iudicio.*] ideſt, diſcretione, vel deliberatione.

o ¶ *Iuſtitia.*] ideſt, vt quod iuratur ſit iuſtum & licitum. & iſti ſunt tres comites qui debent interuenire in quolibet iuramento: & ſi iſta defuerint, non iuramentum, ſed periurium eſt dicendum, vt in capitulo, animaduertendum. 22. q. 2.

p ¶ *Omnis conſtituerit.*] quia poſt iuramentum delatum & præſtitum nihil amplius quærendum eſt. ff. de iureiu. nō erit. §. delatum. & parem habet auctoritatem cum tranſactione, & maiorem quam res iudicata. ff. de iureiur. l. 2. quod verum eſt ſi eſt delatum à parte partis: iſtud enim retractari non poteſt. ff. eo. admonendi 2.

q ¶ *Amen.*] ideſt, ſine defectu, & eſt nota aſſertionis.

a ¶ *Teſtis*

Matth. 5.

† Addeans ueſtis iurās per Sanctū Iacobi, vel aliū deputatū, vide Cy. in l. 2. ſtum. C. de reiudic.

Iacob. 5.

† In antiqu exēplaribus inuenimus ad. iuramẽtum.

† Deo quidē plene. D. Thomas 2. 2. q. 89. ar. 8.

Hier. 4.

Iacob. 5.

† Apud ta eodē in uul gata editione deeſt, dico, per, quā tamen in plerisq; Latinis codicibus.

† Hebr. 6.

Apoc. 10. cap. 10.

Iſte ſi di cunt q. dicēt aliqui iurare p ſalutem ſui, vel ſilicet, q̄d iurandū ſit de ſubſtantia. ff. de iureiur. l. ſpecies. dicit quod non ſit iurare. Ad.

Luc. 4.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

a ¶ *Testis est mihi Deus.*] in veteri testamento iurabatur sic: viuit Deus, viuit anima mea. sic iurauit vidua quæ erat in Sarrepta Sydoniorum Heliæ prophetæ. Tempore gratiæ in primitiua ecclesia iurabatur: testis est mihi Deus: Deum inuoco testem. 22. q. 1. si peccatum. & 22. distinctione, sacrosancta. Rode iurat per Euangelia. 23. dist. tibi domino. & 1. q. vlt. c. vltim.

Rom. 1.

b ¶ *Mortor.*]hoc habes 22. q. 1. non est.

c ¶ *Quædam.*]Posset aliquis quærere ex quo licite iurator, quare prohibuit dñs iuramentū? rñdet Papa: quędā, &c.

d ¶ *Mala sunt.*] Quędā enim illicita sunt in sui natura, quædam ciuiliter. i. iure positiuo vel consuetudinario. ff. de verb. sig. probrum. arg. ff. de adul. si adulterium. sic quædam sunt simoniaca ipso iure, scilicet quæ in veteri testamen to erant prohibita, vt ven dere spiritualia. 1. q. 1. qui studet. quędā sunt prohibita per constitutionem ecclesiæ, vt dare aliquid pro benedictionibus nubentium, pro baptismo &c., pro ponēdis prælatis in sede. De his habes plura exempla j. de simo. cū in ecclesiæ corpore. & capiscur pro certo. & c. ad Apostolicam. & hoc est qđ dici consueuit; quædā sunt simoniaca, qa prohibita: quædā sunt prohibita, quia simoniaca. & de hoc dicitur §. de offi. dele. ex parte.

e ¶ *Ex causa.*] 22. q. 1. ita ergo. C. si manci. ita væne. ne. psti. l. 1. & vlt.

f ¶ *Sequuntur.*] Nota qp aliquid prohibetur non qp ipsum sit malum, sed quia inde potest sequi malū. arg. 21. dist. denique. & 37. dist. ideo. 11. q. 3. nolite 2. 41. dist. quisquis. 2. q. 7. præsumunt. 24. q. 3. Deus qñ maledicit. Insti. vi bo. rap. §. sed nedum. argu. contra. ff. qui & a quibus manu. li. non fi. l. vlt. & ff. de pact. si vnus. §. illud. Item arg. qp vno prohibito prohibentur omnia, per que perueniur ad illud. argu. j. de cler. coniu. diuersis fallacijs. & ff. de condito. insti. quæ sub conditione. §. fi quis eo. & ff. de fpōsa. oratio. arg. ff. de tuto. & curatori. da. ab his. fcire. & ff. de bo. lib. quæritur. & §. de procuratore. Item arg. quod aliquo prohibito omnia prohibentur, quæ sequuntur ex illo. §. de constitutio. nam concupiscentiam &c.

Ecd. c. 23.

g ¶ *Confirmatio.*] sic falsitas est immutatio veritatis. in Auth. de instr. cau. & fi. circa principium. coll. 6.

h ¶ *Ex causa.*]arg. qp potius consideranda est causa facti quàm ipsum factum. 15. q. 6. c. 1. in fine. 23. q. 8. occidit. j. de accu. cum dilectus. & ff. de fur. l. verum. Vin.

Contorret in l. 2. ff. de iurisd. om. iud. cū vulgar.

i ¶ *Modico vino.*] de consecra. dist. 5. sint tibi. arg. qp licet habere cura corporis moderatā ad exercitiū virtutū. arg. 44. dist. multis. aliàs incipit, conuiuia. de pœ. dist. 2. c. corporis. arg. modicum.

k ¶ *Cessante causa.*] Propter quam excludendam. s. periuriū, introductum est ne iuretur. Si enim causa cessat pp quam habēdam aliquid fieret, licet cessaret causa illa, nō ideo cessaret id qđ factū est pp illam causam. 23. q. 7. tantum. & q. 1. dixit dñs. vel cessante causa odiosa & contra ius, cessat & eius effectus. dixit Vincentius, verum est circa alias personas: sed circa eandem personā non cessat, nisi priuilegiū vel concessio rendered ad noxā. & tunc expone verba illa; verum est ab initio: sed si ex post facto incipit odiū, non cessat effectus. 1. phibitio. arg. j. de deci. suggestū. & 63. dist. c. quia

Heliæ in Israel. Apostolus quoque iurabat cum diceret: Testis est mihi Deus. & iterum, quotidie morior per gloriam vestram fratres: quæ græca exēplaria manifestissimā iurationem esse ostendūt. Si enim per se malum esset iurare, profecto dominus non iurasset: cum tamen in veteri testamento legatur, quia iurauit dominus, & nō pœnitebit eum. & rursum, Iurauit dominus Dauid veritatem, [& non frustrabitur eū] immo & præcepit in veteri testamento: Redde Deo iuramenta tua. ¶ Quædam enim prohibentur, quia per se mala sunt, vt furtū, adulterium, & huiusmodi: quæ non sunt aliquatenus facienda. Quædam vero prohibentur ex causa, non quia per se mala sunt, sed quia si fiant frequenter & multum, ex his mala sequuntur: vt vinū per se malum non est, & tamē prohibet Apostolus, dicens, Nolite inebriari vino in quo est luxuria: quoniā ex frequenti & immoderata vini potatione, luxuria generatur. Sic & iuramentum per se quidem malum non est, cum sit cōfirmatio veritatis; sed tamen prohibetur ex causa, quoniā ex frequenti & incauta iuratione, periurium sæpe contingit: sicut in ecclesiastico legitur: Vir multum iurans replebitur iniquitate, & non discedet à domo eius plaga. Quemadmodū functa. §. verum. & ff. de vul. substi. ex facto. & sic plana est glossa. aliàs verum est. & ita non rñdet expositioni. dic verū est circa alias personas, quæ non habent priuilegia. sed circa eandem personam quæ habet priuilegium, non cessat priuilegium. i. non peritulit, nisi priuilegium ipsum vel concessio renderet ad noxam, vt dicunt tres prædictæ. 2 cordan. arg. j. de deci. cap. suggestū. 63. dist. §. verum. De hoc qualiter intelligatur, dictum est j. de regnum. post translationē. & 61. dist. c. statuimus. §. his auctoritatib. Vel dic cessāte causa. i. cessante periurio cessat prohibitio. & instante necessitate pro re vera licita & honesta, licite iurator. & hic est sensus huius litteræ quantum ad hunc casum.

1 ad Tim. c. 5.

Vide L. glossatorē. de pœnis. & de. & ita in aut. C. de haered. ab.

Addatur. Vel dic, cessante causa. i. frequentiā, immoderata & incauta iuratione cessat periurium.

l ¶ *Cessat effectus.*] distingue 5, aut est causa finalis, aut impulsiua: si finalis, tunc cessante causa, cessat effectus, verbi gratia, prohibet ne presbyteri gerāt tutelas aliorū hac de causa, vt melius vacent diuinis officijs: & sic ista causa finalis, est, vnde cessante causa cessat effectus. vnde si non vacent diuinis officijs, po terūt gerere tutelas. C. de epis. & cler. Authen. generaliter. Sed causa impulsiua cessante non cessat effect⁹, verbi gratia pp Calfurniā fuit ista tutū ne mulieres essent aduocatrices: qa Calfurnia posteriora dorsi sui ostendebat iudici. vnde Calfurnia fuit causa impulsiua ne mulieres aduocarent. vnde ea mortua mulieres non aducabūt, hoc tñ habe tur in ff. de post. l. 1.

Hæc glo sa non re. Bertrā. nec approbatur in aliquo quia contrarium habetur in aut. C. de caducis tollendis. & pari ratione cruciatus.

Cap. 1. de crimi. in 5. compilatione. Et pro expositione tex⁹ & glo' fat' tñ. vide alias Glossa nem Page hic.

Aliàs Quia etc.

Idem in spec. de le. §. vlt. ad fi. ver. ja fuit ita.

Sim de p cu qua ti causa. Ia. And.

m ¶ *Indulgemus.*] ideſt, indulum esse ostēdimus iam olim 6. 14. q. 1. super prudentia. & §. de testi. tuis.

Casus supra.] Diuidit in tres partes. In prima ponit iuramentū temerarii. In secunda punit iurantem: ibi, *Præterea.* In tertia committit inquirenda & retractanda: ibi, *Quia.* Abbas.

Canon. vacante ecclesia Tudertina, canonici antequam tractatus aliquis haberetur de pastoris electione, quædam iuramenta in damnum episcopalis iuris fecerunt: postmodum vnus ex illis electus extitit in episcopum, & consecratus: episcopus ipse videns qp ex hoc reddimus episcopales diminuebantur: quæsiuit à Papa vtrū iuramenta illa essent seruanda? Papa consideransq, iuramentum non fuit institutū, vt iniquitatis vinculum esset, & iuramenta quæ contra vtilitatem ecclesiasticam attentantur, non iuramenta sed periuria dicuntur, pro iuratione incauta, fecit ei pœnitentiam imponi, mandans episcopo Amelien. quatenus de canonicis illis super præmissis veritatem inquirat: & si ita esse inuenerit, in statum primum reducat quicquid in damnum episcopalis iuris datum esse reperierit. Nō quòd iuramentum in damnum ecclesiæ datum non est seruandum, nec obligat, sed potius periurium dicitur, & de hoc debet pœnitentia imponi.

¶ *Glossa sequens notat, quòd existens in mortali, &c. alleg. duo iura, & inducit tria similia. & hos inserens tria iura, quæ allegat in contrarium. & illis respondet.*

n ¶ *Incauta.*] Sic patet, quòd aliquis in mortali peccato existens si promotus fuerit, non remouetur. §. de tempo. ord. ex parte. & 50. dist. quicumque. & episcopus qui cōmittit mortale peccatum, nō remouetur: vt qui sine causa vult renunciare. §. de renuncia. nisi. & cit

& est 5 illud 81. dist. quicunque. ‡ & c. prece. & 14. dist. c. vlti. & 50 dist. in ex poenitentibus. & sic hmõi temeraria iuramenta non repellunt à promotione, nec à testimonio. 5. de testibus intimauit. & cap. constitutis. & 5. de testibus cog. capitulo vltimo. Vel dic q portius consulitur ecclesiæ quàm personæ. 5. de ord. cog. cũ dilectus.

Item in mortali peccato existens admittitur ad accusandũ. 5. q. 1. qdã. & hoc sunt ad declarandam innocẽtiam illius infamatu per libellum occulte proiectum. sed ibi fic promoti non remouentur: quia hmõi crimina leuia sunt, quæ non deiciunt ordinatos. 68. dist. in. c. 1. pro quibus imponitur solum modo pœnitentia salte vnius anni: vt 22. q. 4. qui sacramento. Quæ autẽ crimina inducant depositionem, & quæ non, notatũ inuenies 5. de temp. ord. ex tenore. & c. vlti. & 15. q. vlti. in summa.

a ¶ *In damnum.*] Et fic patet q vacante ecclesia canonici nihil possunt disponere de reb' ẽpatus in ipsius præiudicium. 12. q. 2. si qua de rebus. & 7. ne se. vastet totum. nec redditus ẽpales possũt diminuere. 7. de reb' ec. nõ aliter vt super. immo nec epus ipse, vt ibi dr. vñ quicquid factũ fuerit i præiudicium ẽpatus, totũ debet in statum pristinum reuocari.

b *Reducat.*] Immo & ipse idẽ Tudertinus epus posset reuocare. 2 12. q. 2. non liceat. & 35. q. 9. qd quis cõmisit. & ‖ cõsensit tamquã canonicus potest postea tamquã epus reuocare, quia quasi ante adtam hæreditatem consensit. arg. ff. quorũ le. l. 1. 5. qd ait prætor. nã quædam facit aliquis tamquam alius. 3. de ele. q. ficut. & c. cum inter canonicos. & ff. de ado. si pater. 5. qui duos. ff. eo. si consul.

c ¶ *Vm contingat.*] Nõ auditur mulier 5 alienationẽ rei dotalis, cui ‡sponte consensit, & nõ cõrauenire iurauit. Ita cõiter summat. In prima parte ponitur ꝯsultatio. In secunda rñsio ibi, *Nos aute.* Ab. CASVS. Aliqs alienauit res dotales, & alias quas donauerat vxori pp nuptias, ꝑsente vxore, & consentuente alienationi: & ne vxor alterius 5 alienationem veniat, firmauerat proprio iuramento, q 5 alienationẽ nõ veniret: postmodũ matrimonio soluto nititur venire in 5rium: Consultus Papa rñdet, q licet consensus mulieri non videatur in talibus obligatorius ꝑm leges: tñ debet mulier seruare hmõi iuramentũ, ne tali prætextu viã cõtingat periuriis aperiri; & c hoc est verũ, si iuramentũ tale sine vi & dolo ‡sponte ꝑstitit fuit, cũ in ꝓiudicium alterius non redundet, nec obseruari vergat in dispendium ẽpatus ætern. Nec ꝙ iuramentum ꝓualet legi. Item iuramentũ semper seruandum est ex quo fine periculo animę seruari potest. Item iuramentum factum in ꝓiudiciũ alterius non tenet. c ¶ *Sanctiones.*] vt ff. de fun. dota. l. Iulianus. quæ prohibet alienationem fundi dotalis, & C. ad Velle. Authen. siue a me.

d ¶ *Debent.*] contra id qđ hic dicit, signanter multa 3tia: qa regula vtiusq; iuris dicit, qđ 3 leges sit, pro infecto habendũ est. 10. dist. vides, nec iuramentum valet 5 hoc factũ. 5. de fo. cõpe. si diligenti. & C. de legi. nõ dubiũ. & vbi principale non tenet, nec accessoriũ. 8. de fi. instru. inter dilectos. cũ suis concor. Item cũ talis 5ctus sit à iure dãnatus. ff. de fun. dota. l. lex Iulia. & C. ad Velle. Auth. siue a me. qualiter iuramentum ꝓtter robur contractũ, cũ iuramentũ nõ sit vinculũ iniquitatis. 22. q. 4. inter cætera. & 3. eo. quanto? Nec enim illud sufficit q fine interitu salutis æternæ possit seruari: quia illud fallit in temerariis iuramentis. 5. eo. ex litteris. & fallit q̃nq; si cer nõ sit temerariũ. 3. eo. quẽadmodũ. & c. Quintaudiis. Item vbi qs iurat se soluturũ pecuniã ipse futuræ numerationis, ꝑ venire 5 iuramenti, si ea non soluatur. & tñ potest seruari sine interitu animæ. C. de non. nu. pe. undubitati. Sed illud habet tacitam conditionẽ si pecunia fuerit ei numerata. Item si iurat illud quod sit turpe vel 3rium legi, iuramentũ est nullius momenti. ff. de leg. 1. si quis inquilinos. in fi. item vbi per iuramẽtũ indicit aliqui perpetua vidutas, illud nõ tenetur seruare. ff. de iure pat. adigere. Ad hoc dicas, quòd lex consideraut quid sit vtile corpori, & honestum. Nam expedit mulieribus fatuas habere dotes suas, vt inueniant aliquos, quibus nubere possint. ff. so. ma. l. 1. Sed canon consideraut vtilitatem animæ. Vel dic, q tunc prætendicat ei mulieri iuramentũ qđ aliunde potest consuli mulieri, vt dr̃m Authen. siue a me. Ioan. ita soluit has 5rietates. Aliter potest dici q siue mulier possit cõsulere aliũde sibi, siue non, non potest venire 5 iuramentum ‡sponte ꝑstitum, & sine dolo vel metu. Et licet cõtractus talis non videatur obligatorius, quantum est de sui natura; tamen sine aliqua turpitudine potest seruari iuramentũ super eo prætitum: vnde hic considerandum potius accessorium quàm principale, propter periculũ animæ, vt hic dr̃, sicut aliàs obligatio non tenet. tamen iuramentũ super hoc prætitũ debet seruari. 5. eod. debitores. Præterea prohibitio huiusmodi alienationis fundi dotalis nõ est ꝓpetua: quia si secundo post biennium consentiat mulier, bene tenet. in Authen. prædicta, siue a me. vnde multo fortius iuramentũ potest cõfirmare qđ prius non valebat: vt quasi pro consensu secundo habeatur. Et illa 3tia ꝓpter inducta, intelligũtur de illis quæ perpetuam habent causam prohibitionis, & in sua natura turpia sunt: vt patet ex contrariis. vnde si iuramentum ibi interueniat, non tenet, cum non possit seruari fine interitu animę. Simile huic habes 3. de pigno. significãte. ibi dicitur quòd pactum legis commissoriæ in pignoribus non tenet, quod est verum. C. de pact. pigno. l. 2. & 3. & tamen si iuramentum interueniat ſper pacto tenet, nec auditur volens venire contra vt colligitur in decre. prædicta, significante. arg. a contrario sensu, & sic intelligas istam & illam.

e ¶ *Sine re.*] Arg. quòd iuramentum metu vel vi præstitum non est seruandum. Quid iuris sit, dixi 5. quod metus causa. abbas. & de hoc dicitur 15. q. 6. auctoritatem. & 3. eo. peruenit.

f ¶ *Præiudicium.*] scilicet creditorum vel filiorum. 4 Arg. à 5rio sensu. 5. c. venientes. Ber.

g ¶ *Iniuste.*] Et ideo ſtem indirecte ratione peccati ſpectat hoc ad iudicium ecclesiæ. 3. de iudi. nouit.

g ¶ *Scient; & infra.*] Fides 5 etiam iurata seruanda non est ei qui fidẽ ‡frangit. h. d. & sunt duæ partes: Secunda ibi, *Iuramentum autem.* Et pone fic casum litteralem. Quidam Henricus iniuste mouit bellum 5 quendam Ioannem, in quo multa eius bona per violentiam occupauit, ac eum captum forte ad iurandum induxit, vt bona sic occupata non repeteret: Vel secundum aliũ intellectũ, relaxauit eum iuramento de redeundo ad vincula, & hoc fuit primum iuramentum, de quo textus in principio loquitur: demum ꝓstitit aliud iuramentum, de quo in fine litteræ, & non apparet ſper quo. Sed forte secundum Hostien. ille Ioan. promisit Henrico centum libras ſi ipsum non offenderet, & ille licet promiserit & iurauerit forte nõ offendere dictum Ioannẽ, nõ offendit, quibus peractis iste Ioannes fuit conquestus Papæ petens ſper omnibus de opportuno remedio sibi prouideri: Papa commisit causam quibusdam, quibus mandat respectu primi iuramenti, vt habetur in littera in principio respectu secundi respondet qđ iuris, vt in verſiculo, iuramentum: & sic clara est littera. Abb. Siculus. Not. quòd aut auferuntur in bello iniusto, sunt restituenda: ergo à contrario sensu, si bellum sit iustum, possunt licite retineri. Item fides non est illi seruanda, qui fidẽ non seruat, quod subintelligitur iuramẽto. 22. q. 4. inter cætera. & ſ. eo. quanto. Et ideo ſtem indirecte ratione peccati ſpectat hoc ad iudicium ecclesiæ. 3. de iudi. nouit.

ADDITIO. Quid ſt iustum bellum, habes 23. q. 1. ſumma.

a ¶ *Restituat*

1 Vide quod dictum de hac distinct. super vltima verſi. sed quid si. Ioan. And.

2 In quibusdam antiquis libris & in nostris mendosis erat ſte versus, qui in damnũ episcopalis iuris reperiis aliter autẽ ꝓpera. in ſta tum, &c.

3 Cap. 1. eo. lit. in 4. Compilatio. & de intellectu vide Couarruuias in c. Raynutius. 3. no. de testamẽt. & ibi Anchar. & Ancha. 3 2.

4 Hoc verũ ſi immixtus dignitatus vnde venire nouitas iuramẽtũ ſus ſi iniuria iur. peroſ. quæ nunc necessaria est ſu personis ſuis. Cauta ait & etiã. venerabilem. secundum Tan. & Vinc. Io. And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

a ¶ *Restituat.*] quia iniustum erat bellum: sed si iustum fuisset bellum statim res sic occupatæ essent suæ. 23.q.5.dicat.

¶ *Glo.seq.signat contrarium, & solvit, obscure tamen.*

b ¶ *Non ligat.*] quia non seruanti fidem fides non est seruanda. similè 8.eo.peruenit.& c.quemadmodum.quia illa conditio subintelligenda est in hoc iuramento: vt notatur in c.quemadmodū. Argu. 5.33.q.5. & Deo. 1 sed illud non tangit hoc.

[1] *Iuris.*] Primo ponit factum reprehensibile, cui secundo proui detribi, Quæ. Abb. Sic.

Clerici iuramentum fidelitatis laicis præstare non debēt, cum nihil temporale teneant ab eis: quia seruitus suo domino stat aut cadit.

c ¶ *Temporale.*] Si tem poralia possidentur à laicis, in his sunt mino res illis.5.d ma.& obe. solitæ.& 18.dist.fi epi- scopus. Bern.

d ¶ *Fidelitatis.*] immo nec clericis hoc iuramē tum præstandum est. j. de simo.ex diligenti. & j.de re iud.c. vlti. & 5. eo.tit. nullus. nisi in causibus notatis ibi.

e ¶ *Seruus suo.*] vt 2.q. 1. multi. ad fi. si seruus stat suo dño, remunerādus est ab ipso: si cadit, puniendus, quasi dicat: si fideriit, remunerabitur: si cecideit, iudicabitur à dño suo. Et sic est arg. q laici ↄ nullā habent iurisdictionem in clericos: nec etiam per consensum clericorum. 3.de fo. compet. & diligenti.& cap.significasti.vbi de hoc.Ber.

[2] *Ettito.*] Habito respectu ad gl. In hoc c.fic iuramentum. Qui timens conspirationem iurat de non essendo ↄ eum, potest(tali iuramē to non obstante)in propriis & ecclesiæ suæ causis stare ↄ eum. Cōmunis dānio. Secūdo: ibi, *Interpretatione.* Ab.

[3] *Iuramentum.*

[4] *Restituat.*] quia iniustum erat bellum: sed si iustum fuisset bellum statim res sic occupatæ essent suæ. 23.q.5.dicat.

¶ *Glo.seq.signat contrarium, & solvit, obscure tamen.*

[5] ¶ *Non ligat.*] quia non seruanti fidem fides non est seruanda. similè 8.eo.peruenit.& c.quemadmodum.quia illa conditio subintelligenda est in hoc iuramento: vt notatur in c.quemadmodū. Argu. 5.33.q.5. & Deo. 1 sed illud non tangit hoc.

[6] *Iuris.*] Primo ponit factum reprehensibile, cui secundo proui detribi, Quæ. Abb. Sic.

Clerici iuramentum fidelitatis laicis præstare non debēt, cum nihil temporale teneant ab eis: quia seruitus suo domino stat aut cadit.

[7] ¶ *Temporale.*] Si tem poralia possidentur à laicis, in his sunt mino res illis.5.d ma.& obe. solitæ.& 18.dist.fi episcopus. Bern.

[8] ¶ *Fidelitatis.*] immo nec clericis hoc iuramē tum præstandum est. j. de simo.ex diligenti. & j.de re iud.c. vlti. & 5. eo.tit. nullus. nisi in causibus notatis ibi.

[9] ¶ *Seruus suo.*] vt 2.q. 1. multi. ad fi. si seruus stat suo dño, remunerādus est ab ipso: si cadit, puniendus, quasi dicat: si fideriit, remunerabitur: si cecideit, iudicabitur à dño suo. Et sic est arg. q laici ↄ nullā habent iurisdictionem in clericos: nec etiam per consensum clericorum. 3.de fo. compet. & diligenti.& cap.significasti.vbi de hoc.Ber.

[10] *Ettito.*] Habito respectu ad gl. In hoc c.fic iuramentum. Qui timens conspirationem iurat de non essendo ↄ eum, potest(tali iuramē to non obstante)in propriis & ecclesiæ suæ causis stare ↄ eum. Cōmunis dānio. Secūdo: ibi, *Interpretatione.* Ab.

tiam occupata, restituat[a] conquerenti, eum à præstito sibi iuramento prorsus absoluentes. Quod si acquiescere noluerit, ipsum ad hoc (si præmissa veritate nitantur) cogatis per sentē tiam excommunicationis, terram eius interdicti sententiæ supponentes.

¶ *Non adstringitur quis iuramento ad implendum quod iuratum, si ab alia parte nō impletur, cuius respectu præstitum est iuramentum.b.d.*

¶ Iuramentum autem quod I. se asserit præstitisse, si de assentu factum est vtriusque, eum non ligat[b] qui præstitit, dum ille cui præstitum fuerat, seruare negligit quod promisit.

¶ Idem in concilio generali †.

¶ *Clerici non habentes temporalia à laicis, non tenentur eis præstare iuramenta fidelitatis.*

CAP. XXX.

NImis de iure diuino quidā laici vsurpare nituntur, cū viros ecclesiasticos nihil temporale[c] obtinentes ab eis, ad præstandum sibi fidelitatis[c] iuramenta compellunt. ¶ Quia vero secundum Apostolum seruus suo[c] domino stat aut cadit, sacri auctoritate concilij prohibemus, ne tales clerici ↄ psonis secularibus præstare cogantur huiusmodi iuramēta[c].

¶ Hono. iij. A. & C. canonicis Antiochenis.

¶ *Qui iurat non esse contra aliquem, potest in causis proprius & ecclesiæ suæ*

esse contra eum.b.d.secundum intellectum glossæ.

CAP. XXXI.

PEtitio † vestra nobis exhibita continebat, quòd ecclesia Antiochena vacante, principes Antiochenus timens conspirationes aliquas fieri contra eum, a vobis iuramentum extorsit[f], quod contra ipsum de cætero nō essetis: & infra. ¶ Interpretatione† congrua declaramus[g], vos iuramēto huiusmodi non teneri, quin pro iuribus & honoribus ipsius ecclesiæ, ac etiam specialibus[h] † vestris legitimè defendendis, contra ipsum principem stare libere valeatis: coercendo vos à machinatione dumtaxat, per quam idem princeps deberet læsionem personæ, vel sui amissionem incurrere principatus.

¶ Idem archidiacono & magistro G. canonico Tullen.

¶ *Cum agitur de vsuris, potest iudex in qualibet parte litis ex officio suo, desistentibus probationibus, exigere a partibus iuramentum de veritate dicenda. & eadem ratione idem in qualibet causa in qua imminet peccatum.secundum Panormit.*

CAP. XXXII.

EX † litteris vestris accepimus, quòd super causa vsurarum, vobis pro G. contra E. ab Apostolica sede commissa, nō potuit per testes ab ipsius G. parte productos, de sortis quantitate liquere, licet de obligatione pignoris constitisset: vnde expedire videtis, quod

[11] *Iuramentum.*

[12] ¶ *Glo.seq.not.contra iuramentum extortum, & c. inducit duo similia de confessione & consensu: tenet contrarium, distinguendo tamen, & arg. iuramentum valere pro parte tantum.*

[13] ¶ *Extorsit.*] Iuramentum per dolum siue metum extortum, cum de hoc constiterit, non est seruandum.5.eo.cum contingat. in fi. & fic confessio ex metu. 15.qua.fi. 6.c.1.& 31.qu.fi.to. 2. Lothar[i]. sic & consensus taliter extortus non valet.j.de priuil. cum olim. Sed videtur q iuramentum in eo quod non tangit negotia ecclesiæ, vel etiam propria, si seruandum, licet sit extortum, cum possit seruari sine interitu animæ. 5.eod.si vero.& c.ad nostram 2.& c.cum contingat.& 22.q.4.si aliquid.& ita per tale iuramentum tenentur, q nulla conspirationem, vel aliquod aliud, qd sit contra statum principis procurabunt: & ad hoc alias de honestate teneretur etiam sine iuramento, & ita seruare tenentur iuramentum illud quandō ad hanc partē iuramenti, licet fuisset extortum. Ei sic est arg. q pro parte tenet iuramētum, & pro parte non.& sim.5. de maio.& obe.dilecti.& 22. quæstio. 4. inter cætera. sic & factum ali cuius pro parte valet, p parte non. infra de prædendis, dilectus. similè declarationem habes supra eodem. quanto. g ¶ *Declaramus.*] Declaratio iuramenti fiue interpretatio cum de ipso dubitatur, pertinet ad Papam. 5.eo. quanto. fic j.de eccle.ædi.c.vlt. 5.de electio. venerabilē.ad finē. Sic & in omni sacramento intelligitur excepta auctoritas Papæ. 5.eod.venientes. & 5.de rescriptis. constitut[a]. similiter & imperatoris. ff. ad municipa. imperatores. & in constitu.de iudi. 5.vlt. & idem cum dubitatur vtrum sit licitum, vel il licitum. 5. de electi. venerabilem.

[14] *Specialibus.*] Et noquòd licet quis aperte teneatur alicui per sacramentum: tamen contra se non tenetur, vel cōtra ecclesiam suam, vel etiam contra communitatē suam, vt hic patet aperte. arg. 5.de poēnis. c. vltim. in fin. nam & in generali sermone persona loquens intelligitur excepta, vt hic.& ff.de fenā. l.1. §. 2.& ff.de loca. l. qui insulā. 9. vltim. & C. de solu. inquisitio. C.de consti. pecu. Authen. sed ita. & ff. de condi. & demonstra. qui hæredi. 9. Plautius. Et est argu. quòd si promisi tibi dare turrem meam, vel castrum contra omnem hominem, non tamen teneor dare contra me. Nam nemo tenetur alium plus diligere quàm seipsum: quia ordinata charitas à seipso incipit. 23. quæstio. 5. si non licet. & primo debet facere sibi eleemosynam, deinde proximo. de pœ. distinct. 3. sane cauendum. Argu. contra. ff. de pact. cum in eo esset. & ff. si ser. vēdiceturaltius. & ff. de neg. ge. si pupillus. 9. vltim. in Authen. vt diffe. iudi. 9. si vero refutauerit. colla. 9. ff. de pig. Paulus. 6. vltim. 3 & j. de nat. ex libe. venire. c. vnico. contraria ita specialia sunt. Ber.

[15] *Litteris.*] Si iudex in principio causæ iuramentum de veritate à partib[s] non exigit, in processu illud exigere poterit. Sic cōmuniter summatur, sed hoc summarium licet sit verum in se, non tamen colligitur ex littera, in qua non ponderatur quod à principio non fuerat exactum. Secundo modo secundum alium intellectum summatur sic: Cum agitur de vsuris, & probationes deficiunt, si fama est pro petente, in supplementū probationis exigitur iuramentum. Hæc lectura est notabilis, & potest esse vera in se, sed non congruit huic litteræ, quæ non loquitur de iuramento litis decisiuo, sed de veritate dicenda: quæ inter se multum differunt. In prima parte ponitur consultatio. In secunda responsio mandatum continens: ibi, *Ne igitur.*

Casvs.

[16] Et 11.q. 3. inter vtra in fin. secundum. Vin. Iouin. And.

[17] Ad. hoc pulchrum. Ioan. Andr. in addi. Card. & Anto. de Butrio. Thomas. 2.2.q.89. art.3.

[18] Si seruus remittendus ne dicat alia quæ possit bona etiam ipse domino offerre. Ad. Ad.

[19] Laterā. sub Innocē. iij. c. 43. & c. 4. de iu. 12 4 complat.

[20] De hoc articulo vide plene ℣ Franciscū Victoriam in prima relectione de potestate ecclesiæ, q. vltima.

[21] Ad Rom. 6.14.

[22] Vide per alios Glos. dem. Hostien. Ioan. de An. Card. Thomas. 2.2.q.89. art.3.

[23] Si seruus remittendus ne dicat alia quæ possit bona etiam ipse domino offerre. Ad. Ad.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

CAP. 1. Quidã noie G. impetrauit p litteras restitutionẽ vsurarũ 5 F. archidiã. & magistrũ canonicũ Tullẽs. iudices line prætlata receperũt testes. productos ab ipso G. impetrãte, p quos testes nõ potuit ostare de ꝗtate sortis siue principalis, sed de obligatione pignoris bene costitit, & per famã quasi notoriũ habebat, ꝙ ex quadã terra, quæ ipsi est obligata, sortem suã & amplius deduxisset: vnde videbatur iudicibus, vt iuramentũ de veritate dicẽda exigatur à partibus: vt per iuramentum cõstaret de sorte: significaueruntq; hoc dño Papæ, mandat Papa ne ex defectu hmõi iuramenti succumbat iustitia, & sic veritas occulteur, quatenus eõpellant partes per cen. eccle. ad præstandum huiusmodi iuramentũ. Nota in causa vsurarũ iuramentum de veritate dicẽda præstandũ esse: sicut in spiritualib' causis, & ad hoc partes cõpelli debent.

¶ Colleeſi. in omnibus.

¶ *Glo. sequens ponit duas differentias iuramenti de veritate ad iuramentum de calumnia, & per quem præstentur.*

a ¶ *Veritate.*] Iuramentum istud de dicẽda veritate præstatur solũmodo in spiritualibus causis, sic ſ. de elect. dudũ 2. iuramẽtum enim de calumnia in talibus nõ ꝓstatur. ſ. de iuramẽto calum. litteras. requirit etiam à prælato ecclesiæ de ꝓsuetudine, pcipue cũ de facto suo agitur: aliàs non videtur ꝙ prælatus sit interrogãdus. de hoc dixi ſ. de elec. dudum 2. & per istud iuramentũ rnderetur tantum de eo quod scit. Vnde debet simpr rndere, scio vel nescio. Sed per iuramẽtum de calũnia rnderur de eo qđ credit, vel existimat. C. de iura. calum. l. 2. Hoc iuramentũ de veritate dicenda præstat hodie prælatus in causa ecclesiæ in animam suam, & capitulũ sui in spiritualibus causis. & in materia in quadam decretali: extra compilationem, quæ incipit, præsentium, & c.

¶ De interdict. v. de ſentiadum rosiſi 94. & 96 Perdinandum Vaſquium lib. 2. de inc. eſſio. creatione. § 8 & 9. ocarum in. 6. quinta: in 2. tit. relatis in 5. de paſt. lib. 6.

b ¶ *Ex fama.*] Et ita patet, ꝙ qualitercumque aliquid fit diuulgatũ per famam, seu quasi notorium, non sufficit ad ꝓbationem. 4. q. 3. c. si testes. 9. tit ſit tæpe. sed cũ aliis admiculis sufficit. ſ. de test. & attestat. præterea. cũ sola fama sufficit ad matrimonium impediendum. ſ. de conſangui. & affi. super eo. & ſ. de ſpo. cũ in tua.

c ¶ *Amplius.*] Omne quod percipitur de rebus titulo pignoris obligatis, totũ debet cõputari in sorte, & quod supereſt, debet restitui. ſ. de pig. cum contra. & ſ. de vſu. c. 1. & 2. deductis primo expẽſis. vt ibi dicitur: quia fructus tantũ intelliguntꝰ deductis expẽſis. C. de fruc. & li. expen. l. 1. & ff. ſol. mat. fructus. quia nullus casus potest interuenire qui hoc genus deductionis impediat. ff. fa. er. fundus. quinimmo fructus percepti ipſo iure pignus liberãt. C. de dist. pig. l. 1. & quicquid percipitur ex pignore, computatur in sortem. C. de pign. 2. l. 1. & 2. & ſ. de pign. significante.

¶ *Glosſa ſequens ponit quatuor cauſas huius iuramenti.*

2 Vide B. Thomã 2. 2. q. 90. art. 2. Richardum Armach.

d ¶ *Ouia veritate.*] Hæc 4. eſt cauſa quare hoc iuramentũ exigitur. vt veritas remoueatur timore iuramenti. sic ex eadẽ cauſa testes compelluntur, qui aliàs nõ compelleretur. 14. q. 2. quamquã. & ſ. de test. eo. c. vlt. per totum. & quia mortale peccatũ est occultare veritatem. 11. q. 3. quiſquis. & ſ. de crim. fal. cap. 1. & quia cauſa vsurarũ est quaſi ſpiritualis: cũ sit eccleſiaſtica, iuramentũ de veritate dicenda exigitur, & non de calũnia. Nec colligitur hic ꝙ iuramentum de calumnia hic præſtitum iuiſſet, vt quidam dicunt: ſi de calumnia & veritate ſimul iuraretur, non crederẽ esſe peccatum tam in ciuili ꝙ in spirituali: nec offenderetur ordo iuris, immo vale esſet. & ſi hic intrãs fuiſſet de calũnia, ſuperfluũ non esſet iuramentũ poſtea de veritate præſtitum: quia ad diuersa referuntur. Dubitatio huius iuramenti fuit forte: quia non fuit præſtitum debito tempore. ſ. ſtatim poſt litis contesta. sicut iuramentum de calumnia præſtatur: vnde quæſitum fuit, an poſtea debeat præſtari, & exigatur de dicenda veritate à partibus iuramentum: cum ex fama quaſi notorium habeatur præſatum E. ex quadã terra ipſius G. ſibi titulo pignoris obligata, ſortẽ & amplius percepiſſe. ¶ Ne igitur ex hiuſmodi iuramenti defectu, iuſtitia (occultata veritate) ſuccumbat: Mandamus, quatenus partes ad præſtandum huiſmodi iuramentum per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogatis.

¶ Idem Colloſſeñ. & archiepiſcopo, & eius ſuffraganeis.

¶ *Si poſitus in dignitate alienat bona dignitatis, non valet alienatio, & ipſemet reuocare debet, non obſtante iuramento de non reuocando: maxime, ſi prius iurat non alienare. hoc dicit ſecundum verum intellectum. Panormitanus.*

CAP. XXXIII.

INtellecto † iam dudũ, quòd charisſimus in Chriſto filius noſter Hungariæ rex illuſtris, alienationes quaſdam fecerit in præiudicium regni ſui, & contra regis honorem: Nos eidem regi dirigimus ſcripta noſtra, vt alienationes prædictas, nõ obſtante iuramẽto, qũ quod fecit de non reuocandis eiſdẽ, ſtudeat reuocare ‡. Quia cũ teneatur, & in ſua coronatione ſe iurauerit, iura regni ſui & honorem coronæ illibata ſeruare illicitum profecto fuit, ſi præſtitit de non reuocandis alienationibus huiuſmodi iuramentum: & propterea penitus non ſeruandum ‖.

† Vide nez. in l. ꝓbatore 8. q. 2 plane & in Auth. ſi qã vi. auth. cõ.

¶ Gregorius ix. epiſcopo Cenomañ.

¶ *Si mulier iurauit aliquem eſſe ſuum maritum, & ſuccubuit, quia aliter non probauit, non datur nec denegatur ei licentia cum alio contrahendi.*

CAP. XXXIIII.

MVlieri †, quæ in iure præſtito iuramento aſſeruit, virum talem in ipſam per verba de præſenti matrimonia' iter conſenſiſſe, probationes alias nõ habẽti, viro ab eius impetitione per ſententiam abſoluto ‖, non debes licentiam

† Pro intelleſtu, vide q. late scribit Hoſt. in ſum. tit. de aſſertorio iuramento. §. & ſuper quibus.

pone duplicem cauſam quare iuramentum non obligat.

e ¶ *Regni ſui.*] Sic & epiſcopi iurant in ſua confecratione, ꝙ iura ſui ꝓatus non alienabunt. ſ. de eccle. ædi. c. vlti. & ſ. de re. eccl. nõ alie. vt ſuper. & ꝙ de nouo non infeudabũt. ſ. de feu. c. 2. immo & ſi ſuſpectus eſſet de dilapidatione, debet cautionẽ ꝓstare. 28. dist. de Syracuſanæ. Sic ergo patet, ꝙ iuramentũ iſtius regis in coronatione ſua licium & honeſtum fuit. ergo ſecundum in ꝓrium præſtitum fuit illicitum. ſ. eod. tua 1. quia contra canonica ſtatuta fuit præſtitum, & ideo non ſeruandum. ſic ſ. de foro compe. ſi diligenti. & ſ. eo. eam te. quia ſi vnum ꝓriorum eſt bonum, reliquum eſt malum. 2. 8. q. 1. ſciendum. & 32. dist. hoſpitiolum, qñque tñ vtrũque ꝓriorum bonum eſt, vt nubere & nõ nubere. 28. q. 1. ſic enim neque vltra vnam columnam. hmõi enim iuramenta quę fiunt in damnum ſuæ dignitatis, non iuramenta, ſed periuria ſiue temeraria ſunt cenſenda. ſ. eod. ſicut noſtris ». Vnde ille qui præſtitit, ſua auctoritate poteſt venire cõtra, & reuocare male alienata 3, vt ibi dictum eſt, immo teneur ad hoc ex iuramento prius præſtito, & ex officio ſibi commiſſo. 33. q. 9. quod quis commiſit. & ſic eſt argumen. ꝙ iuramentum factũ per merum ſuperrebus eccleſiæ non repetendis, non obligat. ſ. eo. peruenit 1.

f ¶ *Non ſeruandum.*] quia in malis promiſſis reſcinde fidem. 22. q. 4. in malis. & per totam illam quæſtionem.

Vlieri, quæ.] Diuiditur quo ad intellectũ, quia primo ponitur quæſtio. Secundo ſolutio & ratio: ibi, *Nec.* Abbas.

CAPVT 2. Mulier quædam petebat quendam in virum ſuum: & ꝙ iuramentum aſſeruit in iure, ꝙ ille in eam matrimonialiter conſenſerit per verba de præſenti: vir hoc negabat. cum mulier non haberet alias ꝓbationes, vir fuit ab eius impetitione abſolutus: quæritur, vtrum iudex debeat ei dare licentiã cum alio ꝓhendi? Rñdet Papa ꝙ nõ, ne auctor periurij videatur: nec debet hoc ei prohibere, ne ſi forte ſaltum iurauerit, matrimonium impediret: ſed ſuę conſcientiæ relinquenda. Nota ꝙ actore non probãte reus debet abſolui. Item nullus per dictum ſuum debet dare materiam peierandi: quia imputaretur ei. Item relinqui debet ſuæ conſcientiæ.

¶ *Glo. ſeq. quæritꝝ, arg. affirmative, ſolutꝝ contrarium.*

g ¶ *Abſolutio.*] quia actore non probante reus debet abſolui. ſ. vt eccleſi. beneſi. vt noſtrum & ſ. de cau. poſ. cum eccleſia. & C. de eden. qui accuſare. & ſ. eo. c. vlt. §. 1. Quid ſi mulier ita habuiſſet vnum bonum teſtem: numquid deferretur ei iuramentum? Videt quòd

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

quòd sic. s. de probationi. sicut consuetudo. & C. de re. credi. in bonæ. & j. eo. c. vlt. in tali casu non dico iuramentū deferendū quantumcumque honesta sit persona, quia hic agitur quasi de statu hominis, cū per hoc seruitus constituatur in ipso: nec causa dicitur modica, quia iuramentū defertur inspectis circumstantijs causę & personarum. j. eo. c. vlt.

dare cum alio matrimonium contrahendi, ne auctor periurij[a] videaris: nec hoc ei dicimus prohibendum: ne forte si falsum iurauerit, matrimoniū contingat legitimum impediri: sed suæ conscientiæ est potius relinquenda.

¶ Idem.

¶ Qui iurauit seruare statuta edita, & postea per illud iuramentum aliter non iurando promisit seruare edenda, seu postea edita, non tenetur ex iuramento ad nouiter edita. h. d. secundum verum intellectum.

CAP. XXXV.

CLericus †, qui iurauit se statuta in ecclesia sua edita seruaturum, promittens per idem[b] iuramentum, statutum quod postmodū subsecutum est, fideliter obseruare: Licet transgredi nō debuerat quod[c] promisit, non tenetur ad illius obseruantiam ex debito præstiti iuramenti.

¶ Idem H. iudici.

¶ Iuramentum litis decisorium à iudice delatum, sine iusta causa recusari non potest: delatum vero à parte, licite recusatur & refertur: in actione tamen famosa non licet reo referre. hoc dicit vsque ad §. sane.

CAP. XXXVI

IVramentū † à te[d] parti delatū, nisi[e] iusta de causa, non potuit recusari. Quāuis quod in iudicio à parte parti defertur, recusari possit licite, ac referri. Nec liceat conuento famosa[f] actione, referre huiusmodi iusiurandum.

¶ Glossa sequens repetens textum, & ipsius rationē subdit contrariā olim opi. Lau. cui respondet.

a ¶ *Periurij.*] sic s. eo. si vero. & C. si aduer. vend. l. 1. nec debet ecclesia viam periurijs aperire, quæ periuria vetat. C. de indi. vi. l. 2. in fi. & s. eo. tit. cum contingat. ne inde iniuriarum nascatur occasio, vnde iura nascuntur. j. de accu. qualiter & quā 1. & C. vnde vi. meminerint. & ecclesia non debet alicui laqueum inijcere. 27. q. 1. de viduis 2. quod faceret si daret ei licentiam contrahendi contra id quod iurauit[1]: immo ecclesia debet ei suadere, vt contra proprium nō veniat iuramentum. arg. prædi. c. de viduis. ratione huius præsumptionis, quia de nemine præsumendum est, quod sit immemor suæ salutis. 1. q. 7. sancimus. sed non debet ei expresse prohibere propter aliam præsumptionem, quæ posset esse in contrarium, quia potuit esse quod falsum iurauit, cum legitime possit contrahere si falsum fuit quod iurauit: quia periuri & criminosi & Iudęi[1], qui sunt extra ecclesiam, possunt contrahere matrimoniū. 26. dist. deinde opponitur. & j. de diuor. gaudemus. & j. de consang. & affin. de infidelibus. & sic duæ præsumptiones contrariæ hic concurrunt, & neutra præponderat alteri. Simile s. de electiō inter R. Quandoque tñ vna præsumptio elidit aliam. s. de præsumptionibus. litteras. & ff. de in inte. resti. diuus. Quid ergo faciet ecclesia? Taceat. sic j. de cog. spi. sup eo. in fi. sicut spiritualis homo tacet, quia mentiri timet, timet etiā ne ille qui ad morté quæritur, occidatur. 22. q. 2. ne quis arbitretur. Relinquatur ergo cōscientiæ suæ: ipsa enim scit an contrahere possit, si verū est quod iurauit nullum potest contrahere matrimoniū quo ad Deum, sed si falsum est, bene potest contrahere: vt est probatum. Lau. dicebat in hac quæstione, quod bene poterat contrahere, & dari licentia contrahendi. & hoc tali argumento: nam qui vendicat rem, dicit per consequentiam alium possidere. s. de iu. examinata. tamen potest redire ad interdictū vti possidetis. ff. de acqu. possessio. naturaliter. §. nihil. sed errabat. qui enim rem vendicat, hoc facit ratione dominij[2], quod habet vel credit se habere. sic & mulier quæ petit aliquem, hoc facit ratione seruitutis, quam in eo acquisiuit per consensum mutuum de præsenti: & hoc notauit Laurentius de clandest. matrimonio. in antiqua compilatione. cap. primo.

Adde quod iuramentū non debet deferri ei quē credimus iuraturū periurū. l. 1. C. de indi. vid. tol.

Vide Iasonem in l. sub prætextu. C. de trāsactio. & Albericū trac. de statut. par. 1. q. 15. & Decium in Rubrica C. qui admitti, &c.

Et excōicatū. j. eo. de eo qui duxit in mat. significauit. Io. And.

Cui non dicit cōtrariū interdictū vti possidetis etiā intētando. Io. And.

C *Lericus.*] Primo ponitur quæstio. Secundo solutio: ibi, *Licet.* Abbas.

CASVS. Aliquis clericus iurauit se seruaturū statuta edita in ecclesia: iuramento taliter præstito promisit per iuramētum se seruaturum statutum quoddam, quod post pręstitum iuramentum factū fuit in ecclesia: quærebatur vtrum teneatur ad obseruationem illius statuti per iuramentum prius factum? Rñdetur quod ex promissione sua tenetur seruare quod promisit, sed non ex debito præstiti iuramenti. Nota quod iuramentum non extenditur ad illa super quibus iuratum non est. Item ex promissione aliquis obligatur.

b ¶ *Per idem.*] iuramentum iam præstitum.

c ¶ *Quod promisit.*] Iste clericus iurauit se seruaturum statuta tunc edita in ecclesia sua, & post pręstitum iuramentū promisit per idē iuramentum seruare statuta, quæ postea statuerentur; ex hoc patet quod iuramentum non extenditur nisi ad ea tantum de quibus est cogitatum, vt dictum fuit, & non ad ea quæ postea accidunt. argu. supra eodem. quemadmodum. & capitulo, ad nostram 2. sic & transactio ad ea tantum de quibus actum est: & pactum extenditur. ff. de trāsactionibus. cū Aquiliana. & l. qui cū tutoribus. & ff. de pactis. tres fratres. & C. de trāsactionibus. si de certa re. & s. de testib. cap. de testibus. sed licet ex debito illius iuramenti[3] non teneatur seruare statuta postmodum edita, tenetur tñ seruare illa ex sua promissione: quia inter simplicem loquelam, & iuramentū nō facit Deus differentiā. 22. q. 5. iuramenti. nec refert quantum ad obseruationem an per iuramentū, an per solā fide promissam sit adstrictus. Et æque etiā puniretur si non seruaret promissum. j. de fideiussoribus. peruenit. & supra quod metus causa. ad aures. Credo tñ, quod maior pœnitentia imponetur ei qui venit contra iuramentū, quàm ei qui venit contra fidem tantum sine iuramento: quia magis contemnere videtur.

Vide quod ibi nom. & dic. hāc comparationē fieri quoad genus, non quo ad determinatā quantitatē reatus. Io. And.

I *Vramentū.*] Hoc c. habet pricipaliter duas partes. secunda est in §. sane. & primo legitur istud principium: quod communiter non summatur, sed pro inuenibus sūmo sic, vt i summario. Et diuiditur hoc principium in tres partes. Prima tractat de iuramento necessario. quod scilicet, defertur à iudice parti. Secunda de iudiciali, quod scilicet defertur à parte parti. Tertia tractat de relatione non fienda per reum in actione famosa. secunda: ibi, *Quamuis.* tertia: ibi, *Nec liceat.* Abb. Siculus.

CASVS. Aliqui litigāt coram iudice, iudex defert iuramentum alteri parti in iudicio: vt illud iuramentum sit loco probationis: quæritur an istud iuramentum sit de necessitate præstandum? Rñdet Papa, quod iuramentū hoc recusari non potest, nisi iusta de causa: qua allegata & ostēsa istud præstare non cogitur: sed si vna pars defert iuramentū alteri parti in iudicio, illud iuramentum licite potest recusari vel referri. Ponamus si aliquis conueniatur actione famosa, tunc non est licitum referre huiusmodi iuramentum.

† De iudiciali & glossa, vide post Iasonem Papa. hic.

¶ Glossa sequens distinguit, & prosequitur triplex iuramentum. in fi. ponit duo notanda.

d ¶ *A te.*] Loquitur iudici. Nota quod iuramentum aliud est voluntarium, aliud necessariū, aliud iudiciale[4]. Voluntarium est, quod pars defert parti extra iudiciū: & dicitur volūtarium quod voluntarie defertur, & voluntarie suscipitur nec refertur, idest, is cui refertur, non potest cogi subire iuramentum. sic ergo exponitur in sequenti concordantia. ff. de iureiuran. iusiurandū quod. sed de hoc non dicitur hic. Necessariū dicitur quod defertur a iudice in defectū probationis, nec pōt referri nec recusari nisi iusta de causa, vt hic in prima linea. & C. eo. l. gnaliter. §. finautem. & pōt appellari nisi recusatio admittatur, vt ibi dicitur. De hoc habes s. de procur. ex insinuatione. & s. de proba. c. 2. & C. eo. in bonæ fidei. Iudiciale dicitur à iudicio quod pars defert parti in iudicio, quod non est necessarium subire vel referre, vt hic. versi. quamuis quod. & l. præd. gnaliter. §. finautem. sed si reus retulerit iuramentum actori, necesse habet iurare[5]: alias prætor denegabit ei actionē. ff. eodem. iusiurandū. §. ait prætor. immo procedetur quasi iurasset reus. C. eo. gnaliter. §. omne. olim nō poterat recusari. ff. eo. tit. manifeste. & C. eo. delata. sed illud pōt intelligi cum iam susceptū est iuramentū, vel hoc nouum ius: illud vero vetus. Et no. quod post iuramentū à iudice delatū parti, & præstitum à parte parti, pōt recedi ab eo propter nouas probationes, sed post iuramentum delatum à parte parti, & præstitum ab eo nō potest recedi. ff. eod. admonendi. Item procurator, nisi sit vniuersorum bonorum, vel nisi specialiter mandatum sit, iusiurandum deferre non potest. ff. eod. iusiurandum. §. procurator.

4 Dicit Hostiensis aliud iudiciale, aliud extraiudiciale ... voluntarium, aliud necessarium. Ioan. And.

5 An & quando iuramentum ... vide ... in l. Marcellus ... l. manifeste ... ff. eod.

e ¶ *Nisi iusta de causa.*] Puta quia dubitabat, quod hoc iuramentū est de veritate. ff. eo. tit. iusiurandū, & ad pecunias. 1. respon. ff. re. amota. Marcellus. & sic præter iuramentū de calumnia, iuratur de veritate ab altera parte in isto casu. sim. s. eo. de testi. vltra. Ber.

¶ Glos. sequens exemplificat, secundo dat alium casum ad quem inducit 5. iura. tertio dicit quod deferens iurat ad calumniam.

f ¶ *Famosa actione.*] Vt in actione furti & alijs famosis actionibus. & actione rerū amotarum non refertur iuramentum: vt ff. re. amo. l. Marcellus. §. vlt. & ll. seq. & idē est vbicumque lex defert iusiurandum. C. de fideicōmis. l. vlt. & C. de iu. deliberan. sancimus. §. licentia. & C. de iu. do. impe. l. vlt. & C. de his qui ad eccle. cōfu. præsenti. §. sicubi[6]. & C. de bo. aucto. iudi. pos. l. fi. §. vlt. nisi eadē lege permittat referēdi potestas. Itē & illud scias, quod qui iusiurandū defert, primo iurabit quod per calumniā non defert: vt in l. præd. Marcellus. & C. de fideicom. l. vlt. & ff. eo. iusiurandum. §. qui iusiurandum.

6 ... ver. 6. Ioan. And.

SA-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

SANE. Quia supra dixerat de iuramento deferendo à iudice, & à parte, ne aliquis crederet hoc iuramentū indistincte posse deferri, subijcit hunc §. in quo ponit notabilem & solemnem limitationē. Et potest diuidi in duas partes. In prima ponit regulam, In secūda ipsius determinationem: ibi, *Præsumptione vero*. Abbas Siculus.

CAPVT. Dicitur hic q̄ si actor omnino deficit in ꝓbatione, reus debet absolui, quamuis nil probet: sed si p̄sumptio sit pro actore, reo potest deferri iuramentum ad tollēdum illam p̄sumptionem, & suam innocentiam ostendendam: & hoc verum est nisi iudex cōsideratis circumstantiis ꝓsonarum & causæ videat iuramētum illud deferendum actori. Nota in prima parte dilationē super tribus iuramentis. In secunda nota q̄ reus debet absolui si actor omnino deficit in probatione. Item iuramentum defertur habito respectu ad honestatem personæ, & quantitatem causæ.

¶ Vide Bart. in l. 1. ff. de excepti. Specul. tit. de probat. Salicet. & alios in l. qui accusare. C. de tedendo.

a ¶ *In probatione.*] Not. q̄ si actor omnino nihil ꝓbat, nec habet p̄sumptionem: reus & si nihil p̄stiterit, absoluitur. sic 3. de causa pos. cum ecclesia. & j. vt eccle. bene. vt notrum. & 3. eod. mulieri. & C. de eden. qui accusare. Si vero actor habet p̄sumptionem pro se, & 3 reum: tunc cōtra talē p̄sumptionem defertur à iudice reo iuramentum ad purgandum innocentiam suam, vt hic dicit expresse. & C. de his qui ad eccle. confu. p̄senti. 4. ficubi. & C. eo. in bonæ. quæ intelligitur p̄m ipsum §. vt q̄nq̄ deferatur reo, q̄nque actori: quia non distinguitur ibi. & actori q̄nq̄ defertur iuramentum in defectum ꝓbationis: puta cum habet vnam bonam p̄sumptionem, siue vnum bonum & honestum testem: tunc habito respectu ad quantitatem causæ, & qualitatem p̄sonæ, vt non sit p̄sumptio q̄ pro tanto debeat deierare, deferetur iuramentum ipsi actori. ad hoc p̄stat optimum arg. ff. de leg. tut. legitimos. & 3. de renun. super hoc. in fi. & 3. de procu. ex instruatione. & sic intelligitur. 3. de probat. sicut consuetudo.

b *Præsumptione vero.* Abbas Siculus.

¶ *Actore nihil probante reus est absq; omni onere absolvendus: si vero præsumptio est pro eo, defertur reo iuramentum, vel ipsi actori consideratis personarum & causæ circumstantijs. hoc dicit.*

¶ Sane si actor omnino in probatione defecerit, reus debet (& si nihil præstiterit) obtinere. Præsumptione vero faciente pro illo, reo deferri potest, ad ostendendam suam innocentiam iuramentum, nisi iudex (inspectis personarum & causæ circumstantijs) illud actori videat deferendum.

TITVLVS XXV.

De exceptionibus.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Si testis de crimine contra eum excepto conuincitur, vel aliàs conuictus apparet, repellitur à testimonio: sed de crimine non punitur, si non tangit negotium principale.*

CAP. I.

DEnique quòd in dicta & personas testium: & infra. ¶ Si crimina testibus obijciuntur, de quibus non fuerant hactenus accusatis, sed tantum per exceptionem opponuntur, probatio illorum criminum exhibenda est, antequam causa per sententiam terminetur: cum (sicut canonica institutа declarant) testes absque vlla infamia, vel suspicione, vel manifesta macula, in ferendo testimonio requirantur.

¶ Quòd si sola crimina de quibus ab alio tempore conuicti vel confessi fuerunt, testibus obijciuntur, à testimonio repelli possunt: quia sicut Stephanus Papa, & alij Pontifices multi Romani testātur, prudentiam. § sexta. arg. seruata distinctione illius Authen. C. de testi. Authen. si dicatur. Bernar.

1 Præter iuramentū ꝓprium q̄d in causa ꝓbatur dum Hostiē.

b *Præsilo.* Jscilicet pro actore. Bernar.

DE EXCEPTIONIBVS.

¶ *Supra visum est de iure actorum, quo munimur vt lanceis seu gladijs: merito subijcitur ius reorum, quo muniuntur vt clypeis & loricis. Sicut enim actiones sunt arma actorum: ita exceptiones arma reorum. Vel sic. 3. visum est de probationibus in genere & in specie, sed quia vt plurimum fundata intentione actoris reus opponit peremptorium, vel alias exceptiones contra probationem actoris, congruè igitur ex ordine subijcitur tractatus de exceptionibus.*

De hac materia habetur 3. q. 6. §. exceptio.

DEnique.] Tria sunt dicta. Secundum: ibi, *Quod si.* Tertium: ibi, *Cæterum.* Abbas.

CAP. 1. Quæritur fuit à Papa vtrum in p̄sona testium crimina obijci possunt, vt à testimonio repellantur, quibus ante iuramentum vel depositiones nihil fuerat obiectum. Rñder Papa quòd possunt opponi distinguendo in hunc modum, si crimina obijciātur testibus de quibus nōdum fuerant accusati, sed tm opponuntur in modum exceptionis, crimina illa ꝓbari debēt, anteq̄ causa per sententiam terminetur, quæ si probata fuerint, testes à testimonio repellentur: quia dicunt canones: testes absq; vlla infamia, vel suspicione, vel macula manifesta in ferēdo testimonio requiruntur; q̄ si sola crimina de quibus alio tpe conuicti vel confessi fuerint, in iudicio testibus obijciantur, à testimonio repelluntur: quia eorum confessioni non est credendum 3 alios, nisi prius se ꝓbauerint innocentes. Cæterum quæreret aliquis: ecce crimina ꝓbata fuit 3 testes in modum exceptionis, nunquid debent testes puniri pœna ordinaria? Rñdet Papa, q̄d pp hoc non debent puniri pœna ordinaria: quia in eos accusatio iuris ordine non procedit, sed sufficit vt à testimonio repellantur, vbi crimen q̄d eis obijcitur, nō contingit causam de qua agitur. Nota q̄ testes fine omni infamia debent esse. Item testes conuicti vel confessi de crimine in iudicio à testimonio repelluntur. Item nullus debet puniri fine accusatore. Item p̄m modum agendi puntur alijquis. Hæc decr. intelligenda est & notanda p̄m illam 3. de testi. testimonium.

c ¶ *Obijciuntur.*] Hanc decretalem ītellige p̄m tenorem illius decre. 3. de testibus. testimonium. & p̄m tenorem illius decretalis, præsentium. 3. de testibus.

¶ *Glo. seq. signat contra rium, & soluit.*

d ¶ *Accusati.*] Si enim accusati & confessi vel conuicti fuissent, indistincte repellerentur, etiam sine alia ꝓbatione si hoc constaret: vt 3. de testibus. testimonium. & c. super eo. ītē arg. 3. 4. q. 3. c. si testes. §. item lege Iulia. Solu. aliud p̄m leges, vbi nō repellitur ab obiecta criminis nisi condemnatus fuisset, & infamis effectus: secundum canones sufficit si probetur crimin osus.

e ¶ *Exhibenda.*] Statim vel infra terminum cōpetentem à iudice statuendum. 3. de probatio. et. & 3. de offic. deleg.

f ¶ *Per sententiam.*] Quidam dicunt vt Tanc. q̄ hoc est verum de illa exceptione quæ objcitur in p̄sona testis, quæ ante fuit ꝓbata debet ꝓbari: illa vero quæ in dicta testium opponitur, s. cum testis arguitur de falso, vel actor vsus fuerit falsis testibus vel instrumentis, vsq; ad xx. annum potest opponi. C. de falsis. querelam. & j. eod. cum venerabilis. sed in causa matrimoniali in infinitum posset agi de falso: quia ſnia lata 3 matrimonium non transit in rem iudicatā p tractum tpis. j. de ea qui duxit in matri. cum haberet. & 35. q. 9. loci nostri. §. his ita rñderur. Sed si de falso ante ſniam fuerit obiectum, & non ꝓbatum, post ſniam opponi non potest, nisi appellatum fuerit. C. de fid. instr. l. vlt. Et idem vt dicendum vt alij dicunt, de hac exceptione, quæ opponitur in p̄sonas testium, s. quòd in causa appellationis iterū posset opponi. nam in causa appellationis potest opponi exceptio peremptoria. quæ debuit ꝓponi ante ſniam. C. sen. ref. non pos. 2. sed hæc est exceptio peremptoria, saltem p obliquū fiue indirecte: quia ꝓbato q̄ testes sint piuri, vel aliàs criminosi, non debent admitti, aliàs videretur q̄ hæc exceptio esset dilatoria: q̄d non est verum. & ꝓterea potuit esse q̄ ista ignorabat in priori iudicio, & post appellationem didicit q̄d modo obijcit: vnde saltem cum iuramento, si hoc ante aperturam non fuit protestatus, debet admitti. 3. de test. ꝓsentium. q̄d hic dī; anteq̄ causa per sententiam terminetur, supple, nisi fuerit appellatum: aliàs verum est quod hic dicitur, q̄ citra appellationem non audiretur.

g ¶ *Cum sicut.*] Supple, quæ, s. crimina obiecta, si ꝓbata fuerint, testes repelluntur, & subdit causam, cum, i. quia testes absque vlla, & c. sicut canonica, &c. & sic lege hanc litteram.

h ¶ *Absque vlla.*] vt 2. q. 7. testes. & q. 4. præsul 2. & illa sunt canonica instituta, de quibus hic loquitur.

i ¶ *Conuicti vel confessi.*] vnde repelluntur si hæc ostendantur sine aliqua ꝓbatione. 3. de testi. testimonium. idem erit & si modo conuincantur. vt in p̄dicto. testimonium. & stellige istum §. p̄m tenorē istius capituli, testimonium. vt ibi dixi: vt 3. si in crimine pseuerāt, repellantur & in ciuili, & in criminali: si sunt emēdati, admittant in ciuili & criminali, cum ciuiliter agitur: dūmodo ipsos non committetur infamia. & hoc est quod sequitur in fin. §. nisi prius, & c. In criminali vero nullo modo, q̄tūcūq; egerint pœnitentiam, vt ibi.

K ¶ *Stephanus.*] 3. q. 11. c. 1. 2. & 3.

¶ *Glo. seq. objcit ad vtramque distinctionem, & soluit.*

1 Et 3. de testi. licet & c. ītē ītor. secundū Hostien.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

a ¶ *Innocentes.*] Si fuerint conuicti per testes, non vt ꝙ possint ꝓbare se non esse tales: quia talis negatiua non admittitur ȝ testes. ſ. de ꝓbat. ad nostram. & si fuerint confessi, non possunt ꝓbare ȝ. rium, quod enim quisquis sua voce dilucide ꝓfessatus est, in eundem casum ꝓprio testimonio infirmare non potest. ſ. de ꝓbationibus. per tuas. & C. de nō numerata pecunia, generaliter. quia confessioni primæ ſtādum est. ȝ. de ꝓbationibus. literas. & expone, innocentes, scilicet ꝑ pœnitentiam 2. ſ. de testi. testimonium. Litera ista, si fuerint confessi, non possunt ꝓbare se non esse tales: & hoc si fuerint, innocentes reputantur, & ita demum admittūtur, vt dictum est in nota proxima. vnde non obstante eo ꝙ confessi vel conuicti fuerint: & hoc ꝓbare possunt per facerdotem suū. 50. dist. in capite. & 2. q. 1. si peccauerit. in fi. & ȝ. de ſimo. nemo.

b ¶ *Caterum.*] Rūfo tacitæ quæſtionis: posset aliquis quærere an testes, quibus crimina ꝓbantur in modum exceptionis, sint ꝓpter hoc puniendi: Respondetur ꝙ non.

¶ *Glo. ſcq. argumentum remittit, argumento reſpondet, & iterum arguit ad alium caſum.*

c ¶ *Siue confeſſi.*] Ex eo qđ dicit, confessi, est optimum argumētum ꝙ testes tenentur rūdere an sint criminosi: quia si tenentur confiteri cum opponitur exceptio ȝ eos, vt innuit hæc littera, multo fortius qñ examinātur. De hoc dixi supra, de testibus, cum causam. & qđ dicit, confessi: & hoc intellige qñ examinabātur, & interrogati fuerunt à iudice sup crimine: & ipſi sunt confessi, licet rūdere non tenerentur. & ideo non creditur eis cum iaceant in crimine 2. Vel dic ꝙ debent interrogari qñ crimina in modum exceptionis testibus opponuntur, vt dictum est, cum in littera ipſa hoc dicat. sed illud numquam vidi fieri. Et est argumentum, ꝙ si iudex recuſetur coram arbitris, posseſt ab eo quæri, & debet inde dicere veritatem, & hoc vidi fieri sæpe.

d ¶ *Pœna.*] vt ſ. de ordine cognitionum. cum dilectus. vbi de hoc. ff. de his qui notantur infamia. Lucius.

e ¶ *Glo. ſequens recitatur per obiectionem, & ſolut quòd hoc ſpeciale, & dat ſimile.*

f ¶ *Contingere.*] Si enim crimen qđ obijcitur testi, contingit causam de qua agitur, non solum repellitur, sed etiam puniturſicut cū vir accuſat vxorem de adulterio, & ipſa excipit de lenocinio, ꝙ ipſe tradidit eam adulterandam. ff. de adul. l. 2. ſ. fi publico. sic & testis qui in testificādo vacillauerit, tſue falſum dixerit, punitur. C. de teſt. nullum. & 4. q. 3. c. ſi testes. 5. item qui falso. fim. ſ. de conſ. ſuper. & ȝ. de elect. ſuper eo. c. per inquiſitionem. argu. aliàs puniri non debet: quia nō agitur de hoc: vt hic dicit, ſed in eo in quo agitur, ſcilicet quia repellitur à testimonio.

Nobis.] Communis diuiſio. ſecunda: ibi, *Nos.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis est excōicatus maiori excōicatione, puta Titius: Martinus participauit Titio ſcienter in locutione vel oratione: & sic Martinus est excōicatus minori excōicatione: ecce Titius accuſat Martinum, Martinus excipit ȝ Titū, dicens ipſum esse excōicatum maiori excōicatione: Titius implicat ȝ Martinum dicens: Tu non potes excipere ȝ me, quia tu ſcieter participaſti mihi in oratione vel in locutione: quæritur vtrum Martinus possit repelere Titium à sua accuſatione, non obſtante replicatione Titij? Rñdet Papa ꝙ Titius bene poteſt repelli a sua accuſatione non obſtante replicatione: quia Titius remotus est à cōione fideliū: Martinus vero solummodo à participatione ſacramentorum. Nota ꝙ excōitis maiori excōicatione repellitur ab agendo, ſed minori excōicatione ligatus non repellitur, quia non est remotus à cōione fideliū.

¶ *Glo. ſeq. aduersis, & inſipiens ſoluit.*

non est credēdum contra alios eorum confeſſioni, niſi prius ſe probauerint innocētes[a]. ¶ Cæterum[b] ſi de criminibus ad ſolam exceptionem obiectis, teſtes conuicti fuerint ſiue confeſſi[c], pœna[d] ordinaria multari non debent: cum accuſatio in ipſos ſecundum iuris ordinem non procedat. Sufficit ergo ſi à perhibendo teſtimonio repellantur, præſertim vbi crimen, quod eis obijcitur, cauſam de qua agitur, contingere[e] non videtur.

¶ Innocentius tertius archidiacono Richemundiæ.

¶ *Reo excipiente de excommunicatione contra actorem, non obſtat communionis replicatio.*

CAP. II.

A † Nobis ex parte tua fuit quæſtium †, vtrum is qui excōmunicato in locutione vel oratione ſcienter communicat, excōmunicatum ipſum à ſua poſſit accuſatione repel-

f ¶ *Accuſatione.*] Dubitatio fuit in hoc, cum enim prius cōicauerit ei, non vi lebatur poſtea ei obijcere poſſe excōicationem, cum approbauerit mores illius. ȝ. de accuſa. nulli. ſ. de iureiuran. quemadmodū. & ff. de adult. l. ſi vxor. in fin. & ff. de neg. geſt. Pōponius 1. 8. q. 2. dilectiſſimi. 32. q. 5. horrendus. & 4. q. 3. c. ſi teſtes. 9. item ſi quis teſtibus. & ȝ. de his quæ ſi. à maio. Parte. cap. ex ore. Item non debet alij obijcere qđ ipſe noluit ſeruare. ȝ. de ꝓben. pro illorum. & ȝ. c. pxi. & ȝ. de appel. an ſit. & ȝ. de elect. bone 1. Sed his oībus poteſt rñderi cum Auguſt. Nonnullos ſuſtinemus, quos inuiti toleramus. 2. 4. q. 1. q. ſquis. Præterea alia eſt ſolutio. ꝓdicta locū habent in excōicationibus: vt ȝ. de ſent. excō. in ſpientia. vt ſi aliquis participauerit excōicato, non poteſt ei poſtea opponere excōicationē, vel ipſum denunciare, cum ipſum non duxerit euitandum. ſic loquitur illa decr. in ſpientia. ſecus in excepti onibus, vt hic: quia licet reus ſit excōicatus minori excōicatione. ſiue etiam maiori, poteſt excipere ȝ actorem, cum quæliber legimma deſenſio ſit ei reſeruata: vt ȝ. eod. cū inter. & c. dilecti. ȝ immitur hic vbi dicit, iocundus vero, & c. ꝙ ſi accuſatus eſſet maiori excōicatione notatus, non poſſet ſuum accuſatorem repellere à ſua accuſatione: quod nō est verum. vt dicunt iura ꝓxime dicta, & alia plura: vt patet ȝ. eo. dilectæ. & c. ſignificauerunt. quia nec infamis infamem, nec criminoſus criminoſum poteſt accuſare. 3 2. q. 6. nihil iniquius. & 3. q. 7. iudicet. & ȝ. de adult. c. pen. & vlt. & C. de adult. qñ Alexandrum. vnde ſupple ibi, maxime. Secundus vero à ſacramentorum excōione maxime: quia idem eſſet ſi eſſet remotus à cōione fidelium: licet Gratianus eſſet in 3ria opinione ꝙ id qđ legitur 2. q. 7. aliter. quod patet in hoc. ſ. qui est ȝ. ſed illud eſt ſpeciale. Fallit tamen vbi prosequitur quis iniuriā ſuā. 4. q. 7. oibus. Item fallit in ꝓpo. vt ſi de accuſa. nulli. & illud fuit ſtatutum in odiū ꝓpōti: quia non debent habere prauos homines & viles in familiā ſua. 2. q. 7. cū paſtoris. g ¶ *A ſacramentorum.* ȝ. de ſenten. excom. ſignificauit ȝ, ſed illud videtur eſſo ſpeciale in excōicatis à Papa, vel poteſt habere locum qñ cōicat ei pro quo excōicatus eſt. ȝ. de ſenten. excomm. nuper. & c. ſi concubinæ. vel ibi fiat excommunicatus cum omnibus fautoribus ſuis. 11. q. 3. excellentiſſimus.

C *Vm eccleſiaſticæ.*] Hoc cap. aliqui ſummant ſic: Reus non neceſſarius ab exceptione repellitur per replicationem paris criminis, vel obiecti. Et hæc decretalis eſt difficilis quo ad intellectum: & adhuc redditur magis difficilis propter dicta Doctorum. Diuiditur in duas partes. In prima ponit deciſum exordium. In ſecunda mandatum: ibi, *Mandamus.* Abbas.

CASVS. Quidam Iacobus noſe fuit inueſtitus per dñm Papam de quadam ꝑbenda vacante in Nouarien. eccleſia, & de mandato ipſius in corporalem poſſeſſionem ipſius ꝑbendæ inductus, quam non ꝑmittebant eum Nouarien. canonici poſſidere: hoc ꝓpoſuit quandam propoſuit ȝ ipſum, videlicet ꝙ in alia eccleſia beneficiū obtinebat: Ille replicauit ȝ eos, ꝙ ipſi plura beneficia in pluribus eccleſijs obtinebant. Inno. cognita veritate mandat Lauduſi. epo, quatenus dictum Iacobum faciat ꝑbendæ illius pacifica poſſeſſione gaudere, de qua fuit per C. inueſtitus, non obſtante exceptione ꝓdicta, quam non poſſunt ei obijcere, cum & ipſi varia beneficia in diuerſis eccleſijs habere noſcantur. Nota, ꝙ qui ſimili impedimento laborat, non poteſt illud alij opponere. Item exceptio excepti one ſine replicatione tollitur.

¶ *Glo. ſeq. ponit opi. Vin. quam in ſi. approbat ſecundo opi. Tan & 1. contra quam opp. & reſpondet demum queris, & opi. ponit quæ probat per rationem & per locum à diuiſione.*

h ¶ *Opponere.*] Vincentius dixit in hoc loco. ꝙ noie collegij, vel eccleſiæ

1 Iſta enim ſunt cōpoſitiōis, ſ. quę deliquiſſe, & patrinii ſe. & hoc tenet Tanc. Vin. Cof. Phil. & Ian. hic dixerint, ꝙ ꝓbata erat innocēua, eo ipſo ꝙ non probat cōtrariū allegat de ꝑſona de cū ſimilib⁹. 10. An.

2 Cap. 1. eo. tit. in 3. compilat. Et de materia vide Sylueſtrum in ſum. ver bocexcōicatio. & Sotal lib 4. ſent. diſt. 21. q. 1. art. 4.

3 requiſiti

4 Confor. l. 2. & ibi Bald. ſ. ꝙ obligatur. C. de iur. ca. ſum. glo. in fi qui iurare. ſ. ſi pater. ff. de iureiuran.

Dicitur, ſi deceſſit in plurib⁹ anteq̄uis.

5 Laudū.

6 Cap. 3. eo. tit. in 6. compilat. Et de hoc vide in Rub. 3. q. 6.

7 In odiū ꝓpōnendi, ſcilicet diuinum, & non humanum: quia ſolet plere quod ꝓpter odium fit, vt hic tan. 1. 11. q. 1. c. de ſuppl. neg. præ. lat. in fi. & ſeq. iur. Abbas

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

ecclesiæ poterant opponere hanc exceptionē, & illi qui non habebant plura beneficia, noīe suo & ecclesiæ: sed hoc non prosuit: q̄a Papa Celestinus scienter contulerat illi 2a. beneficium, & ideo non poterant opponere. Arg. §. de offi. deleg. pastoralis. § ſrerea. & ¶. de iudic. constitutus. Et dic q̄ bene admitteretur exceptio nisi eam suisset missus in possessionem, & confirmatus prout hic fuit: vt patet in antiqua, & hoc vbi dicit; pacifica possessione gaudere. T. & I. dicebāt, q̄ noīe ecclesiæ nō poterant illā opponere: qđ enim in suis p̄sonis æquū putabant, in aliis non poterāt reprobare. ¶ Cap. ſi. tit. in 3. §. de cōſti. cum oēs. 19. dist. si Romanorū. 32. q. 6. nihil iniquius. 4. q. 3. si quis testibus. ff. de reg. iur. cum par. & ¶. de adul. c. pen. & vlti. Sed vī q̄ noīe ecclesiæ poterant obijcere: quia delictū p̄sonæ, &c. 16. q. 6. si ep̄m. & ¶. eo. cum venerabilis. Sed nō debent pp hoc admitti: quia sic alia via conseqūerentur id qđ volebant, qđ esse nō debet. §. de procu. tuæ. & quia nō expedit ecclesiæ hāc exceptionē opponi; immo expedit ecclesiæ plures habere diuites clericos, vt eam possint melius defendere, & imperiū & fiscus abūdabit vtens subiectis locupletibus in Authen. vt iudē. sine quoquo suffra. §. 1. coll. 2. Sed pone q̄ aliqui sint qui non habent plura beneficia, nunquid possunt opponere? Dicūt p̄dicti Tanc. & Io. q̄ nō sint admittendi: quia sic alij essent confessui p alios quod p se non poterāt, quod esse non debet. ff. de bo. lib. quæriť. arg. 46. dist. sicut non suo. ff. de admi. re. ad cinī. per. l. 1. in prin. Item isti non habēres plura beneficia qui obijciunt hāc exceptionem, aut elegerūt alios, aut electi sunt ab illis: Si alios elegerunt, tali exceptioni renūciasse videnť vt §. de cōsti. cum accessissent. & ¶. de p̄ben. pro illorum. Si vero electi sunt à talibus, non possunt hoc obijcere, cū habeāt causam ab illis qui hoc opponere non possunt. arg. 16. q. 3. si sacerdotes. in §. & ff. de in. do. cum in fundo. & indignum est vt illi admittantur ad repulsionē illorum quorū repellerent auctores. §. de testi. licet ex quadam. Et ex hoc sequitur, q̄ si aliquis nō facit mentionē in rescripto de beneficio suo, q̄ capitulum non possit ei obijcere q̄ de falsitate rescripti, cū eis non cōpetat talis exceptio. & ¶ rescripti pum non valet, sed ¶ valet quantum ad hoc ¶. de p̄ben. pro illorū. Plerumq; enim dat actio ei qui non potest agere, ideo quia reo nō cōpetit exceptio. ff. si fer. ven. loci. 9. pen. & §. q̄ me. cau. ad audien tiam. & §. de iureu. debitores. Mihi vī q̄ Vinc. melius dixit, non obstantibus rōnibus assignatis: & ideo tūc saltem qui non habent alia beneficia, bene possūnt hanc exceptionem opponere, & defendere ecclesiam. ¶. de concess. p̄ben. ex parte, & ¶. eod. dilecti. immo vnus solus potest se opponere: vt 12. q. 2. nō liceat. quia vtilitas ecclesiæ in hoc p̄curatur, & ideo audiendus est. ¶. de his quæ fi. à maio. par. cap. cū in cunctis. & 35. dist. Nocetur. quin isti qui se opponunt p̄curent vtilitatem ecclesiæ, non dubitatur: quia si ille, q̄ plura beneficia habeat, recipereťur, læderetur ecclesia: cum non possit continuam residentiam facere, ad quam debiture eū teneatur, & ita non posset ecclesiæ deseruire. fauore enim ecclesiæ, & pp vtilitatē ipsius ecclesiæ statutum fuit vt clerici debeant in ecclesia residere. Nec ob. qđ dī q̄ isti receperunt alios habētes plura beneficia, ergo non possunt amplius hanc exceptionem opponere. hoc non est verum. Si enim semel male fecerunt, non sequitur q̄ postea idē facere debeant ². Et licet renunciauerint exceptioni sue ³ vnum, non renunciant ³ alios. & quia res inter alios acta non p̄dest aliis, nec nocet. ¶. de re iud. c. pen. cum suis concor. arg. ad hoc ¶. de p̄mil. si terra. & c. accedentibus.

¶ Idem episcopo Helien.

¶ *Iudex statuere debet terminum ad omnes dilatorias proponendas: post quem excipientem non audiet, nisi in tribus casibus hic exceptis.*

CAP. IIII.

PAstoralis†: & infra. ¶ Quoniam per dilatorias exceptiones, malitiose nonnunquā causarum terminatio prorogatur, inquisitioni tuæ respondendo decernimus, vt infra certum tempus à iudice assignandum, omnes dilatoriæ[a] proponantur†: ita quod si partes extūc[b] aliquas voluerint opponere, quas non fuerint protestatæ[c], nullatenus audiantur†: nisi forte aliqua de nouo[d] sibi cōpetens exorta fuerit: vel is, qui voluerit eam opponere, fidem faciat iuramento, se postmodum[e] ad illius notitiā peruenisse.

¶ Idem monachis† Farfen.

¶ *Excommunicatus excipere, appellare, & omnem defensionem facere potest: sed reconueniri non potest.*

CAP. V.

CVm† inter Priorem & conuentum de Argentolio† ex parte vna, & nobilem virum S. de Malileone† diœcesis Pistauien. ex altera, super damnis & aliis coram vobis ex delegatione nostra quæstio verteretur, procuratore ipsius nobilis vestrum volente declinare iudicium, eo quòd duos ex vobis habebat suspectos: procurator monasterij alle-

¶ Hæc duo vitia monachis Fatfen. defunt in antiqua.

¶ Cap. tit. de iudiciis in 4to plan.

¶ Argumen.

¶ Malis.

¶ Vide text. in l. 6. C. de excep. & in l. 1. & ibi Bart. ff. de ex iudic.

¶ Vide text. in Authen. qui semel. ad hoc tex. C. de p̄bat.

¶ Vide text. in l. 1. C. de p̄scr. 30. an. & ibi Bart. & Bal. & Alex. & Iaſon. ſed numq̄ poſt. & hoc eſt verū in duo grec. Clemens. cōſtitutionis. ſed vide Ioan. And.

[a] *Dilatoria.* Quæ dempturis, & de exceptione excōcitatiōis ², ſi poſſūt opponi, q̄cūq; dies dī ¶. eo. exceptionē. [b] *Extunc.* Ii. poſt terminum ſtatutum à iudice & finitum.

[c] *Protestatæ.* §. de teſti. ſi ſentium. & intellige protestatæ nolando expreſſe exceptiones, quæ ſcribi deberēt. §. de p̄ba. q̄m. vt ſi velit opponere exceptionē recuſationis, illam primo debet opponere: & ſup illa tū p̄cedere, de aliis pōt teſtari ſic; ſaluis aliis dilatoriis, q̄ tales ſunt, & debēt noſari, p̄bandis ſuo loco & tpe poſtq̄ cognitum fuerit de ſuſpicione. de hoc dixi §. de p̄ba. q̄m. neceſſitū dicere in genere, ſaluis aliis exceptionibus: quia p̄ hoc nulla videretur p̄iſſio huius decr. ¶. de p̄firma. vti. vel inut. bonæ. ar. §. de dolo & ¶tu. ex litteris.

[d] *Nouo.* ¶ poſt terminum ſtatutum idē eſſet, ſi etiā poſt litem ꝓteſtatā exorta ſit. §. de offi. deleg. infinuate. q̄ q̄ de nouo emergūt, auxilio indigent. ff. de inter. act. de ætate. §. ex cauſa. & noua res nouum ꝓſilij & remedij exigit. ff. de ven. inſpi. l. 1. in prin. Et ſi noua cauſa alleget, pura quia fideiuſſor mortuus ſit, iterum æquum erit p̄ſtare cautionē. ff. vt in poſſ. le. plane. & nouis morbis noua ꝓuent annona ꝓparati. §. de iura. calum. cæterum. 50. dist. vt cōſtitueret.

[e] *Postmodum.* ¶ poſt terminum conſtitutum, infra quem oēs dilatoriæ ꝓponantur. ſic §. de teſti. ſi ſentium. & ita iuramētum eſt hic, & ibi ſegnitia ꝓbatio. Sed quid ſi poſt litem cōteſtatam vellet iurare, q̄ poſt ipſam cōteſtationem ad notitiam ipſius pueniť, quæ tū non eſt exorta de nouo, ſed erat ab initio, pura cōtanguineus erat iudex impetrantis, vel impetrans vaſallus iudicis, vel aliqua alia cōmiſſio, ſed hoc reus ignorabat, nunquid debet audiri? Dicūt quidam, q̄ ſic. Mihi vī quòd amplius non audiatur: quia ab initio debet inquirere de huiuſmodi dilatoriis: quia vigilantibus & non negligētibus iura ſubueniunt. ff. qui. ex cau. in a. non enim. ff. de eden. veluti. & facilitati & negligētiæ ſuæ imputet. Neq; enim oportet per ſingula momenta onerari actorem. ff. vt in poſſeſſ. ſi is æquo. ¶. vlt. ſic enim non eſſet litium finis. & hoc quod dicit hic locum habet in exceptionibus factis, & non iuris ³: quia nemini licet ius ignorare. ff. de iur. & facti. ignorātia regula.

[f] *Postmodum.* ¶ poſt terminum conſtitutum, infra quem oēs dilatoriæ ꝓponantur. ſic §. de teſti. ſi ſentium. & ita iuramētum eſt hic, & ibi ſegnitia ꝓbatio. Sed quid ſi poſt litem cōteſtatam vellet iurare, q̄ poſt ipſam cōteſtationem ad notitiam ipſius pueniť, quæ tū non eſt exorta de nouo, ſed erat ab initio, pura cōtanguineus erat iudex impetrantis, vel impetrans vaſallus iudicis, vel aliqua alia cōmiſſio, ſed hoc reus ignorabat, nunquid debet audiri? Dicūt quidam, q̄ ſic. Mihi vī quòd amplius non audiatur: quia ab initio debet inquirere de huiuſmodi dilatoriis: quia vigilantibus & non negligētibus iura ſubueniunt. ff. qui. ex cau. in a. non enim. ff. de eden. veluti. & facilitati & negligētiæ ſuæ imputet. Neq; enim oportet per ſingula momenta onerari actorem. ff. vt in poſſeſſ. ſi is æquo. ¶. vlt. ſic enim non eſſet litium finis. & hoc quod dicit hic locum habet in exceptionibus factis, & non iuris ³: quia nemini licet ius ignorare. ff. de iur. & facti. ignorātia regula.

[a] Id eſt ignobis ignoratis ſubtum mus iuste ſi ſciret. ſi ignorabam iudicē cōſanguineū, ſed ſi ignorabam ad propter hoc recuſari poſſe, mihi imputabit. Ioan. And.

¶ Cap. ſi. de reſcri. in 6. ¶ Cōtra. 2. dicit ſecūda. 1. ſi cut. 5 fin. ff. de ar. & Bar. in l. ſemel. ff. de regu. mo.

¶ Ad hoc ſi. de reſcri. in 6.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

gauit, ℣ cum nobilis excõcationis vinculo teneretur adstrictus, exceptionem hmõi proponere non valebat: Iudices consuluerunt dñm Papã, & ipse rñdet, ℣ ipsi nobili, quælibet legitima defensio referuatur in iudicio, & ꝓcipue iudicis recusatio, cũ periculosum sit sub iudice litigare suspecto: & Apostolica sedes iudicib' suspectis causã ex certa scientia nõ ꝓmittit: vnde nõ ꝓideratur fauor excõicati, sed æquitas iudicatis: & absurdum esset vt reo ℣ actore defensionis copia denegetur: q a sic condemnaretur, qui deberet absolui aliqñ: nec excõicato denegan da est absolutionis sententia, qñ est in causã absolutionis: & si condemnetur potest appellare si ℣ iustitiam fuerit condemnatus: & eadẽ rõne alia iustfragia in vno & eodẽ iudicio nõ denegantur eidem. Sed excõicatus reconuenire actorem nõ potest: ne si in defensione sustinet, ad impugnandũ extendatur. Nota ℣ periculosum est litigare sub iudice suspecto. Item i iudiciis æquitas seruanda est, & non fauor. Item iudicii claudicare non debet. Item excõicatus potest appellare, & ois legitima defensio est illi salua in iudicio, sed agere vel reconuenire non potest. Item fauorabiliores sũt rei quàm actores.

¶ *Gio.seq. inducit duo si-milia. Secundo obijcit & soluit. Tertio quærit, & soluit.*

2 ¶ *Legitima defensio.*]Hic manifeste patet, ℣ excõicatus potest excipere & defendere se in iudicio: vt j. eo. dilecti. & c. dilectæ. & c. significauerunt. & potest appellare, & appellationem ꝓsequi. j. eo. c. vlti. & eadem defensio competit excõicato, quæ competit non excõicato, sicut eadem defensio cõpetit seruo quæ libero. ff. de accu. seruos. Et libertus qui alias patronum accusare non potest, in ipsum patronũ retorquere potest accusationem, si à patrono accusetur. ff. de bo. lib. qui cum maior. 5. ſi libertus. quia ignoscendi est illi qui prouocatus volut se vlcisci: vt ibi. Et sic potest excipere de pacto de non petendo, & exceptionem probare, non obstante ℣ lex dicit, ℣ reus in exceptione fiat actor. ff. de ꝓb. in exceptionib'. qa quicquid facit, ad sui defensionem facit. Itẽ qualiter ꝓstabit sacramentum calumniæ, cum sibi non liceat ingredi sacra, multo minus & tangere. 5. dist. ad eius vero. & 44. dist. nulli clerico. Et quibus cæteri sacramenta negantur, qũo vnum genus sacramenti putatur posse concedi? 5. dist. illud. In illo casu ꝓcessum est à iure in odium potius excõicati, ꝙ oĩa possit facere quæ ad causam ptinẽt, & sic inrabit, & oẽs participantes sibi occasione litis non incidũt in canonem, cũ talis cõro sit potius ad damnum suum, q̃ ad commodum. Sed quid si excõicatus conuenitur ſup eo pro quo fuit excõicatus iniuste, nunquid poterit excipere ℣ nõ tenetur rñdere nisi restituatur ei cõio hominum, qua fuit iniuste priuatus? Dicit Io. ℣ sic, nec tenetur antea rñdere. dummodo ostendat ꝙ iniuste fuit excõicatus. 3. q. 2. c. 1. & 2. q. 5. ſuper causã. in fin. quia omnia iura sunt restituenda corporalia & incorporalia. 2. q. 2. nullus potest. & 3. q. 2. c. ſi epiſcopus. Et sic not. ℣ qui remotus est à quolibet actu legitimo, tamen excipere potest.

b ¶ *Suspecto.*]Vt 3. q. 5. ℣ ſuſpecti. C. de iudi. apertiſſimi.

¶ *Gio.seq. arguit & remittit.*

c ¶ *Conscientia.*] Arg. ℣ sententia lata à iudice ſuſpecto poſſit retractari, si detecta fuerit ſuſpicio: quia litteræ sic obtentæ nullã videntur conferre iuriſdictionem. De hoc dictum est ℣. de reſcrip. ad audientiam 2. Et not. ℣ omne reſcriptum habetur ſuſpectum qd de conſcientia Papæ non emanauit. de reſc. cum dilecta. & j. de conſtr. vti. vel inuti. porrecta.

d ¶ *Claudicare.*]Not. æqualitatem seruari in iudiciis. ℣. de iud. nouit. & 4. q. 4. c. 2. & 3. q. 9. c. vlt. nec debet actori licere quod reo nõ licet. ff. de reg. iur. non debet 2.

e ¶ *Remedium.*] quia ſicut poteſt excipere, vt dictum est, ſic poteſt appellare: vt 3. q. 9. reuera. & j. eod. c. vltimo.

f ¶ *Legitima.*]arg. ℣ qua ratione vnum alicui cõceditur, & omnia quæ sunt eiusdem cenſuræ, sunt concedenda. arg. 4. dist. denique in fin. & 5. dist. ad eius vero.

¶ *Gio.seq. quærit, & soluit.*

gauit parti eiusdem nobilis (cũ esset vinculo excõmunicationis adstrictus) exceptionis huiusmodi beneficium interdictum: & infra. ¶ Inquiſitioni veſtræ duximus reſpõdendum, quòd prædicto nobili legitima defensio a, in iudicio reſeruatur: & maxime iudicis recusatio ꝓ: cum periculosum sit coram ſuſpecto b iudice litigare: ac ſuſpectis iudicibus ſedes Apoſtolica cauſam de certa conſcientia c, ꝓ non cõmittat. vnde in talibus non excommunicati fauor attẽditur, ſed æquitas iudicantis, cum non debeat claudicare d iudicium: ac ſatis videatur absurdum, ſi actore impugnante, reo defenſionis copia denegetur, quia ſic condẽnaretur multotiens absoluendus. ¶ Porro cum excommunicatõ, quando in causã absolutionis exiſtit, non ſit iuſta denegãda ſententia, nec interdici debet eidem appellationis remedium e, ſi contra iuſtitiam condemnetur, qua ratione in vno eodemque negotio ipſi alia legitima f ſuſtrahantur ſuffragia, non videmus †, ¶ Cæterum non ſic in reconuentione ſentimus, ne quod in defenſionis remediũ ſuſtinetur, ad impugnationis materiam extendatur g.

¶ Idem monachis Farſen.]

¶ *Excipiens non videtur fateri ea quæ in exceptione includuntur. Et exceptio falſi poteſt etiam poſt ſententiam opponi.*

CAP. VI.

CVm † venerabilis frater noſter I. Sabineñ. epiſcopus coram dilectis filiis noſtris R. tituli ſanctæ Anaſtaſiæ preſbytero, & P. ſanctæ Luciæ diacono cardinalibus, quos ſibi & R. procuratori veſtro cõceſſimus auditores, eccleſiam ſancti Viti cum ſuis poſſeſſionibus & pertinentiis petiiſſet, aſſerens eandem ad ſe in ſpiritualibus & tẽporalibus pertinere: Idem nondum epiſcopi intentione fundata præpropere ¬ ſic reſpõdit: quod etsi dicta eccleſia dudum

g ¶ *Reconuentione.*] Sic ergo paret, ℣ licet poſſit excipere & appellare, non poteſt iñ reconuenire. rõ redditur in littera ſequenti. qñque tñ admittitur reconuentio vbi non admittitur cõuentio. 3. q. 8. cuius in agendo. & ff. de iud. l. 2. ſ. ſed ſi agant. Sed nunquid poteſt excõicatus cõpenſare? Dico ℣ non: quia qui cõpenſat, quodammodo agit. ſed ſi ageret, repelleret per exceptionem: ergo non poteſt compẽſare. ff. de compen. quæcunque. immo & ſi vellet ꝓpenſare: & ab aduerſario admitteretur, tunc ex officio ſuo ipſũ debet repellere. j. eodẽ. exceptionem. in fi. quia quod vna via prohiberetur, alia conſequeretur: quod eſſe non debet. ff. de procu. cap. tuæ. Berh ¶ *Extendatur.*] Sim. j. de eccleſi. ædificancum dicat Apoſtolus. in 1. reſponſo.

Vm venerabilis.] Si reus à quo res petitur, excipiat de ꝓmutatione ipſius rei facta cũ actore, non fatetur per hoc actorem fuiſſe dñm. Et exceptio falſi etiam poſt iñam poteſt opponi. Diuiditur principaliter in duas partes. In prima ponitur facti & ꝓceſſus narratio. In ſecunda diffinitio ibi, *Intelleximus.* Prima ſubdiuiditur in tres. Nam primo ponit petitionem actoris. Secundo ibi, *Idem.* reſponſionem exceptionis & probationis reorum. Tertio ibi, *Ad hæc.* replicationem & probationem actoris. Secunda principalis etiam ſubdiuiditur in tres partes. Primo ponit quædam motiuum diffinitionis ſoluens obſtaculum. Secundo diffinit cauſam quo ad ſpiritualia: ibi, *Quæ vero.* Tertio quo ad tẽporalia: ibi, *Verum.* Abbas Siculus.

Cæſar. Eps Sabineñ. habebat cauſam cum monaſterio Farſeneñ. ſuper eccleſia ſancti Viti, coram auditoribus vtriq; parti conceſſis: petebat Sabineñ. epus ipſam eccleſiã à monaſterio Farſeneñ. cum poſſeſſionibus & ptinentiis ſuis, dicens eãdem tam in tpalibus q̃ in ſpiritualibus ꝓtinere ad eccleſiam Sabineñ. procurator monaſterij nondum epi intentione fundata præpropere ſic rñdit, ℣ eſſi eccleſia prædicta olim fuerit eccleſiæ Sabineñ. ſubiecta, eam iñ epis non poteſt petere, cum ex cauſa permutationis monaſterũ eam obtineat: ad hoc probandum quoddam exhibuit inſtrumẽtũ, in quo prima facie continẽri videbatur, ℣ Theodoſius epus cum aſſenſu canonicorum ſuorum prædictam eccleſiam ſancti Viti cõceſſit monaſterio Farſeneñ. in concambium pro quibuſdam eccleſiis & rebus aliis. Ad hoc eps rñdit intentionem ſuam eſſe ſundatã per huiuſmodi rñſionem: quia cum procurator monaſterij rẽdiret ſe dictam eccleſiam ex permutatione facta per Sabineñ. epm obtinere, per conſequens confitebatur ſe credere, ℣ dicta eccleſia tpe permutationis pertinuit ad eccleſiam Sabineñ. quia ℣ tes permutationis celebrari nõ poteſt niſi cum vero dño, vel cum eo qui loco dñi habetur: & ad probãdum ℣ dicta eccleſia pertinere in tẽporalibus ad epm, quoſdam teſtes induxit, per quos oſtendere nitebatur, ℣ ipſe diſponebat pro velle ſuo de bonis ipſius eccleſiæ. His & aliis examinatis, dñs Papa intellexit dictum epm intentionem ſuam non probatiſſe per teſtes, vel per rñſionem ſupradicti procuratoris: quia qui opponit exceptionem, non videtur confiteri de intentione aduerſarij, vel per inſtrumentum ad hoc exhibitum ex aduerſo: quia in eo Theodoſius eps à quo permutatio facta ꝓponebatur, non dicitur eps Sabineñ. quamuis in tranſcripto quo procurator vtebatur, appoſitum fuerit Sabineñ. per vitium falſitatis; licet nimis exceſſerit qui tranſcriptum illud falſauit, & delectã perſonæ nõ debeat in damnum monaſterij redundare, & falſitatis exceptio

a Vide Ho ſtiẽſ. ſimiliter de recuſat. 5. quæ ſunt iuſtæ cauſæ.

b Aliàs, ſcie tia.

Et de hac clauſula: ex certa ſcientia. qd opponit: vide Antoninum Gabriellã lib. 6. com. opinion. tit. de claudi. conclu. 1.

Concor. tes. in l. de venia. ff. de in ius vocan.

Et Vinc. hoc verũ ſi agat excõicatus, vel ſi qui ſecus ſi ibi enodicari: ſecus ſi alius agat. ff. de reſt. ſpo. ſimpatis. lib. 6. fol. An.

Facit ad hoc ter. in l. 1. num. ibi nota. C. de condi. inde biti.

Farſenſis, Tuſcu.

in ſpiri. dis tin. 10. nouit. & archidiaconus. Rationabilem.

Cap. vlti. co. tit. de confeſſis in 6. regulari.

Et de tẽpo ralibus vide late per Dy num in 6. ſimpliciter. de reg. iur. lib. 6. Rationabilem. & l. cũ ita. ff. de liber. homi.

ꝓpere.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

exceptio & ante ſniam & poſt, poſſit vſq; ad xx. annos obijci. veritate comperta: non vult Papa, q; per hoc monaſterio ſiudicium ge neretur: verumtñ quia conſtitit Papæ dictam eccleſiam ſitam eſſe in diœceſi Sabineñ. adiudicauit ei ius epale in omnibus in eadē, exceptis illis quæ p Authenica ſcripta eidem epo ſunt ſubtracta, cum exempta non probetur, quo ad tēporalia eiuſdem eccleſiæ abſol uit monaſterium ab im petitione epi, cum ſup hoc non ꝓbauerit ſe legitima ſpſcriptione mu nitum. Nota q q excipit, non cōſtetur de iure aduerſarij. Item qui aliud vel aliquid addit vel minuit de inſtrumento in præiudicium partis aduerſæ, faſſarius eſt. Item delictum perſonæ non debet nocere eccleſiæ. Iſſ exceptio falſi ſemp poteſt ꝓponi vſq; ad viginti annos.

Item eoipſo q eccleſia ſita eſt in diœceſi epi, ei ſubeſt in oibus ad ius epale pertinentibus, ſed ꝓptera non ſubeſt ei in tpalibus niſi illud probetur.

a ¶ *Ex permutatione.*] Similem t caſum habes. ſ. de tranſa. ꝓtereb ¶ *Reſponſionem.*] Fatam per ꝓcuratorem monaſterij. ſ. vbi dixi, ꝓpropere ſic nñdit. ſed in hoc non bene allegabat eps pro ſe: quia huiſmodi repentina litis ꝓtecta. non ꝓiudicabat monaſterio. in Authen. d exh. re. ſ. illud. coll. 5. arg. 32. q. 1. apud. & 5. q. 5. c. q ambulat. ſ. ſed aliud. ibi; q aūt incōſiderate loquitur, ſentiet mala. 50. diſtin. ponderet. & merito: quia litis conteſtatio directe debet fieri ꝑ interrogationem & rñſionem directam affirmando vel negando ſimpliciter. ſ. de lit. conteſta. c. vnico. & ſ. de electi. dudum 2. Sed hic procurator ſub forma exceptionis ſub conditione nñdet vt patet, ex ipſa rñſione, & per id qđ poteſt ſequitur in littera, vbi dicit, vt q procuratoris rñſionem.

¶ *Gloſſa ſeq. enumeratas actiones bone fidei, dicens quare ſic dicuntur, & quid ſit bone fidei.*] Quæ a ſint actiones bonæ fidei, habetur Inſti. de actio. ſ. actionum. & cōnumerantur ibi xvij. ſ. actio ex vendito, empto, locato, & conducto, negotiorum geſtorum, mandati, depoſiti, pro ſocio, tutelæ, cōmodati, pignoratitia, familiæ erciſcundæ, cōi diuidundo, ſpſcriptis verbis, quæ de æſtimato ꝓportur, vt ſi rem meam do tibi, & æſtimo vt eam vendas pro x. aut x. reddas mihi aut rem. ſi de æſtima. actio. l. 1. & ꝓmutatio, de qua ſit hic mētio, & hſditatis petitio. Aliæ vero dñr actiones ſtricti iuris: vt actio ex mutuo, arbitrium, & confimilia. Nec dñr bonæ fidei, quia in eis ñ ſeruari debeat bona fides: quia in ſpſcriptis ſtricti iuris ſeruari debet bona fides: & in quocunq; ſpſcto bona fides interuenire debet. C. de actionibus & obligationibus, bonam. Ideo dicitur ſtricti iuris: qa non venit in eis niſi qđ ſtricte exigit actionis natura: vnde non veniunt vſuræ ex mora in ſpſctibus ſtricti iuris, niſi ſpecialiter fint ꝓmiſſæ. ff. de negotiis geſtis. quia tñmodem. & C. de vſuris. l. 3. Sed in ſpſctibus bonæ fidei veniunt vſuræ ex tpe moræ. ff. de actionibus empt. & vend. Iulianus. ſ. ex vendito. & ff. de vſu. mora. ſ. in bonæ fidei. Nota in actionibus ſtricti iuris non venit intereſſe, ſi rem dari mihi eſt in obligatione. ſecus in rem vrađi vel factum. ff. de verb. oblig. vbi aūt. ſ. vlt. & l. ſi fundum. & ff. de re iudi. ſi quis ab alio. ſ. vlt. 3 Sed ola iſta acceſſoria veniunt in bonæ fidei iudiciis. ff. de actio. ēmp. & vend. l. 1. in princ. ſed non veniunt in ſpſctibus ſtricti iuris. Item in bonæ fidei actionibus qñq; veniunt ea de quibus nihil eſt cogitatum, vt ruta cæſa, & ſimilia. ff. de act. empt. & vend. l. ſi fundi. ſ. ſi ruta. & ſ. de cauſ. poſ. cum eccleſia. & ibi quædam de his tanguntur. In actionibus bonæ fidei multum exuberat officium iudicis, & pinguius q in actionibus ſtricti iuris, & iſtis rationibus dicuntur bonæ fidei, & aliæ dicuntur ſtricti iuris.

ADDITIO. Numerus actionum bonæ, fidei quæ ſunt xvij. patet in his verſibus:

Empti, conducti, mandati, depoſitique,
Pignoris, breiſcundæ, communi, pro ſocioque,
Dotis, & hæredi, tutelæ commoda gloſſor,

Præſcripſit verbis, ſi mutat. ſiue licetur:
Iſta bona fidei ſunt, ſtrīcti cæteraturis.

Et aduerte, q in primo verſu perempti, intelligitur vēditi: quia nunq; vnum eſt ſine altero: & per conducti, ſubaudiſur, locati.

d ¶ *Iure domini.*] Hoc ideo dicit: quia qui dat alienam rem, non contrahit permutationem. ff. de re. pmu. l. 1. in ñ.

¶ *Gl. ſeq. obijcit, et ſoluit.*

e ¶ *Confeſſus.*] Hæc regula ſumpta eſt ff. de excep. non vtique. Sed nonne ex eo q cōfeſſus fuit permutationem factam, ꝑ conſequens eſt confeſſus q ſit factum de meo tuū: quia illud dicitur ꝓmutatio. ff. de re. permu. l. 1. in fin. & qui confitetur vnum, ꝑ conſequens confitetur id qđ ſequitur ex illo. 8. diſt. quo iure. & ſ. de offic. deleg. cum ſuper. & ſ. de dolo & contu. cum dilecti. Præterea tacita cōfeſſio, habetur pro confeſſatione. ſ. de dolo. & contu. prout. ¶

¶ Item interrogando ſit confeſſio, ſiue negatio. 22. q. 2. qđ ait. & 32. q. 7. quid in oibus. & ſ. de homi. cū iuramento. ff. de verb. obli. l. 1. ſ. ſi quis ita. Ad hoc dicas q excipiendo de ꝓmutatione non confiteri de intētione aduerſarij, vt hic dicit: quia poteſt eſſe q de ſacto fuit ꝓmutatio, & non de iure. Similiter in exceptione pacti de non petendo debitum, quia ꝑ hoc non confitet debitū: quia poteſt eſſe q non de iure debuit. Qui excipit, debet ita dicere, Frater, non confiteor hoc qđ dicis, ſed ſi feciſſem, pactū factū eſt mihi de non petendo. Et ſic iſte etiā nñdet dicendo; & ſi dudum fuerit. & c. quia ſic nō aſſeruit ſimpliciter, ſed ſub conditione, & ideo nō ſiudicauit talis confeſſio ipſi monaſterio: quia non fuit confeſſio, ſed exceptio: vel ſi ꝓtinuit ad eccleſiam Sabineñ. ꝓmutatio interceſſit. Item ſi quis dicat ſe ſpſcripſiſſe, & aduerſarius dicat, ego interrupi præſcriptionem tuam: nonne ꝑ hanc exceptionē dicendo, ego interrupi præſcriptionem tuam, confitetur de intentione aduerſarij? quare ergo poſtea auditur ꝓbatio ſpſcriptionis poſt talem exceptionem, ꝑ quā confitetur de intentione aduerſarij: vt ſ. de teſti. ex tenore. ſ. tit. px. illud? Sed dicas quod non fatetur de ſpſcriptione qui excipit de interruptione, nec confitetur de intentione aduerſarij: & ideo debet ꝓbare ſpſcriptionem qui eam opponit. ſ. de proba. ex litteris. & ſ. tit. proxi. illud. Et ſic debet dicere, non credo te ſpſcripſiſſe: ſed ſi hoc verum eſſet, dico q interrupi præſcriptionem tuam: quam interruptionem probare debet, vt dicit decretalis, illud. Idem eſt dicendum cum aliquis petitur in virū, dicat, non confiteor me eſſe virum tuum: ſed ſi eſſet, conſanguinitas eſt inter me & te: vt ſ. de teſti. ex tenore. Nam ſic rñdendo, non confitetur de intentione aduerſarij, nec onerat ſe aliqua ꝓbatione, ſed aduerſarium, niſi tunc demum cum actor fundauerit intentionem ſuam: quia tunc exceptio probanda eſt: vt not. ſ. eod. exceptionem.

ADDITIO. Qualiter has exceptiones debeas proponere & probare, & quando principale negotium, habes C. de exceptionibus, ſiquidem. Item habes ſ. de teſtibus. ex tenore.

f ¶ *Per vtium.*] Hoc ipſo debuit ſuccumbere monaſterium. ſ. de proba. ex litteris. c. olim.

¶ *Glo ſeq. ponit duas lecturas, & ſecundum alteram quærit, & ſoluit.*

g ¶ *Licet autem.*] Riſio quaſi tacitæ quæſtionis. Poſſet quis dicere, ſi inſtrumentum falſatur, ergo hoc ipſo debuit ſuccumbere monaſterium quod exhibet inſtrumētum falſum? Rñdet Papa, delictum

a Et diſtinguitur. nā ibi ex cauſa oppoſi. condemnatur quaſi ex dolo ſolum, ſed ibi rñdendo obſtitus ſumbicere ſuperſtitio ſ. poſuit, vt ibi not. Io. And.

b Et ſ. de appellat. cauſam. & tenuerit. tas ſ. de ꝓcura. nō. nec rem ſa. mandata ꝓ dare, ideo quia ꝓphetia ñ per eſt certus de vtilitate ſe vtili habere. 32. q. 2. Io. And.

c ¶ *Bone fidei.*

d Et vide q ibi not. & cōſtituunt hæc in ſubſtitute iuris cautio; quia quæri? an in re ipſa eſſe in hoc caſu ſit in obligatione, ita q veniat ea pena, &c. ſi. qđ dicā ſ. de empt. & vend. cum dilecti. ſup eſt, indubitate Io. And.

e Et vide

f videbat

ipsius qui ipsum falsauit, non debet in damnum monasterij redundare. 16. q. 6. si eps. Vel intellige potius qđ allegabatur ꝯ monasterium ex parte epi, vt per hoc amitteret causam: vt s. de rescriptis. olim. Propter consimilem falsitatem tulit Eugenius Papa sñiam ꝯ ecclesiam Oleeneñ. s. de in integrũ restitutione. tum ex litteris. Sed quare nõ hic Papa tulit sñiam ꝯ monasterium? quia non cõstitit capitulum fuisse in culpa: vt bene innuit littera ista, delictum personæ, &c.

a ¶ *Ad viginti annorũ.*] C. de falsis. querelam. De hoc dictum est s. de probationibus. licet.

¶ *Glo. seq. arguit pro & contra, & soluit.*

b ¶ *Veritate comperta.*] Sed vtrum talis sententia teneat ipso iure, dubitari consueuit; quod non vr: quia exceptio nõ datur ex ea. ff. de except. quæ agnitis. Sed si nulla: est ipso iure, qualiter incipit valere etiam post ann. xx. quia qđ ab initio non valet, tractu tpis non conualescit. ff. de reg. iur. qđ ab initio. & l. penul. 16. q. 3. c. placuit. §. potest. versic. ꝙ si priuatus. & s. de elect. auditis [a] Dicas ꝙ talis sñia tenet, & ĩ suo robore durabit, & seruari debet quousque falsitas reuelata fuerit. s. de fide instru. accepimus. §. interim. q̃uis articulus ille dubitabilis est, durabit sententia. reuelata vero veritate tũc primo apparet ꝙ nulla fuit. & ideo tunc pronunciabitur nulla. sic j. de frigi. & malefici. fraternitatis. in fin. & quicquid occasione talis sententiæ pceptum vel obtentum est, nõ cassabitur: sicut per sententiam ius non cõstituitur, sed si quod erat declaratur cum sententia profertur. ff. si seruit. ven. sicuti. §. sed si quæritur. & hoc dicit littera ista, valeat retractari veritate comperta, sicut est in sententia lata per falsum procuratorem: quia falsitate probata iudicium nullum tũc primo apparet. s. de procuratoribus. in nostra. & C. eod. tit. licet.

[a] Contrarium videtur notasse, scilicet ꝙ contra illã sit restitu. necessaria. s. de probat. licet. in fin. glo. & ibi remisi ad Specu. de senten. pla. § fi. versi. item oppo. ꝙ est lata. & seq. dicebat hic Hostien. hic videri contraria quæ di[illegible] glo. [illegible] sententia teneat, & pronuncietur nulla. dicit autẽ ꝙ nullitas respicit veritatẽ. plenius de hac materia videas hic per Ioã. And. in nouel.

c ¶ *In diœcesi.*] 16. q. 7. omnes. & 18. q. 2. monasteria.

tu lata sententia, vsque ad viginti annorũ [a] spatium valeat retractari veritate comperta [b]: nolumus vt per id monasterio vestro præiudicium generetur. ¶ Quia vero nobis constitit supradictam ecclesiam sancti Viti constitutam esse in diœcesi [c] Sabiñ. episcopale ius in omnibus eidem episcopo adiudicauimus in eadem: illis dumtaxat exceptis, quæ per authentica scripta ei noscuntur esse subtracta, cum per priuilegiũ vel præscriptionem legitimam nullatenus probaretur exempta. ¶ Verum quia dictus episcopus, qui eandem ecclesiam vendicabat, munitum se præscriptione legitima non ostendit, quamquam probauerit episcopum Sabineñ. bona eiusdem ecclesiæ aliquanto tempore possedisse: vos ab impetitione episcopi, quo ad temporalia eiusdem ecclesiæ sententialiter duximus absoluendos.

¶ Honorius tertius abbati sancti Huberti, & sancti Martini Leodieñ.

¶ *Si exceptio iurisdictionis exclusiua propter quam fuit appellatum, probatur vera, iudex appellationis nõ debet de principali cognoscere, sed supersedere. h. d. intelligendo quòd isti erant iudices appellationis. & est notabilis intellectus. Panor.*

CAP. VII

OLim †: & infra. ¶ Nuper ex parte G. fuit propositũ, quòd litteris prædecessoris nostri Treuereñ. archiepiscopo præsentatis idem excipiendo proposuit, quòd auctoritate ipsarum respondere minime tenebatur, quia vltra duas dietas extra suam diœcesim trahebatur in causam: & quia dictus archiepiscopus hanc exceptionem admittere recusabat, vocem ad nos appellationis emisit: & infra. ¶ Porro procurator partis aduersæ respondit, quòd idem G. vltra duas dietas extra suam diœcesim minime trahebatur, cum ipse archiepiscopus terminum in tali loco [d] statuerit, qui remotus ab illo non erat vltra quàm prouisum est per constitutionem concilij generalis: & infra. ¶ Discretioni vestræ mandamus, quatenus si procurator dicti † G. probare potuerit [e] exceptionem

† De materia huius decretalis, quatenus agit de dietis, vide Bartol. in l. ff. si quis cautio. Imol. in l. continuus. ff. de verb. oblig. Alexan. cons. [illegible] consideratis verbis statuti, in 4. vol.

† prædicti.

OLim: & infra.] Qui propter exceptionem non admissam appellat, coram iudice appellationis probare debet exceptionẽ esse veram. ita cõiter summatur. Sed ẽm hanc summationem hæc decreta. est in dubio per cap. interposita. j. de appellationibus. ideo potest summari aliter intelligendo, ꝙ hic scribitur executoribus illarum sñiarum, & sic exceptio inferens nullitatem sententiæ etiã coram executore auditur ad effectum, vt si veram esse cognouerit, supersedeat. Et iste est notabilis intellectus. In prima ponitur appellantis querela. In secunda prouisio: ibi, *Discretioni*. Et vt patet ex pdictis, habet iste textus duos intellectus. Secũdum primum & magis cõe pone sic casum. G. tractus coram iudice delegato opposuit, ꝙ trahebatur vltra duas dietas, replicabatur vt in littera: demũ pp exceptionem non admissam fuit appellatum: delegatus appellatione non obstante excõicauit illum G. & fuerunt impetratæ litteræ ab aduersario super executione istius sñiæ ad istos, de quibus in suprascriptione: coram quibus G. proposuit exceptionem suã: & quia non audiebatur, mandat eis Papa vt in littera patet. Secundum alium intellectum pone casum, ꝙ G. appellauit & impetrauit litteras ad istos iudices in suprascriptione contentos, quibus Papa mandauit vt patet in littera: & iste intellectus est magis planus, & litteræ consentaneus. Abbas Siculus. Vel sic, vt error quorundam conticeat, sic pone casum. Contra quendam G. litteræ obtẽtæ fuerunt ad archiepm Treuereñ. coram quo iste G. excepit, ꝙ extra suam diœcesim vltra duas dietas ꝯ constitutionem concilij generalis vocabatur. & quia dictus archieps super hoc eum non audiuit, ad sedem Apostolicam appellauit: & sic iste G. obtinuit litteras ad istos abbates intitulatos, quos archieps prius subdelegauit ex causa prædicta, petens coram eis pronunciari appellationem suam iustam: sed aduersarius rñdit ipsum non esse audiendum: quia licet archieps distaret vltra duas dietas, ipse tñ infra duas dietas locum & diem partibus assignauit, sed hoc non fuit probatum: Papa consultus mandat, vt si ille G. poterit probare ꝙ vocatus esset contra constitutionem concilij generalis, eius appellatio pronunciaretur legitima, & iudices nõ pcedant: alioquin, &c. & ita supersedere id est non procedere. taceant ergo qui dicunt supersedere, id est, procedere: quia hoc nusquam inuenitur, sed primum dictum sic s. de rescrip. dilect⁹ filius Io.

Casvs. Nobilis vir V. conueniebatur p litteras Apostolicas corã archiepo Treuereñ. ex parte ipsius nobilis fuit propositum corã ipso, ꝙ auctoritate illarum litterarum rñdere non tenebatur: pro eo ꝙ vltra duas dietas extra suã diœcesim trahebat in causam: & quia dictus archieps hãc exceptionem non admisit, sedẽ Apostolicã appellauit: pp quod tam procurator ipsius quàm partis aduersæ ad sedem Apostolicam accesserũt, coram qua procurator dicti nobilis pdicta ,ppo suit: & procurator partis aduersæ rñdit, ꝙ dictus nobilis vltra duas dietas extra suam diœcesim non trahebatur: quia archieps in tali loco sibi terminũ statuit, qui nõ erat remotus ab illo vltra quam per cõciliũ sit prouisum: vnde Papa mandat quibusdam iudicibus, quatenus si procurator dicti V. poterit probare exceptionem pdictam, videlicet se trahi in causam vltra duas dietas ꝯ concilium generale, appellationem ipsius legitimam fuisse pronũciet, & negotio supersedeat. Nota ꝙ qui appellat à grauamine ante sñiam in causa appellationis, debet ,pbare causam appellationis veram fuisse. & hoc verum est quando non obtulit illam se probaturum. Item nota quòd iudex potest remouere grauamen de duabus dietis.

d ¶ *In tali loco statuerit.*] Ex eo qđ dr, patet ꝙ si aduersarius meus impetrauit litteras vltra duas dietas extra diœcesim meam, & iudices volunt venire vsq; ad locũ illum, qui non distat vltra duas dietas, non possum ppea eorum iudicium declinare: quia non trahũt me vltra q̃ prouisum est p concilium generale, & ita non faciunt ꝯ concilium, vt hic littera probat. & j. vbi dicit se in causam trahi vltra duas dietas. & hoc idem dicit constitutio illa. s. de rescri. nõnulli [a]. Sed nunquid iste reus procurabit illos veniendo ad locum? Non credo. De hoc dixi in constitutione illa, nonnulli.

¶ *Glo. seq. obijcit, & soluit.*

e ¶ *Probare potuerit.*] Sic vr ꝙ ille qui appellat ante sñiam diffinitiuã a grauamine, ꝙ in causa appellationis necesse habeat ,pbare coram iudice appellationis, causam suæ appellationis veram fuisse. sic s. de testi. ex parte Adæ. Sed ꝯ videtur, ꝙ sufficit probare coram iudice appellationis, quòd iudex inferior exceptionem admittere noluit. s. de offic. delega. cum causa. & infra de appellat. vt debitus. & melius cap. dilecto. Illud contrarium, ex parte Adæ. soluitur in illa decreta. Alia vero contraria soluuntur per decreta. infra de appellat. interposita. 1. respon. Cum enim quis probabilem causam exponit, quam dicit se probaturum, si iudex ipsum repellat, & propter hoc appellatur: tunc in causa appellationis non est necesse probare causam veram esse, sed sufficit probare quòd non fuit admissus. Si vero non obtulit se probaturum, sed illam tantum allegauit: tunc in causa appellationis probabit causam illam veram fuisse, alias ad priorem iudicem remittetur secundũ tenorem illius decret. infra de appellat. interposita. & secundum illam hodie procedendum est, & ideo in hac decret. debet probare quòd trahebatur vltra duas dietas: quia cum proposuit suam exceptionem, non obtulit se illam probaturum, sed in decre. illa, dilecto.

[a] Hæc verba secundũ illa tẽpora: hodie vero [illegible] non solum locum conuentionis [illegible] commissionis, s. de rescrip. statutum. §. cu vero. & §. seq. lib. 6. Io. And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

lecto.ī.de appel. non obtulit se probaturum, & tñ sufficit probare ꝙ non fuisset admissus ibi, iam constabat de exceptione per confessionem presbyteri factam coram auditore. Sed dubitabatur an ꝑꝑ illam vel alias legitimas fuerit appellatum, & ideo sufficit probare ꝙ proposuerat illas eis, & ꝙ non fuisset admissus & eodem modo rndeas ad illam. ī. de off. deleg. cum causam. quia iudices ibi certi erāt de exceptionibus: quia bene sciebant virū habuissent subdelegationem iudicis vel excusationem ipsius. hodie enim seruādū est prout dicit illa decr. interposita. de appellationibus.

¶ *Glossa seq. reci. signando contrarium decret. vt debitus.*

a ¶ *Supersedere curetis.*] Supple, abbatem sancti Lau. & eius coniudices ad quos G. litteras impetrauerat ꝯ ipsius aduersarium super ꝓsecutione appellationis suæ ꝓcedere ꝑmittentes iuxta traditam sibi formā: alioquin isti procedent iuxta traditam sibi formam, non obstantibus litteris īpetratis ad abbatem sancti Lau. & ei° coniudices. Si vero G. non probauerit se trahi vltra duas dietas extra diœcesim, abbas iste sancti Huberti & eius coniudices ꝓcedere in negotio sibi commisso non omittat ad petitionem aduersarij, & iuxta mandatum ad ipsos directum, non obstātibus litteris īpetratis ad abbatē sancti Lau. & eius coniudices, sicut continetur in antiqua decr. aliàs esset manifeste ꝯrium. ī. j. de appel. vt debitus. cum si. Sed isti quibus scribitur, non erant iudices appellationis, sed dati erant ad exequendum quasdam sententias suspensionis cōtra istum G. latas ab archiepiscopo Treuereñ. post appellationem ab isto G. interpositam, & cognoscere debent de appellatione G. quia hoc eis mandatur per litteras istas. & si G. non probauerit exceptionem, procedent postea ad exequendas sententias suspensionis latas ab archiepiscopo prædicto.

¶ Lateran. sub Innocent. iij. cap. 37.

¶ Vide Abbatē & Doctores in c. penult. & vlt. de adulteriis. & Bar. in l. vi[...] ... ff. solut. matr. & in l. Papinianus. §. Marcellus. ff. de doli excep.

¶ Dictio, nobis, desit in multis antiquis.

¶ Aliàs ita: Gracacen. ecclesiæ.

¶ Hęc duo verba: exceptionis &, desunt in omnib° ma[nu]scriptis.

¶ De huius contrarij solutione videto hic plenius p Hostien. Ioannem And. & alios Doctores.

quam corā archiepiscopo proposuit sæpedicto: videlicet se in causam trahi vltra duas dietas, contra constitutionē concilij † generalis, vos appellationem dicti G. legitimam decernētes, negotio supersedere ᵃ curetis.

¶ Idem archidiacono Translig. & officiali & I. canonico Turonensi.

¶ *Pro defensione suæ ecclesiæ potest quis opponere exceptionem excommunicationis, periurii. vel aliam legitimā exceptionem: nec per replicationem excommunicationis vel periurij repelli potest.*

CAP. VIII.

Dilecti †filij S. & P. ac G. canonici ecclesiæ sanctæ Mariæ, transmissa nobis † petitione monstrarunt, quòd cum M. canonicus eiusdem ecclesiæ ipsos coram delegatis à nobis traxisset in causam, super eo quod se opponunt electioni à quibusdam canonicis Grādeñ. †factæ de ipso in Priorem ecclesiæ supradictæ: ijdem proposuerunt, quòd dictus M. non debebat audiri, eo quòd excommunicatus erat, & periurij crimine irretitus. Cumque dictus M. præfatis G. & P. periurium, & S. excommunicationem in modū [exceptionis &] replicationis obijciens, eorum exceptionem elidere niteretur, procurator eorum proposuit, quod eius super hoc probatio recipi non debebat: quia & si obiectum præfatis canonicis periurium probaretur, non essent propter hoc a defensione ᵇ suæ ecclesiæ repellendi. Adiecit etiam, quòd cōtra excommunicationem dicto M. in modum exceptionis obiectam, excommunicatio supradicti S. replicari non poterat, quia exceptio ipsi M. opposita & probata eundē repelleret ab agendo: replicatio vero sæpedictum S. nequaquam à defendendo ᶜ repelleret, si etiam probaretur: & infra. ¶ Ipsi vero iudices interlocuti ᵈ fuerunt, quod prius probationes reciperent super replicatione præmissa ᵉ propter quod ad nostram fuit audientiam appellatum. Quocirca mandamus, quatenus si res ita se habet ᵉ, reuocato in irritū, & cætera.

¶ Gregorius nonus I. & M. canonicis Prageñ.

¶ *Si per exceptionem suspensionis contra quam replicatur de nullitate, ordinatio ecclesiæ retardatur: fit absolutio ad cautelam.*

CAP. IX.

Apostolicæ † sedis: & infra. ¶ Sane vobis apud se-

Dilecti.] Per excōicationis & periurij exceptionē à sua vel ecclesiæ suæ defensione quis repelli nō debet. Prima pars ponit petitionem appellantis. Secunda dat iudicē: ibi, *Quocirca.* Abb. Sicu.

Casvs. Quidam canonicus Grādeñ. M. noīe electus fuit in Priorem eiusdē ecclesiæ: S. P. & G. se opponebant electioni illius, vnde ꝯ illos litteras impetrauit: ipsi coram iudicibus cōstituti proposuerunt ꝙ dictus M. non debebat audiri pro eo ꝙ erat excōicatus & periurus. Sed dictus M. contra G. & P. in modū replicationis, obiecit periurium, & excōicationem contra S. scilicet vt eorum exceptionem elideret: sed procurator illorum rñdit, ꝙ probatio illius electi super hoc recipi non debebat: quia & si illa etiam ꝓbaretur, non essent ꝑpea à defensione suæ ecclesiæ repellendi: & si excōicatio contra dictum electum probaretur, in modum exceptionis repelleretur ab agendo. Sed replicatio excōicationis probata non repelleret à defendēdo. Iudices interlocuti fuerunt, ꝙ prius reciperēt probationes super replicatione ꝑmissa, ꝑꝑ quod ad sedem Apostolicam appellarunt: mandat Papa quatenus si est ita, reuocetur in irritum quicquid fuit factum post appellationem. Nota, ꝙ excōicati & periuri non repelluntur à defendendo. Item non debet admitti ad probandum, quo probato non prodest.

b ¶ *A defensione.*] Sic patet ꝙ quilibet admittitur ad defensionem ecclesiæ suæ etiam periurus: quia etiam ad agēdum siue ad accusandum admitteretur prosequens suam vel suorum iniuriam. 3. q. 11. neganda 2. & 4. q. vlt. omnibus. ergo multo fortius ad defendendum, cum ad defendēdum admittitur qui alias ab agēdo repellitur. ī. eod. cum inter. & j. eod. cap. dilectæ.

c ¶ *Defendendo.*] & ex hoc patet ꝙ excommunicatus tam se q̄ ecclesiam suam defendere potest: agere vero nequaquam: vt hic. & ī. eod. cum inter. & j. eod. c. proximo.

d ¶ *Interlocuti fuerunt.*] & male: quia si hoc esset probatum, non repelleretur: quia excommunicato vel criminoso licitum est defendere tam se q̄ ecclesiam suam. ī. eod. cum inter. Et est arg. ꝙ non debet quis admitti ad probandum, quo probato non prodest. C. de probat. ad probationē. ī. de offic. deleg. cum contingat. ad fin. vbi de hoc.

¶ *Glossa sequens not. allegatam concor. in contrarium. alleg. §. iura, et soluit.*

e ¶ *Si res ita se habet.*] Hic habes, ꝙ ꝯ exceptionem doli non datur replicatio de dolo. ff. de do. except. apud Celsum. §. Marcellus. Sed ꝯ habes ī. eod. cum ecclesiasticæ. & j. de diuor. significasti. & j. de adult. intelleximus & c. sequen. & 32. q. 6. nihil iniquius. ff. soluto matrimo. viro. Sed veritate inspecta non sunt ꝯria quo ad finem: quia vnus est finis siue effectus, siue replicatio doli detur siue negetur, scilicet, ne alter de dolo suo commodum habeat. In casu præsenti nō datur replicatio ad hoc ne alter scilicet actor agere possit, cum sit excommunicatus, sed admitteretur hic replicatio si actor excōicatus admitteretur ad agendum: quod esse non debet: & ita cōe delictum noceret vni, & alteri non. vnde nō obesset ei excōicatio. & ita intelligitur lex prædicta, apud Celsum. §. Marcellus. Ideo ibi non datur replicatio, ne scilicet cōis malitia alteri sit lucro, alteri vero damno, verbi gratia. Dolo induxi te ad aliquid promittendum: Deinde induxisti me dolo ad remittēdum, & sic vterque est in dolo: quo casu si ago ꝯ te ad id quod promisisti mihi per dolum meum, mihi poteris opponere doli exceptionem, quam exceptionem non potero remouere per meam replicationē: si enim daretur hæc replicatio, repelleretur reus, & actor remaneret in lucro de dolo: quod esse non debet. Et ideo in l. illa non datur replicatio. Et in ꝯriis datur replicatio ꝑꝑ eandem causam: vt patet in adulterio viri & vxoris. verbi gratia: Mulier repetit virum suum, ipse opponit ei adulterium excipiendo ꝯ eam: & ipsa replicat contra eum ꝙ & ipse similiter est adulteratus, hic admittitur replicatio mulieris, & ideo scilicet ne ille lucrum habeat de suo adulterio, si replicatio mulieris non admitteretur: & sic remaneret maritus in lucro de dolo suo, & vxorem repelleret: & ita vni noceret adulterium, alteri vero non, quod esse non debet. & sic intellige supra eodem. cum ecclesiasticæ. Et ita patet ꝙ idem est replicationem dare, quod denegare. Et sic eadem ratio est vtrobiq;. & hic est ratio alia quæ redditur in littera, & melius ī. eo. cū inter.

¶ Vide tex. in l. cum. cum not. ff. de probat.

¶ Vide q̄d ibi scribam post Inn. & j. de re. ec. non alie. si quis presbyterorum. supra vlt. gl. Ioa. And.

¶ De materia, videlicet de absolutione ad cautelam, vide Specu. tit. de sentē. §. vt autē adde Ioannē de Anania in c. 1. j. de malef. & Albericum in l. à præcedente. C. de dilation.

¶ Concor. tex. in l. nō debet. cum vulg. ff. de reg. iur.

¶ De hoc in Spec. eo. tit. §. ii. ver. sed nunquid. Ioan. And.

a ¶ *Apostolicæ.*] Hæc est pars illius decret. j. de cleri. excom. mini. Apostolicæ. Et potest diuidi in quatuor partes. Nam primo ponit exceptionem. Secundo: ibi. *Quas.* replicationem. Tertio: ibi, *Ne tamen.* relaxationis causam. Quarto: ibi, *Sententias.* relaxationem. Abbas Siculus.

Casvs. Duo canonici Prageñ. I. & M. accesserunt ad sedē Apostolicam ꝑꝑ ordinationem Prageñ. ecclesiæ. quidam volentes impedire propositum illorum, obijciebant eis quasdam sententias suspensionis & remotionis à beneficiis in modū exceptionis, & ipsi rñdebant sententias illas nullas esse, & hoc probare volebant ꝑ testes & instrumenta. Dñs Papa ne ꝑꝑ hoc impediret ordinationem

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Prageñ ecclesiæ pp quã venerant, sententias illas relaxauit ad cautelam. Nota q̃ suspensus ab officio & beneficio non admittitur ad agendum pro ecclesiæ ordinatione, cum huiusmodi spiritualia tũc temporis possidere non possunt, nec agere pro eis possunt.

a ¶ *Constitutis.*] Vt : cũ tractaretis de electione facta vel faciẽda

b ¶ *Ordinationem.*]

quæ : in præsentia dñi Papæ fieri debebat per istos : & ne impediret, absoluit eos ad cautelã.

c ¶ *Cle. frequenti arg. allegꝫ. duo iura in contrarium, allegꝫ. duo alia, & soluit.*

d ¶ *Contingeret retardari.*] Et hoc vt q̃ suspẽsus ab officio & beneficio nõ posset agere tãquam excõicatus esset maiori excõicatione, argu. ff. de consue. cum dilectus. & ff. de ele. cũ inter R. ibi suspẽsus nõ potest eligi. & sic electus non posset agere pro sua electione. argu. ff. de cleri. excomm. c. vlt. vbi habes, q̃ suspẽsi eligere possunt, & sic possunt agere pro sua electione, sic & exercere ea quæ sunt iurisdictionis. ff. de elect. illa. Solu. 3ria ista loquuntur in diuerso casu. hic enim loquitur de suspensione iudicis, & in concor. contraria loquuntur de suspensione canonis, & canon mitius agit quam minister iuris. ff. de arbi. Celsus. & l. præceden. in fi.

¶ De materia, videlicet an & quando valeat rescriptum impetratum per excommunicatum, vide de Cardinalem consil. 3. tit. de rescrip. & consil. 11. tit. de regulis. adde Felinum in c. 1. supra de præscript.

Cum ergo ifti suspensi dicantur p̃ sententiam hominis ab officio & beneficio, tam non interesse ipsorum agere pro ecclesia : cum ab ipsius beneficio priuati sint, & præcipue cum agunt pro re spirituali, scilicet pro ordinatione ecclesiæ, à qua priuati sunt p̃ suspensionem : vnde cũ non possent eligere vel eligi, non possent, p̃ seq. causam electionis : quia non possent agere pro eo quod possidere non possunt pro se vel pro alio. arg. ff. de cleri. excom. mini. ſi celebrat.

in aliis aũt negotiis propriis vel ecclesiæ, quilibet, ſi mãdato ecclesiæ agat, & bene admitteretur : q̃a non sunt priuati cõione hominũ. ff. eod. à nobis. sed quia priuati sunt cõione sacramentorum, ad sacramenta spiritualia non admittũtur, nisi prius fuerint restituti. & ideo fuerunt absoluti ne contingeret ordinationem ecclesiæ impediri, quæ in p̃sentia dñi Papæ fieri debebat per istos : & ideo ne ordinatio fiue electio ecclesiæ impediretur, absoluit eos ad cautelã.

d ¶ *Ad cautelam.*]ſic ff. de testi. veniens. in fin. & ff. de appel. ad præsentiam. & ff. de senten. excom. per tuas. & 24. q. 1. audiuimus.

Hæc dua glossalia nec sunt Bernardi, nec habent in antiquis exẽplaribꝰ.

1

Hæc in Christo.] Per excõicationis exceptionẽ à prosecutione appellationis quis repelli non debet. Sic cõmuniter summatur : sed hæc summatio non continet aliquam dubitationem per c. cum inter. ff. eo. & ff. eo. cap. fi. Diuiditur hæc decre. Nam in prima ponitur appellantis narratio. In secunda appellationis commissio : ibi, *Quocirca.* Abbas Siculus.

Inter Priorem & conuentũ de Buccellia ex parte vna, & Prioressam & cõuentũ de Campessia ex altera, sup quibusdam decimis ſictio vertebatur. Ad petitionẽ prioris & conuentus p̃dictorũ cõmissa fuit causa illa abbati S. Benedicti, & eius coniudicibus : sed moniales ex grauamine sufficienti ab eis sedẽ Apost. appellarũt, & nuncium suũ ad appellationem p̃sequendã transmiserunt : iudices dem. Nostris ergo litteris super appellatione præfata, non facta mentione de excommunicatione per eundem nunciũ ad Priorem de Angles, & suos coniudices impetratis : pars aduersa ex eo ſe appellasse proponens, quod ipſi iudices exceptionem excommunicationis prædictæ contra ipſas, ab eadẽ parte propositam, admittere denegarunt[f], ad Priorem de Gernemoe, & suos coniudices nostras super hoc litteras impetrauit : coram quibus ex parte ipſarum fuit excipiendo propositum, quòd cum post appellationem legitimam, dicta sententia lata fuerit : & cuilibet excommunicato defensionis auxilium competere dignoscatur, memorati iudices exceptionem partis contrariæ (ſicut nec debebant) admittere noluerũt : sed cum dictus Prior de Gernemoe, & cõiudices sui talem exceptionem non reciperent[g] earundem, ipſæ nostrã audientiam appellarunt.

¶ Quocirca mandamus, quatenus ſi est ita[h], reuocato in statum debitum, quicquid post huiusmodi appellationem inueneris attentatum, in eodem negotio iuxta prioris mandati nostri ad præfatum Priorem de Gernemoe[i] & coniudices suos directi, tenorẽ, præuia ratione procedas.

¶ Idem abbati sancti Saluatoris Papiẽn. & Vercellẽn. præposito.

¶ *Per exceptionem excommunicationis à prosecutione appellationis etiam originalis actor repelli non debet. hoc dicit, & est casus singularis quatenus dicit de actore.*

aliis iudicibus, nihilominus poterant appellare ſi grauarentur, & litteras impetrare. ff. eod. cum inter. & ff. eod. c. proxi. & vlt. vnde litteræ super hoc impetratæ valuerunt : vt ff. sequitur.

g ¶ *Reciperent.*]& male fecerunt : quia debebant illam admittere : quia vt sæpius dictum est, excõicati à sua defensione repelli nõ debent : quod ifti facere nolebant : & ideo quicquid fecerunt post appellationem, in pristinum ſtatum reuocatur.

h ¶ *Sꝫ ita.*]ſcilicet, q̃ prior de Gernemoe nõ receperat exceptionem prioressæ.

i ¶ *Priorem de Gernemoe.*]qđ fuit primũ respectu istius mãdati, sed fuit tertiũ mandatũ respectu primi directi ad abbatem sancti Benedicti. Et iste Linconien. decanus postq̃ ꝫiterit sibi de appellatione prioressæ interpositã coram priore de Gernemoe p eo q̃ exceptionẽ prioressæ non recipiebat, debet cognoscere sup eo de quo prior de Gernemoe debuit. ſ. an appellatio monachorum fuerit legitima vel nõ : & ſi iste inuenerit monachos legitime appellasse, procedet : si minus legitime, pdẽnabit priorẽ & ꝫuentũ ad expensas restituẽdas prioressæ, & remittet partes ad priorẽ de Angles, aut hic dicit : q̃a ea est forma appellationis ꝺ interponit à grauamine. ff. de appellatio. cũ in ecclesia. & c. vt debitus. & ille Prior de Angles postea cognoscet de appellatione sibi ꝫmissa interpositã ab abbate Sancti Benedicti

2 *Adde hanc in c. 1. de rescript. & fac quod ibi dicit. nam & hæc est una notabilis de hac materia.*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

nedictis: & si Prior de Angles inuenitur minus legitime appellasse, remittet partes ad abbatē sancti Benedicti: si autem appellatio fuerit legitima, procedet in negotio iuxta mandatum infra de appellationibus. interposita.

Significauerunt nobis.] Diuiditur in duas partes. In prima ponit querelam appellantis. In secunda instruit iudicem à quo : ibi, *Mandamus*. Abbas . Siculus .

Canonici de Tornaco elegerunt in suum archipresbyterum P. clericum , & electionem suā præsentarunt archiepiscopo Mediolanēn. Ipse vero eam renuit confirmare, N. clericum instituens in archipresbyterū ecclesię supradictæ , propter qđ clerici ad sed. Apo. appellarunt, & causam appellationis fecerunt committi præposito sancti Stephani, qui electionem ipsorū cōfirmauit pronunciās ius eligendi pertinere ad capitulum de Tornaco , & absoluens partē aduersam ab impetitione ipsorum clericorū , à qua sententia partes ad sedē Apostolicam appellarūt: & causam obtinuerunt committi abbati sancti Saluatoris Papiē. & præposito Vercellen. coram quibus ex parte archiepi & dicti N. clerici exceptio excommunicationis fuit proposita ℨ capitulum de Tornaco-iudices considerantes ℭ à prosecutione appellationis prætextu excōcationis non debeat quis excludi. cum omnis defensio legitima excōcato in iudicio reseruetur, pronunciauerunt partem epi non esse cogendam ad rñdendū clericis supradictis: propter quod clerici sedem Apostolicam appellarunt, & significauerunt factum domino Papæ: vnde mandat eisdem iudicibus, quatenus si est ita, procedant in causa , exceptione huiusmodi non obstante. Not. ℭ excommunicatus potest appellare & prosequi appellationem : & omnis legitima defensio sibi in iudicio reseruatur.

Glo. seq. reci. per q. ad quam dupliciter respondet.

a ¶ *Renouens confirmare.*] quod facere potuit, si non erat idoneus: & illos potuit priuare : iure eligendi. vnde si hoc fuit verum , tenebat archiepiscopi institutio. ſ. de elect. nihil est. & c. quia pter. ad ipsum enim pertinet examinare & confirmare dictum electum, vel reprobare, vt ibi dicitur: aliàs iusta fuit appellatio clericorum: quod patuit postea per sententiam. Vel ideo hic eam noluit confirmare, quia dicebat archiepūs ad ipsum spectare ius eligendi archipresbyterum in plebe, & hoc apparet per sententiam iudicis delegati, qui confirmauit electionem capituli, & pronunciauit ius eligendi ad ipsum capitulum pertinere.

¶ *Glo. seq. recusetur per q. ad quam tripliciter respondet.*

b ¶ *Absoluit.*] super quo fuit hæc absolutio, hic non dī, potuit esse ℭ capitulum petebat a parte aduersa expensas, ꝛ vel forte petebat fructus perceptos ab illo intruso qui peti poterant, vel ℭ vlterius non haberet vocem contradictionis in electione, & super hoc appellauit capitulum quantum ad confirmationem electionis: quantum ad ius eligendi appellauit pars altera, & sic ab eadem sententia potest vtraque pars appellare. ſic ſ. de resta. Raynutius. & cap. Raynaldus. quia sunt in sententia plura capitula , aliàs non haberet locum duplex appellatio ab vtraque parte.

c ¶ *Excludi.*]vt ſ. c. proxi. & c. cum inter. & c. vlti.

¶ *Glo. seq. obijcit & soluit, quæsti., alle. pro & contra, et vacillando soluit.*

d ¶ *Defensio.*]Ex hac littera vī ℭ isti de capitulo erant rei ex eo ℭ dicit, legitima defensio sed apparet ipso facto. ℭ erāt actores: quia petebant electionem suam confirmari. & ius eligendi ad se spectare dicebantur in istis duabus obtinuerunt, in tertia petitione succubuerunt, super qua appellauerunt , & ex eo etiam ℭ dicit, partem aduersam non esse cogendam ad rñdendum illis de capitulo, & sic erant actores, sed actor excōcatus non admittitur ad agendum. ſ. c. proxi. ¶ Qualiter ergo isti admittuntur? Et ſic est arg. ℭ excōcatus admittitur ad agendum. Dicas ergo ℭ in eo ℭ condemnatus fuerit, quasi rei intelliguntur. ne ergo suum ius amittant per iniquam sententiam, admittuntur ad defensionem iuris quod amiserant per sententiam: & sic quicquid faciunt, totum est ad sui defensionem: & ideo admittuntur non obstante exceptione excōcationis : quia prætextu excōcationis nō est aliquis condemnandus iniuste, aut etiā absoluendus. Per talem enim sententiam iniquam amitteret isti ius suum si non admitteretur ℨ sententiam , & sic trāsiret in rem iudicatā, quia ex eadem ratione non possent appellare: sed quilibet condemnatus potest appellare : vt ſ. eo. cum inter. & prosequi appellationē suā. ſ. eo. c. vlti. Secus vī si esset lata pro eo sententia, q̄a tūc nō vī valere sua, si est excōmunicatus actor. sed causa propterea nō periret: quia eo absoluto agere posset. sic ergo isti sunt audiendi. Quid facient iudices si inuenerint sententiam iniquam? Debent eam cassare. Sed nunquid condēnabunt alteram partem ipsi excōcato? ¶ Videt ℭ sic: quia hoc ad officiū eius qui cognoscit de appellatione pertinet . & sic fertur sententia pro actore excōcato ex certa scientia. Sed ℨ. ſ. eo. c. proxi. in fi. Forte posset dici, ℭ condemnatio differtur in tempus absolutionis: ex quo iam releuatum est gravamen .In casu illius capituli credo ℭ capitulum fuit excōcatum post appellationē pro alia causa, & ab aliis iudicibus, & sic minus continebat dubitationis. Sed non est verum ℭ feratur sententia pro excōcato: quia non constat illum excōcatum esse: immo repellitur excipiens, nec auditur volens reprobare excommunicationem, & sic potest iudex ferre sententiam pro tali: sed si potest sententiam latam vellet probare ℭ actor erat excommunicatus, audiretur forte: quia exceptio excommunicationis in qualibet parte litis admittitur: vt ſ. c. proxi. Sed sententia quæ præcessit, nō minus robur obtinet firmitatis, & executio sola impeditur si post rem iudicatam excommunicatio probetur, vt in decre. Innocen. iiij. quæ sic incipit, Pia consideratione. in fine [lib. 6.]

¶ *Glo. seq. recusetur per contrarium.*

e ¶ *Procedatis.*]Hic remittitur causa ad eos à quibus fuit appellatum: sed hoc voluit appellans: aliàs non remitteretur. ſ. de appe. accepta. & cap. interpolita. §. 2.

Exceptionem.] Diuiditur, nam prima pars ponit dictum quod dicit speciale, & exprimit causam. Secunda: ibi, *Quæ ſ. puniri iubet* reum dolosum. Tertia : ibi, *Excommunicatus.* præcipit sine ope exceptionis publicum excommunicatum repelli. Abbas .

Exceptio excommunicationis inter dilatorias numeratur: sī fi reus illam scienter omittat, nihilominus eam in qualibet parte litis opponere potest ; quod est speciale in hac exceptione, cum aliæ dilatoriæ ante litis ingressum sint proponendæ : & hoc statutum est ne aliquis in periculum animæ suæ excommunicato communicare cogatur: sed si eam omiserit vt actor saugetur laboribus & expensis, condemnandus est in expensis actori. In fine dicit ℭ si aliquis est publice excōcatus, Iudex ex officio suo ab agendo illum repellat, quamuis huius exceptio non opponatur. Not. ℭ exceptio excōcationis quamuis dilatoria sit, q̄ncunq; potest opponi. Item excōcatus publicē non est audiendus , licet à reo de hoc sibi nihil opponatur, quia officio iudicis est repellendus.

¶ *Glo. seq. distinguit exceptiones dilatorias, peremptorias. &c.*

f ¶ *In dilatorijs.*]Ad intelligentiam huius nota, ℭ exceptionū, alia est dilatoria, alia peremptoria. Item dilatoriarum exceptionū alia est declinatoria iudicii: alia est dilatoria solutionis : Declinatoria iudicij triplex est, siue ℨ iudicē, siue ℨ relicriptū, siue ℨ impetrantem, inter quas primo loco proponenda est recusatio iudicis.

ar. ſ. de

CAP. XI.

SIgnificauerunt † nobis capitulū de Tornaceñ. † quod cum P. in suum archipresbyterum elegissent, Mediolañ. archiepiscopus præsentatam sibi electionem renuens ‘ confirmare, quendam Zepum clericum in archipresbyterum instituit ecclesiæ supradictæ: quare ipsis ad sedem Apostolicam appellantibus, præposito sancti Stephani causam super his dicimur commisisse : qui electionem ipsorum confirmans, & pronuncians ius eligendi ad ipsum capitulum pertinere, partem aduersam ab impetitione ipsorum absoluit : à qua sententia partes ad sedem Apostolicam appellantes, causam ipsam vobis obtinuere cōmitti. Sed à parte altera exceptione excommunicationis opposita contra capitulum memoratum, vos minus prouide attendentes, quod prætextu excommunicationis oppositæ à prosecutione appellationis, nō debeat quis excludi ‘ : cum omnis legitima defensio sibi in iudicio reseruetur, pronunciauerunt partem epi non esse cogendam ad rñdendū clericis supradictis: propter quod clerici sedem Apostolicam appellarunt, & significauerunt factum domino Papæ: vnde mandat eisdem iudicibus, quatenus si est ita, procedant in causa , exceptione huiusmodi non obstante. Not. ℭ excommunicatus potest appellare & prosequi appellationem : & omnis legitima defensio sibi in iudicio reseruatur.

¶ Idem.

¶ *Reus in qualibet parte litis excōcationem contra actorem obiciens, auditur: & si malitiose distulerit , in expensis condemnatur: & dato quòd non excipiat, ipse iudex publice excommunicatum repellet.*

CAP. XII.

EXceptionem † excommunicationis in dilatoriis † proponendis reus sciēter omittens, in qualibet parte litis opponere minime prohibetur: quod est in hac exceptione specialiter obseruandum : ne † quisquam in periculum animę

1 Vide per tram Duenam regulā 270. incip. excipiens non possit, &c.

2 Contrad. Contrā.

3 Vide Bel Dimensem decisione 216. & Gomezium in regulas ampliationū gloss. 11.

4 Alexand. quæst.

5 Host. declarat quòd ℭ hæc exceptio potest opponi in quolibet statu. ℭ. ex. pte. ut. 20 alio x. & valet reus absolutus, & iniuste actor appellat, posito excōcatus ipse actor : an posit non obstante excōmunicatione prosequi appellationē, & ndqud iudex appel. habeatur pro infecto tenetur sententiam , & ad eam obtinendā. Io. And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

ar.ſ. de proba. qñ ꝫ falſam. vbi de hoc. Et qui illam omittit tranſeundo ad alias, ad illa poſtea non vī poſſe reuerti: quia litigando coram ipſo ſuper alijs, perſonam iudicis approbare vī. Item aliæ dilatoriæ ante ingreſſum litis debent proponi. ſ. de re iud. inter mo naſterium. & C. de excep. l. vlti. & ſ. de ap. cum cauſam. & C. de procu. vt demum. ad hoc etiam facit C. de iud. ſancimus. in fin. vnde poſt lit. cont. aut etiam poſt terminū ſta tutū ad dilatorias pro ponendas proponi non poſſunt. ſ. eo. paſtoralis. niſi de nouo orta fuerit: vt vbi dī. & ſ. de of. deleg. infinuante. Dilatoria ſolutionis ante litē conte. proponi debet, ſed proponēda eſt poſt quam actor fundauerit intentionem ſuam. C. de prob. exceptionem. & ꝫ. q. 6. c. ſi quis eōrum. ſ. exceptionem. & qñq; pōt proponi etiā in cauſa appellationis. ſ. de fi. inſtru. cum Ioannes. C. de excep. ſi quidem. Exceptio vero peremptoria proponi poteſt qñcunq; ante ſententiam, ſiue etiam antequam ſit in cauſa concluſum, & poteſt etiam proponi ante litcon. vt hic. & C. de excep. exceptionem. & ꝫ. de præſcri. auditis. & ꝫ. de teſt. c. de teſtib[a]. in fi. & poſt ſententiā in cauſa appellationis. C. ſen. reſcin. non poſ. l. 2. Et eſt alia dilatoria, quæ partim accedit ad naturam veræ dilatoriæ, & partim ad naturam peremptoriæ, ſicut eſt exceptio excōicationis: quia proponi poteſt qñcūq; & ante litem conc. & poſt ſententiā, & etiam ſi non appellaret: quia qñq; facit retro iudicium nullum: vt hic. & ꝫ. de re iudic. ad probandū. Et vere dilatoria eſt: quia ea probata iudicium ſiue proceſſus eſt nullus, ſed actio remanet ſalua, vt in prædi. decre. ad probandum. qñq; tñ non facit iudicium nullū, vt in decret. pia. vt dī in not. etiā ſi. Et eſt ſpeciale in hac excepiōe propter periculum animæ. vt hic dicit. Item quodam modo ſimilis eſt huic exceptio falſi procuratoris: quia & illa poteſt proponi quandocunque etiam poſt ſententiam. ſ. de proc. in noſtra. & C. eod. ut. licet.

¶ *Glo. ſeq. notat ſpeciale, &c.*

a ¶ *Quæ ſi eam omiſerit.*] Not. quoddam ſpeciale in hac exceptione quod in aliis non ſeruatur: quia ſi ex certa ſciētia illam omittat, ni hilominus poteſt eam opponere quandocunque poſtea, ſed in aliis non eſt ita. ſ. de off. del. inſinuante. & ꝫ. de re iud. inter. & ꝫ. q. 5. ꝑ ſuſpecti. puniuntur tamen in expenſis litis propter dolum ſuum. Itē eſt hic arg. manifeſte, q̄ nemo iuri publico poteſt derogare ſeu renunciare. ſ. de ſo. compe. ſi diligenti. vbi de hoc. & ſ. de fer. c. vltimo. & argu. ꝫ. de ſent. excom. c. contingit.

b ¶ *Condemnandus.*] etiam ſi excōicatio probata fuerit, & proceſſus habitus, non valebit. & hoc innuit littera iſta, vt actor laborib[a] & ſumptibus fatigetur: aliàs quare puniretur in expenſis reus ſi proceſſus teneret? Sed per decr. noua. ꝫ. eo. pia conſideratione. ſi inſtantia iudicij durante excōicationis exceptio proponatur vt probetur, proceſſus habitus valebit: ſed in ſequentibus actor non audi tur donec fuerit abſolutus. & per hoc obuiatur malitijs eorum qui ſciēter omittunt excōicationis exceptionem ab initio doloſe, & ſic bona ſuit prouiſio illius decre. pia. Et idē intelligo etiam ſi per ma litiam non omittatur: ſecus credo de illa exceptione, quæ proponit ꝫ iudicem publice excōicatum, in quem nulla cadit iuriſdictio. Vn de dū ſic eſt excōicatus, non tenet proceſſus illius. ſ. de re iu. ad probandū. De hoc quoque in decr. pia. in gl. q̄ incipit, ſed mirū. [li. 6.]

¶ *Glo. ſeq. cum verſi. preced. qui ſi eam. arg. alleg. duo ſura. Secundo alle. ſimile circa quod tractat duo, ſcilicet quid ſit excommunicatio ſit occulta, & quæ dicatur publica.*

c ¶ *Publice.*] Not. etiam iſtud q̄ in hoc eſt arg. q̄ nulli liceat ignorare q̄d publice factū eſt. 16. dist. q̄d dicitis. & ſ. de poſt. præſcla. ad hæc. [Et ideo non prodeſt alicui ſi dixerit ſe ignoraſſe: vt in proxi. cap. ſimile de iudice excōicato publice. ſ. de re iud. ad probandū. Vnde collige ſi occulte quis excōicetur, quod poſtea non reuocaretur ſententia ſiue proceſſus. op. ar. de cle. excom. mi. Apoſtolicæ. vbi de hoc: quia de occultis non cogitur diuinare. ſ. vt ecclę. bene. vt noſtrum. & ff. ad l. Aqui. ſi putator. & ff. man. ſi fideiuſſor. ſ. ſi cū debitor. quia nec tenemur ad eius obſeruationem niſi poſt publicationem. ſ. de conſti. cognoſcentes. vbi dī rem quæ culpa caret. & 82. dist. propoſuiſti. Et dico eam publice latam ſi iudex tulerit ſententiam illam in loco vbi publice iudicare conſueuit præſentibus officialibus ſuis & partibus, vel altera abſente per contumaciam. C. quomodo & qñ iu. ſi vī proponis. 2. & l. 1. aliàs ſi occulte nō oberet: quantum ad hoc multa arg. poſſunt induci ꝫ ea quæ occulte ſiunt. 19. dist. Anaſtaſius. & ſ. de off. deleg. conſuluit. ff. de ritu nup. palam. & de officio præfect. prætor. Barbarius.

¶ *Glo. ſeq. dat tria ſimilia, & reddit rationem textus.*

¶ *Officio iudicis.*] ſic prælatus ex officio ſuo examinare debet ele ctū ſibi præſentatum. ſ. de electi. nihil eſt. & c. cum nobis olim. & c. venerabilem. & prætor quos prohibet in to tū prohibet, etiā ſi pars non opponat. ff. de poſtu. quis prohibet. & ff. de procuratoribus. filiusfamilias. ſ. veterani. Sic etiā iudex admit tit cōpenſationē, licet pars hoc nō petat. ff. de petitione hæredit. l. vlt. & ff. de iniurus. apud Labeonē. ſ. ſi qs. aliàs ius publicum offenderetur: quod eſſe non debet. ſ. de ſo. comp. ſi diligenti. C. de procuratoribus. militem. & C. locati. milites. iudex enim qui ſcit actorem excōicatum, non debet ei participare. & ſic tam pro ſe quàm pro aliis illum repellat ex officio ſuo. ſic & quædam poſſunt obiici poſt ſententiam. C. de iuris & facti ignorantia. l. 1. & ff. ad Macedonianum. cum tamen.

¶ De materia vitandi tum excommunicationis vide late per Felinum in c. Rodolphus. de reſcript. & per Soto lib. 4. ſent. diſt. 21. q. 1. art. 4.

¶ De materia huius decretalis vide Vſq. in c. ſolitæ ſupra de ſententia excom.

Duerſario.] Aliquis conuenit aduerſarium ſuū ſuꝑ aliqua re quam poſſidebat tempore litis cont. ſed quia poſtea ſine dolo deſiit rem illam poſſidere, fuit abſolutus: poſtea eandem rem cœpit poſſidere: actor petit eandem rem, quæritur an res iudicata ei obſtet? Et rādet Papa, q̄ non obſtat exceptio rei iudicatæ. Not. q̄ ad hoc vt aliquis condēmnetur, neceſſe eſt vt poſſideat tempore litis conte. & tempore quo ſnia fertur. Item ſi aliquis poſſideat tpe litis conte. & poſtea ſine dolo deſiit poſſidere, abſolui debet.

¶ *Tempore motæ litis.*] Not. q̄ ad hoc vt ſequatur condemnatio, reus debet poſſidere tempore litis conteſt. & q̄ poſſideat cū res iudicatur. ſed ſi tempore litis conte. poſſideat, cum res iudicatur ſine dolo malo amiſit poſſeſſionem, abſoluitur. ff. de rei vend. ſinauté. ſ. 1. Vel ſufficit poſſidere cum res iudicatur, vt ibi dicitur.

¶ *Glo. ſeq. querit. alle. pro & contra, & duplicitur ſolvit. In fine ponit quatuor, quæ requiruntur vt obſtet exceptio rei iudicatæ.*

ſ *Si ne dolo.*] Sed quis probabit q̄ ſine dolo? Lex dicit, q̄ idē qui deſiit poſſidere. ff. de exce. rei iudica. ſi rem meam. l. ſi a te. 1. riſo. de qua lege ſumpta eſt hæc decre. Sed ꝫ vī q̄ aduerſarius: Nā qui dolū allegat, dolum probare debet. ff. de prob. quotiens. ſ. qui dolo. Qualiter rīdebis legi prædictæ, quæ dicit q̄ ipſe debeat probare? Rīde q̄ hoc ipſo quòd ſrium non probat, ſatis probat ipſe q̄ ſine dolo deſiit poſſidere. C. qui mili. non poſ. ſuper ſeruis. lib. 12. & C. de teſt. omniū. ſic probatur benemerītus eo ipſo q̄ nō probatur demeritus. ff. de leg. 2. l. cū pater. ſ. rogo Ideo dicit ſine dolo: quia ſi dolo deſiit poſſidere, cōdemnabitur tamquā poſſideret: quia doloſus pro poſſeſſore habetur. ff. de regul. iur. qui dolo. & l. parem. & ff. de rei vendicatio. quod ſi dolo. & l. ſinauté. ſ. ſed & is. ff. de petitiōe. nec vlla. ſ. is aūt. & l. etiā. ſ. item ſi quis. & l. ſed & ſi lege. ſ. ſinauté. & ſ. perinde. Vel dic q̄ eo ipſo q̄ tpe lit. conteſtatæ poſſidebat, ſi poſtea dicit ſe non poſſidere ad hoc vt abſoluatur, præſumit ꝫ ipſum q̄ dolo deſiit poſſidere: & ideo tenetur probare q̄ ſine dolo deſiit poſſidere ad hoc vt abſoluatur, vt dicit l. pdicta, ſi rē meā. alias condemnaretur tamquā poſſideret. Itē ſi quis nō poſſideat, & offerat ſe lite actore ignorante, non cōdemnabitur ac ſi poſſideret. ff. de rei vēdi. ſinautem. in princip. & l. is qui ſe liti. Sed ſi actor ſciret illū non poſſidere, ſecus eſſet: vt l. is q̄ ſe. Idē ſi agat ad exhibēdum ſi abſoluatur reus, qui non poſſidebat, & interim incipiat poſſidere, tñ obſtat exceptio rei iudicatæ. ff. de excep. rei iud. ſi quis ad exhibendum: ad hoc vt exceptio rei iudicatæ obſtet, oportet ad minus q̄ tria cōcurrāt, ſcilicet q̄ idē ſit corpus ſiue eadem quantitas, idem ius ſiue cauſa petendi, & eadem conditio perſonarum. ff. de excep. rei iudi. cum quæritur. & l. ſequenti. & l. cum de hoc. Ité q̄ ille qui abſoluitur, poſſideat rem tpe ſententiæ, vt hic dicit. & ff. de exceptio. rei iudic. ſi rē meā. & ff. de rei vendi. finauté. ſ. 1.

¶ Non ſufficit litis ſtatū eſſe quamvis non interrogatus ſi vt in tpo. de iuram. ſ. ſi quis. poſſet q̄ go. &c.

Venerabilem,] Primo ponit dictum. Secundo ſubiungit ipſius cauſam: ibi, *Quia nihil.* Abbas Siculus.

Archiepis Narboneſi. appellauit ā iudicibus pp grauamen ibi allatū: & ſuper appellatione ſuas literas impetrauit: cors iudicibus appellationis obiciebatur literas non valere, pro eo q̄d tpe impetrati reſcripti erat ex cauſis alijs excōicatus: iudices cōtulerūt Papā, & ipſe rīdet, q̄ licet ex alijs cauſis tpe impetrati reſcripti excōicationis vinculo teneret, de quibus in literis ſuis mēto non haberetur, nihilominus ad ꝑlequenda appellationē ſuā debet admitti, quia nihil prodeſſet excōicato appellare, ſi nō poſſet appellationem

: Vide l. ſiec ſupina. & in l. regula. ff. de iuris & facti ignor.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Lationem suam prosequi, & literas impetrare. Nota ꝙ excõicatus potest appellare, & prosequi appellationem, & literas impetrare.
a *Ex sufficientis.*] Sic 3. eod. dilectæ. Et intellige ꝙ expressit causam grauaminis coram iudice à quo appellauit, vt ibi dixi: alias nõ admittitur appellatio. 7. de appella. vt debitus.
b *Tempore impetrati rescripti.*] Not. ꝙ 8. sequitur dictum est, ꝙ reus excõicatus siue à iudice suo, siue ab aliis tpe impetrati rescripti non prohibetur prosequi appellationẽ, & appellare. 3. q. 9. reuera. & 7. de senten. excom. per tuas. & 3. cod. cum inter. & c. dilecti. & c. significauerunt. Et literas impetrare, & oĩa facere quæ pertinent ad suã defensionem, vt hic omnia patent per iura ꝓdicta, licet non faciat mentionem de sua excõicatione, & super ipsa appella tione potest literas impetrare: vt dicit in fi.

DE PRÆSCRIPTIONIBUS.

¶ Supra visum est de excæptionibus in genere, sed quia frequẽter obijcitur præscriptionis exceptio, & plerũque dubitatur an & quando competat: meritò post præcedentem sequitur ista. Abb. Siculus.

De hac materia tractatur 16. q. 3. & 4. & 3. q. 2. *in principio, quæst.*

¶ Cap. 1. ne fil. sit. compl.

Et de iudicibus tenuis intelligetur vide Anton. Aug. in gl. mag. in Decr. antiq. quæ compilatoris loco ponuntur. Ancha.

¶ cap 16.

Lacuit. Diuidi cur. Nã primo ponit dictũ. Secundo determinat: ibi, *Si ta men.* casum determinatũ exponens: ibi, *Statutum.* alium addens: ibi, *item si.* Abbas Siculus.

Casvs. Epi siue plani negligebãt parochianos suos reuocare ad catholicam vnitatem: vnde statuit concilium istud, vt si aliquis aliquè locum ad catholicam vnitatem conuerteret, & per triennium tenuerit locum illum, nemine ipsum repetẽte, & exteto non repetatur ab eo: & hoc verum est si per ipsum triennium fuit epus, qui possit illum repetere, & tacuit: Si vero nullus fuit epus, non ꝓiudicetur ecclesiæ: sed cum ecclesia epm habuerit, licebit ei ea die intra triennium locum ipsum repetere. Item si epus p triennium illud catholicus non fuerit, non currat tunc ꝓscriptio. Sed si ad catholicam vnitatem conuersus fuerit, ex eo die quo conuersus fuerit, p triennium habeat potestatem repetẽdi locũ illum, qui prinebat ad ecclesiam suam. Nota ꝙ vacante ecclesia non curritur catholicus non est: tunc enim comparatur vacanti ecclesiæ.

¶ *Glo. seq. signat successiue duo contraria, & soluit.*

c *¶ Per ipsum triennium.*] Signatur 3. 16. q. 3. placuit, vt quicunq; vbi dr, ꝙ qui posit sex mẽses negligit plebes conuertere ad catholicam vnitatem: qui postea potuerit eas conuertere, habeat ipsas. Solu. illud cap. & illud sunt emẽdẽ concilij, & illud debet intelligi ꝓ suppletionem ittius, & eo ꝑterio, scilicet vt vicini epi admoneãt epm, vt plebem suam conuertat ad fidem catholicam: & si negligens fuerit p sex menses à tpe admonitionis computandos, qui postea eos conuertere habeat eam, computato isto triennio post illos sex menses, & sic habeat sex menses primo, & postea triennium, & sic nullum 3 rium. Et ita habes hic præscriptionem trium annorum, & sex mensium 3 ecclesiam, quod est contra illud. 3. eo. fuit fauore fidei catholicæ.

¶ Vide distinc. Inn. & tenet. Ho. potius ibi ponitur supra post quod. nocet populo. Ia. acquirere. & Ia. ponit. hic ꝓ epo. ꝓ epo. ꝓ epo. non potest. quam epo. Ancha.

¶ *Glo. seq. obijcit, & soluit.*

d *¶ Si autem non fuerit.*] Et ita vacante ecclesia non currit ei præscriptio. Item si epus fuerit hæreticus, non currit ecclesiæ præscriptio vt in 9. seq. quia tunc ecclesia quasi vacare intelligitur. Sed vide ꝙ debeat currere, quia ecclesia vacante ipsius œconomius potest conuenire & conuentiri: vt arg. 12. q. 2. vulterane. & c. vobis 9. ergo videtur ꝙ currit præscripuo. Sed non est verum ꝙ œconomus possit agere vel conueniri vacante ecclesia, quia tũc caret legitimo defensore. infra ne sede va. per totum. & ideo non currit, immo dormit interim ꝓscriptio.

¶ Hoc ꝓcedit.] Hoc cap. legitur variis modis in glos. & extra. secundum Ioannẽ Andr. summatur duobus modis secundum primas duas lect. quæ circiuntur ex glos. fin. Et istæ duæ lectuæ sunt veræ in se, & procedũt sine scrupulo. De aliis vero posset dubitari. Diuiditur. Nam primo repetit quod scripserat olim. Secundo protestatur: ibi, *Sed illud.* Abbas Siculus.

Casvs. Quædam domina Patricia occupauerat partẽ patrimonii beati Petri, Papa Gregorius scripsit ei, ꝙ ipsa dimitteret patrimonium illud, & ipse ei rescripsit, ꝙ ipsa parata erat facere rationem: & Papa secundo mandauit eidem, ꝙ nihil cum scandalo, nihil cum strepitu iudicij volebat de causis pauperum diffinire. vltimo cũ ipsa nõ dimitteret bona pauperum, reduxit eide eius ad memoriam qualiter olim scripserat sibi, dicens ꝙ tacituritas & patientia sua non faciet præiudicium successoribus suis in rebus pauperum. Not. arguẽ. nihil cum scandalo faciendum. Item bona ecclesiarum pauperum sunt. Item in re inuala nõ currit præscriptio.

¶ *Glo. seq. ar. propter scandalum inducit tria similia signat contraria.*

e *¶ Nihil cum scandalo.* Iarg. ꝙ pp scandalum desistendũ est à iure suo, 3. de temp. ordi. ad aures. vbi de hoc. & 10. q. 3. cauendũ. & 11. q. 3. nolite. Et sic dãs cum sciret non debere se soluere tributum, tũ pp scandalum soluit: & Apostolus ne aliquem scãdalizaret, ꝓpriis manibus victum sibi quærebat. 28. q. 1. iam nunc. versus finem. & pp scandalum consuetudo loci seruanda est, vt fecit mater Augustini. 12. dist. illa. in fin. arg. 3. de reg. iur. qui scandalizauerit.

f *De causis pauperum.*] & hic bona ecclesiæ pauperum sunt. 16. q. 1. qm quicquid. & 23. q. 7. quod aũt. & q. 8. conuentior. circa prin. & ideo pauperum esse dicuntur, quia tpe necessitatis omnia sunt cõcanda 3. 47. dist. sicut hi. & 12. q. 1. c. 2. & victu & vestitu his contenti simus. 10. q. 2. episcopus. & 12. q. 2. aurum.

g *¶ Vobis scripsisse meminimus.*] Et ideo forte creditis ꝙ res pauperum retinere possitis, quasi vobis videamur fecisse pactum de non petendo, quod falsum est, vt sequitur.

¶ *Glossa sequens arg. inducens rationem & simile, allegat duo contraria, & duplicitèr sol.*

h *¶ Futuris.*] arg. ꝙ negligentia vel taciturnitas ꝓlati non præiudicat successori: quia delictũ ꝓlonæ, &c. 3. tit. prox. cum venerabilis. & 16. q. 6. si epm. sic & tpe ꝓlati male alienantis nõ currit præscriptio. 16. q. 3. si sacerdotes. & ꝓlatus conditionem ecclesiæ deteriorẽ facere non potest. 3. de dona. fraternitatem. arg. 3. 5. eo. c. prox. & 3. eo. auditis. in fi. Sol. negligentia ꝓlati fuit taciturnitas bene ꝓiudicat ecclesiæ: qm pp taciturnitatem currit præscriptio: vt 3. quasi per totum. & 3. eo. c prox. & ideo hoc intellige quantum ad centenariã præscriptionem, quæ sola currit ecclesiæ Romanæ. 17. q. 4. nemo. & 3. eod.

¶ Vide cap 16. quæst 3. in glo. magna in medio. & q. 4. ꝓ. 2. habes adeo ꝓfunde in ipa libros suos Gul. Ioan. Andr.

quia

¶ Vide R. Augustin. de iudicijs. c. 6. Lucas de Penna. & Ioannes Andreas in c. unico libro 10. vers. to: Dominatur.

¶ Lib 2. cap 96 epi. 3. 17. gitti. Decii. ꝓscript.

¶ Cap. 3. eo. in 2. compilat. Et quæritur nunc cũ nouissimo decreto Fridericus dicat quæ Fridericus, vnus hic. 1. Decret. 2. 2. 4. 9.

¶ Nec sunt adpositum. de præscript. cap. 2. Inno. ibi.

¶ Hæc glos. fuit ita ad Bernard. nec habet in vetustis codicibus.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

. Vnde dicebat Inn. 9 n°=prima cortis aliū gradū prælatiōnis interrūpit p̄scriptiō. cū nō fit alius ordinis quo ceteri actuāliter. I quam ꝑ. aliter glo. & facit quod tus. ꝑ. c. ꝑ. xi. Io. And.

* Cap. 4. eo. tit. in 1. compil. & post concil. Lateranēs. sub Alexā. iij. par. 18. cap. 5. in de ꝓbatione Gregorij. hoc ca. nōdum inuen.

§ Salonitano

¶ Salonitano.

Reguardo Dom. ad Gl. n°=45

* Cap. 6. eo. tit. in 2. compil. & post concil. Lateranēs. sub Alexā. iij. par. 3. cap. 2.

Et de materia vide tract. Petri de Peru. de quarta ca. finitiua. & de intentiōe Couarruuiā in. 6. effect. de te stament.

Quæ in ꝑti. hæc. non cadit in eo q̄ audit sibi hæc mouenda. ff. de ꝑt. & redi. tam venidē. 5. à quo. fecundū Vincē. Ioan. & ibi.

Sufficiēs hæc solutio quo ad ma lam fid. ex claudendā, sed nō quo ad validitatē p̄scriptionis in hoc casu nisi ꝓpe dolū contra. Imitij vel edendi nō fit memoria. huius rō. quia vna adhæc fit cōtra p̄scriptē. ꝑ. eo. c. 1. lib. 6. in An.

& ꝑ. eo. cum nobis. quia nō potuit p̄scribere ꝑpe suo ꝑ cētū annos. & in Auth. vt Romana ecclesia gaudeat, &c. ꝑ. 1. coll. 2. Vel poterit intelligi de re inuasa, quā ista patricia inuaserat violēter: in qua nō currit p̄scriptio. 16. q. 3. licet i regulis. & 93. dist. illud. & hæc ꝓtestatio fuit quasi quædā interruptio, quā fecit ꝓpinquus 1.

Sed hoc non facit illa, quam habes 16. q. 3. placuit. §. poterit. ver. is autē cuius. & C. de an. excep. vt perfectius. S. de offi. ordi. pallorali. in fin.

Sanctorum.]Hoc cap. Sprout loquitur in p̄scriptione ecclesiæ pat siue. hoc dicit: Ecclesia ℨ ecclesiam præscribit spatio xxx. anno. & hodie non procedit per c. ꝑ. proximum.

Olim.] Olim habebat locū p̄scriptio xxx. ann. in rebus ecclesiæ: hodie non: vnde tenet q̄d hic dicitur. Vel sic pone casum ad hoc vt teneat ista dec. Rector cuiusdam ecclesiæ possedit per xxx. an. quiete quasdā possessiones cuiusdam militis, q̄ritur si p̄scripsisset? Rñdetur q̄ sic, vt sequitur in litera: & sic non tollitur c. ꝑtud per c. sequens. nā ibi loquitur q̄n vna ecclesia p̄scribit ℨ aliam, hic q̄n ecclesia præscribit ℨ priuatum. Et iste casus probatur per §. potest. 16. q. 3. Not. q̄ proclamatio synodalis interrumpit præscriptionem.

a ¶ *Sanctiones.*]vt 16. q. 3. c. 1. & 2. & c. quicunque. & c. placuit.

b ¶ *Quærit.*] ideſt sine interruptione aliqua, & sine molestia: de qua notatur ℨ eodem, illud.

c ¶ *Syncere.*]ideſt bona fide. qd̄ præsumitur eo ipso q̄ non probatur ℨrium. arg. C. qui mili. non poſ. ſuper ſeruis. & qui malam fidem allegat, eam probare debet. arg. 15. q. 4. volumus. ff. de ꝓbationes. 9. qui dolo. & quod dicit de xxx. ann. p̄scriptione, quæ nō tenet hodie, verum est in rebus ecclesiæ, tenet tamen in rebus priuatis. ꝑ. eo. de quarta. & c. ad aures.

d ¶ *Absque synodali proclamatione.*] per istam ſynodalem pclamationem fit interruptio, præscriptionis, ſi aliās non poſſet iſtem contestari. C. de anna. excep. vt perfectius. aliās non videtur. C. de præſcrip. xxx. anno. ſicut in rem.

E *quærit a.*] Primo ponit dictum. Secundo casum non exēptū; ibi, *Nisi.* Tertio ius antiquū re ꝓbatribi, *Nā Romana.* Ab. Sicu.

Cæterū. Quidam clericus p̄scripserat quartā decimarū, & oblationum quæ ad eū pertinebant: quærebatur an poſſet ſe tueri ℨ eū? Rñdet Papa, q̄ clericus ille poteſt ſe tueri ab impetitione epi ſuper quarta fidūcia præscriptione xl. ann. niſi interim ecclesia paſtore vacaret, qui iura ipſius exigere debuiſſet. In fin. rñdet tacitæ quæſtioni, quæ poſſet fieri ꝑ canones antiquos in c. ꝓcedenti. nonne ſufficit præscriptio xxx. ann. vt dicunt canones? Rñdet Romana ecclesia tricennalem p̄scriptionem ℨ ecclesiam non admitti. Nota q̄ vacante ecclesia non currit præscriptio. Item ſola præscriptio xl. annorum non habet.

c ¶ *Quadragenaria.*]hodie vero iure cōi ſola xl. an. p̄scriptio currit ℨ ecclesiam nulla diſtinctione facta inter ecclesias & monaſteria: nec thic pater. & ꝑ. eo. in plurib⁹ cap. & 16. q. 3. c. placuit. §. poteſt. verſi. quas actiones. prout diſtinxit Gratian⁹, & male in illo §. ꝑtō. 16. q. 4. verſi. fin. ꝑ vnam columnam. ver. in canonibus vero, &c. ¶ *Glo. ſeq. obijcit, & ſoluit.*

f ¶ *Se poſſe tueri.*] Sed vī q̄ non poſſit ſe tueri, quia illa quarta decimarum de iure cōi vī ad epm ꝑtinere. 16. q. 3. vnio. vnde ſi clericus ille ceſſauit in ſolutione illi⁹ quartæ, fuit malæ fidei poſſeſſor, & ideo non p̄scripſit. ꝑ. c. prox. & ꝑ. eo. q̄n. & c. vigilanti. & c. ſi diligenti. Intellige q̄ ab iſto clerico nō incœpit p̄scriptio, niſi habuiſſet titulum talem qui dediſſet ei cauſam p̄scribēdi, de quo dī ꝑ. eo. ſi diligenti. Sed ab aliquo ꝑdeceſſorum ſuit inchoata: & ipſe inueniens eccleſiam in poſſeſſione habuit bonam fidē ℨ, creḋs q̄ aliqua iuſta cauſa poſſideret: vnde complenit p̄scriptionem, quia qui in locum alterius ſuccedit, iuſtam habet ignorantiæ cauſam. ff. de reg. iur. qui in alterius. Vel potuit habere titulum, ſ. conceſſionem epi tantum. Vnde præscripſit occaſione illius tituli tantū, licet minus iuſtus eſſet: vt dicitur ℨ. eod. ſi diligenti.

g ¶ *Carnifices.*]Quia eccleſia tūc caret legitimo defenſore. ꝑ. ne ſed. vac. cap. 1. & vlt. & hic quare non currit p̄scripto. S. eod. ca. 1. & ſic iſtud rēpus ſubducit de p̄scriptionibus 4. ꝑ. eo. auditis. & c. cūmobis.

Ideſt.]Primo ponit dictum. Secundo, ibi, *Ephesinus.* rationem legis ſ̄cæ. Tertio corrigit: ibi, *Nobis.* Ab. bas Siculus.

Cæterū. Secundo leges malę fidei poſſeſſor p̄scribat rem alterius? Vnde dubitauit quidā epūs, an idem eſſet ſm canones: ſup hoc reſcribit Papa, dicēs q̄ valde cauendū eſt ne male fidei poſſeſſores ſibi ꝓ rebus ſuis in fidūs alienis: q̄a nulla antiqua dierū poſſeſſio iuuat malæ fidei poſſeſſorē, niſi rem reſtituerit poſtq̄ eā nouerit alienam, cū poſtea bonæ fidei poſſeſſor dici non poſſit, oſtēdēs qualiter aliter ſit ſm leges. Epheſin⁹ enim legiſlator hāc legem inuenit vt locū haberet p̄scriptio xxx. vel xl. an. in malæ fidei poſſeſſore ſolummodo pp vitandā negligentiā miſerorū, & longi tpis erroré & ℨfuſionē: ſed Papæ hoc non placuit, ſiue verus dñs ſciat rem ſuam p̄scribi, ſiue ignoret. Nota q̄ diuturnitas tpis peccatum non minuit, ſed auget. Item malæ fidei poſſeſſor non p̄scribit. Item introduc⁹a fuit p̄scriptio ℨ deſides, & ſui iuris contemptores.

h ¶ *Poſſeſſores.*] Sic ꝑ. eo. q̄n. & c. ſi diligenti. & c. veniens in fi. & 16. q. 3. licet. & 34. q. 2. ſi virgo. & 33. q. 5. quod Deo. & hoc ideo euam contingit: quia ſicut tempus non tollit obligationem, ſic nec inducit. ff. de actio. & oblig. Lobligationum. 9. placet. & hoc ſm canones, ſecus ſm leges. C. de præſcriptionibus xxx. vel xl. annorū. ſi quis emptionis. & 16. q. 3. c. placuit. 9. poteſt.

¶ *Gloſſa ſequens quærit, argu. pro & contra. ponit tres opiniones, & mediam approbat.*

i ¶ *Nouerit.*] qd̄ eſt intelligendum ſi ante impletam p̄scriptionem habuerit malam fidem: q̄n qui mala fide poſſidet, non p̄scribit: vt dictum eſt. Sed pone q̄ poſt completam p̄scriptionem incipiat habere malam fidē, nunquid teneatur ipſam rem reſtituere vero dño? Vī q̄ ſic: quia iam ſcit q̄ res non eſt ſua, & non dimittitur peccatū niſi reſtituatur ablatū. 14. q. 6. ſi res. & ꝑ. de vſur. cum tu. Sed ℨ vī, q̄ completa p̄scriptione iam tutus eſt ſm vtrumq; ius. ſ. c. proxi. & ꝑ. eod. ut. c. q̄n oē. & in pluribus aliis: ergo iure poſſidet. Et iure, ergo iuſte & bene: vt 14. q. 4. quid dicam. nec iam dī aliena: vt ibi. Præterea iura facīunt hoc meum, illud tuum. 8. diſt. quo iure. Item conditor canonis vel legis poteſt mihi dare rem alienam, & tutus ero. ff. de euict. Lucius. & C. de quadrie. p̄scrip. bene à Zenone. & ꝑ totum. & ſic multo fortius potuit inducere hanc p̄scriptionem in odium negligētium. Quidam dicunt, q̄ ſufficuṁ habet conſcientiam rei alienæ, tenetur eam reſtituere, alīās peccat. Alij dicunt, q̄ vī verius, q̄ non tenetur eam amplius reddere, quia iam non eſt aliena, immo ſua, & iuſte eam poſſidet, quia iure. 14. q. 4. quid dicam. ſicut qui auctore ꝑpe poſſidet, iuſte poſſidet. ff. de acq. poſſ. iuſte. Ala. dixit, q̄ ſi ex cauſa lucratiua rem habuit, ſemp ea tenebitur reddere. argu. ff. de his quæ in fraū. cre. qui aūt ſ. ſi quid cum pupillo. ſi vero ex cauſa non lucratiua, puta q̄ emit ab eo quē credebat dominum, non tenetur. arg. 14. q. 1. quod debetur.

k ¶ *Ephesinus.*]Imperator forſitan fuit vel iuriſperitus, qui hanc legem primus edidit.

l ¶ *Cognitum.*]Vitandam ſcilicet, ne rerum dominia eſſent incerta. ff. de vſuca. l. 1. & Inſti. de vſuca. in prin.

m ¶ *Cognitis.*]ipſi domino, q̄ ab aliis poſſideantur.

n ¶ *Latentibus.*] quia verus dñs rem illam neſcit ad ſe pertinere.

o ¶ *Placuit.*]in malæ fidei poſſeſſore, qui p̄scribere nō poteſt, ſuę ver⁹

¶ Secundū Tanca. vn. etiam ſine bendic. vn. qui durāte minor ꝓpriū ꝓpriū ꝓpriū intercipit. Ioan. And.

¶ Cauſa p. eo. tit. in 2. compil. & post concil. Lateranēs. sub Alexā. iij. par. 3. cap. 5. Et de ma teria cōm de cōmuni ꝑ. eo. q̄n. & c. ſi diligenti. & c. ſi quis poſſe. tot. de ꝓbat. in 6. lib. 6.

¶ Cauſa ſimilis ꝓcedit de cauſa. Cui ſimile ſi ex. C. de ꝓbat. lib. 10. & ꝑ. de. Apollonio. And.

¶ Canon. ex. in 1. h. C. de ꝓscr. lon. temp.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

verus dominus sciat rem illam ad se pertinere, siue ignoret: vt 34. q. 2. si virgo. & ff. de peti. hære. sed & si lege. §. si de eo.

Duaren.] Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Tue.* Abbas Siculus.

CASVS. Quæsiã ecclesia præscripsit decimas in parochia alterius xl. ann. quæritur an tuta sit ecclesia præscriptione? Respa co de iure melior est

a *Mauritan.* conditio possidẽtis: qa præscriptio xl. ann. excludit omnem actionẽ. Not. q melior est conditio possidẽtis. Item præscriptio xl. anno. excludit omnem actionem.

a ¶ *Dicitur.*] canonico & etiam ciuili. §. de proba. ex litteris. & j. de iure patro. quod autem. 14. q. 5. non sane. & C. de rei ven. quotiẽs. ff. de reg. iur. cum paret. ff. de condi. ob tur. causam. si ob turpem.

¶ *Glo. seq. signat contrarium. & remittit.*

b ¶ *Quadragenalis.*] Sic patet q vna ecclesia potest præscribere decimas in parochia alterius, licet titulum non habeat. arg. §. eo. titu. de quarta. j. eo. veniens. Arg. §. j. de deci. dudũ. vbi dr, q titulus est necessarius. de hoc dr. j. eo. §. diligenti.

ADDITIO. Hodie est textus apertus. c. 1. eo. tit. lib. 6. vbi titulus est necessarius, vel tantum tempus de cuius initio non sit memoria, sic ff. §. ius cõmune. q vna ecclesia percipiat decimas in aliena parochia. c. ad decimas. de resti. spo. li. 6. Panor.

Glo. seq. rect. per duo contraria, & in utroque remittit.

c ¶ *Actionem.*] Arg. q actio secundum canones fit proponenda. de hoc dr §. de iudi. dilecti. & c. examinata. & qđ dicit, omnem actionem excludit, intellige q talis fit actio quæ possit præscribi: quia quædam sunt quæ præscribi non possunt. j. eo. c. proxi. & c. accedentes. & c. cum non liceat. vbi notatur in quibus casibus non currit præscripio. Bernar.

An sum quæ.] Laicus decimas non præscribit. communis diuisio. Secunda: ibi, *Ideoque.* Abb. Siculus.

CASVS. Inter archidiaconum Regin. & nobilẽ virum G. quæstio super decimis vertebatur: Papa commisit causam illam, mandans iudici quatenus causam ipsam debito fine decidat, nõ obstante præscriptione temporis, vel concessione alicuius personæ ecclesiasticæ vel secularis, si idem G. eam opponere voluerit: quia cum laici non possunt possidere decimas, eas præscribere non valent. Not. q laici non possunt possidere decimas, aut etiam alia mere spiritualia. Itẽ quod possideri non potest, non potest præscribi.

d ¶ *Concessione.*] Supple facta put Laterañ. concil. in quo cauetur q laici fine animarum periculo decimas detinere non possunt: vt j. de deci. prohibemus. & melius eod. tit. quamuis sit graue. vnde hodie epi decimas laicis in feudum concedere non possunt: quia ius decimarum cum sit spirituale, non cadit in laicum: vt hic in fi. satis patet. De hoc dicetur in decre. j. de deci. quamuis sit graue.

e ¶ *Secularisue.*] j. de deci. tua nobis. & c. dudum.

f ¶ *Detinere.*] Sic 16. q. 7. c. 1. Et dic detinere scilicet ciuiliter, naturaliter autem de facto possident laici, & in periculum animarum. Exigitur ergo ciuilis possessio ad præscriptionem in huiusmodi spiritualibus. i. vt persona fit talis, in quam possit cadere huiusmodi possessio de iure. In laicũ enim ius spirituale non cadit. §. de electione. sacrosanctæ. & c. Massana. & 96. dist. bene quidem. Talis quidem possessio germinat prolem, ideſt fructum parit, acquirit dominium, secundũ Io. vt arg. Insti. per quas perso. not. aeq. §. sed bonæ fidei. & ideo quia non possident, non præscribũt: quia sine possessione præscriptio non procedit. ff. de vsucap. l. 3. & melius in l. sine possessione. & præscriptionem obijcere non potest nisi quis possideat. §. de proba. ex litteris. i fi. Ergo laici non possunt nobis obijcere pscriptionẽ in hmõi spualibus: quia nõ possident ciuiliter decimas, subaudi, nisi allegent alium titulum & concessionem factam.

¶ *Lud autem.*] Sunt duo dicta. Secundum: ibi, *Verum.* Abbas Siculus.

CASVS. In canonibus reperitur, q qui rem alterius præscripsit xxx. annis, tutus est præscriptione: quæritur an tuta sit à Papa virum hoc die locũ habeat talis præscriptio. Respõdet, q Romana ecclesia non dimittit, vel nõ admittit minorẽ præscriptionẽ quàm xl. annorũ, licet quidã canones admittat tricennalẽ. Et si ecclesia possint, eas nulla valent præscribere ratione.

¶ Idem.

10 ¶ *Si contra præscriptionem xl. annorũ, quæ sola currit contra ecclesiam, opponatur interruptio: vterque probabit.*

CAP. VIII.

ILlud † autem te scire volumus & tenere, quòd aduersus ecclesias minorem præscriptionem quàm quadraginta annorum Romana ecclesia nõ admittit, licet quidam canones comprobent tricennalẽ: & ecclesia se potest aduersus ecclesiam quadragenaria temporis præscriptione tueri, de re illa quam inconcusse quadraginta annis noscitur possedisse. ¶ Verum si de præscriptione & interruptione inter partes fuerit mota quæstio, ab vtraq; parte testes recipi debent: & si probata fuerit interruptio, præscripti non tenebit.

¶ Idem.

¶ *Fines prædiorum ecclesiasticorum xl. annorum spatio præscribuntur.*

CAP. IX.

QVia † indicante abbate C. comperimus, inter eũ & abbatem sanctæ Lucæ eius læsionem retorqueri contingat. C. de leg. l. quod fauore.

k ¶ *Inconcusse.*] ad est quiete, & sine aliqua interruptione. j. eo. auditis. & c. seq. Vel sine aliqua synodali proclamatione, per quam interrumpitur præscriptio. §. eo. sanctorum.

l ¶ *Parte.*] super præscriptione & interruptione: vt j. eo. auditis.

Glo. seq. distinguit interruptionem naturalem & ciuilem. De prima possit duos modos, & ille de secunda.

m ¶ *Interruptio.*] Not. q interruptio fit pluribus modis, naturaliter & ciuiliter. Naturaliter duobus modis, per inundationẽ maris & fluminis: vt ff. de acquir. pos. qui vniuersas. §. item quod à mari. & l. possideri. §. Labeo. Item per deiectionẽ & expulsionẽ. ff. de vsuca. naturaliter. §. 1. Ciuiliter vero multis modis interrumpitur præscriptio. Et primo per libellum principi oblatum 4 in annali actione. C. qñ li. princi. da. lit. contesta. faciat. l. 2. Item per litis contestationem, quod habet locũ in perpetuis actionibus. 16. q. 3. placuit. §. post. verficu. is autem. & §. quod si 13. & coram suo iudice. C. ne de sta. defun. l. penultima. Si non potest lite contestari, sufficit iudicẽ adire, & libellũ offere & absentẽ, vel & eũ qui conueniri non potest aliqua de causa, & in querimoniã deducere ius suum, vel coram publicis personis, vel ad domicilium rei cum iudex haberi nõ pot proponat, & sic interrupta est præscriptio. C. de anna. excep. vt perfectius, & prædi. §. potest. ver. is asit. Itẽ p sacrũ oraculũ oblatũ principi. Et p executorẽ si postea subsecuta fuit cõuentio. C. de pscri. xxx. an. sicut in re. in fi. Itẽ p solutionẽ vsurarũ. C. de pscri. xxx. ann. fi q§ emptionis. in fi. Itẽ p §synodalẽ exclamationẽ. §. eo. sanctorũ. Itẽ per fecundã cautionẽ à debitore factã. C. de pscri. xxx. an. eũ notissimi. §. sed etsi quis. Itẽ p denunciationẽ factã à colono. §. vt lit. nõ contẽ. quoniam frequenter. §. quod si super. & C. vbi in rem act. l. 2. Bernar.

Via indicante.] Primo ponit dictum, quod secundo exequendo committit: ibi, *Horsamur.* Tertio circa exceptionem instruit: ibi, *Quadraginta tantum.* Abbas Siculus.

CASVS. Inter duos abbates orta fuit quæstio de finib⁹: Papa mãdat illam quæstionem diffiniendam per agrimensores, qui ad loca de quibus contentio est accedant, & in præsentia illorũ quæstionẽ faciant terminari, præscriptione xl. annorũ tãtum vtrique parti seruata. No. quæstionem de finibus in præsentia iudicum terminari. Item præscriptio xl. ann. hodie locum habet.

2 ¶ *Agrie*

¶ Cap. 1. eo. tit. in 1. compilatio. Et vide Balbum tract. de præscrip. in 2. part. agitatur par tit principa lis q. 14. & Iasonem in Auth. quas actiones. C. de sacrosanct. eccle.

¶ Cap. 10. tit. in 2. compilatio. Et quæritur latius decimæ nõ dentur, tradit pulchre B. Tho mas & ibi de Cajetanus 22. q. 87. art. 3. ad de Soto lib. 5. de iust. & iure q. 4. art. 3.

a Concor. ia in l. si re & ibi gl. ff. de pa.

4 Et sic potuit definiri per pot sessionẽ. licet. Innocẽs cons. 12. q. 2. c. 1. Ioan. And.

¶ Cap. 1. eo. tit. in 2. compilat. Et de materia vide plene per Balbũ tract. de p scripti. in quinta parte principalis, 8. qn. & quatuor interrumpit præscriptio vide Barto. in 1. manifestissime ff. de vsucapion.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

a ¶ *Agrimensoris.*] qui tenetur de modo finium actione in factum, si male renunciauerit, dummodo dolose hoc faciat de culpa enim vel negligentia non tenetur. ff. si men. fal. mo. dix. l. 3. §. 1. Lau.

b ¶ *Ad loca.*] vt loca diuidenda subiiciat oculis. ff. fini. re. si irruptione. in fi. C. fi. regun. si quis. Et hic potest sumi arg. ꝙ iudex potest iudicare sm̃ quod nouit, & non sm̃ allegata. Et not. ꝙ iudex q ꝓ conscientiam vel ꝯ iustitiam in grauamen alterius aliquid fecerit, per gratiam vel sordes, per vnum annum nouerit se suspensum: & si durãte suspensione ingesserit se diuinis, irregularis efficitur: cũ quo solus Papa dispensat, & in veram litis æstimationem cõdemnabitur, vt in decr. Inno. iiij. cũ æterni. de re. iu. [lib. 6.]

¶ *Gl. seq. inducit quatuor concor. alle. iiij. iura in cõtrarium, & soluit distinguendo inter fines parochiarum, &c. & prædiorum. primo casu aut constat de limite, aut non. Et si constat, aut quæritur de limite, vel adhærentibus, aut de non adhærentibus.*

c ¶ *Quadraginta.*] sic ergo vr̃ ꝙ fines præscribi possunt: vt 16. q. 4. volumus. & q. 3. inter memoratos. & s̃. eo. ad aures. & supra de proba. ex litteris. Sed ꝯ vr̃ ꝙ fines ꝓscribi nõ possunt: vt 16. q. 3. licet in regulis. & j. de paro. super eo. 16. q. 3. quicunque. & c. inter memoratos. Super hoc dicas vbi fines diœcesũ siue parochiarum constat distinctos fuisse, vel etiã potest probari per libros antiquos, & testes, & famam, & alia adminicula: vt s̃. de proba. cũ causam, fines diœcesis siue parochiæ, aut ꝓuinciæ non possunt præscribi. & sic loquuntur ca. ista. 16. q. 3. licet. & c. quicunq;. & j. de paro. super eo. & ratio est, s. ne prouinciarum termini confundantur. 16. q. 3. quicunq;. & sic limes præscribi non potest, nec ea quæ limitibus adhærent. ff. de rei. ven. quæ religiosis. & ff. de contrah. emp. in modicis. Vbi vero non constat, nec potest probari de diuisione, limes & ea quæ sibi adhærent bene possunt præscribi. 1 & sic distinguit illud c. 16. q. 3. inter memoratos. Fines vero prædiorum bene præscribuntur, in quo casu loquitur illud c. ex litteris. s. de ꝓba. in quo casu potest intelligi illud c. 16. q. 4. volumus. & illud qđ hic dr̃. Si vis intelligere hic đ finib⁹ parochiarum, intellige hic quod fines non erant distincti. vnde habet locum præscriptio, vt dicit c. inter memoratos. Illud scias, ꝙ licet limes præscribi non possit, tñ ea quæ sunt infra limitem, limiti non adhærentia præscribuntur 2 spiritualia & temporalia: & sic loquuntur s̃. eo. c. ad aures. & j. eo. auditis. vbi vna ecclesia præscribit decimas in parochia alterius, & tũc necessarius est titulus. Vt no. j. c. si diligenti. & in quadã decre. Greg. eo. tit. venerabilium, vt notatur infra eod. si diligenti.

Margin: † Cap. 1. tit. de capellis monachorum in 3. compila. Et de materia, quando videlicet non currat præscriptio, vide Specula. ti. de appel. §. nũc breuiter. adde late p Ripã tract. de peste. — † Cerreto. † Cirieto. † Cerreto. — 1 Adde § dicatur adhærere limitibus: per Bal. in l. 1. ff. de offic. præfe. vrb. — 2 Gof. hic dixit, quod postquam fines sunt turbati, & alter incipit fines possidere, vt solum proprium non vt fines, tuc incipit præscribere, ante turbationem autem non præscribit: quia vterq; finibus cõmunibus tunc vtitur ratione suæ partis. ff. pro so. l. meritis. so. A.

ciæ, exortã de finibus questionem: agrimensoris [a] distinitione, illam prospeximus finiendam. ¶ Hortamur igitur, vt ad loca [b], de quibus est contentio, accedentes, eam in vestra faciatis præsentia terminari: Quadraginta [c] tantum annorum præscriptione vtrique parti seruata.

¶ Lucius tertius.

¶ *Tempore hostilitatis nõ currit præscriptio.*

CAP. X.

EX † transmissa conquestione abbatis & monachorũ de Habeñ. accepimus, quòd cũ ecclesia [d] de Camenone ad ius eorũ pertineat, & homines de Sibini, & Vinto. ecclesiarum parochiani sint ipsius ecclesiæ: clerici, qui prædictas habuerũt ecclesias, minutatim [e] omne ius parochiale præter ius funerandi [f], matrici ecclesiæ subtraxerunt: & infra. ¶ Discretioni vestræ mandamus, quatenus decimas [g] & oblationes cum aliis obuentionibus, memoratæ matrici ecclesiæ (præscriptione hostilitatis tẽpore non currente [h]) restitui faciatis.

¶ Innocentius Abbati de Cenedo. †

¶ *Procurationes quæ debentur legatis & nuncijs Apostolicæ sedis, præscribi non possunt.*

CAP. XI.

ACcedentes † ad præsentiã nostram præpositus sancti Nazarii, & A. canonicus sancti Stephani, syndici & ꝓcuratores primicerij & clerici † Mediolañ. de ordinarijs maioris ecclesiæ grauiter sunt conquesti: ꝙ cum ipsi legatos & nuncios Apostolicæ sedis deuote recipiant, & procurent, dicti ordinarii procurare ipsos renuũt, & † procurantibus ad expẽsas subsidium impertiri: & infra. ¶ Volentes autem, vt quod omnibus imminet, ab omnibus [i] cõportetur: Mandamus, quatenus nisi dicti ordinarij per speciale priuilegium Apostolicæ sedis à præstandis procurationibus ostenderint se immunes (etiam si longissimo tempore procurationis obsequium non impenderint: cum in talibus [k] præscriptio sibi locum nequeat vẽdicare) ipsos ad procurationis sarcinam ordine debito subeundam, teneri decernas.

¶ Idem de Costa, & de sancto Donato † Prioribus.

¶ *Subditus non præscribit obedientiam contra prælatum.*

CAP. XII.

CVm † non liceat à capite

Margin: † Tomæ † Cumanæ † Aliàs in: de Costa, & sancti Martini.

E ¶ X *trãsmissa.* Prima pars ponit querelã, Scđa dat iudices: ibi, *Discretioni.* Ab. Sic. Et erat hæc oli sub tit. de capellis monachorũ.

CASVS. Ecclesia de Camenone pertinet ad monasteriũ de Habeñ. & homines de Sib. & Vintoñ. ecclesiarũ sunt parochiani matricis ecclesiæ de Camenone. clerici de Sib. & Vintoñ. minutatim omne ius parochiale præter ius funerandi subtraxerunt illi matrici ecclesiæ, scilicet decimas & oblationes: vnde abbas & monachi de Habendon. pro ecclesia sua matrice de Camenone conquesti sunt dño Papæ. Vnde mandat iudicibus, quatenus faciant restitui decimas & oblationes cũ aliis obuentionibus prædictæ matrici ecclesiæ de Camenoñ. non obstante præscriptione tempore hostilitatis a clericis prædictarum ecclesiarum. Not. ꝙ monachi possunt habere ecclesias parochiales, & sic per consequens populum. Itẽ maior ecclesia vel monasterium potest agere ꝓ ecclesia sibi subiecta. Item ius parochiale generale nomen est, vt hic patet. Item tempore hostilitatis non currit præscriptio. Item debentur matrici ecclesiæ, & non capellæ.

d ¶ *Ecclesia de Camenone.*] quæ parochialis erat ecclesia & matrix, pertinẽs ad monachos, si aliæ erant sub illa: & ita istę ecclesiæ pertinebant ad monasteriũ mediante matrice ecclesia, & ita maior ecclesia potest agere pro iure subditarum ecclesiarum. sic j. eo. auditis. & 16. q. 3. inter memoratos.

e ¶ *Minutatim.*] frustatim lupus comedit agnum. 13. q. 1. c. ecclesias. §. his ita. vltra vnã columnam. & est quasi qdam species alluuiõis quæ prædiorum statum immutat, alij auferẽdo paulatim, alij dando latenter. C. de alluuio. l. 1. & 2.

f ¶ *Funerandi.*] ius funerandi consistit in sepulturis mortuorum, & exequiis, & oblationibus inde prouenientibus. 3 & istud ius non subtraxerant matrici ecclesiæ. de hoc iure habes j. de sepul. per totũ.

g ¶ *Decimas.*] Et sic patet, ꝙ đ iure cõi matrix ecclesia debet percipere decimas infra confines suæ limitationis, & sic capellæ nihil debẽt habere: quod est verum nisi per specialem indulgentiã vel præscriptionem. j. de deci. cum cõtingat. & 16. q. 1. de decimis.

h ¶ *Non currente.*] Tẽpus hostilitatis non currit: immo illud subducitur de præscriptione. sic & 16. q. 3. prima actiõe. ff. de ca. & postli. reuer. postliminium. & C. eo. ab hostibus. & in aliis casibus. s. eo. c. 1.

Margin: † Cap. 2. eo. tit. in 3. compila. Et de transumptione & de consuetudine & statutis & Aretinum de Burnis in C. cum in illis hujus tituli cod. tit. — † Clericis ordinariis quia. — † Aliàs: procurantibus ad expẽsas subsidium, &c. — 3 Concordat in L. si quis. § sumptus funeris & l. funeris sumptus & de rel. & sumpt. fune. — † Cap. 2. eo. tit. in 3. compila. Vide Romanum singul. 500. in cap. cura[?] de Ferentina & in sacerdotali. 2. q. 7.

ACcedentes.] Prima pars ponit querelam. Secunda dat iudicẽ: ibi, *Volentes.* Abbas Siculus.

CASVS. Præpositus sancti Nazarij, & A. canonic⁹ sancti Stephani ꝓcuratores cleri ad sedẽ Apost. accedentes cõquesti sunt de ordinariis maioris ecclesiæ, ꝙ cũ ipsi ꝓcurent legatos & nũcios Apostolicæ sedis, dicti ordinarii nõ velint illos ꝓcurare, nec aliqd ꝯferre ad ꝓcurationes ꝑstandas: volẽs Papa vt qđ omnibus imminet, ab oĩbus cõprobet: mandat abbati de Cenedo, quatenus si dicti ordinarij ꝑ speciale priuilegiũ Apost. sedis a ꝑstandis ꝓcurationibus ostẽderint se immunes, decernat ipsos ordinarios teneri ad ꝓcurationes ordine debito faciẽdas, etiã si lõgissimo tp̃e nõ impẽderint ꝓcurationẽ: cũ in talibus non habeat locũ præscriptio. Not. qđ omnes tangit, ab omnib⁹ approbandũ est. Itẽ res ecclesię tenent procurare nuncios & legatos Romanæ ecclesiæ, nisi speciale priuilegiũ ostendant. Item in procurationibus non habet locum præscriptio.

i ¶ *Ab omnibus.*] arg. qđ omnes tangit, ab omnibus est approbandum. 66. dist. c. 1. & s. de temp. ord. si archieps. & s. de offi. ordi. ad hoc. ff. de aqua plu. arc. in concedendo. & C. de aucto. præstan. l. vlt. Item vbi onus, ibi emolumentum. 12. q. 2. charitatẽ. & c. ecclesiasticis. & Insti. de leg. pa. suc. §. 1. & C. de fur. manifestissimi. §. sinautem. 4 & melius. C. de cad. tol. l. vnica. §. pro secundo.

¶ *Glo. seq. dat vnum simile, & duo similia.*

K ¶ *In talibus.*] In procuratione quæ debetur ratiõe visitationis, nõ currit præscriptio. j. eo. cũ ex officij. & hic patet. sed in illa quæ dat ratione institutionis bene currit: de qua loquitur. c. 18. q. 2. Eleutherius. Itẽ in illa quæ datur ratione consuetudinis: vt 18. q. 2. seruitiũ.

CVm non liceat.] Sunt duę partes. Prima reprehendit factum istorum, quibus scribitur exprimendo causam. Secunda illud corrigi

Margin: 4 Commodatarius pœnã qui consequitur et fur emolumentũ; unde patet: similiter et aliquis lucrum. And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

corrigi præcipit, & exceptionem remouentibi, *Ideoque.* Abbas.

¶ Vide. Archiepis Bracharen. cóquestus est dño Papæ, q̃ Priores de Costa & de S. Donato denegabant sibi obedientia & reuerentiam exhibere, licet ecclesiæ suæ in ipsius archiepatu essent constitutæ, dicentes q̃ eam sibi exhibere non cõsueuerunt. Mandat Papa dictis Prioribus, quatenus dicto archiepo exhibeant obedientiam & reuerentiam debitã, sicut alij clerici suæ diœcesis: præscriptione ipsis non obstante. Nota q̃ contra obedientiam non currit præscriptio.

¶ *Glo. seq. ponit tres casus excepios, demum obiciendo querit, & soluendo quæstionem repetit.*

¶ archiepi-scopus

a c *Recedere.*] nisi vbi inciditi hæresim. 24. q. secunda, sane 2. Vel in schisma. 7. de ele. quia diligentia. & in crimine notorio fornicationis, & in simoniaco in ordine, si possit probari. 32. dist. 5. verum. & 1. q. 1. si quis a simoniacis 2. In aliis aũt crimi nibus etiam si sint notoria, expectanda est sententia. 15. q. vlt. scilicet tantibus. 8. q. 4. nonne. & 5. in lit. pen. laudabilem. & c. à memoria. & 3. de diuor. porro. Et est ratio: quia fornicarius notorij & simoniaci sunt suspensi ipso iure. 1. q. 1. repetuntur. Sed nõne pro aliis criminibus prohibetur quis à percessione Dñici corporis. de consec. dist. 2. quotidie. & ab immolatione. vt 6. distin. testamentum: Quare ergo potius circa ista crimina hoc dicitur? Solu. canon dicit 2. q̃ istos simoniacos & fornicarios vitare possumus iure mero, sed alios non, nisi essent excommunicati. & suspensi vel depositi. Vinc.

b ¶ *Sue diœcesis.*] Eo enim ipso debent sibi subesse. 16. q. 7. oẽs basilicæ. & 18. q. 2. monasteria. nisi ostendant se exemptos. j. de confir. cum dilecta. ad fi. & hoc ideo, quia possessor non cogitur probare titulum suæ possessionis. C. de rei vend. l. vlt. C. de petit. hęre. cogi. & 2. q. 5. 9. 1. quia ius istud de communi iure pertinet ad episcopũ in omnibus clericis suæ diœcesis, vt hic patet.

¶ *Glo. seq. ponit 26. casus, quibus vel non præscribitur. vel præscriptio dormit. & quinque personæ quæ non præscribunt. in fi. signat contrarium, & soluit. & primo recitat iura.*

c ¶ *Non obstante.*] Nota hic casus in quibus non currit præscriptio. Primo in obedientia, vt hic. Item in ꝓcuratione ratione visitationis debita. 3. eo. c. proxi. Item in decimis à laicis possessis. 3. eo. causam quæ. Item in matrimonio. j. de consang. non debet. Item in tributis fit de publicis functionibus. C. de præscrip. xxx. vel xl. an. l. cõperit. Et liber homo non præscribitur. 16. q. 3. c. placuit. 4. potest. vers. q̃ fi priuatus. & seq. 4. Item tpe vacantis ecclesiæ non currit præscriptio. Nec tpe schismatis. 8. c. proxi. & c. de quarta. & j. eod. cum nobis. Item tpe hostilitatis non currit. 3. eod. c. ex transmissa. & 16. q. 3. prima. Item nec 3 nerum ecclesiasticæ disciplinæ. 3. de confir. cũ inter vos. Item in re quæ de iure cõi possideri non potest. 23. dist. illud. & 100. dist. 3 morem. Item limes. 16. q. 3. licet. & j. de patro. super eo. Item nec in re spirituali iniusto titulo acquisita. 3. de translat. præterea 2. Item nec via publica. ff. de vi pub. viam. Item nec 3 ius publicum. C. de ope. publi. præscriptio. Item res sacræ. & res fiscalis. Instit. de vsucap. 3. 1. & 6. res fisci. Item res præfidi data 3 legem Iuliam repetundarum. ff. ad legem Iul. repetundarum. qd 3 legem. Item res pupillaris. ff. de acquirendo rerum domi. bonæ. Item fundus dotalis. ff. de fun. do. fi fundus. Item res peculiaris, vt videt C. ne de sta. defun. l. vlt. Item pupillo non currit præscriptio. C. qui, ex cau. in integ. resti. non est ne. l. vlt. Item vxori durante matrimonio non currit præscriptio, nisi maritus vergat ad inopiam. C. de iure do. in rebus. 9. oẽs. Item in rebus quæ sub conditione debentur, nõ currit præscriptio, nisi à tpe conditionis extantis. C. de præscrip. xxx. anno. cum notissimi. 5. illud aũt. Item tpe suspensionis prælati non currit præscriptio. j. de concess. præb. quia diuerditatem. Item filiofamilias non currit præscriptio, dum est in potestate patris. C. de anna. excep. l. 1. in fin. 5. vlt. & C. de bon. quæ lib. quæcunq; ad fi. & C. de bo. ma. l. 1. in fin. & 2. de postu. prælat. bonæ memoriæ. in fin. Item quidam sunt, qui præscribere non possunt, vt precario tenentes. 16. q. 3. quia cognoumus. j. Item colonus. 16. q. 1. clerici. & 6. eq. C. de præscrip. xxx. anno. male agitur. Item qui nomine alieno possidet. 7. eod. si ignorans. Item qui usufructuarius. Instit. de usufructuarius. Instit. p quas personas nobis acquiri. 4. fructuarius. Nec creditor præscribit pigneris. ff. de vsuca. non solum. 4. qui pignori. & C. de pign. act. nec creditores & hoc intellige de longa præscriptione 10 annorum. leges, non delongissima. argu. est q̃ 3 obedientiam præscribat. j. de priuil. cum olim. 4. Sed ibi habuit priuilegium tãtũ cuius præscripsit, & præterea subeerat Rom. eccle. quæ ꝓ sam obedientiam 3 eam potius præscripsit. fic j. eo. cum ex officij.

¶ Et ita dicit pontifex. lib. 6. Innocentius. And.

Additio. Vnde versus.

Hæres, schisma, minor, confinia, res sacra, dotes,
Ecclesiæ vrbanæ, lucrum, res spirituales.
Viscus, consortium, via publica, liber, adulti.
Functio, res fisci publicanum, de reperundis.
Si vacat ecclesia, suspensa, sub patre natus.
Vxor conditio, si res nõ possideantur.
Res pupillares his atq; peculiaribus.

Impedimenta vetant hæc ne præscribere possis.

Ad audientiam] In feudo Romanæ ecclesiæ 3 ipsam ecclesiã & vasallum currit sola præscriptio centũ annorũ. Duæ sunt partes principales. In prima ponit ꝓcessus narratio. In 2da da diffinitionẽ: ibi, *Nos igitur.* Prima subdiuiditur: q̃ primo ponit petitionẽ actoris. Se cũdo rñsionẽ rei: ibi, *Sed ea.* Tertio ꝓbationes actoris: ibi, *ad quod.* Quarto ꝓbationum ipsarum impugnationes: ibi, *Sed inter.* Abbas.

Cæv c. Inter nobilẽ virũ Matafelonẽ ex vna parte, & castellanos de castro Palatioli ex alia, q̃stio vertebatur sup quibusdam iuribus q̃ nobilis pdictus dicebat se debere pcipere à dicto castro, p ecclesia Romana. Partibus pp hoc in plenia Papæ constitutis, ex parte ipsius nobilis ꝓponebatur, q̃ Alexander Papa concesserat an dicto castro sibi xl sol. Papien. quos Romana ecclesia sibi 3 olueuit pcipere annuatim. Insup comesthones, placita, banna, forisfacta, & eã iura q̃ ibi Rom. ecclesia habebat. Castellanus eẽ 3 dicebat se ad ea nulla rõne teneri: ad q̃d pbandũ pdictus nobilis inducebat priuilegiũ Alexandri, & libr um censuale; & hoc idem nitebatur ꝓbare p testes, q̃ dicebãt se vidisse p dictum comitem nuncios Apost. sedis à L. ann. & infra fuisse solutũ. Sed ex aduerso fuit rñsum, q̃ nec priuilegium, nec liber censualis aliq̃ cõferebat, cũ ipse priuilegio vius non fuerit spatio xxx. an. nec liber cẽsualis: q̃ a suspectus erat ex eo, q̃ nõ fuerat inuẽtus i camera Papæ, & notarius alter scripserat dicta testium q̃, dixisse: Dñs Papa cõsiderãs potius auctoritate priuilegij q̃ dicta testiũ, nec librũ censuale habet suspectũ, licet in camera Papæ nõ fuisset inuẽtus, nec credat notariũ aliter scripsisse dicta testiũ q̃ dixisse: Cõsiderãs insup (q̃d est longe validius) negotiũ ipsum tãgere principaliter Rom. eccle. 3 quã non nisi centenaria currit ꝓscriptio, condẽnauit dictũ castellanũ in solutione omnium pensionũ. iniungendo eidẽ, vt dicto nobili, nõ tamẽ sibi, sed tamẽ Romanæ eccl. cuius auctoritate debet pcipere pdicta, & cuius eũ vasallus pp pdicta existit, ꝓsoluat. Nota casum vbi magis creditur priuilegio q̃ testibus. Item liber censualis fidem facit. Itẽ pfumitur pro illo qui officium suum iurauit fideliter adimplere. Item 3 Romanam eccl. non currit ꝓscriptio nisi centum annorum, d ¶ *Comesthones.*]id est salbergarias, seu procurationes, quas à fingulis seu certis percipere poterat.

e ¶ *Banna.*]id est 3 ius indicendi bannum, vel edictum.

f ¶ *Placita.*]id est iurisdictionem cauſarum.

g ¶ *Forisfacta.*]i. pecuniarias pœnas, deliquẽtiũ. ar. 7. de pœ. ſibyrer.

h ¶ *Scriniarius.*] scriniarij appellantur tabelliones, & est vulgare Romanorum.

¶ Hæc dicta glossatur per Bomar de imm. nec habent in antiquis codicibus.

¶ Glo.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

¶ *Glo. seq. signat centrarium, & solvit.*

a ¶ *Magis auctoritatem.*] Arg. 3. C. de fide instru. in exercendis. 3. de fid. instr. cum Ioannes. Sol. illud generale pp antiquitatem facti. ff. de proba. census. & sunt semp specialia ista obuiantia illi generali, f. vbicunq; scriptura est necessaria. 97. dist. nobilissim⁹. C. de man. prin. l. 1. 3. de offi. deleg. cum in iure. C. si mi. te ma. dixe. si alterius. & vbicunq; priuilegium allegatur. arg. 3. de priui. porro. quædam enim melius ꝓbantur ꝑ instrumenta q̃ ꝑ testes: vt dictum est. De hoc 3. de ꝓba. tertio. vt hic fe quitur, vbi dicit; ꝑsideranter etiam librū centsualem, & cætera.

b *Censualē.*] Sic enim ꝑ libros antiquos ꝓbatur diuisio diœcesium. 3. de ꝓba. cū causam. & instrumento ꝓducto de archiuo publico credit. C. de fid. instr. Authen. ad hoc. arg. 30. q. 1. puenit. publicū testimoniū dr̃ habere, ex quo magi stratus confiteur illud de archiuo publico esse: vt hic. & si manu cōmentarien⁹. ei signa imposita sunt cōfuetæ. arg. ff. de iu. fis. in fraudē. 3. quotiēs. & C. de fid. instru. plures. ff. de ꝓbat. census. C. arbit. tutelæ. l. vlt. & sufficit, qd̃ i libro Authentico scriptū est. 6. q. 3. scriptum est in lege. & ff. qui & à q. ma. lib. non fiant. l. prospexit.

c ¶ *Iuratus.*] Sic ergo plamitur pro aliqua ratione iuramenti. 1. q. 7. sanctimus. 3. de præsump. illud. Item ratione honestatis fuæ. 3. de fid. instru. cum dilectus.

d ¶ *Principaliter.*] Secus si secundario. 3. de re iudi. c. penul. arg. 3. de priui. si de terra. & c. accedēbus. Posset tñ iste castellanus præscribere vt teneret terram, & esset feudatarius ecclesiæ Romanæ, & non ille: quia ꝑ hoc non præiudicatur ecclesiæ. sic 16. q. 4. volumus. arg. C. de præscrip. xxx. anno. competit. & l. iubemus. 15. q. 3. c. placuit. 9. potest. & 3. eod. sanctorum.

e *Centenaria,*] 16. q. 3. nemo. & 3. c. prox. & C. de sacr. san. eccle. l. vlti. & melius in Authen. ibi signata, quas actiones. in fine.

¶ *Glo. seq. arg. de verbo, tamquam, & inducit sex concor.*

f ¶ *Tamquam.*] arg. 9. aliquis facit aliquid non tamq̃ ipse, sed tamq̃ alius. 3. de elect. cum inter canonicos. & ff. de adopt. si pater. 5. qui duos. ff. de inoffi. testa. Papinianus. 5. sed neq; impuberis. ff. quādo app. sit. l. 1. 9. solent. & 3. de reb. eccle. non alie. si quis presbyterorū. sic aliquis facit aliquid in eo q̃ homo. & aliud in eo q̃ rex. 23. q. 4. si ecclesia. in fin.

Vm vobis.] In prima ponitur decisa consultatio. In secunda responsio: ibi, *Licet.* Abbas Siculus.

g ¶ *Cum vobis.*] Casvs: Hildesemen. 2 epūs mouebat quæstionem subiectionis 3 monasteriū Grandēn. & ecclesiam Romanā, dicens q̃ ꝑscripserat subiectionem 3 libertatem monasterij: commisit Papa quibusdam abbatibus, vt reciperent testes epi ad probandum ꝑscriptionem 3 libertatem monasterij. Sed postq̃ inchoata fuit præscriptio 3 monasteria, fcisfuratrium schismatum 3 fuit in ecclesia Romana. Modo iterum scribit Papa eisdem iudicibus dicens, q̃ tam iure canonico q̃ ciuili Romana ecclesia gaudet priuilegio speciali, vt non nisi ꝑscripto centum annorum currat contra Roma. eccle. tamen dict. Papa, q̃ non vult computare tempora schismatum in præscriptione, sed de medio deduci. Bernar.

Nota q̃ Romana eccle. gaudet priuilegio speciali centū annorū non solum in rebus propriis, sed etiam in ecclesijs sibi immediate ꝑspectantes subiectis. Item tpe schismatis non currit præscriptio.

h ¶ *Legali.*] C. de sac. sanct. eccle. vt inter diuinum 2. & in Authē. vt Roma. eccle. cen. an. gau. pri. 9. quod autem. coll. 2.

i ¶ *Canonica.*] 6. q. 3. nemo. & 3. c. prox. & 7. eo. si diligenti. in fi.

¶ Nos igitur magis⁹ auctoritatem priuilegij, quàm depositiones testium attendentes: considerantes etiā librum censualem[b], quem non suspectum habuimus †, licet nō in nostra, sed in Cardinalis sancti Hadriani camera sit inuentus, qui† eū quando camerarius fuerat, de camera beati Petri suscepit: nec credentes ipsum scriniariū (cum iuratus[c] sit officium suū fideliter exequi) aliud scripsisse, quam a testibus diceretur: Respicientes insuper (quod est lōge validius) ipsum negotium tangere principaliter[d] Romanam ecclesiam, contra quam non nisi centenaria[e] præscriptio currit: in solutione prædicti census, & aliorum petitorū condemnationis partem aduersam: iniungentes eidem, vt tibi, non tamquam[f] tibi, sed tamquam ecclesiæ Romanæ (cuius auctoritate debes percipere, cuius etiam propter prædicta beneficia vasallus existis) sine difficultate persoluat.

¶ Idem Hel. & Gu. abbatibus.

¶ *De centenaria præscriptione, quæ solum currit cōtra Romanam ecclesiam,*

tempora schismatum deducantur.

CAP. XIIII.

CVm † vobis: & infra. ¶ Licet tam legali[k], quàm canonica[l] sit diffinitione statutū, vt contra Romanam ecclesiā, quæ gaudet priuilegio speciali, non nisi centum annorum[m] præscriptio locum sibi valeat vendicare: tempora tamen intercidentium †, schismatum[n], quæ secundum iuris ordinem cursum præscriptionis impediūt, nolumus aliquatenus cōputari: sed diligenti consideratione adhibita, de ipsa computatione deduci[o].

¶ Idem Helien. & Rossen. episcopis.

§ *Prælatus inferior potest præscribere in certis ecclesijs suæ diœcesis totū ius episcopale: subducitur tamen de præscriptione tempus quo vacauit ecclesia cathedralis.*

CAP. XV.

AVditis † & intellectis meritis causæ, quæ vertitur inter Vigoren. episcopum, & abbatem de Heuescam, super ecclesiis in valle de Heuescā, quas episcopus asserit ad se

k ¶ *Centum annorum.*] Hæc ꝑscriptio obtinet in rebus & possessionibus, sed in priuilegio plationis, quo super aliis ecclesijs obtinet principatum, nulla currit ei ꝑscriptio. 93. dist. qui cathedrā. 24. q. 1. quia ex fola. & c. rogamus. & c. fchisma. quia hoc esset ꝑscribere obedientiam: qd̃ esse non potest. 3. eod. cum non liceat. quia nemo debet esse sine capite. 93. dist. nulla. Vinc. Sed vi certe impossibile ꝓbari ꝑscriptionem centum annorum. idem est ac si diceret Papa, nolo q̃ currat ꝑscriptio contra Romanam ecclesiā. sim. 2. q. 4. præsul. Sed qualiter probabit se possedisse spatio centū annorum? ꝑ instrumenta non posset hoc probari: quia ꝑ instrumenta nō probatur possessio. 3. de fid. instr. inter dilectos. ꝑ testes non posset probari, nisi testes ad minus haberent 114. an. Vnde vē q̃ sufficiat ꝓbare ꝑ tempus cuius nō extat memoria: quia tūc to tpe res alia ꝑscribitur, quæ alias non ꝑscriberētur. ff. de aqua quoti. & æsti. hoc iure. 5. aque ductus 5. vel q̃ testes dicant se semp audiusse à suis maioribꝰ, & nemo sit qui viderit vel audierit aliud. sic enim ꝓbatur de antiquitate. ff. de proba. si arbiter. & ff. de aqua plurcen. in summa. 9. vide Ioan. Sed non recedendum est à verbis istis, et sic necesse est probare centenariā ꝑscriptionē: & sufficit q̃ ita placuit legislatori. ff. qui & à quibus. prospexit. & 6. q. 3. scriptum est in lege.

l ¶ *Schismatum.*] Quando currat præscriptio, & quando non, dicitur 3. eo. c. cum non liceat.

m ¶ *Decuit.*] Tempus enim schismatis deducitur de ꝑscriptione si primū fit, mediū, vltimumve. C. de præscrip. long. temp. Authen. quod si quis quibusdam. & C. de resti. mi. quod tempore. ff. quib. ex cau. ma. necnon. 9. si quis sæpius.

Vobis.] De ꝑscriptione subducitur tēpus quo vacauit ecclesia 3 quam ꝑscribitur. ita summat Ioan. And. Sed hæc summatio de nihilo fertur, cū hoc fit ex presūm in multis iuribꝰ. 3. eo. de quarta. & c. 1. cum similibus. Primo ponit ꝓcessum & conclusionē negoti. Secundo indecise narrat restitutionē ab vtraq; parte petitā & ꝓcessam. Tertio ꝑmittit ꝓbationes recipiēdas sup restitutione & causam diffinienda. Secd̃a: ibi, *Verū.* Tertia: ibi, *Quocirca.* Abb. Sicvs. Casvs. Inter epm Vigor. & abbatem de Heuescam vertebatur controuersia sup quibusdam ecclesijs in valle de Heuescam constitutis, quas epūs dicebat ad se ꝑspectare quo ad legem diœcesanam: causa sup his cōmissa fuit iudicibus, coram quibus petijt epūs ecclesias illas sibi debere subesse, quo ad legem diœcesanam, & oīa iura epalia sibi debere adiudicari in illis ecclesijs: Abbas vero dicebat ecclesias illas ab eius iurisdictione prorsus exēptas ꝑ priuilegia: vel si priuilegia non sufficerēt, dicebat se ecclesias illas legitime ꝑscripsisse: Sup his vtraq; pars suas ꝓbationes induxit: abbas induxit tam priuilegia q̃ testes ad ꝓbandum suam intentionē, & epūs ad ꝓbādum interruptionem: Tandē causa sic instructa remissa fuit ad ledem Apostolicā. Post allegationes multiplices intellexit epūs, q̃ licet abbas ꝑ priuilegia non ꝓbasset suam intentionem, tñ ꝓbauerat ꝑscriptionem, vnde 3 præscriptionem petijt epūs se admitti per beneficium restitutionis, ad probandum q̃ Vigor. ecclesia tanto tpe vacauerat, q̃ tpe vacationis subducto, præscriptio nō fuit completa: Abbas videns q̃ ista probatio præiudicabat sibi in totum, petijt se admitti per idem beneficium ad probandum q̃ valis de Heuescam est ille locus, qui fuit per duos reges libertati donatus, qđ Celestinus Papa libertati donauit: Papa videns q̃ vtraq; ecclesia necessariam ꝓbationem omisit, vtraq; restituit 5 alteram in prædictis articulis: sed quia probatio abbatis præiudicialis erat, mandat

¶ Addeq̃ libro censuali ecclesiæ in loco non suspecto, fereato creditur. l. 1. ff. si cert. pet. ꝑ Bart.

† quia

¶ Vel ꝑscribit factum: quia testes solū dicebant se vidisse cēsum solutū priuilegio vero allegebat illum debitum. & fatetur. 3. de pri. in Papa. lib. 6. Ioan. And.

† Cap. 1. eo. fit. in 6. compil.

Et de materia schismatis vide B. Thom. 2. 2. 3. 39. & Turrecrema. in sum. de eccles. 1. & multos ꝑ sequens.

† In secundo.

¶ Quæ vide in Glossa Laurentij contra hæc glo. ꝑ puberes. & tūc 3 vide ante ꝑ tot. & non ꝑ sit de hac fabricati. & nec enim non, ꝑ testes. Ioan. And.

† Et 3. de vet. sig. sup quibusdā.

¶ Cap. 1. eo. fit. in 6. compil. Vide cardinalem. 3. de in integr. rest. vbi 30 doctores adde Baldū in cōsil. de prescript. in 1. par. secundæ partis principalis. q. 2. & Felinum in consilio quod incipit. Ex ea quæ.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

mandat Papa iudicibus, quatenus inspiciãt priuilegia The. & Of. regum, quæ abbas super libertate præmissa asserit se habere, & si per illa cõstiterit q̃ vallis de Heuescã sit ille locus quem Celestin. donauit, absoluant abbatem ab impetitione epi super ecclesijs prædictis, episcopo super illis silentium imponentes: Si vero abbas in hac probatione defecerit, audiant dioecesana[a] lege spectare: abbas[b] autem eas esse ab eius iurisdictione prorsus exemptas[c]: & infra. Verũ tanto tẽpore probantur per testes ab abbatibus de Heuescam pleno iure possessæ, vt videantur in eis episcopale ius[d] legitime præscripsisse[e]: & infra. ¶ Quocirca mandamus, quatenus inspectis priuilegijs The. & Of. regum, quæ abbas super præmissa libertate asserit se habere: si per illa[f] constiterit, quòd vallis de Heuescam sit ille locus, quem Celestinus prædecessor noster libertati donauit: absoluatis abbatem ab impetitione episcopi super ecclesijs memoratis: & adiudicantes illas abbati pleno iure subiectas, episcopo super illis silentium imponatis. Quòd si abbas in hac probatione defecerit, audiatis probationes super tempore, quo infra quadraginta annos sedes episcopalis vacauit: & si per tantum temporis vacasse constiterit, vt illo subducto[g] non sit quadragenaria completa præscriptio, vos in illis ecclesijs ius episcopale adiudicetis episcopo: & super illo perpetuum silentium imponatis abbati. Si autem exceptionem huiusmodi episcopus non probauerit: quia tamen interruptionem[h] probauit, circa processionem pentecostalem, in villa & ecclesia de Mortona, & receptionem ac procurationem archidiaconi, necnon solutionem denariorum sancti Petri[i] in valle de Heuescam: circa cognitionem quoque causarum matrimonialium[k], & capellani subpositionem in prædicta villa de Mortona, & interdictum capellarum in præfata villa de Heuescam, vos super his ius episcopale adiudicetis eidem: si tamen circa suspensionem & interdictum huiusmodi, infra quadraginta annos interruptio facta fuit: in cæteris ei silentium imponentes[l], quæ abbas præscripsisse probatur.

requisita quod meum est ex vna causa, ex alia meum fieri nõ potest. 3. de fid. instru. inter dilectos. Sed dicas quòd simul non propositã ista duo, sed de vna exceptione trãsiit ad aliam: quod fieri potest. arg. 24. q. 1. q. quis. ff. de except. nemo. C. de transact. interpositas[1]. arg. 3. de causa pos. & propri. pastoralis. & 3. de testi. significauerunt. & ff. de acquir. poss. naturaliter. §. nihil. & generaliter licitum est de vna defensione transire ad aliam. argu. bo. 3. de proba. licet. & j. eod. cũ olim. nisi vbi ius cõtrarium phibet. ff. de regiur. nemo ex his. vel subdistinctione simul proposita fuerant: vt si hoc vel illud probauerit abbas obtineat, & nisi fore per tantum temporis spatium ecclesia vacasset. Bernar.

[1] Dum est adhuc me tu facta & cum ceruo. And.

¶ *Glo. seq. object., & dupliciter soluit.*

f ¶ *Super illa.*] Celestinus exemerat a iurisdictione episcopi loca & ipsi reges donauerant libertati. cum autem per priuilegia Celestini nõ cõstaret, quòd vallis de Heuescam, in qua episcopus petebat ius epale. esset de illis locis donatis libertati, ab illis regibus: mandat Papa inspici priuilegia illorũ regum, & si per illa priuilegia constiterit quòd vallis de Heuescam sit de illis locis, apparet q̃ Celestinus exemit locum, scilicet vallem de Heuescã. & fic abbas obtinebit: nec habet locũ positea probatio vacantis ecclesiæ: & fic prius cognosci debet de hoc articulo tamquam prãiudiciali.

[1] Hodie vide de concilio Tridẽt. sess. 24. de reformatione cap. 20.

g ¶ *Subducto.*] Sic 3. eo. c. 1. & c. de quarta. & c. cum vobis. quia tũc defensore carebat. sic C. quomodo. & qñ iud. si præses[1]. sic & absenti adiudicantur tot anni quot fuit absens. C. de præscrip. long. tẽ. Authen. quid si.

[1] Non nocet additio nullitãs nisi tota ratio habeatur, dũ defuit sore & cura iure carebat. in. An.

h ¶ *Glo. seq. object., soluendo obiec. repetit.*

i ¶ *Interruptionem.*] Sed q̃rium vt, q̃ si interrumpit quo ad quẽdã: ergo quo ad omnia ex iure episcopali: prouerientia: nam qui aurẽ hominis tetigit, totum hominem tetigisse videtur. de pœ. dist. 1. vulgaris. arg. C. de duo. re. l. vlti.[1] hoc tamẽ vt ſciens ſe habere ius episcopale, vno tãtum vtitur. arg. ff. de ſer. ruſti. prædio. vna eſt via. & ff. quem ad. ſerui. ami. ſi ſtillicidij. §. vlti. & ff. de ſer. vt pomum. ad ſi. Sed non eſt ita: vt hic patet, & 3. de capell. monac. cum dilectus. licet enim præscribatur in vno capitulo, non præscribitur in alio: vel ſi ſtat interruptio in vno, non prodeſt in alio.

[1] Et 3. de ma. & obtent. quãdo. vbi de hoc. vide. And.

k ¶ *Sancti Petri.*] Forte percipiebãtur nomine Romanæ eccleſiæ. arg. j. eo. ſi diligenti. ſed abbas allegabat ad ſe pertinere miniſterii perceptionis. 3. eod. ad audientiam.

[1] Hæc glo. ſola in manuſcriptis deſideraſ. in quibuſdam autẽ vetuſtis in pluribus tam habetur.

l ¶ *Imponentes.*] Sibi imputet epiſcopus qui tanto tempore geſta taciturnitate firmauit. C. de his qui à non domino manu. l. vlt. in fi. & fic patet, quòd negligentia prælati nocet eccleſiæ. Argu. contra: quia taciturnitas non videtur nocere ſucceſſori. 3. eod. nihil. vbi de hoc. arg. ad hoc. ff. de pet. hære. ſi quidem poſſeſſor. §. ſi quid autẽ. Sed numquid ei qui non poteſt agere, currit præſcriptio? Videtur q̃ ſic, ſed reſtituitur. ff. de itin. actuque priua. l. 1. §. ſi quis propter. & ff. de ſerui. ruſti. prædio. & Attilicinus. Sed contra videtur argu. j. de appellat. ex ratione. & C. de anna. excepti. l. 1. in fin. quia vbi nulla petitio, nulla mora. ff. de verb. oblig. l. ſi pupillus. & ff. ſi certum petatur. l. lecta. Dicas ergo, quòd præſcriptio temper currit; ſed ſi læditur quis, reſtituitur ex iuſta cauſa. ff. ex quibus cauſis maiores. l. prima, in fin. & l. ait prætor. §. primo. & ſecundo, niſi lex impediat curſum præſcriptionis: vt in l. 1. C. de annali exceptione, in fine. & in caſibus qui notantur 3. eodem cum non liceat. & ff. de iudi. l. 1. §. penuil. in caſu tamen nõ fit reſtitutio quando currit præſcriptio, cum poteſt habere recurſum contra principem, cuius dolo res periit. ff. de dolo. l. arbitrio. §. dolo. & hoc ſi ſoluendo eſt ille doloſus; aliàs fit reſtitutio cõtra aduerſarium. ff. de dolo.

[1] Si ex vna fonte rami eſt contractus plurũ creditorũ interpellatio vni⁹ p. deſt alijs. & idem ſi plurũ debit. quia vnius interpellatio prodeſt quo ad alios hoc. And.

[1] Addo q. in præſc. q̃ pot̃ quæriter vtrũ dominiũ. l. eſt publicus. §. dam. & ibi Bart. & dd. ca. inſi. & l. 3. ff. de vſur.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

l.& eleganter §.si dolo. illud tñ scias, q̃ vbi quis lædit̃ur in præscri
ptione, restitutione petere debet intra quadriennium. C. de tẽpor.
in integrum restitutione. l. vltima. vbi vero non currit, semper ter-
natur illæsus, nec elt aliqua restitutio ibi facienda. Laurentius tñ
super hoc dicit vt notatur §. de in integ. restit. auditus. in notula se-
cunda. illa ecclesia, & cætera.

Cvm *ex officij sui debito.*] Procurato q̃ debetur ordinario visi-
tanti præscribi non põt, hoc dicit secundũ Ioan. Andr. Prima pars narrat
factum, & allegationes eorũ. Secunda: ibi, *Nos igitur*, allegationem re-
probat, & processum 3 eos factum seruari præ-
cipit. Tertia: ibi, *Si quod*. referuat allegatiões ali-
quas si quas habent legi timas. Abbas Siculus.

3 Cap. 6. eo. tit. in 3. compl.

Casvs. Archieps Se-
non. dum visitaret prouinciam suam transiũ
fecit per diœcesim Pa-
risien. descendit ad ec-
clesias abbatis *sancti* Maglorij Prioris de Ca
stres: a quibus petijt p̃
curationem: sed ipsi sibi
eam denegauerunt, alle
gantes in suam defensio
nem, q̃ nuquam huius-
modi procurationẽ præ
stiterunt prædecessoribus
ipsius archiepi: nec pe-
tita fuit ab eis, q̃ ipsi
memineruntur. pp quod
archieps sibi in eos ius
tentam suspitionis, si-
gnificans hoc dño Pa-
pæ: ipse hanc allega
tionem triuolam repu-
tauit, cum 3 procuratio
nem, quæ ratione visita
tionis debetur, præscri-
bi non possit: sicut nec 3 ipsam visitationem põt aliquo modo præ-
scribi, quamuis alius 3 ipsum præscribere possit vtranque. vnde
mandat Parisien. epo, quatenus ipsam quam tulit prælatus archie-
piscopus in huiusmodi contemptores, de antiqua metropolis con
suetudine, vsque ad debitam satisfactionem faciat obseruari: quia
vt dicit Apostolus, Qui spiritualia seminat, non est magnum si car
nalia metat: cum nemo suis stipendijs militare cogatur: si aliquid
aliud voluerint allegare contra intentionem archiepiscopi ac pro-
bare, Papa faciet eis iustitiam exhiberi. Nota q̃ contra visitationẽ
& procurationem, quę debetur propter visitationem, non currit p̃-
scriptio. Item archiepiscopus iure metropolitico potest prouincia
suam visitare. Item nemo suis sumptibus cogitur seruire.

¶ Idem Parisien. episcopo.

¶ Non potest subditus contra superiorem visitationem, aut procurationem ratione visitationis debitam, in seipso præscribere: quamuis alius in personã alterius præscribere possit vtranque.

CAP. XVI.

Cvm † ex officij sui debito Senonen. prouinciam visi-
taret archiepiscopus Senõ-
per Parisiensem diœcesim tran
situm faciens, ad abbatis San-
cti Maglorij Prioris de Castres,
& quorundam aliorum eccle-
sias eiusdem diœcesis, necesse
habuit declinare: à quibus cũ
procurationem sibi debitam
postularet, ipsi eam inhumaniter
nega uerunt[a]: ad tuæ nega-
tionis defensionem hoc solum
allegantes[b], quod non memi-
nerint se procurationem huius
modi prædecessoribus eiusdẽ
archiepiscopi exoluisse, nec ab
eis aliquando fuisse petitam[c]:
& infra. ¶ Nos igitur præmis-
sam allegationem eorum nul-
lam penitus[d] reputantes, cum
contra procurationem[e] quæ
ratione[f] visitationis debetur,
præscribi nequiverit: quemad-
modum nec contra visitatio-
nem § ipsam potest aliquo mo-
do præscribi: etsi alius contra
eum præscribere posset vtrã-
que †: Mandamus †, quatenus
sententiam, quam in huiusmo-
di contemptores, de antiqua
metropolis consuetudine[h] tu-
lit archiepiscopus memora-
tus, vsque ad satisfactionẽ con
dignam facias obseruari: quia
secundum Apostolum, Qui †
spiritualia seminat, non est ma
gnum si metat carnalia: cum
nemo cogatur suis stipendijs
militare. Si quid enim aliud
quam superius fuerit allegatũ,
contra intentionem archiepi-
scopi obijcere voluerint, & pro
bare: Nos eis faciemus iustitia
exhiberi.

10

20

30

¶ Idem Pisano archiepiscopo.

¶ Qui alieno nomine possidet, non præscribit, nec etiam is qui proprio, nisi habeat bonam fidem & iustum titulum, si præsumptio est contra eum. hoc dicit secundum Ioannem Andr. addita suppletione Panormitani.

CAP. XVII.

Si ‡ diligenti. & infra. Cum iudicatus Calaritanus ad
ius & proprietatem beati Petri
præstari iuramentum fidelitatis nomine suo & ecclesiæ Pisanæ à
marchione Massæ iudice Calaritano pro illo iudicatu, cum tamen
iudicatus pertineat ad Romanam ecclesiam, Papa hoc intelligens
mandauit archiepiscopo Pisano, vt eum absolueret ab illo iuramẽ-
to, vt illud postmodum exhiberet ecclesiæ Romanæ, eo nõ obstan-
te. vnde archiepiscopus, misit nuncios suos ad dominum Papam,
vt super hoc se excusaret, respondens eidẽ, q̃ postquam fuit in ar-
chiepm assumptus, turamentum illud fidelitatis recepit ab illo iu-
dice pro ecclesia Romana, & hoc idem fecit antecessor suus: Papa
vero audita responsione, & aliis quæ nuncij sui proponere volue-
runt, rescribit eidem archiepiscopo m hunc modum dicens, quod
iudicatus Calaritanus ad ius & proprietatẽ Romanæ ecclesiæ per-
tinet, sicut tota Sardinia nullo mediante: vnde non licuit ei pro se
vel ecclesia, prædictum exigere iuramentum: & intellectus quæ
nuncius ipsius proposuit coram Papa, nõ intellexit ipsum vel ec-
clesiam suam alio iure iuuari, cum auctoritatem Apostolicæ sedis
super hoc non ostendat, per quam iuramentum illud aliquando
fit exactum: nec præscriptione aliqua muniatur: immo secundum
confessionem archiepiscopi non ecclesia Pisana, vel ipse archiepi
scopus fuit in quasi possessione exigendi huiusmodi iuramentum,
quod pro ipsis iudicibus pro sede Apostolica confiteatur fuisse re-
ceptum, per quod constat, quòd ecclesia Romana semper fuit in
quasi possessione: quia ministerio illius & antecessorum suorũ pro
Romana ecclesia exactum fuit & præstitum huiusmodi iuramen-
tum; ille enim possidet cuius nomine possidetur: Si vero archiepi-
scopus dicat, quòd nomine sue, & non nomine Romanæ ecclesiæ
iuramentum fuit exactum, posset ei inferri, quòd ipse violauit iu-
ramentum præstitum pro conseruando iure & honore Romanæ
ecclesiæ; vnde licite retinere non posset quod contra huiusmodi
iuramentum scienter fuit obtentum, cum secundum hoc præscri-
ptio locum habere non posset: cum in præscriptione rerum eccle-
siasticarum bona fides & iustus titulus exigantur: & si præscri-
ptio locum posset habere, non tamen posset centenariam perærci-
ptionem probare, quæ sola currit cõtra Romanam ecclesiam. Nota
quòd confessio præiudicat extra ius facta. Item ille possidet cuius
nomine possidetur. Item bona fides, & iustus titulus requiritur
in præ-

40

50

60

70

a *Negauerunt.*] quia 1 tenebatur ad hospitalitatem. 42. dist. 9. 1. & ex quicũcamus.

b *Glos. sequens ponit causam contra quam vnam legem allegat.*

b *Allegauies*,] Et male: quia tempus non est modus tollendæ obligationis. ff. de actioni. & obliga. obligationum. 9. placet. Arg. contra. C. de agri. & censi. l. 1. iubus. lib. 11.

c *Petitam.* [Propter quod archiepiscopus eos excommunicauit.

c *Glo. sequens ponit opi. quam reprobat.*

d *Penitus.*] Quidam notauerunt in loco isto, q̃ licet procuratio non possit præscribi, tamen si episcopus visitat q̃ nullam recipiat procurationem, tunc potest præscribi procuratio. arg. ad hoc ‡. de censi. sopitæ. cum enim procuratio talis possit commutari, vt 10. q. 3. relatum ergo & remitti. Sed non est verum, quia expresse nõ potest episcopus procurationem illam remittere. ‡. de censi. cum venerabilis. Arg. contra. ‡. de dona. pastoralis. Itẽ ratio legis obuiat eis, nam quandiu quis habet hausum ‡, & iter debet habere. ff. de seruit. rusti. prædio. l. 3. 9. vlti. & licet ager sit sterilis ita quòd nihil inde percipiat, tamen retineo vsumfructum in eo. ff. de vsufru. arboribus. §. vlti. Ioan.

e *Procurationem.*] ff. de offi. præsi. plebiscita. & ff. de offi. procon. folet. §. vltimo. & lobseruare.

f *¶ Ratione visitationis.*] Sim. §. eo. c. accedentes. vbi de hoc.

g *¶ Visitationem.*] Illud esset præcirbere obedienti am, quod esse non potest. §. eod. c. cum non liceat, & §. de consue. c. cum inter, &

h *¶ Consuetudine.*] Prescripta. 9. q. 3. conquestus. immo de iure communi. ‡. de censi. sopitæ. cum de iure communi debuerat visitare: cum eps est negligens 2. 9. q. 3. cũ simus. & de iure communi debet habere tunc procurationem, vt hic patet: quia nemo suis stipẽdijs cogitur militare, vt hic dicit. & 10. q. 2. precarie. & 13. q. 1. c. ecclesias. §. his itaque. & 28. q. 1. si nunc. in fi. & ‡. de immocum sit Romana.

i *¶ Aliud.*] Vt si haberent priuilegium. §. eo. accedentes. vel si aliquãdo absolutus fuisset ara. vide censi. sopitæ.

k *Diligenti.*] No. p in Ostiellectu. cap. q̃ titulus non requiritur in p̃scriptione quadragenaria cõtra ecclesiam, nisi cum ius commune vel præsumptio est contra præscribentem: vt in C. 3. ‡. eod. tit. lib. 6. Dicit autem primo indicium tam primo indicium rationem cõtra archiepiscopum, & secundo reprobat exceptionem ipsius per locum à diuisione. secundariobi, *Nec refert*. Abbas Siculus.

Casvs. Archiepiscopus 3 Pisanus fecit sibi

1 Tit. huc præter notata hic per Doctores in l. 1. ff. de diuis. rer. & ‡. de acquir. rer. dom. lib. 6. vbi gloss. per Salicet. & Ang.

2 virtũ.

3 Aliter Innocent. sed falsum.

4 ad Cor. cap. 9. omnia vera sunt. si intendit spiritualia seminare. si autem carnalia vtitur re non sua.

5 Cap. 7. eo. tit. in 3. compl.

Et de hoc nota, & quidam ‡ bene

6 Hic gloss. sum in actionem reperies.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

in præscriptione rerum ecclesiasticarũ. Itẽ sola centenaria præscriptio currit contra Romanam ecclesiam.

a ¶ *Tota Sardinia.*] Argumentum ꝙ eodem priuilegio cẽsentur membra & caput. s. eo cum non liceat. 12. dist. de his. & c. non licet. & j. de cog. spi. super eo.

b ¶ *Confessionem.*] Quę sibi piudicauit in hoc. s. de confes. cum super. & c. vlti. vbi de hoc. vnde præscribere non poterat, cum sciret rem ad aliũ pertinere. vt infra dicitur

b ¶ *Confessionem.*] de qua habuisti in parte decisa.

c ¶ *In quasi.*] Hoc ideo dicit, q̃a incorporalia non possidẽtur, sed quasi possidentur. s. de cau. posses. cum ecclesia. & ff. de vsucap. l. sequitur. §. si viam.

d ¶ *Nomine possidetur.*] Et ita ille possidere intelligitur, cuius nomine alius possidet. s. de rest. spo. cũ venissent. & ff. de acquir. possess. quod meo. ff. quemadmodũ serui. amit. l. 1 vsu retinetur.

e ¶ *Nomine tuo.*] Hoc non potest habere locũ, nisi qñ sciret vel crederet hoc iuramentũ pertinere ad Romanam ecclesiam: & hoc ipse archieps confitebatur, ꝙ antecessores sui nomine Romanæ ecclesiæ receperant huiusmodi

pertineat, sicut tota [a] Sardinia nullo pertinet mediante, tibi non licuit pro te vel ecclesia tua, à marchione Massæ iudice Calaritano fidelitatis exigere iuramentum: & infra. ¶ Nos igitur quæ nuncius tuus proponere voluit plenius circunspectis, non intelleximus te vel ecclesiam tuam super hoc aliquo iure subnixam, cum auctoritatem sedis Apostolicæ non ostẽdas, per quam à iudicibus Calaritanis tu & antecessores tui fidelitatis exigeretis iuramenta: nec præscriptione aliqua muniaris: cum secundum confessionem [b] tuam, non ecclesia Pisana, vel tu fueris in quasi [c] possessione iuris exigendi huiusmodi iuramentum, quod [1] per sedem Apostolicã ab ipsis iudicibus receptum fuisse fateris: per quod constat ecclesiam Romanam, semper in quasi possessione fuisse, cum pro ea ministerio tuo & antecessorum tuorum exactũ fuerit & præstitum iuramentum: & is etiam possidere dicatur, cuius nomine [d] possidetur. Si vero dicatur quòd nomine [e] tuo, & antecessorum tuorum, & non nomine nostro & ecclesiæ Romanæ fuerit iuramentum exactũ, posset inferri, quòd iuramentum præstitum de conseruando iure & honore sedis Apostolicæ fuerit violatum: vnde licite retineri non posset, quod contra iuramentum huiusmodi fuerit sciẽter obtentum: quia etiam secũdum hoc locum præscriptio habere non posset: cum in præscriptione rerum ecclesiasticarũ, bona [f] fides, & iustus titulus [g] exigantur †: & si etiam locum potuisset habere præscriptio, non credimus centenariã præscriptionem (quæ sola currit aduersus Romanam ecclesiã) posse probari.

¶ Idem episcopo Lucano.

¶ *Abbas in capellis præscribere potest iura episcopalia, obtinet tamen in his solis quæ præscripsit. hoc dicit quo ad titulum.*

g ¶ *Iustus titulus.*] Ex hoc vr ꝙ bona fides non sufficiat sine iusto titulo. sic j. de deci. c. dudum. quia ex solo cursu temporis ius nõ cõstituitur, sicut nec tollitur. ff. de actio. & obligat. l. obligationũ. §. placet. sed ꝯ vr ꝙ bona fides tantum sufficiat in huiusmodi præscriptionibus. j. eod. quoniam omne. & s. eo. vigilanti. & c. de quarta. & s. de cau. pos. cum ecclesia. in quibus tñ sufficere vr bona fides, cum de titulo ibi nulla fiat mentio. immo vr ꝙ ista ꝯria sint. si enim aliquis habet iustum titulum, puta priuilegium siue concessionem, iam securus est. vnde postea nõ est ei necessaria præscriptio: vel si iam præscripsit, non est necesse impetrare priuilegium, immo impetrãdo vnũ, alij renunciare vr. j. conueniens. & quod semel meum est, ex alia causa meum fieri non potest. s. de fide instr. inter dilectos. & Instit. de actio. §. sic itaque. & ff. de acquir. pos. l. possideri. §. ex pluribus. [6] Ad hoc potest dici, ꝙ titulus ꝑ tanto dr iustus, quia dat causam præscribendi, licet in veritate non sit iustus: quia tunc nulla est præscriptio necessaria. ff. de vsucapio. l. sequitur. §. si ex lana. Vnde minus iustus titulus dat causam præscribendi, si adsit bona fides, vt ille credat talem titulũ sufficere, & credat tradẽtem esse dñm. & sic potest intelligi qđ dr s. eo. de quarta. & s. de consue. cum dilectus. & j. de emp. & ven. peruenit. ff. pro emp. qđ vulgo. & ff. ꝑ legato. l. 4. & vlt. Sed cum in casu isto non ostenderet aliquem titulum, & sciret rem ad alium pertinere: vt patet per confessionem illius, non poterit præscribere. ideo dicit ꝙ bona fides & iustus titulus requiruntur in præscriptiõe rei ecclesiasticæ, Io. dixit, ꝙ circa incorporalia non est necesse allegare titulum: vt notatur secundum eum. supra de cau. pos. cũ ecclesia. Sed hoc exẽplum cõtradicit ei. Vt ergo scias qñ sit necessarius iustus titulus, & quando sufficiat bona fides, inspiciendum est an iura illa super quibus allegatur pręscriptio, iure cõi valeant ab ipso possideri necne. Si enim iure cõi possint possideri, sufficit bona fides ad præscribendum. Et sic intelliguntur quasi omnia iura istius tituli. & 16. q. 3. & 4. per totum. eo saluo, quod dictum est de limite. s. eod. quia. Si vero iure cõi possideri nõ possunt ab eo qui obiicit ꝓscriptionẽ: quantuncunque habeat bonam fidem, non præscribit, quia præscriptio ius creatum auocat, nouũ autem ius nõ creat. vt 100. dist. ꝯ morem. 93. dist. illud. Sic ius decimarum non [7] cadit in laicum: & ideo nulla valet ibi præscriptio. 16. q. 1. c. vlt. & q. 3. c. placuit. §. potest. versi. ꝙ si priuatus. & q. 7. c. 1. & s. eodem, causam quæ. vbi non prodest titulus. & 1. q. 3. quæsitum. sic ius eligendi non cadit in laicum. supra de elect. sacrosancta. & cap. Massana. & j. de iure patrona. à nobis. & sic intellige j. de deci. dudum. quia & illi hospitalarij de iure communi decimas possidere non possunt: vnde compelluntur titulum ostendere ex quo habuissent causam præscribendi: sic & in monasterio, si monachi nollẽt subesse episcopo, quia allegarent præscriptionem, cum de iuri communi subiectionem eui tare non possunt. & generaliter obtinet hoc in his & alijs omnibus, quæ iure communi possideri non possunt ab his qui ea detinent. & hoc patet ex eo quod talia impetrantur per priuilegium, ergo de iure communi non possidentur. 103. distinctio. contra morem. Sic episcopus in parochia alterius episcopi non potest decimas & ecclesias possidere de iure communi: vnde si allegaret præscriptionem in decimis & ecclesijs in dioecesi alterius, allegare debet titulum, & hunc probare. & hoc probatur in quadam decret. noua Gregor. quæ incipit, venerabilium. [8] & causa de hoc fuit inter archiepiscopum Rothoma. & episcopum Exonieñ. & idem est de aliis parochiis inferioribus, vt vna ecclesia in parochia alterius nõ præscribat sine titulo. & sic intelligitur supra eodem ad aures. nisi illa ecclesia quæ præscribit, habeat titulum. sed vr ꝙ olim sufficiebat bona fides [9] s. eodem ad aures. Bern.

iuramentum: vnde sequitur, ꝙ si dicat ꝙ nomine suo recepit iuramentum, sic fecit ꝯ fidelitatem vsurpando ius Romanæ ecclesiæ. Et ideo dicit ꝙ præscribere non posset, cum non ostendat titulum, & habeat malam fidẽ [2]: qui enim scit rem ad alium pertinere vel credit, non potest præscribere, nisi habeat titulum, cuius nomine præscribat. sed iste non ostendebat auctoritatem sedis Apostolicæ, vnde non poterat præscribere. Finem huius notulæ intellige prout not. in glo. seq. ex hoc.

¶ *Glossa sequens recitetur per q. an præsumatur bona fides, & tenet quòd sic, nisi in quatuor casibus. ponit demum casum quo scientia rei alienæ, &c. subdit quod mala fides tradentis non nocet. alleg. contrarium & soluit.*

f ¶ *Bona fides.*] Illud generaliter verum est, ꝙ s̃m canones bona fides præscribentis necessaria est, siue de re spirituali, siue ciuili. j. eo. quoniam & s. eo. vigilanti. & 34. q. 2. si virgo. & bona fides intelligitur cum aliquis credit tradentem esse dñm, vel habere ius distrahẽdi, licet erret in facto. [3] ff. de verb. signifi. bonæ fidei. & hæc bona fides semper præsumitur, [4] nisi probetur ꝯrium, cum lex dicat, præsumi ignorantiam nisi probetur scientia. ff. de proba. l. verius. Qñq; tñ præsumitur ꝯrium ꝑꝑ denunciationis vigorem. C. de rei vẽdi. l. si fundum. vel quia mercatur aliquid ꝯ leges. C. de agri. & cen. l. quemadmodum. lib. 11. vel si emit à procuratore meo per collusionẽ, vel quia emit à prodigo vel luxurioso, cui bonis interdictum est, cum sciret protinus illum consumpturum pecunia. ff. pro emp. l. qui fundũ. §. q. sciens. & l. si quis. Qñq; tñ quis habet cõscientiam rei alienæ, & tñ vsucapit, vt si decretum iudicis interuenit. ff. đ noxa. actione. & generaliter. & 16. q. 3. placuit. & c. quicũque. & s. eo. c. 1. Illud tñ scias, ꝙ non obstat accipienti mala fides tradentis. ff. de diuer. & tempo. præscrip. an vitium. Argu. ꝯ. C. de præscrip. longi tempo. Authen. malæ fidei. Sed illud intelligitur de præscriptionibus x. vel xx. ann. vbi bona fides ab vtraq; parte exigitur, sed in xxx. vel xl. anno. præscriptione secundum leges non nocet. 16. q. 3. c. placuit. §. potest. & §. ꝙ si mala fide. C. de præscrip. xxx. anno. si quis emptionis. s. eo. vigilanti. Item dr bona fides, licet quis erret in iure. arg. j. de iure patro. cura. sed illud intelligitur aliter, vt ibi dr. & ff. de peti. hære. sed & si. §. scire. licet secus sit in vsucapione. ff. de vsucap. nunquam [5]. Item & si habeat conscientiam dubiam, bona fides dr. [5] ff. de vsuc. l. qui scit. §. bonæ fidei.

¶ *Glo. seq. alleg. vnam concor. & vnum arg. abiicit per quatuor capitula, & per rationem. soluit primo rationem. demum ponit opinio. Ioan. quam reprobat, soluens postea principalem obiectionem.*

[1] Aliàs ita: quod pro sede Apostolica cæterũ omnes manuscripti habent vt est impressum.

[2] Vsu retineo seruitutem vtendo per me, vel illum, qui meo nomine sit in possessione. Ioan. And.

[3] Concor. tex. in l. sequitur. § si viam. & ibi Bart. ff. de vsucap.

[4] Dynus in regu. posses. sor. de reg. iur. lib. 6. circa si. tractat an erras i facto, in iure vel vtroq; dicatur bonæ fidei. Ioan. And.

[5] Vide qđ not. 16. q. 3. dilectio. in glo. si. vbi no. Io. sup bona fide & tñ. stari iuramento. Ioan. And.

[5] Dicit Ho. illud verũ secundum ll. secus secundum ca. no. j. c. pe. & vlt. secũdum quos sequendum est quod est vtilius animæ. j. de spon. iuue na. Io. An.

† exigatur.

[6] Vide de cau. pos. c. si super gl. 1. Io. And.

[7] Cur ius decimarũ non cadat i laicos tradit B. Thomas 2. 2. q. 87. art. 3. & Sotus lib. 9. de iust. & iure q. 4. art. 3.

[8] Modo incipit: ejus. & habetur in c. 1 eod. tit. de præscrip. lib. 6.

[9] Dic vt j. eo. c. 1. li. 6. & vide qđ ibi. not. in mag. glo. ꝑ quę decido prolixe. no. hic per In. & Host. Io. And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Vm olim.] Diuiditur in tres partes. In prima ponit petitionem actoris, & ipsius iura. In secunda ponit iura ipsius abbatis: ibi, *Ad eiusdem.* In tertia diffinitibi, *Quia prædictus.* Abbas Siculus.

CASVS. Eps Lucanen. in præsentia dñi Papæ litigabat cum abbate & monachis sancti Saluatoris de Fichieto, super plebe Salamazanæ, & capellis ptinentibus ad dictam plebem, petens in eis institutionem, & alia ad ius epale pertinentia: Ad probandum intentioné suam primo allegabat ius commune, cuius auctoritate dicebat omnia spiritualia in prædictis locis in ea diœcesi constituta, ad ipsum tamquam ad diœcesanum pertinere: In super allegabat quoddã arbitrium ab episcopo, archipresbytero & primicerio Lucanis super hoc promulgatum: Ex parte abbatis exhibitũ fuit quoddam priuilegium Grego. vij. quod videbatur præcelsisse dictum arbitrium, per quod monasterium plebes & capellæ videbantur libertati donatæ: & alia priuilegia Romanorum pontificũ post dictum arbitrium obtenta: qui libertatem sibi concedere videbantur. Induxit insuper testes ad probandum præfati petitionem: dñs Papa examinato negotio, quia constitit ei ꝙ abbas sufficiẽter ostendit monasterium suum super institutionibus, & quibusdam aliis articulis, tam in plebe quàm in capellis legitima præscriptione munitũ, absoluit abbatem ab impetitione epi super iam dictis articulis, & super alijs omnibus, quę ad ius epale pertinere noscuntur secundum tenorem arbitrij, eundem abbatem quo ad plebem & capellas condemnauit. Not. ꝙ ius episcopale in multis articulis consistit: & licet præscribatur in vno, non tamen in alio. Item per partem non retinetur totum. Item per arbitrium receditur à priuilegio. Item ℨ arbitrium præscribitur.

a ¶ *In diœcesana.*] 16. q. 7. omnes basilicæ. & 18. q. 2. monasteria. & ℨ. eo. cum non liceat.

b ¶ *Præsumptione munitum.*] Et ita patet, ꝙ nisi abbas præscripsisset prædicta, præiudicatum fuisset ei per arbitrium circa priuilegia; & sic Abbas potest præscribere iura episcopalia ℨ epm: vt ℨ. eo. auditis. vbi de hoc. & sic abbas, quæ amisit per arbitrium, recuperauit in præscriptione: & intelligo ꝙ abbas ignorabat arbitrium: alias non præscribereret, cum haberet malam fidem. ℨ. c. proxi. sed obediẽtiam non posset abbas præscribere in sua persona, sed illius cuius nomine allegaret præscriptionem. ℨ. eo. cum ex officij.

c ¶ *Tenorem.*] & ita sententiat pro abbate in his tantum in quib⁹ præscripsit, in aliis statur arbitrio, & fertur sententia pro episcopo, necimmerito: quia per arbitrium recessum fuit à priuilegio Gregorij. ad minus in his quæ faciunt pro abbate. sed libertati non potuit abbas renunciare per arbitriũ sine licentia Papæ. ℨ. de arbi. cũ tempore. alia vero non valuerunt tamquam per mendacium impetrata post arbitrium. ℨ. de deci. ex multiplici. T. intelligit, ꝙ arbitriũ non tangit capitula illa, super quibus fertur sententia pro abbate, & in quibus præscripsit ℨ epm, alias nõ potuisset præscribere prædicta: quia præsumeret habuisse malam fidem propter arbitrium, quia habens malam fidem non præscribit. ℨ. eo. cap. vltim. & hoc probatur per litteram sequentem, vbi dicit: iuxta tenorem arbitrij, & c. Bernar.

d ¶ *Impediat.*] Dicas ꝙ habebat abbas priuilegium post arbitrium impetratum loco tituli: quia ignorabat arbitrium: alias non præscripsisset. ℨ. c. proxi. & quamuis non valerent priuilegia, non erant irrita ipso iure, sed per sententiã, quamuis non facerent mentionẽ de arbitrio. ℨ. de rescrip. super litteris.

V Enient.] Diuiditur, Primo ponitur conuentio abbatis. Secundo reconuentio episcopi: ibi, *Præfatus vero.* Tertio diffinitio: ibi, *Christma.* in quo duo soluit obstacula. Primũ: ibi, *Non obstante.* Secundum: ibi, *Nec obstare.* Abbas.

CASVS. Inter abbatem sancti Martini de Panonnia ex vna parte, & episcopum Vesprimen. ex altera, controuersia vertebatur super quibusdam decimis, & super quibusdã iuribus spiritualibus clericorũ, & ecclesiarum ipsius monasterii: Abbas in præsentia Papæ petiit vt episcopus prædictus non impediat, vel faciat impediri, quo minus omnes qui consistunt in Simagien. parochia vel comitatu, decimas sibi soluant de omnibus, quæ ibi habent; Petiit in super, vt clerici ecclesiarum monasterij, libere percipere possint chrisma, oleum, cõsecrationes altarium & ecclesiarum, & ordines à quo maluerint episcopo: Ad hæc probanda induxit priuilegium Paschalis: & sancti Stephani regis, & priuilegia Alexan. & Clementis. Allegauit insuper præscriptionem in prædictis sacramentis percipiendis. Ex aduerso petiit episcopus, vt decimas Simagien. comitatus cõstitutas in diœ. sua, quas detinet idem abbas, sibi restitui faceret, nisi aliquo speciali iure se defendere posset, & quòd clerici capellarũ monasterij sacramenta reciperent ab eo: Papa auditis & intellectis meritis causæ, decreuit, quòd clerici ecclesiarum ipsius monasterij, quod est in ipsius diœcesi constitutum, reciperent prædicta sacramenta ab episcopo Vesprimen. si catholicus fuerit, & ea gratis voluerit exhibere: alioquin à quo maluerint episcopo catholico, recipiendi prædicta liberam habeant facultatem: sicut in Priuilegiis Paschalis & Alexandri continebatur, non obstante priuilegio Clementis, per quod priuilegiis prædecessorum suorum non extitit derogatũ, cum de ipsis nullam fecerit mentionem, cum ibi contineatur, saluis constitutionibus ecclesiæ Romanæ, & legatorum ipsius. Præterea præscriptio quam abbas opponebat in eius subdidium, obstare non potest: quia si præscriptio consummata erat quando ab Alexan. priuilegium impetrauit, iuri præscriptionis renunciasse videtur, cum abbas priuilegio Alexan. fit vsus coram Papa in hac causa: quod tamen contradicebat intentioni abbatis quantum ad hũc articulum. Si vero nondum erat consummata præscriptio, sed erat in præscribendo, quando priuilegium obtinuit: post impetratum priuilegium bonam fidem non habuit: & ideo non præscribit.

Not. quòd eo ipso quo clerici & ecclesiæ sunt in diœcesi episcopi, omnia sacramenta tenentur recipere ab eodem, nisi contrarium ostendatur. Item gratis sacramenta sunt conferenda. Item, ab eo epi scopo qui catholicus non est, non debent recipi sacramenta prædicta. Item secundum priuilegium non derogat primo, nisi de ipso faciat mentionem, sicut in rescriptis. Item præscriptio & priuilegium sunt cõtraria. Item ex diuersis causis titulus siue dominium haberi non potest: vt hic patet: quia quod meum est, ex alia causa meum fieri non potest. Qui habet priuilegium, præscriptio quo ad hoc nihil addit. Item qui non habet bonam fidem, non præscribit.

d ¶ *Impediat.*] Intentabat abbas vti possidetis. Bernar.

¶ *Glo. seq. arg. sed tenet contrarium.*

CAP. XVIII.

CVm † olim frater episcope, cum abbate & monachis sancti Saluatoris de Fichieto, super plebe Salamazanæ ‡, & adiacentibus capellis ipsius in nostra præsentia litigando, institutionem in eis, & alia ad ius episcopale pertinentia vendicares: ad fundandam intentionem tuam ius commune principaliter allegabas, cuius auctoritate dicebas, vniuersa spiritualia in prædictis locis, quæ sunt in diœcesi tua ª constituta, ad te tamquam ad diœcesanum episcopum pertinere: arbitrium ‡ præterea super hoc promulgatum à Pistorien. episcopo, archipresbytero, ac primicerio Lucanis allegans. ¶ Ad elidendã autẽ intentionẽ tuã, abbas, Gregorij septimi Papæ [prædecessoris nostri] priuilegiũ exhibuit: quod prædictũ arbitrium multo videbatur tẽpore præcessisse: per quod tam monasterium quàm plebs & capellæ prædictæ, videbantur libertati donatæ: & infra. Aliorum quoque Romanorum põtificum dictus abbas priuilegijs vtebatur, post arbitrium promulgatum obtentis, qui libertatis priuilegia ‡ sibi concedere videbãtur: & infra. ¶ Quia prædictus abbas sufficienter ostendit, monasterium suum super institutionibus, destitutionibus, & ordinationibus plebani & clericorum baptismo, pœnitentia in leuioribus culpis, sepultura, decimarum perceptione, ac diuinis officijs celebrandis, tam in plebe, quàm in capellis prædictis, in excommunicando atque interdicendo, & etiam absoluendo, legitima præscriptione munitum ᵇ, abbatem ipsum ab impetitione tua, super iam dictis articulis, duximus absoluendum, silentiũ super illis tibi perpetuũ silentiũ imponendo: super alijs omnibus quæ ad ius episcopale spectare noscuntur, iuxta tenorẽ ᶜ arbitrij, eundem abbatem, quo ad plebẽ & capellas prædictas, sententialiter condemnantes.

¶ Idem.

¶ *Qui præscriptione completa priuilegium contrarium impetrat, & vtitur illo, præscriptioni renunciat. Si præscriptio non erat completa, malam fidẽ habet, & ideo non præscribit.*

CAP. XIX.

VEniens ª ad præsentiã nostram abbas sancti Martini de Pannoma: & infra. ¶ Petiit à nobis postmodum idem abbas, vt Vesprimẽn. episcopus non impediat ᵈ, vel faciat

† Cap. 8. mutat in compilat. Et videto hic præalios Guidonem Papæ.

‡ Salamazanæ.

ª Ab vtra quæ soluere parte appellabatur, supra de arbitr. ex parte.

‡ Hæc duo verba prædecessoris nostri. desunt in omnibus manuscriptis.

‡ priuilegium.

‡ T. de pace. c. 1. lib. 6. Ioan. And.

‡ Concor. l. Celsus. & ibi Bar. ff. de vsuc. & glo. Instit. eo. §. nouiss time.

ª Cap. sit de priuilegijs in 6. compilat. vade cũ simili ibi per eos citata.

ª Legit.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

a ¶ *Regi.*] Arg. q̃ reges possunt dare priuilegium decimarũ, & de rebus spiritualibus. 96. dist. Cõstantinus imperator. Sed contrarium verum est. 3. de decimis, vbi nos, & c. duduum

b ¶ *Pascualem.*] Super libellis istis non formatur sententia: sed super secunda parte libelli ipsius abbatis, in qua petit vt clerici ecclesiarũ monasterij libere possint recipere sacramenta, quæ enumerantur in ver. chrisma, &c. & ibi incipit formare sententiam. super aliis libellis nihil dicit in hac decretr. quia non pertinent ad hunc titulum. Bernardus.

c ¶ *Specialr.*] Sic argumentatur 100. dist. contra morem. sed hic abbas ostendebat libertatis priuilegium.

d ¶ *Et infra.*] Hæc non est nisi pars litæ: super isto, infra, de falsa ta fuit pars sententiæ. sup decimis penitis. vel sic: & infra, supple etiã q̃ episcopus petebat, q̃ abbas & clerici recipe rent ab eo, sicut à diœcesano ecclesiastica sacramenta, sed ad eliden dam intentionem suam abbas ostendit priuilegiũ Paschalis Papæ & Alexã. Papæ, in quibus continebatur, q̃ abbas reciperet ecclesiastica sacramẽta ab episcopo si esset catholicus, vel gratiam sedis Apostolicæ haberet, & ipse ea fine prauitate vellet cõferre. Item ostendit aliud priuilegium Clemẽtis Papæ. in quo indistincte fuerat monasterio indultũ, vt à quocumque possent ecclesiastica recipere sacramenta: quod non valuit, quia de prædictis priuilegijs Paschalis & Alexan. non faciebat aliquam mentionẽ: inluper præscriptionem legitimam allegauit, vnde Papa pronunciat vt sequitur. Sed quid de decimis penitis: quia in sententia de ipsis mentio non est facta? sed quomodo de ipsis pronunciatur, non habemus: sed fi abbas probauit de iure suo super ipsis obtinuit, alias sine cubuit: quia actore non probante reus absolvitur. supra de iureiuran. cap. primo.

e ¶ *Chrisma.*]hic incipit sententia.

f ¶ *Gratiam sedis Apostolicæ habuerit.*] idest, q̃ non sit excõmunicatus, suspensus, aut interdictus. c. quod sedem. 3. de offi. ordi.

g ¶ *Paschalis.*] Idem vi de iure communi, q̃ ab alio posset petere: esti illa clausula non esset apposita, quia propter malitiam, siue desidiam iudicis delegati, deuoluitur potestas ad eum, qui in causa illa iudex non est. 3. de offi. ord. figuratiuum. & 3. de foro comp. ex trãsmissa. & c. ex tenore. & 65. dist. si forte.

h ¶ *Clementis.*] Dato super prædictis articulis, vt illa sacramenta reciperent à quo vellent: quod non valuit.

i ¶ *Nullam.*]Sic patet expresse, q̃ secundũ priuilegiũ debet facere mentionẽ de primo, ad hoc vt reuocet illud. de hoc dictũ est plene 3. de pscrip. c. 1. Quidã tũ dicũt aliud esse in priuilegio quàm in rescripto, cũ priuilegiũ sit lex priuata. 3. dist. priuilegia. & vna lex nõ debet de alia facere mentionẽ. sed illud obtinet in legibus cõmunibus, quas princeps habet in scrinio pectoris sui. C. de testam. omnium. secus in legibus priuatis: quarũ non habet memoriam. supra de offic. deleg. ex parte. sicut nec habet memoriam rescriptorum.

k ¶ *Opponebat.*] super præmissis sacramentis recipiendis ab alio episcopo.

l ¶ *Renunciasse.*] Not. q̃ priuilegiũ & præscriptio contraria sunt, ex quo simul haberi non possunt: vt dixi. 3. eod. si diligenti. & cap. auditis. quia ingressus vnius, alterius operat egressum. simile 72. q. 1. cũ renunciatur. & 100. dist. cõtra morẽ. ff. de separa. l. 1. §. illud sciendum. ff. de minor. in casu. s. in prine. & ff. ad munic. l. 1. ff. de legat. 1. si qñ. C. de thesaur. l. vlt. lib. 10. sicut ecomerlo vtendo iure cõ renunciauit priuilegio. 3. de constitu. cum accessissent. de 3. de præb. pro illorũ. & 3. de simile. si de terra. & c. ad audientiam. & C. de iure do. imperando. l. 2. & ff. rem ra. hab. l. 3. § fallit procurator. Sed videtur q̃ iure communi & priuilegio possit quis simul vti. 3. de constitu. cum dilectus. nec renunciat quis iuri militari, licet vtatur iure communi. ff. de mi. testa. l. 3. & 3. dist. quamquam. in princ. & ff. de priuil. cre. l. antepe. bona iuri communi & constitutioni aliquis renunciare. 95. dist. olim. & 3. de cens. supra. Posset dici quòd hic recessum fuit à iure communi, scilicet præscriptione: quia impetrauit abbas priuilegiũ donationis. & ex diuersis causis nõ pot habere dominium. 2. de fid. instrum. inter dilectos. & ff. de acquir. possess. l. 3. §. ex pluribus. sed fi ipse impetrasset priuilegiũ confirmationis, illud non obstaret: quia confirmat ius quo vtebat, scilicet præscriptione.

m ¶ *Intentionis.*]Dicebat abbas, quòd licebat clericis ecclesiarum suarum recipere sacramenta ab episcopo à quo vellẽt iure præscriptionis, & priuilegium Alexandri dicebat, quòd primo à diœcesano suo

n ¶ *Contradicit.*] simile 3. de concess. præben. ex tenore. & 3. de fi. de instrumen. imputari.

Vsum omne.] Possessor malæ fidei nullo tempore præscribit. ita communiter summatur: sed per hoc summarium nihil induceret de nouo ille tex. cũ esset prouisum. 3. eo. vigilanti. Diuidit in quatuor partes. In prima ponit constitutionis caulam. In secunda constitutionem: ibi, *Synodali.* In tertia infert ex causa: ibi, *Cum generaliter.* In quarta concludit. ibi, *Vnde.* Abbas.

Cauere. Quicumque facit contra conscientiam, ædificat ad gehennam. & ideo statuit concilij, q̃ nulla valeat præscriptio abiq; bona fide, tam canonica quàm ciuilis: quia omni constitutioni & consuetudini derogandum est, quæ sine mortali peccato seruari nõ potest. & ideo oportet, vt qui rem alterius præscribit, in nulla parte præscriptionis habeat malã fidẽ. Nota, q̃ qui facit contra conscientiã, peccat mortaliter. Item præscriptio sine bona fide non valet. Item per hanc constitutionem derogatur omni cõstitutioni iuris ciuilis & canonici, quæ sine mortali peccato seruari nõ potest. Item in præscriptione exigitur bona fides continua.

o ¶ *Ex fide.*]idest, ex cõscientia. sic exponitur de pœ. dist. 3. ad fi. §. illud.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

illud. quasi ad medium. & ſ. de reſti. ſpo. litteras. 28. q. 1. §. ex his.

¶ *Gloſſa ſequens ſignat contrarium & remittit. quære, arg. pro & contra & ſolut. Iterum quæritur, & remittit.*

a ¶ *Bona fide.*] Arg. contra. ſ. de iure patr. cura. Quando quis dicat habere bonam fidem, dictum eſt ſ. eo. ſi diligenti. in notula, illud generaliter. & quilibet præſumitur habere bonam fidem. Sed quid ſi aduerſarius etiã vellet probare ipſum nullo titulo poſſediſſe, ſed potius per violentiam: & ſic mala fide incœpit poſſidere? videt q debeat auditi ex quo vult probare originem præſcriptionis vitioſam. C. de pigno. Authen. ne creditores. & C. de præſcrip. lon. temp. in Authen. malæ fidei. C. de diſtract. pig. & qui ſub imagine. & 16. q. 3. ſi lacerdotes. & c. ſeq. & C. licet. & c. 1. in fin. & 93. diſt. illud. C. de præſcr. xxx. ann. fin. & emptionis. 9. ſed hęc argumenta. ſ. eod. ad aures. quia vt ibi dicitur, quadragenalis præſcriptio omnem tollit actionem. & C. de præſcript. xxx. ann. l. pen. & vlt. Ad hoc poteſt dici, quòd bene debet audiri qui vult probare malam fidem ab initio habuiſſe: quia poſſet præſcribere non potuit. ſ. cap. proxim. in fin. & c. vigilanti. & ca. ſi dili genti. & hic. Sed numquid hic tenetur docere de titulo, cum hic tantum dicatur de fide? De hoc dictum eſt ſ. eo. ſi diligenti. in notula, ex hoc videtur.

¶ *Gloſſa ſequens po. opt. Io. cui oppo. demum approbat illam, & dat ſimile. Et. recti. per queſt.*

b ¶ *Quam ciuilis.*] Ex eo quod dicit, tam canonica quàm ciuilis, videtur quòd Papa voluit præiudicare præſcriptioni laicorũ, quæ præſcriptio locum habet vbi etiam habẽt malam fidem in præſcriptione xxx. vel xl. annorum ſ. eo. vigilanti. & 16. q. 3. c. placuit. ſ. poſteſt. & 9. q. ſi mala. Dicebat Io. q ratione peccati ſtatuit hoc Papa de præſcriptionib⁹ laicorũ: quia omnis cauſa ratione peccati ſaltem indirectè pertinet ad eccleſiã. ſ. de iud. nouit. & ſecundũ hoc omnia ciuilia iura quæ tractant de præſcriptione xxx. vel xl. anno. m malæ fidei poſſeſſoribus non tenent hodie. Sed hoc non credo, q per iſtam conſtitutionem Papa voluerit præiudicare legibus. Sed quo ad tus diuinum verũ eſt illud, q ſine peccato mortali laicus malæ fidei præſcribens talem rem retinere non poteſt. 14. q. 6. c. 1. Et littera iſta ſic intelligitur tam canonica, ideſt tam de re ſpirituali quàm ciuili. Et hoc vult dicere, ille qui præſcribit, bonam fidem habere debet, ſiue res quam præſcribit ſpiritualis ſit, vel ciuilis ſecundũ iura canonica, & ſic nihil ſtatuit contra leges. Vel dicas ſecundum q dixit Io. q lex aliud cõſiderauit quàm canon: lex enim conſiderauit negligentiã non petentis rem ſuã. ſ. eod. vigilanti. ſed canon conſiderauit peccatũ præſcribentis mala fide, qđ non excuſat negligentiam non petentis rem ſuam. & ideo dicit hic, q nulla valet Præſcriptio ſiue canonica, vel ciuilis, quæ ſine peccato mortali conſeruari non poteſt: vnde potius ſtandum eſt canoni, quam legi in hoc caſu: quia præſcribẽs non excuſatur a peccato per rationem legis: & ideo canon voluit propter periculum animarum in hoc leges corrigere, licet non ſeruetur in iudicio ſeculari: ſicut dicitur de legibus permittentibus vſuras, quæ hodie non tenent: vt no. j. de vſur. quia in omnibus. Et conſtituto iſta tantũ reſpicit ſuturа, cũ de præteritis nihil dicat. & de conſtit. c. vlt. vbi de hoc.

Sed. qd dices vbi eccleſia habet veraẽque iuriſdictionẽ: numquid iudicabit ſuper laicos ſecundũ canones de huiuſmodi præſcriptione? Videtur q ſic auctoritate illius conſtitutionis: & quia non debet impugnare quod ſtatuit obſeruandum, & quod alias prohibet. j. de nat. ex lib. ven. c. vni. Et qđ exigit in aliis, multo fortius in ſe exigere debet. ff. de nego. geſt. ſi pupilli. §. fi. & ff. de admi. tu. quotiens. §. item ſi temporali.

¶ *Glo. ſeq. format quatuor quæſtio. quas ſoluit, & in vltima remittit.*

c ¶ *Nulla temporis.*] Scilicet ipſius præſcriptionis. Si enim poſt cõpletam præſcriptionẽ ſciat rem alienã, non dicitur ideo mala fide poſſidere. de hoc dicitur ſ. eo. vigilanti. Sed quid ſi tẽpore præſcriptionis habuerit conſcientiã læſam, poſtea incipiat habere nõ læſam: numquid pp hoc eſt interrupta præſcriptio? non vt, quia erronea fuit, vnde eã deponere debet. j. de ſimo. per tuas. & 11. q. 3. cui eſt illata. item quid ſi dubitat an res ſit ſua, & habet iuſtã cauſam dubitationis? adhuc dicitur bonæ fidei poſſeſſor, & vtitur ſtu

bona[a] fide præſcriptio, tam canonica quàm ciuilis[b]: Cum generaliter ſit omni conſtitutioni atque conſuetudini derogandũ, quæ abiq; mortali peccato non poteſt obſeruari. Vnde oportet, vt qui præſcribit, in nulla temporis[c] parte rei habeat conſcientiam alienæ.

TITVLVS XXVII.

De ſententia & re iudicata.

¶ Gregorius [d].

¶ *Sententia lata contra leges vel canones non tenet, nec ab ea opus eſt appellare. Panor.*

a Lib. 2. Epiſtola. 6 cap. 41. refertur ibi. Gregorij.

b Canones. vt. 3. d. 2. ciuili. not. C. de præſcri. long. temp.

¶ *Gloſſa ſequens po. opt. Io. cui oppo. demum approbat illam, & dat ſimile. Et. recti. per queſt.*

a De materia hujus gloſſæ, vide plene p Do. Soto. lib. 4. de iuſtitia & iure q. 5. art. 4.

b Que ſunt ab hoc loco vſque in finẽ gloſſæ, deſiderantur in aliquot exemplaribus, ſed ea habet codex Barbacic. & alij, & Bernardi eſſe creditum. vnde cum ſenſus verbis, quæ oſtenſio determinat.

CAP. I.

Entẽtia[a] contra leges[b] canonesve prolata, licet non ſit appellatione ſuſpenſa, nõ poteſt tamen ſubſiſtere ipſo iure.

¶ Idem [c].

¶ *Lites debent celeriter terminari.*

CAP. II.

IVrgantiũ controuerſias, celeri[a] ſententia terminare, & æquitati conuenit, & rigori.

DE SENTENTIA ET REIVDICATA.

¶ *Hęc rubr. duobus modis ſecundum Ioan. And. poſt Gof. continuatur ad precedentia. Primo ſic: Viſo quomodo res acquirantur per præſcriptionẽ, videndum eſt quomodo aliter acquirantur ciuiliter, ſcilicet per ſententias iudicum. Vel ſecundo ſic: Expedito tractatu proceſſus iudiciorum, ad ſententias que finem imponunt iitibus, veniamus. Quia vero ſecundum Ioan. And. lata ſententia ſi non appellatur ab ipſa, ſumit nomen rei iudicatæ, ideo & de re iudicata ſummitit. dicit tamen quod large poteſt dici res iudicata, licet poſit appellari. A.*

De hac materia habetur 35. q. 11. & 5. q. 4. & 3. q. 9. per totum. & 11. q. 3. 9. & hic in quam. vſque ad §. hoc & ſi. vt dictum eſt. & 30. q. vlt. §. iuſtus. vſque in fi.

a *Ententia.*] Non valet ſententia, quæ contra ius eſt lata expreſſo errore in ſententia. ita ſummat doc. Ant. quia Io. And. non ſummat propter breuitatẽ. hoc ſummarium eſt in le verũ, ſed non congruit litteræ, in qua nulla fit mentio de expreſſione erroris in ſententia. Abbas.

CASVS. Dicitur in capitulo iſto, q ſnia lata ſ le ges vel canones, nulla eſt ipſo iure, licet nõ fit ſuſpenſa per appellationẽ. No. q ſnia contra ius lata nulla eſt, licet nõ appellet ab ea.

d ¶ *Sententia.*] Decr. ita loquitur de materia illa. 16. q. 1. ſtatuer noſter. & ex illa littera poteſt colligi caſus huius decreti.

¶ *Gl. ſeq. ponit duo exempla, & dictum, cui ſignat contrarium, & ſoluit.*

e ¶ *Contra leges.*] quæ dicunt q ſnia à non ſuo iudice lata, non tenet. C. ſi à non compe. iu. l. 1. & 2. & vlt. & 2. q. 1. in primis. ver. 60 de perſona. 11. q. 1. c. pe. & ſ. de iudi. at ſi clerici. & 16. q. 1. frater noſter. vt hic patet. Item ſnia lata contra leges, ideſt ius conſtitutionis, ita q hoc in ſnia exprimatur, nulla eſt ipſo iure ſ, & citra appellationẽ reſcinditur: vt hic patet. & j. eo. cũ inter vos. in fi. & j. eo. inter cæteras. & 2. q. 6. c. ei qui. ſ. diffinitiua. ver. ité ſi ſnia contra ius ſcripsum. & ff. de ap. ſi expreſſum. Ité ſi calculi error in ſnia fit expreſſus: ſnia non tenet. ff. quæ ſen. fine ap. reſ. l. 1. & 2. & de ſen. ex. com. per tuas. nec efficitur aliqua per appellationẽ, vt in l. pẽdẽte, ſi expreſſum. Ar. contra q efficiat aliqua per appellationẽ. ff. rem rata. l. 3. 9. falſus. & ff. de iudic. licet [f]. ſed non eſt ita. ibi enim ſnia lata eſt in perſona falſi ꝓcuratoris, vnde ab initio tenet ſnia quando conſtet de falſo ꝓcuratore: & ſi dñs recurrat ad cõe auxilium appellationis, intelligit approbare factum falſi ꝓcuratoris, & ideo per appellationem efficitur aliqua, quę per exceptionẽ poterat irritari. tecus vbi ab initio nulla eſt, vbi eſt defectus in iuriſdictione, ibi per appellationem nõ firmatur, vt hic, & in cõcor. ibi poſtris. Sed in §. falſus. & in l. licet verũ. nõ fuit defectus in iuriſdictione.

Virgantium,] CASVS. Dicitur in capitulo iſto q controuerſiæ litigantium celeri debent ſententia terminari. Nota quòd lites prorogari non debent.

¶ *Gl. ſeq. allegat. 4. concor. ſignat vnum contra. & ſoluit, & determinat.*

f ¶ *Celeri.*] Simile 2. q. 1. ſicut. & C. de iudi. q per tandiũ in prin. & C. de dolo & qui fine. & C. de ſententiis. Ar. cõtra. 11. q. 3. cũ apud. Illud intelligit qñ ſnia lata eſt ad mortem: & ibi differtur executio

ex cauſa.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

ex causa, vt ibi dicitur. nec tñ cũnimia festinatione ferẽda est sñia, antequam iudex possit esse instructus. ff. de in integ. restit. tum ex literis. quia ipsum oportet cuncta rimari. 30. q. vlt. c. vlt. aliter enim ad veritatem peruenire non posset. 23. q. vlt. occidit. sed moratoria cũctatione causã examinabit. ff. de admi. & peric. tut. tutor q. 9. 1.

Non potest.] Dicitur hic q̃ sententia episcopum nõ potest clericum deponere, nisi cõcors & iusta fuerit. No. q̃ iudices in sententijs ferendis cõcordes esse debent.

¶ *Glossa sequens queritur, arg. & soluit.*

2 ¶ *Sacerdotum.*] idest, eporum triũ in causa 1 diaconi, i causa presbyteri sex ad minus. 15. q. 7. si autem. & c. fœlix. Sed nũquid debẽt omnes concordare ad hoc, vt teneat sñia? Videtur q̃ sic ex eo, q̃d dicit, cõcors. ff. de trãsl. inter corporalia. sed sufficit q̃ maior pars cõcordet in vnã sñam, & fatis dicitur tunc concors: quia quod maior facit pars, valet. ff. ad mu. quod maior. 63. dist. cap. 1. 2. & 3. Sed in causa episcopi nõ tenet sententia nisi omnes concordauerint iudices, quib̃ causa per Papam committitur. 6. q. 4. si quis episcopus criminaliter. & cap. 1. & est speciale in causa episcopi. aliud speciale vbi non tenet sententia plurium. not. ff. de restrip. pastoralis. in prin.

3 Posit con est Lateran. sub Alex. iij. fac. 49 cap. 1. & cap. 7. nota. 1. & 1. quæstione. adde cap. 40. tit. de appellat. in 1. copilat. Et vide Rom. consil. 51.

3 Consule tamen epistolã, à me citatam, vt intelligas q̃d fuerit.

¶ Scilicet Gregorius lib. 1. cap. 2. epist. 8. regestri. & cap. 4. nouitia. 1. collatione.

¶ Leo primus epistola 84. cuius initiũ est cum in ordinationibus & cap. 6. dist. tit. in 1. copil.

2 Vide ecclesiã Trident. sessio. 24. de reformatione c. 4. & late p. Alberum in Compendiam. de legat. lib. 6.

Idem †.

¶ *Sacerdos sine iusta causa non est deponendus.*

CAP. III.

NOn potest quemquam à sacerdotali gradu (nisi iustis ex causis) concors sacerdotum [a] sententia submouere.

¶ Leo Papa †.

¶ *Iuste quis potest sententiam à Papa confirmari, si iuste & rationabiliter fuit lata.*

CAP. IIII.

EA, quæ iuxta ecclesiasticũ morem [b] iuste & rationabiliter fuerint diffinita, nostra quoque sententia roborẽtur.

¶ Alex. iij. Eboracẽsi. archiepiscopo.

¶ *Iudex deputatus super executione sententiæ, admittit exceptionem fraudis, seu nullitatis sententiæ, non ad effectum vt super ea pronuncíet, sed vt negotium ad superiorem qui iudicauit, transmittat, si illam probabilem reperit. h. d. notabiliter.*

CAP. V.

DE † cætero noueris, quòd si sententiam à nobis lata præcipimus per aliquem executionem mandari, & fraus [d] interuenerit, non est facultas executori de toto negotio cognoscẽdi: sed deferri quæstiones quæ inciderint, ad eúdem Apostolicam oportebit.

¶ Idem Norwicẽsi. episcopo.

¶ *Non sufficit reo damnato ad traditionem possessionis, tradere pignus pro ipsa possessione.*

CAP. VI.

CVm [a] aliquibus est adiudicata possessio, non sufficit eis dari pignora [b], nisi corporali possessione lætentur.

¶ Idem eidem, & V. archidiacono.

¶ *Sententia lata contra matrimonium numquam transit in rem iudicatam: vnde quandocunque reuocatur eius constat de errore.*

CAP. VII.

LAtor † præsentium sua nobis insinuatione [a] monstrauit, quod cum quandam mulierem legitime desponsasset, & carnalis esset copula subsecuta, inter eos scandalum est subortum, cuius occasione debitũ ei subtraxit: consanguinei vero mulieris, hoc molestum habentes, quæstionem mouerũt: tentiam per fraudem, puta per falsos testes, vel per falsa instrumenta. si hæc obijciantur coram executore, vt executio differatur, non est ei facultas de hoc cognoscendi, vt hic dicit: quia sic assumeret partes iudicis, quod esse nõ debet. C. de execu. rei iudic. & vt supponitur. nec sinam debet mandare executionem, sed hæc referre debet superiori: vt hic dicitur, & j. de cri. fal. super eo. Arg. contra hoc habes, q̃ ille executor posset de hmõi cognoscere. 25. q. 2. & si non cognitio. Sol. hoc cap. de mero executore intelligi, qui nullã habet cognitionẽ annexam nisi solam executionẽ. sic intelligitur j. de fal. super eo. Lex dicta intelligitur de illo executore, q̃ habet cognitionem. De hac materia plene tractatur j. de offi. delega. pastoralis. § 42 vers.

† Cap. 8. eod. tit. in 1. cõpilat. Et post von tit. Lateranẽsis Alexan. iij. par. 36. cap. 2. Et vide spectabilem Guidã papæ in quæstione. 84. quæ incipit Ecclesia Lateranẽsis. incipit. & dic vt ibi. Et quæstione remittitur ad istam. q̃ nõ tantum in rem iudicatã tradit Archidiaconus Bottrius in Clementinam. 1. titu. de testib. idem Antonius de Butrio in Clementinam. 1. de rescript. idem Antonius de Butrio in Clementinam. 1. de sententia. & Innocentius in Clementinam. 1. de sententia. cod. tit.

Cum aliquibus.] Hoc cap. potest intelligi duob̃ modis. Primo q̃ loquat in pignore prætorio, puta q̃ prætor vel iudex propter contumaciam rei ponit verbotenus actorem in possessionem rei petitæ, in actione reali, vel aliorũ bonorum ipsius rei in actione personali. Et intellectus litteræ est, q̃ ad caũsandum pignus prætorium, ad hoc vt missus possideat, non sufficit iussus iudicis, sed requirit vt actualiter mittat in possessionem. Et secundũ hunc intellectũ. h. d. in summa. Nõ sufficit ad prætorũ pignus, vt verbaliter det, nisi actualiter fiat missio. Secundo põt intelligi cum possessio aliqua vel proprietas alicuius rei, seu res aliqua adiudicatur actori ture dominij, & reus pro executione vult dare aliquod pignus, & non ipsam rem ipsam in præsenti: hoc casu non sufficit. & secundum hunc intellectum hoc intendit. Non impediret reus sententiam adiudicationis possessionis si sit paratus dare pignora. Et non diuiditur. Abbas Siculus.

Cæter.] Dicitur hic quòd cum alicui adiudicata est possessio, nõ sufficit quòd aduersarius det pignus, sed mittendus est in possessionem, & gaudere debet plena & pacifica possessione. Nota quòd cum alicui adiudicatur possessio, nõ pignora, sed possessionem debet habere.

Pignora.] Sic ff. de consti. pecu. promissor. 9. constitutio. & ff. de pig. act. non est. vbi dicitur, pignus 3 non aliter constituitur nisi ventum fuerit in possessionem. simile ff. de acquir. posses. possideri. in prin. & hoc ideo, ne lites ex iiubus oriantur. ff. de re iudi. l. 4. in 6. ait prætor.

Iator.] Diuiditur, quia in prima ponitur facti narratio. in secunda iudicis dationibi, *Nolentes igitur.* Abbas.

Cæter. Quidã P. noie quandã duxit in vxorem carnali copula subsecuta: tandẽ scandalũ inter eos est exortũ consanguinei mulieris mouerũt q̃nem cõtra virũ, q̃ illa eius nõ poterat esse vxor: & sic studio vtriusque interueniente fuerunt separati minus iuste. Vir prædictus ad cõscientiã rediens, accessit ad dñm Papã, exponens sibi prædicta: vnde mandat iudicibus, quatenus si constiterit eos non fuisse legitime separatos, & ecclesia decepta fuisse, ipsos faciant insimul permanere. Nota, q̃ hic auditur turpitudinẽ suam allegans, sed hoc est propter periculum animæ. Item sententia contra matrimonium lata non transit in rem iudicatam.

¶ *Gl. seq. recitetur per obiectionem & solutionem.*

¶ ¶ *Insinuatione.*] Modo collige ex hoc loco, q̃ in causis in quibus vertitur periculum animæ, potest quis venire cõtra factum suum, vt reuocetur sñia quã ferri procurauit. & si cõstiterit ecclesiã fuisse decepta, reuocabitur sñia. j. eo. cõsanguinei. & 8. de restitb. sicut. & 33. q. 5. c. loci. 8. his ita. in fi. aliàs turpitudinẽ suã allegãs nõ auditur. j. de dona. inter dilectos. & j. de concess. præb. cum super.

Ec 4 a ¶ Reuo-

1 Concor. tit. in 1 post mittit. cum in nota. E. de dãp.

2 Protestãs, quòd in ordinationibus vti eo. tit. 1. vtis enim notatur differentia inter primam præsentã & ordinationẽ. & hic p. Vin. Foan. And. adde Panitan. de Cafris. & Alexand. q. insolenti. 1. ff. de pœnis. sol.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

a ¶ *Renitentem.*] Hæc violentia transiuit postmodum in cõsensum per carnalem copulam subsecutam. j. de sponsa. ad id.
b ¶ *Aetatis.*] Et hoc cõdicit ei quod præmisit de carnali copula, & sic fuit allegatio, & ex alia causa fuit matrimonium separatum.
¶ *Glossa seq. distinguit, aut fertur sententia contra matrimonium, aut pro matrimonio, & tunc aut subest impedimentum, aut non.*

c ¶ *Permanere.*] Non obstãte snia prius lata: quia contra matrimoniũ non currit præscriptio. 33. q. 5. quod Deo. etiam si ab illa snia non fuit appellatum: quia snia lata contra matrimonium non transit in rem iudicatã, quin reuocetur snia qñcumque error sententiæ detectus fuerit, vt hic patet. & j. de frigi. & malefi. fraternitatis. 35. q. 9. graue. & ca. loci. §. his ita. Sic nullo tractu tẽporis matrimoniũ cõfirmatur in gradu prohibito cõtractum. j. de cõsangui. non debet. Et quod dici consueuit, sententia contra matrimoniũ nõ transit in rem iudicata, verũ est, vbi bene coniuncti indebite separantur, quia quos Deus cõiunxit, homo separare non potest: & ideo quãdocumque contrarium legitime constiterit, sententia retractabitur: idẽ est cum in gradu prohibito aliqui sunt coniuncti, vel aliquo alio perpetuo impedimento: quia nullum est ibi matrimoniũ, vnde nullus consensus potest matrimoniũ inducere inter eos. Sed vbi sententia fertur pro matrimonio, vbi nullum subest impedimentũ, si ab ea non fuerit appellatum, transit in rẽ iudicatam: quia iudicatis acquieuisse videtur. j. eo. quod ad consultationem. vnde postea non audietur, immo compelletur alter alteri adhærere.

¶ eod.

Cap. 10. eod. tit. in 1. compil.

proponentes, quòd mulierem inuitam & renitentem [a], nec ætatis [b] aptæ matrimonio existentẽ, duxisset vxorem: & quoniam idem vitã cupiebat agere dissolutam: demum vtriusque studio interueniente, fuerunt minus rationabiliter separati. ¶ Nolẽtes igitur matrimonia canonice contracta, leuitate quadam dissolui: Mãdamus, quatenus si vobis cõstiterit eos per iudicium ecclesiæ non fuisse legitime separatos, ecclesiamque deceptam, ipsos † faciatis sicut virum & vxorẽ insimul permanere [c].

¶ Idem T. & clericis Sanctæ Anastasiæ Veroñ.

¶ *Retractatur sententia prætextu iniquæ consuetudinis lata contra ecclesiã.*

CAP. VIII.

CVm † causa quæ vertitur inter vos, & G. & A. laicos, super domo quadam eis ab archipresbytero vestro vendita, ad examen I. Apostolicæ sedis legati delata fuisset, post appellationem ad nos interpositam, & receptas inducias, quoniam infra terminum tibi fili T. ad eam prosequẽdam præfixum, iter non arripueras [d], contra te sententiam proferens, memoratis G. & A. prætaxatam domum secundum Veroneñ. ciuitatis consuetudinem adiudicare curauit. Deinde cum causa fuisset ad nos per appellationem delata, Brixieñ. episcopus delegatus à nobis, sententiam contra vos (spreta forma cononum) secundum eandem consuetudinem sicut præfatus legatus fecerat, promulgauit [e]. ¶ Nos autem considerantes, quòd licet vsus vel consuetudinis [f] non minima sit auctoritas, numquam tamen veritati, aut legi præiudicat [g], præscriptam sententiam reuocauimus: & vos ab impetitione absoluentes illorum †, vobis & ecclesiæ vestræ domum adiudicauimus supradictam †.

¶ Idem Eboraceñ. archiepiscopo.

¶ *Sententia iniqua retractatur per superiorem, licet causa fuerit appellatione remota commissa. Si autem continet manifestam iniquitatem, est nulla. hoc dicit intelligendo, quòd ponat duos casus.*

CAP. IX.

INter † cæteras: & infra. ¶ Itẽ cũ aliqua causa appellatione remota committitur, & sententia fertur iniqua, eam euacuari [h] oportet: nec ei debet stari, si iniquitatem contineat manifestam [i].

¶ Clemens tertius.

¶ *Sententia lata contra absentem non contumacem in causa matrimoniali nõ valet. h. d. intelligendo, quòd hæc mulier non fuit contumax. Panor.*

CAP. X.

TEnor † litterarũ tuarũ ostendit, quod cum inter R. & M. mulierem quæstio matri-

citatus peremptorie non venisset. j. de appellatio. sæpe contingit. quia perinde est, ac si non appellasset. j. de appellat. cum sit Romana. vnde in hoc non peccauit iudex. Ber.
e ¶ *Promulgauit.*] Ecce hic obtinuit consuetudo bis in contradictorio iudicio: ergo debuit valere. ff. de leg. cum de consuetudine. & j. de verb. signi. abbate. Sol. hæc cõsuetudo fuit cõtraria iuri, & mala in præiudiciũ ecclesiæ, & ideo non fuit seruanda: vnde ad vltimum cassatur sentẽtia; alias si bona fuisset consuetudo, seruaretur. s. de eo, qui mit. in pos. cũ venissent. Forte talis erat consuetudo illa [1], q si quis emit à prælato ecclesiæ solo, tenet venditio, licet non probet pretium in vtilitatẽ ecclesiæ versum esse contra illud 10. q. 2. hoc ius porrectum. 12. q. 2. sine exceptione.
f ¶ *Consuetudinis.*] Sic 11. dist. consuetudinis. & s. de cõsue. c. vltim. vbi exponitur hæc auctoritas.
g ¶ *Præiudicat.*] Verũ est, q consuetudo non præiudicat legi nisi sit rationabilis & legitime sit præscripta: nam tũc bene præiudicat legi. s. de consue. cap. vlt. vbi plene de hac materia dicitur. & hæc consuetudo non fuit rationabilis, nec pscripta. Ber.
INter cæteras.] Potest intelligi vario modo, & per consequens vario modo summari. dñs An. summat sic. Sentẽtia continens in se manifestam iniquitatẽ retractatur non obstante, q causa fuerit appellatione remota cõmissa. Hæc summatio est vera in se secundum vnum modũ intelligendi. Sed secundum vnum alium intellectum notabiliorẽ summatur sic: Nulla est sententia continens manifestam iniquitatem. Abbas.

1 Secundũ Tan. q. cõ dixit talem cõsuetudinem esse in multis ciuita. Lõbar. indistĩcte pro statuta. & forte sit q. de for. cõ. 1. lib. quod hic no. Eg.

† tantum.

† sæpedictam.

† Cap. 17. tit. de appellat. in 1. cõpilatione. Et vide in tit. C. de appellatio. quæ videtur contraria adde glossam & doctores ibidem.

† Cap. 5. eo. tit. in 2. cõpilatione.

CVm causa.] Prima pars ponit factum. Secunda diffinit: ibi, *Nos autem.* Abb. Siculus.
CASVS. Archipresbyter cuiusdam plebis vendidit quandã domũ sine consensu capituli G. & A. laicis, qui occasione huiusmodi venditionis corã legato Apostolicæ sedis petierũt domũ illam sibi adiudicari: Quidam canonicus illius plebis T. nomine, apparuit pro capitulo ad defensionem domus, dum causa illa tractaretur, ille T. appellauit ad sedem Apostolicam: legatus statuit terminũ appellanti ad iter arripiendum ad Apostolicam sedẽ: sed quia ille infra terminum sibi præfixum iter non arripuit, prædictus legatus tulit sententiam contra dictum T. adiudicans domũ illam laicis prædictis, secundum consuetudinem Veroñ. ciuitatis: a qua snia fuit appellatum: & appellationis causa commissa fuit epo Brixieñ. qui legati errorem secutus, contra formam canonũ legati sniam confirmauit, & iterũ fuit appellatũ: Papa diligenter examinato negotio, licet vsus vel cõsuetudinis non minima sit auctoritas, numquam tñ legi, aut veritati præiudicat: & ideo Papa prædictam sniam cassauit, plebem prædictã absoluens ab impetitione illorũ laicorum, & domum illam eidem ecclesiæ adiudicans. Not. q si quis infra terminum sibi statutum appellationem non prosequitur: iudex post terminum in causa procedere debet. Item sententia lata contra canonum formam non valet. Item cõsuetudo, licet magnę sit auctoritatis, non tamen legibus aut canonibus præiudicat.
d ¶ *Arripueras.*] Ex quo aliquis non prosequitur appellationẽ infra terminum sibi præfixum, ex tunc iudex procedere potest, tamquã

CASVS. Aliqua causa cõmissa est appellatione remota: iudex tulit sniam iniquam contra ius scriptum, vel exprimendo errorem in snia: talis snia non tenet, cum iniquitatem contineat manifestam. Nota sententiam contra ius scriptum latam, nullam esse.
h ¶ *Euacuari.*] Cum sentẽtia tenuerit, & appellatum fuerit ab ea. vel euacuetur de facto, cum est nulla. sim. j. de rebus ec. non alie. si quis Presbyterorum.
i ¶ *Manifestam.*] Puta quia lata est contra ius scriptum, [4] scilicet cõtra leges vel canones. s. eod. cap. 1. ita q in ipsa snia continebatur error. 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua. versi. item si snia contra ius scriptum. & j. de confir. examinata. & j. de sent. excom. per tuas. & hic in fi. & ita ipso iure nulla est talis sentẽtia: vt s. eo. ca. 1. vbi de hoc. Aliud est cũ lata est cõtra ius litigatoris: quia tunc trãsit in rem iudicatã, nisi fuerit appellatum. j. eo. cũ inter vos. Et si per iniuriã iudicis damnatus fuit, poterit agere contra iudicem, qui fecit litem suam ad interesse. ff. de iudi. filiusfamilias. & ff. de euict. si per imprudentiam [5]. & j. de emptio. & vend. c. vlt. & infamis efficitur. C. de pœna iudicis, qui male iudi. l. 2. Ber.
TEnor.] Istud cap. potest intelligi, q snia hic lata cõtra mulierẽ tenuit: quia contumaciter absuit, & tunc idem in effectu dicit quod c. lator. s. eo. ideo summa vt ibi. Cõmunis diuisio. Secunda: ibi, *Ideoque.* Abb. Siculus.
CASVS. Inter R. & M. mulierem quæstio matrimonij vertebatur, quæ commissa fuit episcopo Theatino: Iudex absente muliere dictum R. ab impetitione ipsius absoluit: mulier hoc audito

4 Vide in d. summa leg. in glo. pe. & vlt.

5 Adde poena. j. eo. cũ eterni lib. 6. Ioan. And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

dito causam impetrauit committi iudici præsenti, vt de causa illa cognosceret, & fine canonico terminaret: Iudex vocauit dictum R. ille infirmitate præsenta non venit, sed nocte sequenti cum alia contrayit, propter quod iudex ipsum excōicauit. Ille postmodū cōparuit, & fuit absolutus, ostendens sententiam prædicti episcopi qualiter à muliere præ-
dicta fuerat absolutus: nihilominus mulier obferebat testes per quos probare volebat, q dictus R. eam despōniaue rat: iudex dubitauit qd facere debeat? Consultus Papa rndet, q non obstante illicita absolutione, quam fecit epūs in causa procedat, præcipiens dicto R. sub pœna excōicationis, ne ad eā quam superduxerit, accedat, donec causa ista fuerit terminata.

Nor. quòd sententia lata ℨ absentem, nō cōtumacem, non tenet, & citra appellationē rescindit. Item sententia quæ nulla est, obstat agenti. Item argu. quòd alig̃s priuatur iure suo sine culpa sua.

a ¶ *Infirmitate.*] quod si verum fuisset, iusta erat excusatio. ℨ. de prouara. querelam. & 5. q. 3. si ægrotas. immo nec tunc res iudicata censetur. ff. de re iudi. quæstiū. 2. & 2. rubr. nec mandata ista est sententia executioi infirmitate prætenta. ff. de iudi. si prætor. in fine. b sed hoc falso allegabat, vt bene declarat sequentia.

b ¶ *Promulgasti.*] et me rito tanquam ℨ contumacem, cum ex facto sequenti appareat, q malitiose prætendebat infirmitatem, & ita senquens præsumptio elidit primam. ff. de in iure. rest. diuus.

¶ *Gio. seq. duplicitер exponit subarrationem.*

c ¶ *Subarrasset.*] i. fidem consensus de præsenti dedisset: talis si loqueretur de consensu de futuro, non mandaret Papa vtrum separari ab illa, cum qua postea contraxit per verba de præsenti: quia sic soluta erant priora sponsalia. ℨ. de spon. c. pen. & vlti. & ℨ. de ma. ℨ. contra. inten. ecc. c. 1. & 2. & est vulgare loci illius. sic 27. q. 2. si quis vxorem. Vel potest dici, q subarratio sit per immissionem annuli interueniente consensu tacite vel expresse: vt hic dicit. Et dic tacite, vt in muto; expresse, vt in loquente: & stabitur huic subarrationi, quamuis nihil dicat, quandiu ℨrium non probabitur; quia præsumitur pro matrimonio. arg. 27. distin. quod interrogasti. 30. q. 5. nostrates. & c. fœminæ. nihil enim interest an facto vel verbo quis declaret voluntatem suam. 43. dist. c. 1. & 41. dist. c. 1. & de pœni. dist. 1. in actione. & infra de pœn. & remiſ. omnis vtriusq. 9. vlum. & ff. de legi. de quibus. nisi probet se animo non contrahendi id fecisse. arg. 22. q. 2. quod ait. & ff. de actionibus & obligationibus. obligationum substantia.

d ¶ *Absolutione.*] facta ℨ mulierem absentem, vt superius patet. & ita sententia lata ℨ absentem non cōtumacem nulla est in quocunque negotio: quia ea non obstante citra aliquam appellationē cognoscitur de causa: & hoc probatur 3. q. 9. caueant. omnia absente reuera, absens & si citatus esset aliquis ad sententiam, & iusta de causa impeditus venire non posset, reuocatur sententia. ℨ. eo. cū Bertholdus, alias si fuisset contumax, non reuocatur. 24. q. 3. de illicita. ℨ. quæstio. 9. absens. ℨ. nisi. & in Auth. vt omnes obed. iudi. ℨ. si vero neque. coll. 2.

e *Glo. seq. obijcit & soluit.*

e ¶ *Accedat.*] Sed qualiter mulier illa secunda priuatur iure suo ante finem causæ, ℨ illud ℨ. vt lite pendente. laudabilem. & 3. q. 4. nonmonii verteretur: & Theatino episcopo commissa fuisset: idē eundem R. muliere absente, ab impetitione ipsius absoluit. Cæterum eadem mulier à nobis ad te litteras impetrauit, vt de causa cognosceres, & eam fine debito terminares: & infra. ¶ Dictus vero R. à te vocatus ad causam, infirmitate a prætenta † non affuit: sed quia nocte sequente aliam sibi copulare præsumpsit, in eum excommunicationis sententiam promulgasti b: a qua postmodum absolutus ad te veniens, ostendit litteras episcopi memorati, quibus eum ab inquietatione ipsius absolutum fuisse patebat. Quia igitur mulier suos testes offert ad probandum, quod idē R. eā de sponsationis annulo † publice subarrasset. c: tu quid super his agere debeas, postulas edoceri. † Ideoque inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd (non obstante illicita absolutione d, quam episcopus fecit) in causa procedas: eidem R. sub pœna excommunicationis arctius interdicens, ne ad eam quam superinduxit accedat e, priusquam fuerit causa decisa.

¶ Idem.

¶ Sententia diuortij in causa matrimoniali rite lata ad solam coniugis confessionem asserentis contrarium, non

ne? Sol. cum aliquis cum aliqua contraxit in facie ecclesiæ approbante ecclesia, si postea matrimonium accusetur, locum habet illa decre. laudabilem. & similia alia iura. sed cum aliquis contrahit li te pendente cum aliqua, vel contra prohibitionem ecclesiæ, tunc lo cum habet quod hic dicitur. & ℨ. de matr. cōtracto ℨ inter. eccle. c. 1. & vlt. quia cum res facta est litigiosa, non debet in aliam transferri personam. 12. q. 2. 1. q. res. C. de litig. l. vlti.

¶ Cap. 6. ex dic. in 2. comp. lasci. Et par. vitio hic Gaillemus Papa.

APPARTO. Sed quomodo dici potest litigiosa quæ finita erat per sententiam, à qua non fuerat appellatum, vt in princ. dicit Host. q hoc inducit citatio viri facta antequam feciundam deliberasset. & ideo dr iis pendere, & quasi litigiosa esse. de appel. suggestum. de offi. delega. licet. non obstante quæ hoc casu non transit in rem iudicatam, vt supra dictū est. facit cle. vt lit. pend. cum lite.

¶ Dicto, sed, dicit, in partibus an ipsa exemplaribus.

Onsanguinei.] Idem dicit quod decretator. ℨ. eod. u. Communis diuisio. secunda: ibi, *Fraternitatis*. Abb. CASUS. Quæsta mulier contraxit matrimonium cum quodam viro: Tandem consanguinei eiusdem mulieris accusauerunt matrimoniū, dicentes, q ipsa nō poterat esse eius vxor cū esset cōmater ipsius: quo probato sententia diuortij lata fuit: post sententiam latam mulier confessa est ep̄o loci, q in veritate ante sententiam eius commater non fuerat, sed post separationem, cōpaternitatem cum eo contraxit, & postmodum cum alio contraxit: quæritur fuit à Pa-

¶ Et hinc presumitur cōtractum matrimonium, de quo vide p. felinum in c. illud. super his de prob. sumpt. vbi late tractat ex quibus matrimonium probari possit. adde Lapi allegation. 38.

¶ Quod si dubitatur de infirmitate an excusemina tur medio? ad ægroti. C. de re mil. l. fi. vel. lib. 12. secundum Gof. & Ioan. And.

¶ Ibi nihil Interest an diffugio. Pomeius vo diffugit dicit declaranda retius ipsis & alibi.

¶ Cap. 2. ex tit. in 6. compilat. Et de matrimonia huius cap. vide Rebuffum & Ancharanum consil. 41. incipiente ista decisionis puncto. & Lam bertinum tract. de iure patron. lib. 1. parte 14. § 1. art. 8.

¶ Facit ad hoc tit. l. filium. cum nat. ff. de iudi. qui sui vel alii. iur.

¶ Innocentius iij. archidiacono & sacristæ Magalonen.

¶ Si Papa contra pronunciationem suam confert beneficium, hoc tacito: surreptitia dicitur collatio, & non tenet.

CAP. XII.

CVm † olim Magalon. episcopus P. de Castro nouo ad vacantem archidiaconatū eiusdem ecclesiæ nominasset, præposito, vt nullus ibi (nisi pa quid suis esset? Et ipse rndet, q per solam mulieris confessionē non est à sententia recedendum per iudicium ecclesiæ promulgata, nisi legitime in contrarium probaretur. Not. q per confessionē alterutrius coniugum à iudicio ecclesiæ non recedit ur. Item quandocunque constiterit ecclesiam deceptam fuisse in causa matrimonij, sententia ℨ matrimonium lata reuocabitur.

f ¶ *Legitime.*] quo ad ordinem iuris, non quo ad veritatem.

g ¶ *Rationabiliter.*] & illud referas quo ad ordinem tantum.

h ¶ *Probaretur.*] per legitimos & idoneos testes, & non per illos qui primum fallum tulerunt testimonium: cum periuri sint. ff. de testib. sicut. sic ℨ. eo. lator. vbi de hac materia. nam ad confessionē mulieris & etiam viri non reuocatur ista per ecclesiā lata secūn dum ordinem iuris, sicut nec ad eorum confessionem matrimonium separatur. insta de eo qui cog. consang. vxor. fuæ. super eo. ℨ Ber.

Vm olim.] Prima pars narrat factum, secunda diffinit: ibi, *Nos igitur.* Abb. 25.

CASUS. Vacante archidiaconatu Magalon. eps Magalon. nominauit P. de Castro nouo ad ipsum archidiaconatum: præpositus eiusdem ecclesiæ inhibuit, ne aliquis institueretur ibidē, nisi prius duplici voce sibi concessa, & ne ℨ fieret, appellauit: sed eps dictū P. per annulum de archidiaconatu inuestiuit, & præpositus alium nominauit: propter qđ procuratores vtriusq. partis ad sedem Apostolicam accesserunt: Celestinus intellecto negotio cassauit: quicquid factum fuit ab vtraque parte, pronūcians 9. scriberet aliquibus, vt tam epūm quam præpositum & alios mouerent ad ordinandum archidiaconatum concorditer: quod si non faccrent, ipsi executores archidiaconum ordinarent: post hoc idem Celestinus contra pronunciationem suam archidiaconatum ipsum contulit G. qui nondum promotus erat ad diaconatus officiū, circumuētus vt dicebatur,

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

dicebatur, ꝓcuratore eſſi ignorante in curia exiſtenti: Tandem negotiũ iſtud delatũ fuit ad Innocentiũ: ipſe vero volens prædeceſſorũ ſuorũ veſtigiis inhærere, dicentium, ſi ſam Romanæ ſedis, cum aliquid ſubrepti eſt, poſſe in melius commutari: qđ de prædicto G. factũ fuit, in irritum reuocauit: & ei, licet abſens exiſteret, filentiũ imponendo, cũ de ſubreptione liquido conſtitiſſet, non obſtante donatiõe, quã à dicto eſpo in eluſionẽ ſedis Apoſtolicæ ꝛ de G. dꝫ recepiſſe, mandans capitulo Magaloñ. quatenus ꝑdictũ archid. in concordia eorũ qui præſentes in eccleſia fuerint, ordinare procurent. Nor. q ſemẽtia Romanæ ſedis proprer ſubreptionem reuocatur. Itẽ ea q̃ per ſubreptionem fiunt, debent in irritũ reuocari. Item ꝫ abſentem proceditur in his quæ per ſubreptionem commiſit.

a ¶ *Duplici ſibi voce.*] Forte hoc dicebat ſe habere de ꝓſuetudine ratione dignitatis, vnã ratiõe ꝓpoſituræ, & alia ratione canoniæ: ſed nõ vꝫ q̃ pp pluralitatẽ ſtipendiorũ plures habeat voces, cũ vox vni potior ſit: qui à quãm alteri rõne dignitatis: ſicut in teſtibus. ſ. de teſt. in pſentia. vel aliquis forte cõmiſerat ei vices ſuas, qđ licet hoc ſit tenore illius conſtitutionis. ſ. de ele. quia ꝓpter. b ¶ *Ad diaconatus.*] Hæc allegatio non valebat: ſi erat ſubdiaconus. ſ. de æta. & quali. c. præterea. & cap. à multis. ſed aſſumit illam non cauſam vt cauſam. ſ. de electione. cauſam quæ.

1 Ter. eſt ſimilis l. 1. cõſtit. ff. de adop.

2 Secundũ anuq. cano. valebat 40. dꝫ. c. 3. in An.

¶ *Glo ſeq. not. arg. cꝫ objici. ponit opi. lo. quam reprobat. demum ſoluit.*

c ¶ *Circumuentus.*] Nota ꝙ præſumitur circumuentus qui mutat interlocutoriã ſuã, quã tũ cum in prætudicium alterius partis inique interloquitur, mutare debet. ſ. de ap. cũ ceſſante. vbi de hoc. Itẽ vꝫ ꝙ ſi aliquis impetrat occulte literas, cũ aduerſarius eſt præſens. ꝙ non valeant tamquã tacita veritate impetratæ. ſ. de reſcri. cæteri. arg. ſ. quia licitũ eſt cuilibet vigilare pro cõmodo ſuo, licet in hoc alteri prætudicetur. ff. de his quæ in frau. cred. pupillus. & C. depoſi. l. vlt. Sed quare tenebatur quærere aduerſarium, cũ eius factũ caſſatũ ſuerit? Io. dixit ꝙ forte ideo, ꝙ erat conſtitutus procurator ad reuocandũ caſſationem. hæc non eſt ratio, ſed hæc potuit eſſe, quia cũ Papa pronunciaſſet, ꝙ ſcriberet aliquibus, ꝙ monerent eꝑm & capitulum, vt eligerent iam intereat ei & canonicorũ, ne aliquæ litteræ in ſ̃rum impetrarentur: & ideo videbatur, ꝙ procurator illorum debuit requiri. Vel illa fuit potior cauſa: quia ille in impetratione litterarum tacuit de pronunciatione dñi Papæ: quã ſi dixiſſet, non habuiſſet literas, quin feciſſent mentionẽ de illa pronũciatione: & ſic circũuenit Papã. Sed ꝙ aliquis teneatur requirere aduerſarium ſuum non eſt verũ, immo ſibi imputet ꝙ nõ ꝫdixit in audientia, in qua debuit eſſe quando litteræ tranſiuerunt. d ¶ *Donationis.*] Hæc forte potuit eſſe, quia fecit ſibi concedi ipſe G. archidiaconatũ ab eꝓ poſt conceſſionem ſibi factam à Papa, vt ſic obtineret archidiaconatum potius per epiſcopum, q̃ per Papã: & ideo dicit, in eluſionem domini Papæ.

¶ *Glo ſeq. alleg. vnam concor. ſignat vnã contrarium: & triplicitер ſoluit.*

e ¶ *Abſenti.*] ſic ſ. de ele. dudum 1. arg. ꝫ. ſ. vt lit. non conte. c. 1. vbi lite non conteſtata non proceditur ꝫ abſentẽ. Sol. poteſt dici, ꝙ hic fuit lis conte. vt dicunt quidã. ſed ex littera nõ colligitur: vel hic fuit citatus vel expectatus. Vin. arg. ad hoc ſ. de do. & contu. cũ olim. & ſi fuit citatus & noluit venire, recte potuit procedi ꝫ eũ lite nõ conteſtata: q̃a de electione prælati agebatur. ſ. vt lit. nõ contẽ. ꝙ. ſ. porro. vel q̃a Papæ conſtitit de ſubreptione: 3 ergo ei abſenti licet nõ citato ꝓponit ſilentiũ ꝓp fraudẽ ſuã, q̃a decipit Papã.

3 Idẽ not. ff. q. 3. ve. mia. 19. Aa.

f ¶ *Subreptione.*] quæ per ſubreptionem fuerunt impetratæ, valere non debẽt. ſ. de electio. cum dilecti. & 3 5. q. 9. ſententiam.

¶ *Glo ſeq. recitetur per duas obiectiones.*

g ¶ *Preſentes.*] immo & abſentes vocandi ſunt, ſi commode vocari poſſunt. ſ. de electi. q̃ ſicut. & c. quia propter-niſi cõſuetudo eſſet in ſ̃riũ, ꝙ abſentes nõ vocarẽtur. ideo forte dicit, qui ꝑſentes fuerint. & qđ dicit, ſũm veſtrũ, vel nationis partis, ſuppleꝫ q̃a qđ maior pars & ſanior facit, valet, & canoniciũ reputatur. ſ. de ele. quia ꝑp. ſ. de his q̃ fiã ma. pa. ca. 6.

4 Conuen. l. & ſuum. l. 2. cod. l. fin. ff. de fund.

Vide Bar. tolum. in l. qđ iuſſit. in fine. ff. de in ius vocando.

Vm inter vos.] Prima pars narrat ꝓceſſum, & iura vnius partis. Secunda diffinit, diffinitiõis cauſam præmittens: ibi, Quamuis. Abbas.

CASVS. Inter abbatem & conuentũ Sancti Zenonis Veronen. ex vna parte, & archipresbyterum & clericos Sãcti Procũli ex altera, ſuper ſubiectione ipſius ecclefie quæſtio vertebatur: partibus in præſentia dñi Papæ conſtitutis, ꝓponebatur ex parte monaſterij, quòd eccleſia prædicta monaſterio debet ꝑpetuo iure ſubeſſe, in inſtitutione videlicet, deſtitutione inueſtitura archipresbyteri, & eius fidelitate, & aliis per quæ plena ſubiectio declaratur. Ad hæc probanda pars monaſterij inducebat inſtrumentũ publicum conceſſionis ꝑ. quondã Veronen. epi. quam cõceſſionem T. ſucceſſor illius confirmauit: Induxit etiam priuilegia Romanorũ pontificũ & Patriarchaꝝ Aquilegien. quorum vnus de ſubiectione plenaria, in priuilegio ſuo euidẽter expreſſit: Allegauit inſup, ꝙ olim inter abbatẽ Sancti Zenonis & archipresbyterũ Sancti Procũli & fratres ipſius, orta fuit quæſtio de obedientia manuali & fidelitate: ſed illi ad hæc duo ſe teneri negabãt, & ſup his teſtes induxit fuerunt: Tandẽ ꝑfatus T. Veronen. epũs ſententialiter diffinitiuit, ꝙ archipresbyter vel dimitteret eccleſiam, aut faceret eidẽ abbati obedientiam & fidelitatem, ſm ꝙ quidã Cardinalis olim iudicauerat, cuius ſniam epũs fuit ſecutus, & à ſnia epi appellatũ non fuit, & ſic in rem tranſiit iudicatam: Ex parte aduerſa ꝓponebatur, ꝙ prædicta donatio non valebat, & ita per conſequens nec priuilegia confirmationis ipſius conceſſionis. Dñs Papa his & aliis auditis & intellectis, dicit: quamuis non ſit multum inſiſtendum inſtrumento donationis, nec cõfirmationis, vel priuilegiis, quæ ab ipſa donatione cauſam & originem habuerunt, tñ conſideranda eſt quantum ad ipſos litigantes ius ex ſententia factum fuit ex quo ita fuit in rem iudicatam, eriam ſi ꝫ ius litigatoris lata fuiſſet, cum lata non fuerit ꝫ ius conſtitutionis expreſſe, veritate geſtorũ ſermonibus præualente, i. ſententia prædicti epi lata pro abbate, præferẽ aliis quæ inducebat abbas pro ſe, quæ parũ faciebãt, cum donatio illa non valuerit, quæ ſententia præſumitur rite latam diſſiniuit Papa ꝙ archipresbyter ſancti Proculi, qui pro tempore fuerit, præſtet obedientiam & fidelitatẽ abbati ſancti Zenonis. Nor. ꝙ ſententia à qua non eſt appellatum, tranſit in rem iudicatam, & facit ius inter partes, i. declarat. Item ſi principale non tenet: necalia omnia quæ ab ipſo cauſam & originem acceperunt. Itẽ licet ſententia lata fit ꝫ ius litigatoris, à qua non eſt appellatum, tenet: ſi lata eſt ꝫ ius cõſtitutionis expreſſe, nulla eſt: nec eſt neceſſe appellare ab ipſa. Item veritas geſtorũ ſermonibus præualet. Et põt hic ſumi illud generale: Plus valet qđ in veritate agitur, q̃ qđ ſimulate concipitur. Item ſemper præſumitur pro ſententia donec in contrarium oſtendatur.

5 Cap. 1. eo. tit. in cõmpilat. Et de hac iudicati ſententia lata contra ius Iuriſdictionis vacantis. Vide Felinum in cap. cum dilecta. de iudic. & adde Bar. in l. penult. ff. de mil. & iurif.

h ¶ *Pleno iure.*] in ſpiritualibus & temporalibus. 16. q. 2. viſis. & 3. de priuileg. quoniam per conſeſſionem.

2 ¶ *Similibus.*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

a ¶ *Similibus.*] Et ita abbas huiusmodi iura episcopalia possidere in ecclesiis poteſt, & præscribere. ſ. tit. proxi. auditus. & c. cū olim.

b ¶ *Teſtimonio.*] Alias non valeret: quia patriarcha vel archiepiscop' in diœcesi ſuffraganei ſui nihil diſponere poſſunt, niſi quatenus canonicus illis concedunt. ſ. de excel. prela. fruc vnire. & ſ. de offi. ordi. paſtoralis. vbi de hoc. & c. Romana. & ſ. q. 3. conqueſtus.

¶ *Glo ſequens allg. vna concor. ſignat contrarii, & ſoluit.*

c ¶ *Sua vice.*] Poteſt enim quis ſubſcribere per ſe, vel per alium ar. ff. de adm. tu. ita tamē. ſ. geſtiſſe. argum. C. de teſta. hac conſultiſſima. in prin. ſed illud eſt cū ipſi ſciunt ſcribere. ſic etiam cum alieno annulo poſſunt ſignare teſtamentum. C. eo. ſi vnus. d ¶ *Cardinalium.*] qui delegatus fuit ad cauſam, ſed forte fuit appellatum ab ipſo.

e ¶ *A quo.*] Hic 1 corrigitur textus decretalis, quia ibi eſt littera regiſtri: *A quo fuerat iudicatum, quod vel archipresbyter eccleſiam dimitteret, aut abbati obedientiam repromitteret*: *credens etiam quòd testes nova depoſuerint coram eo, qui de fidelitate manifeſta protulerunt testimonium, idem & ipſe ſententialiter diffiniuit.*

f ¶ *Donationis.*] quia donatio non valebat, quæ non fuit facta ſecundum formam iuris. 12. q. 2. ſine exceptione. ſ. de donatio. paſtoralis. & ideo confirmationes vel priuilegia, quæ illam donationem confirmabant, non valebant: quia ſi principale non tenet, nec acceſſorium. ſ. de fide inſtr. inter dilectos. & C. de legi. non dubitatum.

g ¶ *Ad litiganter.* ſecus quo ad alios. C. de exceptio. pro portione. & ſ. eod. cum ſuper. & ſ. eod. de teſtib. veniens 2. & ſ. eo. C. pen. niſi in caſibus in cauſa filiationis. ff. de liber. agnoſcen. l. 1. ſ. vlt. & duabus legibus ſeq. Item in cauſa teſtamentaria. ff. de inoffi. teſta. qui repudiantus. & l. poſthumus. ſ. 1. in cauſa liberali. ff. de ſtatu ho. ingenuum.

h ¶ *Iudicatam.*] hoc eſt poſt decem dies. ſ. eod. quod ad conſultationem. & ſ. eo. cum dilecti. in fin. & 2. q. 6. ei qui. ſ. diffiniitiua. ff. de condi. indeb. eleganter. ſ. 1. vnde poſſea retractari per appellationem vel ſuppliticationem non poteſt. Lau.

i ¶ *Contraxus conſtitutionis.*] Illa enim nec tranſit in rem iudicatam: nec eſt neceſſe appellare ab ea. 2. q. 6. ſ. diffiniitiua. & ſic intelligo quando in ſententia error exprimitur: vt ſ. de ſent. excom. per tuas. & ff. de appel. ſi expreſſum. & ſ. eo. inter cæteras. vbi de hoc. & c. 1. & in ſ. diffiniitiua.

k ¶ *Sermonibus prævalente.*] Forte hoc ideo dicit, quia res aliter fuit narrata quàm geſta 2. ſic ff. de re iudi. actorum. & veritas rerum errore geſtorum non vitiatur. ff. de offi. præſi. illicitas. ſ. 1. hoc vult cordabant ſententiæ. Senſus huius litteræ talis eſt: ſententia hic appellatur veritas geſtorum: quia res iudicata pro veritate accipiebantur. ſ. donationes, priuilegia, cōfirmationes ſuper donatione, quæ nihil valebant: & ita veritas geſtorum. i. inita quæ lata fuit autoritate, letaniis, & aliis ſimilibus *, per quæ plena ſubiectio declaratur: ad quod probandum inſtrumentum publicum cōceſſionis B. quondam Veronenſis epiſcopi, pars veſtra in mediū producebat: quam conceſſionem ſucceſſor eius T. † ratam habuit, & etiam confirmauit. Super his quoque tam Romanorum Pontificum, quàm patriarcharum Aquilegien. priuilegia & confirmationes induxit: quorum vnus de ſubiectione plenaria, in priuilegio ſuo euidenter expreſſit, quod ſub teſtimonio [b] R. † quondā Veronen. epiſcopi, qui eiuſdem ecclēſiæ archipreſbyter extitit, factum fuerat & completum, & in eo a Priore ſancti Zenonis mandauit ſua vice * ſubſcribi. Adiecit etiā pars veſtra, quod † inter B. quondam abbatē eiuſdem monaſterii, & ſancti Proculi archipreſbyterum & fratres ipſius, procedente tempore de fidelitate & obedientia manuali, controuerſia fuit exorta, ad quæ duo illi ſe dumtaxat teneri negabant, & ſuper his teſtes produci fuerunt. tandem prætatus T. Veronenſ. epiſcopus quendam Cardinalē [d] ſequens, à quo * idem fuerat iudicatū, quòd vel archipreſbyter dimitteret eccleſiam, aut abbati obedientiam repromitteret, ſententialiter diffiniuit: cuius ſententia (cum nulla fuerit appellatione ſuſpenſa) in rem tranſit iudicatā † & infra. ¶ Quāuis forte dicto inſtrumento donationis [f] non ſit plurimum intendum, nec confirmationibus vel priuilegiis, quæ de ipſo cautam & originē acceperunt: attendētes tamen quod quantum ad litigantes [g] ipſos, ius ex ſententia factum fuit, poſtquā in rem tranſiit iudicatam [h], etiam ſi contra ius litigatoris lata fuiſſet: cum contra ius [i] conſtitutionis expreſſe lata nō fuerit: veritate geſtorum ſermonibus [k] præualēte, quæ præſumitur † rite per omnia celebrata: diffiniimus, vt archipreſbyter ſancti Proculi, qui pro tempore fuerit, fidelitatem & obedientiā præſtet abbati ſancti Zenonis.

¶ Idem Canonicis Nouarien.

¶ *Sententia contra actorem lata nihil iniqua continens, venit in causa appellationis confirmanda, licet per attestationes videatur pro actore fuisse probatum: dummodo pro sententia concurrant præsumptiones, de quibus hic in littera. & secundum hunc intellectum est hic casus singularis valde.*

CAP. XIIII.

CAuſam † quæ inter vos & A. clericum ſuper præbenda Nouarien. eccleſiæ vertebatur, Laudenſi epiſcopo de conſenſu † partium commiſimus terminandam: qui pro vobis contra dictum A. diffiniitiuam ſententiā promulgauit: à qua fuit ad noſtram audientiā appellatum: & infra. ¶ Licet ex parte ipſius A. fuiſſet propoſitum, quòd contra formā mandati † noſtri, dictus epiſcopus ſententiam promulgauit, ſicut per atteſtationes nitebatur [m] probare: quia tamen iudicis tam confirmauit. Nota, q̄ qui appellat à ſententia, probare debet ſniam eſſe iniuſtam. Item iudex non debet ſemper animum ſuum alligare ad vnam ſpeciem probationis tantum: ſed omnia quę coram eo acta ſunt, debet diligenter conſiderare, & ex his omnibus animum ſuum informare, & ſecundum hoc ferre ſententiam. Item ſententia nihil iniquum continere debet.

¶ *Glosa ſequens diſtinguit inter contra, & præter.*

l ¶ *Mandati.*] Si hoc probatum fuiſſet, ſententia non valeret. ſupra de reſcriptis. cum dilecta. & ſupra de offic. deleg. veneralibi. & infra de confir. vti. cap. examinata. aliud eſſet ſi præter formam 3. ſupra de officio deleg. ex parte. & ſupra de electio. in cauſis. & ff. iudic. ſol. l. iam tamen. ſ. pen. & ff. man. l. vlt. & ff. de procu. ad rem. & l. ad legatum. & iudex cui commiſſa eſt inquiſitio, primo debet inquirere de fama, licet hoc non dicatur in litteris. ſ. de accuſat. cum oporteat.

¶ *Glosa ſequens ſignat contrarium, & remittit.*

m ¶ *Nitebatur.*] Et ita qui appellat, probare debet de iniquitate ſententiæ. ſ. de ap. cum in eccleſiis. & C. de ap. qui ad ciuitia. Sed contra videtur dicere Auth. de his qui ingre. ad appel. ſ. illud. coll. 5. dic vt dictum eſt ſ. de renun. in preſentia.

¶ *Glo. ſeq alleg. 4. concor. oſtendeni ex tribus quæ narrat tex. primum ſolum ratibum.*

a Vel diuerſio alterius fidei quàm ſcripta. de maſſimo. ſecundā Gof de vera ſi ſtudea. ge ſtudea de ſ. eo. c. 1. ſup quæ in Au.

b ¶ B.

2 Hæc glo ſtula nō eſt Bernardi, nec habet in antiquis codicibus.

¶ In codice Barba tæ ita: ſi quæ quod dam abbatem eiuſdē monaſterii, & Sarchipresbyterū, &c.

¶ Videt. u. ſi eo. & Ljtigatorum. & de appel.

¶ Præſumā tur.

¶ Cap 4 eo. tit. in 3. cōpilatione.

† Et quia de partium conſenſu data cauſa fuit tuli dex nō poterat recuſari, quia no ua cauſa in præſentia, ſupra de of fi. delegati. c. intimauimus.

† Ita tñ ſi ſit de iure vtiliter for mā, ſimuldū Host. & hæc glosæ concordan cum quibus allegat gl. aliter aut idē effict. per. qđ contra. concor. de offic. delega ti. pendente lite. ii. & facit ad hoc de elect. ii cū illis. ſ. vnde noſcitū ordiné formæ ſeq debet de re ſcript. cum ſit vtile & ſ. de renū. cum vt ibi. & ſ. de renū. quæ ſtiones. ſupra in fi. in Auth.

2 ¶ *Speciem.*]

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

a ¶ *Speciem.*] sic 3. de renun. in præsentia. 3. de testib. in nostra. & 4. q. 3 cap. si testes. & ff. de test. ob carmen. §. vltim. Et no q plura hic videntur facere pro ipsa snia, scilicet q nihil ꝑtinebat inquit: quia de communi consensu partium fuit causa commissa: & q requisitus fuit ille iudex ab vtraque parte, vt sniam ferret: quorum quæ dam nihil operantur ad hoc vt teneat sententia, vel nõ teneat: siue de cõmuni consensu causa fuerit commissa, siue non: hoc nihil facit vt sententia magis valeat vel non, nec etiam q fuerit iudex requisitus, nisi cum causa esset cõmissa infra certũ tempus, & prorogata iurisdictione infra tempus, & post tempus requisitus consensit, vt ferret sniam: tunc enim videretur prorogare iurisdictionem. 3. de offic. delega. de causis. q a istis non obstantibus posset appellare, si alias snia esset iniqua. Primũ ergo faciebat pro confirmatione sententiæ. s. q nõ continebat iniquũ: & quia ille A. sniam illam non potuit impugnare, q esset lata contra formam statuti vel mandati, vt allegabat: vnde meritò debuit cõfirmari: quia semper stat sententiæ, quandiu contrariũ non ostendatur: vt in decre. prædicta, scilicet, in præsentia. Ber.

? Cap. 1. eod. tit. in 3. cõpilat.

Vod ad cõsultationem.] Sententia per lapsum decẽ dierum transit in rẽ iudicatã, & prius non fuerit appellatum. Et quadrimestre tẽpus quod datur cõdemnatus in psonali ad soluendũ, potest ex causa per iudicẽ arctari. cõiter sic summat: quæ summatio iudicio Panormitani nil non decidit. Dividitur principaliter i duas partes. secũda: ibi, *Taliter.*

? Videt. galiter. cõno. p doct. C. de rebus eor. & iure hæred.

Er scias quòd casus litteralis ponitur multis modis, quia littera nimis succincte factum narrat. Abbas.

? conditionẽ.

Hic casus in aliquib exemplaribus reperitur.

CASVS. 1 Indicta fuit cuidam purgatio vsque ad xx. dies, & ab ipso recepta: adueniente xx. die appellauit nulla causa allecta: dicitur, q eius appellatio non est admittenda, cum infra x. dies nõ appellauerit: quia per hoc acquieuit sententiæ iuris interpretatione. Item condemnatus fuit in causa pecuniaria, & q ad eundem terminũ solueret: ipse nolebat soluere nisi post tẽpus quadrimestre, quod datur rei iudicatæ; dicitur q propter hoc non est differenda executio sententiæ: & si propter hoc appellauerit, non auditur appellans: quia illud tempus potest arctari & elõgari iusta de causa: & talem terminum sponte suscipiendo, quadrimestri tempori renunciasse videtur: tñ si modum iudex excessisset in exequendo, potest appellare. Vinc. Nota q nisi condemnatus appellauerit infra decẽ dies, snia transit in rem iudicatã. Item qui non appellat, iuris interpretatione sententiæ paruisse vꝫ. Item quadrimestre tẽpus qđ datur cõdemnato à iure in causa pecuniaria, potest abbreuiari & elongari à iudice ex causa. Item si quis terminũ illum recipiat sp̃te, extra sine causa amplioritẽpori renunciare vꝫ. vnde potest non petere appellare propter hoc. Ité tacite renunciat quis iuri suo. Ité ab executore non est appellandum, nisi modum excedat.

b ¶ *Causam non exprimens.*] Cum appellatur à grauamine ante sententiã, causa grauaminis propter quã appellatur semper est exprimenda. 7 de app. vt debitis. & c. dilectus. & constitutus. Sed cum quis appellat à diffinitiua: tũc sufficit dicere; appello ab iniqua sententia. ff. de mi. præfecti autem. & 2. q. 6. post appellationem. §. forma. & cap. anteriorum. sed in casu præsenti nõ valebat appellatio, siue expressisset causam, siue non, cum terminus appellationis esset elapsus.

animus non semper ad vnam probationis speciem inclinatur, & ipsa sententia nihil continebat iniquum, & eidem iudici de communi partium assensu, fuerat causa commissa, qui vt sententiam ferret post examinationem causæ ab vtra que parte fuerat requisitus, sententiam ipsam curauimus confirmare.

¶ Idem Constantien. episcopo.

¶ *Si sententia præcipit aliquid fieri ad certum terminum, tempus decendi ad appellandum currit à tempore sententiæ, non autem à die finiti termini. hoc primo. Quadrimestre tempus quod à lege datur condemnatis in personali, potest à iudice ex causa arctari: & sponte terminum arctatum recipiens, non potest post decendium appellare, licet non constet iudicem ex causa terminum abbreuiasse. hoc secundo. Ab executione sententiæ non appellatur, nisi in executione modus excedatur. hoc tertio. hoc dicit cuacumdo medullam cap. secundum Panormitanum.*

CAP. XV.

Vod ad cõsultationem: & infra. ¶ Quia postulasti vtrum appellationi sit clerici deferendum, qui purgationem indictam sibi per sententiam, & ad ipsius receptionem terminum competentem, † puta viginti dies vel amplius, sine cõtradictione† recipiens, & ad diem veniens, consequenter appellat, causam[b] non exprimens appellandi: nec sit locus[c] nisi suscipiendæ purgationi, & executioni sententiæ[d], à cuius prolatione & purgatione iniuncta, vltra decendium† dicitur effluxisse†: Taliter duximus respondendum, quòd cum post decem dierum spatium, sententia in auctoritatem rei transeat iudicatæ: qui ad pronocationis subsidiũ infra id temporis non recurrit, appellandi sibi aditum denegauit: cum per hoc videatur per interpretationem iuris latæ sententiæ paruisse: præsertim vbi causa non redditur appellandi. ¶ Sed nec executioné ipsius sententiæ ideo conuenit retardari, licet ad hoc agendũ quadrimestre tempus regulariter sit statutum: quia id arctari potest nonnumquam à sedente in medio, & etiam prorogari: & qui ab initio sponte recepit terminum breuiorem, imputari† sibi potest & debet: cum ex hoc videatur amplius beneficium contempsisse. vnde talis nõ audietur appellans, nisi forte aduersus eum modus executionis canonicus excedatur[f].

¶ Idem decano, cancellario, & C. canonico Lundonien.

¶ *Sententia potest probari per testes, licet non deponant de causis, quæ solent iudicem mouere ad sententiandum.*

CAP. XVI.

Sicut† nobis intimastis, cũ causa quæ inter H. subdiaconũ, & B. presbyterum super

a ¶ *Locus.*] hoc ideo dicit: quia petendo inducias vt approbasse sententiam. 5. de offic. delega. gratum. & 3. de testi. cum veniisset. C. de re iud. ad solutionem. ff. de pact. tale. 5. 1. C. de iure de. impe. l. 2. ar. 2. q. 6. 9. bidium. in fi. & hic expresse dicit. ag. contra. 3. q. 3. offeratur. d ¶ *Sententiæ.*] non ipsius de qua mentio facta est: scilicet de purgatione præstanda, sed alterius latæ ꝑ pecuniaria causa secundum q dicitur in casu.

¶ *Glossa sequens allegat concor. signat contrarium, &c.*

¶ *Glossa sequens allegat concor. signat contrarium, &c.*

e ¶ *Arctari.*] sic ff. de re iudi. l. 2. fin. ꝑ. de appellatæ. contra. ff. de re iu. l. 4. §. si quis condẽnatus. Sol. qđ dicit hic & c. oblatæ. & ff. eo. l. 2. intelligitur quãdo ex iusta causa prorogatur, vel eam arctatur tempus quadrimestre. lex cõtraria qñ iudex nulla causa assignata arctat tempus: quod facere nõ debet. vnde tunc tempus supplemur a lege.

¶ *Glossa sequens allegat. 4. concor. obvcia & solvat. ponens actu modus quitur excessit. executor modum excedit. in fine signat contrarium.* & ¶ *Excedatur.*] sic 2. q. 6. ei qui. §. sunt etiam quorum. & §. ab executore. & C. quorum appellatio. nõ re. l. ab executione. & 3. de officio deleg. super quæstionib. §. nos etiam. Sed qualiter excedit modũ? quia aut facit qđ mandatur, & tunc nõ excedit: aut facit aliud, & tunc nulla est snia: vnde non est necesse appellare. 3. eod. c. 1. quia non seruat formam mandati. 3. de reicrip. cum dilecta. & ꝑ. de confirma. vti. vel inuti. examinata? Sol. iudex pót excedere mandatum faciendo quod mandatur, & plus aggrauando illum contra quem fit executio: & tunc tenet snia; vnde necessaria est appellatio. Item in alio casu fi vendicauerit partes iudicis. C. de executio. rei iudi. fi vt proponis. & tunc snia nulla est, vt ibi. Ité si obijcitur excõmunicatio. 11. q. 3. cum excõmunicato. 3. de except. cum inter. & in decre. Inn. iii. pia consideratione. [lib. 6.] Ité si innouatio facta esset post rem iudicatam: tũc mutatur ordo executionis. ff. de re iudi. l. 4. §. 9 si ex conuentione. Item si velit præuenire tempus quadrimestre. ff. eod. l. 4. §. si quis condemnatus. Item si male interpretaretur sniam. ff. de appellatio. ab executore. Item si obiciatur quæstio falsi. 3. eo. de cætero. C. si ex fal. instr. iudicati. & ꝑ. de cri. falsi. super eo. Item si fiat exceptio per quam reuo nullũ fiat iudicium. 3. de procura. in nostra. Argu. contra. ff. manda. diligenter. in princ. vbi dicitur, qui excessit mandatum, aliud quidẽ facere videtur.

† destitut.

† Vide l. C. eo. q. si emancipat. & l. 5. ff. de obseq. tesla.

† impunit

? Cap. 6. eo. tit. in 3. compilat.

Sicut† nobis intimastis.] Sententia sine expressione causæ lata tenet. ita communiter summatur. Communis diuisio. Secũda: ibi, *Cum autem.* Abbas Siculus.

CASVS. Inter H. subdiaconum & B. presbyterũ vertebatur quæstio super quinq; modiis frumẽti, quos dictus presbyter annuatim eidẽ subdiacono, vt dicebat, soluere tenebatur: cõmissa fuit causa super hoc quibusdam iudicibus, corã quibus H. subdiaconus petebat

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

tebat à dicto B. presbytero quinque modios frumenti sibi per annos singulos persoluendos: Sacerdos se non teneri rndit, cum alia vice super hoc conuentus fuerit, & sententialiter absolutus: ad qd probandum duos testes induxit, per quos constitit q magister A. auctoritate epi Lunduneñ. ipsum absoluit ab impetitione subdiaconi supradicti: Sed qa testimonium ipsorum quasi nude prolatū fuerat, cum nihil dixerint de causis, quæ iudicem mouere solent ad sententiam proferendam, constituerunt Papæ quid sit per hoc sit feruandum: cum in plerisq; locis in quibus copia prudentū habetur, obseruetur de consuetudine, q omnia quæ mouent iudicē ad sniam proferendam, nō exprimantur in sententia: Rndet Papa, q cum ita sit, q ex dictis ipsorū testium constet sniam à iudice suo prolatam, p̄sumi debet omnia solēniter processisse, ꝓpter iudiciariam potestatem. Nota q licet testis non reddat causam sui dicti, nihilominus valet dictum eius, vbi non fuit interrogatus de causa. Item omnia quæ mouent iudicem, necesse nō est exprimere in sententia. Item sententia lata probatur per testes. Item præsumendum est pro iudiciaria potestate quòd omnia legitime fecerit in causis.

a ¶ *Absolutus.*] excepto de re iudicata impedit litem contest. ff. vt lit. non contest. c. vlt. vnde non tenebatur litem cōtestari presbyter iste, si hoc opposuisset, vt dicit decre. prædicta, quæ incipit, exceptionis Ber.

b ¶ *Deceasit.*] Videtur q testis debeat assignare causam sui testimonij, vt ff. de test. cū causam. vbi de causis mādatur inquiri. & 4. q. 3. fi vbi testes. 9. item solam. aliter enim non peruenitur ad veritatē. 23. q. vlt. occidit. nec sufficit testi dicere se scire, nisi assignet causam scientiæ suæ: cum multa sint genera sciendi. 22. q. 5. hoc videtur. qd verum est si testis interrogatus fuerit. si vero interrogatus non fuerit, bene valet dictum eius, licet fuerit nude prolatum, vt hic. arg. ff. de no. ope. nun. de pupillo. 9. qui opus.

¶ *Glo. ista quæritur ar. alle. 6. iura. & solut. tractat demum an præsumatur solemnia. vlt. quæritur & solut.*

c ¶ *Exprimatur.*] Sed nūquid iudex tenetur assignare causam, quæ ipsum mouit in sententia proferenda? Arg. q fic. 21. dist. in tm. fi. de ijs qui notantur infa. ait præter. 6. ignominiæ C. de iudicijs. propter. dum. 9. illo. circa fi. ff. de cu. fur. fi furioso. 9. 1. quia oportet vt sciatur quid mouerit iudicem ad sniam proferendam ad hoc, vt emptor possit agere de euictione. ff. de euic. hoc iure. & l. seq. Ad hoc pōt dici q iudex pōt opponere causam q ipsum mouet: si tñ non apponitur, bene tenet snia. ꝑ eo. cum Bertholdus in fin. & hic, vbi non fuit apposita. In causa vero appellationis bene debet apponi causa quare reuocatur prior snia, vt per hoc priorib⁹ iudicibus non imputetur. fic 3. de fi. instr. cū Ioannes in fi. & 3. de ꝓbat. cum olim. 2. & sufficit rem fuisse rodhibitam, siue fuerit in causa redhibitionis siue non. ff. de ædi. edic. ꝙ si nolit. 9. in fact. & ita statur snīæ iudicis siue causa fuerit apposita, siue non: similiter in instrumentis aliorum præsumuntur omnia esse solemniter acta: vt Instit. de fideiuf. 9. vlt. & Instit. de inu. sti. 9. si scripturn. & 9. præterea. & ff. de ver. ob. scien. dum. sed in hoc est differentia, ꝙ si in instrumēstis tabellionum nō exprimitur causa, non præsumitur pro ipso instrumento. 3. de fi. instr. fi cautio. & ff. de proba. cum de indebito. 9. finautem. aliàs autem qui allegat solemnitatem siue circa snīam siue circa instrumentum, ipsam probet. 31. q. 2. Lotharius, in prin. ff. de proba. l. quingenta. in fi. vbi licet per verba instrumentorum non appareant instrumenta solemniter acta, possunt probari ꝓ testes. C. de vsur. l. 1. & 3. de test a. significauit. & c. Albericus. dcnic in maleficijs præsumitur potius iniuste factū quàm iuste. 3. de præ-

sum. c. 1. & C. de iniu. si non comicij. Sed nunquid 3 talem ꝓsumptionem admittitur probatio? Dico q fic. ff. de pac. iuris gentium. 3. qd fere. ff. de ꝓb. cū de indebito. 9. vlt. & 3. de fi. inst. fi cautio. Io.

¶ *Glo. ista signas contrarium, & remittit.*

d ¶ *Debet.*] Sic 3. eo. cum inter. & 3. de ele. bonæ. 1. & 3. de renū. in præsentia. Arg. 3 3. de probat. quoniam. vbi de hoc dicitur ad finem.

¶ *Vm super.*] Confirmatur snīa quo ad reū appellantem, si nil doceatur p̄ eam: differtur tñ executio si tertius de suo interesse doceat. Diuidit in tres partes. in prima decise narrat factum. In secunda quo ad reum principalē cōmittit causam executionis fiendæ vel non. Et hæc dec. vr difficilis, tū pp ipsius difficilē materiā, tum pp intricatū modū tradendi ipsam per cōmentatores. Abb. Sicul. [illegible] Cū inter epm Aurien. ex vna parte, & monasteriū Cellæ nouę ex altera super statu ipsius diuersæ snīæ. ꝙ epo latę fuissent, tam ex parte monasterij q̄ ex parte Oueten. epi fuit ad sedem Apost. appellatum: vnde eps Oueten. ꝓ nūcium suum cōmendatur, per snīas illas, ecclesiam Oue. enormiter esse læsam, ad quā dicebat dictum monasteriū pertinere: quare dicta snīa ꝓ epo non debet executioni mandari: sed per hoc negotio multa fuerunt allegata in præsentia dñi Papæ: vnde cum ex parte monasterij nihil rationabile ostensum fuerit, quare dicta snīa ꝓ epo lata debuerit irritari, & ideo quantum ad monasterium ipsam confirmauit, mandat Papa iudicibus, quatenus si constiterit appellationem ꝓ ecclesia Oueten. rationabiliter interpositam, & ad eam prosequendam nūcium suum infra tempus legitimum destinasse, executio snīæ differatur, ne circa possessionē Oueten. ecclesiæ detrimentum incurrat: alioquin sicut iustum fuerit executioni mandetur sine præiudicio ecclesiæ Oueten. cū hoc sibi non præiudicet quo minus suam possit cōsequi rationem: cū res inter alios acta non noceat aliis iuxta constitutiones canonicas & ciuiles. No. ꝙ quilibet cuius interest, potest appellare à snīa inter alios lata, nē madet executioni. Ité infra tēpus legitimū, ideſt, infra annum debet quis ꝓsequi appellationem. Item etsi non appellet ut à snīa inter alios lata, tamē remanet ei cuius interest ius saluū cum res inter alios acta non noceat aliis.

¶ *Glos. ista quæris opponendo, & solut. secundo obijcit & solut. tertia quæst. ar. & solut.*

e ¶ *Monasterij um.*] Et ita tenet snīa quo ad vnā personā, & non quo ad alia, sic & vltima voluntas defunctī destituta solemnitate iuris tenet quo ad filios, & nō quo ad extraneum. C. fa. erc. l. vlti. & C. de test. hæc consultissima. 9. ex imperfecto. Arg. contra. 3. de do. inter dilectos. & 3. de capel. mona. dilectus. 3. eo. fuborta. & 3. de arbi. cū tempore. & 49. dist. c. vlti.

f ¶ *Interpositam.*] Sed quare iste cōpellitur probare se iuste appellasse, cum non magis oneraretur si 3 cum esset lata snīa? sed si hoc probabit, nunquid cassabit snīa? Dicas ꝙ nō cogitur plene probare causam appellādi, sed sufficit probare ꝙ aliquo modo sua interfuit. 3. de testib. c. veniens. 2. nec cassabitur statim snīa, sed differetur executio snīæ, si probabit ꝙ iuste appellauerit, & postea admittetur tam super principali q̄ super snīa. fic 3. de testib. veniens 2. q̄a per sententiam non fit adhuc magnum præiudiciū, sed p̄ executionem. fic 3. de of. del. super eo. & ita snīa inter alios lata non obstat alij. tñ tale quale præiudiciū fit alij, vt hic patet. arg. C. de li. cau. iubemus. Sed non vr ꝙ snīa lata inter alios possit appellari. ff. de ap. à snīa. in prin. immo pōt, vt hic patet, vr per appellationem executio differatur. Sed pone ꝙ sententia mādetur executioni p̄ epo, nunquid

¶ Verū in sententia debeat causa exprimi, vide ꝙ tamen in l. fi. ff. ad quæst. de acquirend. & ꝙ Marianus i reputatio. c. qualiter & quando. 3. de accusatio.

¶ Vt lis non contestata. vide Cant. in decisione. 1. de causis poss. & ꝓprie. Oldra. dum mouit. 214. in op. contra præsumend. adde Bart. in l. à sententia. ff. de appel.

¶ Cap. 7. tm. in 1. Et de materia videtur, an & quando res alterius possit appellare, vide Cant. in decisione. 1. de causis poss. & ꝓprie. Oldra. dum mouit. 214. in op. contra præsumend. adde Bart. in l. à sententia. ff. de appel.

¶ Al ias præcessisse. & facit ad hoc l. 1. C. de glossis l. 1. & l. fin. & l. vltim. & l. vltimo C. de delegat.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

nūquid eps præstabit cautionem ecclesiæ de Cella q ipsam defendat ꝯ Oueteñ. epm? Videtur q sic, quia si duo petant rem ab vno, victor præstabit cautionem, q defendat victum contra alium. ff. de rei ven. is à quo. ff. de peti. hæ. l. penult. sed hic non est ita. quia hic agit modo tantum ecclesia Oueteñ. Io.

sequendam nuncium eius infra tempus legitimum destinatum fuisse, executio sententiæ differatur, ne circa possessionē, Oueteñ. ecclesia detrimentum incurrat: alioquin (sicut ius postulat) executioni absque Oueteñ. ecclesiæ præiudicio demandetur: cui † quæ præmissa sunt non præiudicant, quo minus suam valeat consequi rationē; cū res inter alios acta, non noceat [a] regulariter alijs † iuxta cōstitutiōes canonicas [b] & ciuiles [c].

¶Idem.

¶ Si citatus ad sententiam ex legitima causa iudici ignota non comparuit, tenet sententia eo absente lata, sed retractatur eo probante legitimam absentiæ causam. Si vero impedimentum probatur non plene, non retractatur sententia: nisi prius doceat de ipsius iniquitate. h. d. & est verus & not. intellectus secundum Panor. quem alij doctores non clare dilucidarunt.

CAP. XVIII.

CVm † Bertoldus miles curiam suam P. militi pignori obligasset, eodem P. sublato de medio, A. nepos eius qui successit eidem, vacante ecclesia eiusdem loci, asserens quod ius patronatus cum vniuersitate [d] transisset in eum, D. clericum eiusdem loci, archidiacono ad supradictam ecclesiam præsentauit: qui de consensu episcopi [e] ipsum instituit in eadem, in possessionem eum induci faciens corporalem. Prædictus vero B. dominus fundi, T. sacerdotē memorato episcopo præsentauit: sed ipsum episcopus non admisit. Cum autē dictus T. aduersus [f] memoratum D. super prædicta ecclesia deposuerit quæstionem, Remeñ. episcopus † Apostolicæ sedis legatus iudicibus negotium delegauit: ad quem cum attestationes vtrinque receptas per partes postmodum remisissent [g], & præfato D. cum suis attestationibus accedente, dictus T. nec per se nec per responsalem idoneum comparere curaret: ipse attestationibus inspectis clerici memorati, ipsum ab impetitione sæpedicti T. sententialiter reddidit absolutum: eidem T. imponens silentium super ecclesia memorata. Postmodum autem idem presbyter ad archiepiscopi præsentiā infra breue [h] tempus accedēs, iustam causam [i] absentiæ allegauit: archiepiscopus vero Argentino electo, & Altæ Syluæ, & Tudebernoñ. abbatibus dedit [suis] litteris in mādatis, vt si iustam absentiæ causam ille ostenderet coram eis, prædictā sententiam nullius decernerēt [k] esse valoris, & causam fine

a ¶ *Non noceat.*] Littera ista contradicit superiori, vbi dicit; ne circa possessionē, &c. qd hic dicit, nō noceat, verū est quātū ad ꝓprietatē: sed ibi loquit de ꝑiudicio quo ad possessionem, & ita nō ꝯdicit. simile C. de libe. cau. iubemus.

b ¶ *Canonicas.*] ī. de fide instr. inter dilectos. ī. eo. c. penul. & ī. de dona. inter dilectos.

c ¶ *Ciuiles.*] C. res inter alios acta. per totum. & ff. de re iudi. sæpe

CVm *Bertoldus.*] Probata iusta causa absentię, reuocat snīa lata ꝯ absentē, maxime vbi apparet iudicē circumuentum. Vel aliter, & sic: Contra snīam audit is qui fuit absens docto de impedimento, etiam minus sufficienter, si opponit de iniquitate, quā ex tenore snīæ & ex actis cōstare dr, quo docto obtinebit. Diuiditur principaliter ī duas partes. In prima ponit ꝓcessus narratio. In scđa: ibi, *Licet.* partis restitutio, auditoris datio, ipsiᵒ relatio, Papę definitio, suū motiuū cōtinēs. Prima pars pōt subdiuidi, sed nō expedit: qa satis patēt ptes in littera. Abb.

CASVS. Bertoldus miles habebat villā suā in qua erat ecclesia, vnde ipse erat patronus: villā illam obligauit P. militi: dicto P. creditore sublato de medio, A. nepos eius & hæres vacante ipsa ecclesia D. clericū eiusdē loci pſentauit ad dictā ecclesiā, dicēs q ius patronatus cū vniuersitate transisset in eū: archidiaconus de cōsensu epi ipsum instituit in eadē, & in corporalē possessionē induci fecit eundem: dictus Bertoldus dñs fundi hoc audiens, T. presbyterum epo præsentauit, sed eps ipsum non admisit: pp qd dictus T. presbyter corā Remeñ. archiepo Apostolicæ sedis legato, ꝯ præfatum D. deposuit qōnem: archieps causam super hoc iudicibus delegauit sub hac forma, vt causam instructā ad ipsum remitterent, præfigendo partibus terminū peremptorium, in quo eius se conspectui præsentarēt snīam recepturæ: ad quē terminū dictus D. cū suis attestationibus accessit. T. presbyter nec iuit nec tūc misit aliquē rñsalem: legatus inspectis attestationibus D. clerici, ipsum ab impetitione T. presbyteri absoluit: postmodum vero idē T. presbyter infra breue tempus ad legatū accedens, iustā causam absentiæ allegauit: quo audito, archieps mandauit quibusdā iudicibus, vt si iustā causam absentiæ ostenderet corā eis, prædictam snīam nullius decernerēt esse valoris, & causam terminarent eandem: alioquin snīam ipsam facerent obseruari: dicti iudices cōmiserunt alijs vices suas: q testes super prædicto articulo receperunt: à quibus dictus D. clericus ad sedē Apostolicā appellauit: Papa auditis ꝓbationibᵒ illius presbyteri super absentiæ suæ causa, licet eam minus sufficienter probasset: ne tñ præiudicaret opinio veritati, cōmisit Papa causam illā cuidā Cardinali: ipse vero intellectis meritis causæ, omnia retulit dño Papę qui archiepm inuenit circumuentū fuisse ex tenore snīæ: tñ qa continebat in illa, q per attestationes illius vel ipsius clerici fuerat sufficienter ꝓbatum, q præfatus A. in possessione iurispatronatus extiterat, cū ipsum ad eandē ecclesiā præsentauit: cum tñ per attestationes illas nihil aliud ostensum fuit nisi quòd prædicti P. & A. annuatim perceperunt decē solidos. qui patronis illius ecclesię dari consueuerunt: tū quia dicebatur in snīa illa, q dictus T. in probatione defecerat, cum per attestationes illius appareret manifeste ipsum T. suā intentionem sufficienter ꝓbasse: tum etiā qa causam non recipit sufficienter instructam, cum vnius partis attestationes receperat, quæ parum faciebant ad causam: vnde Papa snīam prædictā cassauit: & præfato T. adiudicauit ecclesiā memoratā, cū à vero patrono ipsum constitit fuisse ꝓsentatum. No. q non valet snīa lata ꝯ absentem si constiterit eū iusta de causa impeditū fuisse. Item licet minus sufficienter probetur absentiæ causa: nihilominus debet de causa iterū cognosci. Itē veritas præualet opinioni. Item cū iudex circumuentus est, iterū debet de causa cognosci. Item nō dicitur causa remissa sufficienter instructa, nisi allegationes vtriusq; partis remittantur. Item euidenter hic patet, q ex pſentatione patroni acquiritur ius præsentato si patronus in sua præsentatione persistat.

d ¶ *Cum vniuersitate.*] ī. de iure pat. ex litteris. ff. de contrahen. emp. si aquæductus. & l. dolia.

e ¶ *De cōsensu episcopi.*] Aliter nō posset. s. de off. archid. cū satis. nisi haberet hoc de præscripta consuetudine. s. de offic. archi. c. vlt. & ī. de exces. præla. ad hæc.

¶ Gl. seq. obijcit, & soluit.

f ¶ *Aduersus.*] Sed qualiter potuit iste T. agere, cum ex sola præsentatione nihil habeat iuris, immo vr q ꝯ epm deberet agere ad interesse. ī. de iure patro. pastoralis? Rñdeo, bene acquiritur ius præsentato à vero patrono, licet eps eū non admittat, dummodo suam voluntatem patronus non mutet, & sic potest agere vt sua præsentatio confirmetur, vt hic patet. Sicuti electus potest agere vt sua electio confirmetur. s. de elect. postquam. & cap. publicato.

¶ Gl. seq. reci. per quæstionem.

g ¶ *Remisissent.*] Assignando terminum peremptorium ad snīam audiendā, vt patet in antiqua: aliàs non tenuisset snīa lata ꝯ absentem. ff. quæ sen. sine ap. rescin. l. 1. §. ex eo edicto. & ea quæ aduersus absentes non per contumaciam statuuntur, non tenent. C. quomodo & quando iudex. ea quæ. sed hic tenuit sententia: vt patet ꝑ sequentia & propter terminum peremptorium statutum † ad sententiam: sed quia probauit iustam causam absentiæ, reuocatur sententia: vt 3. q. 9. caueatur. Ber.

¶ Glo. seq. reci. per obiect.

h ¶ *Breue tēpus.*] Et ita vr q mora possit purgari in iudicijs. ff. si qs cau. si post tres. qd locū habet ante lit. cōte. & vbi ius actoris non est factum deterius: vt dicit illa lex. sed hic nō fuit snīa retractata pp breue tēpus: sed qa ꝓbauit iustā causam absentię, fuit auditus.

¶ Glo. seq. signat contrarium, & soluit.

i ¶ *Iustam causam.*] Alioquin non fuisset auditus. arg. contra. s. de in integr. rest. ex litteris. Sed illud fuit in fauorem matrimonij, & quia non poterat habere recursum contra dolosum, cum in eo casu fuerit non soluendo, s. de procu. querelam. & 5. q. 3. si ęgrotans. & ita reuocatur sententia si iuste impeditus venire non potuit. ff. de dam. infec. l. si finita. §. si forte. Nec dicitur iudicatum vbi iusta de causa detentus præsens esse non potuit. ff. de re iudi. quæsitum. nec mandari debet talis snīa executioni: vt ff. de iudic. si prætor. in fin. & est notabile istud q reuocatur sententia cum interesse nō potuit: & sic est arg. q iudex non debet nimium festinare ad sententiam: vt dicit lex prædicta, si finita. §. si forte.

¶ Glo. seq. obijcit, & soluit.

k ¶ *Decernerent.*] Sed qualiter potuit iste legatus retractare snīam suam.

† Aliàs ita: cui quæ præmissa sunt nō ꝑiudicent, quominus sententia valeat consequi rationem.

† Vide l. Lucius. ff. de his qui not. infam. & l. res inter alios. aliàs est Modestinᵒ. ff. de excep.

[illegible] Bertoldus. Cum. [illegible] 20. q. 10. ex [illegible] [illegible]

† Cap. 8. eo. tit. in 3. compil. Et de intellectu vide Lambertinum de iure patro. lib. 2. par. 3. art. 2. q. 2. de materia vero textus & glossarū vide præ cęteris hic Guidonem Papæ.

† Archiepiscopus in pluribus antiquis, [illegible]

† Toderti ao. † Tudeben.

Vox deest in antiquis.

Est ergo necesse q exprimatur hoc [illegible]

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

suam, cum nullus iudex possit hoc facere: dummodo non sit lata per iudicis constitutionis C. sen. rescin. non possl. 1. Rñdeo, q̃ non potest retractari nisi per in integ. res. ff. de minor. in causc. 2. 9. vt. & l. seq. Vel nisi ipso iure sit nulla. C. de accu. l. 4. vnde hic fuit retractata per in integ. restitutionē. & impropie ponitur hic; nullius momēti: quia talis sententia bene tenet quousq; fuerit retractata.

a ¶ *Comittentibus.*] Sed qualiter delegatus ab alio quàm à principe cōmittit alij vices suas? illud. ff. de off. delegati per quæstionum. & si vero C. de iudi. à iudice. Quidam dicunt, q̃ hic erat lis contes. cora delegatis: vnde cum videantur facti quasi dñi litis, possunt alij cōmittere vices suas ad similitudinem procuratoris. arg. C. de procur. l. nulla. & l. neq; tutores. Vel dic q̃ hic non fuit oppositum. & ideo taliter de facto processum fuit, & hodie stari debet prædictis iuribus. C. de iud. à iudice. & §. eo. si per quæstionū. & est expressum. ff. de appcom. causam. vnde non valet hodie quod hic dicitur.

b ¶ *Minus sufficienter.*] Et tū admissus fuit per talem probationem, ne veritati opinio præuale reret sequi. Et sic arg. colligitur hic, q̃ minus sufficiens probatio admittitur hic, & pluribus aliis causis fuit iste auditus, quia circumuentus fuit ille legatus ex pluribus causis, quæ in sñia continentur. Primo dicitur q̃ ille erat in possessione iuris patronatus: & hoc falsum fuit. Item dicebat in sñia, q̃ T. defecerat in probatione, & hoc fuit falsum: vt ꝫ. dicitur. Item quia causa non fuit sufficienter instructa ad legatum remissa: quia attestationes illius T. non fuerunt remissæ ad legatum, prout ipse mandauerat: vnde manifeste apparet legatum circumuentum fuisse. Ber.

c ¶ *Glo. seq. obijcit, & soluit.*

d ¶ *Quodamodo.*] Sed videtur q̃ propter hoc q̃ fuit in possessione partis, q̃ etiam fuit in possessiõe totius. ff. de ser. rust. prædi. vna est via. & qui minimam partem fundi possidet, totum possidere videtur. ff. de acquir. pos. possideri. Sed non est ita. §. de præscri. auditis. vbi de hoc. & ff. de acquir. possess. quamuis. §. 2. quia alia est præceptio pensionis, & alia possessio præstantionis: & ideo errauit legatus in sententia, credens hoc sufficere. & hæc pensio fuit census posteà constituta à patrono in fundatione ecclesiæ de auctoritate epi. 12. q. 2. Eleutherius, & ff. de iure patr. præcept. 2. & hoc ante consecrationem ecclesiæ, post consecrationem non potest ei aliquod onus imponi, quia res consecratæ non imponitur seruitus. ff. de seruit. ꝛc. utitures. 8. vlt. & quod humani iuris esse definit, seruitutem non recipit. ff. com. prædio. cauer. so. & per talem perceptionem non fuit in possessione iurispatronatus: cum hoc non fuerit de fructibus iuris patronatus, sed præter ius patronatus potest talis census constituere à patrono in ipsa fundatione: vt in c. præcedenti, Eleutherius. & c. præterea. Quid intelligatur nomine iurispatronatus colligitur ff. de iurepatr. nobis suit. Ber.

d ¶ *Intentionem.*] scilicet, quòd fuerat præsentatus à vero patrono, vt dicit in fin.

e ¶ *Glo. seq. vrci. per q. an scilicet ius patronatus transeat cum vniuersitate in creditorem. alleg. pro & contra. & quid sentiat non apparet.*

f ¶ *Patrona.*] per hoc patet, q̃ patronus de obligatione quā fecit, debito terminarent, alioquin facerent sententiam obseruari. verum dicto electo, & præfatis abbatibus committentibus, aliis vices suas ipsi subdelegati testes super prædicto articulo receperunt. quibus dictus electus vocem ad nos appellatio nis emisit. & infra. ¶ Licet autē iustam causam absentiæ minus sufficienter præsbyter probauisset, ne tamen præiudicaret opinio veritati, R. diaconū Cardinalem eis concessimus auditorem: qui cum nobis omnia fideliter retulisset, ex tenore sententiæ archiepiscopum inuenimus circumuentum: tū quia cōtinebatur in illa, quòd per attestationes ipsius clerici fuerat sufficienter probatum, quòd præfatus A. in possessione iurispatronatus extiterat, cum eundem ad prædictam ecclesiam præsentauit, cum tamen per attestationes illas nihil aliud ostensum fuerit, nisi quòd pro quodam iure quod de illa ecclesia consueuit exhiberi patronis prædicti P. & A. annuatim decem solidos acceperunt: tum etiam quia in eadem sententia dicitur, quòd dictus T. in probatione defecit, cum per attestationes suas appareat ipsum suam intentionem sufficienter probasse: tū etiam quia causam non recepit sufficienter instructam: cū vnius tantum partis attestationes receperit, quæ parum faciebant ad causam: Vnde sententiam ipsam duximus irritandam, memorato T. adiudicandes ecclesiam supradictam, cum per attestationes nobis constiterit euidenter, ipsum à vero patrono fuisse ad fæpedictam ecclesiam præsentatum.

¶ Idem.

¶ *Papa in sententijs quas profert, ordinem iuris seruat.*

CAP. XIX.

IN causis, quæ summi Pontificis iudicio diciduntur, & ordo iuris & vigor æquitatis est subtiliter obseruandus: Cū in similibus causis; cæteri teneantur simiiter iudicare: Nisi forte cum aliquid (causa necessitatis & vtilitatis mipecta) dispensatiue duxerit statuendū.

¶ Idem conuentui sancti Leodij.

¶ *Secunda sententia in diuersa instantia contra primam lata, tenet mero iure, nec debet infringi etiam si sit iniusta, ex quo ab ea non fuerit appellatū, præsertim si prima sententia secundius iudicibus non fuit offensa. b. d. Panor vsitatus.*

CAP. XX.

INter monasterium sancti A. Rothom. & vestrum, iudicatum est, quòd ius patronatus, alioquin transisset cum vniuersitate bonorum Tanc. Vin. & Gio. in loc. Abb.

a ¶ Hic vide, In. & Host. fol. 1. habita in q. 50 a. 1. de iure patronatus, vbi tenet, quòd si patronus testi creditor nomine debitoris, &c.

b ¶ Cap. 9. eo tit. in 2. compil.

c ¶ Et in sñia principia regulariter tur ordo in ris, vide per Tabor. in 1. ff. de off. prin. prætor. adde Parisium de Pu. eo in mate. fundatum verbor. & in quantum.

d ¶ Cap. 10 eo tit. in 3. compil.

e ¶ Et vide I. Imperato ens. cū glos. ff. de reiudi. adde Alexandrū consil. 193. & Paulum de Castro consil. 135. inci. in cau sa que vertitur.

f ¶ Concor. l. inter eos. ff. eo. prælg. in l. fide iussor. ff. q fatisd. cog.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Vacante monasterio sancti Leufredi, monachi elegerunt quendam de gremio sui monasterij in abbatem: & dum peteret confirmationem suæ electionis, monachi sancti Antonij se opposuerunt dicentes, illam electionem esse castandam, ex eo q̃ de monasterio sancti Antonij fieri debuisset: quare diocesan⁹ epūs illā diffulit confirmare: tādē super hoc causa fuit commissa quibusdā iudicibus ad petitionem monasterij sancti Leufredi, coram quibus iudicibus partes litē contestatæ fuerunt, & processum fuit in causa, & testes recepti fuerunt: demum monachi sancti Antonij ad alios iudices litteras impetrauerunt, continentes q̃ primi iudices erant eis cer ta ratione suspecti: vnde proponuerunt quasdam exceptiones frivolas ꝫ illos: quas cū iudices: admittere nollent, ipsi appellauerunt. iudices vidientes q̃ primæ litteræ non reuocabantur p secundas, processerunt in causa nō obstante appellatione eorū, & confirmauerunt electionē factam per monachos sancti Leufredi: vnde occasione appellationis prædictæ delata est causa ad dñm papā: coram quo obijciebantur ꝫ suiam, q̃ lata erat à iudicibus suspectis, & q̃ causa fuerat aliis iudicib⁹ delegata: & post appellationē allegabat etiā suiam, q̃ prius lata fuerat pro eis super quæstione ipsa: dominus Papa audius hinc inde propositis, quia constitit ei q̃ secundæ litteræ non reuocabant primas: tamen quia causæ suspitionis frivolæ fuerant, quæ obtendi poterant ante litis ingressum, & ideo renunciasse videntur eisdem. & quia nec de processibus, nec de priuilegio sedis Apostolicæ fecerant mentionem, quæ si fuissent expressa, litteras nullatenus habuissent, confirmauit generenam à primis iudicibus latam, non obstante sententia quæ allegabatur: quia nec fuit oblata domino Papæ, nec primis iudicibus: quæ etiam si fuisset illis oblata: nihilominus contrarium fatisset ea postposita, quia non valebat: si autem valebat, & non oppositum eam: eis imputetur, cum lites prætextu nouorum instrumentorum non debeant instaurari, & electo saluo iure diocesani munus benedictionis exhibuit. Nota ꝙ dilatoriæ exceptiones ante litis ingressum debent proponi. Item ipso facto remittit quis iuri suo. Item secundæ litteræ ad hoc vt reuocent primas, debent facere mentionem de processu iudicij, & de priuilegijs Apostolicæ sedis. Item prætextu nouorum instrumentorum lites instaurari non debent. Item sniа ꝫ res prius iudicatas tenet. Item per factum superioris non præiudicatur inferiori. Ber.

a *Latis.*] ſ. de except. pastoralis. 3. q. 6. c. ſi quis episcoporū. §. exceptio. & C. de iudi. apertiſſimi. & l. cum ſpecialis. Ber.

a *Gio. ſeq. recu. per q. an iudicis recuſatio ab eas exceptiones præcedere debeat. exprimo alle. quod ſic ſecundo alle. contrarium, tertio ponit opi. Tan. quarto ponit opi. Ioan. quinto vacillando approbat opin. Tanc.*

b *Subeundo iudicium.*] Quicunq; habet plures exceptiones dilatorias, debet primo opponere illam de iudice ſuſpecto: illa enim præcedit naturaliter, vt patet ſ. de probatio. quoniam ex ordine ver borum. vt ibi dictum eſt. Si enim primo opponeret exceptionem ꝫ personam aduerſarij, puta q̃ ipſe ſit excōicatus poſt litteras impetratas, quia modo non eſt admittendus, & ſententia pro ipſo ferat⁹, ſic approbat perſonam iudicis: vnde iplum poſtea reprobare non poteſt. 4. q. 3. c. ſi teſtes. §. item ſi quis teſtibus. & 3. q. 8. cuius in agendo. qui enim alijs defenſionibus vſus eſt, non poteſt redire ad iſtam: vt ff. de iudi. ſed & ſi ſuſceperit. & præterea ſpecialiter cenetur de hac exceptione, q̃ vſque ad xx. dies proponatur. 3. q. 3. §. offeratur. & ſi iudex abſens ſit quem volo recuſare, illud debeo ꝓteſtari. C. de iud. cum ſpecialis. Sed contra videtur per hoc q̃ nō conſenſerit in iudicem: licet enim quis dederit fideiuſſorem ſtandi iuri, adhuc poteſt iudicem recuſare, vt 3. q. 3. §. offeratur. Præterea videtur q̃ excōicatus exceptio vel de falſitate reſcripti naturaliter præcedat, quia niſi reſcriptum teneat, non poteſt iudex aliqua iuriſdictione vti. ſ. de iudi. c. 1. Item ſi aduerſarius eſſet excōicat⁹, non poteſt eligere arbitros pro iudicis recuſatione, vel etiam alios iudices eligere: vnde videtur q̃ primo inquiratur de reſcripto ſue de excōicatione aduerſarij antequam ad alia ꝓcedatur. Super hoc dicit⁹ quidam ſicut Tan. q̃ ſi omiſſa exceptione de iudice ſuſpecto propoſuit alias, ſiue ſuccubat, ſiue obtineat, non pōt poſtea redire ad eā de ſuſpecto iudice: qa ꝙ hoc vr tacite approbare præſonā iudicis, ex quo ſentit litigare ſub ipſo. arg. ſ. de of. delegi. infinitæ. maxime nulla ꝓteſtatione ꝓmiſſa, q̃ ꝓtera nō renunciat excepto ni de ſuſpecto iudice. Io. innuebat, ſed nō ꝑciſe diſtinguēdo: ſi ſuccubuit in aliqua exceptiōe. adhuc pōt redire ad illā de ſuſpecto: qa ad hoc intendit vt decli net iudiciū: vnde nō ple ne ſentit in iudicē. ar. C. de inof. teſt. ꝫ maiores. ſecus eſſet ſi obtineret in aliqua exceptiōe: quia tunc approbauit ſniam iudicis: vnde il lū poſtea reprobare non poterit, vt dē in prin. no tulæ. & hoc ſatis ꝫquī vr, ſi credo ſtandū opi. Tan. quia litigando ſub ipſo approbat perſonā iudicis. ſemel enim con ſentit, &c. ſiue pro eo, ſi ue contra eū ſententiaue rit, vt hic patet. Ber.

a *Gl. ſeq. ar. & remittit.*

c *Renunciaſſe.*] arg. ꝙ tacite ſiue ipſo facto renunciat qs iuri ſuo. ſic ſ. de of. delē. gratū. & c. inſinuante. & ꝫ. de his q̃ ſi. a ma. part. cap. ex ore.

d *De priuilegio.*] per q̃ ius eligendi de ſuo monaſterio ſe habere dicebant. ſ. de conſue. cum dilectus. quod non debuit tacere. ſ. de reſcrip. cum ordinem.

e *Et proceſſ.*] nam de proceſſu negotij & exceptione (ſi qua ꝓponitur) mentio fieri debet. ſ. de procu. in noſtra.

f *Non obſtante ſententia.*] quæ non tenebat forte lata à iudice nō ſuo, vel non ſeruato ordine iudiciario: vnde ſequitur, quæ ſi fuiſſet oſtenſa, contrarium ſtatuiſſent. Ber.

g *Glo. ſeq. duplicater exponit litteram, poſthabita.*

g *Poſthabita.*] Exponit hæc littera ꝑ Tac. ea habita. i. ea viſa. poſt, ꝓ poſtea ſ. ium ſtatuiſſent ꝙ ſtatuerūt. quaſi dicat ſi iudices illā viſa diſſent, ſtatuiſſent ſ. ūū eius q̃ feceruſt: q̃ a nō cōfirmaſſent electio né: & ideo dicit, alioquin. i. ſi nō fuiſſet illis oſtēſa, imputēt ſibi q̃ debuerūt oſtēdere. Sed hæc expoſitio ſ. dicit notulæ Lau. ꝓximo poſtæ: vnde ſm notulā Lau. ſic expone, poſthabita. i. poſtpoſita. C. de ſpor. l. 1. vt ſit vna dictio. ſic exponit ſ. q. 7. dicit Sarra, ibi, ꝓuga lem poſthabuit toꝝ. i. poſtpoſuit cōiugalē toꝝ, & acceſſit ad ancillam. ſic C. de exac. mili. annonæ. l. 2. in ſi. lib. 12. quaſi dicat ſi ſniа fuiſſet iudicibus oſtēſa, illam poſtpoſuiſſent ſiue ſpreuiſſent, & ſtatuiſſent contra ipſam ſicut ſtatuerunt, quia non tenebat.

h *Alioquin.*] id eſt, ſi tenuiſſet, & non eam oppoſuerunt, imputet eis. Vel alioquin. i. ſi non fuiſſet poſtpoſita ſiue ſpreta: qa ſniа tene bat, imputatur eis: quia ammodo prætextu nouorū inſtrumentorū, id eſt, repertorum de nouo ſniа non retractabitur. & iſte eſt verior intellectus. & hæc expoſitio probatur ſ. cap. proxi. verſic. nimirum. & ff. de nego. geſt. ſi autem. 9. 1. & ff. de compen. l. qđ in diem. 9. 1.

i *Nouorum.*] id eſt, de nouo repertorum. ſ. cap. proxi

k *Glo. ſeq. primo ponit ſex caſus præter iſtum quæ ponit hoc cap. quibus vel hec ſniа ꝫ rem iudicatā, demum objcit, ponit opinio. 1o. & ſoluit. Firmat rec. per contrariū de l. 1. C. quādo prouo. & opi. 1o. illa ꝫro compellit.*

k *Confirmātes.*] & ita tenet hic ſniа ꝫ res prius iudicatas, q̃ a hic monachi eā omiſerunt, poſt ſniam ea vti nō poſſunt: quia prætextu nouorū inſtrumētorū nō retractat ſniа. ff. de re iu. Imperatores. & C. de tranſa. ſub prætextu, nec exceptio peremptoria locum habet poſt ſniam, niſi appellatū fit C. ſen. reſcin. nō poſ. l. 2. & ſ. de fi. inſtru. cū Ioannes. Ité iure minoris ſubuenit eccleſiæ in hac exceptiō ne. ſ. de in integ. reſt. c. 1. & c. auditis. ſed hoc nō fuit petitū. Item nō pōt opponi ſniа ſi fuit oſtēſa iudicibus, & per eā reprobauerūt veluti nulla. ꝫ. c. pxi. ff. de cōpen. qđ in dic. 9. 1. Ité etiā in alio caſu tenet ſniа ꝫ res prius iudicatas, ſi qō ſit an fit iudicatū vel non. & ſi iudex ꝓnunciat iudicatū non eſſe, reſcindit prima ſniа. ff. quæ ſen. fineap. reſcin. l. 1. in prin. Ité in alio caſu tenet ſniа ꝫ res prius iudicatas, vt in negotio publico. ff. de re iudi. Imperatores. & in alio caſu. ff. de iureur. admonēdi. Ité vbi vertit periculū animæ tenet ſniа ꝫ primā, etiā ſi non oſtendatur ſniа in iudicio. ſ. eod. cap. Iator. & cap. conſanguinei. Vin. Sed vr ꝙ iniuria facta fuit iſtis monachis, qui obijciebāt ſniam: quia nō fuerūt admiſſi. iſti monachi appellauerunt à iudicibus qui tulerunt iniam. Sed in cauſa appellationis (vt dictū eſt) pōt opponi exceptio peremptoria omiſſa in prima cauſa, ergo

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

sa, ergo isti debebãt audiri in sua exceptione. Io. dixit q̃ hæc decretaloquntur in eo casu cum scit aliquis se habere exceptionem rei iudicatæ, & in fraude & dolo eam omittit volens fatigare aduersarium: aliàs si ignorabat hanc exceptionem sibi cõpetere, bene potest eam tunc opponere q̃cunq; quia tunc non retractatur secunda sniã, immo nulla ꝓnũciaĩ. Hoc q̃d dicit Ioannon colligit aliquomodo ex ista littera, vel indecisa, nec prodest. Vnde dicas, q̃ non audiun tur monachi, vt obijciant sniam, quatenus vera fuerit, quia monachi appellauerunt à iudicibus ante sniam occasione litterarũ, quæ non valebant, auctoritate quarum volebant post litem cõtestatam iudices recusare, sm q̃d satis patet ꝑ hanc decrin prin. & in parte decisa colligitur, vbi hoc expresse dr, q̃ monachi isti appellauerunt: quia iudices non admittebãt recusationes, & q̃a dicebant secundas litteras valere, & ita recesserũt contumaciter non expectata sniã, & talis appellatio nulla fuit: sed à sniã diffinitiua non fuit appellatum, nec etiam poterant: quia contumax non auditur appellans. 2. q. 6. ex qui. §. sunt quorum. & hæc est causa, quare non admittuntur, & imputẽt sibi qui non opposuerunt sniam coram iudicibus si valebat. & q̃a beneficium restitutionis non petierunt: quia admissi fuissent, vt dictum est ℣. Et q̃d dicit, sniã ℣ res prius iudicatas non tenet, loquitur de iudicio allegatur, & ostenditur sniã 1. tunc fi iudices nolunt admittere sententiam, dumtũ teneat sententia, & iudicant ℣ aduersarius sniam, nulla est ipso iure, nec est appellare necesse: & sic loquitur 2. q. 6. ℣. diffinitiua. ver. item si sententia fuerit, &c. C. q̃si prouo. non est necesse. l. 1. & ibi Ioan. intelligit aliter hanc decret. & ibi Ioan. l. vt ℣. dixi. Sed tu intellige hanc decret. & illam l. vt diximus. & ita plana littera erit, & ita intelligit Vinc. vt in princ. iflius notulæ. Et ita sue scienter siue ignoranter eam omiserint, non potest postea opponi ex quo non est appellatum: & tunc ꝓtextu nouorum instrumentorum non instaurantur lites finitæ. ꝓtereæ hic non fuit ostensa sententia domino Papæ, sed allegata fuit tantum, nec etiam fuit ostensa primis iudicibus.

ADDITIO. Pro materia hic tacta de appellatione contumacis vide c. vnicum de dol. & contu. in cle. & ibi notata ℣.

C *Vbertus.*] Diuiditur in tres partes. In prima præmittit casum & sententiam super possessorio latam. In secunda: ibi, *Verum*, committit ipsius executionem & causam super petitorio. In tertia: ibi, *Iudicibus autem*, petitionẽ diffinit, diffinitiuium moderatur, & quodam soluit obstaculum. Abbas.

C *Cum.* Inter eꝝm Meldeñ. & monasterium Attrebateñ. super subiectione ipsius monasterij controuersia vertebatur: ꝓp hoc partibus in plenaria dñi Papæ constitutis, petiit procurator epi restitui ad quasi possessionem obedientiæ in eodẽ monasterio, qua ipsum monachi spoliarant: quia ꝓ confessionem procuratoris monasterij constitit epm quasi possessionem obediẽtiæ in eodem monasterio habuisse. Papa ipsum restituit ad eandem: veruntñ quia ex parte monasterij quoddam priuilegium Innocentij Papæ exhibitum fuit in iudicio, q̃d plenam libertatem monasterij exprimebat, mandat Papa quibusdam, vt eꝑm restituant in quasi possessionem obediẽtiæ quo restituto, nisi eps ℣ priuilegium aliquid rõnabile ostenderit, sup subiectione monasterij silentium imponant eidem: iudices ꝑdicti restituerunt eꝑm, & postmodum cœperunt cognoscere sup istum ipsius monasterij: Contra priuilegium Innocentij Papæ exhibuit eps quandam sniam Alexan. Papæ sup subiectione ipsius monasterij: Iudices receꝑis probationibus vtriusq; partis, causam instructam remiserunt ad dñm Papam: Papa auditis & intellectis rationibus partium: quia intellexit rões epi efficaciores, subiectionem in eodem monasterio adiudicauit eidem, vt ibidem habeat tamq̃ diocesanus eps potestatem, ita tñ q̃ per hanc sententiam nullum ꝓiudicium sedi Apostolicæ generetur, quo minus cum voluerit suam iustitiam prosequatur. In fine rõdet quasi tacitæ quæstionis: Dicere aliquis. Nonne priuilegium Innocentij debuit tueri monasterium ℣ sniam Alex. Rõdet Papa, si priuilegium Innocentij Alexandro fuit in iudicio ꝓtentum, & ipse tulit sniam ℣ illud intelligitur reprobasse: si vero non fuit exhibitum, ꝓtextu priuilegij de nouo reperti, sniã Alexan. non debet reuocari. Nota q̃ confessio procuratoris dñi ꝓiudicat. Item incorporalia non possidentur, sed quasi. Item restitutio ad subiectionem ante ingressum principalis causæ facienda est. Item licet causa liberalis sit ꝓtractialis: tñ quæstio possessionis ei ꝓiudicat. Item ℣ priuilegium admittitur ꝓbatio sine defensio. Item non sufficit obijcere nisi ꝓ tempore obiectum. Item protestatio ꝓmittenda est ne fiat alicui ꝓiudicium circa ius suum: vt hic fecit Papa. Item priuilegio libertatis nullꝰ renunciare potest in ꝓiudicio Papæ. Item instrumẽtum intelligitur reprobatũ, eo ipso q̃ iu dicat ℣ ipsum. Iste prætextu priuilegij de nouo reperti non debet sententia reuocari. Et sic negligentia nocet, sed per hoc non fit ꝓiudicium Papæ quo minus fi voluerit ius libertatis sic saluum monasterio.

Glossa sequens notat & remittit.

a ¶ *Per confessionem.*] Nota cõfessionem procuratoris domino ꝓiudicare. De hoc dictum est. ℣. vt hic non contestat. cap. 1.

¶ *Glo. seq. reddit rationem textus.*

b ¶ *Quæstio possessionem.*] Hoc ideo dicit: quia incorporalia non possidentur ℣, sed quasi. arg. ℣. de ꝓscri. fi diligenti. & ℣. de causa possessionis, cum ecclesia. & ff. de vsuca. sequitur. ℣. fi viam. & ff. de acq. rendo rerum dominio. l. si seruus. ℣. incorporales.

¶ *Glo. seq. notat, obycit & soluit triplicater.*

c ¶ *Restituto.*] Nota q̃ licet causa liberalis sit ꝓtractialis, tamen quæstio possessionis ei ꝓiudicat, vt hic patet. & C. de ordin. cog. l. vlti. ℣. fin. agebat ipse eps possessorio, de quo constitit per confessionem partis aduersæ: vnde Papa manda: ipsum restitui 4 petitorio, sed de hoc non probauit eps coram Papa, sed pars aduersa per priuilegium Innocentij: vnde mandat Papa ipsum silentium epo, nisi ℣ priuilegium aliud probetur: & ita qui obtinet in ꝓprietate, obtinet finaliter in possessione, licet aliter probet de possessione. ℣. de cau. possessionis. cum dilectus. & hoc cum vtroq; iudicio actũ est. Sed quare Papa non tulit sniam pro monasterio, cum per priuilegium Innocentio probatum esset, q̃ erat liberum & exemptum, & ex parte epi nihil ostensum esset ℣ priuilegium, & actum esset ab epo petitorio & possessorio. ℣. de caus. possess. cum ecclesia. Rñdeo, eps coram Papa proiecutus fuit tãtum possessorium, petẽs inducias ad probandum ℣ priuilegium Innocen. vel ipse ex officio suo voluit prouidere epo: aliàs non erãt processisse Papa. Vel si possessorio tantum actum fuit, abbas petijt causam committi quantum ad petitorium, cum per priuilegium intentio eius probaretur: quod melius videtur.

d ¶ *Prosequatur.*] arg. de prostitutione præmittenda. sim. ℣. de don. inter dilectos. in fi. & 9. q. 3. saluo. ℣. de elect. Cumana. §. 1.

e ¶ *Nimirum.*] Rñsio tacitæ quæstionis diceret aliquis, nonne priuilegium Innoc. debuit tueri monasteriũ? Respondet Papa q̃ non, secundum q̃ sequitur in littera.

f ¶ *Alexandro.*] Qui sup eadem quæstione sententiauit pro epo, vt habetur in parte decisa: quam sententiam epo coram iudicibus exhibuit, & coram Papa. de qua hic fit mentio. Ber.

¶ *Glo. seq. not. inducens duo similia, & vnam diuersum.*

g ¶ *Reprobasse.*] Nota, q̃ instrumentum dr reprobatum eo ipso q̃ cum iudici ostenditur, ℣ sniam iudicat: sic testis reprobatur eo ipso q̃ iudex ℣ eum iudicat. arg. ℣. de ord. cog. cum dilectus. in fi. & ff. de his qui not. infa. Lucius. sic ex quo quæstio falsi mouetur, & iudex ℣ rium iudicat, eam intelligitur reprobasse. C. si ex fal. instru. l. 1. Secus est in compensatione: quia vbi iudex non admittit compensationem, post sniam potest opponi: sed si expresse eam reprobat, postea opponi non potest. ff. de compensa. quod in diem. §. 1. & ff. de negotiis gestis. l. finaĩt. §. si quocunque modo ita hic. quia Alexander reprobauit priuilegium Innocentij si fuisset ostensum in iudicio: sic ℣. cap. proxi. Item hic est arg. q̃ ipso facto & sine verbo perditur priuilegium. ℣. de offic. deleg. gratum. & ℣. de his quæ fi. à maio. par. cap. c. ex ore.

¶ *Glossa sequens alleg. tres concor. excipit duos casus: inducit duo similia.*

¶ Cap. 12. exhibit in 3. compil.

¶ Barbarosa. ¶ Tancredus. ¶ Accursius.

¶ Quia illa femina ꝓbauit, quæ adhibebat ꝓbationes, & ipsum probauit. Instrumentum de empt. & vendit.

¶ Aliàs hæc tulit sententiam ostensa ipsum, & iudicatur, & ideo vertia paulo infra cõtra eo.

1 Arg. 24. dist. c. quinimo. cum suis concordant.

4 De hoc articulo videto hic prælatos canonistas, Hostiensem & Ioãnẽ An.

¶ Dicebat Inn. cõtra. non loq. vbi ℣ fuit opposita, nec ibata exceptio rei iudicatæ & iflud videtur opportuna, sed non probata. dum And.

¶ Adde l. finus & gl. in l. fin. de leg. inst. retti.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

a ¶ *Retractari.*] 3. c. proxi. ff. de re iud. imperatores. C. de trāsa. sub ṗtextu. in fi. nisi in casu; vt in l. ṗdicta. imperatores. ff. de iureiu. admonendit . Et sic tollitur priuilegium per sniam, sicut ṗ conuentionem. j. de dec. cx multiplici. & ṗ arbitriū. 5. tit. proxi. cū olim 2. *Vm I. & A.*] Diuiditur principaliter in duas partes. In prima po

Si vero non fuit coram eo exhibitū, prætextu priuilegij de nouo reperti, prædicta non debet sententia retractari[a].

¶ Idem sanctæ Mariæ in Cagi, & Vallis secretæ abbatibus.

¶ Sententia à qua fuit appellatum, retractatur, si constat testes ad quorum dicta tantum lata fuit, conspiratores fuisse, & cōtradicente parte receptos.

CAP. XXII.

CVm I. & A. canonici sancti Dionysij Remen. ex parte quorundam canonicorum eiusdem ecclesiæ, nostro Apostolatui referarint quod abbas eorū super dilapidatione, periurio, simonia, & quibusdam aliis erat multipliciter infamatus[b]: Nos Cathalan. episcopo & eius collegis dedimus in mādatis, vt ad ecclesiam personaliter[c] accedentes, tam in capite, quàm in membris corrigerent[d] corrigenda, & statuerēt, quæ statuenda viderent: & infra. ¶ Iudices autem abbatis & canonicorum iuramenta recipientes[d] ,abbatem ab administratione ipsius ecclesiæ per sententiam remouerūt: correctione membrorū dilata[e], quam tunc non poterant expedire. A qua sententia, cum procurator prædictus ad nostram audientiam appellauerit, proposuit dictam sententiam reprobandā:

1 Dicit Gosf. & nisi per ui intrusit. ff. de testi. in intrusitata. ff. de muto. si ex causa. Ioan. Andi

Cnit factum coram Papa narratū appellatiōis remedio. In secūda dat iudices appellatiōis, q̄bus diffinitionem causæ sub certa forma cōmittit. Secūdatibi, *Quia vero*. Et quælibet pars poteſt subdiuidi, vt pater in textu. Sed ṗdicta diuisio sufficit ad intellectum. Abbas Siculus.

Casvs. I. & A. canonici sancti Dionysij pro se & quibusdā aliis cōcanonicis suis denunciarunt dño Papæ, abbatem suum sup dilapidatione, piurio, simonia, & quibusdam aliis erat multipliciter infamatus, sup quibus erat multiplicitet infamat[a]: vnde Papa mandauit quibusdam iudicibus, quatenus ad ecclesiam ṗsonaliter accedant, & tam in capite q̄ in mēbris corrigant corrigenda, & statuant quæ ſm Deum viderint ſtatuēda: iudices vero recepiis iuramentis abbatis & canonicorum, abbatem ipsum ab administratione ipsius ecclesiæ ṗ ſniam remouerunt, dilata correctione membrorum: à qua ſnia ꝓcurator abbatis appellauit: vnde postmodū in ṗsentia Papæ proposuit dictam ſniam reprobari debere: primo quia iudices lite nō cōtestata in negotio ꝓcesserunt, cū quia iuramēta cōspiratorum ꝑ ipsum recipientes, depositionibus testium coram partibus non publicatis, nec oſtensis, eidem ad ſniam procedere ꝓsumpserunt: Papa vero his & aliis intellectis: quia de articulo conspirationis ſibi non potuit fieri plena fides, mandat iudicibus, quatenus ſi constiterit, ꝙ illi conspiratores fuerunt, quorum iuramenta iudices receperunt, & q̄d abbas probare voluerit coram eis, & iudices dicta illorum solummodo ſecuti ſunt, cum per alios ea probata non essent, ſniam protulerunt, ꝙ processum illorum debeāt irritare, in principali negotio iuxta formam comprehēſam in prioribus litteris ꝓstmodum ꝓcedentes. Si vero abbas non poterit ꝓbare illos conſpiratores fuiſſe, vel ſi etiam hoc ꝓbauerit, appareat tñ ꝙ nihil depoſuerunt ſup his pro quibus ſuit abbas amotus: vel etiam ſi aliqua depoſuerunt ꝑ abbatem, ea tñ ꝓ alios fuerāt ſufficienter ꝓbata, ꝓcilium illorum iudicum debēant confirmare: quia q̄uis adueruſus abbatem non debuerint conſpiratores admitti, tñ tamen ſi ipſorum de veritate dicenda ſup ſtatu ipſius ecclesiæ recipi potuerit, vt ꝓ dicta illorum ſup aliis fides poſſit haberi, quæ ipſum pro abbatem non tangebant, ꝓpter hoc tñ non eſſet ipſos conſpiratores fuiſſe. Not. ꝙ aliquis pōt ꝓ aliū denunciare. Itē conſpiratores non admittuntur ad teſtimonium. Item exceptio ꝓpoſita ante ſniam à grauamine in causa appellationis debet vera eſſe. Item non ſufficit ꝓbare conſpiratores, niſi ꝓbetur, ꝙ iudex ſecutus fuerit dicta illorū. Item conſpiratores potius poſſunt admitti contra alios q̄ contra illum contra quem conſpiraſſe dicuntur.

2 Hec gloſſa non eſt Bernardi, ſed Innocētij, nec habebeatur in vtriuſq; codicibus.

b ¶ *Infamatus.*] Poſt hunc textum corrigitur littera decretalis ꝓ regiſtrum ſic: & cum ſuper his, & aliis cum Procuratore ipſius abbatis aliquandiu litigaſſent, nos Cathalan.

c ¶ *Personaliter.*] In hoc caſu non poſſent iſti cōmittere vices ſuas: vt 5. de offic. delega. q̄n Apoſtolica. §. is autem cui. & in caſibus aliis qui ibi ponuntur, & in loco ipſo debet fieri inquiſitio vbi monstrantur illi de quorum vita quæritur. 47. diſtin. de Petro. & 2. q. 1. Deus omnipotens. 24. q. 1. pudenda. & 23. diſtin. illud. & 5. de electio. poſtquam.

d ¶ *Recipientes.*] ſecundum formam quam habes j. de accu. qualiter & quando. §. formam. & c. cum dilectus.

tum quia iudices litē non cōteſtata, in ipſo negotio proceſſerunt: tū quia iuramenta conſpiratorum[a] contra ipſum recipientes (depoſitionibus coram partibus minime publicatis[b], nec oſtenſis[b] eidem ꝑ) ad ſententiam procedere ꝓsumpſerunt: & infra. ¶ Quia vero de conſpirationis articulo nobis non potuit fieri plena fides: Mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit, quòd illi conſpiratores[c] fuerint, quorum conſtat à iudicibus iuramenta[k] recepta, quod abbas probare voluit coram eis: & eorum dicta iudices ſecuti[c] tantummodo, cum per alios ea probata non eſſent, ſententiam protulerunt: vos irritantes proceſſum eorū, in negotio iuxta prædictam formam comprehenſam in prioribus litteris, procedatis. Si vero eos conſpiratores fuiſſe, nequiuerit comprobare: vel licet de hoc cōſtarer[m], appareat tamen illos nihil ſuper his depoſuiſſe, pro quibus idem abbas fuit amotus: vel etiamſi aliqua ſuper his depoſuerint, ea tamen per aliorum dicta fuerant ſufficienter oſtenſa, proceſſum ipſorum iudicum confirmetis: quia licet aduerſus abbatem non debuerint cōſpiratores admitti, iuramenta tamen ipſorū de veritate dicenda ſuper ſtatu ipſius domus

3 Cap. 15. tit. in 3. compil.

4 De hoc armeto vide Felinū poſt abbatē in c. dilectꝰ. de reſcript.

e ¶ *Dilata.*] Per hoc patet, ꝙ licet inquiſitor de quibuſdam tulerit ſententiam, de quibuſdam non, non ideo expirat officiū eius quin de aliis poſſit cognoſcere, & pronunciare, & idem eſt in ordinario. ff. de doli excepto. apud. §. item quærnur. & ff. de negotiis geſtis. finautem. §. penul. alias incipit l. nam & ſi ſeruus. in arbitro idē eſt, niſi dictum ſit vt de omnibus ſimul pronūciet, & ſi ūtc de quibuſdam pronunciauit, nihil egit: & de nouo poteſt pronunciare. ff. de arbi. quod tamen.

f ¶ *Lite non contestata.*] Hæc excepto efficax non eſt: quia in inquiſitione poteſt proceſi lite non conteſta. vt 5. vt lit. non conteſt. quoniam frequenter. 9. iunt & alij. ſi contumaciter ſe abſentet, tamen citari debet, & exponenda ſunt ſibi oīa quæ contra ipſum obijciuntur. j. de accuſa. qualiter & quando. §. debet. & hoc intelligitur cum aliqs proſequitur inquiſitionem. ſed cum ex officio tantum inquirit, ibi proprie conteſtari non poteſt. Bernar.

g ¶ *Conspiratorum.*] qui nullo modo recipiendi ſunt. j. de ſimo. per tuas.

h ¶ *Nec ostensis.*] & illud ei non debuit denegari, immo omnia quæ ſibi obijciuntur, & dicta teſtium ſunt danda eidem. j. de accu. qualiter & q̄ſ 2. 9. debet. & c. olim. §. ſi vero. & ita tam ex hac cauſa, q̄ ex præcedenti tenuit appellatio. Papa tamen retulit ſe ad illum articulum de conſpiratione, quia de aliis ei conſtitit.

i ¶ *Conspiratores.*] Qui enim malo zelo mouētur, ad teſtimonium admitti non debent. j. de accu. cum oporteat. & j. de ſimo. ꝙ tuas 1. & 11. q. 1. conſpirationum. & c. coniurationum. & hic.

¶ *Glo. ſeq. ſignat contrarium, & remittit, & arguit.*

k ¶ *Iuramenta.*] Sed non videtur, quòd ſufficiat hoc, niſi hoc fuiſſet obiectum coram iudicibus, & quòd abbas probare voluerit: vt dicit littera iſta. Item nec ſufficit ꝙ fuerit obiectum, & ꝙ obtulit ſe probaturum, niſi modo probentur conſpiratores: & ita non caſſatur ſententia, niſi probetur ꝙ cauſa expoſita fuit vera. ſic. 5. de teſtib. ex parte Adæ. vbi de hoc. Sed 5. j. tit. proxi. interpolita. Sed illud ſoluitur in c. ex parte. Et eſt hic arg. ꝙ exceptio, quæ proponitur contra perſonam teſtis, obijcienda eſt, & probanda ante ſententiam: niſi per iudicem ſteterit: vt hic ſatis innuitur. ſic. 5. de excep. denique. vbi de hoc.

l ¶ *Secus.*] ſic patet, ꝙ non ſufficit probare coniurationem, vel cōſpirationem, vel falſitatem teſtis vel inſtrumenti, niſi probetur iudicem ſecutum fuiſſe dicta falſorum, ſeu conſpiratorum teſtium, ſeu inſtrumentorum. C. ſi ex fal. inſtru. falſam. arg. 5. de teſti. ſicut.

m ¶ *Constaret.*] ex hoc patet, ꝙ per appellationem non reuocantur niſi ea quæ minus legitime facta ſunt vt 5. de teſti. ſpol. audita. Et eſt mirabile, ꝙ ſententia tenet lata poſt appellationem legitime interpoſitam. & vbi cauſa legitima & probabilis oppoſita fuit, q̄d eſt contra illud. 5. de offic. deleg. ſuper quæſtionum. in fin. ſed appellatio iſta licet fuiſſet legitima prima facie: quia cauſa ſufficiens erat, tñ nō probauit: quia debuit probare oēs teſtes, qui cōſtra eum depoſuerunt

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

depoſuerunt, conſpiratores fuiſſe; vt hic patet. & ſi modo apparet, ꝙ appellatio non fuit legitima. vnde non reuocatur ſententia, ſed confirmatur, vt ſ. de teſti. ex parte Adæ.

¶ *Glo. ſeq. in ſui prin. ſolu. obiec. cui dat ſimile, demum quærit opponendo, & tripliciter ſoluit.*

recipi potuerunt[a]: vt per ipſorum dicta, ſuper alijs fides poſſit haberi, quæ abbatem minime contingebant: præſertim cum tunc probatum non eſſet, eos conſpiratores fuiſſe.

a ¶ *Potuerunt.*] Hic vr̃ ꝙ minus idonei teſtes admittãtur in cauſa inquiſitionis, ſicut in cauſa compurgationis. ſ. de p̄ſum. litteras. & j. de purga. c. cõſtitutus. ſed hoc ideo eſt: q̄a de facto ſuo agitur: quia & ſerui riſo creditur cũ de facto ſuo interrogatur. 4. q. 2. c. ſi teſtes. §. itẽ ſerui riſo. Sed nonne alij de eccleſia q̄ forte ſunt idonei poſſunt illos repellere, cum ſint criminoſi, nec debeãt ꝯuinci per criminoſos? Poteſt dici, ꝙ ſic: & qđ hic dr̃, ꝙ tales admitti poſſũt, intelligo non quantum ad plenam fidẽ faciendam, ſed ad p̄ſumptionem. & quia ſi dicta ipſorum debilitentur in aliquo, non tñ euacuantur in toto, & ſic cum aliis adminiculis ꝓbabunt. j. de ſimo. p tuas. in fin. Vel poteſt dici, ꝙ p̄iudicatur aliis q̄ huc uſq; tolerauerunt eos, nec aliqđ crimen obiecerunt eis. j. de accu. nullus. hoc tñ verum eſt, ꝙ ꝯ extraneum non poſſent induci teſtes de eccleſia, niſi eſſent idonei. 14. q. 2. ſuper prudentia. & 2. q. 1. Deus omnipotens. Io. Et p̄terea eo tp̄e quo recepti fuerunt non conſtabat eos conſpiratores fuiſſe: vt hic in fine dicit: Vnde hæc exceptio poteſt opponi ꝯ iſtos ab aliis: quia hoc ꝓbato, cum ſint criminoſi, contra alios teſtificari non poſſunt, niſi quo ad præſumptionem: vt dictum eſt ſ. de teſti. c. teſtimonium. Ber.

1 warim.

2 Cap. 1. eo tit. in 1. compil. Et pro intellectu vide Bart. in l. infamẽ. ff. de pub. iudi. & de materia ſa [illegible] populos. C. de ſum. trinit. & Doctores in §. iniuria autem. Inſtit. de iniu.

3 Vide l. 1. & l. Athletas. ff. de his q. not. infa.

4 Aliàs ita: propter dictam ſententiam, &c.

5 Dic illud ſpeciale in eo: vt ibi not. & 2. q. 7. pagani. §. in hoc. Ioã. And.

¶ Idem H. de Caſtro Guarti. †

¶ *Damnatus in actione iniuriarum infamis eſt, & per Papam poteſt famæ reſtitui. hoc dicit, prout communiter ſummatur.*

CAP. XXIII.

CVm† te à Bartholomæo iniuriarum actione cõuento, eo quòd diceres equum tuũ non eſſe minoris pretij quàm capillos ipſius: iudices qui ſuper hoc cognoſcebant, te in decem ſolidos condemnaſſent: tu timens ne ipſorum ſententia te notaret infamia[b] †, beneficiũ reſtitutionis ad famam, à ſede Apoſtolica implorasti. ¶ Nos autẽ conſiderantes, quòd nulla fuerit vel minima[c] facta iniuria, volumus[d] te per† prædictã ſententiam infamia nõ notari.

C*vm te.*] Damnatus pro nulla vel modica iniuria, infamis non efficitur. h. d. ſecundum quod glo. intelligit. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur petitio; In ſecunda ipſius examinatio, vel reſponſio: ibi, *Nos.* Abbas.

Caſus. H. de Caſtro Guartini, & B. habuerunt inter ſe verba iniurioſa, ita ꝙ H. dixit ipſi B. ꝙ equus ſuus non erat minoris valoris quàm capilli ipſius B. quare ipſe B. conuenit H. actione iniuriarũ. Iudices qui de hoc cognoſcebant, damnauerunt dictum H. in x. ſol. vnde ipſe timẽs ne p dictam ſniam notaretur infamia, petiit à dño Papa beneficium reſtitutionis ad famam: Papa vero conſiderans, ꝙ nulla vel modica facta ſibi fuerit iniuria, vult ipſum H. per dictam ſententiam infamia non notari. Nota ꝙ condẽnatus de iniuria notatur infamia: niſi iniuria ſit minima: vt hic patet.

b ¶ *Infamia.*] Actio enim iniuriarũ infamat, ſiue ciuiliter ſiue criminaliter agatur. ff. de ijs qui not. infa. athletas. §. vlt. Si quis conueniat te actione famoſa, ſi vis vitare infamiam, conſtitue procuratorem. ff. de ijs qui not. infa. l. furti. §. ſi quis alieno.

c ¶ *Minima.*] Quia non oĩa talia verba ſunt ꝓ iniuria habenda, vt ſi ex repentino aĩo hoc dixit. 2. q. 3. ſi quis iratus. de pœn. diſt. 1. c. diuortium. qm̃ nec lubricũ linguæ ad pœnã facile trahendũ eſt. ff. ad l. Iul. ma. famoſi. §. nec lubricũ. & inconſultus calor calũniæ vitio caret. 2. q. 3. c. ſi quem. §. notandũ. Item illud requiritur ꝙ ſit ꝯ bonos mores. ff. de iniuriis. item apud. §. 1. & §. adijcit. & ita habes arg. hic ꝙ pro modico non datur actio iniuriarũ. ſicut nec actio de dolo daĩ pro modico. ff. de dolo. ſi oleum. in fi. & l. ſeq. & reſtitutio ꝓ modico nõ daĩ. ff. de in integ. reſti. ſcio illud[a]. ſed actio furti ꝓ modico datur. 14. q. 6. c. vlt. & Inſti. de rerum diui. §. gallinarum.

¶ *Glo. ſeq. obijcit, & ſoluit.*

d ¶ *Volumus.*] Si iſti erant 3 clerici, planum eſt: ſed ex littera non vr̃ vnde potuit Papa talem infamiã (ſi qua fuit) remouere. 2. q. 3. c. ſi quem. §. notandum. in fi. Sed ſi erant laici, non vr̃ ꝙ Papa potuerit infamiã ꝑ ciuilem iudicem irrogatam, remouere, quia quamquã aĩas, &c. infamiam tñ abolere nõ poſſumus. 2. q. 3. c. Euphemium. §. hic colligitur. Sed dic ꝙ ſubſunt quo ad temporalem iuriſdictionem domino Papæ: & ſic planum eſt.

a Et j. de ſenten. non aute. c. pen. &c.

3 De materia huius gloſſæ vide plene par [illegible] num, ꝓpo [illegible] & c. Euphemium. 2. q. 3. & in c. ſi quis. 6. q. 1.

A D *probandum.*] De eodẽ facto loquitur. c. cũ dilecta. de reſcriptis. Et pone ſic caſum litteralẽ quãtũ ꝑtinet ad itellectũ cap. Vacante quodã monaſterio monialiũ, duæ fuerunt electæ in diſcordia in abbatiſſam eiuſdẽ monaſterij, cuſtos, ſ. eiuſdem eccleſiæ, & q̄dam alia monialis, vtraq; parte aſſerente ſuam electionẽ ꝓualere, Papa ꝯmiſit cauſam iudicibus delegatis, q̄bus mandauit, vt examinatis vtriuſq; electionib' cõfirmarent illam, quæ de iure ꝓualeret: cognito de cauſa iudices confirmauerunt electionẽ factã de cuſtode p ſententiam diffinitiuã: à qua ſnia fuit ab altera parte appellatum, vel p viam nullitatis cauſam introduxerunt ad Romanam ſedẽ, allegantes, ꝙ vnus ex coniudicibus q̄ confirmationis ſniam tulerunt, erat tp̄e ſniæ publice excõicatus. Item ꝙ non ſeruauerunt in procedendo iudiciariũ ordinẽ: Papa ad inſtantiam huius partis, commiſit cauſam aliis iudicibus ſub forma de qua in littera continetur: & ꝓſequere vt in tex. Abbas. Nota ꝙ ſnia publice excõicati nulla eſt. Itẽ litteris ordinarij ſtatur. Item vtile vitiatur p inutile. Item licet tp̄e latæ ſniæ iudex ſit excõicatus, & ideo ſnia nulla; ea tñ quæ fecit ante excommunicationem, valebunt.

¶ Idem.

¶ *Reuocata ſententia propter defectũ iuriſdictionis, vt quia vnus ex iudicibus publice excommunicatus erat: vel propter iuris ordinem non ſeruatum: iterum de principali quæritur.*

CAP. XXIIII.

AD† probandũ quòd procurator dominæ: & infra. Vos autem interim agnoſcatis de confirmationis ſentẽtia, quæ lata eſt à iudicibus delegatis, de electione cuſtodis, vt eã (ſicut de iure fuerit faciendũ) confirmare vel infirmare curetis: ita vt, ſi pro eo quod vnus ex delegatis iudicibus, qui eandem ſententiam protulerunt, excommunicationis vinculo eſſet publice innodatus[e], quando ſententia lata fuit, ſicut per metropolitani litteras[f] perhibetur: aut ex alia iuſta cauſa[g], eandem ſententiam conſtiterit infirmandam: ipſa caſſata[h], de ipſius electione cuſtodis iterũ cognoſcatis[i].

2 Cap. 2. eo tit. in 2. compil. Et pro intellectu huius decretalis vide Antonium de Butrio in c. fraternitatis. ſ. de teſtib. & præſertim ſuper ponẽdi exceptionẽ contra iudicem [illegible] C. de teſtib.

¶ *Glo ſeq. reci. per q. ſcilicet quid de occulto.*

e ¶ *Innodatus.*] Sic ſ. de excep. exceptionem. ad fi. vbi de hoc. aliud ſi occulte: quia tunc nec ipſe nec alij ipſum tenebantur vitare: quia diuinare non poterant. j. vt eccl. bene. vt noſtrũ. vnde cum cõi opinione liber & abſolutus habeatur & credatur, quicquid interim facit, valet: vt 3. q. 7. c. infamis. §. tria. verſi. verumtñ ſi ſeruus[4]. & ff. de offi. præto. Barbarius. C. de teſtam. l. 1. & j. de iure pa. conſultationibus. & j. de cle. excom. mi. Apoſtolicæ. Ber.

¶ *Glo. ſeq. arg. & remittit.*

f ¶ *Per metropolitani litteras.*] A quo dicitur excommunicatus: & ita eſt argu. ꝙ litteris epiſcopi creditur[5]. ſ. de proba. poſt ceſſionem. vbi de hoc.

¶ *Glo. ſeq. exemplificat, & vltimum præualet.*

g ¶ *Ex alia iuſta cauſa.*] puta, quia ipſa electa ſimiliter eſſet excõicata, vel ſi per ſimoniam electa fuiſſet, aut quia inutilis & inſufficiens eſſet. j. de app. conſtitutis. ſ. de elect. p inquiſitionem. & 1. q. 1. ſi qui epi. §. ecce cum honoris. & ſ. de æta. & quali. c. vlt. & ſ. de offic. cuſto. c. 1. Vel quia nõ fuit ſeruata forma. ſ. de elect. quia ꝓp. & c. cum poſt petitam. Vel quia non fuiſſet ſeruatus ordo iuris: q̄a non fuiſſet lis conteſtata. ſ. vt lit. non conteſt. c. 1. quod melius videtur[6], vt per hoc non præiudicetur principali negotio, ſed tantum proceſſus caſſetur. ſ. de elect. dudum 2.

¶ *Glo. ſeq. exponit, not. alleg. duas concor. dupliciter obijcit, & ſoluit, contra ſolutionem alleg. duo iura, & arguit.*

h ¶ *Caſſata.*] id eſt, caſſa & irrita nunciata. Et ſic patet ꝙ retractetur ſnia ſi detegatur impedimentum poſt ſniam. arg. 8. diſt. veritate. 29. q. 2. ſi quis ingenuus. & eſt hoc ꝯ illa iura. 3. q. 7. c. infamis. §. tria. ver. verum. cum aliis concord. ſuis ibi poſitis. ſ. in prima notula. & 1. q. 1. ſi quis à ſimoniacis. Sed aliud incõueniens vr̃: quia retractatur ſnia quo ad alios iudices qui legitimam ꝑſonam habebant. ſic ſ. de offic. deleg. cum ſup. ideo retractatur ſnia: quia impedimẽtum erat notorium p ſniam publice latam. vnde nulla in eum potuit cadere iuriſdictio. & ita cum ſibi & aliis cõiter cauſa commiſſa fuiſſet, & duo ſine ipſo iuriſdictionem non poterant exercere, vnde ꝓp connexitatem reuocatio fit quo ad oẽs: quia non potuit tenere ſnia quo ad quoſdam, & non quo ad alium, cum illi per ſe non habuiſſent iuriſdictionem. ſimile. ff. de arbitr. Pedius. in fin. Arg. ꝯ. ff. quod cũ falſo tut. l. 1. §. 1.[7] & ſ. de elect. cum Vintoñ. Item arg. hic ꝙ vtile per inutile vitiatur. ſ. de offic. deleg. cum ſuper. & c. ſuper quæſtionum. §. ſi vero. vbi de hoc.

i ¶ *Iterum cognoſcatis.*] Et ſic patet, ꝙ licet ſententia ſiue proceſſus

4 Contrar. ibi not. Io. dic tñ vt ipſe not. 14. q. 2. in ſem. & de hoc 11. q. 3. curæ. Io. An.

5 Immo vr̃ arg. ꝙ non credatur. Ad quod enim mãdaretur inquiri ſi crederetur? ſed dici poteſt, ꝙ mandat inquiri. nõ de excõicatione qua cõſtabat; ſed de public. de qua non conſtabat [illegible] Ioan. And.

6 Immo ꝓcedit [illegible] bona. Ioan. And.

7 Solue vt no. ſ. de offic. deleg. cũ ſuper. Ioh. And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

cassetur, actio tamen salua remanet: vnde iterum cognoscetur ex integro de causa: quia pro non iudicato habetur. simile. C. quomodo & quando iudex si vt proponis. Hæc exceptio excommunicationis in qualibet parte litis potest opponi, etiam si fuerit omissa scienter. 5. de excep. exceptionem. Bernar.

¶ Gregorius nonus.

Vamuis.] Ponit regulã, & duos casus exceptos. Primus: ibi, Ex. Secundus: ibi, Actio. Et hæc decretalis de se habet subtilé & longam materiam.

CASVS. Eps Bonoñ. contulit mihi archidiaconatũ: obiectum erat q̃ fuerat filius sacerdotis, & q̃batum in iudicio: quæritur, vtrũ hæc inia debeat præiudicare eps, q̃ amittat potestatem cõferẽdi dignitatem illam illa vice, quis res sit acta inter alios? Dicitur q̃ sic, & imputet sibi, q̃ dimisit alium agere, cum sibi competebat actio, & defensio illius archidiaconatus. Secundo ponitur q̃ actum fuit ꝑ eps, qui contulerat mihi archidiaconatum, & ꝓbatum q̃ eram filius sacerdotis: quæritur nunquid illud mihi præiudicet, cum sit inter alios actum? Dicitur q̃ sic. Abbas. Exempla istorum casuum & aliorum plurium, in q̃bus fallit regula prædicta, notantur in glossa huius capituli. Nota hic regulam generalẽ: Res inter alios acta aliis non nocet: fallit tñ in casibus hic contentis, ſ. cum aliquis cui competit actio vel defensio, sustinet sequenter agere. Item cum quis passus est eum experiri à quo causam habuit.

¶ *Glosſ. sequens habet duas partes. Prima repetit regulam tex. alleg. cum cor. enumerans 7. casus exceptos. Secunda ibi, item fallit, prosequitur & exemplificat casus, quos hic ponit text. & prin. ponis exempla in creditore, debitore, marito, vxore, & socero, ponit etiam de emphyteuta & empt̃ore.*

a ¶ *Res inter alios.*] Hæc regulariter inter alios acta alijs nõ nocet, habetur C. res inter alios acta. l. 1. & in ipsa rubrica. 5. de fid. instru. inter dilectos. & 5. eod. cum ſuper. & C. qui. res iud. non no. l. 1. & 2. Hæc regula fallit in multis casibus, scilicet cum causæ sunt connexæ. 81. dist. tantis Daniel. & 3. q. 6. hæc quippe. & ꝑ. de accusa. ad petitionem. ꝑ. de purg. c. pen. in his enim res inter alios acta aliis nocet. Item in causa libertatis ff. de ſta. ho. ingenuum. Item in causa filiationis. ff. de libe. agnoſ. l. 1. in fi. & l. 2. & 3. in princ. Item res inter alios acta aliis prodeſt, vt in querela inofficioſi testamenti. ff. de inofſi. teſtamen. Papinianus. 9. meminiſſe. hæc res inter alios acta prodeſt ſiſco. Item intre indiuiſibili. ff. ſi fer. ven. loci. 9. ſi fundus. Item in re cõi cum pupillo. ff. quemad. ſer. amit. ſi communẽ. & 2. q. 6. c. ei qui. 9. diſtinctiua. ver. quandoque plures. & ꝑ. de app. c. pen. & in his tribus cõcordantiis res acta inter alios prodeſt alij. Et vbi res communis eſt cum ſiſco. C. de commu. re. alie. l. 2. Item fallit in casibus hic contentis, vbi præiudicatur alij per factum alterius. puta ſi actio vel defenſio primo loco pertineat ad aliquem, & ipſe ſcienter patiatur ſequentem experiri de illa re, intelligitur iuri ſuo renunciaſſe: verbi gratia, ſi debitor paſſus eſt creditorem experiri de proprietate pignoris, & ſuccubuit, debitori obſtabit res iudicata, ſi poſtea agere velit: vel ecõuerſo, ſi creditor paſſus fit debitorẽ, vel ſi maritus patiatur experiri ſocerum vel vxorem de ꝓprietate rei in dotem acceptæ: vel ſi emptor patiatur venditorem experiri de proprietate rei venditæ à quo cauſam habet, vel emphyteuta proprietarium. & hæc probantur. ff. de re iudic. l. ſæpe. vnde ſumpta eſt hæc decret. & in eadem lege. vbi dicit, ſi creditor debet eſſe debitor ſecundum litteram 2 Piſanam: & ſecundum Piſanam litteram ponitur hoc exemplum de debitore & creditore, & ſecundum hoc non cõtradicunt leges illæ. ff. de pignoribus. ſi ſuperatus. & C. eod. tit. præſes. illi legi ſæpe. ſecundum aliam litteram ſignatur pro contrario. ſed leges illæ intelliguntur quando debitor ſuperatus eſt ignorante creditore. ſic ergo iſta regula eſt intelligenda, res inter alios acta non nocet aliis: exemplum habes quando non nocet, in principio illius l. ſæpe. quando nocet aliis, habes in eadem l. & hic. quandoque etiam ꝑdeſt: vt patet ſupra. Sed verbum iſtud, experiri, quo ad exempla de vxore & ſocero & venditore ꝓprietæ, ſcilicet pro defendere: ſic ponitur. 8. de iudic. c. 7. quia illis non datur rei vendicatio. C. de rei vendic. doce ancillam. Hoc ſm eos qui dicunt, q̃ vxor conſtante matrimonio non eſt domina rei dotalis, vnde non competit ei rei vendicatio: vt in l. prædicta, doce. & q̃ experiri, ponatur ꝓ defendere. poteſt colligi ꝑ. ſ. prædicta ſæpe. verũ cur autem, &c. ſic ergo ecõuerſo defendere ponitur pro agere. C. de teſtib. l. 1. & ff. de alie. iud. mu. cauſa facta. l. pen. vel poteſt poni proprie: quia etſi agere non poterant: tamen præiudicat mihi ſententia lata 5 eos: quia potui prohibere quo minus agant: & q̃ ex voluntate mea iudicatum videtur de iure quod habui ex ꝑſona agentis. fed in perſona debitoris & creditoris, verbum, experiri, ponitur proprie & improprie. cum vni rei vendicatio, & alteri hy pothecaria competat. arg. q̃ res iudicata aliis non nocet, habes 8. de teſt. c. veniens 2.

Vobus iudicibus.] Tria sũt dicta, quæ per ſe patent. Abbas.

CASVS. Ecce duo sũt iudices in aliqua causa diuerſas proferunt ſententias: quæritur quæ illarum teneatur. diſtinguitur: ſi ſunt ordinarij, tenet ſententia pro reo, & non pro actore, niſi in causa fauorabili, puta matrimonio, libertate, dote, ſeu teſtamento, pro ipſo actore ſententia lata fuerit. Si vero ſint delegati, vtraque pendet ſententia ex arbitrio delegantis. Si vero ſunt arbitri, neutra ſententia valet. Nota q̃ fauorabiliora ſunt iura ad abſoluendum q̃ ad condemnandum, niſi in quatuor casibus hic contentis, ſ. matrimonio, libertate, dote, & teſtamento.

¶ *Glo. ſeq. declarat decr. locum non habere in ijs quæ diſcordant diſpari numero, vel cum aliqui ſunt abſentes, & repetit tex.*

b ¶ *Diuerſæ ſententiæ proferentibus.*] Hoc intellige cũ omnes ſunt præſentes, alias vno abſente alius ſententiam ferre non poſſet, immo nulla eſt, ſi feratur. 8. de offic. deleg. cauſam matrimonij. & 2. q. 6. c. ei qui. 9. diſſinitiua. verſic. item ſi plures. diſtinctio illa quæ habetur in 9. diſſinitiua. ſuper verſic. item ſi plures. & in decret. prædicta, cauſam matrimonij ponitur tota in decre. prætenti. ſi ergo plures ſunt iudices, ſiue ſint ordinarij, ſiue delegati, ſiue arbitri, & omnes præſentes ſunt, tenet ſententia maioris partis. 65. diſtin. c. 1. & 2. ff. de re iudi. duo ex tribus. & ff. de arbit. ſi in tres. & l. ſeq. & l. idem. 5. ſi plures. fallit in caſu vbi non valet ſententia maioris partis. 8. de reſcript. paſtoralis. 1. reſpon. Item fallit in causa criminali epiſcopi ſecundum quoſdam: quia non valet ibi ſententia, niſi oẽs concordent. 6. q. 4. c. 1. & ſi quis epũs criminaliter. Cum vero iudices æquali numero diſcordant in ſententia, puta vnus ex vna parte, & alius ex alia, vel duo ex vna, & duo ex alia, locum habet decret. præſens. ſi ergo ſint ordinarij, & prædicto modo diſcordant: tenet ſententia pro reo, vt hic dicit: quia promptiora ſunt iura ad abſoluendum q̃ ad condemnandũ. 8. de prob. ex litteris. & 8. de fid. inſtr. inter dilectos. in fi. & ff. de act. & ob. Arrianus. niſi in quatuor casibus hic contentis. Primo fauore matrimonij. vt 33. q. 1. ſi quis acceperit. & ꝑ. de deſpon. impub. contínebatur. De libertate autem habes in prædicta decr. ex litteris. circa finem. & ff. de re iudi. inter partes. De teſtamento habes. ff. de inofſi. teſt. ſi pars iudicantium. Alius casus de dote inducitur fauore dotis, vt hic dicit, quia muliebribus multum fauoris debetur in dotibus ſuis. ꝑ. de do. poſt dotem. reſtit. nuper. ꝑ. de pig. ex litteris. & ſic iſti quatuor casus propter fauorem excipiuntur.

ARGVMENTVM. Vnde verſus:

Stat teſtamentum, libertas, coniugium, dos:
Si ſint æquales qui producuntur vtrinque.

¶ *Glo. ſeq. quæris diuerſitatis rationem, & ſoluit.*

c ¶ *Ex delegata poteſtate.*] In delegata iuriſdictione ſecus quàm in ordinaria: quia vtraque pendet à ſuperiore. argu. ff. de re iud. duo iudices. in compromiſſo vero neutra valet: vt ff. de ar. diem. 9. ſi plures. Sed quæ eſt ratio diuerſitatis quare ſententia ordinariorum teneat, & non delegatorum, ſed pendet à ſuperiore, & ſententia arbitrorum nulla? Dicas q̃ in ordinaria iuriſdictione nõ eſt ſuperior ad quem recurratur: niſi lex mortua, & ideo lex voluit ſine alio remedio, q̃ talis ſententia teneret pro reo in fauorem ipſius. In delegatis poteſt haberi recurſus ad delegantem, vt ipſe approbet quæ viderit comprobandam, & ideo remanet in pendenti. in ſententia arbitrorum non eſt quis ſuperior, nec habet iuriſdictionem à lege, & ideo nulla eſt.

¹ An de duobus fiat delegatio, vel teſtatio, vide in Spec. de inſtr. ꝑ. 1. ſ. nunc ꝓpoſ. verſi. ſed ſi. Ioan. And.

duobus. de. l. 1. ff. de. 2. q. 3. & 3. 160 Item. Gabriel. ad Vig. omni. Causa

² Vide l. res inter. C. quando no iudi. non noc. & pro similibus vide Baldũ in margarita ad Iacob. de ſanto Geminiã. Iaſon in l. 1. 9. hæc iuris ſtudij. ff. de iuſt. & iure. & Albericũ tract. de ſtatu. ꝓpar. 1. q. 6. & Cornatium tum in reper. quæſtio. c. 13.

Quibus ex cauſis res inter alios acta, alijs nocet, vel ꝓfit.

³ Piſanam ſi litteram vocat hic Bernard. quæ nunc dicitur Florentina, quæ nunc Piſe aſſeruatur. inde ſunt Florentiana tum ſtatute anno Dñi. 1406. & Pandect. Florentinæ annales. Florentinorum teſtantur.

⁴ De matrimonio, videlicet an ſit diſſolutum. impedimentum diuortij ſeu ſententia, quæ præualeat, vide Alex. Aſtutum in 1. fi. duo ex tribus. & in l. ſi in tres. ff. de reſcript. And. de Imo. in cle. 1. de ſponſa. Ioan. de Imo. in conſi. 1. non eſt in quæſtionem. C. de edend.

⁵ Et ff. de. mun. l. 1. ff. de iu. dicio. ambigua.

⁶ Innoc. de ꝓcuratore. in fine. Ioan. de Imo. in Pap. 1. de ſpon. & ſponſa. Hoſtien. in ſum. de ſponſa. Panor. in c. 1. de ſponſa. Ioan. de Imo. in conſi. 1. non eſt in quæſtionem. C. de edend. Ioan. de Imo. in conſi. 1. non eſt in quæſtionem. C. de edend.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

DE APPELLATIONIBVS, &c.

¶ *Quia si à sententia non appellatur, transit in rem iudicatam: & hoc ordinem seruat. prouis. appellatio autem impedit effectum rei iudicatæ, ideo ordinem seruat. Verum contingit clericis supra visum est de sententia de qua videbatur esse.* Vel contingit clericis supra visum est de sententia de qua videbatur esse. *Et ideo ordinem seruat. Vel contingit clericis supra visum est de sententia de qua videbatur esse. Et ideo ordinem seruat.*

effectu, sed quia appellatio est remedium contra sententiam, meritò subiungitur hæc rubr. Et *quia sequuntur* Ioan. And. *appellatio, recusatio, & relationis atque connexum eo iurisdictione iudicis sub intelligenda: ne auctor habere materiam multiplicandi rubricas, annexit omnia ista tria simul.* Abb. *Siculus.*

TITVLVS XXVIII.

De †appellationibus, recusationibus, & relationibus

¶ Alexan. iij. Exo. episcopo & decano Lundoñ.

¶ *Collatio beneficij facta post appellationem, ex probabili & verisimili causa interpositam, est ipso iure nulla.*

CAP. I.

† De hac materia vide quod notauimus sup. de constitu. Cùm in ecclesiarum. & alibi.

Dilecti.] Collatio beneficij post & † appellationē legitimam facta nō tenet. Cōuenit sic summatur, sed hæc summatio est nimis generalis. Diuiditur, nam primo ponit querelam appellantium. Secundo dat iudices: ibi, *Super quibus.* Et p positione casus litteralis, aduerte. Nam iste Prior & clericide quibus in prin. litterę, conquerebatur de quatuor grauaminibus eis illatis p illum archiepm post appellationē ad Papam interpositā: quorum tria exprimunt in littera: quartum erat in antiqua, & fuit causa breuitatis hic decisum: scilicet q̄ contaletrat ecclesias spectātes ad collationē Prioris: & ideo hinc decisę rñdetur. Ad alia vero in littera expressa non rñdetur hic. & ideo dicit Io. And. q̄ fuit hæc decre. male decisa. similis decisa habetur in c. veniens. de p̄scriptionibus. Sed dic excusando quantum fieri potest compilatorem, q̄ ad alia hic expressa non fuit hic specifice inserta rñsio: quia satis quid iuris erat habetur in suis titulis, puta in tit. de senten. excom. c. per tuas. de offi. deleg. c. cum contingat. cum ſi. Noluit aūt decidere ista grauamina, vt comprehendere mus totum factum sicut accidit. Voluit aūt breuitatis causa decidere quārtum grauamen, quia satis potest ex rñsione comprehendi quam ex rñsione satis comprehenditur interrogatio, vt in c. inter dilectos. §. cæterum. de fid. instr. Abbas. Nota q̄ quicquid fit post legitimam appellationem, debet in irritum reuocari. Item p negligentiam amittit quis ius suum, & illud transfertur ad superiorem. Sic legatus qui non est de latere dñi Papę missus, non potest p̄scribere ecclesias vacantes, quarum ordinatio pertinet ad inferiores platos.

a ¶ *Grauem querimoniam.* propter quam deberet deponi archiepiscopus, qui non detulit appellationi. 2. q. 6. decreto.

Additio. Non est verum q̄ sit deponendus qui non defert appellationi. & c. decreto. non dicit hoc quia illa crimina obiecta fuerunt propter quæ deponendus erat.

b ¶ *Post appellationem.*] Quæ fi legitima fuit, sententia suspensionis vel interdicti postea lata non tenuit. j. de senten. excom. per tuas.

c ¶ *Eiusdem.* Si canonici appellant ante conditionem extantem, fu spenſa erit excommunicatio. j. eo. præterea.

d ¶ *Per idoneas.*] hoc solum sufficeret fine fama loci per duos vel per tres teſtes. 3. de testi. licet.

e ¶ *Famam.*] Fama per se non sufficit. 4. q. 3. c. ſi teſtes. 9. item fæpe ſit. sed cum aliis adminiculis, puta cum teſte vno aut aliis legitimis. argu. 3. de proba. cum causam. & 5. de præſump. illud. & cap. 3. & 5. de testi. Præterea.

f ¶ *Factas.*] Post appellationem præmiſſam à Priore.

g ¶ *Distulerint.*] vltra ſex menſes, ſi eis elapſis concessiones factæ fuiſſent, valerent: quia potestas ad archiepiſm̄ est translata. j. de concel. ꝓben. & eccle. non vacan. nulla. & ita p negligentiam perdit quis ius ſuum. ſic j. de iure patro. cūm. & cap. cum pp dilectos. & pp culpam. 5. de elect. cum in cunctis. & c. cum Vintoñ.

¶ Idem archiepiscopo Remeñ.

¶ *Appellatio generalis respectu causæ non valet.*

CAP. II.

INter † cætera: & infra. ¶ Super eo quòd abbas ſancti Apollinaris in claustro à te appellationem interposuit generalem super omni causa quæ aduersus eum aliquo tempore posset moueri: ipsum exinde redarguimus †: nec huiusmodi appellationem duximus admittendam.

¶ Idem abbati ſancti Petri.

¶ *A correctione legitima non appellatur, nisi modus excedatur. b. d. inspecta mente litteræ.*

CAP. III.

AD † nostram: & infra. ¶ Quia vero remedium appellationis non ideo est inuentum, vt alicui à religionis & ordinis obseruantia exorbitanti, debeat in sua nequitia † patrocinium exhibere: Mandamus, quatenus ſi quādo quilibet ſubditorum vestrum, ad remedium appellationis confugere uerit, & ideo non admiſſa tenet appellatio. j. eod. videbitis. Arg. 5. j. eod. cui ſalut. 2. vbi appellatio generalis valet. ſolu. vt ibi. Et eſt arg. qd non valet in genere, valet in ſpecie. ff. de pact. fi. mus. 6 pacta. & 45. illud. & eſt arg. qd non licet in genere, licet in ſpecie. ff. communia prædio. in tradibus. 3. ff. ſi quis. 9. quæſitum. Argu. 5. 3. de offi. or. ſi facendos. & j. de præb. relatum. Item à futuro grauamine nō est appellandum: vt hic patet, niſi à grauamine communiter vel illato. j. eod. cum ceſſante. niſi apparuerint alia indicia: vt j. eo. conſuluit. & c. quia propter.

† *Nec cætera.*] Tria ſalt. refert: appellationem, appellatem redarguit, & appellationem repellit. Abbas Siculus.

Cæterū. Abbas ſancti Apollinaris appellauit ab archiepō Remeñ. ſup per omni causa, quæ 5 ipſum poſſet moueri: quæritur quid iuris? Et rñdet, q̄ non valet talis appellatio. Nota q̄ generalis appellatio non debet admitti.

¶ *Glossa seq. signat contrarium, & tenuit. arg. etiam ad brocar. pro & contra.*

h ¶ *Appellationem.*] Generalis appellatio non valet, vt hic patet, nec etiam ſpecialis, niſi causa gbabilis fit expoſita, quia non admiſſa tenet appellatio. j. eod. videbitis. Arg. 5. j. eod. cui ſalut. 2. vbi appellatio generalis valet. ſolu. vt ibi. Et eſt arg. qd non valet in genere, valet in ſpecie. ff. de pact. fi. mus. 6 pacta. & 45. illud. & eſt arg. qd non licet in genere, licet in ſpecie. ff. communia prædio. in tradibus. 3. ff. ſi quis. 9. quæſitum. Argu. 5. 3. de offi. or. ſi facendos. & j. de præb. relatum. Item à futuro grauamine nō est appellandum: vt hic patet, niſi à grauamine communiter vel illato. j. eod. cum ceſſante. niſi apparuerint alia indicia: vt j. eo. conſuluit.

† *Nec cætera.*] Tria ſalt. refert: appellationem, appellatem redarguit, & appellationem repellit. Abbas Siculus.

Cæterū. Abbas ſancti Apollinaris appellauit ab archiepō Remeñ. ſup per omni causa, quæ 5 ipſum poſſet moueri: quæritur quid iuris? Et rñdet, q̄ non valet talis appellatio. Nota q̄ generalis appellatio non debet admitti.

¶ *Glossa seq. signat contrarium, & tenuit. arg. etiam ad brocar. pro & contra.*

h ¶ *Appellationem.*] Generalis appellatio non valet, vt hic patet, nec etiam ſpecialis, niſi causa gbabilis fit expoſita, quia non admiſſa tenet appellatio. j. eod. videbitis. Arg. 5. j. eod. cui ſalut. 2. vbi appellatio generalis valet. ſolu. vt ibi. Et eſt arg. qd non valet in genere, valet in ſpecie. ff. de pact. fi. mus. 6 pacta. & 45. illud. & eſt arg. qd non licet in genere, licet in ſpecie. ff. communia prædio. in tradibus. 3. ff. ſi quis. 9. quæſitum. Argu. 5. 3. de offi. or. ſi facendos. & j. de præb. relatum. Item à futuro grauamine nō est appellandum: vt hic patet, niſi à grauamine communiter vel illato. j. eod. cum ceſſante. niſi apparuerint alia indicia: vt j. eo. conſuluit.

† Post concilium Late rense. Tuo statuendo ini pur. 10. cap. 1. & c. 2. eod. tit. in 6. & compilat. v. de Constitu. in fin. gul. versic. statuendo ad hoc Arcuuū consil. 75.

Ad argu. quod nos quærimus. dic. &c.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. compil. & † Constitutionem. Sub Alexā. iij. par. 10. cap. 4.

Et cum ordinarius ſuadet parti prohibendo mihi fieri. dico. quia. tradit Ostiē. & com. ſil. 56.

† Concordat concilium Tridentinum ſeſſio. 13. de reformat. cap. 1. & 8. igitur.

† Qui tradit quòd in petendo bona ab vrbe quæ habet priuilegium, debet ſpecificare ſuum exercitium. Ioan. And.

† Fallit in tradum: vt j. de præſcri. quæſtum. lib. 6. in. And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Personas.] Potest appellans suæ appellationi terminum breuiorē termino iuris statuere: eo aūt nimis ꝓlixum statuente vel nullū, potest iudex statuere competentem, infra quem si nō satisfaciat termino, deserta est appellatio. h.d. cum prin. c. seq. Diuiditur in duas partes, prout duo sunt dicta. Secunda: ibi, *Si autem.* Abbas.

CAP. IIII.

PErsonas † ecclesiarum: & infra. ¶ Si quis † ad nostrā audientiam appellauerit, & appellationi suæ prolixum terminum præfixerit[a]: tu ei diem[b] infra quem Apostolicam sedē conuenienter possit adire, assignes: ad quam si venire contempserit, tu illum extunc[c] iudicio tuo super ijs quæ in quæstione verruntur, sine contradictione aliqua stare cōpellas. ¶ Si autem quisquam appellationi suæ præfigat terminum congruentem, nec tamen causam ad diem appellationis fuerit prosecutus, ipsum nihilominus extunc sententiæ tuæ (sicut de alio diximus) appellatione remota parere cōstringas.

¶ Idem Remen. archiepiscopo.

§ Appellans ad prosequendum habet animum, & ex causa biennium, nisi iuste

† Cap. 4. ea. tit. in 1. compil. & post concil. part. 10. c. 1.

† Si aliquis

e ¶ *Distantiam.*] Oia ista sunt ꝑsideranda ad moderādum tēpus, s. locorum distantia. c. 3. dist. cum longe. & c. 13. q. 2. vbicunq;. & qualitas ꝑsonarum, & negotij. ff. de dam. infect. q. bona. 9. vlt. & l. seq. & l. si finita. 6. 3. & ff. de iudic. l. nonnumquam. & ff. de re iud. l. 2.

¶ *Gl. seq. alleg. tria iura, in cōtrarium alleg. alia tria: & iterum per alia tria conciliantur primā par tem., & salua distinguendo. demum quæritur, ponit 10. & soluit.*

dex moderetur. Et si infra id tēpus non prosequitur, rata manet sententia, vel redit ad primum, si ante sententiam appellauit. h.d.

CAP. V.

CVm † sit Romana: & infra. ¶ Fraternitati tuæ duximus respondēdum, quòd si ante sententiam vel postea fuerit appellatum, huiusmodi appellantibus † annus indulgetur[a], aut ex necessaria & euidenti causa, biēnium: nisi forte iudex à quo appellatum fuerit, secundum locorum distantiam[e], & personarū, & negotij qualitatem, recisius[f] tempus fuerit moderatus. Infra quod si is qui appellauerit, causam appellationis non fuerit prosecutus, tenebit sententia: si post sententiam appellauerit, & à causa sua cecidisse videtur: nec amplius super eodē negotio audietur appellās. Si vero [a] grauamine de do. Apostolicæ. & ita ex causa hoc faciendum est. §. tit. proxi. qđ ad consultationem. & ff. de re iud. l. 2. & §. de dila. c. 1. Quædam tū inducīæ sunt statutæ in iure, quæ diminui siue mutari non possunt, nec augeri: vt est tempus decem dierum datum ad appellandum. Item etiam tempus infra qđ petit debet in integrum restitutio, & etiam terminari, scilicet quatuor annorum 4. vt secunda q. 6. anteriorum. & C. de tempo. in integ. restit. l. vlt. De hac materia dictum est §. de dila. præterea. Sed nunquid est illud ita intelligendum simpliciter vt iudex possit diminuere de anno appellationis, vt appellans teneatur causam appellationis finire infra minus tempus anno vel biennio? Quidam dicunt, ꝙ bene potest iudex imponere hanc necessitatem appellanti, vt ipse debeat finire causam appellationis ꝙ tum est in se: sed fi remaneret ꝑ iudicem vel ꝑ aliam iustam causam, non est ei imputandum. j. eo. ex infinuatione. & 2. q. 6. anteriorum. 9. ad hoc. & fic intelligunt qđ dicit, nisi iudex forte recisius tempus fuerit moderatus infra qđ finiat causam suam. Veriusdicas, ꝙ iudex non potest istud tempus abbreuiare quantū ad hoc, vt appellans teneatur causam finire infra tempus statutum à iudice, immo annum integrum habebit, vel biennium ex iusta causa ad finiendum causam, quo elapso rata manebit sniа, vt hic dicit. & C. de tempo. appel. l. vlt. sed pro tanto dī iudex posse recisius tempus moderari: quia iudex posset compellere appellantem siue terminum statuere illi, vt se repræsentet in termino illo coram superiore ad quem appellauit, vel iter arripiat ad ꝓsequendam appellationem coram illo ad quem appellauit: quod si non fecerit, si lata est sniа, potest illam mandare executioni: quia statum tenet ac si appellatum non fuisset, sed si appellauerit ante sniam, postea tūc ꝓcedat in causa: quia terminus talis tunc obtinet vicē pemptorij. j. eo. sæpe. & §. tit. pxi. cū causa. & §. c. px. & quātum ad hoc solum potest iudex recisius tēpus moderari. si vero nullū terminum statuat appellāti: tunc habet annū à lege, & iudex tunc ꝑ totum annū non potest ꝓcedere ad exequendam sniam: vel sup principali anno elapso potest, & ꝑm ꝙ potest cum terminus statuitur: & hoc satis colligitur. j. c. reprehensibilis. 9. 1. & c. confuluit 1. in fi. & hoc fuerit ꝑp malitiam appellantium, qui malitiosè appellant causa impediendi executionem vel processum adiectis, & per hoc ei cōsulitur contra quem appellatur.

g ¶ *Si vero à grauamine.*] Si ; ante litem contestatam à grauamine quis appellat, tunc si statutō termino non ꝓsequatur appellationem, iterum potest appellare. & sic intellige illam decre. j. eo. sua. & c. directe. Si vero post litem contestatam appellet, & infra terminum non est prosecutus, non auditur appellans: quia 12m ius cōtumax. 2. q. 6. c. ei qui. 5. sunt quorum.

h ¶ *A grauamine.*] causa grauaminis probabilis allegata, quæ si ꝑbata esset, reputaretur legitima, alias non auditur. j. eo. vt debitis

a Ante

† Cap. 60. tit. in 1. compil. & post concil. part. 10. c. 6. cap. 6. Vide Innocentium ea quod ei. quo de. dicitur. ꝙ decim. 436.

† Ita regula tis appellationibus. vide Bertach. de appellatiōibus.

a ꝑ *Præfixerit.*] Et sic appellans potest sibi statuere terminum ad appellationem prosequendam, iudex eodem modo. j. eo. oblatæ. & j. cap. prox. & c. ad hæc. & c. peruenit 11.

¶ *Gl. seq. tractat de triplici termino appella.*

b ¶ *Tu ei diem.*] Hic statuitur dies ad præstandum se iudici. j. c. seq. qūq; statuitur ad iter arripiendum: §. c. puenit 2. & §. c. proxcum causa: §. qūque statuitur terminus à lege annus, vel ex iusta causa biēnium. j. c. proxi. Terminum vero statutum à parte vel à iudice neutra pars potest ꝑpuenire. j. eod. sæpe. & c. oblatæ. Terminum à lege potest vtraq; pars ꝑuenire, dum tamen appellatus doloſe non ꝑræueniat appellantem: vt j. eo. oblatæ. & de termino dato à lege potest intelligi. j. eod. ex infinuatione. vt dixit Ioan. quod non est verum, vt ibi dicitur.

c ¶ *Extunc.*] post terminū elapsum: & ꝑcedere potest ac si ꝑem ptorie vocat' non veniſſet 3. j. eo. sæpe. & j. eo. ꝓluit nos. i. fi. Ber.

Vm sit Romana.] Diuiditur in tres partes. In prima ponit terminum appellationis prosequendæ. In secunda pœnam non prosequentis: ibi, *Intra quod.* In tertia prosequitur an de crimine delatus appellet: ibi, *Præterea.* Abbas Siculus.

CAS V S. Aliquis appellauit ante sniam vel post: quæritur quantū tēpus dandum sit ei ad appellationem ꝓsequendam. Rnder Papa ꝙ si ante sniam vel post fuit appellatum, hmōi appellationibus indulgetur annus: & si iusta causa interuenerit: indulgetur biennium: nisi iudex à quo appellatur, breuius tempus duxerit statuendū ꝑm locorum distantiam, & ꝑsonarum & negotij qualitatem. Et si infra illud tempus appellationem nō fuerit ꝓsecutus, tenebit sniа fi post sniam diffinitiuam fuit appellatum: nec amplius sup eodē negotio audietur appellans: Si vero à grauamine, & ante ingressum litis fuerit appellatum, talis audiatur appellans, quia canones passim appellare ꝑmittunt, & tales non solent ꝑpire dici appellationes, sed ꝓuocationes ad causam: Si vero ante sniam & post litem contestatam appellauerit, compelli debet illius stare iudicio ad quem appellatum, alternatiue, scilicet, vt appellationē ꝓsequatur, aut iudicio suo stet: Si vero ille q. appellat fuerit raptor, vel alienæ rei violētus detentor, tales admittant appellantes, nisi fuerit notorius raptor, vel fornicator exīstat, sicut ille qui Apostolos absentē & irrequisitum excōicauit. Nota ꝙ appellanti dat annus ad ꝓsequendā appellationem suā; & ex iusta causa biennium. Item iudex annum illum potest abbreuiare. Item qui non ꝓsequitur appellationem infra debitum tempus, rata manet sententia. Item in notorio crimine non auditur appellans.

d ¶ *Indulgetur.*] q. 6. ei qui appellat. & C. de temp. app. Auth. ei qui appellat. & si iusta causa interuenerit, biennium indulgetur, vt ibi dicitur. aliàs non daretur. j. eo. constitutus. immo & triennium datur. j. eod. ex ratione.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

2 ¶ *Ante litis.*]hoc potest intelligi cum appellatur super aliqua exceptione dilatoria coram iudice j. eo-ex parte. & etiam post-j. eo. super eo. & 2. q. 6. non sta. secus secundum leges: vt ibi.

b ¶ *Passim.*]i. sine cuiq; etiam grauamine non expresso: & sunt illi canones. 2. q. 6. ad Romanam. & c. seq. si quis placuit. & 3. vt lit. non contest. accedens 1. hoc die necesse est allegare causam phabilem, quæ si esset, & c. quæcunque sit causa. j. eod. vt debitus. & c. cum speciali. 3. porro.

Glo. seq. ponit duas lectiones cum quod hic de prouocatione dicitur.

c ¶ *Nec solent.*]Propriesumpto vocabulo: qa appellatio non fit nisi a iudice. 5. de offi. delegsup quæstionum. §. nos aut. vel prout de appellatio cõtinet querelam iniquæ sententiæ. ff. de mino. §. secũ. ptorio. loquitur ergo de appellationibus, quas aliqui q̃nq; faciunt cũ dicunt; ego appello te ad curiã, vel venias ad iudicem, vt faciat mihi iustitiã. sed ille non tenetur ire: sicut denunciatio facta ipsi dño in foro non tenet. sed in re ipsa debet fieri. ff. de no. ope. nunl. de pupillo. §. si quis forte. Vel dicas q̃ loqtur de appellationibus quæ fiunt extra iudiciũ ab aduersario: ne faciat aliquid in p̃iudiciũ appellatis, sup eo pro quo appellat, & tales appellationes quasi prouocationes sunt ad causam & nõ tales appellationibus est deferendum. j. eo. bonæ. & tales appellationes faciunt clerici frequẽter inter se, & in electionibus & p aliis negotiis ecclesiæ. 3. de elect. consideraiimus.

1. ad Cor. cap. 5.

¶ Cap. 6. eodẽ. in 6. nempli. & post omnia. Laurentius. sub Alexã. lib. 3. tit. 20. cap. 15.

Vide decisa. Rotæ in antiq. in de appellat. reconsultatione ad te Alex. consili. 18. libris & Romani consil. 210.

Hæc glo. videtur suspecta quem vnde dicitur Tom. expellatur alternat. ut. q. 4. quæ proponit. nus tenetur ad litiscontestationẽ quæ pella tur. Ioan.

Concor. l. 1. cum glo. & doct. ff. si qua. fam. facilit. & l. 6. de ord cog.

c. bonæ. & c. auditis. j. de ijs quæ fi. à ma. par. ca. c. 1.

d ¶ *Ante sententiam.*]Post litis ingressum, vt differat a pceděti ver.

e ¶ *Glo. seq. objcit, & soluit.*

f ¶ *Cogitur.*] Sed non videtur q̃ sit compellendus. 1. C. de appel. eos. i fi. vbi dr, q̃ nemo compellitur profequi appellationẽ, immo potest pœnitere. 2. q. 6. c. ei qui. §. si quis libellos. fed deber cõpelli alternatiue. j. eo. consuluit 1. & c. sæpe.

g ¶ *Auditis.* j. eod. peruenit.

¶ *Manifestus.*]i. notorius. j. eod. peruenit ad nos. in notoriis enim non admittitur appellatio: vt ibi.

Glo. seq. arg. alleg. contrarium, & triplicitur soluit.

h ¶ *Irrequisitum.*] Arg. q̃ in notoriis non est aliquis vocandus in ius. 2. arg. 2. q. 1. de manifestis. 11. q. 1. illatinum. Arg. 5. 12. q. 2. indigne. & nemo est excõicandus, nisi legitima admonitione præmissa. j. de senten. excom. facto. Dic q̃ non fuit requisitus p edictũ pemptorium ad iudicium: admonuit tñ eum ad pœnitentiam: & quia crimen notorium erat, non vocauit eum: quia nec expedit bat ex quo nolebat se corrigere, vel irrequisitum illa vice, vel requisuit eum per Apollinem discipulum suum.

Ad hæc.] Casvs. Aliquis appellauit sup aliquã causam: pendente appellatione conuenitur vel accusatur sup alio, q̃ sup eo sup quo appellauit; quæritur an teneatur stare sub illo à quo appellauit, appellatione pendente? Rñdet Papa, q̃ si voluerit: potest eũ tamẽ suspectum recusare, alioquin stare debet iudicio eius, & p̃ci pue si iudex ordinarius suus exsistat. Nota q̃ pendente appellatione coram ordinario, potest ipse ordinarius recusari, si sup alia causa conuentur appellans coram eo.

¶ *Glosse sequens alleg. vnam concor. objcit de vna l. & soluit. demum quærit, & soluit.*

i ¶ *Tamquam suspectum.*]j. eo. p̃posuit. Sed vr q̃ non possit eum vitare tamq̃ suspectum: quia non potest hoc ẽtendere, quasi habeat fantur iudices ita indistincte: vt si aliq̃ crimen enorme interim & manifeste cõmittat, non poterit ipsum vitare. j. eo. p̃posuit. & c. pterea 1. cum sit eius ordinarius. Sed quid fiet tunc de causis illis sup quibus conuenitur pendente appellatione? Eps tunc delegabit causam alias, sicut fit cum alias tamq̃ suspect recusatur. 11. q. 1. puenit. & j. eo. cum speciali. & 3. de foro compe. si quis 3 clericum. Bernar.

latum: & illam proferri contingat ad audientia iudicis, a quo in alio negotio appellauit: eũ potest, si voluerit tamquam suspectum vitare. alioquin debebit eius stare iudicio, maxime si suus ordinarius iudex exsistat.

¶ Idem.

¶ *Si à iudice inferiori vnus appellat ad Papam, alius ad inferiorem, tenetur appellans ad Papam comparere ad citationem iudicis inferioris; saltem alle gaturus appellationem suam: alias valebit processus à minori, nisi sciuerit ap pellationem interiectam ad Papam.*

CAP. VII.

Si duobus coram suo iudice litigantibus, alter ad nostram, alter ad sui iudicis audientiam super eodem negotio appellauerit: & ille qui ad suum iudicem appellauit, ad diem appellationis veniens, se ad eum appellasse proponit, eo tacito quod aduersarius eius ad audientiam Romani Pontificis appellarat: si legitime citatus, nec venit, nec rel̃ponsalem misit, aut etiã alias parere contemnit, tenebit excommunicationis sententia, in eum pro contumacia promulgata: nisi iudex cognouerit eum ad audientiam Romani Pontificis appellasse.

Idem si fuit commissus in appellatione ab aliquibus a quibus tunc ad appellat. sed tunc nec recusat. Lo. post. j. eo. sup eo. 2. tenetur Tanc. Vin. & tan. Io. And.

Sed quid fiet?] Superior ad quem tuus aduersarius appellauerat, si ignorat te sup eadem causa ad eadem Apostolicam appellasse, te nolentem comparere, excõicare poterit. hoc primo. Duo sunt dicta. Secũdo: ibi, *Denique.* Abb. Siculus.

Cap. 7. eo. lib. in 6. compilat. & post concil. par. 10. c. 7.

Duo litigabant coram iudice suo, puta coram archidiacono: vnus appellauit ad eũm, alter ad Papã: vel coram eo vnus appellauit ad Papã, alter ad archiepũm: ille qui appellauit ad eũm, vel q̃ appellauit ad archiepiscopũ, ad diem appellationis accessit ad ipsũ, ꝓponens se ad eius audientiam appellasse, tacito de appellatione aduersarij ad sedẽ Apostolicam interposita. Qui appellauerat ad Papam citatus fuit ab eo vel archiepũo: ille confidẽs de appellatione sua ad Papam interposita, nec iuit nec misit aliquem ꝓcuratorem: & quia nõ venit, fuit excõicatus: ꝓtinus an teneat excõicatio? Et rñdetur, q̃ tenet sñia in eum pro contumacia lata, nisi iudex cognouerit eum ad sedem Apost. appellasse. Secundo ponitur alia quæstio. Aliquis appellauit a ciuili iudice ante iudicium vel post ad dñm Papam: quæritur an talis appellatio valeat? Rñdet Papa q̃ tenet appellatio in illis, qui subsunt Papæ in tpali iurisdictione: In aliis vero quamuis de consuetudine alicuius loci teneat, de iuris ri rigore non tenet. Nota primo, q̃ quilibet vocatus ad iudiciũ, debet ire, & allegare priuilegium suum: alias tenet sententia p contumacia lata in ipsum. Item de vno foro non est appellandum ad alium forum, nisi consuetudo aliud inducat.

¶ *Cap. 7. eodẽ. in 6. compilat. & post concil. par. 10. c. 7.*

x ¶ *Ad nostram.*] Quod fieri potest omisso quolibet medio. 2. q. 7. metropolitanum arg. locus secundum leges. ff. de app. imperatores.

¶ *Glo. seq. ponit duas lectiones.*

l ¶ *Ad sui iudicem.*] Hoc potest intelligi dupliciter: vt litigarent coram archidiacono, & alter ad suum iudicẽ, scilicet eps. appellauit, alter ad Papam: vel coram eps, & alter appellauit ad archiepm, q̃ ipsius iudex est p appellationem: & alter ad Papam, qui omnium est iudex ordinarius. j. de sen. excom. per tuas. & 3. de offi. leg. c. 1.

¶ *Glo. seq. objcit, & soluit.*

m ¶ *Tenebit.*]Sed vr, q̃ non teneat: quia lata est post appellationẽ, vnde non tenet. j. de sen. excom. per tuas. & ita non erat suus iudex: vnde non potest illum excõicare. 9. q. 2. c. 1. Item quia vocabatur ad maius tribunal. ff. de re iud. 3 pupillum. §. 1. Sol. hic tenet sententia pp contumaciam, vt hic dicit: quia debuit ire & allegare priuilegium suum. j. eo. cum parati. & ff. de re iudi. si quis ex alienа. ex quacunq; enim causa quis vocetur, ire debet ad prætorẽ. ff. si quis in ius voc. non ierit. l. 2.

Secundo fanc. qui expoſuit, fui iudicio, id eſt, eſp. q tuus iudex eſt. Io. An.

n ¶ *Nisi cognouerit.*]Ergo si notũ illi erat, q̃ nõ effet de sua iurisdictione, nõ tenet sñia: & ille non tenebat venire ex quo sciebat iudicem hoc fcire. arg. ff. si quis in ius voc. l. 2. qa q̃ scit, certiorari nõ debuit. ff. de act. emp. & ven. l. 1. in fi. & 3. de elect. cũ iter vniuersas.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

a ¶ *Nostræ temporali.*] vt ſ. de iureiu. venientes. & ſ. de fid.inſtru. cum Ioannes.

b ¶ *Credimus.*] Et ita patet, ꝙ iuriſdictio tpalis non pertinet ad eccleſiam, nec de ea debet ſe intromittere in iudicium iudicis ſecularis. ſ. de iudi. nouit. in prin. & ſ. qui ſi. fint legi. lator. & ſ. de priuile. cap. 2. niſi cum vacat imperiũ. ſ. de foro compe. licet 1. tũc enim pp defectum iudicis ſecularis bene appellabitur ad Papam. arg. 33. q. 5. § adminiſtratores. & ſ. de foro compe. ex tenore. Bernard.

† Vide Hoſtienſem in c. Ioannes. de fide inſtru. & gloſſam in caſu neceſſe. de donat. inter virũ & vxor.

† *Ratione.*] Etiã poſt biennium auditur appellans, qui prius appellationem proſequi nõ potuit. h.d. Primo ponit dictum, cuius rationem interſerit. Abbas Siculus.

† Albertꝰ.

CASVS. Quidam clerici appellauerunt à ſententia ℨ eos lata: quam ex iuſta cauſa infra biẽniũ non fuerant proſecuti: petebãt à Papa, ꝙ adhuc admitterentur ad proſequendam appellationem, cum infra bienium eam nõ potuerint proſequi: mandat Papa iudicibus, quatenus, ſi conſtiterit eos pp impotentiam proſecutionem appellationis omiſiſſe, non vult Papa, ꝙ ꝑpter hoc eis debeat prædicium generari. Not. ꝙ impotentia excuſat ita, ꝙ etiam poſt biennium admittitur quis ad proſequendam appellationem: & hic nota, ꝙ ſi pme non ſtat, mihi non imputatur.

† Cap. 8. eod. tit. in 2. compil.

Vide Ioannem de Anania cõſil. 1. Angelum conſil. 69. Oldradum conſil. 60. & Lapũ allegatõe. 307.

† generatis.

† Vigorii.

¶ *Gloſſa ſeq. reci. per duas q. de qua impotentia hoc intelligatur, & an ipſo iure, vel per beneficium reſtitutionis ſuccurratur iſti. circa primam tractat quadruplicem impotentiam, ſcilicet prouenientem ex parte appellantis, ex parte iudicis ad quem ex conſenſu appellati, & ex facto tertij. Circa ſecundum ponit 2. opi. & alteram approbat.*

c ¶ *Impotentiam.*] Hæc impotentia pluribus modis poteſt intelligi: vt per propriam impotẽciã, quia fuerunt impediti iuſta de cauſa, vel ꝙ iudicem ſtetit: vnde non imputatur eis. 2. q. 6. anteriorum. ſ. ad hoc 1. ſ. biduum. & ſ. ſi forte. & ſ. eod. ex inſinuatione. idem eſſet etiã ſi in medio tpe arbitros elegerunt partes. C. de temp. app. 6 Authen. ſi th ... &. in his caſibus feruatur appellans illæſus ipſo iure, nec currit tẽpus, nec indiget reſtitutione. Si vero dolo aliquius priuati circunuentus appellat, & appellationem nõ fuit, executus: tũc currũt tpa appellationis, ſed habet recurſum ℨ doloſum ad intereſſe. ff. de dolo. arbitrio. ſ. dolo cuius. ꝙ ſi ſoluẽdo non fuit, reſtituitur appellans ad proſecutionem ſuæ appellationis. ff. de eo per quem fac. erit. l. ex hoc edicto. ff. de dolo. & eleganter. ſ. ſi dolo. Dicunt tñ quidam, ꝙ iſti adiuti fuerunt beneficio reſtitutionis: ꝙ illud biẽnium curſibet currit etiam impedito agere, ſi non poterit habere copiã iudicis: vel quia noluit procedere, vel quia nõ potuit facere, ꝙ compelleretur iudex. C. de tempo. appel. l. vlt. ſ. vlt. Sed hoc ex littera non colligitur, vt hic: & hoc non ſtetit ꝑ negligentiã iudicis, ſed ex ꝑpria impotentia. vnde non habet hic locũ lex illa. C. de tempo. ap. l. vlt. & ita no. hic illud generale, ꝙ ſi per me non ſtat, mihi non imputatur. & ipſo iure iſti ſeruantur illæſi.

† Per quę §. & p. ca. fine. 33. q. 2. per dicta. antecedens 2. vel lit. non conſeſſ. & p illam dixit I. de Deo. lib. 8. q. 22. fatalis non currere. qñ vie tũ ſunt clauſe, q ſine periculo curia nõ poteſt adiri. Io. And.

† Aliàs ert ñ. & in cle. eo. tit. ꝙ dñs quæ in tribus ſuppleꝛ Auth. vt ibi ſimpli. Io. An.

Eminimus.] CASVS. Aliqua cauſa cõmiſſa eſt alicui: iudex citat reum, ille ſtatim mittit nuncium ad Papam pro cauſa illa: ille venit allegãs, ꝙ nuncium ſuum pp cauſam illam miſit ad Papam: quæritur an debeat in cauſa procedere vel non? Rñdet Papa, ꝙ ppea non dimittat quo minus ꝓcedat in cauſa ſm formam iuris. Si vero ante citationem iter arripuit, tunc iudex ꝓcedere non debet: hoc vltimum non tenet. ſ. eodem, vt debitus. Not. ꝙ p citationem perpetuatur iuriſdictio. Item facto quis dicitur appellare.

d ¶ *Poſt citationem.*] vel etiam poſt ſententiam ante citationem. ſ. eod. ſuggeſtum. Bernar.

¶ *Glo. ſeq. ſupplet, Secundo ponit ius nouum. Tertio ex eo quærit, & ſoluit. Solutioni obuiat, & reſpondet, & approbat.*

e ¶ *Ante citationem.*] vel ante ſcientiam litterarum impetratarum ℨ eum. ſ. eo. ſuggeſtũ. & c. ad hoc. Sed hodie illa non habent locum: qa non prodeſt allegare, ꝙ ſimiliter nuncium ante, etiam ſi dixerit ſe ſuper hoc litteras habere, quæ nõ ſint iudici præſentatę. ſ. eo. vt debitus. & 2. q. 6. c. non ſolent. 9. eius qui. Sed quid ſi non miſit nuncium ℨ, ſed in ꝑria ꝑſona iuit, nunquid procedetur ℨ eum ſi conueniatur coram ordinario vel delegato ſuper eo, pro quo iuit? Credo, ꝙ ſi non ſit, qui defendat eum, cum debuerit dimiſiſſe ꝓcuratorem, procedetur ℨ eum non obſtante ꝙ iuerit pp hoc 2. q. 1. quia & ſi iam cum litteris reuerſus eſſet, non prodeſſet tamẽ ab aduerſario iam ꝓuentus. ſ. eod. cum debitus. & ſ. de ro cõpet. c. penult. Arg. 33. q. 3. ex. dilecti 1. & c. vt noſtrum. quia plus eſt facto appellare, ꝙ verbo. vt ibi. Sed ibi ante iter arreptum litigabat: vnde iter ibi habens quaſi pro appellante, ſed hic iuit ad curiam nulla cauſa mota vel ꝓminata pro litteris impetrandis. Vnde ſi aduerſarius eum ꝓuenerit, ſibi imputet, qui debuit eſſe diligens & ipſum prævenire. T. dixit ꝙ non deber procedi ℨ ipſum, niſi iuerit fraude vel dolo. tunc enim propter dolum ſuum non expectabitur.

† Cap. 9. eo. tit. in 1. compil. Vide Hoſt. & Io. And. & alios ibi. Ioannes de Imola. Bart. & alii. Ioannes de Anania. Ioannes Andr. & alii. Ioannes de Imola. Bart. & alii. Ioannes de Anania. Ioannes Andr. & alii.

† Cap. 9. eo. tit. in 1. compil. & ibi Hoſt. & alii. Ioannes de Anania. Ioannes Andr. & alii.

† Gemin. tex. 11. igit. rare. & ibi Bart. C. de temp. in. in. Bart. & alii. vel. Cacialis. Ioannes de Imola. & alii. Ioannes Andr. & alii.

† Idem hic Hoſt. & alii. Ioannes de Anania. Ioannes Andr. & alii.

Vper eo.] Duo ſunt dicta. Secundum: ibi, *Si autem.* Abbas Siculꝰ.

Si aũt.] Cauſa commiſſa eſt alicui: reus aliquam exceptionẽ objicit in cauſa illa, ꝙ quam exceptionem appellatur; quæritur vtrum iudex ea non obitante poſſit in principali procedere? Rñdet, ꝙ ſi cauſa principalis fine illa terminari non poſſit, ſuperſedere debet iudex in principali quæſtione. In fine ponitur aha dubitatio. Ecce lite conteſtata opponit reus, ꝙ per falſi ſuggeſtionem litteræ ſint impetratæ: quæritur an hæc exceptio ſit admittenda? Rñdet Papa ꝙ propter hoc non eſt differenda ſententia. Nota ꝙ licet appellatio ſit remota in principali, appellatur ſuper incidenti quæſtione. Item ſi principalis quæſtio ſit talis, ꝙ non poſſit decidi ſine incidenti, iudex ſuperſedebit vtrique. Itẽ exceptio de falſi ſuggeſtione poſt lit. conteſt. non valet.

¶ *Glo. ſeq. dicit ante litem conteſtatam, & poſt, &c.*

f ¶ *Appellationem ferri.*] Hoc poteſt habere locum tam ante litem conteſt. ꝙ poſtea: vt ſi ante litem cõteſt. obijciatur aliqua exceptio rationabilis, qua ſi eſſet probata deberet legitima reputari, &c. & iudex eam admittere nolit, ſi pp hoc appelletur: iudex vel non debet procedere, vel remouere gravamen. ſ. eod. vt debitus. & c. cum ceſſante. alias renocabitur totum quod fecerit. De hoc habes multa exempla. ſ. eod. ex parte. & c. ſignificauit. & c. ſignificantibus. vbi infinita exempla inueníes ſuper hoc poſt litem conteſt. & eodem modo pone exemplum. ſ. de ordi. cog. cap. 1.

g ¶ *Et ſi principalis cauſa.*] Et ita non proceditur ſuper principali, & in præiudicialibus exceptionibus hoc habet locum. Pũta exempla ponuntur. 3. q. 11. c. non eſt. ſ. aliquando.

h ¶ *Sine illa.*] puta pactum de non petendo, præſcriptio, & conſimiles.

¶ *Glo. ſeq. obijcit, & ſoluit.*

i ¶ *Terminari.*] Ergo vſ, ꝙ ſi principalis cauſa poſſit expediri ſine illa; ꝙ non obſtante illa appellatione ꝓcedere poſſit in principali.

& ita

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

& ita vſ q teneor litigare ſub illo, qui etiam me grauauit, à quo appellaui infra de cauſa, 5 illud 7. eod. ad hoc. & 7. eodem, propoſui. Satis crederem, q vacat hic arg. à 5 rio ſenſu: quia cum iá certa ratione me grauauit, quomodo poterit procedere poſtea me inuito? non videtur. 3. q. 5. quod ſuſpecti.

a *Gle. ſeq. quare dauo leo ſtueras.*

a *De falſi ſuggeſtione.*] Hoc intelligunt quidá cum probare nolebat, ſed allegabat tãtum, & ideo non valet appellatio. Vel dicas, q hæc exceptio de falſi etiam ſuggeſtione non eſt admittenda poſt litem cõteſt. cum ſit dilatoria, & ſic erat lis cõteſt. quia ſola ſententia erat ferenda. vnde non debet differri ſententia propter talem appellationẽ interpoſitã occaſione exceptionis, quæ ab initio fuerat proponenda. 3. de re iudi. inter mona ſteriũ. fin. C. de fal. l. 2. & C. de leg. ſi in fraudem. vbi non differtur executio propter ſuggeſtionem falſi. Bernar. qui ſa- tiſfd. cogitan. addẽ. ſtate Corſetanus in mach. de ſententia.

¶ Si autem aduerſa † pars de falſi ſuggeſtione ª interpoſitis, volumus te tenere, quod eis, pro quacunque leui cauſa fiãt, non minus eſt, quàm ſi pro maioribus fierent, deferendum.

¶Idem.

¶ Etiam pro minoribus ſeu leuioribus cauſis appellari poteſt.

CAP. XI.

DE † appellationibus pro cauſis minimis ᵇinterpoſitis, volumus te tenere, quod eis, pro quacunque leui cauſa fiãt, non minus eſt, quàm ſi pro maioribus fierent, deferendum.

¶Idem.

¶ Secundum canones appellatur etiam ante ſententiam: ſecundum leges non, niſi in quibuſdam caſibus: hoc primo. Et appellatio & recuſatio æquiparantur in hoc, quia ſicut in appellatione requiritur cauſa rationabilis, ita & in recuſatione: hoc ſecundo. Et tempus aſſignatum iudici ad cauſam decidendam, incipit currere à tempore præſentationis reſcripti. hoc tertio ſecundum verum intellectum.

CAP. XII.

IN Vper eo: & infra. ¶Sacri canones, ante & poſt litis † cõteſtationẽ ᶜ, & in prolatione ſententiæ & poſt, ſingulis facultatem tribuunt appellandi: leges autem ſeculares appellationem (niſi in caſibus ᵈ) ante ſententiam non admittunt.

¶ In cauſis quoq; eccleſiaſticis, vbi appellationis remedium tollitur, ſicut ᵉ appellationi, ita recuſationi, nõ eſt aliquatenus preſſa non admittitur. 7. eo. vt debitus. ſic nec recuſatio admittitur cauſa recuſationis probabili non expreſſa. 7. eod. cum ſpeciali, & melius. 7. eo. c. nouit.

¶ Gle. ſeq. recitatur per quæſtionem: & inducit ſimile ſolutioni, & allegat contrarium.

deferendum †. ¶ Si autem infra certum tempus lis decidenda committitur, ex tunc terminus incipit currere †, cum iudices cõtigerit litteras recepiſſe †.

¶Idem.

¶ Conuentus ſuper iniuria clerici, vel ſuper adulterio, appellare poteſt niſi ſit notorius. h. d. cum cap. ſeq.

CAP. XIII.

PEruenit †ad nos, quòd cum clerici ſe conquerantur ab aliquibus vulneratos, vel aliàs eſſe læſos, qui impetuntur, Apoſtolicam ſedem appellant: & infra. ¶ Fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi eorum exceſſus publicus non ſit & notorius ᵍ, eos eccleſiaſtica cenſura compellas ʰ, vt infra conueniẽs tempus, appellationem interpoſitam proſequantur. Si vero publicus eſt & notorius ⁱ, appellationis obtentu non prætermittas ᵏ, quin eos excommunicatos denuncies, ipſoſque facias ſicut excommunicatos cautius euitari, donec paſſis iniuriam ſatisfaciant, & cum litteris tuis Apoſtolico ſe cõſpectui repræſentent.

¶Idem archiepiſcopo Toletano.

¶ Summatim eſt ſupra cap. proximo.

CAP. XIIII.

COnſuluit nos tua fraternitas: & infra. ¶Conſultationi tuæ duximus reſpondendũ, quòd ſi aliqui, quos manifeſtũ ſit & notorium, vxorem alte-

f ¶ *Recepiſſe.*] Die receptionis non numerata. ff. ſi quis cautionib'. l. 1. ff. de requi. re. l. annus. & 4. q. 5. quiſqs. ſic dies in quo excommunicationis exceptio proponitur, quæ infra octo dies probari debet, non computatur in illis octo diebus. de excep. pia conſideratione. [lib. 6.] quæ eſt Innoti. & c. frequens. de reſti. ſpo. [lib. 6.] Argu. 5. ff. de verb. obl. continuus actus ; & l. 1. 5. qui præſens.

Fraternit.] Commu- nis diuiſio. Secunda: ibi, *Fraternitati.* Abbas.

CASVS. Clerici conqueruntur ſe ab aliquibus vulneratos vel læſos: conqueruntur clericide illis maleſactoribus ſuis: ipſi ſtatim Apo. ſedem appellant: dicit Papa, ſi eorum exceſſus non ſit notorius, compellendi ſunt vt infra conueniens tempus appellationem interpoſitam proſequantur: Si vero exceſſus illorum notorius fuerit, non obſtante appellatione illorum denunciandi ſunt excõciati vſq; ad debitam ſatisfactionem: & cum litteris ſui iudicis Apoſtolico conſpectui ſe præſentent. Not. q in notorio crimine non admittitur appellatio.

¶ Gle. ſeq. recitatur per contrarium.

g ¶ *Notorius.*] Quia ſi eſſet notorius, ſuder debet procedere ſ ipſum. 5. de iureiu. ad noſtram. & nullam appellationẽ admittat. 5. eod. cum ſit Romana. 9. vlti.

h ¶ *Compellas.*] Alternatiue ſcilicet, vt vel proſequantur appellationem in termino conſtituto à iudice, vel eo elapſo coram eo reſpondeant. ſic ĩ. c. proxi. & ĩ. eod. ad hoc. 2. & ſic intellige. 3. eod. cũ ſit Romana. vers. ſi vero ante. alias nemo poteſt cõpelli proſequi appellationem: vt C. eodem tit. l. eos. in fine.

i ¶ *Notorius.*] 5. eod. c. cum ſit Romana. & ĩ. c. proxi. & habes ex hac decr. arg. q excommunicatus appellare poteſt. 5. q. 3. reuera. & 3. de excep. cum inter.

K ¶ *Fraternitas.*] 5. de teſti. co. c. peruenit. vbi vſ q iudex poteſt compellere teſtes ſuper hoc. Sol. & dic q non vſ prodeſſe talis iurisdictio, niſi haberet correctionem. 3. de oſſi. deleg. ex litteris. vn de dic q bene poteſt hic compellere teſtes. nomine enim rerum eccleſiaſticarum intelligũtur clerici. nã vt hic vſ q poſſit ex hoc ſententiare, ergo idẽ cognoſcere: quia qui poteſt de cauſa cognoſcere poteſt inde ſentẽtiare: & ecõuerſo. 3. de off. dele. c. 1. & c. pterea.

l ¶ *Donec paſſis.*] in hoc caſu cum iniuria eſt manifeſta, primo debet ſatisfacere quàm abſoluatur. 3. de verb. ſigni. ex parte 1. & c. cum olim. ſimile. ĩ. de ſen. excommuni. parochianos.

Conſuluit.] Communis diuiſio. Secunda: ibi, *Conſultationi* Abbas. Siculus.

CASVS. Dicitur in hoc capitulo q ſi manifeſtũ eſt aliquem vxorem alterius detinere, vel iniectiſſe manus violentas in clericum: ſi ſuper hoc conueniatur, appellationi ſuæ non eſt aliquatenus deferendum:

1 Vide. Extenſi ad quæ. C. de Iudic.

2 *De falſa ſuggeſtione.*

3 Cap. 11. an. tit in 2. compilat. Et poſt con ſilij c. 10. Et quando ſi minimis tatuo habea tuis docet laſon in Authẽ. qui ſum. C. de ſacroſan. ec cle. & in l. ſciendum. ff. qui fa- tiſd. cogan.

4 *Minimis.*] Minima cauſa poteſt dici duorũ aureorum, quia pro ea non datur actio de dolo: vt ff. de dolo. ſi oleũ. in fin. & l. ſeq. vel etiam x. aureorum. ff. ſi cui pluſquã per legem Falcidiam. l. 3. 9. quamuis. vel l. ſolidorũ. & C. de defenſ. curi. l. Vel illa di minima, quæ ad 50. pus iudiciales non ſuſficit. 2. quæſtio. 6. anteriorum. 9. illud etiam.

5 Cap. 13. an. tit in 2. compilat. & poſt con ſilium par. 10. 12.

6 Alia ratio ſtium con ſultum.

& ita pro qualibet cauſa appellatur: quia ita poteſt quis grauari in paruo ſicut in magno. quantitas cauſæ non facit, quare introducta ſit appellatio, ſed iniquum grauamen. 5. eodem. ad noſtram. & ĩ. eodem, cum ſpeciali. 5. porro. ſic etiam in minima re furtum committitur. 4. q. vlti. cap. vlti. quia non furtum, ſed furantis affectus conſideratur: vt ibi dicitur.

Vper eo.] Tria ſunt dicta, quæ patent per §§. Abbas Siculus.

¶ Secundum canones & ante ſententiam & poſt. poteſt appellari: ſecundum leges non poteſt appellari ante ſententia, niſi in caſibus. Item vbicunque appellatio tollitur, & recuſatio nõ admittitur. Item ſi cauſa committitur infra certum tempus terminanda, tempus illud incipit currere, q̃ſi iudices litteras recipiunt. Not. q ſecundum canones ante ſententiam & poſt licet appellare: ſecundum leges ante ſententiam non appellatur, niſi in caſibus. Item ſicut appellatio ex cauſa cõceditur, & ex cauſa inhibetur, ſic & recuſatio. Item tempus non curit, niſi ab eo tempore, quo potuit iudex procedere.

¶ *Litis conteſtationem.*] De appellatione, quæ ſit ante ſententiam, intellige ſecundum illam decre. ĩ. eod. vt debitus. poſt ſententiam vero indifferenter appellatur nulla cauſa expreſſa, ſed ſufficit dicere, ab iniqua ſententia appello. 2. quæſtione 6. cap. poſt appellationem. 6. forma. 2.

d ¶ *In caſibus.*] vt 2. q. 6. 9. ante ſententiam.

e ¶ *Sicut appellationis.*] Sicut appellatio cauſa probabili non ex-

7 Cap. 16. eo. tit. in 2. compilat. & poſt con cilium par. 10. cap. 14.

Hæc glo. ſatis in- Bernardi eſt, nec habetur in ve uſtis exẽplaribus.

8 Vide ter. Ti. ſi qs ex. & ibi Bar. ff. de jut. oen. iud.

9 Dictus carnere. dit eſt in omnibus antiquis.

10 Vide de teſt. coq. ſ. terea ſuper vit. glo ſſa. loan. And.

11 Cap. 15. eo. tit. in 2. compilat. & poſt nem ciliũm par. 10. 6. 11. & de materia huius & ſequentis decretalis vide de ſtaldum in l. additiõs. C. de epiſco. audien. & ibi Romanus. & appellat. ibi. &c.

12 Neq; hãc ſententiã in- tendit ſanctus Bernardus eſt, nec habetur in ve uſtis exẽplaribus.

13 Ex ſic in tellige qd poſt. co. ut. de teſt. ex- ceſs. ad hoc in glo. ſit. loan. And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

rendum: Sed cum multa dicantur notoria quæ non sunt, cauendũ est ne quod dubium est, pro notorio habeatur. In fine dicit q̃ qui appellant, cogendi sunt vt infra conueniens tempus appellationem suam prosequantur, aut pareant iudicio iudicis, à quo appellant. Not. q̃ in crimine notorio cessat appellatio. Item appellantes cogendi sunt appellationem prosequi, aut iudicio iudicis parere.

a ¶ *Aliquatenus.*] Sic ſ. eo. c. proxi. & c. cum ſit Romana. in fin.

b *Notoria.*] Notoriũ dicitur tribus modis. ſ. de cohabi cleri. & mu. c. vlt. vbi de hoc.

c *Cogere.*] Sub alternatione vt vel proſequãtur appellationẽ in termino ſtatuto, vel eo ela pſo rideant coram eo. vt ſ. c. proxi. & c. cum ſit Romana. & ſ. eo. fæpe. & c. ad hoc. 2.

Vggeſtum. Cõis diuiſio. Secundarijs, Tuæ. Abbas Siculus.

CASVS. Aliqui oppriminuntur ab aduerſarijs ſuis: propter quod appellant: & cum ipſi oppreſſi appellatione facta & grauati iter arripiunt ad appellationem proſequendam, aduerſarij illi cognoſcentes appellationem interpoſitam, nec vadũt nec mittunt ad præſentiam Papæ: ſed cum intelligunt illos literas reportaſſe, appellant. & iter arripiunt ad Papam, vt ſic aduerſarios eludãt: Suggeſtum fuit hoc dño Papę: vnde mandat, quatenus ſi quis deprehenſus fuerit hoc ex fraude vel malitia facere, appellationi ſuę nullatenus deferatur, & iudex in cauſa procedat, quia decrelilla qua iſti hæc facere præſumunt, non ad deprimendam cuiuſcunq; iuſtitiam facta eſt, ſed ad remouẽdum iniquũ grauamẽ. Not. q̃ nemo de ſua malitia commodum reportare debet.

Item occaſio iuris ad iniquum compendium trahi non debet. Ber. de *In vocem appellationis.*] Argu. hic q̃ aliquis poſſit appellare in abſentia [1] iudicis. arg. ſ. de alie. iud. mu. cauſa fa. c. 1. q. 2 ex quo qs ſcit, appellandum eſt. 2. q. 6. biduum. & C. quomodo & in iudex. ab eo. & ff. qñ appe. fit. l. 1. ſ. ſi aduerſus. vn de vi q̃ ſicẽps meus vel. Iet me excõicare, & abſens appellem, ſi ferat ſententiam, non tenet: ſi in hoc caſu tenet, quia ignorat me appellaſſe, & ideo non punitur per c. 2. q. 6. decreto. & 34. q. 3. de illicita. Lau. et eſt hic arg. q̃ talis appellatio valet, dummodo non ſit malitioſe, ſed hodie non valet appellatio talis. ſ. eo. vt debitus. & c. cum ſpeciali.

¶ *Gio. ſeq. quærit, & ſoluit,*

e ¶ *Deprehenſus.*] Sed quis probabit iſtum malitioſe appellaſſe? aduerſarius q̃ hoc obiicit ff. de proba. ab ea. ſ. & l. 1 excepcionib[2]. quia qui fraudem allegat, eam probet. ff. de proba. quoties. 9. qui dolo. ipſo facto videtur q̃ ſit probata malitia.

f ¶ *Epiſtolam.*] ſ. eo. meminimus. & ſ. eo. ad hæc. ſicut aſſeris.

g ¶ *Remouendum.*] ſ. eo. ad noſtram. & ſ. eod. cum ſpeciali. ſ. porro. Quod enim prouiſum eſt ad concordiam, non debet vergere ad no xam. 25. dilt. licet 2. & iuris occaſio ad iniquum diſpendium trahi non debet. C. de vſuc. pro emptore. eum qui. & ſ. ide priuile. quod nonnullis. in fine. de reſcrip. nonnulli.

A *Dpræſentiam.*] Si poſt appellationem excommunicatus cele brat diuina, non incurrit aliquam irregularitatem, nec ex eo venit puniendus, ſi conſtat appellationem fuiſſe legitimam. Et primo ponit dationem auditorum. Secundo actum ipſorum: ibi, *Qui.* Tertio principalem diffinitionem: ibi, *Ideoq;* Abbas Siculus.

CASVS. Inter archiepiſcopum Eboracenſ. & R. presbyterum con troverſia fuit oborta occaſione cuiuſdam excommunicationis, in ipſum presbyterum latæ ab archiepiſcopo: Papa commiſit cauſam ipſam epiſcopo Tuſculano & Cardinali ſanctæ Suſannæ: coram quibus proponebatur ex parte archiepiſcopi, q̃ ipſe poſt ſententiam in ſe latam diuina officia celebrauit, vnde puniri debebat ſecundum q̃ iura requirunt. Ex parte presbyteri reſpondebatur, q̃ excommunicatio non tenebat, cum eſſet lata poſt appellationem legitime interpoſitam: vnde non debebat puniri, & ideo omnia quę facta fuerant contra ipſum reuocari in priſtinum ſtatum: Cardinalis intellecto negotio, licet presbyter non eſſet excommunicatus de iure, tamen de facto & ad cautelam ipſum fecerũt abſolui: & ideo mandat Papa archiepiſcopo, quatenus prædictum presbyterum decætero non moleſtet, pro eo q̃ poſt excommunicationem celebrauit diuina, cum excommunicatio illa facta fuerit poſt appellationem legitimam, ſed omnia reducat ad eum ſtatum, in quo erant tempore appellationis emiſſæ.

Not. q̃ abſoluitur quis ad cautelam, licet non ſit excõicatus. Inſententia excommunicationis poſt appellationem legitimam lata nulla eſt: vnde qui poſtea celebrat, non punitur. Item quæ poſt talẽ appellationem fiunt reuocanda ſunt in priſtinum ſtatum.

h ¶ *Abſolue.*] ad cautelam. Sic ſ. de teſti. ve niens. in fin. & iſtud ſæpe fit, licet excommunicatio de iure non teneat. ſ. de ſent. excom. per tuas. & c. venerabili. & c. ſolet à nonnullis. & ſ. de offi. delegcũ contingat. 24. q. 1. adiuuamus. fim. ff. de remiſſ. vnica. C. de ingenuis. l. 2. & in quadam decreta. Innocentij iiij. ſolet à nonnullis. [lib. 6.]

i ¶ *Contra appellationem.*] ſcilicet legitimam, vnde non tenuit excommunicatio: quodex eo patet, quia de facto fuit abſolutus, vnde ceſſare à diuinis non debuit. ſ. de ſententia excommunicationis, per tuas. & c. ſolet à nonnullis. [lib. 6.]

k ¶ *Statum.*] Sic ſ. eo. bonæ. & ſ. de offi. deleg. ſuper quæſtionum. in fi. & 2. q. 6. appellatione interpoſita. & ff. nihil inno. app. pen. l. vnica. & ſ. de iureiu. venientes & ſ. de elect. cum inter canonicos.

Vm teneamur.] Communis diuiſio. Secunda: ibi, *Prudentie.*

Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis litigabat coram ordinario ſuo archiepiſcopo Cantuarienſi. appellauit ad Papam ſuper cauſa illa de qua litigabat: pendente appellatione illa, aliquis turbauit poſſeſſionem ipſius appellantis: quæſiuit archiepiſcopus vtrum liceat ei reformare poſſeſſionem turbatam, eo prætermiſſo ſuper quo eſt appellatum? Reſpondet Papa, ſi ad ipſum querela exinde pertenerit, ordine iudiciario id ſibi licebit, nec pterea intelligit appellatiõi renũciare. Not. q̃ licet appellans redeat ad iudicem ſuũ à quo appellauit, pro alia cauſa pro qua non appellauit, nõ intelligitur appellationi ſuæ renunciare, cum ſit eius ordinarius in aliis cauſis.

a ¶ *Reformare*

[1] De hoc articulo vide Angeli conſil. 109. incip. viſis nibus. & Lapum allegationẽ 39. incip. an valeat appellatio.

[2] Pars quæ dicit aduerſarium à re prohibiti, id probet. Ioan.

¶ Idem Eboracenſ. archiepiſcopo.

¶ *Excommunicatus pendente cognitione appellationis abſolui poteſt ad cautelam: & ſi apparet eum legitime appellaſſe, non punitur pro eo quòd interim celebrauit diuina.*

CAP. XVI.

AD † præſentiam noſtram R. presbytero veniente, epiſcopo Tuſculano, & P. ſanctæ Suſannæ Cardinali tuam & ipſius cauſam commiſimus audiendam. Qui ad obiectionem tuam, licet R. presbyter non eſſet excommunicatus de iure, de facto tamen eum fecerunt abſolui [h]. ¶ Ideoque mandamus, quatenus prædictum presbyterum, pro eo quod poſt excommunicationem, contra appellationem factam diuina cantauit, nullatenus inquietes: ſed ad eum ſtatum reducas omnia, in quo erant tempore appellationis emiſſæ.

¶ Idem Cantuarien. archiepiſcopo.

¶ *Si appellans turbatur in poſſeſſione ſuper qua fuit appellatum, iudex a quo, poteſt illum poſſeſſionem ſibi reformare appellationẽ in ſuo ſtatu permanente. h. d. ſecundum communẽ intellectum.*

CAP. XVII.

CVm † teneamur: & infra. ¶ Quoniam nos conſulere

¶ Cap. 12. eo. tit. in 1. compilat. & poſt non ciliũ Lateran. ſub Alexan. iij. par. 10. c. 13.

¶ Cap. 12. eo. tit. ibi. compilat. & poſt concilium Lateranenſe ſub Innocen. iij. Et eſt ſumptum ex 2. de ſent. excom. lib. 6.

¶ Cap. 12. eo. tit. in compilat. & poſt concilium Lateranenſe ſub Innocen. iij.

¶ Vnica ſi aduerſarius ſuus ſit excommunicatus. & ff. de ſent. excom. lib. 6.

¶ Cap. 12. eo. tit. in compilat. & poſt concilium Lateranenſe ſub Innocen. iij.

¶ depeindum

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

a ¶ *Reformare.*] Pet ſernum etiam turbata ¶ poſſeſſio poteſt recuperari abſente domino. C. ſi per vim, vel alio modo. l. 1.

b ¶ *Præterquàm.*] Dic ſic vi ſp in eo tm articulo ſu p quo appellatur, excepius eſt à iuriſdictione iudicis ſui ordinarii. j. eod. propoſuit. & appel. l. vnica. vnde poſſet poſſeſſionem illam reformare, nec p hoc intelligitur renunciare appellationi, vt hic patet. In delegato ſecus, quia ex quo appellatur ab ipſo, ex legitima cauſa, nulla remanet ei iuriſdictio. ſ. eo. vt debit. Vt ſuper ea re quæ vertit. coram. & per idē ſtatum reſtituere ad legatum, renunciare intelligitur appellationi. ſ. de offi. deleg. gratum. ſ. de teſtā. cum veniſſet.

ij Conſuluit.] Generalis appellatio ſi fiat omnibus in cauſis, non valet: ſi fiat in vna tm, bene valet. hoc dicit. Secunda pars: ibi, *Si vero*. Abbas Siculus.

Quod dr hic non tenet, & intelligē hanc decre. ſecundum illam. j. eod. vt debitus.

¶ *Gloſ. ſeq. ſignat contrarium, & ſolvit.*

c ¶ *Generalis.*] Hic adimitit generalis appellatio: j. ſ. eod. c. 2. vbi non admittitur. ſm qđ dicit hic, in vna cauſa ſolū. ſ. ibi loquitur de generali appellatiōe, q̄ fit in qualibet cauſa. ſed nec iſtud tenet, q̄a cauſa gbabilis ſemper eſt exponenda, aliter non admittitur appellatio, ſiue generalis ſit ſiue ſpecialis. j. eo. vt debitus. & cap. cum ſpecialis. j. porro.

d ¶ *Vna parati.*] Prætextu appellationis nō debet ſubditus contemnere ordinarii. ita cōſtet ſummatur. Sed certe hæc ſummatio eſt nimis generalis, & de nihilo ſeruit per c. vt debitus. j. eo. Dinoditur. Nam primo ponit qđ opponebat Cardinalis ſ̄ ſpm. Secundo excuſationem epiſtbi, *Cumque*. Tertio reſponsum ad illam ibi, *Cardinalis contra*. Quarto citationem epiſcopi: ibi, *Nos vero*. Abbas Siculus.

Casvs. Eps Zamorenſ. quaſdam petitiones p nuncium ſuum fecit coram dño Papa apponi: quas cū paratus eſſet admittere, Idraconus Cardinalis olim in Hiſpania legatus apoſtol. ſ̄ ipſum, q̄ cum ipſum ad ſynodum ſuam vocaſſet, ad eius vocationē contempſit accedere: pp qđ ipſum excōicauit: & ſic excōicatus ſe fecit in eſpm conſecrari: Quidam canonicus ſancti Iacobi pro ipſo eſpo firmiter aſſeruit, q̄ erat tunc in legatione regis, & ideo ad ipſum venire non potuit: Cardinalis allegauit eſ̄, q̄ nuncius ſuus inuenit eum in Salamantina eccleſia, & non in legatione regis: Iterum nuncius epi allegauit, q̄ ab ipſo Cardinali appellauerat ante ſententiam latam: Papa vero his intellectis, conſiderans quòd prætextu appellationis non debuit contemnere ad vocationem legati venire, præcipit eidem epo, quatenus vel in pſona propria vel per nuncios idoneos Apoſtolico conſpectui ſe ſ̄ientet, ſuam ſi poterit innocētiam oſtenſurus. Nota q̄ quilibet vocatus à iudice tūc venire tenetur allegaturus priuilegium ſuum. Item argumentum q̄ nuncio ſit credendum. Item argumentum quòd auctoritas regis excuſaſſet ipſum ſi in legatione regis inuentus fuiſſet. Item argumentum quòd nemo prohibetur pluribus defenſionibus vti. Item creditur iudici in præiudicium alterius. Item aliquis dicitur præſens per nuncium.

d ¶ *Vtemulgauit.*] Propter contumaciam: vt 11. q. 3. certum. & ſ. eod. ſi duobus.

voluiſti, vtrum ſi eorum poſſeſſio, qui ad auditientiam noſtram appellant, turbata fuerit, tibi eam ſibi liceat reformare[a], eo de quo appellatio eſt interpoſita, prætermiſſo[b].

¶ Prudentiæ tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi exinde ad te querela peruenerit, id ordine iudiciario tibi licebit[c].

¶ Idem epiſcopo, & archidiacono Bononien.

¶ *Generaliter & vaga appellatio reſpectu cuiuſlibet grauaminis nō valet: ſed reſtricta ad certam cauſam ſic.*

CAP. XVIII.

ij Conſuluit[†]: & infra. ¶ Cōſultationi veſtræ taliter reſpondemus, quòd ſi generaliter appellationem quis interponeret ab omni grauamine, quod ſibi poſſet contingere, hu iuſmodi appellatio tenere non debet. ¶ Si vero ab aliquo iudice ſup omni grauamine, quod in vna cauſa ſibi poſſit inferri, quamquam generalis[c] appellatio ſit interpoſita, appellationi tamen eius eſt ab eodem iudice deferendum.

¶ Idem Zamoren.[†] epiſcopo.

¶ *Appellatio friuola non excuſat inferiorem, quo minus teneatur obedire ſuperiori, & vt de contemptu puniatur, niſi innocentiam ſuā aliter purget. h. d. Et eſt caſus nota. in eo quod dicitur iſtum eſſe puniendum.*

¶ *Gloſſa ſequent allegat quatuor iura, in contrarium allegat alia quatuor, & ſolvit.*

e ¶ *In legatione regis.*] Arg. q excuſaret eum auctoritas regis, ſi in legatione regis inuentus fuiſſet. arg. 1 8. diſt. ſi epo. 64. diſt. Salonitan. & in Auth. quo oportet epiſc. ſ. illud. coll. 1. 23. q. vlt. ſi vobis. Arg. ſ. q. non excuſat. 23. q. vlt. quo auſu. & c. reprehenſibile. 22. q. 1. oē. & 12. q. 2. quicunq; militum. Sol. ſi mandatum regis ſueniat: mandatum cuiuſlibet prælati poſt dñm Papam, tunc regi obtemperandum eſt, ſi ab ipſo teneat regalia. 23. q. vlt. c. ſi in morte. ſ. ecce. Qđ ſi Papa vocat eum poſtea, exemplo Petri relictis omnibus etiam regalibus ſequatur Papā. vnde iſte etiam ſi ibi fuiſſet, debuit venire ad Cardinalem exēplo Petri 3, qui vicem Papæ gerebat. 93. diſt. c. vlt. 24. diſt. c. 1.

f ¶ *Gloſ. ſeq. arg. allegata in contrarium vtut decre. & ſolvit.*

¶ *Suus nuncius.*] Arg. qđ ſimplici nuncio credendum eſt eius in alienus priuilegiū. ff. de re. eo. qui ſub tute. vel cura. l. magis. ſ. illud. Arg. ſ. ſ. de offi. deleg. prudentiam. quia dr ibi p certum nuncium literatorie deſtinatum: & vn teſtis in alter. us priuilegium credi nō debet. ſ. de teſtib. veniens 1. & c. licet. nuncio tñ publico iurato fideliter exequenti officium ſuum bene creditur circa citationes, aliter non credetur. arg. ſ. de pſump. illud. ſ. de pſcrip. ad audientiam. & arg. prædicta legis.

g ¶ *Obtentu appellationis.*] Et ſic duplici defenſione defendebatur iſte, auctoritate regis, & p appellationem: quia nemo prohibetur pluribus defenſionibus vti. ff. de exceptio. nemo. & ſ. de pſcript. auditis. Præterea ſi appellatio tenuit, & Cardinalis ſciuit illum appellaſſe, ſnia Cardinalis non tenuit. ſ. eod. ſi duobus. Quare ergo Papa non admittit talem appellationem? Quia non conſtabat q̄ appellaſſet. vel quia iuſta fuiſſet appellatio, licet allegaret: & potius debuit credi Cardinali & nuncio, quàm illi qui hoc tñ allegabat, & præterea debuit ire & allegare priuilegium ſuum. ff. de re iudi. ſi quis ex aliena. & ſ. eod. ſi duobus. maxime ſi in vna legatione inueniebatur. ff. de iuriſd. om. iud. l. vltim.

¶ *Gloſ. ſeq. obycit, & ſolvit.*

h ¶ *Oſtenſurus.*] Sed quare Papa mandat q̄ veniat ad curiam, cum Cardinalis excipiat ſ̄ eum, vt videtur p id quod dicit in principio q̄ paratus erat petitiones illius admittere, ſed p exceptionem repelli tñ debuit, non puniri. ſ. de ordi. cogni. cap. 2. Cardinalis non excipiebat etiam ſimpliciter, immo denūciabat dño Papæ contumaciam ſuam, & excōicationem ſuam, vt inde puniretur, & repelleretur à petitionibus ſuis tamq̄ excōicatus, quare Papa ipſum non audiuit pp excommunicationem, & propter cōtumaciam & contemptum ſedis Apoſt. vocat ipſum ad ſedem Apoſtolicam. ſ. de accuſa. veniens in fine.

ij Ad *hæc.* Qui iurauit ſtare mādato eccleſiæ, non auditur appel poterit. hoc dicit cū ſequenti. Secunda pars: ibi, *Id tua*. Abb. Sicu.

Casvs. Aliqui iurant q̄ ſtabūt iudicio eccleſiæ: & poſtea appellant: quæritur ſuit, quid agēdum ſit de iſtis? Rñdet Papa, q̄ iudex debet eos compellere, vt vel obſeruent iuramentum ſuum, vel q̄ infra

Quia Iudex non tenetur vbi qui de pecunia. & de hoc non dubitatur vel prin. illius ſigerte iuratur de his qui ſit poſſeſſione. ſignati. fed an agat vt poſſide. pro turbata dubitatur, tenetur q̄ ſic per iudex. vi ſuper ea re. & per idē ſtatum reſtituere. an ſit dies cū conſt. lo. An.

¶ Hic poſſeſſionem, licebit. eſt in vſu gatio vertit. caſe rim, qđ nec firmari adminiſtrari, nec requiritur eſt in antiqu.

¶ Cap. 27. eo. in 1. compil. & poſt conciſum par. 1. q. 1. 4.

Concor. in 1. 1. & ibi Bar. ſ. de eo & in ſ. libelli.

¶ Zamoren.

¶ Zamoren.

¶ Amoren.

¶ Gemoren.

Sed omiſſis vanitatibus Zamoren. repo. Quo vide ſingulariter. Vaſq; in ſuis illuſtrationi cap. 21.

¶ Cap. 19. eo. in 1. compil. & poſt concil. Laurentius. Hoſt. Abbas. in. 3. q. 1. cap. 18.

¶ Tho. 2. 2. q. 1. 2. ar. 3.

¶ Vide l. ſi quis vxori. ſ. appellationem. & ibi Bart. & de fer. & in l. mutuo. ſ. 1. C. commo.

¶ aliter intelligitur, ne tamen. Host. And.

¶ Cap. 10. eo. in 1. compilat. & poſt concil. par. 1. cap. 19. Et vide gloſſam in ſ. quod bene. 2. q. 3. 4.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

infra xl. dies post appellationem suam iter arripiant ad eam prosequendam. Nota ꝙ prætextu appellationis non potest quis venire contra iuramentum suum.

¶ *Glo. seq. obyect, & solut.*

a ¶ *Appellant.*] Sed quare nō compelluntur præcise etiam stare iudicio eccl̃iæ, fm ꝙ iurauerunt ? Ideo non compelluntur, quia grauabantur: aliter non admittitur hodie appellatio ; ff. eod. vt debitus. & ideo non videtur deferre iuramẽtum, cum ex iusta causa dimittat illud. ff. qui latisd. cogi. vltim.

Dicitur In. fine iuramẽtum nō finit nec iuramẽtum nō potest hodie appellari. Ioan. And.

b ¶ *Infra quadraginta dies.*] Non arctatur ad hoc nisi fm ꝙ visum fuerit iudici vt s. eod. c. cum sit Romana.

stabunt iudicio, & postea appellant : Id tua sollicitudo proui deat, vt eos seruare quod iurãt: vel infra * quadraginta dies post appellationem interpositam, iter arripere ◦ ad ipsam prosequendam ◦ compellas.

¶ Idem Carnoten. episcopo.

¶ *Summa vt supra, c. præterea.*

CAP. XXI.

Q Væstioni ; , quam facis, vtrum appellationi illius sit deferendum ◦, qui (sicut moris est) præstito iuramento absolui meretur, & antequã ei mandetur aliquid, vel mãdato recepto, causa subterfugij appellauerit: Respondemus, quòd appellationi quæ iuramento eius debeat derogare, non est in aliquo deferendũ, sed statim erit in eandem redeundus ◦ sententiam : quæ (donec mandatum susceperit, & susceptum pro posse ; fuerit prosecutus) debet firmiter obseruari.

¶ Idem Vintoñ. episcopo.

¶ *Appellãs ab ordinario, postea de delicto ab eo commisso puniri potest per ipsum ordinarium. h.d. sed supple ad textum idem esse de antea commissis, si nunc de illis accusatur, vt c. ad hæc 1. supra eo. & c. proposuit infra eodem.*

c ¶ *Cx iter arripere.*] Hic præfigitur terminus ad iter arripiendum. fic s. eo. personas. vbi de hoc.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & remittit.*

d ¶ *Prosequendam.*] Cõtra. ꝙ. eo. c. proxi. sed solutur ibi.

Q *Væstioni.*] Communis diuisio. Secunda : ibi. *Respondemus.* Abbas Sicu.

Cap. 31. eodit. in 1. compil. & post consil. par. 3. cap. 20 vbi habes integrã tractatum.

Aliquis excõicatus præstitit iuramentum ꝙ stabit mandato ecclesiæ, & sic fuit absolutus: & anteq̃ mãdatum fiat ei, appellat causa subterfugij, vel mandato recepto: quæritur vtrum deferẽdum sit appellationi illius?

Vintoñen.

Vvintoñen.

Rñdet ꝙ non est deferendũ appellationi quæ iuramẽto illius debeat obuiare ; sed statim redeundus est in eandẽ sententiam, donec mandatũ susceperit : & adimpleuerit pro posse.

Nota ꝙ ℨ iuramentũ non admittit appellatio. Item qui non adimplet mandatum, debet reduci in eandẽ ſsam à qua fuit absolutus.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit dupliciter.*

e ¶ *Deferendum.*] s. cap. proxi. ℨ ibi iusta de causa appellauit, hic causa subterfugij, vt littera dicit. & littera soluit ℨrium. Vel sic intellige diuersitatem ; istarum decre. ibi iurauit stare iudicio eccl̃e fiæ, quia ꝙ contumaciam fuerat excõicatus, & licet appellet ex causa probabili, iudicio stare intelligitur: quia facit quod ius sibi ꝓmittit. ſ. eo. vt debitus. arg. ff. iudi. ſol. cum apud. & ff. rem ra. habita. l. 3. 9. falſus. hic erat excõicatus pro aliquo delicto in quo iacebat, quia forte idem retinebat vxorem alterius, & ſup hoc iurauit stare mandatis ecclesiæ, ſed ſtatim ante mandatum vel mãdato facto ꝙ illam vlterius dimitteret, incontinenti appellauit: tali appellationi non est aliquatenus deferendum, quia ꝓiudicat iuramento ſuo. & hoc ſatis potest colligi ex ipſa littera, vbi dicit; appellationi quę iuramento eius debeat derogare. quia ſine iuramento tali appellationi non est deferẽdum, ꝓ quam in ſua iniquitate remaneat. ℨ. c. ꝓxi. & ℨ. eo. conſuluit. & c. cum ſit Romana. in fine.

Hoc tenetur, licet in nos. 1. q. 3. ſi quis vouerit. ℨ cap. proxi. mãdatis ecclesiæ : hoc vero mandatis iudicis. quæ ſolutio nō eſt vtique contra. ℨ. de ſent. excom. ex tenore. Ioan.

¶ *Glo. ſeq. allegat duas concor. quæritꝫ, ponit opi. Lau. cui allegat tria iura contraria, & ſolvit. Iterum vnum canonem quem ſoluit. demum ponit opi. Tanc. vltimo tenet cum Lau.*

f ¶ *Reducendus.*] ſic ℨ. de ſenten. excom. ſacro. ver. fin. ℨ. de offi. ord. ad reprimendam. in fin. Sednunquid iterum recipietur iuramentum ab eo ſtandi mãdato eccl̃eſiæ, cum iam ſemel deierauit ? Lau. dixit ꝙ ſic, & eſt arg. opti. ſ. de maio. & obed. cum in eccl̃eſijs. arg. ℨ. 22. q. 5. paruuli. & 6. q. 1. quicunque. & ℨ. de ſtumpt. c. litteras. Sed ibi non admittitur ad iuramentum vt poſſit teſtificari pro aliquo, in opprobrium ipſorum qui piuri ſunt. ſic ſ. de teſti. teſtimonia. Item arg. ℨ. 2. q. 7. non poteſt. ſed illud intelligitur antequam poeniteat. Tanc. dicebat ꝙ aliam cautionem debeat ab iſto recipere ꝓter iuramentũ. ſ. fideiuſſoriã cautionẽ, vel pignoratitiam. ff. man. l. ſi mandato. & vlt. ; & ff. de fideicom. lib. l. 4. 4. adiici. arg. illius decret. litteras. Sed illud loquitur cum ſuſpectus eſt de hæreſi vnde eccleſia recipit fideiuſſoriam cautionẽ ad damnum illius. Et Ala. hoc idem ſentiebat. arg. ℨ. de pcu. c. 1. & ℨ. de ꝓſumpt. ſcribam. Dico cum Lau. ꝙ iterum iſti iurabunt in conſuſione ipſorũ, & qa forma eſt talis, ꝙ cum iuramento abſoluantur. ℨ. de ſenten. excom. c. extenore. & c. cum defideres. in fine. & c. ſuper eo.

Nouerius tdum cum stonio. Ioan. fi. Andr. cur. in. Ant.

g ¶ *Propoſſe.*] aliàs nõ compelluntur. 14. q. 6. ſi res. & 24. q. 3. peſſimã. ℨ. de vſu. cum ſit. quia impoſſibile ꝓceptũ non obligat. ff. quæ ſen. ſine ap. reſcin. Paulus. ſic ſ. de pact. c. vlt. Ber.

Cap. ſe. co. tit. in 1. consil. & post consil. par. 10. q. 5. ℨ.

Rætereà.] Duæ ſunt partes. Secunda : ibi, *Duximus.* Abbas Sicul.

Aliqui appellant ſuper aliqua cauſa: appellatione pendente, aliqua grauia committunt, & dum conueniuntur ſup exceſſibus illis, volunt ſe tueri per appellationem: quæritur quid iuris ſit? Rñdet Papa, ꝙ appellatio illa non debet eos defendere quo minus eorũ exceſſus puniantur cenſura canonica. Nota ꝙ appellatio non extenditur ad ea quæ poſt appellationem fiunt. Item appellatio non tuetur aliquem in delictis.

Cap. ſe. eo. tit. in 1. compil.

¶ *Gloſſa ſequens reci. per quæſtionem quid de leuibus.*

b ¶ *Grauia.*] maxime quoniam ſi ſuper articulo aliquo appellatio facta eſt, ad ea quæ poſtea emergunt, non extenditur : quia in aliis remanet ſub iuriſdictione iudicis ſui. ℨ. eo. pro-

Cõmunis. cui adde quæ ſcripta in vtrumque hoc. ff. ſi fec. appel. l. 1. & ibi gloſſa. & gloſſa. ff. de iniuſt.

CAP. XXII.

P Ræterea ; de his qui ad ſedem Apoſtolicã appellant, & poſtea grauia ◦ committentes, ſe dum conueniuntur, appellatione tuentur: Duximus reſpondendum, quòd eos appellatio non debet in ſua iniquitate ; tueri, quo minus eorum exceſſus cenſura canonica puniantur.

¶ Idem Grandenſi patriarchæ, & ſancti Vitalis presbytero Cardinali.

¶ *Qui non detulit appellationi ſui aduerſarij, de ſua poſteriori circa idem contra eum excipere nequit.*

CAP. XXIII.

C Onſtitutis ; in præſentia noſtra abbate ſancti Felicis, & preſbytero R. pro contro uerſia, quæ de electione Torcellanæ eccl̃eſiæ eſt ſuborta: & infra. ; Ideoque mandamus, quatenus ſi archidiaconus poſt appellationem & denũciationem excommunicationis ◦, ad nominationem ; ſæpe dicti C. proceſſerit, & primicerius cum canonicis, & pleþanus cum aſſenſu cleri epiſcopatus, vel maioris = & ſanioris partis, prænominatum L. in epiſcopum & paſtorem elegerint,

Nouerius

¶ *Glo. ſeq. ſignat contrarium, & remittit.*

K ¶ *Excõicationis.*] Idem eſſet ſi ſuſpenſus eſſet. Nam ſuſpenſi & excõicati nec eligere nec eligi poſſunt. ℨ. de conſue. cum dilectus. & ℨ. de elect. cum inter R. & 9. q. 1. nos in hominem. Augu. ℨ. de cle. excom. min. ſi celebrat. ſed ibi ſoluitur.

l ¶ *Nominationem.*] Si fuit ſimplex nominatio, nullum ius fuit acquiſitum nominato. ℨ. de elect. ꝙ ſicut. & 2. q. 6. c. ei qui. ſ. notatio nes. vnde nullum potuit impedimentum pſtare ſequenti electionẽ. vnde nullum potuit impedimentum pſtare ſequenti electionẽ. ¶ *Maioris.*] ſ. de ele. quia ꝓpter. & c. eccl̃eſia veſtra. vbi de hoc.

¶ *Glo. ſeq. allegat quinque concor. & duo contraria, & ſolut.*

2 ¶ Nota

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

a ¶ *Nonobstante appellatione.*] Quia frustra implorat legis auxilium qui committit in legem. j. eo. an fit. j. de vsur. quia frustra. ff. de minor. auxilium in fi. & de elect. c. bonæ. j. de immu. eccles. c. vlt. & C. de re. cre. generaliter. 6. 1. arg. 5. 3. de elect. consideratumus. & c. auditis. Dicas q hic prior nominatio siue fuerit electio, siue nominatio, nulla fuit tribus de causis: quia post appellationem interpositam, & post denunciationem excõicationis, cum excõicati electio ipso iure nulla sit, & à longe minori parte: alia vero quasi à tota ecclesia, vnde merito præsumitur: & appellationem obiicere ille non poterat, cum ipse appellatio ni non detulerit: vt supra de elect. bonæ. & j. eo. an sit.

Ropo*suit.*] Primo post constitutio. Secundo: ibi, *Super quo.* Abbas.

C A P. XXIII.

Aliquis cõtà ordinario suo appellat in aliqua causa: conuenitur postea super aliis causis super quibus nõ est appellatũ: ille propter appellationẽ non vult super aliis respondere: quæritur quid sit seruãdũ? Rader. Papa. q. propter appellationem illã non minus teneatur in aliis causis super quib' non est appellatum rãdere: veruntamen iudex à quo appellatur, non debet eum compellere rãdere super aliis, quia ei suspectus est, nisi pro crimine adeo graui & manifesto propter quẽ ipso actu merito sit dãnandus. Not. q licet aliquis appelliet ab ordinario, tamen super aliis causis remanet eius iudex, sed non debet eum cõpellere ad rãdendũ: nisi crimen sit notoriũ.

b ¶ *In aliqs.*] Et ita patet, q appellatio non eximit appellantem à iurisdictione iudicis, nisi in eo tantum super quo appellatur. 5. eo. cum teneamur. & c. ad hoc. & j. eod. pastoralis. & infra. eod. Romana. 6. cum vero.

c ¶ *Non debet.*] Hoc verbo, debet, necessitatem importat. Sim. 11. q. 4. decisent. 1 vnde si appellans vult eum recusare, potest, quia suspectus est: vt hic dicit. & 5. eod. ad hæc. alioquin si nollet eum recusare, teneatur coram illo respondere: quia suus iudex est. Sed quid si appellauit à delegato & pendente appellatione iterũ datur iudex ? me in alia causa: nunquid potero ipsum recusare propter ipsam appellationem? dicas q hic, arg. illius cap. Dicas q hæc recusatio pendente priori appellatione est in pendenti. Nam si pronunciatur appellationem remisse, apparet q eum grauauit: & sic admittitur recusatio in secunda causa: arg. j. eod. postremo. si autem pronunciatur male appellatum, apparet q illum nõ grauauit, vnde remittitur ad primum iudicem. j. eo. c. cum in ecclesia. & c. vt debitus. & sic non poterit eum recusare in alia causa.

d ¶ *Manifesto.*] Habes hic q in notoriis non est locus recusationi, sicut nec appellationi. 5. eod. c. cum sit. & c. conuinitur. Arg. contra. 2. q. 5. quia suspecti, sed illud de manifestis non notoriis. hic vero de manifesto, quod est notorium.

Q*Ve frontes.*] Appellãs ab excõcatione potest petere absolutionẽ ab excõcatore, à quo appellauit, non obstante appellatione sua vel appellatione interposita per aduersarium ne absoluatur: tamen ista mellectus non multum congruit litteræ. Dicitur duplici quæstionẽ respondet. Abbas.

nõ obstãte a appellatione præfati archidiaconi, si ipse appellationi prius factæ non detulit: electionem de præfato I. factam auctoritate Apostolica confirmetis.

¶ Idem E boracen. archiepiscopo.

¶ *Appellans ab ordinario in vna causa, in alijs coram eo respõdere tenetur: potest tamen eum recusare vt suspectum, nisi conueniatur de crimine manifesto, in quo non cadit excusatio nec suspicio: vt quia imponitur pœna iuris surgens ipso facto. h. d. secundum intellectum intrinsecum.*

C A P. XXIIII.

Proposuit † nobis M. clericus tuus, quod sæpe contingit, vt cum aliquis super aliqua causa appellat, in aliis causis in quibus non est appellatum, respondere recusat. Super quo consultationi tuæ taliter respondemus, quòd licet pro illa appellatione non minus teneatur in aliis super quibus appellatum non est, respondere: iudex tamen à quo appellatur (quia illi omnino suspectus est) eum nõ debet ad respondendũ super aliis compellere: nisi pro crimine adeo graui & manifesto †, quo ipso actu merito sit damnandus.

¶ Idem Cantuarien. archiepiscopo.

¶ *Absoluitur excommunicatus cautione recepta, licet aduersarius vel excommunicator ne absoluatur, appellet. h. d. secundum vnum intellectum, quẽ tamen oportet limitare, quando excommunicatio non fuit lata pro manifesta contumacia, vel offensa: quia tunc non debet absolui, nisi satisfactione præcedente, vt in c. ex parte. 1. infra de verbor. signifi.*

C A P. XXV.

Qva fronte nos consulere valeas, non videmus: cũ dicaris ordinẽ iuris peruertere. iam enim non in ecclesia, sicut est canonicum & honestum: non etiam in palatio, non in camera tua, sed in camera regis, contra debitum iuris, & pontificalis officij dignitatem, episcoporum electiones diceris confirmare: & infra. ¶ Sane si quis pro contumacia, vel alia qualibet causa, interdicto vel excommunicatione tenetur adstrictus, & offert se ad iustitiam de his pro quibus sententiam ipsam excepit: iudex eum (ne in excommunicatione decedat) absoluere poterit: etiam si pars aduersa ne absoluatur, appellationis obstaculum interponat: ab ipso tamen ante absolutionem sufficienti cautione recepta, quòd vel in præsentia Romani pontificis, ad cuius audientiam appellatur, si maluerit aduersarius, vel coram iudice cui confirmet. Postea descendit ad quæstiones. prima est talis: Aliquis fuit excõcatus vel interdictus pro contumacia vel alia iusta causa: ille offert se ad iustitiã de iis quibus sententiã recepit: pars aduersa appellat ne absoluatur: quæritur an iudex ipsũ absoluere debeat? Rũdet Papa, q iudex ipsũ absoluere potest ne in excõcatiõe decedat & si appellauerit pars aduersa, recepta primo cautione sufficienti ab ipso q iuri parebit coram Papa, ad quem appellauit, vel delegato ip sius. Secunda quæstio fuit: Aliquis conquerit se irrationabiliter excõcatum, vel interdictũ: nihilominꝰ offert se ad iustitiam, & petit absolui: pars aduersa appellat: Ad hãc quæstionem idẽ rndet, quòd in prima scilicet, q potest illum absoluere eũ si pars aduersa duxerit appellandum ne absoluatur. No. qd circa officiũ suum male se habet, eo quam superiore remere potest comparere, vel aliquid petere ab eodẽ. Item absolui debet qui ne in excõcatione decedat, petita prius cautione sufficienti, nõ obstante appellatione partis aduersæ, quia appellatio nõ tenet in ijs quæ dilationem non capiũt.

e ¶ *Pertinere.*] Nõ tanen posset ei dici, peccasti. & c. *Gl. seq. allegat quatuor concor. sub. allegatione contraria.*

f ¶ *Canonicum.*] Quia huiusmodi spiritualia in ecclesia fiue capitulis ad hoc deputatus fieri debẽt. 23. dist. in nomine. & 2. q. 2. præceptum. & 23. q. vlt. conuenior. & 5. de elect. cum terra. & c. quod ficut. & j. de immu. ecc. eo. c. 1. & c. cum ecclesia arg. contra.

g ¶ *Contra debitum iuris.*] Cõfirmatio enim causæ cognitionẽ deferat: vt 23. dist. illud. 47. dist. de Petro. & ideo de plano expediri non potest. 2. q. 3. c. inducræ. 6. spatium. & 6. 3. iudice. & 2. q. 3. c. si quem. 9. notandum. vt. item pro tribunali. & non de plano. & ff. de of. proconsu. l. nec quicquam. C. de sent. & interlo. omn. iud. ci simm. ff. de reg. iur. omnia quæcunq;. & talia fieri non debẽt nisi p̃missa diligẽti examinatiõe tã personę, quàm de modo electionis. & de eligendi est. & fieri non debent hæ p̃silio capituli sui, vel maioris partis. j. de iis q̃ fi. à præla. sine consensu capituli. & c. quãto.

h ¶ *Consuetudo nec aliæ.*] j. de verb. signifi. c. ex parte.

i ¶ *Decedat.*] Quia pp peccatũ homo citius eũ mori p̃sumitur. 11. q. 3. epi si sacerdotali. in fi. & arg. 12. q. 1. c. 2. tollit Deus malos ã medio, ne peccatũ eorũ augeatur. 23. q. 4. ea vindicta. ver. magni sancti viri. sicut tollit bonos ne malitia mutet intellectũ eorũ. ã pœnã. dist. 4. si ex bono. & ideo pp periculum mortis nõ admittit hæc appellatio, nec in ijs q̃ dilationẽ nõ capiunt: vt ff. de ap. reci. vel nõ. l. vlti. & 2. q. 6. c. ei q. 9. diffinitiua. & 9. sunt quorũ: ver. si qs aufus. C. de iepul. vio. l. vlti. & ff. de fe. l. 1. 6. 2. & l. olet. Præterea nihil deperit aduersario si absoluat, & ei deest, quo casu si eũ ei malitiæ indulgẽtiũ. ff. ã rei vẽ. i fundo. & ff. ã aqua. plu. ar. i sũma. 6. ité variis. sic pp periculũ mortis citius absoluit. j. ã sẽ. excõ. sacro. & c. nup.

k ¶ *Cautione.*] ergo non iuratoria, quia nomine cautionis simplex promissio

a Cap. 18. eo tit. in v. compilat. Et de mate ria de hac re habes Bart. in super. v. vestra infra de causis de cohabit. cleri. & mu lier. adde Romanum consil. 314.

b Consen. Lapæ. ff. de of. procon. & l. eum q. 8. matrim. in glo. ff. de minor.

c Immo statim recurrere ad mandatos & probationem eam ergo statim appellatur. recusat. iudex, alioquin videtur renunciare. & c. ex parte. Abb. And.

d De hoc articulo. Innocentius. Hostien. & Archidiaconus de sententia excõmunicationis. Andreas. de Isernia. Cæsarius. & alij. quos refert. Bart. in. l. fi. C. de iudic. & multi alij. quos refert. Bart. in. l. fi. C. de iudic. & multi alij. quos refert. Bart. in. l. fi. C. de iudic.

e Cap. 42. eo. tit. in 1. compi. ar. Et post eum Card. Lucen. & Abb. sub Alexã. iij. par. 3. cap. 22.

f Videatur Archidiaconus. q. qui non bene. 11. q. 3. vbi dicit, satisfactionem non esse dandam cum excommunicato, quia non venit mandatum denegatur. hæc omnia differunt.

g Vide reprimo q. præcedit. ratio secundũ formã. iuris tam. de elect. c. vlt. lib. 6. Io. And.

Quãdoque tamen differtur, absolutio, super quo vide quod not. dict. si quis suad. in vit. glo. Ioan And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

promissio intelligitur. C. de verb. sign. sancimus. immo iuratoria cautio præstatur in absolutione, cum illa sit forma ecclesiæ generaliter statuta. ℸ. de senten. excom. ex tenore. & c. cũ desideres & c. super eo. immo in casu illo cum excommunicatur quis quia non paret iuri, non debet absolui, nisi præstita cautione sufficienti quod iuri parebit: sicut cũ restituitur possessio. ℸ. de sequestra. c. 1. in fin. sed in aliis excõmunicationibus sufficit iuratoria: aliàs videtur fieri iniuria aduersario.

a ¶ *Conqueruntur.*] coram superiore excommunicatoris, qui per simplicem querelã de excommunicatione cognoscere potest. ℸ. de offic. ordi. ad reprimendam. & ℸ. de sen. excõ. sacro. ¶ *Gio. seq. alia contrarium: ex ibi remittit.*

b ¶ *Illud idem.*] q. absoluatur (scilicet non obstãte appellatione illius, qui ipsum excommunicauit. arg. ℸ. ij. eo. solicitudinem. Sol. ibi.

Reprehẽsibilis.] Quĩque sunt dicta huius textus. Secundum: ibi, *Nec subiecti.* Tertiũ: ibi, *Si vero.* Quartum: ibi, *Si autem.* Quintum: ibi, *Præcipue vero.* Abb. CASVS. Quia prælati nimis prompti erant & faciles ad excommunicandum, & subditi promptiores ad appellandum: volens Laterani. concilium prouidere super his, tam subditis quàm prælatis, statuit, quòd prælati suspẽsionis vel excommunicationis sententiam nul latenus proferãt in subiectos, nisi canonica cõmunicatione præmissa: nisi forte talis sit culpa, quæ ipso facto suspensionem vel excommunicationẽ inducat, nec subiecti contra discipli nam ecclesiasticam appellare præsumant. Sed si aliquis pro sua necessitate appellauerit, competens sibi terminus ℸ. figatur ad prosequendã appellationem: quod si infra terminum non fuerit prosecutus, ex tunc episcopus auctoritate sua vtatur. Si autem aliquis appellauerit, & ille contra quem fuerit appellatum venerit, ille vero qui appellauit venire neglexerit: si proprium habuerit, in expensis parti alteri condemnetur, vt hoc saltem timore perterritus, nõ facile quis appellet. In fine dicit, quòd religiosi cum pro suis excessibus fuerint corrigendi, cõtra regularem disciplinam non appellent. Not. quòd canonica monitio Præcedere debet excommunicationem. Item si quis infra terminũ sibi statutum appellationem non prosequitur, iudex posteà officio suo vtatur. Item qui non prosequitur appellationem suam, condẽnari debet aduersario eam prosequenti in expẽsis. Item à correctione non appellatur.

c ¶ *Canonica commonitione.*] trina scilicet. illa enim dicitur canonica. 16. q. 7. omnes decimæ. & 17. q. 4. de presbyterorum. de canonica admonitione habes ℸ. de iudi. c. nouit. & 2. q. 1. si peccauerit. & si quis ea omissa aliquem excõmunicauerit, per vnum mensem ingressum ecclesiæ sibi nouerit interdictum. ℸ. de sententia excom. sacro. & in odium prælatorum, qui excõmunicabant non præmissa admonitione contra illud concilium emanauit illa constitutio: sacro. & c. cum medicinalis. quæ imponit ipso iure pœnam illam prælatis

causam delegauerit, iuris pareat æquitati. ¶ De his etiam qui conqueruntur [a] se irrationabiliter excommunicationi vel interdicto suppositos, illud [b] idem dicimus, etiam si ij qui huiusmodi protulerunt sentẽtiam, ad sedem Apostolicam duxerint appellandum.

¶ Idem [†] in concilio Lateranẽsi.

¶ Prælatus subditum suspendere vel excommunicare non debet, nisi monitione præmissa: nec subditus contra disciplinam ecclesiasticam appellare potest, maxime si est religiosus. Et iudex à quo, præfigit terminum appellanti, ad appellationem prosequendam: infra quem si non prosequitur, iudex à quo reassumit iurisdictionem: Appellans vero nõ prosequens appellationem suã, condemnatur in expensis appellato hoc prosequenti.

CAP. XXVI.

REprehensibilis: & infra. ¶ Præsenti [†] decreto statuimus, vt nec prælati (nisi canonica [c] commonitione præmissa) suspensionis vel excommunicationis sententiam proferant [d] in subiectos: nisi forte talis sit culpa, quæ ipso [e] suo genere suspensionis vel excommunicationis pœnam inducat. Nec subiecti [f] contra disciplinã ecclesiasticam in vocem appellationis erumpant. [g] Si vero quisquam pro sua [h] necessitate crediderit appellandum: competens [i] ei ad prosequendam appellationem terminus præfigatur: infra quem si forte prosequi neglexerit, tunc episcopus [k] libere sua auctoritate vtatur. ¶ Si autem in quocunq; negotio aliquis appellauerit, & eo qui appellatus fuerit venien te, qui appellat venire neglexerit: si quid proprium [l] habuerit, cõpetenter illi recompensationem faciat expensarum: vt hoc saltem timore territus [†], in gra uamen alterius non facile quis appellet. ¶ Præcipue vero hoc in religiosis volumus obseruari, ne religiosi cum pro aliquo excessu fuerint corrigendi, contra [†] regularem [k] prælati sui & capituli disciplinam, appellare præsumant: sed humiliter ac deuote suscipiant, quod pro salute sua fuerit eisdem iniũctũ.

¶ Idem.

¶ Iudex à quo, non obstante appellatione, cognoscit de causa si appellans non prosequitur. hoc primo. Et iudex vt suspectus recusatus, potest alteri causam committere. hoc secundo.

CAP. XXVII.

iij AD hæc: & infra. ¶ Cũ à te super aliqua causa fuerit appellatum: tas tibi sit appellãtes appellatione cessãte compellere [†], vt vel appellationem interpositam prosequãtur, vel coram te iuris pareant æquitati: aut si alterutra partiũ te suspectum [†] habuerit, te insistente, iudicem eligant [†] qui propositam inter eos valeat dirimere quæstionem.

¶ Idem Salabrien. [†]episcopo.

¶ Si canonicus ad residentiam monitus appellat, statuitur sibi terminus ad appellationem prosequendam: & interim deseruitur beneficio per vicarium de fructibus beneficij sustentandum: & si appellationem non prosequitur, vel

me prosequente, ad totam causam similiter condemnatur, quia non venit sufficienter instructus. ℸ. eod. Nicolao. sed ſi non habeat proprium: aliàs punietur secundum arbitrium iudicis. 14. q. 6. ſi res. & ℸ. de dolo & contuma. c. finem. ſi. ff. de iudi. eum quem temere. ℸ. de testibus. cæterum. & cap. vltimo.

K ¶ *Regularem.*] Simile supra eo. ad nostram. vbi de hoc.

iij D *hæc: & infra.*] Duo sunt dicta. *Secundum*: ibi, *Auctoritate* Abbas.

CASVS. Iudex compellere debet appellantem, vt appellationem suam prosequatur infra terminum sibi præfixum: vel ſter iuri coram ipso. In fine dicit, ſi aliqua partium iudicem habet ſuſpectum, iudicem eligant, qui causam dirimat. Not. quòd iudex potest compelere appellantem, vt appellationem prosequatur. Item iudex ordinarius potest recusari, sed potest partes compellere, vt alium eligãt coram quo quæſtio terminetur.

l ¶ *Compellere.*] ſub alternatione, vt dictum est ℸ. eod. consuluit. & cap. peruenit. ſic alternatiue compellitur quis ad conuentionem vt 17. q. 3. multorum.

m ¶ *Ordinarius.*] & ita ordinarius [†] potest recusari. De hac ſuſpicione tene quod dicitur ℸ. eodem cũ ſpeciali. & ℸ. de foro compe. ſi quis. Bern.

[†] Scilicet Alexander iij. in concilio Lateranẽſi. 2. & 3. v. 42. inſ. nisi in 1. cõpilatione

[†] Quãm cautè & pru denter ſententia excommunicationis fe rendæ ſiatn aliquè, ita dicit Concilium Tridentinũ ſeſſio. 14. de reformatio. cap. 3. quod videas.

[†] Aliàs, ſui

[†] Melius di xiſſet, Euangelica. to. And.

[†] id eſt, in pœnã, ſine correctionẽ.

[†] peruenit.

[†] pertinaciam. [†] detestatione.

[†] In multis Patrũ ſtatutis & conſtitutionibus ſuæ prouinciæ fuit deliberatum appellationẽ &c.

[†] Cap. 42. con. tit. in 6. compilat. & habetur in extrauag. communi ſupra de appellat.

[†] Vide ſi ſuſpectus eſſe poſſit & 1. ſuſpectus. ff. de iudi.

[†] Salabrien.

[†] vt. ſcilicet ſuſpectus ſe excuſet, & ſic ſuſpectus ſe ſuſpectum recuſet. & per procuratorem non ad tractandam litem, ſed ad impetrandas literas: aduersario legiti-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

ij ¶ *Eruenit*.] In prima ponitur decisa consultatio. In secunda responsio: ibi, *Cum autem*.]quæ tria facit, quæ per se patent. Abbas Siculus.

Eps Salabrien. monuit G. canonicum suum, vt in ecclesia sua residentiam faceret: ille appellauit, quæsiuit eps à Papa q̃d super hoc faceret? Mandat Papa eidem epo, quatenus illū moneat, vt in ecclesia sua residentiam faciat, vel infra terminum competentem iter arripiat causa prosequendi appellationem: interim vero vices eius in officio ecclesiastico non committat alicui homini, qui ei alterum istorū faciat: quod si fecerit, ofbenda ipsa priuet eūdem, & alij eam conferat, qui ibi dem deseruiat. Nota q̃ clerici in ecclesijs residentiam facere tenentur ad mandatū sui plati: qđ si nō fecerint, pos sunt eis priuari.

¶ Hic lege vt poteſt, intelligi, vt legitur in vulgata, q̃ eſt optior: i antiquis, vt patet in no tis huius capitis, q̃ua videtur.

2 ¶ *Residentiam*.] quam quilibet clericus de iure cōi facere debet. 7. q. 1. ſi quis in clero. & 91. diſtin. Eleutherius. j. de cleri. non reſi. ex tuæ. & quia nonnulli, niſi iuſta cauſa excuſentur, puta iſr̃mitate, vel ſi abeſt de licentia Prælati ſui. j. de cleric. non reſi. relatum.

b ¶ *Frustratorie*.]& ita admittitur hæc frustratoria appellatio, quæ hodie non recipitur, niſi cauſa probabilis exponatur in appellatione. j. eod. vt debitus. & cap. cum ſpeciali. & c. interpoſita.

c ¶ *Arripiat*.]terminus iſte datur ad iter arripiendum, non ad proſequendum ſe iudici. Dehoc diſtum eſt. 3. eo. Ionas. ad hoc tamē pr̃ciſe non poteſt cōpelli. C. de appel. l. eos. in ſine. ſed ſub alternatione: vt ſæpius dictum eſt.

d ¶ *Glo. ſeq. obijcis, & ſoluit*.

e ¶ *Aſſignet*.]Sed ex quo appellatio eius admittitur, quare dicit Papa q̃ beneficia illius alij interim aſſignentur, cum appellatione interpoſita, quæ recipitur, nihil innouari oporter. 2. q. 6. c. poſt appellationem. 3. appellatione ? Hoc ideo fit, quia eccleſia interim non debet carere ſuffragio clerici, & ideo ne ſeruitium eccleſiæ propter appellationem illius diminuatur, ſubtrahitur illi beneficium, & aſſignatur alij qui interim officiet eccleſiam vice ſua, quia frustratoria videbatur appellatio. Bernar.

f ¶ *Glo. ſeq. notat, & remittit*.

g ¶ *Priores*.]Ex hoc patet, q̃ q̃ in eccleſia ſua nō vult facere reſidentiam, poteſt à plato ſuo ea priuari, niſi iuſta cauſa fuerit impedit⁹, quare reſidere non poſſet. j. de cler. nō reſi. inter quatuor. & c. vlt. De hac materia dictum eſt 3. vt lit. non conſtit. quoniā frequenter.

ij ¶ *Conſulunt*.]Cōis diuiſio. Secunda: ibi, *Non conuenit*. Et intelige hanc litteram duobus modis. Primo q̃ cum eps cōpelleret Iudæos, vt dimitterent mancipia Chriſtiana in ſua libertate, cum non ſit licitum eis ſm̃ iuris diſpoſitionem habere ſeruos Chriſtianos: appellabantur ab eo per regem Francorum, qui interpoſuerat appellationem in fauorem Iudæorum, à quibus forte multa commoda percipiebat. Secundo modo poteſt intelligi, quòd niſi ter eccleſiæ compellebat Iudæos, vt dimitterent ſeruos Chriſtianos. Et vtroque modo poteſt adaptari litteræ: nec mutatur iuris diſpoſitio: nam vtroque caſu appellatio erat contra diſpoſitionem

reſidentiam non facit, priuatur prębenda.

CAP. XXVIII.

ij PEruenit † ad nos, quòd cum G. eccleſiæ tuæ canonicum, vt in ea reſidētiam a faceret, monuiſſes, in appellationem prorupit: & infra.

¶ Cum autem fruſtratoriæ b dilationis cauſa videatur iſtorum canonicus appellaſſe: Mandamus, quatenus eum ſtudioſe moneas, vt in eadem eccleſia reſidentiam faciat: vel † infra terminum eam proſecuturus, iter ad nos arripiat c veniendi. Interim vero alicui honeſtæ perſonæ, vices eius in eccleſia præfixata committas, & ei de beneficiis illius aſſignes d, vnde poſſit congrue ſuſtentari. Quod ſi præfatus G. alterum iſtorum adimplere neglexerit, tu præbenda ſua priues e eundem, & eam alij idoneæ perſonæ concedas.

¶ Idem.

¶ *A iudice iurisdictionem exequente, non appellatur*.

CAP. XXIX.

iij COnſuluit † nos tua fraternitas, vtrum ſit appellationibus deferendum, à rege Francorum pro Iudæis interpoſitis, vt mancipia detineant Chriſtiana: & infra. ¶ Non conuenit vt pro huiuſmodi f appellationibus, ab obſeruatione decreti debeas abſtinere.

¶Idem Genuenſi † archiepiſcopo.

¶ *Qui ante citationem vel notitiam litterarum miſit nuncium ad Papam, appellare poteſt ne delegatus procedat: ſecus ſi poſt*.

CAP. XXX.

iiij ADhæc, ſicut aſſeris: & infra. ¶ Reſpondemus, quod iudex ſi ei conſtiterit appellantem, antequam partes eſſent citatæ, vel delegatio ſ cauſæ peruenīſſet ad ipſum, qui appellationis interpoſuit obſtaculum, nuncium ad ſedem Apoſtolicam deſtinaſſe, factæ debet appellationi deferre; ſed ſi poſt citationem fuerit deſtinatus, ſatis poteſt exequi quod mandatur.

¶Idem.

¶ *Qui non detulit appellationi interpoſitæ ad Papam, mittitur cum litteris ordinarij ad curiam puniendus*.

CAP. XXXI.

DE † Priore. & infra. ¶ Cæterum ſi præfatus canonicus Priorem propter ſuas enormitates manifeſtas, quæ ipſum notabilem reddunt †, ad ſedem Apoſtolicam appellauit: & ipſe tali appellationi deferre contempſit †: eum cum litteris tuis veritatem continentibus, de tanto exceſſu h ſatisfacturum ad ſedem Apoſtolicā venire compellas.

¶Idem.

¶ *Contra conſtitutiones regulares, appellatio religioſum non defendit*.

¶ Tanuenſi, ſed vere eſt, nam eſt Genuā, Ianuam vocabant.

¶ Cap. 44. mine in 1. conſtitut.

Et de reſidentia canonicorum & aliarum perſonarum eccleſiaſticarum, valde notanda ſunt hæc ſine diſtinctione concilium Trident. ſeſſio 24. de Reform. cap. 12.

¶ Cap. 10. titulo 1. conſtitut.

Et quando poteſt eum habeat Papa ſuper hoc facultatem, & quæ ſint indiſcretiones. tranſlat. & alibi n. c. ſuper his ſ. de vot. vbi de vot. omnem. & plenitudine Nicolaꝰ Ey menicus in Directorio part. 2. q. 44.

¶ Cap. 20. eo. tit. in 2. compil.

Et de noſtra forma patet, quid ſit hic agendum, quid nunc operetur vi ius Pontificalis. ſ. hæc tu, & ſi debitus.

¶ Cap. 1. eo. tit. in 2. compil. Et de reſidentia vide ſ. cod. Ioannes Andreas.

¶ Vide Lect. ſequentem. 5. Barrolus. 5. de cens. Bart. in l. de minore 9. ſcrupulus. & de quæſt.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

vt decreto. si laicus xxx. pondo auri mulctetur. C. de appella. quoniam iudices.

Quia nos.] Casvs. Statuit Papa in capitulo isto, quod abbates, qui publica infamia sunt resperʃi, aut conuicti, si commoniti in cõi capitulo prælationi renunciare noluerint, vocem nõ habeant appellandi. Not. ꝙ in notoriis delictis non habet locum appellatio: nec contra correctionem admittitur appellatio. Bernar.

a ¶ Vt abbates.] supple, statuimus.

b ¶ Infamia.] de qua purgare se nequeunt. 2. q. 5. presbyter. sim. j. de simonia. de hoc.

c ¶ Conuicti.] De plano etiam ordine iudiciario per oĩa non seruato. j. de accusa. olim. quia regulares huiusmodi de facili possunt à suis administrationibus amoueri, & ex leuibus causis. infra de accusa. qualiter & quando. in fin. & j. de simo. per tuas. in fine.

¶ Glo. seq. rec. per quæstio. de quo communi capitulo loquatur.

d ¶ In communi capitulo.] Quod facere debẽt abbates & Priores de triennio in triennium. j. de statu regula. in singulis. & si sponte cedere noluerint, tunc præsidentes capitulo denuncient epõ diœcesano, qui ipsum remoueat. j. de sta. reg. in singulis. & cap. seq. §. 1. & in tali casu non habet locum hæc appellatio ꝯ huiusmodi correctionẽ, maxime cum publice sint infamati, vt per talem appellationẽ remaneat infamia. sim. s. eo. consuluit. sic & à pœna legis appellari non potest. ff. de verborum significa. l. antepenultima.

† Cap. 5. eo. tit. in 2. compilat.

Verbum, sunt, deest in pluribus antiquis.

Aliàs ita: & deinde, &c.

Cap. 6. eo. tit. in 2. compilat.

Vnde cognoscitur apte hui⁹ decretalis sensum.

Cap. 7. eo. tit. in 2. compilat. Et vide Lãfrãcum de Oriano, in c. cum inter contra. s. de probatio.

Dictio, suam, deest in antiqs.

CAP. XXXII.

Quia † nos: & infra. ¶ Vt abbates: [a] qui de aliqua publica infamia [b] publice resperʃi sunt † aut conuicti [c], deinde † in communi capitulo [d] commoniti, prælationi cedere noluerint, appellandi non habeant facultatem.

¶ Idem.

¶ Iudex à quo, potest præfigere terminum appellanti ad prosequendam appellationem: quo lapso reassumit iudex iurisdictionem.

CAP. XXXIII.

Ad † aures nostras: & infra. ¶ Appellanti ad prosecutionem appellationis, terminus [e] congruus præfigatur: infra quem si appellationem nõ fuerit prosecutus, extunc compellatur stare iudicio delegati.

¶ Idem Abuleñ. episcopo.

¶ Si præcedẽte grauamine quis submittit se protectioni superioris, habetur pro appellante, dummodo seruauerit ea quæ in appellatione sunt necessaria.

CAP. XXXIIII.

Ad † audientiam nostram noueris peruenisse, quod cum Zamorensis episcopus G. presbyterum ecclesiæ [f] sancti Iacobi Zamoreñ. multipliciter molestaret, tandem idem presbyter se & ecclesiam suam † nostræ protectioni subiecit: & infra. ¶ Licet autem prædictus presbyter ex simplicitate [g] forte verbum appellationis non expresserit: quia tamen postquam se & sua nostræ [h] protectioni subiecerat, non debuit sine causæ cognitione [i], aliqua sententia condemnari: Mandamus, quatenus (si ita tibi constiterit) sententiam quam præfatus episcopus in eũdem presbyterum tulit, denuncies non tenere [k].

¶ Idem archiepiscopo Terraconensi.

¶ Causa non est ad iudicem à quo remittenda, appellatione adhuc non iustificata, nisi de partium consensu.

CAP. XXXV.

Accepta † conquestione canonicorum Pampiloñ. & infra. ¶ Non debet ad eos [l] causa remitti, nisi partes [m] consenserint, à quibus noscitur appellatum.

¶ Lucius tertius Galtero † Linconieñ. episcopo.

¶ Delegatus etiam datus cum clausula, appellatione remota, recusari potest, si est consanguineus impetrantis, vel si fuit aduocatus eius in illa causa.

CAP. XXXVI.

Postremo † fraternitati tuæ litteris præsentibus intimamus, quod si causa alicui fuerit

Ad aures.] Aduerte quia istud cap. non est ex toto superfluum: Nam loquitur in delegato, de quo non habebamus textum ita apertum. Abbas Siculus.

Casvs. Dicitur in capitulo isto, ꝙ iudex debet appellanti cõpetentem terminum p̃figere ad appellationem suam prosequendam, infra quem si non fuerit prosecutus appellationem, extunc debet iudex ipsum compellere stare iuri coram eo. Not. ꝙ tempus potest præfigi à iudice appellationi ꝓsequendæ. Item qui non ꝓsequitur appellationem, incidit in iurisdictionem iudicis à quo appellauit.

e ¶ Terminus.] hoc iam sæpius dictũ est † . s. eod. ꝑsonas. & c. seq. & j. eo. sæpe. & c. oblatæ. quia perinde est ac si non esset appellatũ.

Tamen hæc decret. exprimit de iudicio delegati. Ioan. And.

Ad audientiam.] Qui se & sua protectioni Papæ submittit, licet verbũ, appello, non exprimat, intelligitur appellasse. h. d. Primo narrat factum. In secũdo dat iudicẽ: ibi, *Licet autem.* Abb. Sicu.

Casvs. Ecclesia sancti Iacobi Zamoreñ. subest ecclesiæ Compostellanæ. Eps Zamoreñ. multipliciter molestabat G. p̃sbyterum p̃dictæ ecclesiæ sancti Iacobi Zamoreñ. pp quod idem presbyter se & ecclesiam suam sub ꝓtectione dñi Papæ supposuit: sed præfatus eps nihilominus post inuocatum sedis Apost. patrociniũ, quia forte verbum appellationis, non expressit, dictum presbyterum excõicauit: pp quod idem presbyter dño Papæ fuit conquestus. Rñdet Papa, licet p̃dictus presbyter ex simplicitate verbum appellationis non expresserit, tñ se & sua sub protectione Apostolica subiecerat: vnde sine causæ cognitione non debuit aliqua sñia condemnari: vnde mãdat, quatenus si constiterit ita esse, sñiam, quam prædictus eps tulit in eundem presbyterum, denunciet nullam esse. Nota ꝙ simplicitati parcẽdum est. Item idem est supponere se sub protectione Papæ, sicut appellare ad ipsum: vt hic patet. sed hoc intelligo extra iudicium. Item non refert an aliquid ex æquipollentibus fiat. Item sine causæ cognitione non debet aliquis condemnari, nisi in notoriis, vbi ordo iuris non seruatur. Item nemo ius sibi dicere debet. Item sententia excõicationis post appellationem lata, non tenet.

f ¶ Ecclesiæ.] quæ est propria Compostellanæ ecclesiæ.

g ¶ Ex simplicitate.] vnde ei parcendum fuit. 86. distin. tanta. & ff. de iur. om. iud. si quis id. §. doli. & ff. si quis in ius vocan. non ierit. l. 2. §. 1. C. de testam. l. vlti. & s. de præscrip. super litteris.

h ¶ Nostræ protectioni.] Arg. j. de priuileg. ex parte. vbi nõ eximitur, licet aliquis habeat litteras protectionis dñi Papæ, à iurisdictione sui iudicis. Solutio. ibi loquitur de generali ꝓtectione, hic specialis protectio fuit, quæ obtinuit vicem appellationis. & præterea ibi cõstat illos subesse suis prælatis. hic sacerdos iste non erat de iurisdictione Zamoreñ. epi, immo dicebat se subesse ecclesiæ sancti Iacobi Compostel. & erat in possessione libertatis, & allegabat super hoc priuilegiũ Compostellanæ ecclesiæ: quare sententia Zamoreñ. non tenuit. vnde sine causæ cognitione ius sibi dicere non debuit in presbyterum illum: ipso enim facto appellauit. argumẽtum j. eod. dilecti. & cap. vt nostrum.

i ¶ Cognitione.] delegata à Papa: quia ipse non posset cognoscere de hoc, an iusta causa fuisset huiusmodi protectio vel non, & an haberet iurisdictionem in ipsum: quia nemo ius sibi dicere potest. C. ne quis in sua causa. l. vnica. Ber.

k ¶ Denuncies non tenere.] & sic nulla fuit sententia tamq̃ à nõ suo iudice lata pro huiusmodi protectione, ac si verbum appellationis expressisset. sic j. de senten. excom. per tuas.

Litteræ protectionis Papæ an eximant aliquẽ à iurisdict. sui iudicis.

† Cap. [illegible] tit. de rescript. in 2. compilat. Vnde colliges hoc [illegible] & vide [illegible] offi. præsid. & l. munerum. §. indicandi cum ibi notatis ff. de muner. & honor.

† aliàs Gualterio

† Cap. 45. eo. tit. in 2. compilat. post [illegible] 16.

Accepta.] Diuiditur in duas partes. Secunda, ibi: *Non debet.* Abbas.

Casvs. Dicitur in capitulo isto, ꝙ si contigerit ab audientia alicuius iudicis appellari, non debet causa ad ipsum remitti, nisi partes in hoc consentiant. Not. ꝙ causa non debet ad eum remitti, à quo est appellatum, nisi in casibus.

l ¶ Ad eos.] vt 2. q. 6. §. vlt. & c. si quis episcopus accusatus. & C. de appel. eos qui. & j. de senten. excom. per tuas.

¶ Glo. seq. reci. per obiect. resoluitur plurale in singulare.

m ¶ Nisi partes.] i. pars appellãs † : quia nõ obstante ꝯdictione alterius partis potest appellans redire ad priorem iudicem. j. eodem interposita. §. 1. tamen condemnabitur appellans aduersario in expensis alteri parti, si contradicente aduersario reuertitur ad eum iudicem: vt ibi dicitur.

Postremo.] Casvs. Dicitur hic, ꝙ si iudex delegatus sit consanguineus impetrantis, vel fuerit aduocatus in eadem, vel alia iusta causa suspectus, potest legitime recusari, licet sit ei causa remota appellatione commissa. Nota ꝙ si iudex fuerit consanguineus impetrantis, vel aduocatus in eadem causa, recusari potest, licet appellatio in litteris sit remota. Item ex qualibet iusta causa potest iudex recusari.

¶ Glo. seq. quærit, arguit pro & contra, & soluit. Secundo iterum quærit & soluit. tertio ponit alia exempla suspicionis & remittit.

† In hoc male [illegible] proximo & hoc plenius intelliges p not. j. eo. [illegible] in glo. sed quære. Ioan.

† Et sic soluit [illegible] & sic [illegible] debet exponi j. cap. [illegible] Ioan. And.

a ¶ Consan-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

a De hoc articulo vi. Hostiensem in de Matrimonijs. 11. in fine. Abbatem et Pellens.

2 ¶ *Consanguineos.*] Sed vsque quo ad quem gradum intelligimus istã consanguinitatem? Videtur q vsq; ad septimum, quia vsque ad illũ gradum succedere illi, aliis deficientibus. 35. q. 5. ad fidem in 1. col. vnde cum remaneat affectio, potest recusari vsq; ad illũ gradũ in quo posset ei succedere. argu. contra. quia hodie consanguinitas vltra quartum gradum non extenditur. j. de cõsang. & affi. nõ debet. arbitrium constituentis, nõ debet. posset dici, quòd vltra quartum gradum nõ posset recusari vt suspectus. sed certe honestius reputo, quòd in superioribus adhuc repellatur: quia semper affectio & dilectio prima remanet: & succederet ei, vt dictum est. moderata enim causa repellit iudicẽ, puta familiaritas. 3. de off. deleg. insinuante. & periculosum est sub iudice litigare suspecto. 2. q. 5. quia suspecto. 3. q. 5. quia suspecto. & C. de iud. aperte. vtilium. Quid si iudex æqualiter esset cõsanguineus vtrique? Tũc partium affectionis causa sibi ipicionem remouet. 2. ff. de ritu nup. non solũ. ff. de vno. Item remouentur iudex. si esset dominus imperantis. 3. de off. deleg. causam quæ. vbi plures casus notantur. Item de hoc plures casus inuenies 3. vt lit. non contest. accedens. Item si ab iplo appellatur in alia causa. 3. eo. ad hæc. & c. proposuit. de eo qđ hic dicitur, & 3. de offi. delegati. causam quæ. & in decre. prædicta, accedens. plane inuenies de hoc. Bern.

b ¶ *Aduocati officio.*] Qui enim fuit aduocatus in causa, postea in ea iudex esse non debet, aut assessor, ne actiones suæ vel aduocationis memor, incorrupti iudicis non possit nomen præferre. C. de offi. assesso. nemo. in fine. & qui similem causam habet, remouetur. 3. de iudicijs. causam quæ. Bernardus.

v *Dhæc.*] Communis diuisio. Secunda: ibi, *Noueris.* Abbas.

Casvs. Aliqui clerici sunt interdicti, & appellãt, & de appellatione constiti non seruãr interdictũ; quæritur quid iuris? Rñdet sicut post appellationem legitimam nemo potest excommunicari, sic clerici nõ possunt declinare interdictum, cui ante appellationẽ suppositi fuerant. Nota quòd post appellationem nemo potest excommunicari. Item si excõmunicatę, vel interdictum prędcat, non releuatur per appellationem sequentem.

d *Glos. seq. primo æquarat excommunicationem & interdictum. Secundo quærit: ponit duas opin. contrarias, dicens prima seruari, quam inparte declarat & remittit, & in fi. sic loquitur, quod quid sentiat nõ apparet.*

e ¶ *Interdictum.*] Nota q excõicatio & interdictum æquiparantur in hoc, q sicut excõicatio post appellationem non tenet. j. de sent. excom. per tuas. ita & interdictum emissum per appellationẽ subsequentem non suspenditur, vt hic patet: & econuerso j. eo. pastoralis. nisi sub conditione ponatur interdictum. siue sententia feratur medio tempore, postea appellari. j. eo. præterea. & j. eo. dilectis. §. quia. Sed quid si aliqua ecclesia interdicta est, & eps suspendat ad tempus interdictum, vt in ea celebretur, si quis tunc appellat, nunquid valet appellatio? Vt q non, licet relaxetur interdictum ad tempus vt in ea celebretur, interdictum tamen est, & in interdicta ecclesia bene celebratur. j. de priui. cum & plantare. §. quod si, & c. vt priuilegia. 3. de offi. ordi. irrefragabili. & excommunicatus etiã potest prædicari. j. de sent. excom. responso. & c. cum voluntate. 1. respon. non enim est nonum interdictum, licet eius executio suspendatur. argum. ff. de preca. sed si maneme. ff. de pecul. peculiũ. pus potest suspedere suum interdictum, nec prodest appellare medio tempore: & hoc dicunt Lau. & Vincen. & Tanc. j. eo. dilectus. §. quia. Et alij dixerunt sicut Guli. Naso, quòd episcopus nunquam potest suspendere suum interdictum quin tollat illud ex toto: vnde si tunc appelletur, & iusta sit appellatio, defenderetur per

¶ Nouarinũ.

¶ Cap 46. ex nouis 1. nouarinũ.

Quo autem conueniãt & differant interdicti & excõicatio, tradit Host. Antonius. in gub. de clerico. vbi & Ioan. And. in additionibus C. 1. de sententijs. lib. 6.

h Idẽ not. 3 ffeder. 3. c. 1. & in lege. de re. ff. 3. 1. vnde quid si teneat de hoc inspice, an de causa fiat. Ioan. And.

appellationem: & illud quod inducunt prædicti doctores ad hoc probandum, non probat hæc decis. cum & plantare. quia illud fit auctoritate speciali domini Papæ: vnde alij ad consequentiam trahere non possunt, vt possint facere quod celebretur in ecclesia interdicta. de facto tamen seruatur opinio prædictorum doctorum: & quòd hoc possit fieri, probatur. j. eo. dilectus. §. quia. vbi de hoc. De appellatione facta dum suspenditur interdictũ, dic vt not. in prædicto. §. quia. dixit Tan. quòd si ecclesia interdicatur, tale interdictum potest suspendi: sed si homo interdicatur, tale interdictum non potest suspendi quin tollatur in totum: quia non potest esse in ecclesia & extra eodem tempore. Sed nõ credo, quòd episcopus possit dare alicui priuilegium celebrandi in ecclesia interdicta: quia illud pertinet ad Papã. Additio. & est arg. pro eis 3. de offi. ord. irrefragabili. & hoc est quasi expressum in text. & in gl. j. eo. dilectus.

i ¶ *Declinare.*] j. eo. pastoralis.

Vm in ecclesia.] Primo narrat factum. Secundo prouidet: ibi, *Vnde.* Abbas Siculus.

Casvs. Quidam clerici de Gallia Linoniẽ. episcopi volentes ipsius iudicium declinare, vt sub archiepiscopo litigarent fine rationabili causa euitabant episcopum suum, appellando ad archiepiscopum: Significatum fuit hoc domino Papæ: Vnde mandat ipsi archiepiscopo, quatenus si aliquando contigerit aliquem de clericis à prædicto episcopo appellare ad ipsum, non prius eorum appellationem admittat, quam ei cõstiterit appellationem interpositam fuisse, vel ab iniusto grauamine, vel ab iniusta condemnatione: alioquin remittat illos ad episcopum suum. Nota quòd archiepiscopus non est iudex ordinarius subditorum suffraganeorum, nisi in certis casibus. Item nullus debet appellare nisi grauetur: alioquin remittendus est ad eum à quo appellauit.

k ¶ *Obseruare.*] quod de iure facere non possunt nisi per appellationem, & in aliis certis casibus, qui notantur 2. de off. ord. pastoralis. loquitur Papa archiepiscopo Cantuarien.

l ¶ *A grauamine.*] ex presso in appellatione, in quo casu tantum tenet appellatio ante sententiam. j. eo. vt debitus. & c. cum causam. in fine. & c. dilecto.

m ¶ *Iniusta condemnatione.*] In casu isto cum appellatur à diffinitiua lententia, non est necesse causam exprimere, nisi q dicat, appello ab iniusta sententia: & tunc debet superior cognoscere, vel alij committere secundum arbitrium suum.

¶ *Glo. seq. arguit & remittit.*

n ¶ *Alioquin.*] id est si appellatio non fit legitima, remittitur ad illum à quo appellauit, vt procedat in causa cum appellauit à grauamine, vel quòd exequatur sententiam quam ipse superior confirmauit. & sic est hic opti. argum. q iudex appellationis qui confirmat sententiam, quam alius tulit, non debeat ipsam mandare executioni, sed primus. De hac materia tractatur 3. de offi. dele. pastoralis. §. præterea.

o ¶ *Remittat.*] aliàs causa ad eum à quo appellatum est, remitti non debet, nisi de consensu appellantis. 3. eo. accepta. & j. eod. interposita. §. 2.

p ¶ *Eius iudicio.*] ita q omne ius saluum sit ei contra quem fuit appellatum: vt si tunc fuit minor, nunc autem factus maior: iure minoris vtetur. ff. de minori. 1. intra vtile. 1. respõso.

q ¶ *Parturum.*] nam archiepiscopi non habent iurisdictionem super subditis suffraganeorum suorum: nisi in certis casibus. 3. de offi. ordi. c. pastoralis. & capitulo, duo simul.

Directe.] Communis diuisio. Secunda: ibi, *Respondemus.* Abbas.

Casvs. Quædã causa matrimonialis tractabatur coram or-

r Cap. 11. de his quæ fiunt a prælato sine consensu capituli. Et videtur hoc probari alias tamen non Papa.

s Vide 1. q. ad cuius. in fi. & Lect. C. vt cau. poss. glo. vltra. & ibi tex.

t Cap. 13. ex tit. in 6. compul.

u Contentiosum. j. nouarinus. & ibi Bal. C. de iudi. qui vt indig.

x Videre hic 10. 88.

y Hæc glos. sola notat Bernardi est, nec in vetustis exemplaribus ita reperitur.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

dinario: corã quo vir impedimentũ cõsanguinitatis opposuit: mulier sedẽ Apost. appellauit, iudex statuit terminũ appellanti: mulier illa non fuit prosecuta appellationem in termino constituto, & ea renunciante appellationi, iudex in causa pcedẽs, recepit testes de cõsanguinitate: Tandem mulier iterum appellauit: petijt iudex vtrum debeat ad sniam pcedere? Rñdet Papa, q̃ licet in cõcilio Lateranẽsi statutum, vt si aliquis appellauit, & infra terminum sibi præfixũ appellationem suam non fuerit prosecutus, iudex auctoritate sua libere possit vti: tñ quia iterũ appellauit (quod sibi licuit in eadẽ causa) à iudicibus illius fuit exẽpta, præsertim cum hic ageretur ad separationẽ matrimonij, qd est res fauorabilis. No. q̃ si appellans appellationem suam in termino præfixo non prosequitur, iudex postea in causa pcedet. Item in eadẽ causa poterit bis appellari, super vno articulo. Item matrimonium res fauorabilis est.

a ¶ *Renunciante.* ℣. de offi. deleg. gratum. ipso enim facto renunciauit appellationi testes pducendo sic j. de ijs q̃ fi. à ma. part. cap. capit. ex ore. j. de priuile. si de terra. &c. accedentibus.

b ¶ *Lateranen. concilij.*] ℣. eo. reprehensibilis. & j. eo. sæpe sic C. de tem por. appell. l. vlt. §. vlt.

¶ *Glo. seq. allegat duas concord. reliquum recitetur per abiectionẽ, altera parte dissente.*

c ¶ *Appellare secundo.*] sic 2. q. 6. c. si autem. §. si quis in quacunque. & C. ne li. in vna eademq; causa. l. vnica. & quod dicit, appellare secũdo, intelligẽ à diffinitiua sententia, à qua secũdo appellare pmissum est ; & nõ vltra. j. eo. sua. & vt dicunt iura pdicta. & hoc idem locũ habet, ante sniam si grauaretur quis pluries super vno articulo. secũdo posset appellare etiam super illo, immo ante sniam si grauaretur quis posset appellare pluries quàm secũdo vel tertio vel quarto, quotiens super diuersis articulis grauaret: quia super vnoquoq; articulo licitum est appellare si grauaretur. d ¶ *Res fauorabilis.*]j. qui maxi. accus. post videtur. Bern.

Raterea.] Primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi, *Vt detur autem.* Abbas.

CASVS.] Iudex ita ptulit sniam: Nisi infra viginti dies satisfeceris Titio, cognoscens te suspensum, vel interdictum, vel excõicatũ: ille quem snia lata est, medio tempore appellauit, nec ad diem præfixum satisfecit: quæritur vtrum ille sit excõicatus, aut non pp appellationem ante terminum interpositam? Rñdet Papa, q̃ appellatio hmõi sniam impedit & suspẽdit. Nota q̃ snia excoicationis lata sub cõditione vel in diẽ nõ ligat, nisi adueniẽte die vel ad huone; & ideo si medio tẽpore appellet, suspendit eius effect: vt hic patet. e ¶ *Sausseceris.*] Quid fit satisfacere, habes ff. qui satisfa. cog. l. 1. & ff. de pig. actĩ. si rem alienam. §. omnis. Lauren.

¶ *Gio. seq. ira. facit. primo notas & signat contrarium. Secundo ponit dif ferentiam inter sententiam excoicationis & alias sententias. Finis recit. per q. de excommunicato sub conditione, qui ea pendente mutat forum.*

f ¶ *Impedire.*]Et ita suspenditur sententia, quæ nondum tenet. non enim tenebit nisi extante conditione. j. de sent. excom. à nobis 1. ex quo autem teneret, non suspenderetur eius effectus per appellationem. j. eod. pastoralis. in fin. Arg. contra. quia vbicunque conditio existerit, perinde habetur ac si ab initio pure contrahatur. ff. qui pos. in pig. ha. l. potior. & ita sententia excommunicationis sub cõditione potest ferri, & statim currunt tempora appellationis, vade statim appellandum est ante diem conditionis, vt hic patet. sic & aliæ sententiæ sub conditione possunt ferri, sed ibi infra decem dies est appellandum: post decem dies nõ auditur appellans, licet adhuc non extet conditio. 2. q. 6. biduum. & illud not. q̃ si pẽdente conditione efficiatur de alieno loro, is in quem lata est huiusmodi sententia: puta quia translulit domicilium alio loco, nihilominus ligatus erit existente conditione, nisi ante cõditionem appellauerit. arg. C. de testamentis. ¶ stabiliteris. arg. op. ad hoc. ℣. de foro competenti. capi. penulti. Lauren.

Secundo.] Diuiditur principaliter in duas partes, sicut duo sunt dicta. secũdum: ibi, *Tertio* Abb. Siculus. Vbi sunt aliæ q̃stiones siue partes huius cap. dicta est ℣. de offi. deleg. c. prudentiam.

CASVS. In vna commissione plures articuli cõtinentur, in vno tãtum articulo appellatio inhibet: appellatur super aliis articulis, quæritur an teneat appellatio? Rñdet Papa, q̃ secũdum Gregorium verba deferuiunt intentioni, & hæc est intentio Papæ, vt de omnibus articulis quos in cõmissione ponuntur, iustitia fiat, & ideo appellatio in omnibus articulis interligitur interdicitanee refert vtrũ appellatio inhibeatur in principio, medio, vel in fine: quia vt dicunt iuris argumẽta, ea quæ ponunt in principio, ad medium & finem: & quæ in medio, ad finem atque principium sæpe referuntur. Tãdem ponit aliã quæstionem: aliquis proponit se habere iudicem suspectum, quæritur an causam suspicionis allegare teneatur & probare? Rñdet Papa quòd causam suspicionis allegare tenetur: & partes eligere debent arbitros, nõ multum remotos, qui de suspicione cognoscant: quod si non fecerint, iudex partes ad hoc compellat: & si infra terminũ competentem à iudice assignatum suspicio probata non fuerit: iudex ex tunc in causa procedat: sed si suspicio fuerit probata, iudex vlterius in causa pcedat: quia suspecti & inimici iudices esse non debent. Nota q̃ verba intentioni deseruiunt, & secundum intentionem proferentis verbum platum intelligendum est. Item appellatio refertur ad omnia quæ in commissione ponuntur. Item determinationes quæ in principio ponuntur, omnia sequentia determinant, & eonuerso. Item causa suspicionis specificanda est coram iudice. Item causa suspicionis non coram iudice suspecto, sed coram arbitris à partibus electis probari debet. Item iudex debet cõpellere partes vt arbitros eligant, qui de causa suspicionis cognoscant. Item si causa suspicionis infra terminum præfixum probata non fuerit, iudex in causa procedere debet. Item suspecti & inimici iudices esse non debent.

g ¶ *Intentioni.*]22. q. 5. humanæ. & j. de verb. signi. intelligentia.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

h ¶ *In omnibus.*] j. eodem, inquisitioni. contra. Solue: hoc contra quod dicit hic, locum habet cum est vnum negotium principale, sed plures articulos continet pendentes ex negotio principali: exemplum pone ℣. de restit. cum dilecta. & ℣. de offi. deleg. venerabilis. Illud autem quod dicitur j. eod. in decre. Greg. inquisitioni, loquitur cum plura sunt negotia omnino diuersa in vna commissione contenta. Exemplum pone de hoc 2. q. 1. in primis. tunc licet

¶ In omnibus manuscriptis ita est in eadem causa appellare secundo & hanc lectionem ignorat glosa hic verbo? appellare.

¶ In eadem Barbatia, Clemens iij.

Et in hac materia vide Bal. in repet. de testa. de el. 1 lib. 6. & de instr hodie Ac tum But. in ℣. licet. de appellat. & vide fe. cundæ app. nulli. 1. & 2. Hostiam. ibi. potero appellare; & hoc refer ctu appella. quarto. & de hoc vide in Spec. de app. §. quoniam. & Ioã. And.

¶ Hanc dec. dein. ampliauit in vero in pluribus.

¶ Ita

¶ Cap. 14. eo. in. 2. compil.

¶ Ampliatur quæstionis hæc per limitationes decretalis habes 2. de offi. deleg. & ibi Ioã. de Imo. post.

¶ Alias ita: lingua tã ter refertur ad omnia alias ita ris quidem sunt ne ibi referuntur.

¶ Lib. vi. in fine. 2.

¶ Videl. panor. ℣. de dol. & fal. in 2. & Bal. l. ff. pen. ℣. dolo. mus. & vide Bart. & ca. leg. 2.

¶ exceptio.

¶ Alias in vero. ad hoc. ℣. de offi. deleg. in quo.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Sit prohibita in vno: non tamen est prohibita in alio, nisi hoc dicatur in decr. Gre. arg. ad hoc ff. de mino. etiã. 9. 1. C. de repud. l. vnica. sed hodie ipso iure remota est appellatio. j. eod. vt debitus.

a ¶ *Virtusque iuris.*] canonici, & ciuilis. 32. q. 7. Apostolus. ff. de pac. item quia. 9. vlt. & ff. de verb. obl. Titia. 9. 1. C. fami. ercis. quoties. C. de pact. petens. ff. si cer. pet. lecta est. de leg. 1. si seruus plurium. in fine.

¶ *Sic. seq. instruit coram quo, qualiter & quãdo sit proponenda recusatio, & coram quo probanda: & quid agẽdum ea probata.*

b ¶ *Coram eodem allegare.*] Nota quòd hæc decre. loquitur de iudice delegato. sed j. eo. cum speciali. loquitur in ordinario. Vnde nota, q̃ 9. iudicem recusare intendit, causam iustæ recusationis debet allegare coram ipso: vt hic dicitur. Idem videlicet, quę si esset gbata, deberet legitima reputari. j. eo. cum speciali. sicut in appellatione. j. eo. vt debitus. & recusatio danda est in scripsis. 3. de ꝓbatio. quoniam. & ante finem consett. debet proponi, cum sit dilatoria. 2. q. 3. ofterator. & 3. de re iudi. inter monasterium. & C. de iudi. apertissimi. vel saltem infra terminum ttrium à iudice ad dilatorias ꝓponendas. 3. de excep. pastoralis. nisi ex noua causa superuenerit post lit. cõtest. ꝓponi nõ pot. 3. de offi. dele. infinuante. Secundũ leges potest ꝓponi vsque ad viginti dies, vt in prædicto 9. offeratur. & C. de sen. & interlo. om. iud. Auth. & consequenter. Causa vero suspitionis coram arbitris à partibus electis est probanda. 3. de offi. deleg. suspitionis. & j. eo. cum speciali. & 3. de foro compe. licet. 1. Causa vero recusationis non potest probari delegatus in causa procedat. ea vero ꝓbata supersedere debet iudex, ne amplius se intromittat, cum apparet ipsum non habere iurisdictionem post ꝓnunciationem arbitrorũ. In ordinario locus est: quia potest committere causam illam persona non suspectæ, vel illam causam remittere ad superiorem. j. eo. cum speciali. & ibi de hoc etiam inuitis partibus: quod non potest delegatus: vt ibi notatur.

c ¶ *In aliquos.*] id est, arbitrum, vel arbitros. An tales arbitri veri dicantur, dictum est 3. de offi. delegati, suspicionis.

d ¶ *Debent cogi.*] Arg. contra. ff. de iudi. si quis ex aliena. sed ibi dubitatur an iudex sit, hic autem non: cum constat de iurisdictione, sed prætenditur recusatio. Lauren.

e ¶ *Terminum competentem.*] Terminum istum non iudex. sed arbitri statuere debent. 3. de off. deleg. suspicionis. Hodie vero debet iudex assignare terminum, vt in decre. Innocen. iiij. in hoc eodem titulo, capitulo, legitima. [lib. 6.]

f ¶ *Sic. seq. sequit contrarium, & dupliciter soluit.*

g ¶ *Sapientia ferre.*] Contradicit lex: quia licet iudex delegatus recuset, potest tamen alij delegare. C. de iud. cum specialis. ibi: nõ potest causa suspitionis, sed allegata suspitione delegat causa alij. & quia non grauatur in aliqua probatione, ꝑmittitur à lege vt delegatus alij deleget. sed hic necesse habet ꝓbare causam suspitionis: & ideo quia in hoc grauatur, releuatur ꝓbata suspicione: vt amplius non committat inuito recusatore, & sic nouali seruamus secundum canones. Certe lex illa non dicit, quòd committere possit causam, & hoc non contradicit.

h ¶ *Sapientia & summa.*] sic 3. q. 5. quia suspecti. & C. de iudi. apertissimi. Bernard.

A *Et sic.*] Habet duos intellectus. secundum primum potest sum mari sic: Appellationis suæ renunciat, qui potest eam aliquid in ipsius præiudicium innouauit. f'm alium intellectũ: Non est defensum appellationi illius, qui appellationi aduersarij non detulit. Secunda pars ibi, *Respondemus.* Abbas.

CASVS. Aliquis paratus erat spoliare aliquem de re suæ ille appellauit ne aliquam iniuriam sibi faceret, vel grauamen: non obstante illa appellatione spoliauit illum: Spoliatus tandem spoliatori appellauit: quæsit an eius appellationi sit deferendum? Rõdet Papa, q. cũ in eo sit puniendus in quo peccauit, appellationi illius nõ est deferẽdũ, qui appellationi deferre neglexit. No. q̃ punitur q̃ s in quo peccauit. Item q̃ appellationi ab alio interpositæ non defert, nec ei appellanti est deferendum: quia frustra legis auxilium implorat, qui commutat in legem.

i ¶ *Indignum.*] Innquid ille q. non detulit appellationi in vna causa, repellí debet in alia à beneficio appellationis? Ar. q. fic. 3. de excæ. cum ecclesiasticæ. & 3. de electi. bonæ. in fin. & 3. de vsu. q. 2. fratres. ff. quod quisque iuris. l. 3. & hæc pœna. Rũdeo q̃ nõ debet in alia causa ab illo vel alio repelli: & iusticit q̃ semel punitus est: arg. 3. de electio. cum in cunctis. §. clerici. & c. cum Vinton. Et sic habes, q̃ quis punitur in eo in quo deliquit. fic j. de iure patron. pastoralis. & 3. de tempo. ordi. litteras.

k ¶ *Quis ille.*] Dinditur. Secunda pars: ibi, *De suspicionis.* Abbas.

CASVS. Dominus Papa mandauit cuidam legato in Francia, vt terram regis Franciæ supponeret interdicto: quod & fecit: Rex Franciæ conquerebatur delegato, q̃ perperam processerat ꝑ ipsum, quia cũ esset ei suspectus, appellauit ab ipso, & post appellationẽ, in terram suam tulit suam interdicti. Rõdet Papa regi dicens, quòd Cardinalis suam illã non edidit, sed potius publicauit: nec fuit dictator ipsi, sed potius executor: sed ab executore appellari nõ potest nisi modum excedat. Et Papa in literis Cardinali directis appellationem inhibuit de suspicione dicit, q̃ licet non crederet eum suspectum: & si tamen fuisset, propter illam appellationẽ desistere non debuisset: quia non fuo motu, sed de mandato Papæ processit. Nota quòd ab executore appellari non debet, nisi modũ excedat. Item licet executor sit suspectus, ab eo tamen propter hoc appellari non debet: quod si fiat, nihilominus debet exequi quod mandatur, cum nullam habeat cognitionem.

l ¶ *Non cessit.*] Sed dominus Papa tulit sententiam illam.

¶ *Sic. seq. adducit similia.*

m ¶ *Publicauit.*] sic & Achatius non fuit dictator noui erroris, sed veteris imitator. 24. q. 1. Achatius. & 12. distin. præceptis. & j. de feu. c. 1. simile j. de priuil. quia intentionis. qui enim rem perdidit in lucem, potius rem declarat quàm aliquid noui faciat. ff. de acquir. rer. do. adeo quidem. 9. si quis. in fin. ff. de test. hæredes. 9. 1. ff. si seruit. ven. si cui. 9. dutant. alias, sed si quæratur.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

a ¶ *Secundum iur.*] tam canonicum quàm ciuile. ſ. de re iudi. quod ad conſultationem. & 2. q. 6. c. ei qui. ſ. ſunt quorum. verſi. ab executore. & C. quorum appellatio non reci. l. ab executore.

b ¶ *Ab executoribus.*] hoc intelligendum eſt de mero executore, qui nullã habet cognitionẽ, ſed tñ executionem. ſ. de offi. deleg. paſto

Aliàs, vel ſua.

ſed verius† executor. Vnde cũ ſecundum[a] ius ab executoribus[b] appellari non poſſit, niſi forſan modum[c] executorem in exequendo: Nos etiam in litteris ſuper hoc directis ad ipſum, appellationis curauimus obſtaculum inhibere: appellationi ab eo interpoſitæ nõ fuerat deferẽdum. ¶ De ſuſpicionis† autem obiectu, licet eum meritotibi ſuſpectum non fuiſſe creda mus: nõ tamen & ſi fuiſſet, propter appellationem interpoſitã ab eo, deiſſtere debuiſſet[d]: ad quod nõ proprio motu, ſed noſtro potius præcepto proceſſit.

¶ Idem.

¶ *Si appellatio recipitur à iudice, vel approbatur à parte, terminus ad eam proſequẽdam præfixus obtinet vicem peremptorij, vt in abſentem proce datur, acſi peremptorie fuiſſet citatus: nec talis terminus præueniri poterit ab aliqua partium.*

CAP. XLIIII.

SÆpe† cõtingit, quòd cũ ad noſtram audientiam appellatur, propter defectum partis alterius[a], neque per ſe, neq; per reſponſalem idoneum appellationem interpoſitam proſequentis, vel forſitan ex malitia [ſubſequentis†] reſponſalis[f] mãdatum procuratorium occultantis, lites quæ de facili poterant terminari, remaneãt indeciſæ, cum frequenter iuris quæſtio[g] moueatur, cuius apud nos probationes neceſſariæ [in contrario†] non exiſtunt, & interdum etiam facti[h] quæſtio de ieui poſſet partibus præſentibus comprobari. Vnde licet in Lateranenſi[i] † concilio fuerit cõſtitutum, vt ſi in quocunq; negotio aliquis appellauerit[k], & eo qui appellatus fuerat veniente, qui appellauit venire neglexerit, competentem illi recompenſationẽ faciat expenſarum, vt hoc ſaltem timore deterritus†, in gra uamen alterius non facile quis appellet. ¶ Quia tamẽ propter hoc quæſtiones nihilominus prorogantur, præſenti decreto ſtatuimus, vt ſi huiuſmodi appellatio vel à iudice receptat, vel à parte fuerit approbata, poſt terminum appellationi præfixum, edicti peremptorij vires obtineat[l], ita videlicet vt ex tunc in abſentem[m] perin de procedatur, acſi peremptorie[n] vocatus ad iudicium extitiſſet. ¶ Quòd ſi forſitan interpoſita prouocatio malitioſe recepta, vel approbata non fuerit, cum cõſtiterit legitime

Item ſi quis impetrat litteras ante terminum à iudice, vel ab appellante ſtatutum tacito de illo termino, litteræ non valent, & tanquã contumax punitur in expenſis.

e ¶ *Alterius.*] ſcilicet appellantis.

¶ *Glo. ſequens notat, & remittit.*

f ¶ *Reſponſalis.*] ſic videtur q; negligentia ſue dolus ꝓcuratoris no ceat domino. De hoc dictum eſt. ſ. vt lit. non conte. c. 1.

g ¶ *Iuris quæſtio.*] de hoc potes habere plura exempla, ſcilicet vtrum latcus vel aliquis in minoribus ordinibus conſtitutus eligi poſſit ad dignitatem vel minor xxv. ann. vel aliquis poſſit habere plura beneficia de iure cõi. de hoc nulla probatio apud Papam eſt neceſſaria, cũ ipſe habeat ius in ſcrinio pectoris ſui. C. de teſta. omnium.

h ¶ *Facti quæſtio.*] Quæſtio facti quandoq; præſentibus partibus de ieui poſſet probari, puta per confeſſionem partium, vel per inſtrumẽta quæ haberẽt, vel per teſtes præſentes.

i ¶ *In Lateran. ſãctio.*] ſ. eo. reprehenſibilis.

k ¶ *Appellauerit.*] Iſtud nota, q; qui appellat, ſi appellatio ſua recipitur à iudice, vel ab aduerſario approbatur, tenetur illam ꝓſequi ſufficienter, quantum ad totum negotium: aliàs ſi nuncium mittat ad impetrandum tantum, vel nullum mittat parte altera proſequente, condemnabitur in expenſis alteri parti. ſ. eo. Nicolao. & c. interpoſita. ſ. 1. aliàs ſi nõ approbetur appellatio à iudice aut ab aduerſario, ſufficit mittere procuratorem ad impetrandum, licet altera pars ſit præſens, vt in decre. interpoſita. ſ. 1. ſecus eſt de appellato, quia ei non imponitur proſequendi neceſſitas, niſi venire velit vel ſolus vel cum aduerſario. 2. q. 5. c. ei qui. 9. appellatore. & poteſt negligere cauſam ſi vult, cum ſine ipſa poſſit cauſa appellationis tractari ſi contumax fuerit. C. de temp. appel. l. vlti. ſ. illud. eo prius citato. ſ. eod. per tuas. Et nota quòd qui appellat à grauamine, cauſam in ſcriptis aſſignare tenetur[2], & potat apoſtolos in quibus iudex cauſam exprimat appellationis, & cur appellatio non ſit admiſſa: Vel ſi forſitan appellationi ſit delatũ, poſtea ſtatuat terminum appellanti: & ſi appellatus voluerit, partes debent per ſe vel ꝓ procuratores inſtructos ad cauſam 3 tra ctandum accedere. quod ſi appellans non fecerit, reputabitur non appellans, & ad primum iudicem remittetur, & in expenſis parti alteri condemnabitur: & ſi appellatus hoc contempſerit, ipſe in expenſis condemnabitur: vt ſ. eo. tit. in decre. Inno. iiij. cordi nobis eſt. ſ. eo. tit. [lib. 6.]

l ¶ *Obtineat.*] Ipſa appellatio ſiue terminus ſtatutus à iudice ad ipſam proſequendam erit loco peremptorij: vt eo elapſo procedat iudex in cauſa, ſi non fuerit appellationem proſecutus.

m ¶ *Abſentem.*] hoc poteſt intelligi de appellante & appellato.

¶ *Glo. ſeq. ponit duo conuenientia inter terminum appellationis, & citationem peremptoriam, & tertium in quo diſcrepant.*

n ¶ *Ac ſi peremptorie.*] Vt ſi lis nõ eſt ꝓteſtata, excõiecetur reus abſens q; appellauit, vel mittat actor in poſſeſſionẽ cauſa rei ſeruãdę: ſi lis eſt cõteſtata, poteſt ferri diffinitiua ſnia ſi liqueat de cauſa: vel ſi non liqueat, ꝓſtituat ver[3] poſſeſſor. ſ. de do. & cõtu. pur. ſ. vt lit. nõ ꝓteſt. qm. 9. in aliis. ſi actor eſt abſens, q; appellauit ꝓcedat[3] ipſum ad teſtiũ receptionẽ, & ad diffinitiua ſniam, vt ſ. de do. cauſam q; put no. in decr. put. Ité in alio habet appellatio ſimilitudinẽ cũ citatione peremptoria, vt ſicut peremptorie citat[a] nõ venit nõ auditur appellãs. 34. q. 3. de illicita. iſta nec appellãs, q; nõ ꝓſequit appellationem

a ¶ *Cap. 1. in fi. de ſent. rẽtract.*

b ¶ *Dictio. ſubſequentis, deeſt in antiquis.*

c ¶ *Idẽ not. 2. q. 6. ſ. adde quæri. ver. ab executore. l. A. Et concor. l. 2. eiusd. Pio. & ibi B. ſ. ſi ſuper reb. ff. de re iu. & in l. mitea. l. ſi iudex. eo. tit.*

d ¶ *In reſtitutionibus impreſſis ita: die ſuſpicionis quæ ante obiecta.*

e ¶ *Cap. 1. in fi. de ſent. rẽtract.*

f ¶ *Indict. defunt in antiquis exemplaribus.*

g ¶ *Lamentatiõis ſui Aliaꝰ. cap. 4.*

h ¶ *Actus.*

i ¶ *Suſcipi.*

k ¶ *Conuen. inter Lanc. & archiep. Cant. in c. 1. de iudic. Bald. &c.*

l ¶ *Nota de iuramẽto calumniæ appellationi adiecto quid ſit, quis prout quibus.*

tionem. ℨ. eo. personas. & c. cum sit Romana. In hoc tñ differunt. ꝙa peremptorie citato iudex potest facere gratiã. ℨ. de offi. dele. cõsuluit. sed si quis non ꝓsequitur appellationẽ, stat im tenet sniã: vt ℨ. eo. cũ sit. nec amplius audit appellãs, vt ibi dr , & hic ver. saluis, &c. & hoc intellige cũ notũ est hoc iudici , ꝙ appellãs nõ est ꝓsecutus appellationẽ in termino constituto, & ipse nõ cõparet in præsentia iudicis in ipso termino. alias non potest procedere ℨ absentem. ¶ *Saluis constitutionibus.*] hoc respicit id qđ dixi. ℨ. ver. extunc in absentem. ꝑcedat, &c. sed hic post sniam statim rata manet sniã, & procedit iudex ad executionẽ tãtũ: sed tũc ante sniam alius est modus ꝑcedẽdi, vt dictum est in notula illa, vt ſi lis non est conte. &c.

¶ *Glosseq. alle. concor. & rationem reddit, quæri, arg pro, & solut. literam quæris, & ponit opin. Vincen. item Tancre. quam approbat.*

b ¶ *Rata manet sententia.*] Sic. ℨ. eo. cũ sit Romana. & 2. q. 6. ei qui. ℨ. appellatore. qui enim non prosequit appellationẽ, fingit nõ appellasse. C. de temp. appel. l. vlti. ℨ. vlti. vnde etiã retro notat infamis. ff. de ijs qui no. infa. furti. Sed nunquid est idẽ in sniã excõicationis, vt ſi aliquis fuerit excõicat⁹ post appellationem, & eã non prosequitur: an tũc rata maneat sniã excõicationis: vt fingatur non appellasse? Vr ꝙ sic: quia retro notatur infamia qui condemnatur de furto, nec ꝓsequitur appellationẽ: vt in l. prædicta. furti. Sed hoc nõ est verũ in sniã excõicationis: quia aut appellatio tenuit, aut nõ. ſi tenuit excõicatio lata postea ipso iure nulla fuit. ℨ. de sen. excõ. p tuas. & ita siue ꝓsequitur appellationem siue non, non efficitur postea aliqua. ff. de re. iur. quod ab initio. & 16. q. 3. c. placuit. ℨ. potest. vltra vnã col. ſi appellatio non tenuit, ergo excõicatio postea facta ſtatim tenuit. & aliud est , in sniã excõicationis quàm in aliis: quia effectus aliarũ sniarũ ſuspendit ſi appellatur. ff. ad Turpil. l. 1. in fi. sed effectus excõicationis nõ ſuspenditur per appellationẽ. ℨ. eo. Paltoralis. ex hoc ſequeretur absurditas ſi aliquis retro esset excõicatus. ſequeretur enim ꝙ aliquis canonice electus esset. & tñ cassanda esset electio eius facta medio tempore. Ioã. Sed pone aliquem ep̃m depositum, ſtatim post sniam appellat, appellatione pendente excõicat subditũ suũ, nunquid talis excõicatio tenet? Vinc. dixit, ꝙ ſi ep̃s non appellauit, vel ſi appellauit & nõ fuit appellationem ꝓsecutus, excõicatio non tenuit. Arg. l. Prædi. ff. de ijs qui no. infa. l. furti. quia fingitur non appellasse. C. de temp. appel. l. vlt. ℨ. vlt. ſi fuerit ꝓsecutus, siue confirmet sniã, siue nõ, tenuit excõicatio. T. dixit & melius, ꝙ ex quo appellauit, remanſit in officio suo: quia qui appellat, non dr condemnatus. ff. de pœn. l. 2. vlti. & integer est ſtatus eius, vt interim ſungatur honoribus. ff. de appel. interpośita. ff. nihil inno. l. vnica. ℨ. integer , & ideo siue ꝓsequatur siue non ꝓsequatur appellationem, excõicatio tenuit, & hoc ſua prædictam ratione, quam Ioan. assignauit. ſi vero non appellauit, acquieuit sniæ: & sic per sniam amisit omnẽ iurisdictionem: vnde ſi tulit postea sententiam, nulla fuit.

c ¶ *Adjicere propono.*] Hoc vult dicere littera illa: ſicut absens peremptorie vocatus, qui nõ potuit venire iusta de causa detentus, audit allegans impedimentum ſuum, ita ꝙ reuocatur qđ ℨ eum factum est. ſ. ti. prox. cũ Bertoldus. & ff. de iud. ſi ptor. & 4. q. 5. quisquis. sic appellans ¶ ſi non potuit appellationem ſuam prosequi infra terminum constitutum, auditur volens probare impedimentum. ℨ. eod. cum ſit Romana. & c. cum ex ratione. & C. de temp. appel. l. vlt. ℨ. illud.

d ¶ *Præuenturus.* Hoc intelligitur de termino ſtatuto à iudice, vel ab appellante, secus est in termino ſtatuto à lege, quem potest quis præuenire. 2. q. 6. c. ei qui. ℨ. appellatore. dum tamen appellatus nimũ non ꝑcurat vt appellantem in commissione impetranda ſupplantet. ℨ. eo. oblatæ.

e ¶ *Tacita veritate.*] Quia tacuit impetrando ꝙ terminus ſtatutus fuisset à iudice, vel à testo.

f ¶ *Careat impetratis.*] Iste cui præſigitur tempus ab homine, non potest ante terminũ illum impetrare. Nunquid illud tempus currit in anno appellationis? Non videtur: quia tunc non est in mora; quia ſi vellet procedere non posset, vt hic dicit: & ei qui agere nõ potest, non currit tempus: vt dicit lex. C. de anna. except. l. 1. ℨ. vlt. g ¶ *Vanam contumaciæ.*] Quia punitur in expensis. ℨ. eo. reprehensibilis. & iudex cui sit commissio, illum condemnabit ad expẽsas. ℨ. eo. vt debitus.

¶ Idẽ Lemouiceñ. ꝙ & Caturceñ. epis.

¶ *Appellatione deserta per negligentiam appellantis, potest iudex ex officio procedere in casibus in quibus eius officium exuberat. & est casus valde notabilis.*

CAP. XLV.

COnſtitutus i ꝓ in præsentia nostra archidiaconus Claremõ . nobis expoſuit, quòd Claremoñ. decanatu vacante, quidam canonici vota ſua in epiſcopum transtulerunt k, & epiſcopus cum quibuſdam aliis expresse contentientibus in eundem archidiaconum ei contulit decanatum, vndecim canonicis prius appellãtibus, ne quis aſſumeretur præter aſſensum omnium l in collatione, ꝙ eps nõ ꝓcederet ad electionẽ sine aliis: Dũ esset in tractatu electionis, xj. canonici appellauerunt, ne aliquis eligeretur in decanũ sine aſſensu omniũ requisito: Eps cũ quibuſdã aliis contulit decanatum archidiacono illius ecclesiæ: & pars alia alij elegit: Quidam Cardinalis legat⁹ sedis Apoſtolicæ, examinationẽ electionis illius cõmiſit duobus abbatibus, vt causam instructã ad sedem Apoſtolicam remitterent, non vt appellationi interpoſitæ derogarent: facta examinatione, Cardinalis transmiſit illam ad sedẽ Apoſtolicam, partibus post modum in præsentia Papæ constitutis, archidiaconus prædictus prædicta omnia allegauit, petés electionem de le factam confirmari. Ex parte aduersa responſum fuit, ꝙ non erat confirmanda, sed infirmanda: quia facta fuit post appellationem contra formam ep̃o traditam: & ꝙ archidiaconus ſponte renunciauit facto epi: Ad hoc fuit ꝙ archidiacono allegatum, ꝙ illi non erant vlterius audiendi, cum appellationem ſuam infra tempus non fuerant ꝓsecuti: Dominus Papa his & aliis auditis, intellexit per assertionem Cardinalis prædicti, quòd sub ea forma fuerat appellatũ, ne sine aſſensu omnium ꝓcederetur in electione decani: & ꝙ appellationẽ infra annum non fuerant ꝓsecuti, nec allegauerunt cauſam ꝓp quam esset eis biennium concedendum: quia ſicut infra annum miſerunt bis nuncium, ita potuerunt mittere procuratorem: veruntamen ne videatur dominus Papa perem ptorias exceptiones propoſitas ſub ſilentio præterire, mandat iudicibus, quatenus ſi conſtiterit archidiaconum ſponte renunciaſſe facto epiſcopi, ex quo facto nititur: vel ſi conſtiterit ipſum epiſcopum proceſſiſſe ad electionem ipſius archidiaconi contemptis prædictis canonicis, fine quibus ad electionem procedere non valebat ſecundum ſibi traditam poteſtatem, eidem archidiacono ſuper decanatu ſilentium imponant: alioquin nominationem ſeu electionem de alio factam, & quicquid fuerit ſecutum ex ipſa, denuncient irritum & inane. Nota quòd ius eligendi poteſt transferi in vnum. Item qui non proſequitur appellationem infra annum, poſtea non admittitur ad eam proſequendam, niſi iuſtam cauſam oſtenderet propter quam daretur ei biennium. Item qui repellitur vna via, admittitur per aliam viam. Item licitum eſt cuilibet renunciare iuri ſuo. Item forma mandati ſeruanda eſt.

i ¶ *Constitutus.*] hæc decre. loquitur de materia illius. ℨ. de teſt. veniens ſecundo.

k ¶ *Transtulerunt.*] Et quidam alij retinuerunt penes ſe poteſtatẽ eligendi, hoc acto in ipſa translatione, quòd eps ſine aliis ad electionem non procederet: vt ℨ. dicitur.

l ¶ *Glosseq. rectatur per obiectionem, & dat duas solutiones.*

m ¶ *Præter aſſensum omnium.*] id eſt præter aſſensum omnium requiſitorũ: quia omnes ſunt vocandi. ℨ. de elect. ꝙ ſicut. & c. ꝙa pp. & c. bonæ memoriæ 2. Si velles intelligere præter aſſensum omnium, ſcilicet habitum in electione, nõ valuiſſet appellatio: ꝙa nõ est neceſſe ꝙ oẽs conſentiant in electione: quia ſufficit conſensus maioris partis & ſanioris capituli ſi electionib⁹, ex quo vocati iunt omnes: vt dicit illa conſtitutio, quia pp. & multa alia iura eiuſ-

1 Sententiam. Ioã. idem tñ ſtatuit, lo. And.

2 Hoc ꝙd ſequitur ap pellatione, vt ſtatim di cã ꝙ. q. vt ꝓ procedit est. de. hoc not. in præal. de cens. in cen. glo. 2. Ioã.

3 Et regu. ſe. pbatur. ff. de iniu. rup. & ir. infe. l. 6 q. extra ſenten. 2. ſi in auten. item ſi quis dum Hoſt. Ioan. And.

4 Supple, vel appella nisti, quia termino de quo loquit ſuæ peremptorius eſt tunc. Ioã. And.

5 Fortius ſtam Hoſt. & tenuiſſet ꝙdam appellationẽ. ſ. ti. ſi. ſ. ſi. ſ. 2. de re. ſcript. ex par te. 1. Ioan.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

dem tit. & j. de ijs quæ fiunt à maiori parte capi. cap. 1. seruata forma illius capituli, quia propter.

a ¶Derogares.] quia nec postet si vellet, ex quo appellatum est ad superiorem, vel delegatu t s. de officio legat. licet. & s. de postu. bonæ memoriæ.

9 Aliter ij:vel delatum est negotium ad Papam.

¶*Gloss. seq. obijcit. ponit duas opin. Io. & Tancre. & secundam approbat.*

b ¶*Delegauit.*]Sed qualiter potuit iste legatus delegare causam alij, cum iam esset delata ad Papã per appellationẽ, ꝯ id. s. de off. del. studuisti. & ca. licet Ioan. dicit ¶ ꝙ speciale est in causa vbi appellatur ab electione, ꝙ alter cognoscere possit. Tanc. dixit & melius, ꝙ hoc facere non potest, nisi de consensu partium, quẽ credebat hic interuenisse, ad hoc vt causam magis instructam remitteret ad Papam per iura prædicta. C. de rela. l. 1. & 2. & j. eo. intimasti.

¶ Illidij.

2 Reprobatus id quod quidam dixerãt, ꝙ summatim poterant examinate sicut metropolitanus. j. eo. solicitudinẽ. nã secũdm hoc remitteret causam instructã. Io.

c ¶*Indulgendum.*] quia indulgeri nõ debet nisi ex iusta causa. s. eod. cũ sit. & c. ex ratione.

d ¶*Potuissent.*]Sic s. de elect. bonæ. & de do. & contu. cum dilecti.

e ¶*Exceptiones.*] Duas videlicet, quas statim subiũgit, quas iudex ex officio suo decurso tempore appellatiõis admittit, & de eis mandat inquiri, ne per surreptionem promoueatur. arg. s. de elect. cum dilectis. C. de tem. ap. l. 2. in fi. In huiusmodi electionibus præcipue valet officium iudicis. s. de elect. cũ nobis olim 3. & capitulo, nihil est.

¶ destinarunt.

3 Vbi de hoc. & 28. dist. priusquã. Ioan. And.

f ¶*Renunciasse.*] quod ei licuit. 7. q. 1. quàm periculosum. & C. de pac. si quis in conscribẽdo. vnde amplius non est audiẽdus. arg. j. de inst. cum venissent.

g ¶*Processisse.*] Excedẽdo fines compromissi. & ita nihil egit. s. de elect. cum dilecti. & de ꝯfirmatiõe. examinata. ff. de arbitris. Pedius.

h ¶*Prætermissis.*] prædictis xj. canonicis. & sine quibus procedere non debebat, prout expressum fuit in translatione voluntatum: vt dicit hæc littera.

decanum, cum electioni eius xxv. tum per se, tum episcopo medio consentirent. Cumque sancti Marcelli presbyter Cardinalis tunc Apostolicæ sedis legatus, per partes illas transitum faceret, non vt appellationi interpositæ derogaret [a], sed vt instructam transmitteret ad nos causam, sancti Egidij † & sancti Andreæ abbatibus examinationẽ delegauit [b] ipsius: & mandauit eisdem, vt partem contradicentem electioni decani citarent ad ipsum, contradictionis suæ causam in eius præsentia ostensurã: & infra. ¶Intellecto igitur per assertionem Cardinalis quòd sub ea forma fuerat appellatũ, ne sine assensu omnium procederetur in electione decani: & quòd appellantes appellationem infra annum nõ fuerant prosecuti: nec erat propter quod eis esset bien nium indulgendum [c]: cum sicut bis infra tempus legitimũ simplicem nuncium ad sedem Apostolicam destinarant †, sic potuissent [d] saltem semel procuratorem idoneum destinasse: Ne tamen peremptorias exceptiones [e] ex eorũ parte propositas, videamur sub silentio præterire: Mandamus, quatenus si vobis constiterit archidiaconũ facto episcopi ex quo nititur, sponte renunciasse [f]: vel prædictum episcopum processisse [g] ad electionem ipsius, prætermissis [h] prædictis, sine quibus ne procederet in illa translatione voluntatũ ex qua nititur archidiaconus, proponitur esse actum, ei super decanatu silentium imponatis: alioquin nominationem seu electionem taliter factã [i] de alio, & quicquid fuerit secutum ex ipsa, denũcietis irritũ & inane.

¶Idem cancellario Meteñ.

¶*Contra electum vel confirmatum, nullum aliud ius expectantem, non admittitur regulariter exceptio vel appellatio, maxime frustratoria ad impediendum electionis vel confirmationis effectum, sed possessione habita poterit accusari vel denunciari. h.d. & secundum hoc est casus notabilis.*

CAP. XLVI.

ij Constitutis † in præsentia nostra decano sancti Saluatoris, & cantore Meteñ. & j. ¶Meteñ. [k] episcopus intimauit quòd sancti Saluatoris præpositura vacante, die electioni præfixo, per Patrem & Filium & Spiritum Sanctum in virtute obedientiæ, ac sub animæ periculo canonicos adiurauit [l], vt secundum Deum & iuxta conscientiam suam, vnum eligerent de duobus, in quos partes videbantur oculos extendisse, quem ecclesiæ magis vtilẽ [m] & idoneum reputarent. Decanus autem cum duobus diaconibus, & subdiaconibus tribus, dictum cantorem in præpositũ nominauit: Cantor [n] vero ipse, qui presbyterali officio fungitur, & Custos cum Scholastico & magistro B. sacerdotibus, leuitis duobus, & subdiaconibus quinque te † concorditer elegerunt: cuius electionem tamquam à maiori [o] & saniori parte capituli factam (cum de personæ tuæ honestate constaret) prædictus episcopus confirmauit: & cum tibi vellet domum † & inuestituram porrigere (vt est moris) decanus ad sedem Apostolicã appellauit: contra te impotentiam [p] dun-

i ¶*Factam de alio.*] ab illis xj. pendẽte electione decani, de qua & si dubitaretur an teneret, non est alia facienda. arg. C. qui da. tut. vel cu. pos. l. 1. secus si notorium esset. s. eo. constitutis. & j. de iure pa. c. illud. Vin.

ij Constitutis.] Appellatio frustratoria possessionem confirmati nõ impedit. Ita cõiter summatur, sed ſm hanc summationẽ hæc decr. esset in dubio. Diuiditur. Primo narrat factum. Secundo diffinit, ibi, *Nos ergo.* Tertio protestatur: ibi, *Si quid.* Abbas.

Casus. Vacante præpositura sancti Saluatoris Meteñ. die statuta ad celebrandam electionem eps Meteñ. adiurauit canonicos illos per Patrem & Filium & Spiritum Sanctum, vt secundum Deũ vnum eligerent de duobus, in quos partes videbantur conuenisse, quem magis vtilem & idoneum ecclesiæ reputarent: post hoc decanus cum quibusdam nominauit in præpositum cantorem Meteñ. cantor sancti Saluatoris cum quibusdam alijs concorditer cancellarium Meteñ. elegerũt in præpositum: cuius electionem tamquam à maiori & saniori parte capituli Meteñ. eps. confirmauit: & cum vellet ei dare inuestituram, decanus appellauit ad sedem Apostolicam contra ipsum impotentiã allegando, dicens illũ cancellariũ impotentẽ in partibus illis, in quib⁹ bona præposituræ ꝯsistunt, addens ꝙ alia sibi opponeret in p̃sentia, Papę q̃ tunc in p̃sentia iudicis suspecti noluit explicare. demũ causa ista ad sedẽ Apostolicã est delata: decanus ꝓ parte sua in p̃sentia Papę hæc & alia ꝓposuit: Dñs Papa examinato negotio, q̃a ei constitit euidenter appellationis causam corã epo expressam, rationabilẽ nõ fuisse, & aliã non expressit, quãuis dixerit ꝙ exprimeret corã Papa: vnde ipse statuit, vt ꝑ ea quæ dicta fuerant, cõfirmationis effect⁹ nõ debeat impediri: Postquã vero pacificã possessionẽ ipsius p̄posituræ habuerit, siquis ꝯ ipsum aliquid ꝓponere voluerit, nõ in modũ exceptionis, sed in modũ denũciationis vel accusationis, licẽtiã habeat proponendi. Nota, ꝙ qui appellat etiam extra iudicium, causam iustæ appellationis debet exprimere. Itẽ corã iudice appellationis potest q̃s exprimere aliam causam q̃ illã, quam in appellãdo expressit: qđ locũ habet in hmõi appellationib⁹ electionũ. Item qui non potest excipere, potest accusare vel denunciare.

¶ Cap. 4. eo. tit. in 3. compil.

Et de 3. cipua huius decretalis quæstione, an videlicet si necesse sit semper eligere magis idoneũ, vide B. Thomã, 2. 2. q. 63. ar. 2. ad 3. argumentũ. In tum lib. 3. de iust. & iure q. 6. ar. 2. & Couaruuiam. in regulæ peccatũ. de regul. iur. lib. 6. in 2. part. relect. §. 7. & concilium Tridentinũ sess. 24. de reformat. c. 1. & c. 18. vbi dignio rem eligendũ docet.

k ¶*Meteñ.*]ex vna parte.

l ¶*Adiurauit.*] Talis adiuratio loco iuramẽti habet. 2. q. 5. si q̃s p̃sbyter. j. de purg. can. c. 1.

m ¶*Magis vtilem.*] Ad hoc quidẽ de iure tenẽtur: ille enim q̃ est doctior & sanctior, est eligẽdus. 8. q. 1. licet ergo. cuius cõparatione ceteri grex dicant. 25. dis. c. vnũ oratoriũ. §. nunc autem. & 1. q. 1. vilissimi. & 61. dist. in sacerdotibus. licet talis sit eligendus, sufficit tñ si est idoneus: q̃a ꝯueniens sciẽtia toleratur in prælato. s. de ele. cũ nobis olim. & sufficit ꝙ non sit malus. 16. q. 7. monasteriũ. s. de p̃sum. dudum.

¶ Hoc est Cancellarium Metensem cui hic scribit Papa.

¶ domum, habent aliquot ... plana ...

n ¶*Cantor.*] Sancti Saluatoris.

o ¶*Maiori & saniori.*]Quasi à duabus partibus electus: vnde merito debuit præualere, qđ semper obtinet in electionibus. s. de elect. quia pp. & in alijs etiã negotijs ecclesię, nisi à paucioribus aliquid rationabile ostendatur. j. de ijs, quæ fiunt à ma. par. ca. c. 1.

¶*Glo. seq. primo reci. per obiec. & sol. secundo qrit. ar. p & ꝯ. & soluit.*

p ¶*Impotentiam.*]Impotentia ꝓueniẽs ex nimia senectute, vel corporis debilitate, bene nos repellit à ꝓmotione. 85. dist. archidiaconũ. Sed hic non obijciebat talis impotentia: vt patet ex littera. Sed nunquid est habenda ratio potentiæ in electionibus siue diuitiarũ, siue nobilitatis, sicut habet ratio dignitatis 4? Arg. ꝙ sic. 4. q. 3. in testibus. 30. dist. hoc scripsimus. 97. dis. nobilissimus. 41. dist. nõ cogantur. 24. q. 1. qui ꝯ pacẽ. in Auth. de defen. ci. §. 1. coll. 3. & j. de præb. de multa. ff. de custo. & exhi. re. l. 1. & ff. fam. er. si q̃ sunt. & ff. de fi. instru. l. vlt. & C. qui bo. ce. pos. l. vlt. Sed ꝯ videtur, vt paupertas p̃feratur. 12. q. 2. gloria epi. & c. Socrates 5. 15. q. 1. illa. in fi. ff. de va. & extraor. cog. l. 1. §. est enim res quidẽ sanctissima. Sol.

4 Adde al hoc ... l. si plures. ff. de acc. & ...

si omnes

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

si omnes aliæ circunstantiæ pares essent hinc inde, satis potest recurri ad diuitias seu potentiã: vt p eas subleuetur ecclesia per iura prædicta. Item patet hic q̃ non recurritur ad dignitatem, cum numerus est longe maior ab alia parte. ſ. de elect. dudum in.

a ¶ *Explicatur.*] Aduertendum est, q̃ hic deficit totus iste textus sequens, ſm quòd compertum est in registro, & incipit: Nec appellatio quam post confirmationẽ obiecerat, confitionis factum debuit impedire, qm a minori par te ꝫ constitutionẽ maioris & sanioris nulla rationabili causa obiecta vel ostenia interpolita fuerat: quia & decanus opponens rationabilem causam ſuæ appellationis, nec oppoluit, nec oſtendit. Nos ergo, &c.

b ¶ *Rationabile non fuit.*] Ex hoc patet, q̃ eps non tenebatur deferre appellationi prædictæ: quia licet alius ſit potentior, nõ fuit iuſta causa appellandi, dum tñ alter ſit idoneus. & ſic potentia hmõi vel nobilitas nõ præferet ſed ideo detulit, q̃ dicebat ſe velle ahã opponere coꝛã Papa.

¶ *Glo. ſeq. arg. allegata, contra ſolutis, & opi. ponit.*

c ¶ *Alia tollet obiecere.*] Ex hac littera ſatis colligit, q̃ alia exceptionẽ, ſiue aliam cauſam poſſim proponere coꝛã iudice appellationis, quã expreſſerim coram illo à quo appellaui. arg. ff. de ap. ſcio quæſtum. & noua inſtrumenta & allegationes poſſum inducere in cauſa appellationis. C. de tẽpo. ap. per hanc. Sed ſ. ſ. eo. dilecto. & c. vt debitus. quia non admittitur appellatio, niſi ſit rationabilis cauſa expreſſa: vt ibi dr. ergo ſi illa non expreſſit, poſtea non poteſt aliam exprimere, pꝙ quam nõ appellauit. In cauſa præſenti dico, q̃ coram iudice appellationis poſſum opponere quancunq; cauſam rationabilẽ volo, ſiue illã expreſſerim in appellatione, ſiue non: vt ſ. vt lit. non cõteſt. accedẽs. & ſ. de ſi. inſtr. cũ Ioannes. & de hoc ſ. de excep. deniq;. & multo fortius ſi̓ ꝓteſtatus ſum me velle rũ alia apponere, vt hic. & ſi decanus aliã oppoſuiſſet, bene fuiſſet auditus: ſed nullã apoſuit: quia non habebat quid obijceret: vel mutauit conſilium ſuũ, & ſuperior tenetur illã admittere: qa ſi nihil opponeret, ipſe ex officio ſuo tenet inquirere de ipſa electione, & meritis electi. ſ. de elec. cũ nobis olim. & c. nihil eſt. & c. venerabilẽ. immo ſi aduerſarius negligẽs eſſet, ſuperior debet inquirere de exceptionib⁹ peꝛẽptoriis. ſ. eo. c. px. ne p ſurrepționẽ aliquis adipiſcatur honores. ſ. de electum dilectus. & in c. cũ nobis olim. Quid iuris ſit in aliis caſibus ab iſto, dicetur. ſ. eo. dilecto. In hac ſnĩa quantũ ad caſum præſentem erat T. Aliꝰ vt Io. & Da. colligebant ex hac litteꝛa, q̃ in caſu iſto nõ poteſt opponi alia exceptio q̃ fuiſſet expreſſa, cũ ſuccubuit in vna, nec licet variare, ne eccleſia diu vacet. Vel hic nõ fuit admiſſus: quia cum ſuccubuit in vna, præſumitur calumnioſe aliam propoꝛe. q. 10. placuit. Quod prius dixi teneas. Iter.

ADDITIO. Hodie opinio Ioan. & Da. eſt approbata per iura noua: vt patet in ca. vt circa. de elect. [lib. 6.] & c. conſtitutionem. de elect in clemen.

Vide plus Alia nõ eſt Bernardi. nec habet ius venire nobiscum. nec hoc ſtat cum fragmento ſancti Ambr. inſerto in ſ. de iudi. Iohannes.

Addo. q dicaꝛ ratio nobilis cũ ſit per Bar. in ſ. quod vẽ. eod. de iudi. lege. & in l. ſi ſpo ſtulauerit. ſ. ratio. ff. de adulte.

alia.

Et ſi. de te iud. qui ad agendũ. lib. 6. Ioan. And.

Dicebat Host. q. col. finer. ſolum prio p iura mentũ p iura ſ. ſtatim allegatilla. Ioan. And.

Cap. ſi. eccl. in. 3. compil.

Et q̃ iſtelle ſit de ereſmus præter Pon. de Petr. hic vt de Bart. in l. ante ſententiam. ſ. de appellat. recipien.

Cap. ſi. eccl. in. 3. compil.

Et de materia ſgilli uide Ioannem in c. 24. de fide inſtrum. & Decium in c. poſt teſtamenta. ſ. de probat. & quos cita in in c. 6 de fide inſtru.

Vide vt eo. ti. ſtatuit. lib. 6. p quem etia determinat quãdiu ſit dilatio. Per ſolicet delegatum poſſe cõmia ſua & nouã extra poſſeſſ. diuiſo. ſubdẽs gamus nõ ſi ius extra ſi nuncia. ſed dic vt ibi. & in nulla. Io. And.

Glo. ſeq. pone quatuor quæ requiruntur in loco.

c ¶ *Periculoſum eſt ire.*] Nota q̃ ibi iudex diem præſigere debet, vbi partes ſine periculo poſſint accedere, & oẽs ſui ſue teſtes ſiue aduocati. 33. q. 1. ſiue de 3 iugij. & 3. q. 9. hortamur. 2. q. 2. c. vlt. & ff. de iud. ſi locus. immo nec altera pars, qꝫ non poteſt venire honeſte, tenetur ire ad locum inhoneſtum. ff. de arbi. ſi cum. dies. 9. ſi arbiter. Item non ſolum dicitur locus incommodus propter inimicitias, ſed etiam ſi excedat duas dietas· vt ſ. de reſcri. nonnulli 4 ·. Item nec extra prouinciarum terminos eſt facienda citatio. 3. q. 6. neminem. niſi ex ſpeciali iuſſione principis. C. de epi. & cle. Auth. ſed hodie. C. de ap. cum poſt. in Auth. vt omnes obe. iu. 9. 2 · coll. 3. & vbi citatur quis ad locum periculoſum, non ſufficit præſtare de eatum: vt ſ. vt lite non contẽſta. c. accedens.

f ¶ *Niſi iudices.*] No. arg. iudicẽ poſſe reuocare grauamẽ, vt appellans cogatur recedere ab appellatione legitima. ſ. eo. cũ ceſſante.

Significauit.] Prima pars ponit querelam appellantis. Secũda dat iudices: ibi, *Quocirca*. Abbas Siculus.

CASVS. Defuncto magiſtro hoſpitalis Eboracẽſ. ſtatres ipſi⁹ hoſpitalis elegerunt B. presbyterũ in rectorem ſiue magiſtrum ipſius hoſpitalis: archiepiſcopus Eboracẽſ. ad quem vt dicebat ordinatio

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

taxat allegans: proponendo te in partibus illis, quaſi penitus impotentem, in quibus præpoſituræ poſſeſſiones exiſtunt; addens, quod alia tibi obiiceret in præſentia noſtra, quæ tunc in præſentia iudicis ſuſpecti noluit explicare. ¶ Nos ergo, quia conſtitit euidenter illam appellationis cauſam quæ fuit expreſſa, rationabilem non fuiſſe: aliam autẽ tunc non expreſſit: & ſi dixerit idem decanus, quòd aliam vellet obijcere coram nobis: decernimus tuæ confirmationis effectum, non debere per ea, quæ ſunt propoſita, impediri. Si quid tamen contra te non in modum exceptionis ad impediendum electionis & confirmationis effectum: ſed in modum denunciationis vel accuſationis duxerit proponẽdum, poſtquam pacificã ipſius præpoſituræ poſſeſſionem fueris aſſecutus, proponendi licentiam non negamus.

¶ Idem Vigorien. epiſcopo.

¶ *Appellari poteſt, ſi locus non tutus partibus aſſignatur, etiam ſi ſit ſcriptum appellatione remota.*

CAP. XLVII.

EX parte tua: & infra.¶ Præſenti pagina reſpondemus, quòd cum excuſetur honeſte, qui ad prætentiam delegatorum iudicum non poteſt ſecure venire citatus: tu vel tui, quotiens ad illos iudices vos euocari contigerit, ad quorum præſentiã vobis periculoſum est ire, libere poteritis appellare, etiam ſi in litteris commiſſionis, appellationis fuerit remediũ intercluſum: niſi iudices vobis aſſignent locum idoneũ & ſecurum.

¶ Idem epiſcopo, decano, & præcentori Herforden.

¶ *Licite appellat reus, ſi non auditur excipiens procurator actoris non habere ſufficiens mandatum: vel ſi prius conuentum per alias litteras, de quibus non ſit mentio in ſecundis hoc dicit quo ad titulum.*

CAP. XLVIII.

SIgnificauit nobis magiſter hoſpitalis Eboracẽſ. & infra. ¶ Præterea capitulũ Eboracẽſ. litur quis ab obtinendo, vt dicit illa decre. ſuper his. & licet ibi ſit confirmatus & habeat poſſeſſionem, nõdum eſt plenum ius habet. vnde adhuc habet ibi locum exceptio: ſed hic non eſt ita. In decre. accedens. erat ille iam inſtitutus per Papam, & non deerat ibi niſi ſola executio, quam Papa mãdat fieri, niſi publice infamatus eſſet: quia executio differri non debet ꝓtextu exceptionis oppoſitæ, niſi opponeretur de falſo. ſ. ut. prox. decretro. & ſ. de cri. fal. ſuper eo.

Xpiste.] Dinditur, quia primo ponitur deciſa conſultatio. Secundo reſpoſio ibi, *Præpoſ.* Abbas Siculus.

CASVS. Si iudex citat aliquem ad locum, ad quem non poſſit ire ſecure, propoſita exceptione de loco ſuſpecto libere poterit appellare: licet appellatio in litteris ſit inhibita, niſi iudex locum ſecurum ei duxerit aſſignandum. Nota exceptionem de loco ſuſpecto admittendam. Item quamuis in litteris Apoſtolicis appellatio ſit inhibita, poteſt tamen iuſta de cauſa appellari. Item iudices ſecurum locum partibus aſſignare debent. Item not. argu. quòd iudex poſſet reuocare grauamen, vt appellans cogatur recedere ab appellatione.

Vide vt eo. ti. ſtatuit. lib. 6. p quem etia determinat quãdiu ſit dilatio. Per ſolicet delegatum poſſe cõmia ſua & nouã extra poſſeſſ. diuiſo. ſubdẽs gamus nõ ſi ius extra ſi nuncia. ſed dic vt ibi. & in nulla. Io. And.

ipſius hoſpitalis pertinebat, dictũ B. electũ præfecit ibidẽ: poſtmodũ vero decanus & capitulũ Eboracenſ. dicentes q̃ ad ipſos hoſpitalis ordinatio pertinebat, impetrauerũt litteras ſuper hoc ad quoſdã iudices: Iudices citabant tam archiepm̃ quàm dictũ magiſtrũ; in quorũ præſentia cõparuit procurator capituli, cum litteris procurationis ſigillatis ſigillo capituli: in quo continetur, vel continebatur ſigillum capituli ad citationes tantum, eum capitulum aliud ſigillum habere nolcatur, Magiſter hoſpitalis excipiendo ꝓpoſuit, ꝙ occaſione illarum litterarũ ꝓcurator taliter conſtitutus non debebat ad cauſam admitti: & inſuper adiunxit, quòd auctoritate quarundam litterarũ ad alios iudices obtẽtarũ, prius quentus fuerat ſuper eodem negotio: de quibus in poſterioribus litteris nõ fiebat mentio: quare cõtra eis non debebat, nec poterat per illas litteras cõueniri: Iudices hmõi exceptiones admittere nolluerunt: quare ſedem Apoſtolicã appellauit: vnde mãdat Papa, quatenus ſi conſtiterit ꝓ dictas exceptiones vel alterũ earum fuiſſe ad ſe lem Apoſtolicam appellatum, quicquid factum fuerit poſt appellationẽ huiuſmodi, debeat in irritum reuocari: & poſtmodum iudices in cauſa ꝓcedãt. Nota, ꝙ procurator debet eſſe legitime conſtitutus: alias repelletur. vnde primo debes hoc videre vtrum ſit recte conſtitutus. Item non debet quis ꝓeadem cauſa ad diuerſos iudices trahi. Itẽ ſecundæ litteræ non valent, niſi expreſſe de prioribus fecerint mentionem. Item aliquis proponit plures exceptiones, quarum quælibet per ſe ſufficit, ſi alteram probet. Item quicquid fit poſt appellationem legitimam, debet in irritum reuocari.

¶ *Gloſ. ſeq. duplicitèr exponit quod hic dicitur de ſigillo.*

a ¶ *Ad citationes.*] faciendas ſcilicet, quando capitulũ citabat aliquos, ſigillabat litteras illo ſigillo: ſed per illud ſigillum non debebant cõſtituere actorem ad cauſam: immo cum ſigillo noto & authentico. Vel etiam cum citabantur, mittebant nuncium cũ ſigillo illo: : nec tamen ſufficiebat ſigillum ad litem totam. Ber.

¶ *Gloſ. ſeq. recitetur per quæſtionem.*

b ¶ *Conſtituebat actorem.*] Adhuc poterat obiici huic actori, quòd non erat cõſtitutus de auctoritate Archiepi Eboracenſ. quia ſi capitulum conueniat aliquem, vel conueniatur, auctoritas prælati debet interuenire: & ſi prælatus ſimiliter agat vel cõueniatur, debet habere ꝓſenſum capituli. 3. de iud. cauſam. & 3. de ꝓcu. c. 1. vbi de hoc. Sed ſi capitulũ agat 3 prælarũ ſuũ, vel conueniat ab ipſo, tunc dabit capitulo actor ad litẽ auctoritate iudicis ad inſtar minoris, qui ſi vult litigare 3 curatorem ſuum, dabit iudex minori actorẽ: vt Inſti. de authen. tut. §. vlt. & Inſti. de curato. §. vlt. cum enim eccleſia æquiparetur minori, & capitulũ dicatur eccleſia. j. de reſtaurequiſiti. ergo & capitulũ æquiparatur minori. ſed hic agebat capitulum 3 archiepm̃ & 3 rectorem hoſpitalis, qui per archiepm̃ fuerat inſtitutus, qui dicebat ordinationẽ hoſpitalis ad ſe ſpectare, capitulum vero 3rium dicebat: vnde in caſu iſto archiepiſcopus non præſtatur auctoritatem capitulo contra ſe, & ſic iudicis auctoritate poteſt conſtitui per capitulum iſte actor ſiue procurator, vt dictum eſt.

c ¶ *Primo nouiter.*] Hæc allegatio eſt efficax. 3. de reſcrip. ex tenore. & 3. de foro compe. cap. penult. & j. eo. vt debitus.

¶ *Gloſſæ ſequent. arg. alleg. quinque iura. alleg. quatuor in contrarũ, & remittit.*

d ¶ *Aliquam.*] Arg. ꝙ qui plura narrat in libello ſuo quorũ vnũ ꝑ ſe ſufficeret, ſufficit vnum probare. j. de præb. cum iamdudum. & j. de accu. accedens. & 3. de reſcrip. inter. ff. de condi. & demon. fal

ſa. 9. l. 3. & j. de priuileg. vt priuilegia. Argu. contra 3. de reſcript. ex parte. vbi de hoc. ff. de excuſat. qui teſtamento 1. & 3. de reſcr. olim. & 5. de probat. licet. ſed ibi ſe obligauit ad probandum vtrunque, vt ibi dictũ eſt. & ſic vtraque iſtarum exceptionum legitima fuit ad appellandum.

e ¶ *Et cætera.*] id eſt, ad veſtram præſentiam conuocetis, & in cauſa procedatis.

¶ *Significantibus.*] Diuiditur in duas partes. Secunda, ibi: *Quocirca.* Abbas Siculus.

CAPVT. Decretalem iſtam & eius cauſam habes 3. de libel. obla. c. 2. de verbo ad verbum.

f ¶ *Significantibus.*] Hęc decret. ponitur 3. de libel. ob. & ibi exponit. ¶ ABBAS. ſed ad alium effectum. ergo nõ obſtat argumen. de ſuperſtitate.

¶ *Gloſ. ſeq. recitatur per obiectionem & remittitur.*

g ¶ *Dimegarunt.*] Et ita pronunciandum eſt ſuper incidenti ſiue emergenti. hæc quæſtio non erat incidens, ſed potius emergens. De hoc plene dicit 3. de ordi. cog. c. 1. ¶ Ber.

EX *inſinuatione.*] Sũmatur vt in rubro ſecundũ intellectum gloſ. quæ communiter tenetur. Vel ſumma ſic: Si iudex à quo præfigit terminum ad proſequendam appellationem, & ad redeundum à proſecutione, non valet terminus reſpectu redeundi, ſed bene valet reſpectu proſecutionis, adeo quòd à neutra partium præueniri poteſt. Primo ponit querelam appellantis. Secundo dat iudicem: ibi, *Quæ vero.* Abbas Siculus.

CAPVT. Inter Priorem & canonicos ſanctæ Barbaræ ex vna parte, & V. camerarium ex altera, ſuper quodam manerio coram ordinario quęſtio vertebatur: dictus V. ad ſedem Apoſtolicam appellauit: iudex qui cauſam eius videbatur fouere pro eo quòd quidam clericus commenſalis ſuus dicti camerarij fuerat aduocatus, tale terminum ſibi ſtatuit, vt vſque ad teſtum Purificationis beatæ Mariæ vtraque pars ab appellationis proſecutione eſſet reuerſa: Interim vero clericus dicti camerarij præueniens nuncium prioris, nec expectauit vſque ad legitimum terminum, impetrauit litteras & receſſit: Prior hoc intelligens ſignificauit hoc domino Papæ: ſuper hoc reſcribit Papa dicens, quòd ille iudex non potuit ei legem imponere, vt cauſam teneretur intra prædictum tempus expedire, immo abſque damno moræ intacta permaneat quouſque eam faciat expediri: quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent: mandat Papa quatenus ſi eſt ita, partibus conuocatis audiant cauſam. . Nota quòd minor legem ſuo ſuperiori imponere non poteſt. Item ſi per principem ſtat quo minus appellans expediat cauſam ſuam, non imputatur appellanti: Et ſic nota quòd impedimentum iudicis non nocet cauſæ, nec partibus præiudicat. Item qui litteras impetrauit ante terminum, litteræ non valent. Item fraus & dolus alicui non debent patrocinium impertiri.

¶ *Gloſ. ſeq. ponit opinionem quam reprobat.*

h ¶ *Auocatus.*] Ex hoc ſumebant quidã arg. ꝙ iudex poſſit recu-

ſan-

¶ Hanc gl. dicit hic Abbas eſſe ſingularem ad hoc ꝙ iudex poteſt qui citatur per nil citã priuatã ſine litteris, dauſon aliquo ſigno. Io. And.

¶ attentatum.

¶ Cap. 7. ſeruat. in 6. compil.

¶ Vide ſi

¶ Vide

¶ Alib

¶ Cap

¶ Tiqui. Tanc.

¶ Hic

¶ In

¶ Conc

sari si aduocatus alterius partis est commensalis ipsius: sed non est sufficiens causa recusandi. s. de offic. iudic. c. 1. Sed si altera pars esset commensalis, siue familiaris iudicis, tunc potest recusari. s. de offic. deleg. insinuante.

a ¶ Reuersa.] Hoc facere non potuit: quia sic esset imponere legē dño Papæ: vt hic dicit, & 2. q. 6. anteriorum. §. ad hæc.

b ¶ *Potuerit.*] Simile 21. dist. inferior. & s. de elect. innotuit. ff. de mino. minor. ff. ad Trebel. ille à quo. §. tempestiuū. & s. de maio. & obe. cum inferior. Bernar.

¶ *Glo. seq. quærit, ponit opi. quam reprobat, & soluit.*

c ¶ *Expectato.*] De termino constituendo dictū est s. eod. personas. quia triplex est terminus: vt ibi dr. Sed de quo termino intelligitur quod hic dicit? De anno appellationis non potest intelligi: quia terminus ille bene potest præueniri, dummodo nimium aduersarius nō præcurrat. j. eo. oblatæ. Io. intelligit terminum istum de termino legali, sed de illo non potest intelligi: quia si non prosequitur aliquis appellationem vsque ad annum, postea non potest prosequi: quia rata manet sententia, vel iudex procedet in principali. s. eo. cum sit Romana. & sic necesse est vt intelligatur de termino statuto à iudice: vt intelligamus: q vsq; ad festū Purificationis altera pars expectare debeat, nec antea debeat litteras impetrare: quod cum non fecerit, nō valent litteræ ante terminum illum impetratæ, vt hic dicit, & s. eo. sæpe. & sic terminus iste statutus fuit ad præsentandum se iudici, licet alia fuisset intentio statuentis terminū ipsum: & sic quia non poterat statuere illum terminum, valeat quod statuere potuit: quia si non valet vt ago, valeat vt valere potest: vt C. plus valere quod agi. l. 1. & per totum. Et q de tali termino intelligatur, patet ex littera vbi dicit; interim autem, &c. quasi ante terminum statutum ab ipso iudice. vnde non valent litteræ.

d ¶ *Audiatis causam.*] Vt si de his constiterit, litteræ camerarij non valebunt: vt s. c. sæpe. & iste procedet in causa secundum iuris ordinem, alioquin remittentur partes ad iudices camerarij: & puniētur in expēsis. s. de rescrip. cæterū. & s. đ do. & ꝯtu. ex litteris. Ber.

Bonæ.] In prima parte ponit allegationes appellantis. In secunda appellat. In tertia pronunciat: ibi, *Præmissis.* Abbas Siculus.

Casus. Mortuo O. de camera rectore ecclesiæ de Fañ. abbas sancti Augustini Cantuar. primo per quosdam monachos, postmodū per se ipsum possessionem ipsius ecclesiæ fuit ingressus, appellans ne aliquis eum super possessione ipsius ecclesiæ molestaret: & cum postmodum prædictam ecclesiam pacifice possedisset, quidā laici ipsum abbatē & monachos de possessione ipsius ecclesiæ per violentiam eiecerunt: quam ecclesiam archidiaconus Cantuar. cœpit postmodum possidere: vnde abbas & monachi dictam ecclesiam petierunt sibi restitui cum fructibus inde perceptis: lite contestata inter monachos & archidiaconū testes fuerūt hinc inde producti: demum causa delata est ad dñm Papā, coram quo prædicta ex parte abbatis fuerunt proposita: procurator archidiaconi proposuit ex aduerso, q defuncta persona illius ecclesiæ, archidiacono tantū datur eius custodia: immo archidiaconi tā de iure cōi, quàm de cōsuetudine generali, tam in illa ecclesia quàm in aliis eiusdem diœcesis illo iure semper vsi fuerunt: & ille O. nomine ipsius archidiaconi eandem ecclesiam possidebat, qui ei vnam procurationem & v. sol. annis singulis exhibebat: his & aliis diligenter auditis, dñs Papa prædictos abbatem & monachos in eū statum reducendos decreuit in quo erant tempore appellationis factæ ex verisimilib' & probabilibus causis, saluo iure proprietatis vtriq; parti cum fructibus medij temporis assignandis eisdem. Not. q extra iudicium potest appellari, & à futuro grauamine. Item ex veris & probabilibus causis debet appellatio interponi. Itē in causa possessionis fertur sententia saluo iure proprietatis. Item spoliati restitui debent cum omni sua causa, & fructibus in pristinum statum.

¶ *Gl. se. recitetur per obi.*

e ¶ *Ingressus.*] Vr q male. j. de priui. pastoralis. quod verum est, nisi specialiter hoc esset ei concessum, vt in decr. pastoralis. vel nisi clericus præmortuus eorum nomine possedisset. s. de restit. spol. cū venissent. Vincen.

f ¶ *De iure cōi.*] Hoc. n. vr spectare ad ipsum de iure. 63. dist. si in plebibus. j. de institut. cum venissent. immo potius ad archiepm. vt ibi dicit: quia archidiaconus hoc habebat ex donatione archiepiscopi.

g ¶ *Nomine archidiaconi.*] Et ita archidiaconus intelligebatur possidere per alium: quia qui per alium possidet, possidere intelligitur. Instit. de interdict. §. possidere. & s. de præscrip. si diligenti. & s. de restit. spol. cum venissent. & supra de præscrip. si diligenti.

h ¶ *Vnam procurationem.*] Hæc ratio non fuit sufficiens: quia solutio pensionis nec dominium nec possessionem probat, nec priuat alium sua possessione. s. de fi. instr. inter dilectos. ad fi. & s. titu. proxi. cum Bertoldus. ff. de acqui. possess. quamuis. §. 1.

¶ *Glo. seq. obiicit, & tripliciter soluit.*

i ¶ *In eū statū.*] Sed cū abbas & monachi spoliati fuissēt per laicos illos, & nō p archidiaconū, qūo cōpetit eis interdictū vnde vi ꝯ archidiaconū, nec etiā vr fecisse ꝯ appellationē monachorū. Et sic est ꝯ. s. de resti. spo. cū ad sedē. in fine. Potest dici, q monachi restituūt hic nō ex vi interdicti, sed iudicis officio. arg. 2. q. 1. ī primis. vbi remouet tertius q successerat iā defuncto, & forsitan cōstitit Papæ q abbas possidebat cū appellatio fuit ab ipso interposita. Vel forte hæc facta fuerāt p laicos mandante archidiacono, vel ratū habēte: vñ tenet vñ vi: vt ff. đ vi & vi arm. l. 1. §. deiecisse & §. sed & si q s. & supra de restit. spoliato. cū ad sedē. Lau. Vel quia scienter archidiaconus recepit rem, qua monachi fuerūt spoliati, & ita successit in vitiū. s. de rest. spo. sæpe. & s. de iudi. quia V. & hoc verius puto, vnde tenet ad ipsam rē restituendā cū fructibus medio tēpore perceptis: vt hic dicit, & non solū perceptis, sed & q percipi potuerūt. s. de resti. spo. grauis & quia post appellationē rē recepit ab illis laicis. vnde omnia restituunt in pristinū statū tpe appellationis factæ.

K ¶ *Ex verisimilibus.*] Sufficit ergo q sit probabilis causa appellationis:

fixit, vt ad festum Purificationis vtraque pars esset ab appellationis prosecutione reuersa [a], licet nobis non potuerit [b] legem imponere, vt eam † teneremur infra dictum terminum expedire: cum & secundum legitimas † sanctiones, lis quæ in consistorio principis speratur inferri, absque damno moræ intacta permaneat, donec ipsam faciat introduci, & à proceribus dirimi iuxta morem. Interim autem nuncius camerarij præueniens nuncium eorundē, nec ipso vsque ad terminum legitimū expectato [c], impetrauit litteras, & recessit. ¶ Quia vero fraus & dolus alicui patrocinari non debent, Mandamus, quatenus si est ita, partibus cōuocatis audiatis [d] causam, & cetera.

¶ Idē Rosefi. † & Londoñ. † episcopis.

¶ *Qui extra iudicium appellat ex verisimilibus & probabilibus causis, ne in possessione molestetur, si postea spoliatur, restituitur ante omnia in statum in quo erat tempore appellationis emissæ. h. d. inhærendo verbis litteræ: & vt mos geratur vnicuique lecturæ. Panor.*

CAP. LI.

Bonæ † memoriæ O. de Camera persona ecclesiæ de Fañ. viam vniuersæ carnis ingresso: abbas sancti Augustini Cantuarieñ. eiusdem ecclesiæ, quam ad se asserit pertinere, primo per quosdā monachos, secundo per seipsum possessionē ingressus [e], ad nos pluries † vocem appellationis emisit, ne quis eum super possessione ipsius ecclesiæ præsumeret molestare: cumque aliquandiu prædictam ecclesiam pacifice possedisset, quidam laici Cantuarieñ. diœcesis, ipsum abbatem & monachos de possessione ipsius ecclesiæ per violentiam eiecerunt: & infra. Procurator vero archidiaconi proposuit ex aduerso, quòd defuncta persona ecclesiæ, archidiacono tantum datur eius custodia: immo archidiaconi, qui fuerunt pro tempore, tam de iure communi [f] quàm de generali consuetudine, tā in illa ecclesia, quàm in aliis vniuersis eiusdem diœcesis, hoc iure semper vsi fuerunt. Præterea præfatus O. nomine [g] archidiaconi ecclesiam possedit eandē, vtpote qui ei vnā [h] procurationem, & quinque solidos † nomine ecclesiæ annis singulis exoluebat: & infra. ¶ Præmissis igitur diligenter inspectis, prædictos abbatem & monachos, in eum statum [i] in quo tempore appellationis factæ ex verisimilibus [k] & probabilibus causis ad nos legitime interpositæ fuisse noscuntur (proprietatis parti vtrilibet saluo iure) decernimus reducendos: ac fructus medij temporis perceptos † censuimus pariter assignandos eisdem.

¶ Idem sancti Augustini, & sancti Gregorij Prioribus.

¶ *Itineris arreptio habet vim appellationis, si seruantur ea quæ seruari debēt in appellatione. hoc dicit secundū vnū intellectum intrinsecum.*

† Alias, cam fan.

† Has habes in Authentico de appellat. §. ad hæc sancimus. & C. de tempor. appellat. Authenti. ei fed. & fi.

† Rofeñ. & Londonieñ. episcopi.

† Bondoñ. Londoñ.

† Cap. 9. eo. tit. in 1. compilat. Et de intellectu vide Philippum Fráncum in suis quæst. in materia petitorij. q. 1.

† Sed cum plures appellauit, q appellatio sit sequenda, tradit Lanfrancus de Oriano supra in c. quoniā contra de appellat.

† Vide notas nostras in d. c. 3. de arbitris, vbi ago de solidis.

† Dictio, perceptos, deest in vetustioribus exemplaribus. & in codice Barbaræ iuxta vocem, fructus in margine erant hæc: perceptos, & percipi potuerunt. supra de restit. spoliat. c. grauis.

† Et ecclesia licet plene, spectet ad monasterium, soluit tamen episcopo cathedraticum, & censum antiquum. de donat. pastoralis. secundum Innocentium, & clement de cē. lib. c. 1. Io. And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

tionis:licet non fit vera vel necessaria; talis videlicet debet esse, q̃ si esset ꝓbata, legitima esset:tũc valet appellatio.j.eo. vt debit^a.
ij D *Ilecti filij.*] Si ꝫ superiorem suũ quis itinerat ad Papã, habetur pro appellante, ita ꝙ excõmunicatio postea in eum lata nõ tenet. Prima pars ponit querelã. Secunda dat iudice:ibi, *Cum autem.* Abbas Siculus.

CASVS. Inter archiepiscopum Cantuarieñ. & Priorẽ & monachos Cãtuarieñ. ecclesiæ super capella de Lamede controuersia vertebat: monachi pro causa illa miserunt ad sedem Apostolicam duos monachos I. & H. quos duos dictus archiepiscopus post iter arreptum excõicauit: illi conquesti fuerunt domino Papæ: cũ autem plus sit facto quàm verbo ad sedem Apo. appellare, & illi ad sed. Apo. propter causam illam venientes intelligantur prouocasse ad eam: mandat Papa quibusdã, quatenus si ita est, dictos I. & H. denũcient excõicatiõis vinculo non teneri. No. ꝙ plus est facto quàm verbo appellare. Itẽ qui iter arripit ad sedẽ Apo. veniendi, appellasse intelligitur. Item sentẽtia excõicationis lata post appellationẽ factã facto vel verbo, non tenet. Item in causa sua quis iudex esse non debet.

Cap. 10. est in 3. compilat. Vide Abbatem consil. 121. incap. illud de iure quærit. & Iasonem in l. de quibus. ff. de legib. vbi facta fortiora esse dicunt quam verba, ad declarandam uoluntatem.

Lamede.

CAP. LII.

ij DIlecti† filij I. & H. Prioris & Monachorũ Cantuarieñ. ecclesiæ nuncij retulerunt, quod cum pro causa quæ inter dictos Priorem & monachos, & Cantuarieñ. archiepiscopum, super capella de Lamede† vertebatur, ab ipsis ad sedem Apostolicam mitterentur, idem archiepiscopus post iter arreptum, in eos excommunicationis sententiam promulgauit. ¶ Cum autem plus sit ad sedem Apostolicã facto ^a prouocare quam verbo, & ipsis propter dictam causam ad Romanam ecclesiam veniẽtibus, intelligatur ad sedem Apostolicam prouocatũ: Mandamus, quatenus si est ita, dictos I. & H. denuncietis excommunicationis vinculo non teneri.

Elieñ. Heleñ.

¶ Idem episcopo Heliñ. †

¶ *Gło. seq. ponit octo, quibus factum respicitur. demum reci. per q. an iter arreptum ad archiepiscopum habeatur pro appellatione. arg. quòd nõ, vna ratione. addit aliam secundum Io. quam reprobat. Demũ obycit quod etiã ad Papam iter arreptum non habeat vim appellationis, & soluit.*

a ¶ *Facto prouocare.*] Quoniã plus est factis demonstrare quàm verbis dicere. ff. de ædi. edic. si tñ. §. ei qui. & ff. de leg. de quib^9. in fi. s. eo. ad audientiam. & j. eo. vt nostrũ & sic facto renunciat quis iuri suo. j. de iis quæ fi. a ma. par. cap. ex ore. & s. de off. dele. gratũ. & etiam factis mentimur. 22. q. 5. cauete. & factis consentit quis. j. de condi. ap. per tuas. & ipso facto consentit quis malis. 43. dist. sit rector. ver. quid aliud est quàm tacẽdo terga præbuisse, &c. & factis quis probatur incontinens. 28. di. priusquam. & 12. q. 2. quatuor. factis etiam ratum habemus. ff. rem ra. ha. l. 3. §. falsus. & factis negamus Deũ. 11. q. 3. æstimant. Et ita sicut non tenet excõicatio post appellationem. j. de sen. excõ. per tuas. sic non tenet excõicatio post iter arreptum ad Papam. Sed non est ita in archiepo: quia Papa vocatus est in plenitudinẽ potestatis, alii in parte solicitudinis. 2. q. 6. qui se scit. & s. de vsu pal. ad honorẽ. Io. dixit aliã rationem, scilicet quia non itur ad archiepm per querimoniã. sed hoc est falsum. j. eo. solicitudinem. & s. de off. ordi. ad reprimendũ. Sed vr̃ ꝙ iter arreptum nõ sufficiat pro appellatione in iudicio, nisi iusta causa allegetur talis quæ si esset probata, &c. j. eo. vt debitus. cũ aliter non valeat appellatio: sed post sententiã diffinitiuã nõ sufficit iter arreptum, nisi viua voce appellaretur. quia ibi est opus facto. arg. j. de sen. excom. à nobis. vbi non prodest iter arreptum in parte decisa. & in scriptis etiã appellandũ est. 2. q. 6. formæ. [& j. eo. cordi. lib. 6.] & ff. de ap. à sententia. §. vlt. aliàs iter arreptũ nihil operatur nisi incontinenti quis appellet viua voce: & aliud ante sententiam, quàm post, quia excõciatur post iter arreptũ: vt hic, & ita perinde habetur ac si excõicaretur post appellationẽ: vt hic, & præterea archieps non poterat esse iudex in causa propria, cũ inter ipsum & capitulũ Eboraceñ. esset cõtrouersia super capella ista. j. de no. oper. nun. c. 2. pro qua controuersia monachi isti ibant ad curiam. vnde excõicatio non tenuit post iter arreptũ; & sic non obstat qđ dr̃; iter arreptũ non sufficit pro appellatione ^z in iudicio: quia hic nõ erat iudex archieps, vt dixi. Et credo idẽ esse si capitulũ habeat causam cum epo, vt si capitulum mittat ad archiepm pro causa illa: & episcopus excommunicat nuncium post iter arreptum: ꝙ sententia nõ tenet, cum archiepiscopus in hoc casu sit iudex episcopi. Vel dic ꝙ secus est in archiepiscopo, vt dictum est. Ber.

De hoc axiomate vide multa per Albertinum tract. de agnosc. assertio. q. 8. & q. 34. & q. 36.

Sicut nec sufficit pro Apostolorũ petitione. j. c. ab eo. li. 6. & est simile j. de ele. ecclesia. 1. Io. And.

P *Astoralis.*] In isto principio primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi, *Nos igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Dñs Papa mandat alicui vt procedat in causa appellatione remota: quærebatur vtrũ appellatio frustratoria tm̃ intelligatur inhibita? Papa considerans ꝙ per appellationem frustratoriam negotium impediri non debeat, etiam si non fuisset inhibita, respõdet, quòd quælibet prouocatio intelligitur remoueri, quæ expresse non indulgetur à iure. Sed si appellans fuerit grauatus iniuste, grauamen per superiorem poterit emendari.

¶ *inhibetur omnis appellatio, quæ à iure non indulgetur expresse. h. d. vsque ad §. verum.*

CAP. LIII.

PAstoralis † officii diligentia: & infra. ¶ Quæsiuisti vtrum quando inhibetur appellatio in rescripto, frustratoria tantum inhibita videatur. Nos igitur attendentes, quòd per appellationem frustratoriam, etiam si nõ fuisset inhibita, negotium non debeat impediri, respondemus, quòd quælibet ꝓuocatio intelligitur remoueri, quæ à iure non indulgetur expresse^b: sed si appellans fuerit grauatus iniuste, grauamen huiusmodi per superiorem poterit emendari^c.

¶ *Licet excommunicatus ab excommunicatione appellet, nihilominus denunciari potest, & beneficij redditibus spoliari. hoc dicit.*

¶ Verum † quia multotiẽs quis

¶ *Glo. seq. arg. et remittit. Secundo ponit quinq; exẽpla, quib^9 approbatur appellatio. Tertio dicit quid de iure antiquo, & quid hodie.*

b ¶ *Expresse.*] Arg. ꝙ oĩa intelliguntur prohibita, q̃ non inueniuntur i iure cõcessa. s. de trãsla. inter corporalia. vbi de hoc. Expresse indulgetur appellatio, etiã si remota sit appellatio in rescripto, si iudex denegat restitutionẽ spoliato. s. de resti. spo. ex conquestione. Itẽ si nõ vult admittere recusationẽ consanguinitatis. s. eo. postremo. Itẽ si non facit exprimi res petitas in libello. s. eod. significantibus. Itẽ si citat partes ad locũ nõ tutũ. s. eo. ex parte. Itẽ si cogit partes litigare corã subdelegato suspecto. s. de of. dele. sup quæstionũ. in fi. Multa exẽpla posses assignare; in quibus recipitur appellatio, licet sit remota in rescripto. Vbicunq; permittit ius appellare, sm̃ antiqua iura bene admittebatur appellatio licet causa in iure nõ exprimeretur, dũmodo nõ esset manifeste frustratoria, de qua intellige qđ dicit ver. nos igitur attendẽtes. vbi per appellationẽ frustratoriã etiã si nõ esset manifeste, & c. i. manifeste frustratoria, aliàs si habebat qualẽcunq; excusationẽ, poterat appellare, dũmodo ñ cõstaret ipsam frustratoriã. 2. q. 6. ad Romanã. & pluribus aliis ibidẽ. & s. eo. psonas. &c. peruenit. & c. cũ sit Romana. Hodie vero siue sit remota appellatio, siue non in rescripto, nõ põt appellari nisi probabilis cã fuerit allegata, talis quæ si foret, &c. ^d Item siue sit expressa in iure, siue nõ causa propter quam appellatur, dummodo sit probabilis, bene tenet appellatio. j. eodem vt debitus. & ita constitutio illa addit huic decr. hoc, scilicet ꝙ si causa probabilis propter quã appellatur, nõ sit expressa in iure, valet appellatio. sm̃ hanc decretalẽ nõ valebat. Quid operetur remotio appellationis hodie, dicetur j. eod. vt debitus. Ber.

c ¶ *Emendari.*] non enim debuit appellanti obesse quod non fuit suæ appellationi delatũ, cum appellatio eius iusta fuerit. 2. q. 6. c. ei qui. §. appellatore. & s. eodem sæpe. hodie vero nõ stamus huic, sed ei quod dr̃ infra eod. vt debitus. vt videlicet appellatio teneat siue grauamen in iure sit expressum, siue non, dum tamẽ sit probabile.

Cap. 11. est in 3. compilat. Et de tota sola appellatione remota, v. de Baldo in l. 1. C. de appellat. & Antonium Butrium c. debitum. contra hoc ...

Vide q hoc sit termina. Romanæ, cons. ... incipiente ... bita.

Et si ita poterit accedere i spe. ... quam dixit Ioan. And.

Concor. ... qui ad ... Bar. C. eod. & in l. ...

VERVM. Diuiditur. Primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi, *Nec itaque.* Abbas Siculus.

VERVM QVIA CASVS. In isto §. sic pone casũ: Aliqs appellauit à iudice suo in aliquo certo articulo, & sic ad tempus est exẽptus à iudice suo per appellationem quantum ad causam illã: sm̃ hoc ponitur talis quæstio: Iudex excõicauit aliquẽ, ille appellauit ab ea tamquam iniusta, & in eo casu appellauit in quo valuisset appellatio, si ante excõicationem facta fuisset: quæritur vtrũ iudex possit ipsum denunciare excõicatum, non obstante illa appellatione? & vr̃ ꝙ non possit, eo ꝙ per appellationem interpositã videatur excõicantis iurisdictio dormitasse, & sic exemptus est ab eo quantum ad causam illam. Item quæritur vtrũ excõicato possint ad tempus subtrahi ecclesiastica beneficia? Ad primã quæstionem rñdet Papa, ꝙ excõicatio trahit secum suã executionem, & excõicatus amplius non ligatur per denunciationẽ: & ideo iudex potest ipsũ excõicatũ denũciare, vt ab aliis euitet. Ad secũdã quæstionẽ rñdetur, ꝙ prouẽtus ecclesiastici illi merito subtrahũtur, cui cõio ecclesiæ denegatur. Not. ꝙ oĩs appellatio intelligitur remota, q̃ in iure scripta nõ est ꝓ remotionẽ appellatiõis. Et sic est arg. ꝙ oĩa intelligunt ꝓhibita q̃ nõ sunt concessa expresse. Itẽ per appellationẽ legitimã eximitur qs à iudice suo ad tẽpus quantũ ad causam illã. Itẽ excõicatio secũ trahit executionẽ. Itẽ ꝑ denunciationẽ amplius nõ ligat qs. Itẽ appellatio nõ impedit denũciationẽ. Ite excõicati priuandi sunt beneficio ecclesiæ dũ in excõicatione persistunt. Et sic not. ꝙ qui extra ecclesiã est, nihil nomine ecclesiæ potest possidere.

a ¶ Ad

cp 53 § Very ... 2 ... q. 15

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

2 ¶ *Ad tempus.*] Qui enim appellat à iudice ordinario super aliqua causa ad tempus, tñ exemptus est ab ipso quantū ad illum articulum, sed in aliis remanet iudex: & tñ pendente illa causa potest illū si voluerit in alia causa tāquā suspectū recusare. ℣. eod. ad hoc fi in vna. & c. propositū. & c. cum teneamur. & ℣. eo. Romana. 5. cū vero. lib. 6.] ¶ *legatis sec".*

b ¶ Casu.]hoc dicit pp crimina notoria, in quibus non admittitur appellatio. ℣. eo. cū sit Romana. & c. consuluit.

c ¶ Dormitasse.]scilicet ne vlterius fit proceden dum: quia appellatione interposita extinguitur pronunciatum: vt ff. ad Turpil. l. 1. in fine.

d Gl. seq. obycit, ponit tres solutiones, scilicet Per. Hispa. Lan. & 1. Iterum obiicit, & solvit.

d Cum executionem.] hæc ratio non est sufficiens: quia non appellatur à sñia excōicationis: nā cum quis absoluitur ab impenitiæ alicuius, hmōi sñia fecum trahit executionē, & tñ ab ea appellatur ℣. de excess. significauerunt. Ab executore appellat fi modū excedat. 2. q. 6. c. ei qui. 9. ab executore. & ℣. c. pxi. qđ ad psultationē. Ité inia furti trahit secū ina infamiam. ff. de furtō posest. 3. & ff. de iis qui no. infa. furti. Quæ est ergo causa? Per. Hisp. dixit q Deus ligat, & nō homo. 11. q. 3. nemo. vbi de hoc. & a principe non appellat. Illa vī verior ratio vt homo crescat per meritū parendo etiā iniquæ sñiæ. Ar. 8. q. 1. sciēdū. & 11. q. 3. q. d ergo. & vt magis timeat disciplina ecclesiastica. Lau. lo. dixit q̄ psūtutio ecclesiæ hoc facit vt magis timeat; sicut constitutio hominū facit q̄ sñia que cito ligat, quo ad eius effectū tardius liget. 2. q. 6. anteriorū. & 11. q. 3. cum apud Io. Sed vī q nō sit differēia inter sñiam excōicationis & alias sñias: immo idē, verbi gratia, cū dico; excōico te, sñatim es excōicat", ita q mihil aliud est necesse. Idem est cū dico; condemno te vt soluas illi decē, quia sñatim es condemnatus: & si appelleturab ista sñia, condēnatio non remouet ꝑ appellationē, immo remanes condemnatus quantuncunq; appelles, sicut ille remanet excōicatus q̄ post excōicationem appellat, qđ patet p sñiam appellationis, in qua dicit: confirmo vel casso primam sñiam. & sic sñia semper durat vtroq; casu. In aliis sñis appellatio retardat id quod nondū extat: scilicet solutionē vel rei de qua condemnatio facta est, traditionē: quia verum est illum condemnatū, sed non est verum illum adhuc solusse: & si illatum condemnatus soluerer, & postea appellarer, nihil releuat talis appellatio: nisi in euentu cauſę appellationis. ff. de ap. cū ex causa. In excōicatōe nihil est qđ possit appellatio retardare. Verus effectus sñiæ est q̄ condēnatus soluat: quia ad hoc agitur. & finis excōicationis est, vt fit excōicatus: & ipsa prolatione sñiæ ſtatim peruenitur ad illum finē: sed in aliis sñis condemnationis nō ſtatim per sñiam consequitur finem, id est, iudicatum. & appellatio impedit solam executionem: quia ad hoc est opus facto, licet condemnatio sit facta. sed in sententia excommunicationis non est ita opus facto quo ad suum effectum, nisi vt publicetur.

e Gl. seq. quæritur, arg. pro & contra. & solut.

e ¶ Excommunicatio secum trahat.] Ex hoc patet, q̄ sñia excōicationis vel ſtatim ligat, vel ſtatim nulla est. Sed quid si aliquis excōicatur post appellationē probabilem, aut iste est excōicatus, aut nō. pbo q̄ non est excōicatus: quia excōicatus est qui appellationem ꝓbabilē, quæ legitima est: ergo non est excōmunicatus. ℣. de sen. excō. per tuas. & ℣. eo. dilectus. Sed ℣ vī q̄ sic: q̄a iudex appellationis ꝓnunciat appellationē nō tenere. ergo ꝑ cōsequēs ꝓnuciat excōicationē tenuisse. Rñdeo q̄ si q̄s dubitat an talis excōicatio teneat vel non, ex futuro pendet an teneat: sicut ex futuro euētu pendet an te neat matrimoniū vel non. ℣. de frigi. & maleſi. fraternitatis in fi. Vn de hæc argumentatio nō valet, iste est excōicatus post appellationem ꝓbabilē, q̄ si ꝓbata esset, &c. ergo excōicatio nulla est: immo

ad tempus ꝑ per appellationē legitimam, à iudicis sui, quo ad aliquem certum articulū, eximitur potestate: consuluisti nos, vtrum si quis excommunicationis sententia innodatus, ante denunciationem ipsius ab ea tamquam minus rationabiliter promulgata, in eo casu q̄in quo ante sententiam appellatio vires obtinuisset, curauerit prouocare, eo quòd per appellationem interpositam excommunicantis videtur iurisdictio dormitasse e, ipse denunciare possit eundem, & ad tempus ecclesiasticis beneficiis clericū spoliare. ¶ Nos itaque respondemus, quòd cum excutionem f excommunicatio secum e trahat, & excommunicatus per denunciationem amplius non ligetur, ipsum excommunicatum denunciare potes ſ, vt ab aliis euitetur. Et illi prouentus ecclesiastici merito subtrahuntur g, cui ecclesiæ communio denegatur.

¶ Idem episcopo Parisien.

¶ *Si appellans ad superiorem comparet coram iudice inferiori super concernentibus ipsam appellationem, ipsi appellationi renunciare videtur. Si autem protestetur quòd propter hoc non intendit renunciare appellationi, tamquam contraria allegans non est audiendus: nisi notorium sit actum illum esse iniustum, super cuius emendatione adiuit inferiorem. hoc dicit, & ſt bonus casus.*

CAP. LIIII.

OLlicitudinem † pastoralis officij: & infra. ¶ Sane cum sicut recepimus, duobus corā suo episcopo litigantibus, alter eorum ad sedem Apostolicam appellasset, episcopus appellan tem reputans contumacem, ipsum excommunicationis vinculo innodauit: qui coram me tropolitano de episcopo sibi petijt iusſtiam exhiberi, asserens, quòd post appellationem legitime ad nos interpositam, ipsum excommunicatum denunciare potes ſ, vt ab aliis euitetur. Et illi prouentus ecclesiastici merito subtrahuntur g, cui ecclesiæ communio denegatur.

¶ Idem episcopo Parisien.

¶ *Si appellans ad superiorem comparet coram iudice inferiori super concer*

f ¶ Subtrahuntur.] Qui enim extra ecclesiā est, nihil noie ecclesiæ potest possidere. 8. distin. quo iure. & 23. q. 7. c. 2. & 3. & 32. dist. eos. & c. præter hoc. si tñ nō habet aliud vnde viuat, dico ei interim ꝓuidendū de bonis ecclesiæ. & q̄a depositio ꝓuidetur. 50. dist. ſtudeat. habēda est enim ratio ne egeat. ff. de re iud. iter eos. in fi. ne cogat in cleri oppro prium medicare. 93. dist. diaconi. licet videat q̄ male meriti publica egestate debeant laborare. ff. depo. bona fides. Ité illud pōt intelligi in eo casu qñ in sñia hoc exprimitur, q̄ bona ecclesiæ subtrahantur: ei cum enim excōicatum comparemus relegato, & relegato ad tempus non subtrahantur bona, nisi hoc in sñia exprimatur. C. de pœ. l. deportatorū. sic & incxcōicato ide vī. Nam quādu quis aliis rationibus potest cōstringi, non iunt ei subtrahēda ſtipendia. C. de execu. rei iudi. ſtipendia. 17. q. 4. illud. Qui autē excōicatus est in vna ecclesia, excōicatus est quantū ad alias. 11. q. 3. c. 2. & 3. & 4. q. 5. quisquis. 3. de offi. ordi. ad reprimendā. Sed nunquid est idē in ſuspenſo, vt si ſuspenſus est ab vno epō. q̄ ſuspenſus habeatur quan tū ad alios? Sic si est ſuspenſus ab officio: quia sñia facit ius quātū ad omnes. 19. q. 2. duæ sunt. & 7. q. 1. si quis presbyter. ff. de interd. & rele. l. legatorū. 9. interdicere. & 9. seq. Posset forte distīguī vtrū ſuspenſus esset ꝓ crimine qđ irrogat infamiā: vt tunc vbiq; ſuspenſus sit. si non irrogat infamiam, tunc non vbique est habendus pro ſuspenſo. arg. ff. de poſtu. ex ea. sed prius dicēdū prævalet, quia ſuspenſus ab officio nihil debet de officio ecclesiastico attrectare: alias est deponendus. & in hoc æquiparatur excōicato. ℣. de ele. excom. vel ſuspen. mi. c. 2. & 3. sed si ſuspenſus est ꝑ beneficio in vno loco, tūc dico ꝙ in alio loco potest habere beneficium: vt 16. dist. placuit. 58. dist. c. 2. Sed nunquid absolutus potes ꝓ recipere vel petere fructus medij temporis sibi ſublatos? Distīngue vtrū iuste an iniuſte sit excōicat". si iniuſte, potest. 2. q. 5. super cauſis. & ff. de re mili. l. penult. & ℣. de concef. præb. quia diuersitatem. si fuit iuſte excōicatus, non potest. C. de re mili. cum allegatis. lib. 12. ad hanc distinctionem facit op. arg. ℣. de ſen. excom. facto. alioquin ſpe reſtitutionis facilius delinqueretur. 50. dist. c. 1. quia facilitas veniæ incentivum tribuit delinquendi. 23. q. 4. elt inuiſta. pœnæ enim non ſolent repeti. ff. de condi. indebi. pœnæ. ff. de procu. qui ꝓpriō. 69. vt in cæteris. Io. Ego credo quicquid dixit Io. licet depositio prouideatur, ne in cleri opprobrium mendicare cogatur, q̄ excommunicato in nullo sit prouidendum, qui contemnit claues ecclesiæ cui participandū non est: nisi forte fame periret: tunc debet ei ſubueniri: quia potest adhuc ad ecclesiam redire. Ber.

Officiudinem.] Si excōicatus ab epo postquam appellauit ad Papam, hanc cauſam deferēs ſimpliciter ad metropolitanum appellationi renunciat, & archiepiscopus cauſam audiet: sed si protestetur contrarium, archiepiscopus non cognoscet: quod ſi fecerit, non potest episcopus appellare, nisi notorium sit excommunicationem non tenere. Communis diuiſio. Secundaꝫ ibi, *Nos igitur.* Abb. Sicu.

CAST ꝙ Duo litigabant coram epō suo, alter eorum ad sedem Apostolicam

a Ad materiam vide quod dicit de concef. præb. cum notatis. in glo. multis ergo. posſit pro. Ioan. And.

b posest. *in margi.*

c Sulpic. *& ſi appellatur ab vo. Ioan. And.*

Vide Do minum in tum lib. 4. fendit. 12. q. 2. c. 1. vers. quæ tur finiat ratio.

g Cap. 61. in fi. in gl. incipi.

Vide Fe tinum in e mum A. Ter tarientis. T de iudiſd. & Doctores remissionem. in non so lutum. 5. finat te. ff. de o per. non numerandis.

Vide nō tabat de diuiſio ens fæc& merito ga cele brare diuina. quoniam ꝓ ſunt ſi ſuſpenſi ſi ſuſpenſi ſi ſuſpenſi impedime ergo extra tatem. in ordinem. nisi absit infamia. quo casu ſpe ipediti, & non imm. Ioan. And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Apostolicam appellauit, eps illum reputans cõmunicẽ excõicauit eundem. Ille coram archiepo suo petijt sibi iustitiã fieri de ipso, q̃ post appellationẽ legitimam excõicauit eundem, & petijt se restitui in pristinum statum, in quo fuerat tempore appellationis, denũciari videlicet absolutum, ꝓtestans q̃ appellationi non renunciabat, sed ꝓsequi volebat eandem. Primo quæritur, vtrum metropolita nus cognoscere valeat de huiusmodi quæstione. Et si archiepis illum legitime appellasse inuenerit, iterũ quæritur vtrũ ipsum denunciare valeat absolutũ. Tertio quæritur fuit, vtrũ si eps appellauerit ab archiepiscopo ne illum absoluat, appellationi sit huiusmodi deferendũ. Ad hoc rndet Papa, q̃ sicut metropolitanus non valet cognoscere de appel latione facta ad Papam, ita nõ potest cognoscere de ijs quæ post appellationem fuerunt innouata, dummodo nõ possit cognosci de illis nisi de appellatione cognoscatur, vel de ijs q̃ causam ipsam contingunt: & tunc si metropolitanus vellet de ijs q̃ causam ipsam contingũt cognoscere, eps posset appellare: & sic soluit tertia quæstio: quia ad officium illius qui de appellatiõe cognoscit, ꝑtinet corrigere q̃ post appellationem fuerunt innouata. Soluit postmodum secundũ articulum: si vero notorium esset q̃ mandatum epi fuit iniustum, cui non tenebatur subditus obedire, & ita ꝓ consequentiã appareat illum iuste appellasse, potest archiepis declarare subditum irrationabiliter fuisse excõicatum. Vltimo verã dat solutionem ad primam quæstionẽ dicens: cum excõicatus qui appellauerat iuxta præscriptam formam corã archiepo ꝑsonã eiꝰ deponit quæstionem: metropolitanus potest cognoscere de huiusmodi quæstione: cum ipse ꝓ hoc renunciare appellationi tacite videatur: sed si verbo vel facto ꝓtestatur se velle ꝓsequi appellationem, tanquã aduersa petens & sibi ꝓrius nõ est audiendus. Nota q̃ ad quẽ pertinet cognoscere de appellatione, ad eundem pertinet cognoscere de ijs quæ causam appellationis contingunt. Item ad quem pertinet principale, & accessorium. Item ille potest appellare cuius interest: vnde appellat eps ne archiepis de hoc cognoscat. Item iniusto mandato non est obediendum. Item tacite renunciat quis appellationi. Item qui contraria proponit, non est audiendus.

a ¶ *Talster respondemus.*] Respõdeo primæ quæstionis, quæ fuit vtrũ metropolitanus de huiusmodi quæstione valeat cognoscere.

b ¶ *Cognoscere.*] Dubitationis causa fuit hæc: quia fuit hæc noua iniuria: vnde opus erat noua querela. ff. de exce. rei iud. si mater. §. eandẽ. Sed secus est: quia &c si fit noua iniuria, tñ pendet ex præcedẽti facto, nec posset de illa cognosci, nisi cognoscꝛetur de appellatione. sim. §. eo. cũ teneamur. & sic patet ꝙ si suspendirur iurisdictio aliquius in principali, & in accessorio ꝙ. c. pxi. §. ꝓterea. vbi delegato principali delegatur accessorium. §. de offi. delegati. præterea. & c. prudentiam. §. sexta. Io. arg. contra. §. c. proxi. §. 1.

c ¶ *De ijs quæ.*] Sic nec de priuilegijs domini Papæ. §. de iudi. cũ veniffent. nec de causa ad Papam delata. §. de offi. leg. licet. nec de causa ꝑ speciliter alij commissa. §. de offi. leg. ſtuduiſti. & ff. de iudiciis. Vin. Et est argu. q̃ idem iuris est in accessorio quod in principali. simile ꝙ. eod. c. proxi.

d ¶ *Is quo.*] Hic innuit solutionem tertiæ quęstionis, quæ fuit, vtrũ si epiſcopus appellauerit ab archiepiſcopo, an teneat appellatio.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit. signat contrarium, & soluit, obijcit & soluit.*

e ¶ *Episcopus posset.*] Sed quare posset eps appellare, cum ipſe dicat appellationem illius nullam, & excommunicauerit post illam appellationem? Sol. ideo appellat: quia si appellatio est aliqua, per ſu periorem ad quem est appellatum, debet cognosci & corrigi quod postea minus legitime factum est: & quia si metropolitanus procederet & inueniret epiſcopum in culpa, puniret illum: & ideo au

¶ Vide l. fi Aluus, & ad Maxe. & l. 2. C. de iure dot.

¶ In vno venuſtiſſimo exemplari iuris dicitur modo de illa.

diturꝰ appellans tamquam cuius interest. Vinc. Sed contra. §. eod. qua fronte. §. de his. vbi non auditur epiſcopus appellans, ne absoluatur excommunicatus ab ipso; illud intelligitur de eo qui petebat ab archiepiſcopo absolutionem offerendo cautionem, & ideo non tenet ibi appellatio epiſcopi propter periculum ne decederet in excommunicatione, & quia eius non interest, ne absoluatur. Hic vero appellat, ne cognoscat vtrum sit iuste excommunicatus vel iniuste, & eius interest, ne archiepiſcopus de hoc cognoscat: sunt enim omnino diuersi casus. & quia iste non vult recedere ab appellatione, vnde nõ potest se intromittere archiepiſcopus; sed si vellet recedere ab appellatione, bene posset archi epiſcopus interponere partes suas, & cognoscere de illa excõmunicatione: & illum absoluer. T. Sed quare iudex non potest cognoscere de appellatione ab ipso facta sicut cognoscit an sua sit iurisdictio. ff. de iudic. si quis ex alienaff. si quis in ius voc. non ierit. l. 2. & §. eod. cum parati. & ideo non potest cognoscere de appellatione: quia cum probabilis causa exposita est in appellatione, iam exemptus est à iurisdictione illius, & est illi suspectus: vt §. eo. ad hæc si. & c. propoſuit. & præſumptio est pro ipso quòd semper vellet iudicare pro ſua iurisdictione. & eadem est causa quare arbitri cognoscunt de ſuspicione, & non ipse iudex ɔ. sed cum dubitatur ɜ de iurisdictione, secus est: quia de hoc ipso, an sit iudex, agitur: quia semper præſumitur pro iurisdictione quandiu in contrarium ostendatur, ex quo apparet delegatio vel ordinaria iurisdictio, vt §. de reſcri. super litteris. in fi. Ber.

f ¶ *Si vero.*] Qui enim alias non habet iurisdictionem, si crimen est notorium, habet §. eo. perutenit.

g ¶ *Notorium.*] Hic innuit ſolutionem ſecũdæ quęſtionis, quæ fuit vtrum archiepiſcopus denunciare debeat illum absolutum si inuenerit eum legitime appellaſſe.

ADDITIO. Et dicit q̃ si est notoriũ mãdatum epiſcopi fuiſſe indifferentum vel iniustum, bene potest hoc facere.

h ¶ *Declarare.*] Sed nunquid potest pronunciare ſententiam epi iniustam, vel denunciare illum non ligatum? Videtur q̃ sic, cũm notum sit ei epm deliquiſſe. ſed nõ credo: quia sic ꝓnunciaret appellationem fuiſſe iniuſtam, & sic vſurparet officium ſuperioris: Si autem vellet renunciare appellationi iuꝛ, tunc archiepis posset ꝓnunciare ſententiam iniuſtam, immo pronunciaret ſententiam nullam fuiſſe, & denunciaret illum absolutum ſi legitima appellatio præceſſit. §. de offi. deleg. cum contingat.

i ¶ *Cum autem.*] Modo dat veram ſolutionem, quæ petit vtrum metropolitanus cognoscere valeat de huiusmodi quæſtione, quam iſte appellans coram epiſcopo deposuit.

k ¶ *Quæſtione.*] Et ita magiſtratus põt facere iniuriã ſubdito. ff. ad leg. Aquil. quemadmodũ. §. magiſtratus. & ff. qđ metus cauſa. l. 2.

l ¶ *Renunciare tacite.*] Simile C. de iureiur. ſi quis. & §. de offi. dele. gratum. & ꝑ. de ijs quę fiunt à ma. parte ca. ex ore. vbi de hoc. & ꝑ. de priuile. accedentibus. & C. de iur. do. impe. l. 2.

¶ *Glo. seq. no. alleg. 5. tura, alleg. 3. in contrarium.*

m ¶ *Tamquam aduerſa.*] Nota, q̃ non auditur ꝙ ponens ɔria. ɔɔ. q. 7. quod autem. & 13. q. 2. quam præposterum. & §. de pſum. litte ras. 74. diſt. geſta. C. de mu. patrimo. pfeſſio. lib. 10. arg. §. ꝑ. de regula. ſicut. ff. de inof. teſt. Papinian⁹. ff. ſed nec impuberis. §. de pſe. auditis. & est hic ar. q̃ ſi aliquis ꝓteſtat litẽ, licet dicat illa verba, ſalua lite ꝓtestata, nihilominus facta est litis ꝓtestatio. arg. §. de ꝓbi tut. cum M. Ferrarien. Arg. contra. 9. q. 3. ſaluo. ff. qui. mo. pig. vel hypo. ſol. ſi debitor. §. ſi in venditione. ff. ad Sylla. hæres. ff. de acquir. hæred. pro hærede. 7. q. 1. pontifices. §. de elect. Cumana. vbi de proteſtatione tractatur.

¶ Agẽti, & ex noua cauſa non obſtat exceptio rei iudicatæ. Io. And.

¶ Proteſtatio.

¶ Effectus formalis actionis, quæ cognoscit de inſtantia. Et ſalua, & non derogatione dicte rei iudicate. Spec. de teſtis. §. ꝓbatum. ſoſ. mod. fort.

¶ Inter dictas partes: & ſimiles. vide quæ dicta ſunt ſuper c. ſuper quibuſdam. de ſent. excom. lib. 6. & ſuper c. ſuper quibuſdam. de ſimo. Hoſtien. Abb. Panor. Felin. Imol.

¶ Concludat. l. 6. C. de iure. vbi late dicitur.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Dilectis.] Primo ponitur partis narratio. Secundo diffinitio, ibi, *Quia vero.* Abbas Siculus.

CAPVT. Epūs Altissiodorenſis quendam presbyterum domus Dei faciebat in vinculis detineri, pro eo quod bona quædam ipſius eccleſiæ, quæ furtiue ſubtraxerat, reſtituere denegabat, propter qđ fuerat excommunicatus: in qua eccleſia epiſcop' vt dicebat, iuriſdictionem plenariā obtinebat: decanus Altiſſiodoren. dicens eccleſiam ipſam & dictum preſbyterum ad ſuam iuriſdictionem ſpectare, mouit epūm, vt ei dictum presbyterum reſtituere: epūs timens ne decanus aliquid in ſuū præiudicium attentaret, ad metropolitanam ſedem appellauit: Sed decanus appellationi non deferēs promult interdictū, vt epūs in ciuitate præſente, ad minus in eccleſia Altiſſiodoren. eſſet ſolēnialis archiepūs. Senon. decanus allegauit, q̄ appellationi epi ideo non duxerat deferendū, quia presbyter adhuc in vinculis tenebatur, qñ ad ſedem Apoſtolicam appellauit: officialis non obſtante appellatione irritum nunciauit interdictum poſt appellationem epi à decano promulgatum: poſt hæc quia decanus impediebat diuinum officium in eccleſia celebrari, epūs ipſum excōicauit, & per archiepm ſuum fecit excōicatum nunciari: ſed canonici Senoñ. decanum nō vitabant. Super his orta quæſtione inter epm & decanum, procuratores vtriuſque partis ad ſedem Apoſto. acceſſerunt. hæc & alia coram dño Papa propoſita fuerunt: Papa examinato negotio, intellexit, q̄ epūs diuerſos modos expreſſit, ſecundum quos paratus fuit iuſtitiam exhibere decano ſuper captione presbyteri, appellans ad metropolitanum: decanus poſtea non potuit ferre ſententiam interdicti: & ideo Papa ſententiam illam decreuit irritam & inanem poſt appellationem legitimam promulgatam: eo non obſtante, q̄ decanus quaſi variando propoſuit, q̄ antequām epūs appellaſſet, tulit ſententiam interdicti, cuius effectum ad tempus duxerat ſuſpendendum: cum & ſi hoc verum fuiſſet, appellatione interpoſita procedere non debuit ad ſententiam exequendam, & proceſſum officialis pronunciauit temerarium: qui poſt appellationem à decano interpoſitam decreuit ſententiam interdicti irritam & inanē: quia appellatione ad ſedem Apoſtolicam interpoſita, nihil debuit innouari. Præterea ſententia epi promulgata in decanum, prima facie videbatur recte lata, cum per officialem prohibitum eſſet ne ſeruaretur in eccleſia interdictum, & decanus diuinum officium impediebat: tñ quia per appellationem à decano interpoſitā ad Papam cui officialis duxerat deferendum, Apoſtolos concedendo, non ſolum principale negotium, ſed etiam acceſſoria deferebātur ad ſedem Apoſto. ſententiam epi latam poſt appellationem, decreuit Papa irritam & inanem. In fine dicit, licet archiepūs decanū denunciauerit euitandum: tñ canonicos Senonen. qui ſanion ducti conſilio cōicauerunt eidem, inculpabiles iudicauit: quia potius voluerunt deferre appellationi factæ ad Papā, quām denunciationi factæ ab archiepiſcopo. Not. q̄ ſententia lata poſt appellationē legitimam, non tenet. Item varia proponens non eſt audiendus. Ité poſt appellationem non eſt ſententia mandanda executioni. Item appellatione pendente nihil eſt innouandum. Item eo ipſo q̄ quis concedit apoſtolos, defert appellationi. Item per appellationem leuatur nam, & principale & acceſſorium ad ſuperiorem defertur. Et ſic nota, q̄ qui cognoſcit de principali, & de acceſſorio cognoſcere poteſt. Item appellationi deferendum eſt potius quām denūciationi excommunicationis. Item excommunicatus poſt legitimam appellationem non eſt vitandus.

¶ *Glo. ſeq. queritur arg. pro ſoluti contrarium.*

a ¶ *Excessit.*] In hoc enim non incidit in canonem latæ ſententiæ, j. de depo. grauis. j. de ſent. excom. vt fama. Sed nunquid licet laico taliter detinere clericū habentem adminiſtrationē ipſius? Arg. q̄ ſic, j. ne cleri. vel mona. cap. 2.) ſed non credo. & exponet ibi depreheńdatur in fraude veborum: ſcilicet reddens rationē adminiſtrationis. eccleſia tñ illius qui taliter deprehenditur in fraudē, non ſubuenit: quia poſt prohibitionem eccleſiæ hoc ſe cerunt, vt ibi dicit, ſicut voiehant Iudæi capere Ieſum in verbo de fide, diſt. 7. capitulo. 1. verſi. 2. qui à Deo, & c. ſimile ff. de pigno. actio. l. ylima.

¶ *Glo. ſeq. reſtetur per contrarium.*

b ¶ *Interdictum huiuſmodi.*] Hoc facere poterit decanus ex ſpeciali conſuetudine, vt cui tatem vel eccleſiā maiorem ſupponeret interdicto: Nam de iure cōi ſecus eſt. ſ. de iis q̄ fiunt à ma. par. ca. quæ ſuit.

c ¶ *Tenebatur.*] Quia dum quis manet in crimine ſuper quo appellat, non eſt audiendus. ſ. eo. conſuluit. & c. cū ſit Romana. in fin.

ADDITIO. Hoc verum eſt ſi ſit notorium.

d ¶ *Iudicauit irritum.*] Quod facere non debuit propter appellationem decani: vt j. ſequitur, & tñ interdictum non tenebat propter appellationem epi; quia qui facit quod ad ipſum non pertinet, etiam ſi bonum ſit, improbatur. 96. diſt. bene quidem. Tan.

¶ *Glo iſta in fine ſoluit contrarium.*

e ¶ *Diuerſos modos.*] Qui fuerunt illi, non dī hic: forſitan dixit epūs q̄ paratus erat dimittere facerdotem preſtita cautione de reſtituendis rebus eccleſiæ, vel de conſeruando eccleſiam indemnem, vel ſi decanus oſtenderet eccleſiam illam & ſacerdotem ad ſe pertinere: & ita fuit appellatio iuſta. vnde ſecundum hos vel conſimiles modos volebat ei facere iuſtitiam, & ideo non tenuit interdictum: quia non erat notorium captionē presbyteri iniuriosam eſſe, vnde non obſtat ſ. eo. conſuluit.

f ¶ *Legitime.*] Not. q̄ vocat appellationem legitimam propter probabiles cauſas, quas expreſſit appellans: quod ſemper debet facere qui appellat. j. eo. vt debitus. & c. cum ſpeciali. §. 1. & ſ. eo. bonæ. & j. eo. cordi. [lib. 6.]

g ¶ *Variando.* [Vnde nō debuit audiri. ſ. c. Proxi. in fi. 4. q. 3. c. plaeuit. 9. item in criminali. verſi. qui falſo. 74. diſtin. geſta. 23. q. 7. qđ autem. j. de pœ. ſuper his. & j. vt eccle. benefi. vt noſtrum.

¶ *Glo. ſeq. obiicit, ſoluit, demum tractat, an purum interdictum ſuſpendi poſſit. & quid ſi interim appelletur.*

h ¶ *Suſpendendum.*] Sed non vī q̄ ſententia interdicti poſſit ſuſpendi: cum enim interdictum & excommunicatio pari paſſu ambulent. ſ. eo. ad hæc quoniam. & excōicatio non poſſit ſuſpendi. ſ. eo. paſtoralis. ergo nec interdictum. ſententia enim ſtatim conſequitur ſuum effectum. Nam facti quidem quæſtio in arbitrio, & c. 2. q. 3. c. Euthemium. 9. notandum. nec iudex poteſt efficere quin damnati furti ſequatur infamia: vt ff. de fur. non poteſt. Ad hoc dicas, q̄ ſententia interdicti, quam tulit decanus, fuit ſub conditione, vel in diē prolata: quia ſuſpendit eccleſiam q̄ſcunq; epūs eſſet præſens. ſimile ff. de hære. inſti. quotiens. 9. ſi quis ita. & talis ſententia bene poteſt ſuſpendi per appellationem. ſ. eo. præterea 2. & ideo cum appellatio interpoſita fuerit ante diem conditionis, immo cum appellatio præceſſit ſententiam, nō debuit poſtea, nec potuit ferre nec exequi ſententiā

CAP. LV.

Dilectis † filiis decano Altiſſiodorenſi, ac magiſtro R. Altiſſiodorenſis epiſcopi procuratore in noſtra præſentia conſtitutis, idem magiſter propoſuit, quod cum dictus epiſcopus presbyterum domus Dei, in qua diſpenſationem† plenariam obtinere dignoſcitur, detineri faceret[a] vinculis mācipatum, pro eo quod bona quædam eiuſdem domus, quæ furtiue ſubtraxerat, reſtituere detrectabat: propter quod etiam ab eodem epiſcopo fuerat excommunicationis vinculo innodatus: & ſupradictus decanus epiſcopum monuiſſet, vt ei reſtitueret, vel ſaltē recrederet† presbyterū memoratum†, quem ad iuriſdictionē ſuam ſpectare firmiter aſſerebat: epiſcopus metuens ne decanus aliquid in ſuum præiudicium attentaret, ſe ac ſuos, ſtatum eccleſiæ, ac ciuitatis, protectioni metropolitani ſupponens, ad eius audientiam appellauit. Verū decanus poſt modicum tempus, interdictū[b] huiuſmodi promulgauit, vt epi ſcopo in ciuitate præſente, à diuinis in Altiſſiodoren. eccleſia ceſſaretur. Poſtmodum vero cum die appellationi præfixo, comparuiſſent partes corā officiali curiæ Senon. decanus allegans, quod appellationi ab epiſcopo interpoſitæ ideo non duxerat deferendum, quoniam presbyter ſupradictus adhuc in vinculis tenebatur, quando† ad nos vocem appellationis emiſit: officialis autem iudicauit irritum[d] interdictum, à decano poſt appellationem epiſcopi promulgatum: & infra. § Quia vero idem epiſcopus diuerſos[e] modos expreſſit, ſecundum quos decano paratus fuit ſuper captione presbyteri iuſtitiam exhibere, ad metropolitanam ſedem appellans, decanus non potuit poſt hoc ferre ſententiam interdicti: & ideo ſententiam ipſam ab eo poſt appellationem legitime[f] promulgatam, irritam decernimus & inanem; non obſtante quòd decanus ad excuſationem ſuam quaſi variando[g] propoſuit, quod priuſquam epiſcopus appellaſſet, ſententiam tulerat, cuius effectum ad tempus duxerat ſuſpendum[h]: cum interim appellatione interpoſita, procedere non tenebatur propter appellationem epi; quia qui facit quod ad ipſum non pertinet, etiam ſi bonum ſit, improbatur. 96. diſt. bene quidem. Tan.

a ¶ *Faceret.*] Et c. 15. j. quicunq. in fin. pone. 9. indicat qđ dñs dicta ecclia non teneat ad diffinitam, ſed eam dicat q̄ quem. Ioa. And.

† Diſtio. quādo, dedit in ipſo ecclia ſuum ſuperiorem, & ſubiacet in temporalibus archiepiſcopo, ad nos vocem, & c.

† dilige-tiam.

† reddereť, legebatur, ſed, recrede ret. repoſuimus. Et vide notat. in hunc locum.

† Vide l. inte. ff. ad muni. & in l. 1. §. per hanc cum gl. ff. de reiuend.

† Videbit Homen. & doctores, qualiquam de re tam graui facile pronūties. & vide iam notata ſuprà in Trident. ſeſſion. 24 de reform. cap. 20.

† Vel ſi debeat ſe paratum ſtare iudicio archiepiſcopi vel amicorum eſſet electibus, vel hiſtimilia. 10. And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

ſententiam interdicti. Potius tñ dic ꝙ quantuncunq; purum ſit interdictũ, poteſt ſuſpendi: & in hoc differt ab excõicatione ſicut executio dignitatis alicuius ſuſpenditur. 15.q.8.ſi quis presbyter. ſicut effectus acceptilationis ſuſpẽditur, licet non ipſa acceptilatio: vt ff. de do. inter vi. & vxo. cum hic ſtatus. §. ſiue autem. Vnde ſi relaxatum eſt interdictum ad tempus, ipſum tñ manet. ff. de preca. ſed ſi manente. nec eſt opus vt iterum renouetur. 26.q.6.qui recedunt. & C. de cu. fu. cum aliis. & in caſu iſto ſi appelletur, non ſuſpenditur interdictum: vt dictum eſt. s. eo. ad hæc quoniã. ſed littera ſequens, cum interim, & c. ꝯdicit expreſſe. Vnde ſi tempore ſuſpẽſionis appelletur, non debet poſtea exequi interdictum, vt hic dicit, dummodo appellatio ſit legitima. Contrarium tñ dixerũt Lau. Vin. & Tan. vt dictum eſt s. eo. ad hæc quoniã. ſed iſta littera obſtat eis. Sed quod hic dicit, intelligitur qñ interdictum poſitum fuit in diem vel ſub conditione. effectus vero excõicationis ſuſpendi non poteſt: quia q̃ cito quis eſt excõicatus, eſt membrum diaboli, & eſt priuatus ſacramentis & cõmunione fidelium. vnde ad hoc vt efficiatur membrum Dei, neceſſaria eſt abſolutio. 11.q.3. excellentiſſimus. Papa tñ poſſet eius effectũ ſuſpendere. j. de ſen. excom. ſi vero. quia de nulla ſententia facit aliquam. 3.q.6. hæc quippe. maius enim eſt de nihilo aliquid facere, q̃ de aliquo aliud vel nihil. de conſe. diſt. 2. re vera. ver. fin. in ver. ſermo igit Chriſti qui potuit facere ex nihilo qđ non erat, &c. Ioan.

Additio. De hac materia habes s. eod. ad hæc qm ſub interdicto.

non debuerit ad ſententiam exequendam [a]; officialis proceſſum, qui poſt appellationẽ huiuſmodi ſententiam interdicti irritam & inanem decreuit, temerarium iudicantes: cũ appellatione ad nos interpoſita nihil debuerit innouari. ¶ Præterea licet excommunicationis ſententia in decanum per epiſcopum promulgata, rite lata prima facie videretur, cum per dictum officialem eſſet prohibitum, ne ſeruaretur in eccleſia interdictum, & decanus ne celebraretur in eccleſia prohibendo, diuinum videretur officiũ perturbare [b]: quia tamen per appellationem ad nos interpoſitam ex parte decani, cui etiam officialis duxerat deferendum [c], Apoſtolos concedendo, non ſolum principale [d] negotium, ſed acceſſoria etiam ad noſtrum referebantur examen: eandem ſententiam poſt appellationem huiuſmodi promulgatam decernimus viribus caruiſſe. ¶ Verum licet archiepiſcopus poſt appellationem [e] prædictam, de qua ſibi per officialis litteras innotuerat, decanum denunciauerit euitandum: Senoñ. tamen canonicos (qui ſaniori ducti conſilio communicauerunt eidem, vt appellationi ad nos interpoſitæ magis quàm [f] denunciationi ab archiepiſcopo factæ deferrent) inculpabiles iudicamus.

¶ Idem Mediolaneñ. archiepiſcopo.

¶ Poſtquam Papa aliquam cauſam ad ſe reuocat, non valet proceſſus poſtea per minorem iudicem factus, ſicut non valeret ſi fuiſſet ab eo legitime appellatum. h. d. vt cuilibet lecturæ ſatisfiat.

CAP. LVI.

VT [†] noſtrum [g] prodeat de vultu Dei iudicium: & infra. ¶ Iudicibus dedimus in mãdatis, vt ſi poſt ſecundum mandatum, per quod totius cognitionem negotij, ad noſtrum iudicium reuocauimus [h], traditionẽ ſigilli dicto H. à te cognoſcerent eſſe factam, eam decernerent irritam & inanem, inhibẽtes illi, ne quomodolibet eo vti præſumeret: Cum plus [i] ſit Romanum pontificem ad ſe aliquod reuocare [†] negotium, quam quemquam ad eum ſuper aliquo negotio prouocare.

¶ Idem Abbati ſancti Felicis, & G. canonico Bononieñ.

¶ Si terminum appellationis proſequendæ ſtatutum ab homine, altera pars præuenit, hoc tacito litteras impetrando, litteræ non valent: ſed terminum iuris etiam appellatus præuenire poteſt, dummodo nimium non præcurrat: & vbi ex dilatione imminet periculum, etiam neutra parte proſequente, poteſt iudex ad quem ſupplere partes compellendo ad proſecutionem.

CAP. LVII.

OBlatæ [†] nobis veſtræ litteræ continebãt, quod cum quidam iudices quibus cauſa quæ inter Sambr̃. & Rinocor̃. plebes vertebatur, fuerat

a ¶ *Exequendam.*] Quia appellatione interpoſita nihil eſt innouandum. 2.q.6. poſt appellationem. §. appellatione. ff. nihil innou. l. vnica. ex hoc patet, ꝙ iudex poſt appellationem diffinitiuam ſententiam non debet executioni mandare, alioquin reſtituatur poſſeſſio appellanti antequam de appellatione cognoſcatur. s. de iureiuran. venientes. & idem dicit hic inferius, quòd appellatione interpoſita nihil debet innouari.

b ¶ *Perturbare.*] Qui perturbat diuinum officium, ſine pœna excommunicationis poteſt eiici de eccleſia. [1] j. de ſent. excom. veniens. & c. cum voluntate. §. ſi qui vero.

c ¶ *Deferendum.*] Primo non detulit, ſed denunciauit interdictum nullum, vt s. dr̃. poſtea detulit quo ad proceſſum principalis cauſæ: & Apoſtolos conceſſit: vt hic dicit. Tan.

d ¶ *Principale.*] Captio presbyteri fuit negotium principale, acceſſoria fuerunt interdictum & eius obſeruatio: & ſic patet ꝙ idẽ iuris debet eſſe in acceſſorio quod in principali s. de offi. del. præterea. & c. prudentiam. ad fi. & ff. de iuriſd. om. iud. l. 2. ff. de re. iur. cum principalis. s. c. proxi. ver. nos igitur.

¶ Glo. ſeq. recitetur per obiectionem & ſolutionem.

e ¶ *Poſt appellationem.*] Huiuſmodi appellationem dicit legitimã, & tñ factum decani fuit minus legitimum. ſimile j. de conceſſ. præben. conſtitutus. quantum ad partem deciſam. & ſic vr̃ ꝙ appellatio minus legitima [2] impedit effectũ excõicationis. hic ſatis potuit eſſe vt factum decani fuiſſet minus legitimũ, & tñ decanus ex alia cauſa poſtea potuit legitime appellare.

¶ Glo. ſeq. recitetur per obiectionem & ſolutionem.

f ¶ *Quam denunciationi.* Hic vr̃ ꝙ in dubio magis ſtetur appellationi quàm denunciationi excõicationis, & quàm ipſi ſententiæ: cum tñ potius præſumendum ſit pro ſententia quàm pro appellatione: quia appellans tenetur probare ſententiam iniuſtam. vt s. eo. cum eccleſia. & eſt ſi. ff. de mino. minor. xxv. ann. in fin. [3] Ioan. credo ꝙ cũ dubitatur an teneat appellatio, potius vitandus eſt quàm in dubio ei cõicandum: arg. j. de cle. excom. illud. Ber.

VT *noſtrũ.*] Primo ponit dictũ. Scđo rõnẽ dicti: ibi, *Cũ plus.* Abb.

Casus. Caſum iſtius decretalis habes j. vt eccleſiaſtica beneficia ſi. dimi. cõſe. vt noſtrum. ibi legitur iſta cũ illa.

g ¶ *Vt noſtrum.*] Hæc decre. eſt pars illius quã habes j. vt eccleſ. benefi. vt noſtrum. & per illam intellige iſtam.

h ¶ *Reuocauimus.*] Et ita quicquid poſtea factũ fuit, non tenuit. & ita traditio ſigilli poſtea facta non valuit tamquã à non ſuo iudice. ſimile s. vt lit. penden. eccleſia ſanctæ Mariæ. s. de offi. lega. licet. & s. de poſtu. bonæ memoriæ.

i ¶ *Cum plus.*] Sic ipſo facto negat aliquis clericatum. j. de ſen. excõ. contingit. & j. de vi. & hone. cleri. c. vlti. & plus eſt reuocare negotiũ ad ſe, quàm ſit appellare: ſed poſt appellationem nihil eſt innouandum. s. c. proxi. & c. bonæ. ergo multo fortius poſtquam ſuperior ad ſe negotium reuocat, inferior nihil facere poteſt. 2.q.1. nomen. & ſi iudex dicat ſe velle referre negotiũ ſuperiori, ſtatim tenetur partibus tradere acta. j. eod. intimaſti. ſi partes hoc approbauerint. C. de rela. l. 2. ſimile. s. eo. dilecti. vbi de hoc. Ber.

OBlatæ.] Communis diuiſio. Secũda pars: ibi, *Licet igitur.* Quæ diſtinguit, & ſecundum membrum diſtinctionis proſequitur: ibi, *Si vero.* In tertia inſtruit iudicem: ibi, *Superior.* In quarta concludit ad propoſitum: ibi, *Ex his.* Abbas.

Casus. Inter eccleſiam de Sãbr̃. ex vna parte, & eccleſiã de Rinocor̃. ex alia, corã delegatis iudicibus quæſtio vertebatur. lata fuit ſñia ꝓ eccleſia de Sãbr̃. à qua ſñia fuit ad ſedẽ Apo. appellatũ ex parte eccleſiæ de Rinocor̃. nec ad ꝓcurationẽ appellatiõis fuit terminus aſſignatus: plebanus de Sãbr̃. ſup obſeruanda ſñia ſicut rationabiliter lata erat, litteras impetrauit: pars altera poſtmodũ ſup ſñia infirmanda ad alios iudices litteras impetrauit, nulla de prioribus in poſterioribus litteris habita mẽtione: Dubitabatur vtrum priores iudices vel poſteriores de quæſtiõe illa cognoſcere debeãt: Cõſultus Papa rñdet: quãuis appellanti legitime à ſñia indulgeatur annus à lege, & ex iuſta cã bienniũ, tñ hmõi terminus põt reſtringi non ſolũ à iudice à quo appellat̃, verũ etiã ab appellãte: cũ ideo conſtitutũ ſit, nõ vt terminus ipſe præueniri nõ poſſit, ſed ne valeat prorogari: Diſtinguit Papa in quo caſu litteræ impetrẽtur, ſi terminus præfigitur ab appellãte vel iudice appellationi ꝓſequendæ, ſi appellatus tacito de illo termino litteras impetrauerit, hmõi litteræ tãquã veritate tacita impetratæ nõ valent: ſi vero nõ ſit aliqs terminus ab appellante vel iudice præfixus, pars appellata infra terminũ ꝯſtitutũ à lege poterit cõmiſſiõis litteras impetrare, dũmodo nimiũ non ſe-

[1] Et ſecundum li. pœna eſt capitalis. C. de his qui ad ec. confu. l. denunciamus. & in Authen. de ſan. epi. §. ſi quis vũ ſa. 4. char. co. ꝯ ſecundũ. Ho. Io. A.

[2] Non dicit legitimam, niſi quo ad abdicandum iuriſdi. iudicis qui detulit, ſecundum Hoſt. Ioan. And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

non festinet vt appellantem in commissione supplantet: & earum auctoritate poterit iudex in appellationis causa procedere, ita vt si appellans voluerit in causa ꝓcedere, oportebit eum agere sub iudice sic obtento: nisi possit eum legitime recusare; qđ si appellans agere noluerit, appellatus nihilominus poterit ꝓsequi causam ipsam: & si iudex appellatiõis viderit ex dilatione periculum imminere, poterit de ea cognoscere, neutro etiam ꝓsequente appellationem, vt periculum euitetur: puta si appellatur à sua super confirmatione alicuius electionis, & vtraque pars velit etiam ad annum differre ꝓsecutionẽ appellationis: debet enim iudex tunc ter minũ moderari, ne gregi dominico diu deßit cura pastoris. his ergo consideratis, respondeo quæstionem illorum iudicum, videlicet, q̃ per posteriores non derogatur prioribus literis legitime impetratis, per quas poterunt primi iudices ꝓcedere ad infirmandam vel confirmandam sententiam præuia ratione. Nota q̃ appellans habet annũ ad appellationem ꝓsequendam, & ex iusta causa biennium. Item terminus talis annus scilicet poterit abbreuiari à iudice vel ab appellate, sed ꝓrogari non potest. Ité nemo debet prævenire in litteris commissionis impetratis appellatẽ nimium festinanter Ité terminũ statutum à iudice vel ab appellate neutra pars poterit prævenire. Item iudex appellatiõis poterit ꝓsequi causam appellationis si periculum imminet, neutra parte ipsam ꝓsequi volente.

a ¶ *Biennium.*] ℣. eo. cũ sit Romana. & c. constitutus.

b ¶ *A prouocante.*] ℣. eo. personas.

c ¶ *Prorogari.*] nisi ex iusta causa. ℣. eo. ex ratione. & c. cum sit Romana. & hic.

d ¶ *Appellatus.*] Idẽ est de appellãte. ℣. eo. exinsinuatiõe. & ℣. eo. ſæpe.

e ¶ *Pars appellata.*] Pars appellata nõ potest prævenire terminũ legalẽ, nisi secũdum q̃ hic dr. & 2. q. 6. c. ei qui. ℣. appellatore. Terminũ vero statutum ab homine neutra pars potest prævenire. ℣. eod. ſæpe. pars appellans infra terminum legalem quandocunque potest: & si vult, potest litteras impetrare, cum in eius fauorem annus concedatur eidem. ℣. de confir. bonæ. Item & illud scias, q̃ infra terminum legalem debet causa appellationis esse terminata, nec potest vltra prorogari. 2. q. 6. ei qui appellat. & C. de temp. appel. l. vlti. ℣. vlti. & l. nemo. & nisi iusta causa prorogetur. ℣. eod. cum lit. & c. constitutus. & hic.

ab Apostolica sede commissa: pro plebe Sambriensi sententiam protulissent, & à procuratore plebis de Rinocor. ad nos fuerit sine termino appellatũ, nec delatum appellationi fuissẽt, nec ad prosecutionem ipsius terminus à iudicibus partibus assignatus: plebanus de Sambro super obseruatione prædictæ sententiæ (sicut rationabiliter lata erat) nostras ad vos litteras, & alia pars alias commissionis litteras a nobis super infirmanda eadem postmodum ad alios iudices impetrauit, nulla in posterioribus litteris de prioribus habita mẽtione; vnde in dubitatione reuocato, an posteriores iudices, vel vos de illa debeatis cognoscere, Nos super hoc consulere voluistis: & infra. ¶ Licet igitur appellanti legitime à tententia indulgeatur annus à lege, aut ex iusta causa biennium[a] ad appellationem interpositam prosequendam: quia tamen huiusmodi terminus potest restringi, non solum à prouocante[b], verumetiam ã iudice, à cuius sententia prouocatur (cum ideo sit constitutũ, non vt terminus ipse præueniri non possit, sed ne valeat prorogari[c]) credimus distinguendum, in quo casu litteræ impetrantur: & quidem quando certus terminus ab appellante, vel a iudice appellationi præfigitur prosequendæ, si eo tacito appellatus[d] litteras impetrauerit, huiusmodi litteræ tamquã tacita veritate subreptæ, obtinere non debent aliquam firmitatem. Si vero non sit aliquis terminus à iudice, vel ab appellante præfixus, pars[e] appellata infra terminum constitutum à lege (dummodo nimium non præcurrat[f], vt appellantem in cõmissione impetranda supplantet) commissionis litteras poterit impetrare, quarum auctoritate in appellationis causa legitime procedatur. ita quod si appellans voluerit in causa appellationis ꝓcedere, oportebit eum agere sub iudice sic obtento nisi possit eũ legitime recusare: quod si agere noluerit[†], appellatus potest nihilominus prosequi causam ipsam: maxime si sentiat sibi ex dilatione imminere grauamen. ¶ Superior quoque iudex si viderit ex dilatione periculum[a] imminere, potest & debet neutro prosequente appellationem, occurrere, vt periculũ euitetur: puta, si a sententia lata super confirmatione alicuius electr fuerit prouocatum, & vtraque pars velit etiã ad annum prosecutionem appellationis differre, potest vtique, immo debet, superior iudex ad quem fuerat appellatũ, terminum prouide moderari, ne gregi dominico diu desit cura pastoris. ¶ Ex his igitur consultationi vestræ noueritis esse responsum, quod per posteriores non derogatur prioribus[a] legitime impetratis: per quas ad confirmandam sententiam vel infirmãdam, præuia potest ratione procedi.

¶ Idem.

¶ Altera parte contumaciter absente potest iudex appellationis etiam principale negotium diffinire, si post litem contestatam fuerit appellatum.

CAP. LVIII.

PEr[†] tuas litteras requisisti, vtrum si post latam sententiam, vel saltem post depositiones testium publicatas, fuerit ad sedem Apostolicam appellatum, hi qui super hæc delegantur à nobis, si altera partiũ eorum se noluerit conspectibus præsentare, causam sibi delegatam[a] iudiciali possint calculo terminare. ¶ Nos igitur consultationi tuæ taliter respõdemus, quod cum lis sit super eodem negotio coram primis iudicibus legitime contestata, poterunt[†] iudices delegati (eo qui conuenitur se per contumaciam absentante,) cum eis de meritis causæ liquebit[a], commissum sibi negotium diffinire.

f ¶ *Præuenire.*] Et sic nemo debet præuenire diligentiam alterius captiose. ſim. 16. q. 3. placuit. & ff. ad Tertul. l. 2. ℣. fi. mater a.

g ¶ *Prosequi.*] Etiam altera parte absente, tñ prius citata: vt hic pa tet. & 2. q. 6. c. ei qui. ℣. appellatore. & ℣. de sent. & re iud. cũ lit. & c. constitutus.

h ¶ *Periculum.*] ne ecclesia in spiritualib⁹ vel temporalibus ex mora detrimentum incurrat: in quo casu posset etiã lite non contest. procedi. ℣. vbi nõ contest. quoniam. §. 1. arg. ℣. eo. constitutus.

i ¶ *Prioribus.*] Hoc intellige dum tamẽ priores litteræ de alterius partis appellatione fecerint mentionem, alias non valerent veritate tacita impetratæ. ſ. de cõfirma. bonæ. & ℣. de rescrip. ex parte.

PEr tuas.] Cõis diuisio. Secũda pars: tbi: Negotium. Abb. Sicul. CAPVT. Appellatum est à sententia diminuta, vel saltem post publicationem testiũ: quia tunc vtrum illi qui de appellatione cognoscunt, possint sibi causam cõmissam terminare, si altera partium eorum se cõspectui noluerit præsentare? Rñdet Papa, q̃ cum lis fuerit coram primis iudicibus contestata, poterũt iudices delegati cum meritis causæ negotiũ terminare, si altera pars citata per contumaciã se absentet. Nota quod nec in causa principali, nec in causa appellationis ꝓcedendum est ℣ absentem, nisi fuerit contumaciter se absentet.

¶ Quia seq. distinguit, aut vtraq; contumax, aut alter aut est lis contestata, aut non: & aut liquet de causa, aut non. Secunda quæritur, & duplicater soluit.

K ¶ *Liquebit.*] Nota q̃ si iudex non liquet de causa, tunc debet continuere præsentem possessorem, nec audiret aduersarius nisi de gratia: vt C. quomodo & qñ iu. contestandũ. Vel si liquet, ꝓcedat ad diffinitiuam sniam. & hoc intellige in casu altero istius decre. cũ fuit appellatum tribus publicatis ante sententiam: vt ℣. de do. & contu. prout. vbi de hac materia plene dicitur. Item si posset esse absens: tunc siue lis sit contestata siue non, potest dari diffinitiua sententia. si constet de meritis causæ: & sic intelligitur ℣. de do. & contu. causam. & sic potest etiam intelligi. ſ. de testi. ispo. audita. & C. quomodo, & quãdo iud. Auth. qui semel. sed si non liquet ei de causa, absoluet reũ ab obseruatione iudicij, & in expensis condemnabit sibi actorem. C. de iudi. ꝓcurandum. §. si quidem. nec obstat quod dicitur, actore non probante, reus & si nihil

* Abbas in ca. fulmen. vide signa tibus. fi. de his quæ in trau. cre. populus. in ſ. de hoc ℣. nec omnes. Ioan. And.

† scilicet, appellans.

† Cap. 1. in. tit. in 4. compil. Et vide Marnellanum singu. 1. 444. inci. nota, quod in causa.

† delatum

† potuerit

a Causæ princi. vel appella. qñ ſ. expedito articulo appellationis principalis quod aut vt dixi ſ. eo. ſæpe. ſuper gl. vt ſi lis. Ioan. And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

si nihil præstiterit, obtinebit. 6. q. vlt. actor. & j. vt eccl. benefi. vt nostrum. & s. de causa pos. & proprie. cum ecclesia. Illa regula locū habet, cum ambo sunt præsentes. sed in alio casu istius decre. cum appellatur à sñia, debet illam cōfirmare vel infirmare. 2. q. 6. in fi. Sed pone ꝙ iudices priores, qui tulerunt sententiam cōdemnationis, crediderunt actorē bene ꝓbasse intentionē suam, cum in veritate non probasset in causa appellatiōis, altera pars quæ appellauit est absens per contumaciam: vt ibi dicit, & ille pro quo lata est sentētia, est præsens, iudicibus cōstat ꝙ præsens non ꝓbauit: vnde sententiā confirmare nō possunt. Credo ꝙ cassanda sit sñia, & quia ille reus est cōtumax, adiudicabūt ꝓsenti possessionē reseruata quæstione ꝓprietatis absenti, sicut facerēt ante sñiam. Vel dic ꝙ sufficit tantum infirmare sententiam condemnando absentē in expensis. 2. q. 6. c. ei qui. in §. appellatore. Ber.

Scilicet Innocētius iii in concilio generali Lateranen. cap. 35.

Nisi præsens plenius ꝓbare velit: qa tunc ꝓbationes recipiēt. s. de test. fraternitatis. de fi. instr. cū Ioānes. secundum Host. Ioan. And.

¶ Idem † in concilio generali.

¶ Notabile & famosum capitulum, habens multa noua dicta vtrunque ius limitantia. & hoc dicit in summa inhærendo simpliciter verbis litteræ: Appellans ante sententiam, tenetur exprimere causam rationabilem coram ipso iudice à quo: nec admittitur exceptio, quòd prius miserat nuncium ad sedem Apostolicam, vel quòd litteras impetrauerat, quæ nondum sunt iudici præsentatæ.

CAP. LIX.

VT † debitus honor deferatur [a] iudicibus, & litigatoribus consulatur super laboribus & expensis: Statuimus, vt si quis coram idoneo [b] iudice conuenerit aduersarium, ille ante sententiam [c] ad superiorem iudicem absque rationabili [d] causa non prouocet, sed coram illo suam iustitiam

VT *debitus.*] Diuiditur principaliter in tres partes. In prima ponitur duplex constitutionis causa. In secunda constitutio: ibi, *Statuimus.* In tertia quædam protestatio: ibi, *Saluis.* Abb. Siculus.

CASVS. Quia frequenter malitiose appellabatur, & in grauamen alterius partis, & in derogationem iudicis: voluit concilium vt iudicibus honor debitus deferatur, & consulatur litigatoribus super laboribus & expensis. statuit igitur, vt si quis coram idoneo iudice conuenerit aduersarium suum, ille ad superiorem ante sententiam non appellet absq; causa rationabili allegata coram iudice à quo appellare intendit: sed coram illo suam iustitiam ꝓsequatur, non obstante si dixerit, ꝙ ad superiorem pro causa illa nuncium destinauerit, aut litteras impetrauerit ab eodem, quæ nondum fuerint iudici delegato assignatæ: si vero putauerit appellandum ex causa rationabili, coram iudice illam exponat: talem videlicet quę si foret probata, legitima reputaretur. postmodum superior de appellatione cognoscat: & si constiterit minus rationabiliter appellatum, illum remittat ad illum à quo appellauit, & insuper in expensis alteri parti condemnet eundem. Si vero appellatio legitima fuerit, in causa ꝓcedat, saluis cōstitutionibus de maiorib⁹ causis ad sedē Apostolicam perferendis. Nota, ꝙ ante sententiā nullus debet appellare nisi grauetur, & causa grauaminis exponi debet coram iudice à quo appellatur. Item non valet nuncium misisse, vel litteras habere, quæ nōdum sint delegato assignatę. Item qui minus legitime appellat, remittitur ad illum à quo appellauit, & in expensis alteri parti condemnatur.

¶ *Glo. seq. alleg. concor. & arg.*

a ¶ *Deferatur.*] Sim. C. qn prouo. non est neces. omnem honorē. & sic est ar. quòd iudices honorandi sunt propter suam dignitatē.

¶ *Glossa sequens arg.*

b ¶ *Coram idoneo.*] Hoc ideo dicit, quia si conueniatur coram non suo iudice, non obest ei, quia debet allegare priuilegium fori: nec præiudicatur ei qđ facit coram eo. s. de iudi. at si clerici. & s. de foro compe. si diligenti. & c. significasti. & est argu. ad quæstionem: vtrum interruptio facta sit per lit. contesta. coram non suo iudice. quòd non sit interruptio facta, patet. C. ne de sta. defun. si pater.

¶ *Glossa sequens primo arg. a contrario. secundo no. omnes iudices æquatos. tertio quærit. ponit duas solutiones Io. & primam non approbat. Demum aliter soluit, dicens quòd remotio appellationis nihil operatur hodie.*

c ¶ *Ante sententiam.*] Nota ꝙ dicit, ante sententiam, ergo de appellatione post sententiam nihil statuit: quia quod de vno dicitur, de alio negatur. 25. dist. qualis. & s. de pręsum. nonne. qđ verum credo: & idem dicitur in decre. noua. eo. tit. cordi nobis. [lib. 6.] Et ita patet ꝙ hodie idē iuris est in omnibus iudicibus delegatis & subdelegatis & ordinarijs, à quibus non potest appellari, nisi causa rationabili allegata scripta vel non scripta: quia dicit; coram idoneo iudice. & sic non habet locum hodie decr. illa, super quæstionum. §. si vero duo. vbi dicit, ꝙ si delegatus alij committat vices suas, ab illo poterit appellari [e], licet causa sit appellatione remota commissa, sed quantum ad alia bene tenet. Cum ergo remota sit appellatio ante sententiam ipso iure, vt hic probatur, quid operatur remotio appellationis, cum Papa semper scribat appellatione remota? Io. dixit, ꝙ remotio appellationis hoc hodie operatur, vt post sententiam appellari non possit, quin iudex possit mandare sententiā executioni non obstante appellatione, nisi habeat causam probabilē appellandi. sed si non est remota appellatio: tunc appellari potest post sententiam secundum ꝙ appellabatur ante constitutionem istam. s. de offi. deleg. super eo. Sed hoc non est verum, quia de appellatione post sententiam nihil statuitur per istam constitutionē: vt dixi. Et Ioan. etiam non persistit in hoc, immo dicit; ꝙ si remota est appellatio, non potest appellari nisi in casibus expressis à iure. s. eod. pastoralis. & si non est remota: tunc appellatur quotiens habet ꝓbabilem causam appellādi, talem quę si esset ꝓbata, & c. vnde potest dici, ꝙ illud idem operatur hodie remotio appellationis, cū apponitur in litteris, ꝙ olim operabatur, quia potest appellare in causis tantum expressis à iure, licet sit remota appellatio in non expressis, nō poterit appellare: vt s. eo. pastoralis. vbi notantur quidā de illis casibus. & ita ꝑ remotionē appellationis, non posset hodie appellari in casib⁹ nō expressis, sed in alijs posset. Ex vi huius constitutionis potest appellari vbicunq; quis grauatur, licet grauamen non sit expressum in iure. & quia iniquū erat, ꝙ aliquis euidenter grauatus non posset appellare, qui habebat ꝓbabilem causam appellandi: cum casus ille non esset expressus in iure, emanauit ista constitutio, qua cauetur, ꝙ quicumque habet probabilem causam appellandi, talem quæ si esset probata, & c. licet illud grauamen nō sit expressum in iure, possit appellare: & ita hęc constitutio ad alia extenditur, quàm illa decre. pastoralis. quotiens enim noua lex constituitur, ad eas species [4] pertinere non vī quibus specialiter ipsa lege pœna addita est. ff. de pœ. sanctio legum. & ita constitutio ista ꝑmittit appellare vbi remotio appellationē ꝓhibebat. ergo siue sit remota appellatio in litteris, siue nō, idem iuris est. Si enim non est remota appellatio, potest appellare, vbicunq; ꝑmittitur appellatio ꝑ iura specialia: vt s. eo. postremo. & c. ex parte. & c. significantibus. & in omnibus cōsimilibus: vbi exprimitur in decre. ꝙ possit appellari, & beneficio istius constitutionis potest appellari in omnibus alijs casibus non expressis vbi exprimitur talis causa, quæ si foret ꝓbata, legitima esset: licet illa non sit scripta in iure. & ita patet ꝙ remotio appellationis quo ad veritatem nihil operatur, sed potius apponitur ad cautelā: qa plus timeri solet qđ specialiter ꝓhibetur, q̄ qđ generaliter imperatur, 23. dist. quamquam. & consuetudo est ecclesiæ. & tam in principalibus qōnibus q̄ in incidentibus remota est appellatio ꝑ istam cōstitutionem, & coram quocunque iudice, nisi cum quis grauatur in casibus expressis vel non expressis; & sic Papa remouet id quod iam remotū est de iure. sic concedit Papa qđ de iure cōmuni concessum est. s. de iureiur. & si Christus. in fi. [5]

d ¶ *Absque rationabili causa.*]

Sic [6] ergo remota est per istam constitutionē quælibet appellatio, quæ absque rationabili causa apponitur. Quid ergo operatur clausula de remotione appellationis, quæ tota die apponitur in rescriptis? Dicunt quidā ꝙ nihil, sed apponitur ad cautelā: quia plus timetur qđ specialiter iniungitur, q̄ qđ generaliter imperatur. j. de hæret. si aduersus. & 23. dist. quamquā. sed ꝯ istos opponitur ꝙ ſm eos ista clausula frustra mēbranas occupat, ꝯ illud qđ legitur 19. dist. si Romanorum. Item pro nihilo est facta decre. quæ distinguit, an prædicta clausula ponatur in medio litterarum. & secundum hoc tantū præmissa amplectitur. an ponatur in fine, vt sic omnia præmissa comprehendat. j. eo. inquisitioni. quæ post hanc constitutionem emanauit. Idcirco alij dixerunt, ꝙ hęc constitutio etiā tantum in ordinario locum habet, ꝯria autem in delegato loquuntur: sed pp hoc non est soluta quæstio, quid prædicta clausula operetur. Tertij dicunt, ꝙ ante sñiam nihil operatur: quia remota est appellatio quęlibet, nisi ex causa ꝓbabili fiat per istā cōstitutionē, sed post sñiam impedit executionem etiam sñiæ, si pp causam expressam in iure fuerit appellatum. s. c. pastoralis. ꝑ ista sentētia facit opi. s. de offi. deleg. super eo. in fin. ibi enim dicitur, ꝙ si ille cui est causa cōmissa appellatione remota suam sñiam velit executioni mandare in ꝑiudiciū alterius partium, inter quas causa vertit, poterit appellari: vnde tenet ibi appellatio facta ab ep̄o vel archidiacono. Et subiungitur ibi ratio: quia non illis, s. ep̄o vel archidiacono, sed partibus, inter quas causa vertitur, appellationis remediū est sublatum. & sic auditur ibi ep̄s vel archidiacon⁹ appellans: qa non est eis appellatio interdicta. Ergo per oppositum partes inter quas causa vertitur, non poterunt appellare: quia eis appellationis remedium est sublatum, & sic non obstante partium appellatione sententia mandabitur executioni: quia prohibitæ sunt appellare, cum alias appellatione pendente nisi esset prædicta clausula, non posset sententia executioni mandari. s. de iureiur. venientes & s. eod. c. dilectis. istorum sententia impugnatur in eo quod dicunt, ꝙ ante sententiam nihil operatur [7]. Est enim reperire casum in quo habet necessario operari. Nam secundum canones omissis omnibus

e Ac si dictat gl. qꝙ ibi posset tunc causa appellari, & scribatur ad hoc hodie. immo tradit littera rescribenda, si in casib⁹ quibus poni debet de stylo curiæ nō esset posita hæc clausula. Ioan. And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

prosequatur: non obstante si dicat[a] quòd ad superiorem iudicem nuncium destinauerit, aut litteras impetrauerit ab eodem, priusquam delegato[b] fuerint assignatæ[c]. Cum autē

bus medijs potest ad Papam appellari. s̄.eo. solicitudinem.& c.si duobus.2.q.6.ad Romanam.cum duobus cap.p̄ce.& duobus seq. Pone ergo ꝙ mihi à Papa est causa commissa appel. re.committo tibi litis contestationem tm̄, mihi cæteris reseruatis: facta litis cōtesta.coram testibus, tu vis testes recipere, & sic fines mandati excedis, & sic potest à tua audientia appellari. Sed ad quem appellabitur, nunquid ad Papam, cū ad eum oībus omissis mediis appellari valeat: vt dictum est s? Certe non.& si sic fieret, appellatio non valeret: q̄a ex virtute ꝑdictæ clausulæ, ad me est tantummodo appellandum: quia mihi de iurisdictione reseruaui. s̄.de offi. deleg. sup quæstionum. §.porro.ver.si causa sit ei appellatione remota cōmissa, &c. ergo à ɔ̄rio sensu si causa non esset app.re.commissa, posset appellari ad Papam ꝑ iura ꝑdicta.nec opponas de ꝑsenti constitutione, quia non potest nisi ex causa ꝓbabili ibidem appellari: quia ego posui ꝙ ex causa ꝓbabili appellatur: quia fines mādati excedis: & sic s̄m hanc constitutionem appellatur. sed non potest appellari ad Papā, quia inhibita est appellatio in rescripto.& appellat̄ hic ante sniam diffinitiuam: vnde ꝑ istum §. tam ista snia quam prima etiā impugnatur: vnde dicunt quarti ꝙ ante sniam & post sniam idem operat, videlicet ꝙ non possit appellari nisi ex causa in iure expressa. ꝑ istis est casus dec.s̄.eo.pastoralis. quem intelligo ꝙ nō possit appellari nisi ex causa expressa in iure, quantum ad hoc ꝙ ꝓcessus iudicis ꝑ appellationem valeat īpediri, sed grauatus ex causa ꝓbabili poterit appellare: & si de grauamine constiterit, poterit ꝑ superiorem remoueri: vt ibi dr̄. nec obstat hæc decr. nam hæc dicit, ꝙ ex causa ꝓbabili appellari potest, & illa dicit idem: sed dicit illa, ꝙ Iudex non tenetur appellationi deferre, ex quo causa non est expressa in iure, nec ista dicit, ꝙ teneatur, & ideo non ɔ̄dicunt. Patet, ex ꝑmissis ꝙ oībus omissis potest appellari ad principē: & tm̄ recipit instantiam in pal.§.porro. vnde vt illa materia planius & plenius pateat, ita est distinguēdū: quia appellatur qn̄q; ab ordinario, qn̄q; à delegato, qn̄q; à subdelegato. Si ab ordinario, planum est ꝙ ad ꝓximum superiorem est appellādum. 2.q.6.placuit. & l.canonizata, anteriorum.§.ad hoc.cum concord.[1] tm̄ nihilominus omissis medijs potest appellari ad Papam. s.eo.si duobus.& c.solicitudinem. 2.q.6.ad Romanā.cum duobus cap.præ.& duobus seq. Si aūt appellat̄ à delegato, subdistingue: quia aut est delegatus ad vniuersitatem causarum, aut ad vnā causam tm̄. Si ad vniuersitatē causarū, vt est vicarius epi, non appellabit ad epm̄, sed ad eum ad quem appellaret ab epo, s. ad archiepm̄: vt in cōstitutione Inno.iiij.eiusdē tit. Romana.tm̄ omisso archiepo & aliis medijs posset appellari ad Papā, vt dictum est s̄. Si aūt appellet̄ à delegato ad vnā causam tm̄, si est delegat⁹ à principe, tm̄ ad principē appellabitur: si est delegatus ab alio, appellabit̄ ad eū q̄ ipsum delegauit. ff.qs & à quo app. l.1.in prin.sed & illo omisso appellari posset ad principē, vt dictum est s̄. Si vero appellet̄ à subdelegato, subdistingue, q̄a aut est subdelegatus delegati à principe, aut subdelegat⁹ delegati à nō principe. si est subdelegat⁹ delegati à principe, aut ille delegat⁹ subdelegauit totam causam, & tunc pōt appellare tm̄ ad principē: aut sibi aliqd de iurisdictione retinuit, & tunc si sit remota appellatio ī rescripto, nō pōt appellari ad Papā, vel ad principē, sed ad delegatum tm̄, qui subdelegauit. Sed si non est remota appellatio, posset appellari ad delegatū q̄ subdelegauit[2], & nihilomin⁹ ad Papā eo omisso: vt s̄. de offi.dele.sup q̄stionum. §.porro.& ꝑ iura ꝑmissa, q̄bus ꝓbat̄ ꝙ oībus omissis potest appellari ad Papā. Si aūt appellatur à subdelegato delegati à nō principe, pōt appellari ad eū qui delegauit. ff.qs & à quo ap.l.1.in prin.& l.vlt.& nihilominus eo omisso ad Papā, vt ꝑ iura ꝑallegata patet. Si ōras qūo delegatus à non principe pōt alij causam delegare, ɔ̄ id qđ legitur in decre. cum causam quæ.s. R̄ndeo, illud ītelligo qn̄ alicui causarū vniuersitas est ɔmissa, sicut est vicarius epi, qui potest alij causam delegare. ff.de iud. cū ꝑtor. & constit. Inn.iiij. s̄.de fo.comp.Romana.§.nec à ɔ̄rio sensu.in vj. qđ aūt sæpius dictū est, ꝙ oībus omissis potest ad principem appellari, intelligo s̄m canones esse verum, sed s̄m leges si fuerit omisso medio ad principē appellatum, remittit princeps causam appellationis ad eū ad quem debuit appellari. ff.de app. imperatores. Item qđ dictum est s̄. ꝙ à subdelegato delegati à principe, qui totā causam subdelegauit, vel cui erat causa ap.re. ɔmissa pōt appellari ad principē, intellige s̄m canones, nō s̄m leges: vt ī vtroq; casu appellaret ad delegatū q̄ subdelegauit. C. q̄ ꝑ sua iur.iud.da.pos.l.1.ad fi. Vel solue ɔ̄rietatē illius l. vt notat̄ in ꝑdi.decr. sup qōnū.§.porro.

¶ *Gl.seq.recitetur per quæstionem, an sint correcta, &c.dicit quod sic: & rationem reddit, secundo obijcit, & dupliciter soluit.*

a ¶ *Si dicat.*] & si ꝑpea appellauerit, eius appellatio non est admittēda. 2.q.6.c.non solēt.§.eius qui.ff.de ap.reci.eius qui.& sic correcta sunt iura illa. s̄.eo.meminimus.& c.ad hæc sicut.& s̄.de offi. deleg.cū causa. quia non ꝓdest nuncium ꝑmisisse ad superiorē, nec ꝓdest etiam habere litteras qđ plus est, q̄ nondum sunt iudici ꝑsentatæ, vt hic dicit. Ratio huius constitutionis fuit, ne quis sine causa declinet examen ordinarij iudicis, vt ꝓprius honor debitus iudicibus deferat̄. C.qn̄ ꝓuo.nō est neces.oēm honorē. vnde sicut nō pōt declinari iudiciū eius ꝑ appellationē frustratoriā, sic nec ꝑ missionem nuncij: quia ꝑ missionē nuncij nō intelligitur ꝓuocasse facto vel verbo, cum causa nondū esset mota, nec ɔminata: nec ad iudicē aliquo modo insinuata. Vndelicitum est aduersario ad iudiciū ꝓuocare, & ius suum ꝓsequi coram ordinario: & ita ꝑuenire aduersariū: nec ꝓdest illi litteras allegare, si nondū sint iudici ꝑsentatæ: & ita quasi ꝑuentus oportet eum corā ordinario r̄ndere: quia iudices illius non prius dr̄ iurisdictionem recepisse cum effectu, nisi cū eis litteræ ꝑsentent. s.eo.sup eo 2.in fi. sic cum quis citat̄, si postea pendente citatione mutauerit domiciliū quasi ꝑuentus oportebit eum r̄ndere. s̄.de fo.cōpe.c.pen. sic & iste qui iam habebat litteras in archa sua, ꝑuentus est. Præterea si ꝑ s̄m rescriptum nō tollatur iurisdictio delegata, nisi de ea fiat mentio, multo fortius vr̄ ꝙ non tollat̄ ordinaria, nisi de ipsa fiat mentio. facilius enim tollitur extraordinaria, q̄ ordinaria. 3.q.3.c.induciæ.§.ei aūt. Sup hoc dicas, ꝙ si iurisdictio ordinaria iam cœpta est ꝑ solā citationem, amodo non potest tolli quantum ad causam illam ꝑ litteras Papæ, nisi de hoc fiat mētio in rescripto sicut & in delegata. Sed si ordinaria iurisdictio nō est cœpta ꝑ citationem, ꝑuenitur bene ꝑ rescriptum, ꝓut quotidie fit, nec est necesse fieri mentionē in rescripto de ordinaria: & hoc ideo, vt dicit Io. quia ordinaria iurisdictio generalis est: vnde tollitur ꝑ specialem, quantū ad illam speciem q̄ delegatur. s̄.de rescr.pastoralis. arg.j.eo.tit.cap.1.& eo ipso ꝙ Papa scienter ɔmittit causam, eam transfert a potestate ordinarij. s̄.de offi.dele.pastoralis.§.ꝑterea. Et tu dicas aliam rōnem meliore: cum enim dn̄s Papa sit iudex ordinarius oīm hoīm: vt 9.q.3.cūcta.pōt quilibet eum adire ꝑ simplicē q̄relam re ītegra: & ipse pōt cognoscere vel delegare: nec est necesse ꝙ faciat mentionē de iurisdictione minoris: & ꝑ appellationem itur ad ipsum: sicut ī delegato ɔtingit, de quo min⁹ vr̄. s̄.de offi.deleg.c.1. Itē & hic corrigitur istud. s̄.de rescr.plerūq;. vt statim quis possit alium ꝑuenire habentē priores litteras, q̄ non sunt iudici ꝑsentatæ. de hoc tm̄ dixi s̄.de rescri. c.1.& ita patet ꝙ ille qui primo suas litteras exhibet iudici siue ꝑuenit alium in citatione facienda ꝑ ordinarium, vel ꝑ delegatum, ille obtinebit[3]. ad hoc facit s̄.de rescrip. capim sanctæ crucis. & ita non refert q̄ sint primæ vel secūdæ re integra existente. & sic intelligitur constitutio ista, re non integra existente[4]. locum habent alia iura, in quibus cauetur ꝙ non valet secundum rescriptum, nisi faciat mentionem de primo.

¶ *Glo.seq.querit, & soluit.*

b ¶ *Delegato.*] & ita vr̄ ꝙ si primæ litteræ delegato sint assignatæ, non potest ꝑueniri ab ordinario vel delegato ꝑ secundas, nisi fiat mentio de primis. sed quid si non ꝓcedant primi iudices, nunquid valebunt scđæ? vel q̄diu debent expectare secundi, si non possunt primi ꝓcedere impediti iusta de causa? Potest dici, ꝙ in hoc casu locum habeat decr. illa, plerunque. s̄.de rescrip. vt si non ꝓcedant primi iusta causa cessante, valeant secundæ. Sed si non curant ꝓcedere, tunc moneantur ꝑ ordinarium vel ꝑ s̄m delegatum, vt ꝓcedant infra terminum competentem: quia vnus iudex ꝑp negligentiam amittit iurisdictionem, & alter postea ꝓcedit in causa s̄.de off.ord.significauit.& s̄.de offi.deleg.prudentiam.in fi. s̄.de fo.compe.licet.& c.ex tenore. ne de dolo & malitia pars altera commodū consequatur: quia dignum est, vt ꝑp negligentiam siue dolū ꝑdat iurisdictionem. Ista notula intelligitur cum primæ litteræ sunt iudici ꝑsentatæ, nulla citatione facta ꝑ eas; sed non est curandum de ijs quæ in illa dicuntur, quia littera ista; priusquam, &c. debet intelligi prout dr̄ in sequenti notula, quæ incipit, sed nunquid. & in fin. illius notulæ. & si ꝑpea quia non dicitur præuenta iurisdictio per solam præsentationem, licet littera ista hoc innuat.

¶ *Glo. seq. querit, arg. pro, soluit contrarium.*

c ¶ *Assignatæ.*] sed nunquid sola ꝑsentatio litterarū siue assignatio sufficit vt non possit ꝑueniri ab ordinario siue ab alio delegato? Ex hac littera vr̄ ꝙ sic. Sed ɔ̄ potius vr̄, ꝙ sola præsentatio siue assignatio non sufficiat. qm̄ video ꝙ si duo sint ordinarij, possum aduersarium meū conuenire corā altero quē voluero eligere, non obstante si aduersarius dicat ꝙ volebat & deliberauerat me ɔuenire corā alio, cum quo tractauerat, nisi ipsius citatio ꝑuenisset. & idē credo in legatis siue delegatis, siue ī delegato & ordinario re integra. Rē intelligo integram ante citationem[5], ꝑ quā iurisdictio ꝑpetuata est, & nō ꝑ ꝑsentationē. s̄.de offi.deleg.gratū. vnde qđ dicit; prius, &c. supplendū est, maxime, quia idem est post ꝑsentationē & ante citationem: nisi aliud viderem. & hoc dr̄ in fi. illius not. & si ꝑpea ꝑ solam ꝑsentationem vel aditionem ordinarij nulla esset, facta citatione non est ꝑuentus aduersarius, sed per citationem ꝑuentus est. s̄.de foro compe.c.vlti.& ꝑ solam citationem iurisdictio ꝑpetuatur, & nō ꝑ solam ꝑsentationem. Si alibi inueneris vbi dicat ꝙ sola præsentia sufficiat, reducas illa ad id quod hic dicitur. Ber.

¶ *Glossa seq. querit, & soluit.*

Iudicis examen nō potest declinari, neque ꝑ missionē nuncij ad superiorem, neq; per litteras nōdū iudici præsentatas.

[1] Concor. l. præcipim⁹. C.eod.& §.pen.& fi.in Authē. eo. tit.

[2] Concor. l. 1. ff. quis & à quo. & l proponebat. ff. de iud.

[3] Non in principali sed qui præuium mittentem ꝓcede: vel. man.

[4] Scilicet, qu a citatio facta est ꝑ primas. Io. And.

[5] Licet citatio facta sit corā delegato, tm̄ expirat rescriptū per litē contest. postea factā coram ordinario. de hoc in Spec. tit. de ... fin. & facit quod dicā de purg. ca. c.pen. super fin. vlt. glo. Ioan. And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

a *Ex rationabili.*]colligitur euidēter ex hac littera, q̄ semp causa appellationis talis, quæ si esset probata, legitima esset, apponenda est cōrā iudice à quo appellat, vt j. eo. cum causam. i. si. vbi dr de hoc. Sed potest quęri quę causa dicatur probabilis: vtrum illa quæ vī iudici vel alius? Videtur q̄ hoc non sit referendum ad opinionem iudicis. j. de sent. excō. sacro. sicut nec ad opinionē iudicis refertur q̄d dicatur manifestū, sed ad ipsam rei veritatem. j. de verb. sig. cum olim. ad idem facit 3. q. 7. iudicet. Sententiabit enim iudex in hoc i'm quod sibi videt, habita tñ collatione sapiētum, si non esset certus. arg. ff. de arb. qualē. & iudex æstimabit ex opinione animi sui ea quæ propo nuntur. argu. 4. q. 3. c. si testes. & item sæpe fit. Si vero iudex dubius remanet, quia iudex non potest certificari an sit probabilis vel non: in tali dubio deferat appellationi. j. de sentē. excō. sacro. ad fi. 1. quicunq; enim appellat à grauamine siue i iudicio, siue extra, causam rationabilem debet allegare in scriptis i'm tenorem cōstitutionis Innocen. iii. j. eo. cordi. [lib. 6.] alias reputabiur non appellans: vt ibi dicitur.

¶ Vide Lutores. §. tutus. & ibi Barr. ff. de admi. tu.

¶ Cap. 16.

¶ Cap. 4. eo. tit. in 4. compilat. Et vide. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patron. & l. quidam. ff. de pactis.

¶ *Glo. seq. obiect. & solut.*

b ¶ *Rationabiliter.* Iquia causa quam proposuit in appellando, non fuit probabilis: vt ex euentu cauſæ apparet. Quid aūt debeat probare appellans in causa appellationis, dicitur j. eod. interpositā. vbi de hoc. Sed qualiter remittitur ad iūm à quo appellauit, cum habeat eum suspectum. 3. eod. ad hæc? sed non potest dicere illum suspectum cum ex propria culpa 2 processerit illa suspicio: sicut ille qui non prosequitur appellationem. supra eod. personas. & cap. cum sit Romana.

1 Vbi de hoc in glo. antep. & vide quod di si eo. pastoralis, in gl. non. ad fin. & de hoc 2. q. 6. ad Romanam. in 1. gl. Io. And.

2 Nec ex improbitate lata, &c. ff. de fur. traq; fulc. Ioan. And.

c ¶ *In expensis.* Jhoc generaliter obtinet, q̄ qui deficit i appellatione, punitur in expensis. 3. de testib. significauerunt. de expensis istis plene dicitur 3. de dolo & contu. finem. & 3. de rescrip. c. vlt.

¶ *Glo. ista tractat quod sit efficax iudex appellationis. Distinguit inter appellationem ab interlocutoria, vel a grauamine, & a diffinitiua.*

d ¶ *Aliquin.* Jhic patet q̄ si iudex appellationis pronunciat appel lationem tenere, q̄ per hoc non expirat eius officium: sed incipiet postea cognoscere de causa principali. C. de re. credi. generaliter. §. finautem. & in Authen. de ſan. epi. §. fi quis 3 aliquem. in 1. constitucolla. 1. Dicas q̄ hoc locum habet q̄n appellatur à grauamine ante sententiam: quia tunc iudex datur quasi sub cōditione quo ad principalem causam, vnde primo cognoscit de grauamine: & si inueniat legitimam appellationem, tunc pronunciat legitime appellatū fuisse, & postea procedit super principali. si male appellauerit, pronunciabit male appellatum, & remittet partes ad priores iudices, in expensis appellantem condemnando, vt hic dī: & sub hac forma semper reſcribitur q̄n appellatur à grauamine. Si vero appellatur à sententia diffinitiua, tunc iudex debet cognoscere de meritis cauſæ, & videre an bene, vel male fit iudicatum: & si bene fit iudicatum, confirmabit sententiam, vel cassabit si male iudicatum fuit: vt 2. q. 6. in fine. & C. de appellationibus, eos. in quibus dicitur, q̄ iudex tantum pronunciare debet sententiam iustam vel iniustam. Si vero plura capitula sint in sententia, siue plures articuli, iudex pro parte potest confirmare, & pro parte cassare & reformare sententiam secundum quod iustum fuerit. j. de testa. cap. Raynaldus, & cap. Raynaldus.

e ¶ *Causis.*] Illæ enim semper sunt referendæ ad sedem Apostolicam. j. de bap. maiores. Quæ dicantur maiores cauſæ, not. 3. de offi. deleg. quod translationem 3.

3 Et generaliter omnes causæ quæ excommunicationi relig. sunt, vide materia fidei dicunt notatores.

ex rationabili a causa putauerit appellandum, coram eodem iudice causa probabili appellationis expolita, tali videlicet, quæ si foret probata, deberet legitima reputari, superior de appellatione cognoscat. Et si minus rationabiliter b eum appellalasse constiterit: illū ad inferiorem remittat, & in expensis c alteri parti condemnet † : Alioquin d ipse procedet: Saluis constitutionibus, de maioribus cauſis e ad sedem Apostolicam referendis.

¶ Idem in eodem †.

¶ Si iudex à quo est appellatum à grauamine, illud reuocat: potest in principali causa procedere.

CAP. LX.

CVm † cessante causa, cesset effectus: Statuimus, vt si ue iudex ordinarius, siue delegatus aliquid comminando f vel interloquendo protulerit, quo executioni mandato, alter litigantium grauaretur: & sano vsus consilio ab huiusmodi interlocutionis vel comminationis effectu desiterit, libere in cauſæ cognitione procedat: nō obstante si à tali comminatione vel interlocutione fuerit appellatum: dummodo non sit ex alia legitima causa suspectus: ne processus negotii friuolis occasionibus retardetur.

¶ Idem in eodem †.

¶ Volens iudicem recusare, debet coram eodem suspicionis causam probabilem proponere: & eam coram arbitris communiter eligendis probare: qua non probata, sua iurisdictione iudex vtitur in principali; ea vero probata, remittit negotiū ad superiorē, vel causam committit de recusatoris cōsensu.

CAP. LXI.

CVm † speciali sit prohibi-

f ¶ *Comminando.* Jvidef ergo q̄ si iudex cōminatoria verba proferat parti, quòd ex hoc possit appellari, nisi de hoc satisfaciat iudex. quod tamē non est verum a quia ex officio suo cominari debet. ff. de iudi. in peremptorio. & 3. de resti. in integ. tum ex litteris. in fi. nec etiā debet fitam q̄s moueri pp aliquas verborum iactas res. q̄s. Sed qualiter iudex potest mutare cōsilium suū in alterius iniuriā 3 regulam istā.

¶ Cap. 2. eo. tit. in 6. Tridentini sessione. 24. reformat. cap. 1.

¶ Vide de hoc in glo. ordi. ramon. ad.

¶ Vide hoc in §. de appel. l. 1. quinq; vers. quod si vero fi. & ibi Ioan. And.

¶ Cap. 2. eo. tit. in 6. & de concil. Tridentini sessione. 24. reformat. cap. 1.

¶ Vnde de quibus iuris. plectus sit ad ea. nulle. q̄ mate iudex incōpetē. ille. in diuersis. ff. de iudi. 3. fol.

¶ Hoſt. de cur. hic non collig. fol. 6. & q̄ sua ep. pellatio pōt examinari à superiori. & fol. sequē. Ioan. And. in nouel.

ff. de re iud. nemo? Sed certe eodem modo quo appellās potest mutare cōsilium: vt 2. q. 6. c. ei qui. §. si quis libellos. ſic & iudex. & intellige si appellans adhuc non tecit sumptus ad p̄sequendam appellationem. ff. de cond. ob cau. da. si pecuniam. in prin. sed si sumptus veller reficere, potest adhuc reuocare grauamē: quia iam nō interest illius. j. eo. interpolita. §. 2. Sed nunquid iudex post decē dies potest mutare suam interlocutoriā? Vī q̄ non, quia postea transit in rē iudicatam: sicut etiam in diffinitiua. 3. de elect. cum dilect. & 3. de testi. significauerunt. ad fi. arg. 3. ff. de re iu. q̄d iuſtū. Potest dici, q̄ licet transeat in rem iudicatam quo ad hoc q̄ post x. dies nō possit appellari, non tñ quo ad iudicem, quin possit reuocare suam interlocutoriam: quia & appellans post decem dies potest renūciare appellationi: quia ipso facto renunciat quis eo q̄ non p̄sequit ipsam. 3. eo. p̄sonas. Aduertat tñ qualiter corrigat suam sniam sue errorē: quia si ita dicat: Ego reuoco sniam meam, sine corrigo errorē meū: sic fatei se errasse: & sic ille habuit p̄babilem causam appellādi, & sic vī, q̄ iurisdictio ab illo trāsiata fit: & sic canon non possit 2 redere sibi iurisdictionem, cū fateatur causam à se trāsiatā. Curialius ergo dicat, non credo te grauasse: sed si grauaui te in aliquo, illud reuoco. arg. colligit ex hac decr. q̄ interlocutoria nō transeat in rē iudicatam. sed verum est q̄ non trāsit, vt dictū est, quin iudex bene possit illam reuocare re integra. Sed quātum ad illum 3 quem lata est sniā, si non appellet infra x. dies, bene transit. & sibi imputet q̄ non appellauit: quia sniæ acquieuisse vī. arg. 3. fit, pxi. q̄ ad consultationem. lo. Item hic est arg. 6 q̄ actio semel exanēta non reuiuiscit. arg. ff. de bon. pos. i'm tabulas. l. pen. 3. qui testamento. & est 3 illud de consec. dist. 4. cris. & ff. de fol. qui res 3. aream. sol hoc est bñficio huius ꝓstitutionis: & q̄ iudicis est corrigere q̄d min' legitime fecerit. ff. de accu. qualiter & q̄s. alia iura plura hoc dicunt.

Vm speciali.] Prouider concilium 3 fruſtratorias appellationes & recusationes, in vtrisq; tradens formam qualiter iuste fiant, & q̄ō in eis procedēdum sit: & est cap. multū allegabile, & quodianum: & potest specialius hoc prin. sic summari vt in rubro. Primo recitat antiquam constitutionem. Secundo promulgat nouam: ibi, *Statuimus* ꝛc. Primo ponitur vna constitutio. Secundo alia: ibi, *Verro.* Tertio protestatur: ibi, *Caterum.* Abbas.

CASVS. Per illam constitutionem, facto approbante concilio. j. de senten. excom. prouisum fuit, ne p̄lati aliquem excōicarent, nisi competenti cōmonitione p̄missa, p quam prouidit concilium subditus. p iſtam constitutionē vult prouidere p̄latis, ne subditus cōmonitus fruſtratoriæ recusationis vel appellationis obtentu declinare possit examen monentis, statuens vt si quis allegauerit se iuste eem habere suspectū, coram illo cauſam iuſtæ recusationis adiungat, & ipse cum aduersario, vel si aduersarium non habeat cum iudice arbitros cōiter eligat, aut si non potuerint ꝓcordare, suū arburum vterque

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

vterque eligat, qui de ſuſpicione cognoſcam: & ſi concordare nequiuerint, aduocent tertium: vt qđ decreuerint, obtineat firmitatē, & auctōritate hmōi decreti iciant te ad hoc teneri in virtute obedientiæ ſub obteſtatione diuini iudicij: cauſa ſuſpicionis infra terminum à iudice ſ̄ſigendum non probata, iudex in cauſa procedat:

a ¶ *Prohibitione.* Iquam habes ſ. de ſenten. excommu. ſacro.

b ¶ *Competenti.*] trina ſcilicet: vt 16. q. 7. oēs decim. 2. 17. q. 4. de preſbyterorum. & 24. q. 3. de illicita.

c ¶ *Coram eodem.*]ſ. eodem ſecundo.

¶ *Gloſſa ſequens quærit, & ſoluit.*

d ¶ *Iuſtæ ſuſpicionis.*] Quid ſi dubiteturan ſit iuſta, quia nō eſt in iure expreſſa, & aliās dubitaretur? Rndeo, arbitri electi de hoc cognoſcāt, primo an ſit iuſta, quia oia quæ ad hunc articulum pertinent, ad arbitros pertinent. ſ. de offic. deleg. cap. ſuſpicionis.

e ¶ *Cum iudice.*]Hoc ſ̄llige qñ iudex ordinarius ꝓcedit ex officio ſuo ſ̄ aliquem ad famam vel clamorē ſ. de accuſa. qua. & qñ. & ſi ſequitur iſta conſtitutio in ordinario: vt bene declarant ſequentia: aliter intelligi non poteſt. & ita tam in ordinario iudicio q̄ exuaordinario. ſ. inquirendo poteſt iudex recuſari.

¶ *Glo. ſeq. ponit caſum quando non venit expreſſum quod venit tacitum, ſuus recitetur per contrarium.*

f ¶ *Tertium.*]ſub hac forma non poſſet compromitti in duos, vt ſi diſſentiant, tertium eligant. ſ. de arb. innotuit. & ff. de arbi. item ſi vnus. §. ſi in duos. ſed ſi in duos ſimpliciter cōpromittatur, ſi diſſentiunt, ꝑtor eos cogere debet vt concordent, vel tertium aſſumāt. ff. de arbit. item ſi vnus. §. principaliter. & ſ. de offi. deleg. ſuſpicionis. §. 1. Item arg. q̄ arbiter quātum ad hunc caſum poſſet egredi fines iniunctos, qđ verum eſt auctoritate huius conſtitutionis, alias non poteſt. ſ. de arbit. cū dilectus. ff. de arbi. nō diſtinguemus. §. vlt. Ber. g ¶ *Diſtricto præcepto.*] & ſic vī q̄ idem faciat ꝑceptum canonis, qđ facit ꝑceptum iudicis, vt beneficio huius canonis teneātur cōcordare, vel alium eligere. ſed quia canon iſte pœnam iſtam non imponit, iudex recuſatus compellat illos, & pœnam eis imponat ſi non concordant. ſ. de offi. deleg. ſuſpicionis. in fi. q̄ ſit poteſtas iſtorum arbitrorum, dicitur ſ. de offi. deleg. ſuſpicionis in fi.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per quæſtionem.*

h ¶ *Terminum.*]ab ipſo iudice ꝑfigendum, infra quem arbitri ſuſpicionis negotium terminare ꝓcuret. ſ. eo. tit. legitima. in conci. Lug du. [lib. 6.]quæ corrigit illam, ſuſpicionis. in hoc tantum. & merito iudex recuſatus arbitris iterum terminum præfigere debet, infra quem cauſam ſuſpicionis determinent, ſicut iudex à quo appellat, poteſt & debet ꝑfigere terminum appellati ꝛ. infra quem cauſam appellationis proſequatur: alioquin in cauſa ꝓcedat. vt in §. ſeq. & ſ. eod. ſæpe. & eadem ratio eſt in vtroq; caſu. ſ. ne prætextu friuolæ appellationis, vel recuſationis negotium ꝓgeretur. ideo decr. illa, ſuſpicionis. corrigitur ; quantum ad hunc articulum. Bemar.

¶ *Glo. ſeq. primo not. & ad id ſignat contrarium, & ſoluit. Secundo ponit duas lecturas, & ad ſecundam opinionem ponit, & ſoluit.*

i ¶ *De recuſatoris.*] Nota ergo q̄ hæc conſtitutio loquitur ſi ordinario, qđ ex eo ꝑbatur q̄ iudex recuſatus cōmittit alij negotiū illud: qđ non poteſt facere delegatus ſumo recuſatore. ſ. eo. ſecundo. immo ſtatim ſuſpenſa eſt poteſtas ipſius, vt ibi dictum eſt, & loquitur in delegato tm. ſic ſ. de fo. compe. ſi quis 3 clericum. & 11. q. 1. puer. & ſ. eo. ad hæc. & 1. vbi ordinarius recuſatus cōmittit alij cauſam, ꝑbata primo ſuſpicione ſm tenorem huius cōſtitutionis. Sed 3 ſ. de foro compe. licet vbi ordinarius recuſatus non committit negotium, immo ibi recurritur ad alium iudicem. ſed illa loquitur ſm conſuetudinem loci, cum vacat imperium, nec cōtinet ius cōe. Et ſic patet ex hac conſtitutione, q̄ ordinarius poteſt recuſari, & tione [a] prouiſum, ne quis in alium excommunicationis ſententiam, niſi competēti [b] commonitione præmiſſa promulgare præſumat: volentes etiam prouidere, ne forte commonitus, fruſtratoriæ recuſationis vel appellationis obtentu, monentis poſſit declinare examē: Statuimus, vt ſi allegauerit ſe iudicem habere ſuſpectum, coram [c] eodem cauſam iuſtæ ſuſpicionis [d] aſſignet [e]: & ipſe cū aduerſario, vel (ſi forte aduerſarium non habeat) cum iudice [f] arbitros communiter eligat: aut ſi communiter conuenire non poſſint, abſque malitia ipſe vnum, & ille alium eligat [g], qui de ſuſpicionis cauſa cognoſcāt: & ſi nequiuerint in vnam concordare ſententiam, aduocent tertium [f], vt quod duo ex ipſis decreuerint, robur obtineat firmitatis. Sciantque ſe ad id fideliter exequendum, ex iniuncto à nobis in virtute obedientiæ ſub obteſtatione diuini iudicij diſtricto [g] præcepto teneri. Cauſa vero ſuſpicionis legitima coram ipſis infra competētem terminum [h] non probata, ſua iuriſdictione iudex vtatur. At ipſa probata legitime, de recuſatoris aſſenſu perſonæ idoneæ cōmittat negotium recuſatus: vel ad ſuperiorem tranſmittat, vt in eo ipſe procedat, ſecundum quod fuerit procedendum.

¶ In notoriis nō admittitur appellatio, i dubijs cauſa probabilis coꝝ iudice eſt exprimenda, quæ debeat legitima reputari, quā ſi nō proſequitur iudex à quo, in cauſa procedat. Idem ſi proſequitur & non probat. Hæc autem conſtitutio non extenditur ad regulares. h. d.

¶ Porro commonito ad appellationis obſtaculum conuolan te: ſi eius exceſſus euidētia rei, vel ipſius cōfeſſione [k], aut alio modo legitimo fuerit manifeſtum. & ſ. eo. ad hæc. & 7. vbi dīte inſiſtente iudicē eligāt ipſæ partes: ſi partes enim cōſenſu iudices eligere debent cū ordinarius recuſatur. 11. q. 1. ꝓuenit. Si partes non concordauerint: tunc iudex cōmittat alicui ꝑſonæ neutri parti ſuſpectæ, & qđ dicit de recuſatoris aſſenſu, præcipue intellige q̄ requirendus eſt aſſenſus recuſatoris, ne iterum recuſet illum ex quo conſentit in illum. ſ. de offi. deleg. infinuante. & c. ſup quæſtionum. §. nos. & 9. verum. & 3. q. 3. c. induciæ. §. offeratur. Et ſimiliter conſenſus actoris requirendus eſt, ne ipſum poſtea recuſet: quia licet ſit actor, poſſet eū recuſare: vt ſ. de foro. compe. ſi quis 3. Nunq̄ fuit intentio dñi Papæ, quòd poteſtas committendi reſideret penes recuſatorem, & in poteſtate iudicis eſt remittere negotium ad ſuperiorem, vel committere de aſſenſu recuſatoris, & etiam actoris: vt dictum eſt: & hæc determinatio, de aſſenſu recuſatoris determinat tantum hoc verbum, committat.

PORRO. Primo dicit quid in notoriis. Secundo quid in dubiis: ibi, *Exceſſu quoque.* Tertio proceſſatur in ſi. ibi, *Cæterum.* Abbas.

CÆTERUM. Si ſubditus commonitus à prælato appellauerit: ſi eius exceſſus euidentia rei ipſius, vel confeſſione, aut alio modo legitimo fuerit manifeſtus, appellationi non deferat, cum appellationis remedium non fuerit inſtitutum ad defenſionē iniquitatis, ſed ad ꝓſidium innocentiæ. ſi vero dubius ſit exceſſus, appellans cauſam ꝑbabilē appellationis coram iudice ꝓponat: quæ ſi eſſet ꝑbata, legitima foret: & tunc ſi appellās habuerit aduerſarium, infra terminum à iudice moderandum, ſm locorum diſtantiam & tpis qualitatem appellationis cauſam ꝓſequatur: quā ſi non fuerit ꝓſecutus, extunc non obſtāte appellatione iudex in cauſa ꝓcedat. ſi vero nullum habuerit aduerſarium, cum iudex ex officio ſuo ad famam & clamorem ꝓcēſſerit, ſuperior appellationis cauſa ꝑbata ſuum offīcium exequatur: ſed ſi in ꝓbatione appellationis defecerit, ad eum à quo appellauit remittatur: hanc cōſtitutionem & illam ſacro approbante concilio, non vult concilium ad regulares extendi ſ suas obſeruantias ſpeciales. Nota q̄ monitio debet ꝓcedere vindictam. Item appellatio fruſtratoria non valet. Item cauſa recuſationis vel ſuſpicionis coram iudice recuſato aſſignanda eſt. Item conſtitutio iſta intelligenda eſt in ordinario. Item ordinarius poteſt recuſari iu iſta cauſa aſſignata. Item cauſa ſuſpicionis ꝑbata cauſam cōmittit ordinarius: qđ non facit delegatus. Item cauſa committi debet de aſſenſu recuſatoris. Item in notoriis exceſſibus non admittit appellatio. Item appellatio non eſt inuenta ad defenſionē iniquitatis, ſed ad ꝓſidium innocentiæ. Item qui appellat, iuſtā cauſam debet allegare. Item iudex poteſt terminum appellationis moderari. Itē q nō ꝑbat cauſam appellationis, remitti debet ad eū à quo appellauit. Item regulares contra ſuas obſeruantias appellare non debent.

K ¶ *Confeſſione.*] ita patet, q̄ non admittitur appellatio contra

[a] Adde ſ. de iure ciuili non eſt neceſſe probare cauſā. Item ſpeciali. & l. aperuiſſimi. cum nota. C. de iu.

[b] eligant

[c] Vbi vero nō dubitat quia manifeſte iniuſta eſt, ipſe idem iudex illum repellit. & ſic nō obſtat ſ. de cauſa poſſeſſ. et oblim. ſaltem in noc. & Hoſtien. Ioan. And.

[d] Vt ſ. eod. conſuluit. t.

[e] Non eſt verum: qa dealio termino loquitur: vt ibi notauimus. Ioan. And.

Iudex remiſſus an à ſuperiore negotium ſuum ſuum recipiat.

Iudex non ſatius negotium committat nili. vocatis partibus cōtrarijs.

Ex Causam. Cum lib. ... cl. ... legit.

confessionem, vel si excessus sit manifestus euidentia rei vel alio legitimo modo, puta per sniam. Istis tribus modis factum dicitur notorium. j. de cohabi. cleri. & mu. c. vlt. Confessus non auditur appellans. 2. q. 6. quicunque. Consueuit tñ dici, φ sola confessio non impedit in criminali, quin possit appellari. 2. q. 6. c. ei qui. §. sunt quorum. 1 in ciuili tñ si vellet probare errorē, auditur. ff. de confes. cū fideicommissum. s. de confes. cap. vlt. sed hic non admittitur: quia à correctione non appellatur, & extra ordinem agitur hic.

† Infero φ confessio sola inducit notorium. consule l. cū fideicōmiss. ff. de fideicom.

1 Vbi de hoc & plenius j. eod. Romana. §. si autem. lib. 6. & in Spec. de appel. §. in quibus. circa princ. Ioā. And.

a ¶ *Infra terminum.*] Nota φ triplex est terminus, vt not. s. eo. psonas. & ibi illud videas.

b ¶ *Procedat.*] ad petitionem aduersarij: vt differat à sequēti, quando iudex ex officio suo procedit.

c ¶ *Coram superiore.*] sed qualiter procedet superior, qñ eps procedit ex officio, nunquid vocabitur eps? Credo φ sit vocandus, vt defendat processum suum si voluerit: sicut vocaretur aduersarius in alio casu, cum est ibi actor & reus: nec tunc necesse est iudicem esse præsentem, qui tulit sententiam: quia ius eius non læditur 2. argu. 2. q. 6. hoc etiam.

† In pluribus recentiorib⁹ statim nullo autē aduersario cōparente, tunc iudex ex officio suo procedit appellationis causa, &c.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

d ¶ *Defecerit.*] & sic videtur, φ appellās teneatur probare se iuste appellasse, quod est verum si appellatio recipitur: aliàs non. j. eod. interposita. & sic præsumitur pro sentētia iudicis. s. de renuncia. in præsentia. Argu. ɔ̄. s. de proba. qm contra. Sed dic φ præsumitur pro sentētia iudicis, ex quo apparet de actis, sed p processu non præsumitur, si dubitaretur de ipso, nisi quatenus constiterit: vt in constitutione illa, quoniam contra.

¶ contra suas obseruationes speciales.

3 Secus si ius suū læderetur: vt qa dicit se esse lesum fs, vel in dixisse in cōstitutionem, de re iud. cū æterni. lib. 6. probatur hoc de senten. excom venerabilib⁹. co. lib. Ioā. And. in nouel.

stus †, (cum appellationis remedium non sit ad defensionē iniquitatis, sed ad præsidiū innocentiæ institutū) non est prouocationi huiusmodi deferendum. Excessu quoq; dubio existente, ne friuolæ appellationis diffugio, appellans iudicis processum impediat, coram eodē probabilem causam appellationis exponat: talem videlicet, quæ si foret probata, deberet legitima reputari. & tunc si habuerit aduersariū, infra terminum [a] secundum locorum distantiam, & temporis qualitatem, & naturam negotij, ab eodem iudice moderandum, appellationis causam prosequatur: quam si prosequi non curauerit, extunc ipse iudex (appellatione non obstāte) procedat [b] nullo † autem aduersario comparente, cum iudex ex suo procedat officio, appellationis causa coram superiore [c] probata, superior suæ iurisdictionis officium exequatur. Sed si appellans in eius probatione defecerit [d], ad eum, a quo ipsum malitiose appellasse constiterit, remittatur. Cæterum has [e] duas constitutiones præmissas, nolumus ad regulares [f] extendi contra † suas speciales obseruantias.

¶ Honorius tertius decano cancellario & cantori Linconieñ.

¶ *Si iudex confessionem aduocati eadem die reuocatam, pro litis contestatione velit habere, vel pcessum a subdelegato subdelegati factum ratificat, licite appellatur.*

e ¶ *Has constitutiones.*] scilicet præsentem, & illam. j. de senten. excommu. cap. sacro.

f ¶ *Regulares.*] s. eo. reprehensibilis. & s. eod. c. 2.

CVm causam.] In prima ponitur narratio appellantis: In secunda iudicum datio: ibi, Mandamus. Abbas.

CASVS. Inter abbatem & conuētum de Valle sancti Ioannis ex parte vna, & Priorē & conuentū de Nouo loco ex altera, sup quadā ecclesia quæstio vertebatur: quæ cōmissa fuit iudicibus delegatis: Iudices vices suas quibusdam iudicibus commiserunt, sed non totaliter: coram istis subdelegatis petiit pcurator canonicorum inducias ad pponendum exceptiones dilatorias: Dum ista pponerentur, aduocatus ipsius ductus errore, interrogatus rñdit, φ ecclesia de Nouo loco, ecclesiam de qua quæstio erat, xl. annis possederat pacifice & amplius: Sed pcurator confessionem aduocati reuocauit eadem die, cum ipsius confessio suæ petitioni ɔ̄ria videbatur, ne per illam confessionem piudicium sibi posset generari, pro eo φ exceptiones dilatoriæ ante litis contestationem sunt pponendæ: Iudices delegati credentes p hanc confessionem litem contestatā fuisse, testes partis alterius receperunt: quibus receptis examinationem quorundam testium alijs commiserunt: qui receperunt quosdam testes monachorum: Iudices delegati talem examinationem approbauerunt, cum de iure non valeret; pp quæ grauamina pcurator canonicorum ad sedem Apostolicam appellauit: causa delata fuit ad dñm Papam: datus fuit partibus auditor: coram quo pcurator canonicorum prædicta omnia pposuit, petens pcessum pdictorum iudicum irritum nunciari: pars vero altera instanter petebat pcessum prædictorum iudicum approbari, & causam ipsam, quæ multo tpe durauerat, terminari: Papa his & alijs intellectis, quia sibi non constitit de pdictis, Mandat quibusdā, quatenus si prædicti Prior & canonici pbauerint, φ per procuratorem ipsorum aduocati rñsio eadem die extitit reuocata: quia sic per consequens apparet, φ lis non fuerit contestata: vel si cōstiterit φ iudices delegati approbauerint testes receptos à subdelegatis subdelegatorum suorū, cum delegatus ab alio q̄ a principe causam alij delegare non possit: quicquid factum est post appellationē prædictam, denuncient irritum & inane, dummodo hæc in appellationis causa fuerint expressa. Nota φ cōfessio aduocati piudicat parti suæ, nisi eadem die reuocetur. Item p indirectam rñsionem videtur lis contestata. Item subdelegatus alij causam subdelegare non potest, sed solus subdelegatus à principe potest alij causam subdelegare. Item pcessus habitus lite non contestata nullus est. Item causæ propter quas appellatur, sunt exprimendæ in ipsa appellatione. & propter illas appellandum est.

CAP. LXII.

CVm † causam, quæ inter abbatem & fratres de Valle sancti Ioannis ex parte vna, & Priorem & canonicos de Nouo loco ex altera, super ecclesia de Holiseth † vertitur, R. sancti Angeli diacono Cardinali commiserimus audiendā: & infra. § Procurator prædictorum Prioris & canonicorū proposuit, quòd cum coram subdelegatis iudicum delegatorum inducias ad proponendum [g] exceptiones dilatorias petijsset: quia aduocatus ipsius ductus errore respondit, quòd ecclesia de Nouo loco, ecclesiam de qua erat quæstio, per quadraginta annos & amplius pacifice [h] possederat, licet ipse eadem die aduocati errorem corrigens, ipsius responsionem, quæ suæ petitioni contradicere videbatur (ne per eam aliquod sibi posset præiudiciū generare †, pro eo quòd ante litis cōtestationem [i] sunt exceptiones dilatoriæ proponendæ) coram eisdem iudicibus reuocauit. Iudices [k] tamen per huiusmodi responsionem erroneam aduocati, litem contestatā fore credentes, ad receptionē testium [l] partis alterius processerunt: & infra. ¶ Mandamus, quatenus si dicti Prior & canonici legitime probauerint, quod per procuratorē ipsorū eadē † die [m] aduocati respōsio extiterit reuocata, qa sic per consequens lis contestata [n]

† De mandato huiusmodi decretalis, quando sit ... Barbatia consil. 6. ... & in ... es in ...

† Olisem.

† Vide ... in l. 2. ... l. fin. C. ... et adno.

g ¶ *Ad proponendum.*] Quod iudex ex officio suo etiam facere debet. s. tit. proxi. inter monasteriū. & s. de exceptio. pastoralis.

h ¶ *Pacifice.*] Propter 2 quod petitio aduersæ partis fieri non debebat: & sic fuit lis contestata.

2 Aliud ... dem die.

i ¶ *Litis contestationem.*] Quod verum est: vt 3. q. 6. c. si quis episcoporum §. exceptio. & s. titu. proxi. inter monasterium. & C. de excep. si quis aduocatus.

† ... antiquis ... nardi esse.

k ¶ *Iudices.*] delegati.

l ¶ *Testium.*] Quibus receptis iudices delegati examinationē quorumdam testium commiserunt quibusdam, qui vices suas alijs commiserant, & illi quosdam testes receperunt; primi iudices delegati approbauerunt receptionem illorum testium, cum de iure talis receptio non valeret, propter quæ grauamina extitit appellatum.

ADDITIO. Quos testes approbauerunt primi delegati à Papa, & sic iterum aliud grauamen intulerunt: propter quod appellatum fuit ad Papam.

m ¶ *Eadem die.*] Sed nunquid est istud necessarium: vt eadem die debeat, reuocari vel qñcunque ante sententiam? Videtur φ quandocunq; ante sententiam: vt s. de cōfes. c. vlt. C. de iu. & fac. igno. error facti. & j. de censi. olim. vbi de hoc, vel saltem vsque ad triduum 4. C. de erro. aduo. l. 3. In casu isto videtur, φ eadem die debeat reuocari, vel saltem antequam fiat aliquid in causa, per quod videatur approbare huiusmodi confessionem, puta si producerentur testes, vel si aliquid aliud fiat quod tantum post litem contestatam fieri debet.

† ... & scripsi ... Ioā. And.

n ¶ *Lis contestata.*] Ergo vr̄, φ si non probabit, φ confessio eadem die fuerit reuocata, p consequens lis fuit contest. & sic p indirectā confessionē aduocati etiā fit litis ɔtest. si. s. de do. & cōtu. prout. arg. ɔ̄.

4 Concor. l. 2. & ibi Cyn. C. ... causa ...

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

aliq; contra ff. de eleudum 2. & ff. vt lit. non contest. vnico. vbi dicitur q; per narrationem & responsionem fit litis contest.

¶ *Sic seq. allegat. duæ concurr. secundo reprobat opin. respondens ad cap. quo probatur, tertio principale dictum determinat.*

a ¶ *Delegatus.* JC. de iudi. à iudice. & ff. de offi. deleg. sup quæstionum. ff. si vero p hoc patet q; reprobata est opinio illorum qui dicunt q; subdelegatus post litem cõtest. potest alij vices suas subdelegare, ad instar procuratoris qui post litem contest. factus est dñs litis: vnde potest postea dare alii procuratorem. C. de procura. nulla. & l. neq; & sic volunt intelligere illam decret. ff. tit. proxi, cũ Bertolds. quæ expresse dicit huic. sed illa non obtinet ius quantum ad hoc, nec fuit obiectum: & ita p patientiam toleratur. ff. de præben. cum iamdudũ. in fine. q; ius non continetur, parer per hoc q; huc dicit. q; non nisi delegatus à principe causam potest alij delegare. non distinguẽdo ante litem cõtest. vel post, & ita ibi non potuit de iure delegari. Est ergo tenendum, q; subdelegatus alij subdelegare nõ potest: quia sic & illi possent iterum subdelegare: qd esse non debet. & est simile in excõicatione, quæ nõ transit in tertiam p̃sonam. & qd dicitur, delegat' ab alio q; à principe non potest alij causam delegare, intellige de eo qui est delegatus ab alio ad vnam causam tantũ: nam si esset ei delegata vniuersitas causarum, bene posset vna causam alij subdelegare. ff. de iudi. cum prætor. 9. 1. aliàs non potest. ff. de officio proconsulis, & lega. legatus. quia quasi ordinarius videtur.

¶ *Glo. seq. queryis, allegat duo, pro & contra, & solvit distinguendo.*

b ¶ *Dummodo hoc.*]Sed nunquid possit in causa appellationis proponere aliam causam quam non expressit in appellando? Videur q; sic. ff. eod. constitutus 2. Item & noua causa potest opponi in causa appellationis. & noua instrumenta, & allegationes. ff. de fid. instru. cum Ioannes. ff. de appel. scio. ff. de testi. fraternitatis. & C. de semp. appel. per hanc. & ff. vt lit. non contest. accedens. Sed ꝑ videtur expressum. ff. eod. vt debitus. vbi dr q; qui appellat, causam appellationis pp quam appellat, debet allegare coram iudice. & hic expresse idem dicit littera ista, dummodo hæc in appellationis causa expressa fuerint. & ff. c. proxi. Sup hoc ita distingue: aut appellatur à grauamine ante sniam, aut à sententia diffinitiua. Si à grauamine ante sniam: tunc necesse est allegare coram iudice appellationis causam sui grauaminis, talem quæ si esset probata, esset legitima, vel quæ esset expressa in iure. & tunc in causa appellationis non potest aliam allegare: vt hic dicit, & ff. eo. vt debitus. Et est ratio, quia non appellatur nisi à grauamine: sed pp hanc causam, quam vult de nouo pponere coram iudice appellationis, non grauabatur, nec pp hoc appellauit. & iudex appellationis cognoscere debet tantum sup eo pro quo appellauit: & Papa tempꝰ ita rescribit in appellationibus ante sniam, si est ita. Si vero aliquis appellat à diffinitiua, tunc non est necesse aliquam causam allegare cum appellat, sed sufficit dicere, appello ab iniqua snia. & tunc in causa appellationis potest opponere nouam causam, & noua instrumenta. & sic loquitur ff. de fid. instr. cum Ioannes. & l. scio. & p hanc decr. illa ff. eo. constitutis. ſpectaliter intelligitur in causa electionis, vt ibi dr. Et decret. illam, accedens. intellige vt ibi dr.

non fuit: vel quòd delegati testes receptos à subdelegatis subdelegatorum suorum approbauerint: cum non nisi delegatus[a] à principe causam alij valeat delegare, quicquid ab ipsis post appellationem eorũ factum est (dũmodo[b] hæc in appellatione ipsa expressa fuerint) nũcietis irritum & inane.

¶ Idem decano, & Thesaurario, & P. sancti Petri canonico Zamoren.

¶ *Non sufficit appellanti docere quòd exceptionem legitimam & veram opposuit, & appellauit, nisi doceat propter exceptionem non admissam appellasse. hoc dicit, & est casus notabilis & quotidianus.*

CAP. LXIII.

Dilecto filio G. capellano nostro D. presbytero & I. capituli Salamantini procuratori à nobis auditore concesso, procurator capituli proposuit coram eo, quòd cum dictus presbyter super receptione sua in Salamantina ecclesia executorias à nobis ad archidiaconũ Ciuitatẽn. & collegas eius, litteras impetrasset, coram eis fuit ex parte capituli allegatum, quòd cum in ipsa sit ecclesia certus numerus canonicorum, iuramento firmatus, de quo in litteris ad eos directis mentio non fiebat, per eas non debebant contra ipsos procedere &

dr. Item in aliis appellationibus extra iudicium[c] faciendis experiméda est causa pp quam appellatur. ff. de ijs quæ ff. 3 ma. parte cap. 1. & ff. eod. bonæ. & ff. de elect. cum nobis. & ff. eod. dilectis. & in scriptis proponenda est: alias reputabitur nõ appellans, in decret. Innocentij. cordi nobis est. eo. tit. [lib. 6.]

[c] De appellationibus extraiudicialibus in causa electionis, dicit vt de eis vt circa. lib. 1. & de his q; in constitutionem. 10. And. Ioan. Vide Cor. mon. fol. 194. num. 2.

ne aliter facerent, fuit ad nostram audiẽtiam appellatum: & infra. Quoniam igitur & si per confessionem presbyteri factam coram auditore prædicto, constiterit, Salamantinam ecclesiam habere certum numerum canonicorũ, iuramentofirmatum: & huiusmodi exceptionem corã executoribus fuisse propositam, & quòd appellatum extiterit ab eisdem: quia tamen nõ constitit, quòd propter exceptionem huiusmodi non admissam, aliamve legitimam fuerit appellatum: Mandamus, quatenus si vobis constiterit præfatam exceptionem huiusmodi de certo canonicorũ numero iuramento firmato, vel alias legitimas exceptiones fuisse propositas coram ipsis executoribus, nec admissas, ac ideo partem capituli appellasse: ipsorum executorum processum denuncietis irritum & inanem.

¶ Idem sancti Andreæ archidiacono, & magistro L canonico de Melten.

¶ *Appellans qui terminum appellationi præfigit, si mittit procuratorem ad impetrandum & contradicendum tantum, & appellatio fuit recepta à iudice, vel approbata à parte: aduersario legitime prosequenti, condemnatur in expensis. hoc dicit secundum communem intellectum, licet glossa aliud senserit.*

Dilecti.] Primo ponit factum coram auditore narratum. Secundo committit causam, & ꝓmittit quare: ibi, *Quoniam*, Abbas.

CAVE. D presbyter obtinuit literas à dño Papa super recepuone sua in Salamãtina ecclesia ad quoslibet executores: cora quibus fuit ex parte capituli Salamantini ꝓpositum, q; cũ in Salamãtina ecclesia certus esset canonicorũ numerus iuramẽto firmatus, de quo in litteris directis ad eos mentio nõ fiebat, non debebant p eas procedere ꝑ captũ Salamantinum, & ne secus faceret, fuit ad Apostolicam appellatum, sed executores hmõi appellatione cõtempta tulerunt excõicationis sententiam in eum & capitulum Salamantinũ: vnde tam ꝓcurator capituli, q; dict' fecerdos corã auditore confessus fuit, q; in ecclesia Salamantina certus erat canonicorum numer⁹ institutus. Sed quia licet p confessionem presbyteri constiterit Salamantinã ecclesiam certũ canonicorum numerũ habuisse iuramẽto firmatum, & hmõi exceptionem corã executonbus fuisse ꝓpositam, & q; appellatum extiterit ab eisdem, tñ non constitit Papæ, q; p hmõi exceptionem nõ admissam, vel aliam legitimã fuisse propositam coram iudice à quo appellauit, & non admissam: sed hoc intelligendum est secundum q; dicitur j. eod. interposita.

† Alias Melden.

Hh 3 Nicolao

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Nicolao militi.] Diuiditur. Primo ponit dationem auditoris, & petitionem appellantis. Secundo dat iudices: ibi, *Mandamus.* Abbas Siculus.

CASVS. Abbas & conuentus monasterij sanctæ Mariæ, litigabãt cum Nicolao milite sup quibusdã quæstionibus: Monachi appellauerũt ad sedẽ Apost. & appellationi suæ terminũ pstituerunt. pp qđ tã miles q̃ procurator monachorũ ad curiam accesserunt: datus fuit eis auditor, in cuius pñtia proposuit idem miles, q̃ cum procurator monachorum non nisi ad impetrandum & ꝺdicendum fuerit institutus, sufficienter ad causam tractandam nõ miserunt, eo ipsam pſonaliter prosequente: vnde petebat eos sibi condẽnari in expensis tamq̃ contumaces: vnde mandat Papa, quatenꝰ si cõstiterit abbatem & monachos appellationi suę terminum pfixisse: quia sufficientem pcuratorẽ ad prosequendam eandem causam non miserũt, ipso milite causam pſonaliter prosequẽte: monachos condemnet ad restituẽdas expensas a tpe appellationis factas militi memorato. Nota ꝙ ille qui appellat, si terminum præfixit suæ appellationi, & à iudice vel aduersario appellatio fuerit approbata, tenet mittere pcu ratorem sufficientem ad totam causam, aliàs in expensis condemnabit altera parte eam prosequente, vt hic dicitur.

¶ *Glo. seq. distinguit an fuerit vel non, terminus appellationi præfixus ab homine, & remissit.*

a ¶ *Appellationi.*] Potest enim quis appellationi suæ ſtatuere terminum ad ipsam psequendam. ꝛ. eo. pſonas. & c. oblatæ. & si talis appellatio à iudice vel ab aduersario fuerit ꝓbata: tunc appellans tenetur psequi causam ꝓ sufficiẽtem ꝓcuratorem ad causam, parte altera eam pſequente, aliàs in expensis appellator cõdemnabit, vt hic dicit: & idẽ intelligo in diffinitiua, vt cum appellans ſtatuit terminum ad prosequendam appellationem suam, tenetur appellãs mittere sufficienter ad causam suam defendendam: aliàs ꝓcederur ad confirmandam: vel infirmandam ſniam, etiam altera parte non prosequente: vt ꝛ. de renun. veniens. Si vero appellans non præfixit terminum appellationi suæ pſequendæ: nec à iudice, nec ab aduersario appellatio fuit approbata, tunc sufficit appellanti mittere ꝓcu ratorem ad impetrandum & ꝺdicendum, altera parte etiam prosequẽte. ꝛ. eod. tit. interpolita. §. 1. ad hoc facit. ꝛ. eod. tit. cordi. [lib. 6.] vbi dicit si appellatus voluerit prosequi: quia approbat appellationem. & sic ideo vterque tenetur mittere sufficienter, vt ibi dicit. Sed si appellatus noluerit prosequi appellationem, quia eam nõ approbat, tunc sufficit appellanti mittere simplicem nuncium ad impetrandum & ꝺdicendum à ꝑte sensu horum verborum, si appellatus voluerit. & ita hæc decre. & illa interpolita. §. 1. loquuntur in diuerso casu, & non ꝑtio. Et not. ꝙ terminus ſtatutus ad prosequen dam appellationem à iudice vel ab aduersario, vicem obtinet peremptorij. ꝛ. eo. ſæpe. De hac materia plene not. ꝛ. de renũ. veniens. in glo quæ incipit, sed non videtur. Bernar.

ADDITIO. Miles iste approbauit appellationẽ, vel etiã iudex, qđ paret ex eo ꝙ eam fuit pſonaliter prosecutus, aliàs ſtabitur illi decr. ꝛ. eo. interpolita. & sic corrigitur ita in hoc. si vero appellatio nec à iudice nec ab aduersario fuerit approbata: tunc appellans potest ſmpliciter constituere procuratorem ad impetrandum & contradicendum, licet pars altera eam sufficienter prosequi fit parata. ꝛ. eod. interpolita. §. 1.

b ¶ *A tempore appellationis factæ.*] quia ex tunc fuit contumax, ex quo non misit sufficientẽ ꝓcuratorem: quia extunc videtur citatus ad causam. simile ſ. de dolo & contumacia, cum dilectꝰ. ꝛ. eod. reprehensibilis. & cap. ſæpe.

Venerabi.] Diuiditur. Primo ponit querelã appellati. Secundo sententiam auditoris: ibi, *Cumque.* Tertio inhibitionem factam iudicibus appellationis: ibi, *Nos.* Abbas.

CASVS. Inter R. tutorem filiorũ B. ciuis Tuscañ. ex vna parte, & F. pro se, & P. tutorem quondã filij B. ex altera, sup quadam summa pecuniæ coram iudice Tuscañ. ſtio vertebat: idẽ iudex pro eodem R. diffinitiuam tulit ſniam, à qua ſnia fuit appellatũ, quæ his ꝑ iudices delegatos fuit cõfirmata, & iterum tertio fuit appellatum, & cõmissio facta: tandem ad Papam delata est quæstio, auditor sup hoc interlocutus fuit, partem alteram nõ potuisse tertio appellare: mãdat Papa tertio iudici appellationis, qđ in causa illa vltenus nõ procedat. Nota ꝙ tertio non est appellandum à diffinitiua sententia.

c ¶ *Iterum.*] hæc vox, iterum, duas res significat: & exponitur ter, i. quotiens opus erit. ff. de eden. veluti ꝛ.

d ¶ *Tertio appellare.*] bene interlocutus fuit. vt 2. q. 6. fi quis in quacunque. & C. ne li. in vna eademq; causa ter appel. l. vnica. Ex hoc & in ꝑdictis iuribus patet, ꝙ non licet ter appellare. Sed ꝛ videtur 2. q. 6. quotiens. vbi dr. quotiẽs putauerint se grauari, ad Romanam sedem appellẽt. vt 3. q. 5. pulsatus. Sed dic quotiens, i. secundo, & non vltra in diffinitiua sententia, siue super eod. ca. fic ꝛ. eod. directe. vbi de hoc: & sic illud quotiẽs restringitur: verbũ enim generale sæpe restringitur. 18. dist. placuit. 75. dist. qđ die. in fi. & 12. q. 2. fine exceptione. in prin. & ꝛ. de retr. sedes. Item arg. ꝛ. 31. q. 2. Lotharius. vbi dicitur, ꝙ Teberga ter appellauit. sed exponi consueuit, ter appellauit, i. ter vocem appellationis emisit dicendo ter, appello. Ber.

iij *Electi filij.*] De subdito vel delegato episcopi ad archiepm appellare non licet. h. d. Primo ponit querelam appellatis, qui secundo dat iudicem: ibi, *Quocirca.* Abbas.

CASVS. Inter Priorem & conuentum de Lacu Rubeo, & F. miles. item coram magistro A. ex delegatione ordinarij quæstio vertebatur: idem miles ad Bituricen. archiepm appellauit: Tandẽ partes cõparuerũt ꝑ pſentia officialis archiepi Bituricen. corã quo ex parte Prioris fuit excipiendo propositum, ꝙ cum omissio diœcesano ejus fuisset ad archiepm appellatum, ad quẽ gradatim debebat appellari, in causa ipsa ꝓcedere non debebat: Sed quia hãc exceptionem admittere denegauit, Prior ad sedem Apostolicã appellauit: sed officialis nõ obstãte appellatione tulit sniam suspẽsionis, & interdicti in Priorem & ꝓuentum ꝑdictos: Mandat Papa quibusdam, quatenus snias illas post hmõi appellationẽ ꝓmulgatas denuncies nullas esse. Nota, ꝙ gradatim ẽ appellãdũ nullo medio omisso: nisi qs ad Papã voluerit appellare. Itẽ snia lata post appellõe nõ tenet. e ¶ *Monstrarunt.*] Iex vna parte, & quẽdam militem Claremontẽs. diœcesis ex altera, super quodam nemore.

¶ *Glo.*

¶ De materia huius decretalis, quæritur: vtrũ ignorãs de insufficienti procuratore tpore litis ꝓ Baldum in l. fin. C. de addendis ædific. c. his quæ. de ꝓcurat. lib. 6.

¶ Aliàs ita ac fratri Cõ. monacho monasterij sanctæ Mariæ. S. Sancti Adriani, &c.

¶ Aliàs, de quam cõtra.

¶ Vide qđ per hãc decretalẽ diffiniat Dominꝰ Ant. de Butrio. ꝛ. de ſnia. in ſumma.

¶ Tuscañ.

¶ Tuscañ.

1 Sequẽtes ꝓsitæ non habent eodem modo in omnibꝰ casibꝰ, sed nõ placuit eas inserere: cæterũ in nouis huius cap. inuenies vt habeãtur in qualibꝫ casibꝰ.

1 De ꝓcurat. Abbas.

¶ Vide l. ꝛ. eũ nouo. C. de ꝓcurat. lib. 12.

¶ Rubeo

1 Dicit mirabiliter de Bituricẽsibꝰ tanta hãc. Inter. cæterã pon. Ioan. And.

1 Loquitur de ecclesia Bituricẽsi in tanta hãc. Inter. cæterã pon. Ioan. And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

¶ Glo. seq. alleg. 6. concor. in contrarium alleg. duas decre. & vnam l. Ad decre. dupliciter respondet. Ad l. aliter. Demum ponit ius nouum, & quandam falsam opin. circa appellationes interponedas ab officialibus, per quod iterum obycit, & soluit.

a ¶ *Post huiusmodi appellationem.*]Ex hoc patet, ꝙ gradatim est appellandum. arg. 2. q. 7. metropolitanũ. & q. 6. anteriorum. §. illo videlicet. & ꝰ. de offic. deleg. ſup q̃ſtionum. §. porro. & ff. de ap. ĩperatores. C. de app. ꝑcipimus. ff. quis & à quib. app. l. 1. 1. rñ. Sed ꝯ. j. de ꝑben. referente. ibi: appellatũ fuit ad archiepm̃ omiſſo epo. & ff. quis & à quo ap. l. 1. §. 1. & j. de no. ope. nun. significantibus, vbi omittiẽ medius & melius: dicas ꝙ gradatim est appellandum de iure: ſm canones tñ ſi omittatur medius, & non opponatur exceptio corã iſto ſuperiore, bene valet ¹ qđ ꝑ ipſum fit. ſic intelligũtur ꝑdictæ decr. referente. & significãtibus. Vel forte illud obtinet de conſuetudine ꝑſcripta, vt ad illos archiepos appelletur omiſſis medijs. Si vero opponatur exceptio, nõ valet qđ postea fit, ſi pp hoc appelleẽ, ſi conſuetudo non obſtat. & ita ĩtellige qđ hic diciẽ. Sed l. ex iſta. ff. quis & à quo l. 1. §. 1. multũ ꝯdicit: quia dr̃ ꝙ generaliter debet appellari ad primum delegantem, & non ad illum qui delegauit. Sed intellige legem illã in ſubdelegatis: vt ſi appellatur ab aliquo ſubdelegato cui ꝯmiſſa fuit tota cauſa: à delegato ad vniuerſitatem cauſarum appellari debet ad primum delegantẽ. & ſic intellige legem illã ſm illam decret. ſup qõnum. §. porro. Sed ſi appelletur à delegato tñ, ſiue ſit delegat᷒ ad vniuerſitatem cauſarũ, ſiue ſit delegatus ad vnam cauſam tñ, ſemp de iure appellandũ eſt ad ſuum delegantem. & ſic intellige qđ dicit hic, & in l. ꝑdi. ff. quis & à quo appel. l. 1. aliæ vero leges loquũtur in ordinaris, & c. metropolitanum. Illud generale eſt, ꝙ ad Papam poteſt appellari, omiſſo medio pp plenitudinem poteſtatis. 2. q. 6. quotiens ad Romanam. & in pluribus aliis cap. ibidem: q͞a ꝑ ſimplicem querelam poteſt Papa adiri, cum ipſe ſit iudex ordinarius ſingulorum. 9. q. 3. cuncta. & c. p principalem. niſi in caſu illius decr. ſup quæſtionum. §. porro. Et ſic oĩa plana ſunt. De appellationibus interponendis ab officialibus eporum vel archidiaconorum, vel aliorũ inferiorum dicas, ꝙ cum idem ſit auditoriũ, ſiue curia eporum, & eorum officialium: ſi appelletur ab officialibus eporũ, appellandum eſt ad archiepm̃ de iure, non ad epm̃: & ſi appelletur ab archidiacono vel eius officiali, appellãdum eſt ad epm̃ & non ad archiepm̃. tñ ſi eſt cõſuetudo, ꝙ appelletur ab archidiacono, vel eius officiali ad archiepm̃ omiſſo epo, valet appellatio. & hoc totum habes in quadã decr. Innoc. iiij. eod. tit. quæ incipit, Romana. [lib. 6.] Et idem credo, ꝙ ſi conſuetudo ſit ꝙ appelleẽ ab officiali epi ad epm̃, ꝙ teneat appellatio, non obſtante qđ dr̃ in illa decret. Romana. ne à ſeipſis ad eoſdem videatur appellatum. 17. diſtin. multis. vbi appellatur ab aliquo ad ſeipſum cum alijs, id eſt ab archiepo ad ſynodum, vbi ipſe eſt tamq̃ caput. & eſt ſimile. ff. q̃n appella. ſit. l. 1. §. ſolent. vbi appellatur ab ordine & ꝑſide ad ipſum ꝑſidem ². Et decret. ꝑdic. referente. & ſignificantibus. loquũtur de conſuetudine, cum illa decret. Romana. quia ibi admittitur appellatio ab archidiacono ad archiepm̃ omiſſo epo, & hic nõ tenet. Sed hæc decretalis vr̃ ꝯria ꝑdictis tribus decre. vbi tenet appellatio omiſſo epo, & hic non tenet. Sed tu dicas, ꝙ debuit hic appellari ad epm̃, & non ad archiepm̃: quia hic non fuit appellatum ab officiali epi, ſed à quodã magiſtro R. canonico Claremõtis, cui eps ſpecialiter cauſam ꝯmiſerat, qui non erat de curia diœceſani epi: & ideo ad epm̃ qui commiſit cauſam, gradatim fuerat appellãdũ: & hæc habentur in antiqua decretali in parte deciſa. Bernar.

ADDITIO. Et dicas ꝯ opinio. Bernar. ꝙ conſuetudo nõ valet, ꝙ appelletur de officiali epi ad ipſum epm̃, cum ſit idem auditorium vtriuſq;. patet in c. non putamus. de conſuet. lib. 6.

† Hæc duo verba: i eos, deſũt i aliquot antiquis.

† In codice Barbatiæ ita: magiſtro ſcholarium H. & G. de Rupe canonico ſãcti Adriani Morineñ. &c.

† De materia vide lucubr. per Baldum. §. nos autem. Inſtitut. de Atul. tu-tor.

† Coleſter.

† Breuioñ.

¹ Cũ gloſſa ſenuunt Innocẽtius & Hoſtienſis, vt bene adnotauit hic Ioan. And. quicquid dicat archidiaconus in c. ſi delegat᷒. de offic. delegati. lib. 6.

² Sim. ĩ c. c. pen. lib. 6. dicebat: I. ſi officii. or. intelligabili lege illã. intelligenda quando ꝑſes ſenẽt cũ ordine, non quaſi vnus ex ordine ꝑſtã. cõſilium & auctoritatẽ ꝑbendo ſã cũ ordine. vel q̃n ꝑſes non cõcor. cũ ordine. hæc ſecũda parũ valet, ſed totum itellige iux ta ſuſtinẽ ꝑ di. decret. per Ioan.

archiepiſcopi huiuſmodi exceptionẽ admittere denegabat, ipſi ad noſtram audientiam appellarunt: & infra. Quocirca mandamus, quatenus ſententias poſt huiuſmodi ᵃ appellationem latas [in eos †] denuncietis penitus non tenere.

¶ Gregorius ix. magiſtro † ſcholariũ H. & G. de Rupe, canonicis ſancti Andoniani, Morineñ. diœceſis.

¶ *Si is qui deſiit eſſe tutor, nomine pupilli conuenitur inuitus, poterit appellare.*

CAP. LXVII.

ij EX † parte M. dominæ de Colb. † nobis fuit oblata querela, quòd cum nobilis mulier domina de Bellebron. † ſuper quibuſdam terris ipſam nomine filiorum ſuorum coram iudicibus auctoritate noſtra traxiſſet in cauſam, eadem in iudicum ipſorum excipi fecit præſentia, quòd cũ res de quibus in iudicio agebatur, & prædicti filij eius ſub poteſtate ᵇ & tutela ipſius minime permanerent, cum iam ad ſecunda vota tranſiſſet †: ſuper his ei non tenebatur ipſorum nomine, quorum tutrix eſſe deſierat, reſpondere. ſed quia dicti iudices hac exceptione neglecta nihilominus ad hoc compellebant eandem, ipſa ſentiens ſe grauari, noſtram audientiam appellauit. Ideoque mandamus, quatenus ſi ita eſt, reuocato in irritum quicquid poſt appellationem huiuſmodi inueneritis attentatum, audiatis hincinde propoſita, & cætera.

¶ Idem magiſtro, & fratribus domus Morieñ.

¶ *Si iudex de iure dubitans vult conſulere ſuperiorem, debet conſultationis copiam partibus edere: aliàs eius verbis conſultationis fides non adhibetur.*

CAP. LXVIII.

INtimaſti †: & infra. ¶ Præterea hoſpitalarijs ignorantibus, & non facta eis copia de

ij *EX parte M.*] Diuiditur. quia in prima parte poniẽ appellantis q̃rela. in ſecũda dat iudices: ibi, *Ideoque mandamus.* Abb. Sicu.

CASVS. Quædam mulier noĩe filiorum ſuorum impetrauit litteras ꝯ quandam aliam mulierem M. noĩe, ſup quibuſdã terris ad quoſdam iudices delegatos: coram quib᷒ dicta M. excipiẽdo ꝑpoſuit, ꝙ cum res de quibus ĩ iudicio agebatur, & ꝑdicti filij ſui ſub poteſtate ac tutela ipſius non eſſent, cum iam ad ſecunda vota tranſiſſet, ſup his rñdere nullatenus tenebatur eidẽ nomine filiorum ſuorum, quorũ deſierat eſſe tutrix: & quia iudices hãc exceptionem nõ admittebant, ſed rñdere compellebant eandem, ipſa ſedẽ Apoſtolicã appellauit: vnde mãdat Papa, quatenus ſi eſt ita, reuocato in irritum quicq̃d poſt appellationem iudices inuenerint attentatum, audiãt poſtmodum hincinde ꝓpoſita. Nota, ꝙ q̃ cito mater tutrix filiorum ſuorum ad ſecunda vota tranſit, finitur tutela, nec poteſt poſtea pro filiis conueniri. Item quicquid ſit poſt legitimam appellationem, in irritũ debet reuocari.

b ¶ *Sub poteſtate & tutela.*] Filius non dr̃ eſſe in poteſtate matris, ſed patris quantum ad ius patriæ poteſtatis. Inſtit. de patr. poteſtate. §. ius aũt. quia filius familiam patris ſequitur, & non matris. Inſti. de legitima agnatorum tutela. §. 1. & j. de cõuerſione ĩfideli. c. vlt. ſed ꝑ officium tutelæ bene recidit filius in poteſtatem matris. Illud tñ regulariter eſt verum, ꝙ fœmina tutrix eſſe non poteſt: quia virile officium eſt. C. q̃n mulier tutoris officio fungi poteſt. l. 2. & ff. de reg. iuris. l. 2. & ꝰ. de arbit. dilecti. niſi à principe tutelam impetrauerit. vt ff. de tute. l. vlt. tñ ſi mater maior eſt, & nullus tutor legitimus ſit, vel datus non ſit impuberi in teſtamẽto, vel ſi ſit excuſatus, poteſt repetere tutelam filij. Et ipſa iurabit ꝙ ipſa non tranſibit ad ſecundas nuptias, & renunciet Velleiano ſub hypotheca rerum ſuarum. C. q̃n mulier tutoris officio fungi poteſt. l. 2. & 3. olim ſic obſeruabatur. Hodie tñ ꝑ Authen. ꝑfertur mater oĩbus tutoribus legitimis & datiuis, ſed non teſtamentariis, renunciando ſimplici verbo ſecundis nuptijs, & non ꝑ iuramentum, & Velleiano, & omni alio auxilio: vt ſi obligauerit ſe pro pupillo, nõ iuuet. C. q̃n mulier tutoris officio fungi poteſt. Auth. ma. & auiæ. & in Authen. de hæ. ab inteſtato veni. §. ex his. coll. 9. & in Authẽ. vt matres ſine ꝓhibitione tute. gerant. §. quia vero. coll. 7. & C. q̃n mulier tutoris officio. Authentica ſacramentũ. & q̃ cito ad ſm matrimonium ³ cõuolauerit, ſoluta eſt ⁴ tutela quaſi mortua eſſet: vt dicto §. quia vero. Et ita patet ꝙ mulier iſta bene excipiebat: q͞a tutrix eſſe deſierat tranſeundo ad ſecundas nuptias. Item ſi trãſeat ad ſecundas nuptias non reddita rõne tutelæ, oĩa bona ſua & mariti ſecundi tacite ſunt filiis obligata. C. in quibus cauſis tacite pignus cõtraha. l. ſi mater. & in Authen. de nuptijs. coll. 4. §. ſi ante tutelã. Item in principio debet facere inuẽtarium & ſatiſdare rem pupilli ſaluam fore: vt in Authen. vt mat. ſine prohi. §. vlt. coll. 7. Ber.

I *Ntimaſti.*] Exemplum relationis debet partibus edi antequam fiat relatio. Et facit hoc c. ad ſecundam partem rubricæ. Et pro intellectu præmitte, ꝙ licet ex multis cauſis Papa impugnaret relationem factam per iudices, inter alias adiecit iſtam cauſam, de qua in tex. ideo dicit in tex. *Præterea.* Abbas.

CASVS. Dñs Papa mandauit inquiſitionem fieri ꝯ quoſdam hoſpitalarios: facta inquiſitione Inquiſitores ignorantibus hoſpitalarijs tranſmiſerunt relationem ad dñm Papam, nulla eis copia facta de inquiſitionis ꝓceſſu: dicit Papa, ꝙ non recte ꝓceſſerunt, cũ ſm leges quotiens iudex dicit ſe velle referre negotium ad ſuperiorẽ, ſtatim tenetur dare litigatoribus exemplum conſultationis. Not. ꝙ relatio non debet fieri ad ſuperiorẽ partibus ignorantibus, ſed debet eis dari exemplum conſultationis.

¶ Glo. ſeq. reci. per q. an liceat iudici indifferenter referre: ſoluit diſtinguendo dubium iuris & facti.

† Vide Authen. matri & auiæ. C. q̃n mu. tu. of. fun. po.

† De materia relationis, de qua hic differiẽ vide gloſã & Doctores i c. cauſam. 2. de teſti. Dominicũ i c. de elect. lib. 6. & qd ſit relatio tradit gloſſa in l. 2. C. de legib.

³ Secus eſt in ſponſalibus. & de hoc in Spe. de cu. §. nũc autem. ver. quid ſi nondum. & ſeq. Ioã.

⁴ Tñ mortuo marito ſecundo recuperat illã re integra. quod dic vt in Spec. §. pradi. ver. quid ſit iuris. Io. An.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

2 ¶ *Desinquisitionis.*] Hic proceſſum fuit ſuper exceſſibus iſtorũ prelatorum puniendis in modum inquiſitionis, & ideo ſiue cauſa ſit criminalis, ſiue ciuilis, poteſt iudex referre cauſam ſuperiori, ſi iudex dubitat qualiter in cauſa debeat iudicare: talis relatio approbatur. Si vero vult euitare onus iudicandi, tunc nõ debet admitti relatio. ĩ Authen. de iudi. §. vlt. coll. 6. ff. de iudi. eũ qué temere. §. 1. de iure ãri debet, & non de facto, vt ibi dicit: quia non crimina, ſed vindicta potius ad nos debuit peuenire. C. de offic. præfect. oti. l. 3. in fi. & 27. q. 1. ſi cuſtos. & c. ſi homo. ſi vero iudex dubitat de iure, & vult referre negotiũ ſuperiori, exẽplũ conſultationis ille licet teneatur edere partibus: vt ſi forte minus plene referat, vel ꝑtium q̃ debeat, vel in iudicium alteri⁹ partis, partes ꝑdicere poſſunt & appellare ut. C. de relat. l. 3. et 2. & hic. Si aũt tũc non appellauerit poſtea cum princeps reſcripſerit, non poterit appellare. 2. q. 6. c. biduũ. in fi. quia approbaſſe vi relationem: vt ibi & ff. qũ app. ſit. l. 1. 1. 1. ꝛc. & quia hoſpitalariis ignorantibus relatio facta fuit, non tenuit relatio: quia exemplũ relationis oſtẽdi debet litigatoribus: vt dicũt leges prohibẽtes, de quibus hic fit mentio. Ber.

¶ Et hanc conſtitũt. & eius cauſam iudex debet referre de calũnia. an vero teneat referre de calumnia, p iurio & vexatione, dictũ eſt ſup artic expen ſarum. vide in Spec. de recia. §. 2. ver. fin. 10. Aqd.

¶ De ſimili materia vide late per Iaſonẽ i reg. in quibus. ff. de iſtumi.

¶ Vide Ly. & ibi Cyn. C. de quibus hic fit mentio cõſue.

¶ numerata.

S*Ignificãte.*]Primo ponitur appellantis narratio. In ſecunda cauſæ commiſſio: ibi, *Ideoque.* Abbas.

Casvs. Decanus & capĩtn Magdun. impetrauerũt litteras ꝑ eꝑm Aurelian. ad quoſdã iudices, ſup eo q̃ dicebat capitulũ, carnifices non debere vẽdere carnes alibi q̃ in ſtallis decani & capituli Magdunen. ſuper quo iure epiſcopus moleſtabat capitulum prædictum: partibus in pſentia iudicum conſtitutis, datus fuit terminus de cõſenſu partium ad litigandum ſup ipſo negotio: pendente dilatione petebant decanus & capĩm implorando iudicum officiũ, vt cum idem eꝑs poſit citationem carnes vendi feciſſet in ſtallis aliis: qđ ꝑ ipſum eꝑm factum erat in ſtatum priſtinũ reuocarent: Ex parte epi fuit ꝓpoſitum, q̃ cum lis non fuerit conteſtata ſup negotio principali, iudicum imploratio locum non habebat: adijciebat inſup, q̃ cum de cõſenſu partium ad litigandũ terminus certus datus eſſet, & quantum ad diem illam ſolutum fuiſſet iudicium eorundẽ, iudices diem datum poterant ꝓuenire, niſi id fieret de conſenſu partiũ, nec audire partẽ aduerſam in tali implorationẽ: & quia ſup his nõ audiebat eꝑm, fedẽ Apoſtolicam appellauit: dictus eꝑs infra annũ nuncium ꝓcuratorẽ ſuum ad appellationẽ ꝓſequẽdam deſtinauit, & ꝑ inhibitionem ipſius eꝑi dictus ꝓcurator ſup hoc ad quoſdam iudices ſibi certa rõne ſuſpectos litteras impetrauit, ſed noluit vti litteris ſic obtẽtis, & ſic annus elapſus fuit: vnde eꝑs Aurelian. hęc oĩa ſignificauit dño Papæ petens ab ipſo non obſtãte lapſu anni, ſe ad ꝓſecutionẽ appellationis admitti: vnde mandat Papa iudicib⁹, quatenus ſi de hmõi ꝓhibitione & de appellatione ex cauſis ꝓmiſſis vel earum altera conſtiterit, reuocato in ſtatum priſtinum q̃ qđ poſt appellationem hmõi fuerit attẽtatum, ꝓcedant in negotio iuxta priorum continentiam litterarũ. Nota q̃ pendente dilatione lite non conteſtata officium iudicis delegati locum non habet: Irẽ pendente dilatione iudicis officium cõquieſcit, vt interim nihil facere poſſit ſine conſenſu partium. Item ꝓcurator qui excedit fines mandati, non ꝓrẽiudicat domino, & ideo non obſtat lapſus anni.

b ¶ *Poſt citationem.*] Certe nec ante citationẽ, nec poſt debuit eꝑs moleſtari ſup poſſeſſione carnificij lite pẽdente, ſi ipſe poſſidebat, inquiſitionis[a] proceſſu, ad nos relationem trãſmiſiſtis nouiſſimũ: cũ iuxta legitimas ſanctiones, quotiens relaturum te iudex quilibet pollicetur, illico litigatoribus apud acta conſultationis exemplum edere teneatur.

¶ Idem archiepiſcopo, archidiacono, & G. canonico Turonen.

¶ *Si ante litem conteſtatam circa principale negotium iudex aliquid innouat, vel diem aſſignatã ſine cauſa prætermittat, licite appellatur. Et ſi procurator datus ad impetrandum ſuper appellatione non feruauit formam mandati, auditur appellans etiam poſt annum.*

CAP. LXIX.

S Ignificante † Aurelian. epiſcopo, nos noueritis acceſſe, quòd cum decanus & capitulum Magdunen. ipſum, ſuper eo quòd dicebant, alibi quàm in ſtallis decani & capituli prædictorum, carnifices carnes vendere non debere[b], corã iudicibus auctoritate Apoſtolica cõueniſſent: petentibus tandẽ decano & capitulo nominatis † iudicum officium implorãdo, vt cum idem epiſcopus poſt citationem[c] carnes in ſtallis aliis vendi feciſſet: quod per eum ſuper hoc factum fuerat, in ſtatũ priſtinum reuocarent; pro parte ipſius fuit propoſitum, quòd cum lis præſertim[c] non fuiſſet ſuper negotio conteſtata, locum imploratio huiuſmodi nõ habebat: adiciens, quòd cum de conſenſu partium coram dictis iudicibus ad litigandum ſuper ipſo negotio certus dies ſtatutus fuiſſet, & quantum ad illam diem ſolutum fuiſſet iudicium eorundem, præuenire[d] diem ipſum, ac audire partem aduerſam in tali implorationẽ abſque conſenſu partium non debebant; & quia ſuper his non audiebant eundem, noſtram appellauit audientiam; & licet procuratorem ſuum infra annum ad huiuſmodi appellationem miſerit proſequendam: quia tamen dictus procurator (vt creditur) circunuentus, contra inhibitionem ipſius epiſcopi, noſtras ſuper hoc ad quoſdam iudices, certa ratione ſuſpectos, litteras impetrauit, dictus epiſcopus vti noluit litteris ſic obtentis, petens non obſtante lapſu anni, ad proſecutionem appellationis admitti. ¶ Ideoq; mandamus, quatenus ſi de inhibitione[f] huiuſmodi & præmiſſis cauſis appellationis, vel earum altera, conſtiterit, reuocato in irritum, & cætera. Vſque ad † attentatum in ꝓiam dicto negotio, iuxta priorum continentiã litterarum, & cætera.

Ideoque abbas.

1 Abbas ſuper. inquiſitionis.

c ¶ *Præſertim.*]id eſt maxime: quia nec poſt lit. conteſt. debuit ei auferri poſſeſſio, ſi ipſe poſſidebat. ſed verius videtur q̃ capitulũ poſſidebat: vt dixi.

d ¶ *Præuenire.*] Quod facere non poterant: q̃a pendẽte dilatione, iudicis officiũ conquieſcit: niſi partes conſentiant. C. de dilat. ſiue pars. ex cauſa tñ mutatur dilatio qñque. ff. de arb. dicere aũt. in fin. & argu. de re iudi. qđ inſtit. & ſ. eod. cum ceſſante. arg. & eſt notabile, q̃ iudex data dilatione nihil facere poſſit ante terminum alterã parte inuita.

Additio. An parte abſente poſſit ſtatuere præſenti & reſiſtẽti terminum ad ꝓbandum, et qđ de termino lapſo, vide in Spec. de dila. §. nunc videamus. ver. ſed pone ecce. & duobus ver. ſeq. Ioan. And.

¶ *Glo. ſeq. ſignat contrarium et duplicitер ſoluta.* c ¶ *Super bis.*] Not. ſ q̃ iudices lit. non conteſt. reducere volebãt capitulum in priſtinũ ſtatũ, vt carnifices non vẽderent carnes alibi q̃ in ſtallis capituli, qđ facere non debebant, cum adhuc poſſent recuſari lit. non conteſt. 3. q. 3. c. inducias. 9. offeratur. & ita ante lit. cõteſt. iudex delegatus circa principale negotium nihil facere poteſt. arg. ſ. de reſcr. ſup litteris. & ſup eo q̃ pendente dilatione ꝓcedere volebant: qđ facere non poterãt: vnde valuit appellatio. arg. ꝑ. 3 ẽ. de offi. iudi. c. 2. in fine. Poteſt dici q̃ illa loquitur in ordinario, cuius iuriſdictio fundata eſt, cuius etiam officium ante litem conteſtatã & poſt implorari poteſt tpe competenti, ſed non dilatione pendente aduerſario ꝺicente: vt hic dicit, & C. de dilationibus. ſiue. hic loquitur de delegato cuius iuriſdictio non eſt firma ante litem cõteſtatam: quare eius officium implorare non poteſt ante litem conteſtatã, & maxime dilatione pendente, vt hic pãtet. Vel verius dicas, q̃ ibi loquitur de alio officio iudicis quod petitur incidẽter fauore minoris vel alterius qui vtitur iure minoris: hic de alio quod quaſi reſpicit principale factum qđ immutatum eſt ab aduerſario, & quod etiam competeret maiori poſt litem conteſtatam coram delegato, ſed non ante nec pendente dilatione, vt dictum eſt.

Additio. Vel dic, q̃ hic imploratur iudicis officiũ eo die quo ſolutum erat iudicium: quia datus erat terminus in quo partes cõparere debebant: & interim iudicis officium conquieſcit: vt dictũ eſt C. de dilationibus. ſi vero. Sed non negatur quin poſſit implorari officium in termino conſtituto, q̃uis imploratio non poſſit pendente dilatione, ſed in contrario petitur officium iudicis in termino conſtituto ad procedendum.

¶ *Glo. ſeq. obijcit, & ſoluit duplicitер.*

f ¶ *De inhibitione.*] Et ſic patet, q̃ ꝓcurator non poteſt excedere fines mandati, aliãs non nocet dño. C. de procu. ſi ꝓcurator. & ſ. de offi. dele. cum olim. Si vero ſimpliciter cõſtitutus fuiſſet, nulla forma data ſibi de iudicibus impetrãdis, non poſſet eos recuſare, quos ꝓcurator impetraſſet. ſ. de cau. poſ. cum olim. & hoc à ꝑio ſenſu, vbi de hoc. Sed vſ quòd non ſit amplius audiendus poſt annum, & ſibi imputet q̃ tali commiſit negotia ſua. ff. de mino. cũ mãdator. infi. agat ergo eꝑs ꝑ ꝓcuratorẽ, vel ꝑ eum qui circũuenit ꝓcuratorẽ ipſum

¶ Dicta ad, dicta aliquando aliquas.

¶ in ſua dicta cauſa.

¶ To Ioan. Andreas ſeu potius Cornelius Ioannis in ſua lectura in ſecundum librum Decretalium.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

ipsum. ff. de do. & elegãter. §. si dolo. hic procurator circumuentor forte non erat soluendo. & ita restituitur ⁊ audiarsarii. ff. de eo per quem fact. erit. l. vlt. 1. rñ. vel auditus fuit eps ex generali clausula: 1 si qua iusta causa mihi videbitur, in integrum restitua. ff. qui. ex cau. ma. l. 1. in fi. arg. §. de in integr. restit. ex litteris. arg. j. de pig.

¶ Idem.

¶ *Capitulum famosum & multũ allegabile. & hoc dicit : Ad iustificandam appellationem ex causa interpositam, probare oportet causæ veritatem coram iudice ad quem, nisi fuerit coram iudice à quo oblata probatio et reiecta. hoc dicit singulariter vsque ad §. eidẽ.*

CAP. LXX.

INterpositæ appellationis ex causa probabili[a], non sufficit appellanti probare, quod ex causa huiusmodi prouocauit, si eam non doceat esse verã[b] : nisi hoc se offerens c probaturum non fuisset admissus.

¶ *Si appellatio non fuit recepta à iudice, vel approbata à parte, sufficit appellanti mittere procuratorem ad impetrandum & contradicendum : licet pars appellata sit parata in curia prosequi. hoc dicit vsque ad §. ille denique. Abbas Siculus.*

¶ Eidem[d] quoque permittitur, si nõ recipiatur appellatio eius à iudice, nec ab aduersario approbetur, super prosecutione appellationis per procuratorẽ ad impetrãdũ & contradicẽdũ cõstitutũ, litteras impetrare: licet pars altera per se vel p procuratorem idoneum, iudicium super hoc apud sedẽ Apostolicam recipere fit parata[e].

¶ *Ante inchoatam prosecutionem appellationis appellans potest si vult inuito appellato petere vt remittatur ad iudicem à quo : sed condemnabitur in expensis factis per partem aduersam in illa appellatione. hoc dicit vsque ad §. fine. Abb. Siculus.*

¶ Ille† denique, qui vocem appellationis emisit, cuius nondũ est alii cognitio delegata, ad petitionem [f] eiusdem, ad eum à quo prouocauit, de iure remittitur : contradictione [g] partis alterius non obstante† : [est tamen †] in legitimis expensis aduersario, quas eum propter hoc feciſſe constiterit, condemnandus.

¶ *Articulus appellationis interpositæ à grauamine, discutitur per iudicem ad quem parte absente per contumaciam, etiam lite non contestata in appellatione vel principali causa. hoc dicit. Abbas Siculus.*

¶ Sane parato aliquo probare grauamen, propter quod duxerat appellandum, & parte aduersa se contumaciter absentãte, potest super hoc lite non cõtestata[h] procedi : licet nondũ litis contestatio facta fuerit in ipso appellationis articulo, vel negotio principali : quia cum in hoc casu iniquitas prioris iudicis principaliter arguatur, nõ non oportebit eum probare causam esse veram. Item in alio, q̃ cum recipitur appellatio à iudice, vel ab aduersario suo, prosequatur causam suam per sufficientem procuratorem ad tota causam, § ne condemnetur alteri parti eam prosequenti in expensis.

ADDITIO. Item prædicat terminum appellationi fiat, ne appellatio ponit supplantari. §. eo. oblatæ. Item constituat fidelem procuratorem. ff. c. proxi. in fi. & infra, de pigno. significã te. secundum Host. de his cautelis plenius in Spec. de appellatio. §. qualiter. verticulo, in summa. & sequentibus.

ILLE DENIQVE. Aliquis appellauit ad superiorem, coram illo ad quem appellauit, petiit remitti ad eũ à quo appellauit : pars altera contradicit, quæritur an debeat remitti, & dic q̃ sic, non obstante contradictione alterius partis, sed debet cõdemnari in expensis legitimis aduersario, quas eũ propter hoc feciſſe cõstiterit.

f ¶ *Ad petitionem eiusdem.*] Sic §. eo. accepta. aliàs enim non debet eã remitti ad eũ à quo est appellatum. C. de app. eos. & 2. q. 6. c. ei qui. §. ab eo. & j. de sent. excom. per mas.

g ¶ *Contradictione partis alterius.*] Pars appellata contradicere non potest : quia non habet iudicem suspectum, qui pro ea tulit ſniam, cum ipsũ p hoc ap̃ gbauerit: vnde ipsũ reprobare nõ potest. 4. q. 3. c. si testes. §. si quis testibus. & in fauorem tantum appellantis statutum fuit, q̃ ad eum non remittatur à quo appellauit huic fauori, qui pro eo introducitur, pót renunciare: cum hoc licitum sit cuicunque. C. de pactis. si quis in conscribendo. infra de regula. ad Apostolicam. condemnatur tñ alteri parti in expensis tamquam contumax: quia malitiose ipsum traxit in appellando ipsum ad Papam: quia perinde est ac si ipse non fuisset Prosecutus alterо prosequente. §. eo. c. reprehensibilis.

SANE. Aliquis appellauit à grauamine coram iudice appellatiõis paratus est probare grauamen propter quod duxerat appellãdum: pars aduersa citata contumaciter se absentat: quæritur quid fit iudici faciendum? Rñdet Papa, q̃ iudex potest super hoc procedere lite non contestata, licet litis contestatio nondum facta fuerit in articulo appellationis, vel in ipso negotio principali: quia cum in casu illo iniquitas prioris iudicis arguatur principaliter, non est rigor iuris requirendus, ex quo causæ perplexitas posset sequi. Not. in primo rñso, q̃ qui appellatã grauamine, semper adiciat in affignatione causæ, q̃ offerat se causam illam probaturum : & sic de veritate causæ quam exposuit, non habebit necesse probare. quod si non fecerit, causam veram probare debebit. Item in secundo rñso nota, q̃ qui appellat, & eius appellatio à iudice vel ab aduersario approbentur sufficienter, ad totam causam procuratorem mittere debet: alioquin alteri parti eam prosequenti personaliter condemnabitur in expensis. Item in tertio rñso not. q̃ potest quis remitti ad eum à quo appellauit contradicente parte aduersa: sed illi aduersario condemnabitur in expensis. Item in quarto rñso not. quòd altera parte absente per contumaciam iudex appellationis potest cognoscere de grauamine. Item vtra q̃ parte præsente, contestatio litis fieri debet in huiusmodi exceptionibus.

h ¶ *Lite non contestata.*] Hic habes nouũ casum, in quo potest proceda lite non contestata, quonũ frequenter. ratio redditur in littera : quia agitur de iniquitate iudicis, non de negotio principali, vel de facto aduersarij:

---

1 Appella tionis nem super principali non habet necesse probare. sed si mittere, nisi appellatus hoc petierit : licet recepta, vel approbata sit appellatio, secundum Inn. & Host. vt 3 col. tot. di. 5. 1. lib. 6. vide de hoc in glo. 1. Ioan. An.

2 Vide Abbatem in c. diletus. 1. j. de præben. & Angelum in l. si quis libellos. C. eod. tit.

3 Vide l. si quis libellos. C. eod. titu.

4 Hæc duo verba. est tamdẽtum. & in antiq. & in exemplaribus tua q̃ emendata sic.

1 Modi differẽtia oppositionis & probationis. vide plura in Host. de probationibus. & Ioan. de Imo. in rub. de probat. & Host. in summa. & Ioan. de Imo. super illa rub. quia ad eũ dẽ his debet principaliter. tractare. & ea quæ annotata. sunt. & ea quæ notantur. in Ancho.

2 De simili lite vide Abbatem in cap. de presbitero. primo. de probat. & Ioan. de Imo. in rub. de probat. & Host. in summa. & Ioan. de Imo. in rub. de exceptionibus. & Host. in summa. & Ioan. de Imo. in rub. de exceptionibus. & Host. in summa. & Ioan. de Imo. in rub. de exceptionibus.

a Canon. ten. in l. 3. q. cunque. cũ ibi no. 5. 1. fi. de rebus. in integ.

b ¶ *Esse veram.*] Sim. §. e. de testi. ex parte Adæ. & §. eo. tit. pxi. cũ Ar. contra. §. de offi. deleg. cum causa. & §. eo. vt debitus. & c. delecto.

c ¶ *Nisi hoc se offerens.*] Huic verbo signat §. 3. de test. ex parte Adæ. quia ille Adam obtulit se probaturũ, nec fuit admissus ante sententiã, & tñ in causa appellationis debet probare causam appellationis veram fuisse. Solue hoc ſm quod ibi dixi. ex hoc enim apparet aperтum grauamen, q̃ opponit causam probabilem, & eam offerto me probaturum, ſi nõ admittor. & ideo sufficit hoc probare in causa appellationis: quia hoc probato, satis probat grauamen: q̃ perinde habetur, ac si causa allegata, quam volo probare, esset vera, & me repelleret. secus est cum simpliciter causam allegat: quia tũc vr id quasi malitiose feciſſe : vnde illã causam tenetur probare vera fuisse. arg. §. eo. super eo. ¶. si autem aduersa. de hac materia plene dictum est in decre. ex parte Adæ. & §. de excep. olim. Ber.

EIDEM QVOQVE. Dicitur hic q̃ si appellatio nõ recipiatur à iudice, nec ab aduersario approbatur : licitum est appellanti prosequi causam per procuratorem constitutum ad impetrandum & contradicendum tantũ, licet pars aduersa per se vel p procuratorem idoneum apud sedem Apo. iudicium recipere fit parata.

d ¶ *Eidem.*] f. appellanti.

e ¶ *Recipere iudicii fit parata.*] Sibi imputet q̃ nõ approbauit appellationem. ex quo eam apud sedẽ Apost. prosequi voluit. & si appellationẽ approbasset ipse vel iudex : tũc enim tenetur sufficiẽter prosequi: alias punitur in expensis. §. eod. Nicolao. Sit ergo cautus qui appellat circa duo: primo q̃ cum appellat ex causa probabili, q̃ offerat eam se probaturum: quia in appellatione relevabitur: quia

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

aduersarii: vnde æquum fuit vt de hoc cognosceatur non obstante absentia aduersarii. 1 Et ita colligitur ex hac littera à 5to sensu, si esset præsens. quòd super exceptione deberet lis cótestari, qđ verum credo: vt not. 5. de off. deleg. prudentiam. 6. sexta.

¶ *Glo. seq. arguit, & declarat.*

2. ¶ *Roger iuris.*] argumentum quòd in negotiis ecclesiasticis rigor iuris non sit seruandus, sed potius æquitas. sic supra de dol. & cont. c. 1. & supra de restit. spoliatę. & supra de iudicijs. Rigor est vt non procedatur lite non cótestata: talis rigor in hoc ea su non est seruandus, cũ principaliter agatur de iniquitate iudicis, sed in aliis causis vbi agitur principaliter de iniquitate aduersarij, propter ipsius contumaciã ponendus est actor in possessionem causa rei seruandæ, vel excõicandus hoc non debet fieri in hoc casu: quia de ini quitate iudicis agitur, sed pp hoc pars puniri non debet, vnde si non posset cognosci de hoc grauamine lit. non cõtest. esset quasi quædam perplexitas: quia cum non constet adhuc vtrũ appellatio sit legitima, non potest se intromittere de principali quæstione. in quo casu tamen & non ante habet iurisdictionẽ super principali: quare non potest procedere in principali, nec pœnam impone aduersario, cum ipse non peccauerit: & si puniret illum faceret contra conscientiam: sed propter contumaciam videtur puniendus. Et ideo vt hæc perplexitas euitetur, poterit iudex cognoscere de hoc grauamine lit non contesta. & de iniquitate iudicis. probato vero grauamine reuocabitur grauamen, & postea iudex citabit absentem: & si citatus non venerit, propter ipsius contumaciam procedetur contra ipsum. 2 & sic nulla perplexitas est. Si vero appellatio non valuit: remittitur ad illum à quo appellauit.

1 Contor. Authen. de quib. &. Cõ. fess. C. de tempo. appel.

¶ *Vide ea dicta per Iasonem & alios in l. 6 idem. 4. fin. & ad iur. omnia. & in l. 1. C. de libe. pter & per Paulũ & Castro & Socinũ in 1. penul. ff. de reb. dub.*

¶ *Adde q hæc clausula. appel. re. solius est gratiosa. l. 5. ff. & q appl. a pœna li.*

2 *Vide 7. c. sepe. 1 gl. ver. li. 10. dan.*

Nouitatem.] Non diuiditur. Abbas Siculus.

Casvs. Cum plura negotia in vna commissione ponuntur, minime se contingentia, & clausula illa, remota appellatione, ponitur in medio litterarum, respicit tantum præcedentia, nisi in fine commissionis clausula illa reiteretur. Not. hic argumentum, q determinationes respiciunt tantum præcedentia, & non sequentia.

¶ *Glo. seq. fingat contrarium, & remittit. Secundo arguit, & allegat duo contraria.*

b ¶ *Præmissa.*] Arg. contra. 5. eo. secundo requiris. 1. respon. vbi dr q non refert an ponatur in medio, principio, vel fine remoto appellationis: quia ad omnia referetur. Solu. est ibi, quia hic sunt diuiser sa negotia non se tangentia: ibi vnum negotium, licet habeat plures articulos. 3 Item est argumentũ q determinationes respiciunt tantum præcedentia, & non sequentia. arg. contra. ff. de lega. 1. fi sex uus plurium. 5. vlti. & 32. q. 7. Apostolus. Bern.

3 Quasi eo ratenatos. pone eum plus 5. de referi. cum dilecta. secũ dum Nouil. qui dicit de vtroque mẽbro patent exempla ff. de reg. iuri. ff. de admi. tut. tutorẽ. ff. de iu. & ratio. dil. l. 5 nunc tradamus. & 6. in tutela. & l. si tutor exp. 5. l. & l. si tutor & ff. eo. tit. l. si qui. 5 pen. & vl. Iouã. And.

Vna sententia.] Casvs. Plures super aliqua causa communi conuenti sunt: condemnati sunt omnes: vnus illorum appellauit & obtinuit: quæritur, an victoria ipsius cæteris profit? Respondet Papa, q victoria vnius iure communi cæteris prodest, si communi iure iuuetur, & idem sit negotium, & eadem sit causa defensionis. Not. q res inter alios acta aliis prodest & sententia vnius prodest aliis.

¶ *Glo. seq. distinguit inter corporalem & incorporalem. In prima membro subdistinguit, an iure communi an specialis iuuetur.*

c ¶ *Vna sententia.*] Sententiam huius decr. habes. 2. q. 6. c. ei qui. 5. iunct quorum. & 9. quandoq;. & C. si vnus ex pluribus appel. l. 1. & 2. Vnde vt intelligas quod hic dr, nota, q si res communis sit pluribus & corporalis, nec diuersitas facti separationem recipit, vt in duobus correis debendi: si omnes condemnati sint, & vnus appellauit, victoria vnius omnibus prodest, vt hic dicit, & 2. q. 6. c. ei q. 9. quandoq;. & C. si vnus ex pluribus ap. l. 2. & sint tales qui non iuuentur beneficio restitutionis. Si vero vnus fauore minoris ætatis impetraret 5 sententiam beneficium restitutionis, hoc non prodest aliis: vt in l. prædicta. C. si vnus ex pluribus. l. 2. & 2. q. 6. 9. qđ & si ætatis. & ideo dicit hic si iure cõi iuuentur. Si vero res sit inter corporalis, & cõis, & indiuidua, tunc victoria minoris prodest maiori. ff. quemadmodum ser. amit. si communem. 1. fin. vt seruitus indiuidua sit, tũ si usus fructus licet seruitus sit, di uidi potest. ff. ad legem Falci. l. 1. 9. fi vsufructũ. d ¶ *Eadem causa.*] Pone exemplum: tres erãt tutores habentes administratiõnẽ indiuisam gerentes, condemnati sũt: vnus appellauit & obtinuit, cæteris prodest: qa idem est negotium cõmune, & eadem causa defensionis. Si autem vnus gessit & alter non, si ille qui nõ gessit, appellauit, iniquum esset vt eius appellatio prodesset ei qui gessit, vt ff. de app. fi qui. 5. pe. ex quo 5. fumitur versicul. ille. & C. si vnus ex plu. ap. l. 1. & 2. q. 6. 9. qñq;. & idem est si habent diuersas administrationes: quia tunc nõ prodest vnius appellatio alteri. arg. ad hoc. C. de diuer. rescri. l. 1.

¶ *Videtur.*] Primo ponitur thema. Secundo decisio: ibi, *Ad appellationes.* Tertio moderatio: ibi, *Dummodo.* Abbas Siculus.

Casvs. Aliquis condemnatus est per sententiam diffinitiuam, vel etiam interlocutoria contra eum lata est, ante sententiam, ille non audet appellare: quæritur quid sit ei faciendum. Respondet Papa, si iustus metus excusat illum, ita q appellare non possit hoc ipso ad appellationis beneficium conuolasse reputatur, dummodo infra decem dies exprimat causas appellationis coram iudice à quo appellare volebat: vel si eius copiam habere non poterit, in præsentia bonorum virorum idem faciat, super hoc protestatione præmissa, q iusto metu appellare non audet: & sic non currunt tempora infra quæ debuit appellare. Not. q iustus metus excusat, ne tempus currat, infra quod quilibet appellare tenetur protestatione super hoc facta. aliàs sine protestatione non sufficeret metus. Item arg. si per me non stat quo minus faciam quod debeo, mihi non imputatur præmissa protestatione. Item per protestationem interrumpitur præscriptio decem dierum in hoc casu.

e ¶ *Excusat.*] Arg. q ea quę per metum fiunt, non obligant. de hoc dixi. 5. quod met. cau. abbas. Et ita pro appellãte habetur. sed illud non sufficit, nisi & illud protesterur. C. de iis qui per met. iud. non app. l. 2. ff. de ap. cum quidam. de quibus legibus sumpta est hæc decreta. & ita currit tempus ei qui agere non potest, nisi istud protestetur. fin. 5. de of. ordi. pastoralis. in fi. & 16. q. 3. c. placuit. 9. peversi. is aũt. & 5. de ele. c. vlt. & C. de an. exce. vt perfectius. & C. de epi. aud. l. vlti. & ita interrumpitur præscriptio per protestationẽ.

¶ *Glo. seq. tria notat, & de primo remittit.*

f ¶ *Coram iudice à quo.*] Nota quòd si potest habere copiam iudicis à quo debet prouocare, non debet coram alio protestari, sed tunc demum cum iudicem illum habere non potest: vt hic dicit: & sic ex ordine verborum argumentandũ est. argum. 43. dist. sit rector. in fine.

¶ *Glo. seq. obiiciendo quærit, & tripliciter respondet.*

g ¶ *Exprimendas.*] Sed quare compellitur exprimere causas appellationis cum sufficiat dicere, appello. 2. quæstio. 6. cap. potè appellationem. 9. forma? Hoc intelligo quando apppellatur ante sententiam ab aliquo grauamine, quia tunc causa appellationis debet exprimi supra eodem vt debitus. & cap. cum causam. vbi dicitur quando sit exprimenda causa appellationis, & quando non. Vel dic quòd idem est in diffinitiua. C. de ijs qui per me. iudic non appella. l. 2. ¶ & supple, maxime. quia non est necessę causas appellationis exprimere nisi velit. ff. de appella. fcio quæstum. Vel quòd dicit, causas. intellige in genere, sic: iniqua sententia lata est contra me, nec audeo appellare, & hoc protestor coram vobis. Bernar.

CAP. LXXI.

INquisitioni † tuæ taliter respondemus, q quotiens clausula per quam tollitur appellationis remedium †, in medio litterarum ponitur. si sunt plura negotia se minime contingentia, præmissa [b] tantum compleatur: nisi forte in fine litterarum prædicta clausula iteretur.

¶ Idem.

¶ *Breue est, sed per alia verba sic summatur: Appellatio vnius prodest alteri, si communi iure iuuentur, & idem sit negotium, & eadem defensionis causa, & sint eadem sententia condemnati: aliàs secus.*

CAP. LXXII.

VNa † sententia [c] pluribus condemnatis, si vnus solus ad appellationis beneficium conuolauerit, illius victoria iure communi cæteris suffragatur, si communi iure iuuentur, idemque negotium, & eadem [d] causa defensionis existat.

¶ Idem.

¶ *Iustus metus excusat, adeo quòd non appellans habetur pro appellante si fuerit protestatus, & appellationis causas duxerit exprimendas.*

CAP. LXXIII.

SI iustus metus quo minus [e] appellauerit re excusat, Ad appellationis reputaris beneficium conuolasse: Dummodo infra tempus quo licite prouocarit, coràm iudice [f] à quo appellasse volueras: vel si habere ipsius copiã nequiuisti, in præsentia bonorum virorum protestatione † super hoc proposita, causas appellationis duxeris exprimendas [g].

DE CLERICIS PEREGRINANTIBVS.

¶ *Supra visum est de appellationibus: sed quia peregrinantes in multis gaudent priuilegio appellantium, merito subijcitur hec rubrica de clericis peregrinantibus. Abbas Siculus.*

De hac materia habetur 24.q.3 si quis Rompetas. & c.paternarum, de pœn. dist.6. sacerdos. de cofec.dist.5. ¶ *oportet.*

Onque rente.] Hoc dicit in summa: Peregrinantes ad Papam, maxime clerici ab omnibus rebus suis debent esse sub protectione Apostolica securi. Vel sic, & meli⁹, comprehendendo vtrũque intellectũ vt in rubro. Primo ponit quærela. Secundo prouisio: ibi, *Licet*. Abbas Siculꝰ.

CASVS. Quidã ꝓsbyter I. noie, dum vellet ire ad curiam dñi Papæ causa peregrinationis, res suas & ecclesiæ suæ non potuit sub ꝓtectione dñi Papæ: Post iter arreptum, quidã aduersarij sui res suas fibi & ecclesiæ abstulerunt: vnde ille conquestus fuit dño Papæ: dicit Papa, licet ꝓsbyter ille non posuerit res suas & ecclesiæ sub protectione ipsius. tñ hi q̃ ad ipsum accedũt cum rebus suis sub Apostolica protectione debent esse securi: vnde mandat q̃busdam, quatenus quicq̃d eidem presbytero post iter arreptum ad Papã, subtractũ est vel ablatum, faciant sibi restitui. Nota, q̃ plus est facto exprimere q̃ verbo. Item qui ad Papam accedunt causa peregrinationis, sub eius protectione consistunt. Item argumentum quòd possessio absentis turbata restitui debet.

¶ *Non posuerit.*] expressa voce, sed expressit ipso facto: quod plus est. 3.tit.proxi. dilecti. & c. vt nostrum & c. audientiam 2.

¶ *Glo. seq. recitet per quæstionem de quo accessu, &c.*

b ¶ *Ad præsentiam nostrã.*] Causa peregrinationis supple, vt faciat ad hunc titulum: quia interim sub Apostolica ꝓtectione consistũt. 24.q.3.si quis Romipetas. paternarũ. illi canones qui ad hũc titulũ ꝓtinent. §. si per vim, vel alio modo absentis possessio turbata est. l.1. & C. de eman. liber. l. iubem⁹. ff. de tutor. & cura. da. ab his. l. vlc. ¶ *Faciatis.* In hoc casu q̃n possessio absentis taliter turbatur, scilꝫ tuus, amicus, ꝓximus, colonus, petere possunt vt possessio restituatur: vt in l. prædict. C. si per vim vel alio modo. l. 1. Ber.

DE CONFIRMATIONE vtili vel inutili.

¶ *Supra visum est de suspensione sententiæ seu iurisdictionis iudicis, quæ fit remedio appellationis seu peregrinationis: Sed quia sententia seu processus iudicialis quandoque confirmatur per superiorem, & possit dubitari de validitate vel inualiditate cõfirmationis, merito subijcitur hec rubrica de confirmatione vtili. Abbas.*

Sicut ꝑ alias.] Secunda pars: ibi, *Sed si.*

CASVS. Aliquis mouit quæstionem ꝑ aliquẽ super re aliqua: reus lite pendẽte impetrauit a sede Apostolica confirmationem rei iudicatæ: quæritur, an super hoc iudex superedere debeat causæ cognitioni? Et videtur, q̃ ea non obstante, de causa cognoscere debet, & eam fine debito terminare; sed si rem pacifice possidebat, q̃n confirmationem obtinuit: non licet iudici postea de quæstione iuborta cognoscere, vel diffinitiue fine mandato Apostolicæ sedis. Nota q̃ lite pendente non valet confirmatio vel priuilegium obtentum super re litigiosa, tacito quòd res fuerit in iudicium deducta.

¶ *Glo. seq. rec. per q. quæ res dicatur litigiosa.*

d ¶ *Litigiosa.*] res litigiosa est de cuius dñio causa mouetur inter petitorem & possessorem iudiciaria conuentione: vt traditur C. de lit. Authen. litigiosa res. Et sic controuersia sup possessione orta nõ facit rem litigiosam: qđ verum est: & super res litigiosas nouum priuilegium impetrari non potest. §. de testi. causam quę. & §. vt lit. pendẽ. c. 1. & vlt. & j. eo. bonæ. Nec ad aliam potest transferri psonam. 11.q.1. quia res. & §. vt lit. pendẽ. ecclesia sanctæ. & in Authẽ. in medio li. sacras iussio. non fieri. §. fi vero nondum. coll. 8. ‡ & non obstante priuilegio tali siue indulgentia iudex procedere debet.

¶ *Glo. seq. tractat de confirmatione in forma communi obijcit, quærit & soluit.*

e ¶ *Confirmationem.*] Nota, q̃ cõfirmatio impetrata sub forma cõi, siue etiam inouatio nihil noui iuris tribuit, sed solũmodo vetus cõfirmat. 22. dist. de præpris. arg. 23. q.3. c. vlt. & j. eo. cum dilecta. & c. sequẽtibus. & j. de priuilegiis. quia intẽtionis. vnde p talem confirmationem vel innouationem non impeditur petitio alterius, vel iudicis cognitio. j. de concess. ꝑben. quia diuersitatem. j. eo. bonæ. arg. 9. q.3. conquestus. nãc vero. & §. de offic. ordi. licet. & fine quid in loco publi.

L. 2. §. siquis à principe. quia hoc facit Papa sine ꝑiudicio alicuius: vt patet ꝑ iura ꝓdicta. Quid ergo valent hmõi confirmationes? parũ valent, nisi q̃a solet plus timeri qđ ꝑcialiter, &c. 23. dist. quamq̃.

¶ *Glo. seq. recit. per q. quomodo intelligatur quod hic dicitur, iudicem infe riorem, & c. ponit tres opi. Vin. Lan. & Tan. & hanc approbat.*

f¶ *De quæstione postea exorta.*] Quia dicit hic, nõ esse licitum iudici cognoscere de quæstione exorta fine mandato Papæ, dicit Vin. q̃ si post cõfirmationem moueatur ei quæstio, an licite obtineat beneficium an non, non est licitum iudici de hoc cognoscere fine mandato Papæ: sed si ei obijcitur crimen, non impeditur pp confirmationem iudicis cognitio. Sed certe non est verum: si confirmatio sit facta in forma cõi sine causæ cognitione; si aũt cum causæ cognitione cõfirmatio sit facta, tunc verum est quod dicit Vin. & idẽ dicit qđ Tanc. & Lan. dicit, q̃ si moueatur q̃stio, an talis cõfirmatio valeat vel non, de hoc non potest cognoscere iudex inferior, qđ verum est. T. distinguit, & melius. Aut enim confirmatio facta fuit sine causæ cognitione in forma cõi, & tunc non impeditur petitio alicuius vel cognitio: in quo casu loquuntur iura superius assignata: Si vero confirmatio fiat de beneficio alicuius, vel de aliqua sententia cum causæ cognitione, & hoc cognito Papa ex certa sciẽtia confirmat tibi beneficium tuum, vel sniam latam de quæstione illa, ꝑ postmodum quæstio suboriatur, nullus poterit iudicare fine speciali mandato Papæ: Et hoc intelligitur ex ipsa confirmatione; quia tunc simpliciter confirmat nulla conditione appofita. De tali confirmatione habes 3. de offic. deleg. q̃n abbas. & 3. de transac. c. 1. & §. de pac. quotiens. & 3. de testi. veniens. & 3. de offi. dele. corã. in fin. & j. de testa. Raynutius & c. Raynaldus. & j. de insti. ex frequentibus. & j. eod. c. penul. & in alijs confirmationibus cum dẽ: Confirmamus sicut iuste possides. sicut exponitur. 1. §. j. de concess. ꝑben. quia diuersitatem. Et istas duas decret. intelligebat Tanc. de confirmatione, quæ fit cum causæ cognitione ex certa sciẽtia Papæ; tũ si certum esset, q̃ per falsi suggestionem confirmatio sit obtenta, non valebit huiusmodi confirmatio. j. e. proxi. & sic possunt intelligi iste duæ decret. Bernar.

DE *confirmationibus.*] CASVS. Dicitur in hoc capitulo, q̃ confirma-

TITVLVS XXIX.

De ꝑ clericis peregrinantibus.

¶ Celestinus tertius Ambiañ.† episcopo.

¶ *Contra peregrinãtem seu proficiscentem ad sedem Apostolicam non est aliquid innouandum.*

CAP. I.

Onqueretur I. ꝓsbytero intelleximꝰ: & infra. ¶ Licet ꝓsbyter idẽ res suas & ecclesiæ suæ, in protectione nostra non posuerit quando ad nos accessit: tamen cum hi qui accedũt ad præsentiam nostram, cum rebus eorum debeant esse sub Apostolica protectione securi: Mãdamus, quatenus quicquid eidem presbytero post iter arreptum ad Papã, subtractũ est vel ablatum, sibi restituas ꝓ.

TITVLVS XXX.

De confirmatione vtili vel inutili.

¶ Alexander tertius Exoneñ. epo.

¶ *Dere scienter confirmata per Papam, inferior iudex cognoscere non potest, nisi confirmatio non tenuerit, vt quia surrepitia, vel de re litigiosa. hoc dicit cum cap. sequenti.*

CAP. I.

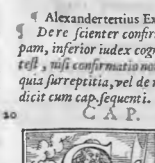

In quis rei litigiosæ confirmationẽ impetrauit ab Apostolica sede, nõ minus potest iudex de causa cognoscere, & eã fine debito terminare. ¶ Sed si rem tunc pacifice possidebat, cum inde confirmationem obtinuit, non est licitum iudici de quæstione postea exorta f decernere, aut eam diffinire, absq; sedis Apostolicæ mandato.

¶ Idem Vigoneñ.† episcopo.

¶ *Idem dicit.*

CAP. II.

DE† confirmationibus autem Romani Pontificis, vo-

† Vide vt lit. pen. c. fi. super 1. glo. Ioan.

† Post concilium Lateran. sub Alexan. 13. par. 44 cap. 10. & cap. 17. eo. tit. in 1. compil.

† Vigorsh.

* Vigoreñ.

† Cap. 2. eo. tit. in 1 compilat. & post concil. par 3. cap. 16.

† Respecti primũ mẽbrum opinionis secundum. super quo vide qđ scripsi de offic. de leg. sup eo. super 4. glo. 1. Ant.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

confirmationibus sedis Apostolicæ nō licet alicui iudicare, nisi ad hoc habeat mādatum, aut certum sit q̄ per falsi suggestionem sint elicitæ: Nota q̄ de confirmationibus Papæ fine eius mandato nullus debet iudicare nisi per falsi suggestionem fuerint obtentæ.

a ¶ *Iudicandum.*] Nisi per eum qui concessit, vel successorem, vt notatum est in glossa præcedentis decretalis.

Vide Lutum. ad fin. & ibi Bald. Cinctia. & in Lyen. Cuiac. tractat.

Bone memorie.] Potest legi multis modis, sed hic non est inistendum: quia non continet vtilitatem magnā. Et primo ponitur cōsultatio. Secundo risio bimembris: ibi, *Respondemus*. Secundum membrum: ibi, *Verum*. Abbas Siculus.

Cap. 1. eo. tit. lib. 2. Compilat.

Cassus. Lata fuit sententia diffinitiua pro ecclesia q̄ aduersarium ecclesiæ, ille infra decem dies appellauit: iudices nihilominus mandauerunt sniam executioni: appellans literas impetrauit de reuocanda sententia: ecclesia pro qua lata erat snia, caute prætermittens appellantem literas cōfirmationis sententiæ in forma cōi impetrauit, nulla de appellatione habita mentione: quæritur fuit quæ literæ pualerent? Rndet Papa, quòd literæ posteriores debent potioribus præiudicium generare, & iudices debent cognoscere de appellatione non obstante confirmatione obtenta veritate tacita super re litigiosa; sed si diceretur in literis appellationis secundo impetratis; nullis veritati & iustitiæ præiudicatibus: vel etiam sub alia forma verborum, dummodo de literis confirmationis nihil expresse diceretur, rndet Papa, q̄ tunc tamdiu literæ confirmationis suum debent habere vigorem, donec de iniqua snia plenius cognoscatur p̄ secundas literas, & in suspensio cōfirmatio remanebit. Nota q̄ lit. penden. de re litigiosa confirmatio impetrata non valet, siue sit obtenta in principali causa, siue in causa appellationis. Item confirmatio est in pendenti donec confirmetur vel infirmetur sententia. Item literæ generales non reuocant speciales. Ber.

b ¶ *Mandarunt.*] quod facere non debuerunt: quia appellatione interposita nihil est innouandū. 2. q. 6. appellatione. & ff. nihil innouappellatione pendente. l. vnica. immo reuocari debet executio anteq̄ de appellatione cognoscatur 1. 3. de tutoribus iurando. veniens. & 3. de appellationibus. dilecti.

Et quicquid pulsa fidium est etiam anne appellati. & post sententiam 3. de appel non solū. lib. 6. Host. And.

c ¶ *Caute prætermittens.*] quod facere præmature non debet, vt appellantem in commissione impetrata supplantet. 3. de appella. oblatæ. Secus si non prætermittat diligentiam appellantis. 3. eod. c. 9. verum. quia tunc valent primæ, vt ibi.

d ¶ *Mentio habebatur.*] & ideo non valuerunt. 3. de restri. ex parte, quia tacita veritate sim. 3. de app. sæpe. in fi. Et ita patet, q̄ fi q̄s nō faciat mentionem de appellatione aduersæ partis, non valent literæ: quod est notabile. fi. 3. de restri. ex parte. vbi de hoc.

e ¶ *Generare.*] In hoc scilicet, q̄ non obstantibus primis literis cōfirmationis iudices dari ad appellationem, cognoscent de ea. 3. eo. c. 1. arg. 3. eo. c. proxi. ad fi. Arg. fi. 3. de testi. ex parte Adæ. & c. causam quæ. & 3. de priuile. dudum. Bernar.

f ¶ *Si dicatur.*] in secundis literis impetratis ab appellante. & qđ dicit, si dicatur, supple, maxime.

g ¶ *Nullis literis.*] per hāc generalitatem nihil reuocatur. 3. de do. & contu. ex literis. & ff. ad leg. Corn. de fal. diuus. nec valet legatū vel stipulatio fundi in genere facta, nullo fundo demonstrato. ff. de in. do. cum post diuortium. 3. gener à socero. & ff. de iure fisci. ita fidei. expressam enim debent facere mentionem de priuris ad hoc

lumus te tenere, quòd contra illas (nisi nouum Apostolicæ sedis procedat mandatū, aut certum sit quòd sint per falsi suggestionem elicitæ†) nō est aliquatenus iudicandum a.

¶ Celestinus tertius.

¶ Litteræ confirmationis super sententia à qua erat appellatum, non valent, si appellatus malitiose præuenit appellantem: aliàs pendent donec de appellatione cognoscatur.

CAP. III.

Bonæ† memoriæ A. canonicus vester proposuit sententiam à delegatis iudicibus prolatam fuisse: & infra decem dies ille contra quem sententia tum fuerat, ab illa sententia appellauit, iudices tamen nihilominus sententiam executioni mandarunt b. Cæterum appellans itinere statim ad Apostolicam sedem arrepto, litteras de retractando sententiam impetrauit: aduersarius autem ipsum cautè c præueniens, confirmationis promulgatæ sententiæ rescriptum fuerat assecutus, in quo nulla de facta appellatione mentio d habebatur: Ideoque requisiti, quæ quibus litteris præiudicium faciant: Respondemus igitur, quòd posteriores debent prioribus præ-

vt primæ reuocentur. 3. de offi. deleg. ex litteris.

h ¶ *Forma.* Jul est in forma communi.

i ¶ *Nil decernitur.* quod eas reuocaret.

¶ *Glo. seq. obijcit, & duplicitur soluit.*

K ¶ *Tamdiu.* Illa littera multum vī 5dicere priori, quæ dicit q̄ posteriores debent præiudicare prioribus. & hic innouat q̄ valent literæ primationis primæ, ergo non est opus vt in prioribus fiat mētio de appellatione, & ita non refert vtrum in secūdis fiat mētio q̄ primis, vel non. vnde debet intelligi, q̄ ille in eo casu cum primæ valent, cū appellatus non fuerit diligētiam appellantis, sed expectauit legitimo tpo, & sunt literæ sine aliquo vitio, & sic procedēt primi iudices ad confirmādam vel infirmandā sniam: vt 3. de app. obla tæ. ad fin. quia p talem generalitatē non reuocantur primæ legitime impetratæ, vt dr in prima notula. In primo casu non valent primæ literæ: q̄a appellatus pue nit diligentiā appellantis, nec fecit mentionem de appellatione vt patet ex ipsa littera. Vel dic q̄ iudices dati sup appellatione, debēt cognoscere de iniquitate literæ & literæ confirmationis tādiu valebunt, quousque cōstet de iniqua snia: & si snia confirmet, remanebit confirmatio in statu suo. Si vero callet, confirmatio nō valebit. arg. 3. de fid. instr. accepim. 9. interim. & 3. c. proxi. in fi. arg. ad hūc senium lit tera ista cōpetētes adaptat. Et ista fuit simplex confirmatio snię, quam fecit Papa in forma cōi cōmissa impetranti: alias quare fuisset posita hæc decr. in tit. isto? potius debuisset poni in tit. de appel. si deberet intelligi snm illam decret. oblatæ. Et ex littera vtrumq; decre. patet intellectus iste. In illa, oblatæ. dicit q̄ Plebanus de Sambro sup obseruatione snæ literæ ad iudices impetrate cōmissionis, sicut rōnabiliter lata erat: & hic dī q̄ rescriptū confirmationis fuerat assecutus: quia Papa eam confirmauit in forma cōi. & sic non intelligitur ista snā illam, & literæ confirmationis non mittuntur hic indicibus, sed illis qui confirmationem impetrant. Bernar.

Cap. 2. eo. tit. lib. 2. Compilat.

Gaufr. 3. Gardeneti.

A Matthæo Paris vocatus Abbas Sancti Albani.

Vm dilecta.] Diuiditur in septem partes. Primo ponitur sororū petitio, & Papæ commissio. In secunda: ibi, *Nos autem*. Inquisitorum relatio, & canonicorum obiectio. In tertia: ibi, *Vnde*. iudicū datio, & ab ipsis appellatio. In quarta: ibi, *Nuperque*. sororum iterata petitio, & earum 5dictio. In quinta: ibi, *Nos igitur*. Papę interlocutio, & priuilegij innouatio. In sexta: ibi, *Quia vero*. Papæ abbatissam constituit procuratricem. In septima: ibi, *Nolentes*. committit principale diffiniendum. Abbas Siculus.

Cap. 3. Abbatissa & moniales cuiusdā monasterij volebant priuilegia sua innouare: vnde cum pp viarum discrimina nō posient illa præsentare dño Papæ, supplicauerunt eidem, quatenus aliquibus pſonis discretis mandaret, vt eorū tenorē inſpiceret diligenter, & ipſum sub sigillis suis ad ſedē Apoſtolicā deſtinaret: vnde Papa ſcripſit quibuſdā epis & abbatibus, vt illa priuilegia inſpicerent diligenter, & tenorē ipſorum sub sigillis ſuis fideliter deſtinarent, qđ & factū fuit: Papa viſo priuilegiorum tenore, dum vellet illa priuilegia facere innouari, quidā canonici ppoſuerunt id fieri non debere, cū Hildeſemeſi. eccleſia in poſſeſſione ſubiectionis ipſius monaſterij p centum annos & amplius extitiſſet: vnde ipſe tunc priuilegia noluit innouare, ſed mādauit quibuſdam, vt ad locū idoneū accedentes, vocatis qui fuerunt euocandi, inquirerent: veritate à q̄bus pars Hildeſemeſi. eccleſiæ ſedē Apoſtolicā appellauit: vnde poſtmodum

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Postmodum abbatissa prædicta petiit iterato dicta priuilegia innouari. Ex aduerso fuit petitum, vt causam ipsam dñs Papa committeret aliquibus, qui testes reciperent, quos producere intendebat ℣ priuilegio, & ad probandam præscriptionem legitimam: dñs Papa considerans ℣ iure ciuili cautum est, vt qñ periculum testium timetur, etiã lite nõ contestata testes valetudinarij, & alij de quibus ex aliqua rationabili causa timetur, recipiantur, eadẽ æquitate prouocatis, priuilegia illa quasi nimia vetustate cõsumpta fecit innouari, ita tñ ꝙ per talem innouationem nullum ius de nouo monasterio acquiratur, sed antiquum conseruetur: Sed quia prædictum monasterii ad ius & proprietatẽ ecclesiæ Romanæ per priuilegium prædecessorũ suorum noscitur pertinere, abbatissam prædictam nomine Romanæ ecclesiæ constituit procuratrem, vt cum aduersus iura Romanæ ecclesiæ non nisi centenaria currat præscriptio, super his & aliis procuret quæ in iudicio fuerint procuranda. Ne ergo de statu monasterii diutius dubiteturꝰ, mandat iudici, quatenus recipiat testes, quos Hildesemenſis ecclesia induxerit ad probandam interruptionẽ: & si præscriptio legitima probata fuerit, adiu dicet subiectionem ipsius monasterii eṗo pdicto, cum constet ipsũ in sua diœceſi constitutum, corrumpendo priuilegium innouatum, nisi ex aduerso probata fuerit interruptio: quæ si probata fuerit, eṗo sua per hoc silentium imponatur: & pronũciet monasterii perpetua libertate gaudere, priuilegio innouato eidem. Not. ℣ priuilegium & instrumenta qñ sunt vetustate quasi consumpta, debẽt innouari. Item sicut testes ex causa lite non cõtest. recipiuntur, sic & priuilegia & instrumenta ex eadem causa innouantur. Item vbi est eadem ratio, & idem ius debet esse. Itẽ per innouationem nullum ius acquiritur, sed antiquum conseruatur. Item mulier potest esse Procuratrix. Item ℣ Romanam ecclesiam non curit præscriptio nisi centum annorũ. Item ad officium iudicis pertinet tenum locum partibus assignare. Item eo ipso quo ecclesia sita est in diœceſi alicuius, præsumitur sibi subesse. Itẽ priuilegiũ innouatũ in pendenti est in hoc casu, sicut cõfirmatio. ℣. eodem. bonæ. a ¶ *Non videremus.*] Nec poterat videri quod non erat: vt 35. q. 5. ad sedem. vltra vnam columnam. verũ, hic ergo euigilent, & c. & hoc ideo non poterant videre: quia innouatio nihil noui iuris tribuit ℣ de priuilegijs. ex parte, & capi. quia intẽtionis. Et si origi nale cassatur, similiter & innouatio siue cõfirmatio: vt supra de side instrumentorũ, inter dilectos. & supra de re iudicata, cũ inter vos. vero. coll. 7. & ff. ad legem Aquilia. in lege aquilia. 2 ff. de restitu. in integrum, diuus. ℣ & C. de viuis. pupillari. lege vltima. ℣ & iure canonico. ℣. vt lite non contestata, quoniam. primo respondeo.

dem debitam adhibentes: licet non videremus [a] quare nõ deberent eadẽ priuilegia innouari †: quia tamen C. maioris ecclesiæ, & l. sanctæ Crucis canonici proposuerunt Hildesemen. ecclesiam in possessione subiectionis ipsius monasterij per centum annos & amplius extitisse, priuilegia ipsa tunc nõ duximus innouanda. Vnde iudicibus dedimus in mandatis, vt ad locum idoneum accedentes, (citatis qui fuerint euocandi) inquirerent super his diligẽtius veritatem: à quibus pars Hildesemen. ecclesiæ ad Apostolicam sedem appellauit. Nũ per autem iterato prædicta petiit abbatissa, quatenus deberemus priuilegia suæ ecclesiæ renouare. Ex aduerso vero fuit postulatum, vt causam ipsam discretis viris committere dignaremur, qui testes reciperẽt, quos contra priuilegia monasterii, & ad probandum † præscriptionem legitimam, inducere proponebant. ¶ Nos igitur attendentes, quod iure fit ciuili [b] statutum, vt quando periculum testium formidatur, ne veritas occultetur, & probandi copia fortuitis casibus subtrahatur, etiam lite non contestata testes valetudinarij & alij, de quibus ex aliqua rationabili causa timetur, ad testimonium admittantur: ciusdem æquitatis similitudine prouocati [c], prædicta priuilegia quasi iam nimia vetustate consumpta, cũ fuerint non in pergameno, sed in papyro conscripta †, duximus innouanda [d]: nolentes quòd ex innouatione huiusmõdi nouum [e] ius monasterio acquiratur, sed antiquum ſsi quod habet) per innouationem priuilegij conseruetur. ¶ Quia vero præfatum monasterium ad ius & proprietatem Apostolicæ sedis per priuilegium prædecessoris nostri pertinere monstratur: ne ius ecclesiæ Romanæ remaneat indefensum, eandem abbatissam procuratricem [f] ipsius duximus statuendam: vt cum aduersus Romanæ ecclesiæ possessiones & iura, non nisi centenaria currat præscriptio, ipsa super hoc & aliis vice nostra procuret, quæ corã te in iudicio fuerint procurãda. ¶ Nolentes igitur quòd de statu eiusdem monasterii diutius dubitetur, Mandamus, quatenus locum tutum & com modum eligens, recipias testes, quos ad præscriptionem probãdam Hildesemen. ecclesia, vel ad interruptionem ℣ ostendendam cœnobium duxerit producendos: & si legitima m[h] præscriptionem probauerit, vt intendit: nisi probata fuerit interruptio ex aduerso, subiectionẽ ipsius monasterii adiudices epi scopo memorato, cum constet ipsum in sua diœceſi [i] constitutum, priuilegium quod monasterio innouari fecimus corrũpendo: alioquin eidem super hoc perpetuum imponens ſilentium, monasterium pronuncies perpetua libertate gaudere, nostro sibi priuilegio resignato.

¶ Idem episcopo, & præposito Vticẽſi. ¶ *Non valet confirmatio, quam religiosus impetrauit a Papa super temporali administratione, seu prioratu, si tacuit se regularem. si vero expressit, rescripta præsumitur falsum: quia Papa non consueuit concedere. b. d. cum seq.*

CAP. V.

AD † nostram audientiam præpositus Nemanen. † ec clesiæ significante pervenit, ꝙ quidam canonici Nemanen. †

Sed si Papa in sua persona vellet agere, coram quo agere debet? Debet super hoc arbitros eligere, vel delegare causam alij. arg. ff. de iurisd. om. iu. qui iurisdictioni 7. Vel posset esse iudex in causa eccle siæ suæ. De hoc dictum est ℣. de iudiciis, cum veniſlent.

g ¶ *Ad interruptionem.*] Sic ℣. de resc. illud. & c. auditis. vbi de hoc

h ¶ *Legitimam.*] scilicet, centum annorum. quæ sola currit contra Romanam ecclesiam. ℣. de præscriptionibus, cum nobis.

i ¶ *Diœceſi.*] Vt 16. q. 7. omnes basilicæ. & 18. q. 2. monasteria, & ℣. de religiosis domibus, constitutus.

A D *nostram.*] Cõmunis diuisio. Secunda pars: ibi, *Cũ igitur*. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam canonici regulares impetrabant litteras confirmationis super administrationibus suis, tacito ꝙ essent regulares: Significatum fuit hoc dño Papæ ex parte præpositi illorum regularium: dicit Papa, ꝙ regularibus personis Apostolica sedes aliqua non consueuit confirmare: vnde mandat Papa, quibusdam, quatenus con-

a Adde ℣ de iudicium. vt innouatio fiat. Con tra vnum rationabile. Adde alia.

b Videl. 2. C. de dilat. reiici.

c Vide de offi. ordinar. super ℣. 2. lib. Andr.

d Vide de rescr. ℣. de rescr. super. 3. glo.

e Vide de offi. delegat. nunc. super 2. glo. lob. Andr.

f Adde ℣ de procu. in 2. ℣. de rescr. lib. 6.

g Vide de rescr. 3. glo. in fine.

h Vide de rescr. 3. glo. in fine.

i Vide de rescr. 3. glo. in fine.

4 De materia huius glossæ, vide late per Decium & Cagnolum in l. 1. ff. de reg. iur.

5 Et sine mandato pro confessore, sicut in cle. de procu. religiosus. Io. An.

6 Et de vtitute clausulæ, ex cuius scientia. vide plene p Antonium Gabrielẽ lib. 5. com. conclusion. tit. de clausulis. conclu. 1.

7 Cap. 2. eo. tit. in 3. compilati.

8 Nemanen.

9 Nemanen. sed ego Nemanẽſis. haberem, cui lectioni aliquot veteres codices adhũc latitant.

7 Vide de electi. querelam. super glo. 10. An.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

nus confirmationes à prædictis regularibus taliter impetratas, denuncient irritas & inanes. Not. q regularibus sua beneficia siue administrationes non confirmantur personaliter. Item confirmatio tacita veritate impetrata non valet.

a ¶ *Personaliter.*] Scilicet, tacita veritate q̄ sit regularis: & si exprimeretur, sunt falsæ litteræ: quia in talibus personis administratio nō confirmatur. ī. c. proxi. Secus esset si realiter aliqua concedantur: sed confirmetur, quia tunc valent. ī fauore enim religionis multa eis cōceduntur. ī. de priuileg. ex parte. & capitulo, pastoralis. & c. duduū. & summa est ratio, quæ pro religione fiunt. ff. de religiosis & sumptibus funerum. l. sunt personæ.

Similie, ī. de priui. ne aliquā li. 6. Ioan. And.

Correcta nobis.] Cōis diuisio. Secūda pars ibi, *Cumgitur*. Abbas Siculus.

Cap. 1. tit. de refer. in 3. comp. & quatenus ex hoc tenetur collitur ob pœnitentiam iniunctam de crimine falsi, vide Ioannem Anānium in Rub. de crim. fal. & Alexan. consil. 77. incip. I cau fa accusationis, vo lum. 1.

¶ Quidam regulares qui prioratibus suis præsunt, impetrabant litteras confirmationis super prioratibus suis quo ad vixerint posfidendis: peruenit hoc ad Papā: dicit Papa, q̄ non credit huīc litteras à cācellaria sua emanasse: vnde mādat illos qui huiusmodi litteras ostenderunt, in quibus administrationes prioratuum confirmantur, puniri tamquam falsarios. Si vero non fiat mentio de religione ipsorum, illas denunciet nō valere tamquam veritate tacita impetratas. Not. q monachis prioratus & administrationes non confirmantur. Item rescriptum vel confirmatio veritate tacita impetrata, non valet.

Sabinen.

b ¶ *Impetrasse.*] tacita veritate: quia tales prioratus non confirmā tur. ī. cap. proxi.

c ¶ *Non credamus.*] Quia omnium habere memoriam, & in nullo peccare, potius est diuinitatis, quàm humanitatis. C. de vete. iure enu. l. 2. ī. fi. quid autem.

d ¶ *Confirmantur.*] Licet enim prioratus aliqñ perpetui fint. ī. de statu regu. monachi. nec possunt remoueri fine ordine iuris: vt ibi, non tñ confirmantur, vt hic, & supra capitulo proximo. ī. similiter nec epatus confirmari consueuerūt, licet fint perpetui. Est enim ratio quare non confirmātur: quia regulariter verum est, q̄ nō sunt perpetui ī. de statu regu. cum ad monasterium. §. tales. vnde remouentur pro volūtate abbatis: vt ibi dī: quia de facili huiusmodi regulares etiam si sint perpetui, remouentur. ī. de simonia, per tuas. in fine. Sed si administratio ex certa scientia, & cum causæ cognitione esset alicui confirmata, nō posset inde remoueri sine mandato Papæ. vt ī. eod. c. 1. & 2. & 16. q. 1. peruenit. Sed si confirmentur, & in litteris fiat mentio de ipsis prioratibus, non valent litteræ, immo sunt falsæ: vt hic dicit, & sunt puniendi tamquam falsarii, nisi euidenter appareat, q̄ ex certa scientia dñi Papæ hoc processerit. si vero non fiat mentio de prioratibus, tacita veritate sunt impetratæ, & ita vtroque casu non prosunt: vt hic patet.

e ¶ *Falsitatis.*] Qualiter falsarij puniendi sunt, habebis ī. de falsariis, ad falsariorum.

Examinata.] Primo ponit causam decreti. Secūdo decernit: ibi, *Vnde*. Abbas Siculus.

Casvs. Inter nobilem virum Matthæum de Riuaria, & quosdā alios milites de Campania vertebatur quæstio super iure patronatus ecclesiæ sancti Angeli: de qua sub certa forma compromissum fuit in vicedominum Sabinen. qui tulit arbitrium super quæstione prædicta, quod ab vtraq; parte fuit approbatum: & cōfirmatio obtenta fuit in forma cōi à C. Papa. Tandem orta quæstiōe super ipso arbitrio, delata est causa ad dñm Papam Inno. ipse diligenter examinato negotio, inuenit arbitrium promulgatum fuisse ꝫ formam iuris & compromissi: vnde ipse arbitrium decernit irritum & inane, non obstante confirmatione C. Papæ, qui confirmauerat illud sicut prouide latum erat, & ab vtraque parte receptum. Not. q̄ non tenet sententia arbitri lata ꝫ formam iuris. Item nec ꝫ formam mādati. Item fines mandati diligenter seruandi sunt. Item sententia quæ non tenet, confirmari non potest per confirmationem in forma cōi obtentam. Item qd non est vel non tenet, ratum non potest haberi per consensum partium.

f ¶ *Iuris & compromissi.*] Duplici ergo ratione non valuit arbitrium: Primo quia ꝫ ius fuit latū arbitriū, forte persordes, vel per gratiā, & ideo nullū. C. de arb. l. 3. -sfic ēt obtinet in aliis iudicibus si ferant sententiā ꝫ ius scriptum, non tenet. 2. q. 6. ei q. 5. diffiniuit. veritem si ꝫ ius. fed ꝫ ius litigatoris lata bene tenet sententia, à qua non est appellatum: vt ibidē dī. & 3. de re iudica. cū inter vos. in fin. Et idem intellige in arbitro: q̄a ꝫ formam compromissi nihil potest facere arbiter. 5. de arbi. cum dilectus. ff. de arb. l. pedī. in fi. & l. nō distinguemus. 5. de officio.

Cap. 1. eo. ti. in 2. compila. & regula ibi posita. Ioan. And.

Vide q. 1. & 2.

g ¶ *Non obstante confirmatione.*] Et ita patet q̄ cōfirmatio nihil vel mo dicum operatur: quia si aliquid inuenit, confirmat illud: aliàs nihil operatur. ī. de cōcel. præben. quia diuersitate.

Ioan. And.

& sic patet q̄ confirma tio sub forma cōi non impedit petitionem alterius, nec cognitionē iudicis. De hoc dictum est 5. eo. c. 1. arg. q̄ si principale cassatur, & accessorium. 3. de fide instr. & supra, de re iudi. cum inter vos.

¶ *Glo. seq. recitetur per duplex contrarium, scilicet infra. c. proxi. & infra. de verborum significatione, abbate.*

h ¶ *Sicut prouide.*] Hæc enim verba, ficut prouide, in confirmationibus posita, conditionaliter intelliguntur: vt hic patet. & ī. de cōcel. præbē. quia diuersitatem. Arg. ī. c. proxi. Secus si ponuntur in priuilegio: quia cum priuilegium sit lex priuata, cerum debet ibi poni, vt aliquid concedat priuilegium. ī. de verb. signifi. abbates alias esset inutile. ī. de priuile. in his. arg. 3. de offi. deleg. quoniam abbas. & 3. de electio. cum monasterium. Ioan.

Vt Enerabiles.] Cōis diuisio. Secunda: ibi, *Mandamus*, Abb. Sicul.

Casvs. Inter archiepum Nichosien. & suffraganeos eius ex vna parte, & regē, barones & alios nobiles regni Cypri sup quibusdam decimis quæstio exorta fuit: sed mediante Alban. epō unc legato, inter eos amicabilis compositio interuenit, hoc adiecto in compositione, q̄ quamcito per sedem Apostolicam fuerit cōfirmata, ſtatim debeat executioni mandari: Postmodum Papa illam confirmauit: & ad maiorem securitatem tenor compositionis inſertus fuit m ipsa confirmatione: ipſi tñ nobiles ipſam compositionē ſeruare nolebant, ſumentes occaſionem ex eo videlicet, q̄ verbū cōfirmationis ſecundum ſtylum eccleſiæ Romanæ præcedit tenorem compoſitionis, id eſt, in litteris confirmationis præmiſit Papa verba illa, compoſitionem per legatum factam confirmamus. ideo ſine prauitate facta eſt: & ex eo videlicet eam ſeruare nolebant: quia clauſula illa confueta: ſicut ſiue prauitate facta eſt, in litteris confirmationis continetur: cum per hoc non videbatur ſimpliciter confirmata, ſed ſub conditione, videlicet ſi iuſte eſſet lata: propter q̄ archiepus & ſuffraganei eī ſignificauerūt hoc dño Papæ: vnde ipſe mandat prædictis nobilibus, quatenus ſi prædicta vera ſunt, compoſitionem illam admplere procurent. Not. q̄ compoſitio amicabilis poteſt fieri inter eccleſiam & laicos ſuper decimis, dum tamē auctoritas Papæ interueniat, vt hic patet. aliàs non credo q̄ valeat cōtra con-

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

citra confirmationem Papæ, inter ecclesiam & laicos: sed hoc actū fuit inter partes; aliàs non valeret, nisi Papa confirmaret compositionem. Nota, q̄ ex quo Papa, ex certa scientia compositionem vel tranſactionem confirmat, tenet & valet, etiam si aliàs non valeret.

a ¶ *Amicabilis compositio.*] Bene dicit, amicabilis cōpositio: quia trā-

ſactio ſuper decimis vt aliquid tpale detur pro decimis, non valet. j. de rerum ꝓmu. c. vlt. nec ſuper alio ſpirituali. ſi de tranſact. conſtatus, ſed cōpoſitio bene interuenit in decimis & aliis ſpiritualibus. ſ. de tranſac. ſtatutum. & c. de cætero. & j. de decimis. ex multiplici.

¶ *Gloſſa ſeq. quærit, arg. pro, & ſolut.*

b ¶ *Tenor compoſitionē inſertus.*] Vt per hoc appareat, q̄ compoſitio legitima fuerit, & nō poſſit de ea dubitari. arg. ſ. eo. c. 1. & 2. vnde non poſſet alius iudex vltērius de quæſtione ſubor ta cognoſcere, vt ibi dī: quia Papa ex certa ſcientia cum eā viderit, confirmauit; immo ſi compoſitio aliàs nō valeret: ex quo Papa ex certa ſcientia confirmat, valet. ſ. de tranſac. c. 1. & c. veniens. Si vero tenor compoſitionis non eſſet ibi inſertus, nec ipſe viduſſet compoſitionē, & eam confirmaſſet, ſicut prouide facta eſt, nihil operaretur. vt ſ. c. proxi. & vt dictum eſt. ſ. eod. c. 1. Sed nunquid neceſ

ſarium erit de cætero oſtendere inſtrumentum cōpoſitionis, poſtq̄ oſtenditur confirmatio Papæ, in qua continetur tenor compoſitionis? arg. q̄ ſic. ſ. de fide inſtr. c. 1. C. de eden. Auth. ſi quis in aliquo. ſed non credo q̄ de cætero expediat oſtendere inſtrumentum compoſitionis de neceſſitate, cum auctoritate Papæ tranſcriptum ſit & redactum in publicam confirmationem. C. de teſt. publican. & j. de priui. cum olim eſſemus. & arg. ſ. de fide inſtr. c. vlt. De hoc no. j. de verb. ſig. abbate.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per obiectionem, & ſolutionem.*

c ¶ *Sicut ſine prauitate.*] Per iſta verba quæ in confirmationibus cō aditionaliter intelliguntur, vt dictum eſt. ſ. c. prox. dubitabat, an teneret compoſitio: quia non videbatur eā confirmaſſe ſimpliciter: vnde eam ſeruare timebant, ſed errabant: quia illud intelligitur cū Papa confirmat ea quæ nō videt: & ideo dicit in cōfirmationibus; ſicut ſine prauitate. ſed qſi cognoſcit de compoſitione, & videt ea quæ confirmantur tunc licet illa verba ponantur in confirmationes nō intelliguntur conditionaliter, ſed cauſatiue, & ſic intelligitur, ſicut ſine prauitate facta fuit compoſitio. i. quia ſine prauitate. Ber.

d ¶ *Si præmiſſa veritas ſuffragatur.*] id eſt, ſi compoſitio taliter fuit facta & confirmata tenore compoſitionis inſerto: quia per hoc apparet q̄ ipſam approbauit: vnde mandat eam ſeruari.

Va nobis.] Cōis diuiſio. Secunda pars: ibi, *Cum itaque.* Abb. Sicu.

SCAPVLA. Quidam Cardinalis legatus Apoſtolicæ ſedis in partibus Conſtantinopolitanis, contulit quædā monaſteria quibuſdā aliis eccleſijs in tpalib⁹. & ſpiritualibus: ſuper illis collationibus confirmatio Apoſtolicæ ſedis obtenta fuit in forma cōi: Iſti prælati quorum eccleſiæ aliis collatæ fuerant, ſumentes occaſionem ex collationibus prædicti legati, & cōfirmationibus, patriarchæ Conſtantinopolitano obedire recuſant, & ei de iuribus parochialibus rīdere: Vnde patriarcha Conſtantinopolitanus conqueſtus fuit dño Papæ: Super hoc, ſcribit Papa vniuerſis platis diœceſis, Conſtantinopolitanæ dicens, q̄ ipſe non vult iura quæ diœceſanis debentur, p huiuſmodi collationes ſeu etiā confirmationes mi nui ſiue lædi: vnde mādat prædictis prælatis, quatenꝰ huiuſmodi rationis occaſione nō obſtante, ipſi patriarchæ obedientiam & reuerētiam exhibere p̄curent, & ei de ſuis iuſtitiis ſemper rīdere. Nota, q̄ legatus nō poteſt ſubiicere vnam eccleſiam alteri in præiudicium diœceſani epīnec Papa per huiuſmodi confirmationes ſuper hoc obtentas intelligit iuribus epalibus præiudicium generare, frem per confirmationem ius alterius non tollitur.

e ¶ *Minus.*] quia non debet inde procedere iniuriarum occaſio, vn de iura naſcuntur. C. vnde vi. meminerint. j. de accuſa. qualiter & qñ. & quia ſi ſua iura vnicuiq; eſſo non ſeruantur, quid aliud eſt q̄ vt ordo eccleſiaſticus cōfundatur? vt 11. q. 1. puenit. nec ſunt intentio dñi Papæ per confirmationem huiuſmodi aliquid ſubtrahere eſſo diœceſano, nec etiam per collationē Cardinalis, immo remanet ius ſaluum diœceſano eſſo. j. de relig. domi. c. 2. & dicit Papa: nec honorem meum reputo in quo fratres meos honorem ſuum p̄dere cognoſco: vt 99. diſt. ecce. Et ſic patet, q̄ per confirmationem huiuſmodi ius alterius non tollitur. ſic etiam licet Papa recipiat aliquem ſub ſua protectione, non propterea eximitur à iuriſdictione ſui epiſcopi. j. de priuile. ex parte. ſic licet aliqui aſſumantur in confraternitatem Hoſpitalariorum, ſiue Templariorum, non eximuntur à iuriſdictione ſuorum epiſcoporum. j. de priuileg. cum & plantare. ſ. pen. & cap. ex tuarum. & c. penul. Ber.

¶ Collatio eccleſiæ alteri facta per legatum, & per Papam confirmata, ius diœceſani non lædit.

CAP. IX.

SVa † nobis patriarcha Conſtantinopolitanus conqueſtione monſtrauit, quòd cum quidam veſtrum ſumentes occaſionem ex eo quòd l. preſbyter Cardinalis tunc Apoſtolicæ ſedis legatus, quibuſdam aliis eccleſijs & clericis in ſpiritualibus & temporalibus contulit monaſteria eorundē †, ipſi patriarchæ obedire recuſant, & ei de iuribus patriarchalibus reſpōdere: in ſuæ præſumptionis aditorium inducētes, confirmationes huiuſmodi collationum à ſede Apoſtolica impetratas. ¶ Cum igitur nolumus † iura quæ diœceſanis debentur, per collationes ſeu confirmationes prædictas minui ſeu lædi: Mandamus, quatenus occaſione huiuſmodi non obſtante, ipſi patriarchæ reuerentiam & obedientiam exhibere cureris, eique de iuſtitijs ſuis integre reſpondere.

¶ Vide Archidiaconū in c. de rectoribus eccleſiarum. 25. q. 2.

† Aliàs, cæterūdem.

† nolimus

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

LIBER TERTIVS.

DE VITA ET HONESTATE clericorum.

¶ *Quia supra visum est de iudicijs, & iudices maxime clerici non debent esse in peccato, maxime cū iudicant 3. 9. 7. indicet, ideo post tractatum iudiciorum subijcitur qualiter clerici debeant se habere in vita & honestate, vt sic vitent omnem maculam peccati: Item potest continuari: vt supra in proximo continuatur. Namin primo libro dixit de personis, & officijs earum. In secundo de actibus hominum in iudicio: restat videre de actibus hominum extra iudicium tam respectu clericorum quam laicorum. Et quia clerici sunt digniores laicis, primo hic tractat in tertio de actibus clericorum: In quarto vero de actibus laicorum. Tractaturus igitur auctor in hoc tertio libro de actibus clericorum, voluit premittere istam rubricam de vita & honestate clericorū: quia præ omnibus debent clerici vita & honestate fulgere. Et dic quòd vera bona, vita, concernit necessaria ad rectum clericorum: verbum autem, honestate, concernit ipsos respectu morum, & sic nihil superfluit.*

De hac materia habetur 12. q. 1. & 21. q. 4. & 23. dist. c. clerici comam. vsque ad finem dist. & cap. hi bene ergo. & 35. & 41. & 43. & 44. & 86. & 91. & 92. dist. per totum. & de consecratione. dist. 5. nunquam, vsque ad capitulum de spiritu.

LIBER TERTIVS.

TITVLVS I.

De vita & honestate clericorum.

¶ Ex concilio Maguntino †.

CAP. I.

¶ *Cum celebratur, diuinus esse debet clerus à populo.*

T laici [a] secus altare [b] quādo sacra mysteria celebrātur, stare vel sedere inter clericos non præsumant: Sed pars illa quæ [c] cancellis ab altari diuiditur, tantum psallentibus pateat clericis. Ad orandum vero & communicandum laicis & fœminis (sicut mos [d] est) pateant sanctæ sanctorum [e].

a ¶ *Vt laici.*] Laici prope altare vel in choro dum officia celebrantur, stare non debent, sed causa orandi ire vel accedere possunt. hoc dicit. Tria sunt dicta. Secundum: ibi, *Sed pars*. Tertium: ibi, *Ad orandum*. Abbas.

Casvs. Dicitur in hoc capitulo, q laici nō debent sedere in choro inter clericos, quando cantantur diuina officia, sed in sancta sanctorū. Nota, q laici inter clericos sedere non debent. Itē ecclesia debet habere duas partes, s. chorum, qui p cancellos diuiditur ab altari, & sancta sanctorū, id est, partem inferiorem ecclesiæ, quæ vulgariter dicitur nauis ecclesiæ.

b ¶ *Secus altare.*] Laici enim ibi stare non debent, sed tantum clerici vt liberius intendant diuinis officijs [1]: vt de consec. dist. 2. sacerdotum. consecratæ etiam mulieres incensum circa altare portare non debent. 23. dist. sacratas. & in c. non liceat. & de cōsec. dist. 1. in sancta. & j. ut. proxi. c. 1. in fi.

¶ *Glo. seq. cum seq. ponit quadruplex nomen loci inter cancellos: sed in quarto aliqui variant.*

c ¶ *Sed pars illa.* Id est, chorus in quo morantur clerici ad cantandum, qui diuiditur ab altari p cancellos: vt patet, per exemplum in ecclesia Bonoñ. & locus infra cācellos appellatur sacrarium. vnde nō licet aliquibus hominibus ibi sacrata vasa contingere non debent. de consec. dist. 1. in sancta. & appellatur sacrarium diaconium, eo q diaconus ministrat ibi altari. 23. dist. nō oportet. dicitur etiam presbyterium. de consec. dist. 2. sacerdotum.

d ¶ *Sicut mos est.*] Et ita est hic arg. pro consuetudine.

e ¶ *Sanctæ sanctorum.*] In qua summus sacerdos intrabat: sed hodie laici & fœminæ ad orandum & cōicandum tantum possunt intrare. Alij exponunt, sanctæ, id est, maior pars ecclesiæ, siue corpus.

Additio. Quæ pars dicitur nauis ecclesiæ à vulgaribus.

Clerici.] Pro summario nota q armorum delatio clericis est inhibita, in tantum q contra facientes grauiter peccant. hoc colligitur ex eo quia tale delictum est excommunicatione dignum: vt hic, sed excommunicatio non infertur nisi pro graui crimine, vt in c. nullus. & in c. nemo. 11. q. 3. Abbas.

Casvs patet. Nota quòd clerici arma portare non debent: nec vsurari esse debent.

f ¶ *Clerici arma.*] Clerici arma por are non debent. 23. q. vlt. clerici. & c. quicunque. sine iusta causa [2]. Iustam causam intelligēs p loca periculosa transitu faciant, tūc possunt portare arma ad terrorem latronum, licet ecutere non debeant. arg. 23. q. 3. Maximianus. aliter portare non debent: & si tertio admoniti non desisterint, perdunt priuilegium illius canonis. 17. q. 4. si quis iuxta dente. & j. de sentē. excom. in audientia. & c. contingit.

¶ *Glossa sequens differentiam ponit, à quarto fine recedit.*

g ¶ *Vsurarij.*] Hoc intellige j de laicis, qui sunt excoicandi nisi restituāt vsuras. j. de vsuris ter a. & clerici ab officio & beneficio suspendi, vt ibi dicitur, & repellendi sunt etiam à dignitatibus. j. de excepta. inter dilectos. & etiam deponi debent si de hoc conuincantur. 47. dist. quoniam multi. & nihilominus excōicandi sunt si eas non restituant.

Vt [3] quisque. Ic. xxvi. Statutum fuit in concilio Maticeñ. quòd quilibet rector ecclesiæ habeat clericū, qui secum cantet, & epistolā & lectionem legat, & qui possit docere pueros, & parochianos suos monere, vt mittant filios suos ad discendam fidem catholicā, id est, Credo in Deum: quos ipse docear diligenter. Nota ex hac decre. q duo ad minus debent esse in ecclesia. Item nota q solus presbyter non debet diuina officia celebrare. Item nota q sacerdotes interest docere parochianos suos symbolum. & eos iurare ad fidē.

CAP. II.

¶ Ex concilio Pictauiēn. †

Clerici † arma [f] portantes, & vsurarij [g] excommunicentur.

¶ Ex concilio Maticeñ. †

¶ *Presbyter habens populum, debet habere clericum qui secum cantet, & in aliis hic expressis, eum iuuet.*

CAP. III.

Vt † quisque presbyter qui plebem [h] regit, clericum habeat [i], qui secum cantet: & epistolam [k] & lectionem legat: & qui possit scholas [l] tenere, & admonere suos parochianos, vt filios suos ad fidem [m] discendam mittant ad ecclesiam: quos ipse cum omni castitate eruditat.

¶ Gregorius nonus †.

CAP. IIII.

Si quis † ex clericis [n] comam relaxauerit [o], anathema sit [p].

h ¶ *Plebem.*] id est, populum: quæcunq; sit ecclesia, siue plebs, siue capella: vt j. de filijs presbyterorum, propositi.

¶ *Glo. seq. arguet.*

i ¶ *Clericum habeat.*] Argu. quòd ecclesia dedicari non debet nisi dos pro duobus ad minus sufficiat clericis. 1. q. 2. placuit. & de cōsec. distin. 1. nemo.

Additio. De hoc dic vt j. de consec. eccle. vel alta. c. cum sit. in glo. nec etiam.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit, demum quærit, & soluit.*

k ¶ *Epistolam.*] Sic acolythus debet legere epistolam. 23. dist. si subdiaconus. hoc intellige in necessitate, in ecclesijs illis, vbi non sunt subdiaconi, aliàs intellige p̄m illud 49. dist. qui videmus. Nec diaconus etiam epistolā legere debet, quia videretur ab ordine suo recedere 4. 74. dist. si qui clerici. arg. de consec. dist. 1. c. 1. & 2. in fine. & 92. dist. in sancta. Sed pone q ibi non sit subdiaconus, sed presbyter, diaconus & acolythus: quis dicet epistolam? Acolythus, & diaconus dicat Euangelium, quod est eius officium: sed acolythus dixit prophetiam, diaconus dicat epistolam. Vinc.

l ¶ *Scholas.*] docendo pueros Psalterium, & cantare.

m ¶ *Ad fidem.*] id est, Symbolum. id est, Credo in Deum patrē: q̄ antiquius ante baptismū didicerant baptizandi. de consec. dist. 3. ante viginti. & 10. q. 1. placuit.

S [4] *quis ex clericis.*] Casvs. Dicitur in hoc cap. q si aliquis ex clericis comam relaxauerit, scilicet in contemptum ecclesiæ, anathema sit. Nota, q clericus qui comam nutrit, excōicandus est.

n ¶ *Si quis ex clericis.* Istud cap. habes 23. dist. si quis ex clericis.

¶ *Glo. seq. casum excipit, & ponit versus.*

o ¶ *Relaxauerit.* Inhabitum semel susceptum non debet dimittere. 20. q. 3. procliuis. nisi ex iusta causa. j. eo. clerici. vnde cum quidam reprehenderet à Papa, rndit: *Tutius vt peteret laici sub imagine Romæ.*

Eas fuit vt finerem luxuriare comam. Bernar.

p ¶ *Anathema sit.* Id est, fiat. non enim est excommunicatus ipso iure. 30. dist. quasi per totum.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Lericus.] Caput. patet. Nota quòd clericus comam nec barbam nutrire debet, nisi ex iusta causa, scilicet ex timore.

a *Nutriat.*] Nisi ex iusta causa, vt dictum est in proxi. c. & ſ. eod. clerici. immo detonso capite & patentibus auribus incedere debet. 23. dist. non liceat 2.

ij *Lericus.*] Legi potest hoc cap. sic, q̄ principiū & finis ponat vnum casum, medium vero ponat alium, & secundū hunc intellectū h.d. Si clericus nō in sacris contrahat matrimonium, vxoré non dimittas, & si professus ſhat, separabitur ab vxore, & iterum tōdebit. Abbas.

Cap. 3. Aliquis clericus qui non est in sacro ordine, nec est professus aliquam religionē, accepit vxorem, & dimisit tonſuram: quæritum est in 2cilio Triburiēſi. quid sit de isto clerico faciendum? statuit concilium, q̄ vxorem retineat, & iterum tōdeatur, nec in vita ſua eam dimittat. Nota q̄ clericus coniugatus debet portare coronam.

b *Sine gradu.*] sacro. ſim. 32. dist. ſiquis eorū.

c *Traditus.*] Si enim tradit' ſuiſſet ita q̄ monachus eſſet, non poſſet habere vxorem, quam poſtmodum accepiſſet, alias non prohibetur 2 redire ad ſeculum. ſ. de reg. & traſ. ad reli. cum ſimus. & 20. q. 1. quam progenitores & 32. dist. placuit. & c. ſeriatim. & c. ſi qui vero.

Gloſ. ſeq ſignat contrarium, & remittit.

d *Tondeatur.*] arg. eſt hic q̄ clericus coniugatus debet portare coronam. arg. ad hoc. 20. q. 3. eos qui. & c. proclivis. Sed. arg. contra. ſ. de cleri. coniu. Ioannes. vbi de hoc.

Lericus.] Capitulum iſtud ponitur 23. diſtin. clerici. & eſt pars ſimilis ſ. ne cleri. vel mō. c. clericis. Bernardus.

Casvs. Dicitur in hoc cap. q̄ clerici qui comam nutrierint, non deamittab archidiacono ſuis etiam inuiti. Nota quòd clerici tonſuram portare debent.

Gla. ſeq. duo habet argumenta.

e *Inuiti.*] argu. q̄ aliquis cogendus eſt ad bonum, & ad id præcipue quod iam ſuſcepit. 45. dist. de Iudęis. in fi. & ſ. de bap. & eius effect. maiores. verſus finem. aliàs nemo debet compelli ad bonū: vt ibi dicitur. & 23. q. 5. ad fidem. Item arg. q̄ beneficia conferuntur in inuitos. 45. dist. & qui emendat. & 23. q. 5. nō vos. circa me. & q. 4. diſpliceret. & 74. dist. placuit. & cap. conſuluit.

Monaſteria.] Casvs Quidam clerici monaſteria monialium Mimuris frequentabant: ſtatuit Lateranenſ. concilij, q̄ ſine manifeſta & rationabili cauſa vlterius frequentare nō præſumant; qđ ſi fecerint, per epiſcopum arceantur: & ſi nō deſtiterint, ab officio ſuſpendantur: ſi laici fuerint, excommunicentur. Nota q̄ cum aliquis facit ſ prohibitionē canonis, nō ſufficit ad hoc q̄ excuſetur cauſa rationabili, niſi ſit manifeſta. Item hoc verbū, frequentare, in vitū ſonat. Ité crimen pp quod excōicatur laicus, deponit clericū.

f *Rationabili.*] 28. q. 2. pricipiſam. & c. diſſimus. & 91. di. clericus. nec ſufficit cauſa rationabilis niſi ſit manifeſta: vt hic videt.

Andvio Et arg. 11. q. 3. non ſunt. & 12. q. 1. nolo.

Glo. ſeq. recitetur per gneſtionem.

g *Frequentare.*] Solam frequentiā reprobare vſ: ſed ſequētia vē ex duabus vicibus. 25. q. 2. ita nos. arg. opt. 26. dist. vna tm. nec repetita: quia remiſſionē veniæ crimina niſi ſemel cōmiſſa nō habent.

«Ex concilio Carthaginenſi ‹

CAP. V.

Lericus neque comam nutriat a, neque barbam.

¶ Ex concilio Triburien.

¶ Clericus non profeſſus nec in ſacris exiſtens poteſt vxorem ducere, ſed iterum tondebitur ſi vult gaudere priuilegio clericali, vel diſpenſatiue tenere beneficium. h.d. ſecundum modū qui eſt magis conſentaneus litteræ, ſecundum quem ponit vnum caſum dumtaxat.

CAP. VI.

ij Lericus ſi tōſura dimiſſa vxorem acceperit, qui quidem ſit ſine gradu b, nec monaſterio à parentibus traditus c, vxorem permittatur habere, & iterum tōdeatur d: nec in vita ſua vxorem dimittere audeat.

«Alexan. iij. Cantuarien. archiepiſcopo.

¶ Clericus debet conjugam deferre: & ſi non vult, poteſt inuitus à ſuo ſuperiore tonderi.

CAP. VII.

Clericis †: & infra. ¶ Clerici qui comam nutriunt [& barbam †] etiam inuiti a ſuis archidiaconis tondeantur.

«Idem in concilio Lateranenſi. ‹

¶ Frequentans monaſteria monialium, & monitus non deſiſtens, ſi clericus eſt, deponitur: ſi laicus, excommunicatur.

CAP. VIII.

Monaſteria ſanctimonialium ſi quiſquam clericus ſine manifeſta & rationabili cauſa frequentare & præſumpſerit, per epiſcopum † arceatur: & ſi non deſtiterit b, ab officio eccleſiaſtico reddatur immunis: Si laici, excommunicationi ſubdantur †, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni.

«Gregorius ſeptimus ›

¶ Epiſcopus poteſt ſtatuere in eccleſia certum numerum clericorum, ſecundum ipſius facultates, qui viuant in communi, & contradictores ad hoc compellere. & iſtos in communi viuentes poteſt abſoluere ab excommunicatione incurſa, propter iniectionem manuum in ſocium.

CAP. IX.

Quoniam † (vt ait ſcriptura) & infra. ¶ Statuimus, vt facultatibus eccleſiarum veſtrarum, prouentibus + & expenſis idiligenter inſpectis, certum in eis valeatis ponere numerum clericorum: & ſtatuere vt bona eorum veniant in commune: in vna domo «veſcantur, atque ſub vno tecto dormiant & quieſcant. ¶ Si qui vero contradictores extiterint, licitum vobis ſit per ſuſpenſionem officij & beneficij, aut grauiori etiam pœna, ſi opus fuerit, ad hanc obſeruantiam eos appellatione compellere non obſtante. ¶Indulgemus etiam, vt ſi quiſquam eorum qui ſimul viuunt ℥ pro

Indulgemus. Abbas.

Cap. 4. Quia tot clerici inſtituebant in eccleſijs, q̄ honeſte de bonis ipſorū nō poterant cōmode ſuſtentari: ſtatuit Gre. vij. vt p̄m facultates eccleſiarū, conſideratis expenſis, certus numerus clericorū ſtatuat in eis, & bona clericorū veniant in cōi, & in vna domo comedāt, & dormiāt ſub vno tecto: & ſi qui ℥ hoc ſtatuta facere prælimpſerint, p ſuſpenſionē officij & beneficij ad hoc compellantur, & etiam ſi opus fuerit grauius puniatur, ſecundo dicit, q̄ ſi aliquis eorū qui ſimul viuunt manus violentas in ſocium miſerit, indulget Papa prælatis eorū, poteſtatē abſoluēdi eos, & pœnitentiam imponendi: niſi forte atrocitas factī grauiorē pœnā exigat. Nota ex hac decretali, q̄ p̄m facultates eccleſiarum clerici ſunt inſtituendi in eis. Ité canonici regulares de iure cōi debēt cōtēr viuere. Item cū regularis verberat regularem, prælatus eius pōt eū abſoluere, niſi delictū ſit enorme.

Glo. ſeq. not. triplices expenſæ rationem habendam, & de reſidua numero tantum dum. alleg. 5. concordan.

i *Ex expenſis.*] Iſtud notabile eſt, q̄ in facultatibus æſtimandis habenda eſt ratio expenſarū quæ ſunt in hoſpitalitate, ad quā tenētur eccleſiæ. Ité in ſpalibus perſoluendis. ſ. de præben.

de monachis. & recipere nuncios & legatos Apoſtolicæ ſedis. ſ. de cenſi. cū inſtantia. & arg. ad hoc. 2. q. 5. nobilis. Illi enim fructus æſtimādi ſunt, q̄ ſuperſunt deductis expēſis. C. de fru. & li. expē. l. 1. & ita tot ſunt ponēdi in eccleſijs, quot ex fructib' illis poſſint honeſte ſuſtētari: vt hic euidēter patet, & ſ. de inſti. c. 1. & c. auctoritate. & ſ. de pœn. ſtrab. ex parte. in fi. & ſ. de cōſt. cū M. Ferrarien. & ſ. de verb. ſigni. c. vlti. & hæc exceptio legitima eſt: cū facultates nō ſufficiunt, ſiue ‹ ſint diſtinctæ præbēdæ in eccleſia, ſiue nō.

Glo. ſeq. alle. tres canones pro, & duos contra, quos duplicitur ſoluit.

k ‹ *In vna domo.* Item arg. q̄ beneficia conferuntur in inuitos. 45. dist. & qui emendat. & 23. q. 5. nō vos. circa me. & 12. q. 1. neceſſaria. arg. ℥ 12. q. 1. quia tua. & 32. dist. ſi qui vero. Solu. quod dr hic. & in 7cor. ſignatus, ius cōe eſt, & honeſtū eſſet, vt ſeruaretur: ſed derogatur huic iuri p 5tā conſuetudinē, quam Papa ſcit & tolerat. Capitula 5tia loquuntur p̄m antiqua tempora, de quibuſdam clericis coniugatis, quibus dabantur beneficia extra conforriū aliorum, potius de gratia q̄ de iure: quia de nouo cōuerſi fuerant, & loquitur in vtroq; capitulo de eſpō Anglorū. ſic 55. q. 3. quædam lex. & c. quod ſcripſi. Si vis intelligere capitulum iſtud de regularibus planum eſſet; quia non dr hic de quibus loquatur: de regularibus planum eſſet; quia non dr hic de quibus loquatur: & hoc vſ ex eo quod dicitur ſ. indulgemus, vt ſi quiſquam eorum qui ſimul, &c qui ſimul in eodem refectorio comedere, & dormitorio dormire debeant. ſ. de 82. reg. cum ad monaſterium.

Glo. ſeq. recī. per q. de quibus clericis hoc intelligatur.

l *Qui ſimul vnuntur.*] ex hoc vſ, q̄ loquatur hoc capitulum de regularibus qui ſimul viuunt & dormiunt, quibus tñ conceſſum eſt vt à ſuis prælatis abſoluī poſſint. ſ. de ſen. exc. monachi. & c. cū illorum. & hoc idem priuilegiū cōceſſum eſt Hoſpitalarijs Hieroſolymitanis,

«Aſſile fuit ab epiſcopo arceatur.

‡ Vide l. nemo. C. de epiſcopis. & cleri. li. 1. ſi. ſi. Iuliannus. de eo actu. prima.

* nonius.
† octauus.
‡ quartus.
† tertius. Sed vt plurimum legitur octauus. tam in vetuſtiſſimis quam in recentioribus.

† Cap. 16. cōcil. in Complat. conferre cōcilium Tolentanum 4. ſub Innocentio 4. ſ. ſi. priore Gratianus 12. q. 1. c. 1.

† Aliàs ſtatuit pro nouitatibus, &c.

2 Concor. dat in 1. 4. C. de epiſcopis. cleric.

‡ Hoc fruēdum notē cōmentatores, eſt inſtituēd quibus dedūctis ſuperuēt ſoū. And.

‡ Aliàs ſtatuit de diſtinctis nouerca cōmentatores, ſiue non.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

lvmitanis, vt per suum Priorem qui sacerdos est absoluantur. j. de sen. excō. canonica. Alij vero prælati secularium ecclesiarū hoc priuilegium nō habent: quia cū regularibus tm̄ concedatur, vt patet p infra prædicta, alijs denegatur. 25. dist. qualis. & arg. s. de præsum. c. nonne. & ff de iud. cū prætor. Nō enim qđ vni personæ per priuilegium sigillatim conceditur, alijs conuenit denegari. 16. q. 1. hinc est etiam. in fi. & 7. q. 1. petisti. Omnibus enim illud beneficium est ꝓhibitum nisi specialiter sit concessum: & sic intelligitur hoc capitulū tantum de regularibus. Bernardus.

a ¶ *Atrocitas.*] hoc semper excipitur. j. de sent. excom. cum illorum.

CVm ab.] Primo reprehendit auaritiā iudicum. Secūdo ponit reprehensionis causam. Tertio cōcludit iustitiā. partes patent. Abbas.

CASVS. Quidam iudices à sede Apostolica delegati faciebant pactū cū litigātibus super decima parte litis, vel etiam alia, secundū cōsuetudinē loci, more secularium, recipiētes de hoc pignora pro salario præter expensas victualium, non considerantes ꝙ ecclesiastici reddit' ad hoc sint eis deputati, vt inde honeste viuant: ꝑuenit hoc ad notitiā dn̄i Papę, vnde mādat ꝙ decætero ab his indebitis exactionibus debeāt abstinere, & gratis iudicium suū litigantibus debeāt impertiri, eo non obstante ꝙ quidam dicebant, ꝙ illud faciebant nomine assessorum: cum non liceat iustum iudicium vendere, & venales sentētiæ secularibus legibus improbentur. Nota ex hac decretali, ꝙ non solum à malo, sed ab omni specie mali abstinendum est. Itē expensæ possunt peti à delegatis, & hoc intellige cum proficiscūtur extra domicilium suū, cum expensæ hic non reprobentur. Item delegati, quibus beneficia sua sufficiunt, salarium accipere nō debent, & multo minus ordinarij, sed gratis reddere debent iudiciū. Item venales sententiæ non valent, ita quòd appellare non est necesse.

manus † iniectione in socium, à communione meruerit fieri alienus, reconciliandi & pœnitentiam imponendi, potestatem plenariam habeatis: nisi forte atrocitas [a] facti pœnam grauiorem expectet †.

¶ Innocentius tertius.

¶ *Ecclesiastici iudices & delegati gratis iudicare debent, nec exigere possunt decimam vel aliam quotam litis, etiam si hoc habeat consuetudo.*

CAP. X.

CVm † ab omni specie mali præcipiat Apostolus abstinere [b]: & infra. ¶ Sane ad audientiam Apostolatus nostri peruenit, quòd cum ex delegatione nostra causas suscipitis pertractandas: more † secularium [c] super decima litis vel parte alia, pro diuersa terrarū consuetudine præter expēsas [d] victualium cum litigantibus receptis pignoribus pro salario conuenitis. ¶ Nos attendentes, quòd ad hoc vobis & alijs clericis sint ecclesiastici redditus deputati, vt ex ipsis honeste viuere debeatis: & infra. Ideoque mandamus, quatenus ab huiusmodi exactionibus decætero abstinentes †, vigorem iudiciarium gratis [e] studeatis litigantibus impertiri: non obstante quod in fraudem à quibusdam proponitur, quòd id exigatur nomine assessorum [f]: cum nec iustum iudicium iudici vendere liceat: & venales sententiæ † ab ipsis etiam secularibus legibus reprobentur [g].

¶ Idem Liuonien. episcopo, & eis qui cum ipso sunt fratribus.

¶ *Ad euitandum scandalum, possunt religiosi diuersi habitus missi ad prædicandum de nouo conuersis, se in vnum superiorem habitum, & propositum conformare.*

CAP. XI.

DEus † qui ecclesiam suam noua semper prole fœcūdat: & infra. ¶ Ne igitur, si dispar in vobis obseruantia fuerit, & dissimilis habitus, apud eos quibus vnum Euāgelium prædicatis, scandalum suscitetur: ¶ Mandamus, quatenus eo non obstante, quòd inter vos monachi sunt & canonici regulares, vel alij etiam regularem vitam sub alia districtione professi [h]: omnes pariter in vnum regulare propositum & honestum habitum, quantum ad hoc spectat officium, conformetis †.

lucra. ff. de offi. ꝓcon. l. solent. §. vlt. ea tm̄ moderatione, ne ꝑducant ad nimia quātitatem: vt ibi. & ne litigatoribus enorme damnū infligant. arg. 10. q. 3. illud. immo si pauperes sunt litigantes, debenę etiā à sumptibus abstinere: qa tūc nec ordinarius habet sportulas: in Auth. de man. prin. §. si tibi quoq;. coll. 3. Ordinarius autē nunquam debet habere expensas, nam ideo stipēdia sunt ei ꝯstituta. 13. q. 1. militare. immo & cū de mandato principis ad aliam prouinciā proficiscitur, debet expendere illa quæ domi expenderet. in Auth. de man. prin. §. illud tamē. coll. 3. qūq; tm̄ ordinari' recepit expensas cū ecclesiā consecrat. j. de simo. cum sit Romana. & cum visitat prouinciā suam. j. de censi. cum Apostolus. & c. sopitæ. & c. cū nuper. Itē si ordinarius dat delegatū, tunc ordinarius debet ei facere expensas. s. de offi. or. inter cætera. licet quidam ꝯrium faciant [4], quod tm̄ facere non debent. vnde posset ab eis repeti taqua indebitū. arg. j. de magis. ꝓhibeas. & j. de censi. ꝓcuratores. in fi. & 18. dist. qm̄. & cap. seq.

e ¶ *Gratis studeatis.*] Gratis ergo debet iudex iudiciariū ordinē impertiri, non tm̄ ꝓpea reprobantur expensæ. testis enim gratis debet ferre testimonium, & tm̄ recipit expēsas. 4. q. 3. c. si testes. §. venturis. Sic & procuratori non prohibētur sumpt', sed pacisci de certa parte litis prohibeť. ff. de pact. l. sumptus. & fideiussori prohibetur de certa parte pacisci, qui fideiusserat iudicatum solui. ff. mandat. l. si remunerandi. §. maritus. Ber.

¶ *Glos. seq. casum excipit quem determinat, & signat contrarium.*

b ¶ *Abstinere.*] Nisi vbi quis redimit ius suum: vt 1. q. 3. quæsitum. Arg. j. de simo. dilectus. vbi de hoc. semper tamen præsumitur esse malum: vt 1. q. 1. nullus [2]. 1 nisi manifeste probetur contrarium: videtur enim corrumpere iudicem, licet sit argum. contra. 14. q. 5. non sane. Vincen.

¶ *Gloss. seq. reci. per q. an secundum l. &c. soluit quòd non, allegat contrarium, & soluit.*

c ¶ *More secularium.*] mos iste de decima parte litis exigenda ꝯ legem est. vt in Auth. de iud. §. ne autem. coll. 6. Vbi delegatus etiam à principe non habet nisi duos aureos in principio litis, & duos in fi. & hoc cū causa excedit centū aureos: aliàs nihil: vt ibi dr̄. arg. C. de testament. l. cōsulta. ordinarius [3] autē nō debet habere nisi sportulas. 3. q. 3. c. induciæ. §. offerať. arg. C. de epi. & cle. Auth. generaliter. sed ibi decima pars datur aduersario, sed non iudici: vnde nō contradicit. Aduocatus etiam super certa parte litis cum clientulo pacisci non debet. C. de postulat. l. si quis aduocatorum.

¶ *Gl. seq. recitetur per. q. an debeantur expensæ iudici, & distinguit inter delegatum Papæ, & ordinarium, vel delegatum ordinarij.*

d ¶ *Præter expensas.*] Delegati enim iudices debent habere expensas qn̄ proficiscuntur extra domiciliū suū sicut testis. 4. q. 3. c. si testes. §. venturis. quia nemo cogiť suis sumptib' militare. j. de simo. cum sit Romana. & s. de præscri. cū ex officij. & 28. q. 1. iam nunc. & de suo non teneť quis facere beneficiū. 10. q. 2. precariæ. Munera enim nō sumptus ꝓhibentur. 1. q. 1. iudices. & modica xenia recipere possunt. ff. de offi. præsi. l. plebiscita. xenia [5] enim non sunt

f ¶ *Nomine assessorum.*] assessor enim bene potest petere mercedē: quia suis sumptibus ad hoc nō cogitur. 28. q. 1. iā nūc. nemo enim de suo beneficiū facere cogitur. 10. q. 2. precariæ. & s. de præsc. cū ex officij. & merces sibi ꝓ labore suo cōstitui debet. 12. q. 2. charitate. & iuriscōsultus bene potest vendere rectū consiliū. 11. q. 3. nō licet. & 14. q. 5. non sane [6]. & dicit lex ꝙ spe præmiorum inuitandus est assessor. C. de asses. l. 1.

g ¶ *Reprobentur.*] ita ꝙ non sit opus appellare. 2. q. 6. §. venales. & C. quando prouoca. non est necesse. l. venales. Si autem fuerit sententia arbitri, tenet: sed agens ex ea repellitur doli exceptione. C. de arbitr. l. 3. Ber.

DEus qui.] Primo ponit exordiū. Secundo causam mandati: ibi, Ne igitur. Tertio mandatum: ibi, *Mandamus.* Abbas Siculus.

CASVS. Liuonienses de nouo cōuersi erant ad fidē: datus fuit eis eṗs & quidam alij fratres ad prædicandum Euangelium: quia isti prędicatores dissimilem habitum habebant, murmurabant, & scādalum inter Liuoñ. suscitabatur ex tali diuersitate: scribit Papa eṗo Liuoñ. & alijs fratribus dicens, ne propter dissimilem habitū scandalum suscitetur inter illos, quibus vnum Euangelium prædicant: mandat eisdem, ꝙ omnes debeant se conformare in vnum regulare propositum, & honestum habitum, quantum spectat ad hoc officium, non obstante eo quod quidā illorum sunt monachi, quidam vero canonici regulares. Ex hac decre. nota, quòd propter scādalum receditur à iure, & ab habitu regulari: sed istud fit ad tempus ex causa. Item in ijs quæ spectāt ad professiones, auctoritas Papæ intelligitur excepta, sicut dicitur de iuramento.

¶ *Glo. seq. arg. & illud determinat.*

h ¶ *Professi.*] arg. ꝙ sicut in quolibet iuramento auctoritas Papæ intelligitur excepta: vt s. de rescrip. cōstitutus. à ꝯrio sensu. & s. de iure iur. veniētes. ita & in ꝓfessione. arg. j. de reg. & transe. ad relig. quia in insulis. hoc verum intellige quantū ad solemnitates: secus tā est in ijs quæ sunt de substantia ordinis: vt j. de stat. reg. cum ad monaste-

† manuū
† exposcat
† Cap. 1. eo. tit. in 1. compil. Et quib' pluris sint causæ ecclesiasticæ cōmittendæ, vide concil. Trid. sessio 25. de reformat. cap. 10.
1. Thess. 5.
† In codicē Barba ꝗ ita: more secularū iudicum.
† Vide l. 1. § quod cum usque ... & in l. quæ ... ff. de optio. legata.
1 Host. dicit ꝙ redimere vexationē non est malum, nec species mali. 12. q. 2. qui peccat. canō ille ad hoc inducitur ad contra... qa dās repetit pro solu. vid qđ ibi nota. & 11. q. 3. qui resti. Ioan. And.
2 Ciuilis ... non debentur. super quo vide qđ no. de plus peti. c. ... per gl. pen. Ioan. And. Adde oino Romanum singul. ... Tu scis. & quæ dixi. lib. 3. comment. in Directoriū Inquisitorū Schol. 148.
3 In esculentis & poculentis tm̄ qđ dic vt j. de rescr. statutū. §. insuper. li. 6. Io. And.
† Alijs ... legibus ... probantur
4 ... Et de materia ... decretali ... gantē ... xā iij ... cum hoc ... Directori Inquisitorum ... inter ... tas ...
† dissidentiam
5 Hūc ... tum ... hic ... obseruātiꝗ possunt ... honestum habitum ...
6 Debet ... de Specula. tit. de ... habere ... ua.
7 Constit. ... & ... cogit.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

monasterium. in fin. Cum autē isti sint diuersārū ꝓfessionū, simul nō possunt esse in vna ecclesia: q̄a dicit canō: Hories diuersæ ꝓfessionis, nō sociabis in vno codemq; officio. 16 q. 7. in noua. q̄a q̄libet se conformare debet moribus coru inter quos viuit: vt 41. dist. quisque. nā ex diuersitate habitus generat scādalū. 33. q. 5. q̄d Deo pari. Conformabilit autē isti se in superiori habitu: sed interius ferāt vestes congruentes suæ religioni. Et est hic arg. ꝑ opinionē Hug. q̄ canonicus regularis possit fieri canonicus in ecclesia seculari. arg. 74. dist. quorundam. & 5. dist. c. 2. dicut monachus potest esse episcopus in ecclesia seculari. 18. q. 1. c. 1. Ioan.

Vide Nauarrum in manuali cōfessariorum c. 19. addē notata infra in hac distinctione.

Vn decorē.] Primo ponit factū reprehensibile. Secūdo illud præcipit emendari: ibi, *Fraternitati*. Abb. Sicut. Quidam ludi qui dicūtur theatrales, fiebant in ecclesijs in quibus introducebātur monstra laruarum: propter quos ludos, honestas ecclesiæ deformabat: & presbyteri & diaconi in quibusdā festiuitatibus, scilicet, sancti Stephani, sancti Ioannis, & Innocentum, ludibria sua exercebant: mandat Papa prædicti consuetudinē ludibriorū, immo potius coruprelam de prædictis ecclesijs penit' extirpari: ne pp hmōi turpitudinem honestas ecclesiæ inquietur. Nota quòd consuetudo inhonesta & turpis debet ab ecclesia aboleri.

* Cap. 4. ne clerici vel monachi. Tolet. 3. & 4. dist. 88. Innocentius. 3. c. 14. & 15. ext. de sent. excom. in 6. cōpositione. Tam de clericis quā monachis. Innocentius. 3. c. 1. de postulatione prælatorum. & in vide eod. Innocentium. 6. & Clemen. 6. dent. sepult. & de rector. mag. c. 14.

g *Sic seq. distinguit inter ludos lascīue, & compositos.*

a ¶ *Monstra laruarum.*] Prohibitum est etiā cau sa ludibrij vti habitu monachali, vel alio religioso: & grauiter punitur qui hoc facit. in Auth. de fan. epis. 9. vlt. coll. 9. & arg. C. de epis. audien. l. minime. Nō tñ hic ꝓhibetur repræsentare ꝓfepe Dñi, Herodē, Magos, & qualiter Rachel plorabat filios suos, & cętera quæ tangunt festiuitates illas, de quibus hic fit mentio, cū talia possint inducere homines ad compunctionem q̄ ad lasciuiam vel voluptatē: sicut in pascha, sepulchrū Dñi & alia repræsentantur ad deuotionem excitandam. Et ꝙ hoc possit fieri, est arg. de confe. dist. 2. semel. & dist. 4. quæris. versus fi. Et quodlibet festum est signum & repræsentatio præteritarum rerum. 75. dist. ꝙ die dominico.

b *Festiuitatibus.*] scilicet sancti Stephani, sancti Ioannis, & Innocentium.

c ¶ *Corruptelam.*] Turpis consuetudo potius dē corruptela quàm consuetudo: quæ citius est extirpanda. 8. dist. mala cōsuetudo. & 3. de consue. cum inter vos. & c. cum venerabilis. & 3. de excess. prælat. inter dilectos.

¶ *Clericorum.*] Quinq; sunt dicta. Primo indicit clericis honestatē & castitatem. Secundo imponit pœnā. Tertio aggrauat. Quarto punit prælatos negligentes, & corruptibiles. Quinto punit Græcos incōtinentes. Secūdo: ibi, *Nec vero*. Tertio: ibi, *Si qui quoq;*. Quarto: ibi, *Prælati*. Quinto: ibi, *Qui autem*. Abbas.

In prima parte huius cap. statuit & iubet Lateranēsis cū clerici mores & actus suos reformēt in melius, & viuant castē, & præcipue in sacris ordinibus constituti, ab illo vitio præcauentes propter quod ira Dei venit in filios diffidentiæ. Secundo dicitur, ne facilitas veniæ incentiuum tribuat delinquendi, statuit, vt qui deprehensi fuerint vitio incontinentiæ laborare, puniantur secundum canonicas sanctiones, prout plus vel minus peccauerint: vt quos timor diuinus à malo non reuocat, pœna temporalis compescat: & q̄ quis propter hoc suspensus diuina præsumpserit celebrare, ecclesiasticis beneficijs spolietur: & etiam pro duplici culpa perpetuo deponatur; prælati vero qui tales fuit. nerint in suis iniquitatibus, & præcipue obtentu pecuniæ, vel alterius commodi tēporalis, pari pœna puniātur. Nota ꝙ aliqui puniuntur, vt cæteri similia facere pmetteant. Item qui plus peccat, plus debet puniri. Item quos timor Dei à malo non reuocat, pœna temporali puniatur. Ité qui suspensus ab homine celebrat diuina, debet deponi. Ité agētes & cōsentientes pari pœna puniri debent.

† Alias ita: priuet. mag. 2. vel minus peccauerint, &c.

† Vide l. 1. ex diuersis. 5. ci cil. not. fi de ferijs vc. & inib. de pub. iud. 9. item lege Iulia.

d ¶ *Ita Deus.*] Vt 7. de excess. prælat. clerici. & 32. q. 7. flagitia. & in Auth. vt non iu. cont. nā. cull. 6. & tales vltimo supplicio puniuntur. C. de adul. cum vir.

Hanc & seq. vide in prælat. clericis. super 1. & vlt. gl. Ioan. And.

e ¶ *Facilitas.*] 23. q. 4. est inuita. Et fi ea quæ male vsurpantur omittimus, excessus viam aliis aperimus. 3. q. 9. loci. & 33. dictum. peruenit.

Hoc dicit tus propter Græcos.

f ¶ *Pœna.*] simile dicit lex: quos ad vitæ decora domesticę laudis exēpla non reuocant, correctionis salte medicina cōpellat. C. de emenda. propin. l. vnica. & 5. de elect. cum in cunctis. in fine. & 62. dist. docendus est populus. & necesse est vt ferro abscindantur vulnera, quæ, &c. 82. dist. plurimos. in fi. & terrū q̄ppe nostræ mēis, &c. 7. q. 1. c. aduersitas. 9. cū autē

Eod. c. Eclito Lateranēsi sub Innocētio 13. c. 11. & cap. 1. eod. tit. in 4. cōpilationē. Adde constitutiū Trident. sessione. 22. de reformat. c. 1. & de mate. ia vide plene per totum. Thomas. 2. 2. q. 148. per totum. vbi de gula & Nauarrus in manuali cōfessariorum. c. 23.

g ¶ *Deponatur.*] ecce quanta est pœna illius qui celebrat suspensus. j. de cleri. excom. min. clerici. & c. latores.

Abbas. nisi ꝓbabili ignorātia excusetur. eo. tit. Apostolicæ.

h ¶ *Regionis.*] Hoc dicitur propter Orientales, qui vtuntur matrimonio tam contracto, etiam in sacris ordinibus. j. de cleri. coniug. cum olim. 31. dist. aliter. Ber.

A *Crapula.*] Primo prohibet crapulam & ebrietatem. Secundo abusum se obligantium ad potum: ibi, *Vnde etiam*. Tertio pœnas statuit: ibi, *Si qui*. Abbas.

Primo dicitur, quòd clerici abstinere debent à crapula & ebrietate, & vinum sibi temperare, & se vino. Secundo dicitur, quòd non incitent se ad inuicem ad bibendum: quia ebrietas vitium libidinis est & mentis exilium. Tertio dicitur, quòd non trahant se ad æquales potus, vt qui plus bibit laudetur. Quarto dicitur, quòd tales, nisi ceffauerint, suspendantur ab officio & beneficio. Nota quòd clerici sobrij debent esse. Item ebrietas parit vitium libidinis, & mentis exilium inducit. Item æquales potus sub pœna officij & beneficij prohiberi debent.

i ¶ *A crapula.*] 4. distin. denique Crapula dicitur quantum ad superfluitatem ciborum: & dicitur crapula quasi cruda epula. 2. Ebrietas quantum ad potum. & dicitur ebrietas ab e, quod est fine, & bria, quod est mensura: Vnde ebrius est qui sine mensura bibit: vnde Horatius:

Fœcundis calices, quem non fecere disertum?

Vide ad hoc de eon dorat. d. 83. 5. fine tales. & Ecclesiasticis c. 27. vt de Hieronymum ad Rusticū 2. cap. & ad Vitā cap. 2.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

¶ Idem.

¶ *Ludi theatrales etiam prætextu consuetudinis in ecclesijs, vel per clericos fieri non debent.*

CAP. XII.

CVm decorē domus Dei: & infra. ¶ Interdum ludi fiunt in ecclesijs theatrales, & non solum ad ludibriorum spectacula introducuntur in eis monstra laruarum, verum etiam in aliquibus festiuitatibus diaconi, presbyteri, ac subdiaconi insaniæ suæ ludibria exercere præsumunt: & infra. ¶ Fraternitati vestræ mādamus, quatenus ne per huiusmodi turpitudinem, ecclesiæ inquietur honestas, prælibatam ludibriorum consuetudinem, vel potius corruptelam, curetis à vestris ecclesijs extirpare.

¶ Idem in concilio generali h.

¶ *Clerici debēt continere, & caste viuere: contra facientes punit: & seuerius puniuntur illi qui possunt legitimo matrimonio vti.*

CAP. XIII.

VT clericorum mores & actus in melius reformentur, continenter & caste viuere studeant vniuersi, præsertim in sacris ordinibus constituti: ab omni libidinis vitio præcauentes, maxime illo, propter quod venit ira Dei in filios diffidentiæ, quatenus in conspectu omnipotentis Dei, puro corde, ac mundo corpore, valeant ministrare. ¶ Ne vero facilitas veniæ, incentiuum tribuat delinquendi, statuimus, vt qui comprehensi fuerint incontinentiæ vitio laborare, prout magis aut minus peccauerint, puniantur secundum canonicas sanctiones, quas efficacius & districtius præcipimus obseruari: vt quos diuinus timor à malo nō reuocat, temporalis saltem pœna cohibeat à peccato. ¶ Si quis igitur hac de causa suspensus præsumpserit celebrare diuina: non solum ecclesiasticis beneficijs spolietur, verumetiā pro duplici culpa perpetuo deponatur i. ¶ Prælati vero qui tales præsumpserint in suis iniquitatibus sustinere, maxime obtentu pecuniæ, vel alterius commodi tēporalis, pari subiaceant vltioni. ¶ Qui autem secundum regionis k suæ morem non abdicarunt copulam coniugalem, si lapsi fuerint, gravius puniantur: cum legitimo matrimonio vti possint.

¶ Idem in eodem l.

¶ *Clericus crapulosus, vel ebriosus monitus non desistens, ab officio vel beneficio suspenditur.*

CAP. XIIII.

A Crapula & ebrietate omnes clerici diligenter absteneant: vnde vinum sibi temperent, & se vino: Nec ad bibendum quispiam incitetur: cum ebrietas & mentis inducat exilium, & libidinis prouocet incentiuum. ¶ Vnde illū abusum, penitus decernimus abolēdum,

h Eodē c. 1. Lateranēsi sub Innocētio 13. c. 11. & cap. 1. eod. tit. in 4. cōpilationē.

i Hoc dicit tus propter Græcos.

k *Facilitas.*] 23. q. 4. est inuita. Et fi ea quæ male vsurpantur omittimus, excessus viam aliis aperimus. 3. q. 9. loci. & 33. dictum. peruenit.

l ¶ *Pœna.*] simile dicit lex: quos ad vitæ decora domesticę laudis exēpla non reuocant, correctionis salte medicina cōpellat. C. de emenda. propin. l. vnica. & 5. de elect. cum in cunctis. in fine. & 62. dist. docendus est populus. & necesse est vt ferro abscindantur vulnera, quæ, &c. 82. dist. plurimos. in fi. & terrū q̄ppe nostræ mēis, &c. 7. q. 1. c. aduersitas. 9. cū autē

¶ *Glo. seq. querit, & remittit.*

a ¶ *Vel beneficio.* Jhoc vel inquitur arbitrio superioris, vt delinquẽtem suspendat ab officio vel beneficio. Quod si dicat iudex, tuli pẽdo te ab officio vel beneficio: D ic super hoc vt no. ff. de cler. exco. mu. latores. in notula quæ incipit, etiam. Bernardus.

Clerici.] Aduerte ad vnum verbum Innocentij diligẽter: dicit enim q hoc cap. loquitur de honestate. Pertius vero dicebat, q quædã sunt honestatis, & quædam præcepti. Abbas.

Circa hæc constitutione ponuntur quatuordecim articuli, scilicet, q clerici officia secularia non exerceant, nec sint ioculatores, nec intrent tabernas nisi ex iusta causa, nec habeant ad talos, nec huiusmodi ludis intersint, coronam habeant congruentem, clausa deferant desuper indumenta in longitudine & breuitate decẽtia, pannis rubeis & viridibus non vtantur, ioculares & manicas non habeant consuticias, frenis, sellis, pectoralibus, calcaribus deauratis nõ vtantur, cappas manicatas ad diuinum officiũ nõ gerant, nec alibi nisi ex iusta causa, scilicet vt moris, sacerdotes & pœnæ fibulas omnino nõ gerant: neque corrigias auri vel argenti ornatũ habentes: vel annulos, nisi quibus competit ex dignitate. Secũdo dicitur q pontifices habeãt in publico superindumẽta linea, nisi sint monachi, qui habitum semper habebunt monachalem, pallijs diffibulatis non vtantur in publico, nisi post collum, vel ante pectus z nexus. Quicquid in ista constitutione cõtinetur, notabile est.

b ¶ *Nõ exercẽãt.*] Quod qui fecerint, ab officio suo degradẽtur. 91. dist. clericus. immo nunquã de manu sua exeat psalterium. de consec. dist. 5. nunquam. in princ.

c ¶ *Et tabernas.*] 44. dist. 6. clerici.

¶ *Glo. seq. lex. fortiscat. Secundo obijcit, & soluit. Tertio queris, penis opm. Pla. & contrariam, & soluit.*

d ¶ *Ad aleas.* Jhic prohibetur clericis non tantũ ludere, sed ne intersint ludo, intantum q qui publice aleator est, repellitur à promotione. ff. de excep. præla. inter dilectos. Nec debent esse inspectores ludi hmõi. in Auth. de san. epi. § interdicimus. coll. 9. & tribus annis arceantur à ministerio, vt ibi dr. Sed vt q primo sit admonendus antequã puniatur vt 3. dis. c. 1. sed hoc credo in beneficio obtento, secus in obtinendo: q a multa impediunt promouendũ q nõ dei. cium. 15. q. 1. § vlt. & 5. de inceu. quemadmodũ. & 3. de excel. præla. inter dilectos. Sed nunquid - potrepeti qđ perditur in alea? Dicunt quidã q non, sed pauperibus est erogãda pecunia illa. arg. 14. q. 5. nõ sane. Nã cum turpitudo versatur ex vtraq; parte, melior est conditio possidentis. ff. de condi. ob tur. cau. l. si ob turpẽ. § porro. & l. vbi aute. hęc sunt opi. Pla. Alij dicunt & melius q̃ possit repeti. ff. de alea. l. vlt. in fi. vbi dr, q̃ si tenuis vel filiusfa. amiserit in ludo, patri vel dño dabit repetitio. & etiã vsq; ad 50. annos, vt dicit glo. ea cõstitutio. Et si quis existens in alea re sua vendidit, nõ tenet de euictione. ff. quarum re. ac non. l. a. l. 2. § 1. & C. de reli. & sumt. fu. in Auth. alearum. vsus. Secundum est quod ibi dicitur.

e ¶ *Congruentem.*] vt videantur differre à monachis.

f ¶ *Non portanda.*] arg. pro medio spectando. 3. de offi. deleg. quæ-

quo in quibusdam partibus ad potus æquales, suo modo se obligant potatores: & ille iudicio talium plus laudatur, qui plures inebriat, & calices fœcundiores exhaurit. ¶ Si quis autem super his se culpabilem exhiberit, nisi à superiore cõmonitus satisfecerit, ab officio vel beneficio suspendatur.

¶ Idem in eodem.

¶ *Negotijs, personis, locis, iudicijs, vestibus inhonestis, & ornatu minus honesto præcipit clericos abstinere, & habitu honesto vti: cuius vanitatem in pluribus exprimit & detestatur.*

CAP. XV.

Clerici officia vel commercia secularia nõ exerceãt, maxime inhonesta: Mimis, ioculatoribus, & histrionibus nõ intendant: Et tabernas prorsus euitent, nisi forte causa necessitatis in itinere constituti. Ad aleas & taxillos non ludant: nec huiusmodi ludis intersint. Coronam & tonsuram habeant congruentem: Et se in officijs ecclesiasticis, & aliis bonis studijs exerceant diligenter. Clausa deferant desuper indumenta, nimia breuitate vel longitudine non notanda. Pannis rubeis aut viridibus, necnon manicis aut sotularibus cõtuticis, frænis, sellis, pectoralibus, calcaribus deauratis, aut aliam superfluitatem gerentibus, non vtantur. Cappas manicatas ad diuinum officium intra ecclesiam non gerant, sed nec alibi qui sunt in sacerdotio & personatibus constituti: nisi iusta causa timoris exegerit habitum transformari. Fibulas omnino non ferant: neque corrigias auri vel argenti ornatum habentes: sed nec annulos, nisi quibus competit ex dignitate, vel ecclesiastica, seu personali. Monachi autem fibulis non vtantur, nisi quibus competit ex dignitate. Pallijs diffibulatis non vtantur in publico, sed vel post collum, vel ante pectus hinc inde connexis.

¶ Honorius iij. Ambianen. : episcopo.

¶ *Clericus, qui tertio monitus à negotiationibus secularibus non abstinet, interim perdit quo ad bona priuilegium clericale: hoc dicit. Et est textus multũ notabilis, & qui quotidie allegatur.*

CAP. XVI.

X † litteris Pontini comitis intelleximus, quod quidã clerici terræ suæ, potius secularibus negotiationibus † quam officijs diuinis intendunt: & gaudere volẽtes priuilegio clericali †, nolunt statutis patriæ quibus quotiens expedit sicut laici te tuentur ‖ in negotiationum suarum quæstibus † subiacere: & infra. ¶ Mandamus, quatenus si tales tertio † a te cõmoniti, ab huiusmodi nõ resipuerint: sed prætermissis diuinis officijs, negotiationibus † insistentes † supradictis † subiaceant statutis patriæ, dum talibus se implicant: quia ipso facto renuncẽt priuilegio clericali. Ex hac decre. not. q vlq; ad tertiam admonitionem gaudent clerici priuilegio clericali. Item ipso facto renunciat quis priuilegio suo. Item clerici clericaliter viuentes in rebus p̃prijs debẽt defendi ab ecclesia: qđ est bene notandũ.

¶ *Glo. seq. signat contrariam.*

l ¶ *Seruentur.* Jcũ isti statuta patriæ approbant, p se, tenentẽ ea recipere 3 se. 19. dist. si Romanorum. & 4. q. 3. si quis tellibus. & 3. q. 8. c. accusatores. 9. cuius in agẽdo, & si illa reprobant, non debẽt ex eis cõmodũ habere. j. de cens. c. cum olim. C. de reb. cred. l. ger neraliter. 1. respon. in fine. arg. contra. 10. dist. c. 1. & 37. dist. si quid veri. - & 2. q. 7. si hæreticus. & arg. 3. de excep. c. cum venerabilis.

m ¶ *Tertio.*] Hæc est canonica admonitio. 17. q. 4. 9. si quis domã. & c. de presbyteroris. & 2. 4. q. 3. de illicita. post quã admonitionẽ nisi destiterint, perdunt priuilegiũ illius canonis. 17. q. 4. fi. qs ſuadente, & j. de sen. excõ. in præsentia. & cõsonat. Admonitio enim semper præcedere debet vindictam. 2. q. 3. c. indignæ. 16. q. 7. omnes decimæ. 9. de sen. excõ. sacro approbamæ conclusionis princ. veruntamen non loquitur hic de illo priuilegio, si quis habeat.

n ¶ *Negotiationibus.* Ita hæc etiam clericis sunt prohibita. 3. co. c. clerici. & 88. dist. formicari. & 14. q. 4. clerici. & j. ne clerici vel monachi per totum.

o ¶ *Glo. seq. nõ quod ipso facto, &c. rationem penæ, & duo similia. & quo modo verbum differt a facto.*

a ¶ Cum

¶ In concilio illo habetur vt officio suspendatur.

¶ In eode cõcilio. Lauretan. statuit. In nocẽtio. iij. c. 1. & C. 4. eo. li. in 6. compil.

Idem confirmat cõcilio Tridentinũ sessio. 14. de reformat. ca. 6. & sessio. 22. de reformat. ca. 1. & vide noctis no stras in hac constitutio nem.

¶ Quibus ludis possunt clerici ludere. Abbas. Bal. in l. 8. ff. qui. in ius vocã. do. & C. de epi. & cler. Amẽd. in tractatum.

¶ Dematia huius glosæ vide plene per Couarruuiã in regul. peccatum de regu. in lib. 6. in 2. part. relectionis. 3. & Dominicum Soto lib. 4. de iust. & iure 8. 1. art. 2.

¶ Cum

a Concol. 18. §. fin ve ro postqua. C. de iur. delibe. & l. auxiliu. in fin. ff. de mi no.

a Vide l. appellationes. C. de re iud. & l. si a. penas. §. 1. ff. de inof. testa.

b Hoc reperio in cõcilio Nannetensi ca. 3. refert Burchard. lib. 2. de. r. ca. 116. luo par. 6. cap. 95. doc. 1. go titu. 1. campilat. Vide concilium Tridentin. sessio. 25. de refor matio. ... huius capitu.

Ratione ... pen. & patet hoc de censi. c. pen. de im. ecc. c. 1. lib. 6. & in cle. de cen. ... ssenti.

Vide l. eum qui. C. de episc. & cleri.

a ¶ *Cum facto.*] Nota ꝙ ipso facto amittit quis priuilegiũ suum: vt hic patet, & j. de. sen. excom. cõtingit. Vnde frustra implorat ecclesiæ auxilium, qui committit in eam: vt in eo. c. contingit. quia frustra implorat legis auxilium qui cõmittit in legem. j. de vsu. quia frustra . & seipsos reddũt indignos priuilegio suo. fim. j. de immu. ecc. c. vlt. & sim. 17. q. 4. c. frater. & coeps. sic ipso facto appellatur. s. de appel. dilecti. & c. vt nostrũ. & facto renunciat. quis appellationi. s. de offi. delega. gratum. & j. de ijs quę fi. à ma. par. cap. ex ore. Sed ipso verbo clericus priuilegio suo renunciare non potest. s. de fo. compe. si diligenti. & j. de sent. excom. contingit.

¶ *Glo. seq. not. à contrario sensu, quod clerici, etc.*

b ¶ *Suis facultatibus.*] bene dicit, suis: qa propter hoc facultatib⁹ ecclesiæ non fit præiudicium: quia delictum psonę, & c. 16. q. 6. si episcopũ. Et nota quod dicit: dũ his se implicant, quasi dicat, si non implicat se his, priuilegio ecclesiastico gaudebunt in reb⁹ suis, sicut in rebus ecclesiæ. qđ est bene notandum, ꝙ res clericorum & ecclesiarum eodem priuilegio gaudẽt . 12. q. 2. ecclesiarum seruos. & 16. q. 1. similiter. Si vero se implicant, tunc cessat priuilegium, & ita suspenditur priuilegium alicuius ad tempus propter delictum. 15. q. 6. iuratos. & c. nos sanctorum. sim. C. de cur. fur. l. cum alijs. & j. de sent. excõ. sacro. & 81. dist. si qui sunt. & c. seq. De eodẽ priuilegio dicit decr. ꝙ clericus vxoratus et tõsuratus priuilegio clericali gaudere nõ põt. j. de cleri. ꝯiugat. Io.

cum[a] facto priuilegium abijciat clericale[b]: tu quo minus, dum his se implicant, de suis facultatibus[b] statutis & consuetudinibus patriæ subiaceant, non defendas eosdem.

TITVLVS II.

De cohabitatione clericorum & mulierum.

¶ Ex concilio Maguntiñ.

¶ *Clericus non debet retinere in domo mulierem suspectam de incontinentia, etiã si sit mater, vel alia consanguinea.*

CAP. I.

INhibendum est, vt nullus sacerdos fœminas, de quibus suspicio potest esse, retineat[c]. ¶ Sed neque illas quas canones[d] concedunt, matrem, amitam, & sororem: quia instigante diabolo, & in illis[e] scelus perpetratum reperitur: aut etiã in pedissequis earundẽ. Sed si qua de his necessitatem habuerit, presbyteri habeant in vico aut in villa domum lõge à sua conuersatione, & ibi eis, quæ sunt necessaria, subministrent[f]. ¶ Prohibendũ quoque est, vt nulla fœmina ad altare[g] præsumat accedere, aut presbytero ministrare: aut infra cancellos stare, siue sedere.

¶ Ex decreto Eugenij Papæ.

¶ *Excommunicatur clericus in sacris, qui a suspectarum mulierum colloquio, vel earũ consortio monitus nõ desistit.*

CAP. II.

SI quisquam sacerdotum[h], id est presbyter, diaconus vel subdiaconus, de quacunque fœmina crimine fornicationis suspectus, post primam, secundam & tertiam admonitionem[i] inueniatur fabulari, & aliquo modo conuersari cum ea, excommunicationi subdatur, fœmina vero canonice[k] iudicetur.

¶ Alexander tertius Salernitano archiepiscopo.

¶ *Non debet prælatus clericum cogere ad concubinam abiurandam, sed eã nolentẽ dimittere potest excommunicare.*

CAP. III.

CLericos in sacris ordinibus constitutos, qui pu-

DE COHABITATIONE CLERICORVM ET MVL.

¶ *Quia mulierum consortia reddunt vitam clericorum de incontinentia suspectam: ideo post præcedentem subijcitur hæc rubrica. Abbas.*

De hac materia tractatur 32. dist. nullus. vsque ad §. prohibentur. & c. interdixit. & 33. dist. c. vlt. 34. dist. per totum. 18. q. 2. pro huius. vsque ad §. item sunt alij. & 34. q. 4. per totum.

INhibendum.] Sacerdos mulieres, quas etiam antiqui canones permittunt, si suspectæ sunt, retinere non debet. hoc dicit. Et habet quatuor dicta. Primo ponit, ꝙ nullus clericus debet tenere extraneam. Secundo, ꝙ nec consanguineam. Tertio, ꝙ consanguineæ indigenti extra hospitium suũ potest prouidere. Quarto ꝙ nulla fœmina tamquã ministra in ecclesijs cũ clericis misceatur. Secunda: ibi, *Sed neque.* Tertia: ibi, *Sed si.* Quarta: ibi, *Prohibendum.* Abbas.

CASVS. Clerici indifferenter retinebant secum mulieres etiã suspectas: statuit conciliũ Maguñ. vt clerici fœminas secum non retineant, de quibus suspicio possit haberi, nec etiã illas quas canones permittunt, scilicet matrẽ, amitã, sororẽ: quia diabolo instigãte, in illis scelus qñq; perpetratur, vel cũ illis quæ cum eis morantur: sed si qua de his habet necessitatem, eis longe ab ecclesia necessaria ministrent. In fine dicit ꝙ nulla fœmina ad altare accedat, vel ministret presbytero, nec intra cancellos sedeat vel stet. Nota, ꝙ clericus nullam fœminam habere debet secum in domo sua. Itẽ presbyter de rebus ecclesiæ potest matri suæ prouidere, aut etiam sorori, siue consanguineæ. Item nulla fœmina debet ministrare presbytero, nec in choro sedere.

c ¶ *Retineat.*] vt 32. dist. interdixit. & c. nullus. & c. præter hoc. & 81. dist. cum omnibus.

¶ *Glo. seq. obijcit & soluit. distinguit inter suspectum, & non. inter collateralem & descendentem.*

d ¶ *Canones.*] 32. dist. interdixit. 81. dist. cum omnibus. Videtur ꝙ canon iste corrigat omnes illos canones, cum illi permittant huiusmodi mulieres cum clericis habitare matrem, sororem, & amitã, & idem permittit Innocentius j. eo. c. à nobis. concordans prioribus canonibus. Sic solue hanc contrarietatem, quod dicitur hic, intellige de suspectis[l] clericis & iuuenibus, & de mulieribus suspectis: quia si suspectæ sunt, non debent secum manere. 34. dist. quorũdam. contraria loquuntur de illis mulieribus de quibus nulla est suspicio mali: quia in talibus naturale fœdus nihil sæui criminis suspicari permittit. j. eo. à nobis. & C. de epi. & cler. eum qui. & s. de plum. cum in iuuentute. Item in linea transuersali vsque ad secũdum gradũ possunt habere clerici consanguineas: vt 81. dist. cum omnibus. In descendentibus vel ascẽdentibus videtur quòd vsque ad quartum gradũ, ibi, amplius potest extendi permissio quàm in collaterali.

l Vel nobilibus, qui secũ habẽt pedissequas, quasi seruas, si solæ manẽt, secundum Tan. Ioan. And.

e ¶ *In illis.*] id est, occasione illarum quandoq; aliæ commorantur cum illis, vel veniũt ad illas. vnde dicit Aug. Nõ omnes quę cum mea sorore sunt, sorores meę sũt. 81. dist. legitur. Vel intellige proprie vt littera dicit. & hoc vult littera sequens, aut in pedissequis illarum.

¶ *Gloss. seq. recitatur per contrarium.*

f ¶ *Subministrent.*] & sic patet ꝙ clerici possunt sustentare consanguineos pauperes de quibus capitulum hoc intelligitur: quibus potius quàm extraneis tenentur 4. 86. dist. non satis. alias non, si diuites sunt, vel vt diuites eos faciant: vt eo. c. & 12. q. 2. c. quisquis. ad idẽ 31. distin. omnino.

g ¶ *Ad altare.*] vt 22. dist. sacratas. & de consecra. dist. 1. in sancta.

SI *quisquam sacerdotum.*] CASVS. Si quis de clero suspectus fuerit de aliqua fœmina crimine fornicationis, admoneatur tertio: & si post primam, secundam & tertiam commonitionem inuentus fuerit fabulari cum ea vel conuersari, excommunicetur, fœmina vero canonica pœna puniatur. Nota hic, quòd nomine sacerdotis omnes inferiores intelliguntur. Item trina admonitio est necessaria antequam procedatur contra aliquem. Item ratione criminis efficitur mulier de foro ecclesiæ.

¶ *Glo. seq. alle. 4. concor. & vnum ad conuersum.*

h ¶ *Sacerdotum.*] Nomine sacerdotis intelliguntur inferiores[5], vt patet hic, quia inferiora intelliguntur in superioribus: vt 93. dist. legimus. in fin. & 14. q. 5. pœnale. & ff. de reg. iur. in toto. sim. 52. dist. c. 1. & econuerso appellatione clericorum superiores vel maiores intelliguntur. 11. q. 1. de persona. ad fi.

i ¶ *Admonitione.*] Sic in Auth. vt lic. ma. & aui. §. pen. & c. vlt. col. 8. & j. de sent. excõ. in audientia. & c. cõtingit. & s. tit. pxi. ca. vlti.

k ¶ *Canonice.*] id est, in monasterio ponatur. 33. dist. fraternitatis. Alij exponunt, idest, in seruitutem redigatur: vt 32. dist. eos. immo & ipsa concubina si hoc publicum est, debet excommunicari. j. de sen. excom. si concubinæ. Ber. 6

CLericos.] Habet tria dicta. Secundum: ibi, *Verum.* Tertium: ibi, *Et si qui.* Abbas.

CASVS. Clerici publice tenent concubinas: quęsitum fuit, an deberent compelli abiurare illas? Respondet Papa, ꝙ non vult illos ad eas dimittendas compelli per iuramentum, ne instinctu diabolico incidant in periurium redeundo ad eas: sed per sententiam suspensionis & interdicti eas dimittere compellantur, ita ꝙ de eis nulla suspicio possit haberi: & si ad eas redierint, vel alias receperint, excõicentur donec eas dimittant, vt eorũ exẽplo alij arceãtur. Nota, ꝙ non debet aliquis compelli ad abiurandum de quo præ-

Cap. 3. eo. tit. in 1. compil.

Vide cõcilium Lateran. sub Leone x. sessio. 9. de reformatione curiæ, & aliorũ. versi. concubinarij. adde qđ postremo statuit concilium Tridentin. sessio. 24. de reformatiõe matrimonij, cap. 8.

Cap. 4. eo. tit. in 1. compil.

Et post cõciliũ Lateran. sub Alexand. iij. par. 18. c. 1. & vide concilium Trident. loco proxime citato. & sessio. 25. de refor mat. ca. 14.

5 Contra 1. q. 1. puenit. vbi dicitur, grauius peccatum dare consanguineis. ibi sol. in vlt. glossa. Io. And.

6 Etiam in minoribus. j. eo. si autem or. dia cono specialiter qđ cõtinetur nomine sacerdotis, habes 14. q. 5. c. 1. in fi. Ioan. And.

Adde ꝙ intellectu huius glo. qa est anteq qđ no. Cyn. in l. 2. ... in fon. confu.

Cp. Clericos Crom. ... 12 ... infra

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

sumptio sit in contrarium, scilicet q̄ non seruet iuramentum: & hinc surgit illud generale: Nemini paradus est laqueus. Ité crescēte contumacia, crescere debet & pœna. Ité aliquando pœna imponit alicui, vt alij terreant: q̄a pœna vnius, debet esse metus multorū. a ¶ *Publice.*] Quæ sunt excommunicandę, ex quo publicum est. j. de iudi. exc. si cęcubinæ.

¶ *Glos. seq. signat contraria, & duplicetur solute.*

b ¶ *Abiurandas.*] Ne cō tempto iuramento reuertātur ad eas, pp̄ p̄sumptionem, vt sequit. arg. 3. j. qui cle. vel vo. ex litteratu. ibi, abiurare. sed ibi p̄terat matrimonium cum ea, licet de facto tunc esset subdiaconus: & quando q̄s ab vxore separatur, hic debet iurare. 33. q. 6. ab illo die: ¶ Vel hoc intelligę de suspectis, & illuſi c. ex litterarū. de nō suspectis, de quibus verisimile est q̄ debeant iuramentum seruare.

¶ *Gl. seq. arg. allęg. quæ tenta, & ynam simile.*

c ¶ *Redeuntes.*] Arg. col ligitur ex hac littera, q̄ nō est iniungendū aliqui per iuramentum, q̄ verisimile sit q̄ nō debeat illud obseruare. arg. u. 2. q. 3. ita ergo. & c. non est cōtra. & j. de sent. excō. ex tenore. & ff. de præsum. litteras. & C. de indi. viduis. l. 2. & hæc ratio est etiā quare nuentibus non iniunga tur solēnis pœnitentia. 50. dist. pœnitētes. Ber. d ¶ *Perpetuam.*] id est, donec resipiscant: sic Inſti. loca. 9. adeo. & ff. de pecu. id vestimentū. & j. de ma. con. ꝫ interdic. eccle. de mulierę. fin. 10. q. 1. quia sacerdotes. vt cæteri timeant, vt ibi dicitur.

e ¶ *Exemplo.*] Pœna vnius debet esse metus alterius: vt ff. de pœn. l. capitalium. 6. famosos. 45. distin. sed illud. & 2. q. 7. quapropter. & j. de exce. plā. tanta. & 10. q. 1. q. a sacerdotes. in fi.

f ¶ *Iesu ad.*] Habet tria dicta, quæ patent in textu. Secūdum ibi, *Si vero.* Tertium: ibi, *Et si.* Abbas.

Casvs. Clerici de archiepiscopatu Cantuarien. publice tenebāt concubinas: mandat Papa Cantuarien. archiepo, & eius suffraganeis, quatenus clericos illos moneant, vt illas concubinas abijciat à se, & eas vlterius non admittant: q̄d si facere contemplerint, ab ecclesijs suis eos suspendant, vsque ad debitā satisfactionē: & si eas suspensi reunuerint, eos ab officio, i. ab eisdem ecclesijs perpetuo remoueant. Nota hic quòd episcopi possunt dispensare cum publicis cōcubinarijs, si fe corrigere voluerint, cū de iure possint priuari. Item si clericus suspensus reunuerit concubinam, perpetuo beneficio suo debet priuari.

¶ *Glos. seq. rectetur per quæstionem.*

f ¶ *Et supra.*] alij nihilominus sunt compellendi: sed non cum tanto rigore, vt vel contineant, vel beneficia dimittant. j. eo. si autem. & 32. dist. lectores.

¶ *Glo seq. signat contrarium, & soluta.*

g ¶ *Suspendatis.*] Ita iiti non sunt suspensi ipso iure. vt 3. 3. 2. distinctione nullus. & c. præter hoc. Sol. quod dicitur hic, & j. eo. c. si autem. intelligitur de his qui adhuc tolerantur ab ecclesia, quia illi ipso iure non sunt suspensi. Quod dī in 3rijs, locum habet q̄n factum est notorium, vel q̄n sunt condemnati per sniam: alias quantuncunq; sit aliquis criminosus, non est vitandus 3. j. eod. vel tra. & 11. distinguendum. & j. eo. c. vlti.

h ¶ *Cureris.*] Quia crescente pœna tumacia crescere debet & pœna. 3. vt lit. non conte. quoniam. in fi. & ff. de pœ. l. relegati.

Vper eo.] Casvs. Quidam sacerdos habebat publice concubinam, monitus à suo ep̄o eā dimittere nolebat: pp qd ep̄s eū ab officio suo suspendit: ipse appellauit ad sedem Apostolicā. Eboracēsis archiepiscopus significauit hoc dño Papæ: Respondet Papa, q̄ si dicti sacerdos litteras impetrauerit, quæ facti seriē non contineant, litteræ non valebunt. Nota q̄ clericus concubinarius audītur appellans, quod verum est de occulto. Item nota, q̄ ad hoc vt litteræ appellationis, q̄ sup aliquo negotio impetrantur, valeant, facti seriē contunere debent, alias tacita veritate impetratæ sunt.

i ¶ *Suspensum.*] ab episcopo suo.

K ¶ *Seriē.*] Scilicet quare fuit excōicatus vel suspensus pro focaria: vel si ex alia causa, vt exprimatoēs causas excōicationis & suspensionis: aliās non habetur q̄ absoluto. j. de sent. excom. cum pro causa. & 3. de offi. or. ex parte. aliās litteræ essent impetratæ tacita veritate: vnde non valerent. 3. de rescrip. sicut per litteras. & c. dilect'.

Lastem.] Habet tria dicta, q̄ patēt. Abbas.

Casvs. Clerici Londonien. epi habebat pu blice concubinas: quæsiuit epus qualiter deberet p̄cedere circa illos? Rūdet dns Papa dicens, q̄ in quibuscunque ordinibus sint constituti, si admonitu secundo & tertio eas non dimiserint, eos decætero non permittat ministrare in ecclesijs suis, vel eatum portionibus appellatione remota spoliare procuret, officio eis nihilominus interdicto. Nota.

l ¶ *Portionibus.*] Cum habeant partem in ecclesia prædendata.

¶ *Glo seq. signat contrarium, & duplicetur solute.*

m ¶ *Spoliare.*] Quę spoliatio perpetua intelligitur, ex quo sine tempore prefinitione hic dicitur. C. de pœ. seruos. Sed contra videtur. 5. eo. sicut. vbi post admonitionem suspenduntur antequam priuentur ecclesijs, & hic statim post admonitionē spoliātur. Sol. hoc intelligę fm illud, vt primo suspēdātur: & si se non correxerint, ipso facto priuentur. Sed cette de iure fit q̄d hic dī: quia si fe non corrigunt post trinā admonitionē, recte possunt spoliari beneficio. & q̄ ibi spoliari dicuntur, intelligo q̄ fiat ex gratia, vt sic expectentur adhuc. Bern.

Vestra.] Famosum est tum pp̄ materia intrinsecā, scilicet notorij: & vtraq; est multū difficilis & periculosa. Diuidit. Primo ponitur decisa ꝑsultatio. Secūdo decisa rēsio. Secunda: ibi, *Aliunde*, quæ subdiuiditur. Primo allegat pro & 3. Secūdo distinguit tres qualitates criminis: ibi, *Cæterum.* Tertio distinguitur animi ab sticinctis: ibi, *Sine aliud.* Quarto & vltimo ex oibus p̄dictis solutionē p̄cluditibi, *Sine dubitatione.* Abb. Sicut Casvs. Quidā canones dicunt: nullus audiat missam sacerdotis, quē scit cęcubinā indubitāter habere: alij canones dicūt. Nō potest aliquis

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

aliquis quantumcunque pollutus diuina sacramenta polluere, sed indifferenter sunt sumenda ab ipso : quæsitum fuit à Lucio Papa, qualiter ista quæ prius videbantur, essent intelligenda. Et rñdet Papa, aliud est crimen notorii, aliud est occultum. Notorii est de quo presbyter vel canonice condemnatus est: in quo casu loquitur cap. illud, nullus audiat, &c. Occultum quod ab ecclesia toleratur, in quo casu loquitur ca. illud. Non potest aliquis quantumcunque pollutus, &c. hẽ aliud est notorium qđ nõ diffitetur presbyter, & aliud pene occultũ, qđ ab ecclesia toleratur. Sed aliud est abstinere à missis eorũ, qui occulti sunt & tolerantur ab ecclesia: vt peccđ di licentia cæteris auferatur, & ipsi ad pœnitẽtiam reuocentur: & hoc licet : q̃ si bono zelo, & non contemptu, & aliud est si à missis eorundem qui tolerantur, aliqui abstineant ex eo q̃ in fornicatione tacẽt, quod non licet. Sine dubio à clericis quamuis fornicarijs ex quo toleratur ab ecclesia, nec habent operis euidentiam, licite diuina officia audiãtur, & alia recipiãtur ecclesiastica sacramẽta. Ex hac decre. hic solum colligitur, q̃ a notorio fornicario nõ sunt recipienda diuina officia vel ecclesiastica sacramenta: ab occultis fornicarijs, qui tolerantur ab ecclesia, nec habent operis euidentiam, licite diuina officia audiãtur, & alia recipiãtur ecclesiastica sacramẽta. Ex hac decre. hic solum colligitur, q̃ a notorio fornicario nõ sunt recipienda diuina officia vel ecclesiastica sacramenta: ab occultis fornicarijs, qui tolerantur ab ecclesia, nec habent operis euidentiam, licite diuina officia audiãtur, & alia recipiãtur ecclesiastica sacramẽta. Ex hac decre. hic solum colligitur, q̃

a ¶ *Nullus audiat.*] 32. dist. null⁹. & c. pẽt hęc.

b ¶ *Quamuis sanctus.* Vt 15. q. vlt. c. vlt. vsque ibi, cæterum.

c ¶ *In Christi fide.*] id est per fidem Christi: hucusque sunt verba capituli qđ inducit T.

d ¶ *Cæterum.*] Hic incipit respondere distinguendo inter crimen notorium, & occultum.

¶ *Glo. peq. distinguit inter famam & notorium, & manifestum & notorium triplex, facti, iuris, & præsumptionis.*

e ¶ *Notorium.*] Ad intelligentiam eorum quæ hic dicuntur, notã, q̃ aliud est fama, aliud manifestum, & aliud notorũ. Fama sic conueuit describi: Fama est illæsæ dignitatis status, vita & morib⁹ comprobatus, & in nullo diminutus. ff. de var. & extraor. cog. Jo. cognitionum. 9. ex iltimatio. & qui talem famam negligit, crudelis est. 22. q. 1. nolo. Fama vero quandoque ex scientia, quandoque ex suspitione procedit, quandoque ex certo auctore, quandoque ex incerto. de consecra. dist. 4. sanctum est. Manifestum dicitur quod ex scientia & certo auctore procedit, & quod potest probari. ff. de testa. & qui testa. fa. pos. hæredes palam. & 11. q. 3. eorum qui accusantur. Item etiam quandoque dicitur occultum quod potest probari. C. de app. eos. 9. si quis autem. sed & manifestum dicitur q̃ndoque quod constat per confessionem, vel probationem, vel per euidentiam facti. j. de verb. sig. cũ olim. sed tale manifestum potius dr notorium. j. eo. c. vlt. Circa notoriũ, distinguę, aliud est notorium facti, aliud iuris, aliud ꝓsumptiõis. Notoriũ facti est, qđ ita exhibet se conspectui hominũ, q̃ nulla potest tergiuersatione celari. j. eo. c. ꝓxti. & c. vlt. & de tali hic intelligę: in quo nullus audit appellans. 3. de ap. cũ sit Romana. in fi. & c. puenit. & in tali notorio cre ditur simpliciter officiali. 4. q. 4. c. nullus. 5. aliqñ. Nec requirit scientia omnium, sed plurium: vt qñ omnes admissum scelus proclamãt: vt 22. q. 1. c. fcelus. & c. de manifesta. Notorium iuris est, de quo aliquis condemnatus, vel est in iure confessus: vt hic, & ff. de ſta. hoĺ. vlt. & ff. de re iudic. res iudicata. & j. eo. c. vlt. & in hoc notorio nõ requiritur probatio si negetur. 3. de re iud. sicut. Notoriũ præsumptum est, vt paternitas, filiatio. ff. de in ius voc. quia semper. & 3. de fil. presby. conquerente. & cõsanguinitas dr notoria præsumpta. j. de diuor. porro. 5. 1. Quòd aliquis sit filius alterius, non posset vere probari. ff. de condi. & demonst. Lucius.

f ¶ *Condemnatur.*] hoc est notorium iuris.

g ¶ *Occultum.*[qđ non habet vindictã: q̃a latẽtia peccata vindictã non habent. 32. q. 5. christiana. & tandiu reputatur occultum, licet plures sciãt, quandiu ab ecclesia toleratur: vt hic dicit. & 15. q. vlt. c. vlt. h ¶ *Nõ diffitetur.*]immo confitetur in iure, & sic est notorium iuris. & sic duobus modis dr notoriũ iuris ꝓfessionem, & ꝓsũa in. j. eo. c. vlt. vt dr in notula, ad intelligentiam. & hic. Bern. i ¶ *Canonice condemnat.*] In quo casu nullus debet audire officium illius, quo etiam casu loquit prima auctoritas: nullus audiat, &c. Ber. K ¶ *Occultum.*] Hic distinguitur prout sequit. l ¶ *Talia*, licilicet, q̃ pene occulti sunt, , seu ab eccłia tolerati. ab offi cijs taliũ abstinere bono zelo. vt ꝓ hoc ad pœnitẽtã reuertanf, ꝓmittit, sed ex cõtẽptu abstinẽdũ nõ est: q̃a licet in fornicatione iaceant, non sunt contẽnẽdi, vt sequitur. aliud est si tãqua tacentium, &c. quia illud non licet.

m ¶ *Tolerãtur.*] in quo casu loquitur secunda auctoritas; non potest aliquis, &c. Ber.

n ¶ *Operis euidentiam.*] hic explicat notoriũ facti: in quo casu & duobus ꝓmissis, scilicet cũ sunt cõdẽnati, vel ꝓfessi in iure, officia ipiorum sunt recipenda. j. eod. c. vlti.

o ¶ *Vna nox.*] Communis diuisio Secunda: ibi, *Nunquid.* Abb. Sic. Cæter. Quidã clerici publice habẽtes ꝓcubinas, ꝓ interrogabantur ab epo suo, negabãt se ꝓcubinarios esse: & circa eos nõ apparet accusator: q̃rebatur, vtrũ credẽdũ sit testimoñs nõnoro vtrorũ, inter quos hmõi clerici cõuersantur? Rñdet Papa, ꝙ fi crimen est ita publicũ, vt merito dici possit notoriũ, tunc nec testis nec accusator sunt necessarij, cũ inficiari nõ possint. Si vero publicũ est, nõ ex euidentia, sed ex fama, tunc talia testimonia nõ sufficiunt ad dẽmationẽ aliciuius: q̃a testibus, nõ testimonijs est credẽdũ. Sed si de illis talis habeat suspicio, ꝙ scandalũ generetur, illis est purgatio indicẽda: quã ſi prętare noluerint, vel defecerint in ſtando, canonice puniãtur. Nota ꝙ in notorijs facti nõ est necessaria ꝓbatio. Itẽ notatur ꝙ testibus credendũ est, nõ testimonijs. Itẽ q̃ defecit in purgatione punitur, & tunc fama ꝓ veritate accipitur ꝙsum ptiue. Itẽ deficere in purgatione, & non subire purgationem, paria sunt: quia in vtroque casu deponitur quis.

p ¶ *Consentiunt.*] id est, interrogantur.

q ¶ *Inter quos.*]& ideo magis præsumitur, q̃ vitam illorum agnoscerunt. 23. q. 1. paratus. 3. de præsump. quoſdam. & c. quãto. & 12. q. 2. qui & humanis. & 16. dist. quod dicitis.

r ¶ *Nec accusator.*] 2. q. 1. de manifesta. j. de accu. euidentia. & 3. de iureiur. ad nostram.

s ¶ *Celari.*]quia & ſi vellet celare, negatio nulla esset. C. de pœn. qui sententiam . ff. de tribu. illud. 9. penult.

t ¶ *Ex euidẽtia.*] Si ꝓstet aliquẽ habere ſuspẽctã mulierẽ ſecũ ſi domo, eoipſo vſ gbata fornicatio. 3. eo. fi q̃ſquã. & c. clericos. & ſi publice eã detineat, eo ipſo q̃ictus est: vt i c. clericos. aliãs eñ nõ posſet eẽ certũ, niſi ꝓ hmõi ꝓsumptionẽ. 3. de ꝓb. litteris. & c. 3. ergo ſi hæc notoria ſi ſint, ſed nõ fama ſit, testimoia requrũt, vt ſeq̃t i littera.

u ¶ *Testimonijs.*] ff. de testi. l. 3. 9. item diuus. & 4. q. 3. c. ſi testes.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

alia est fides.& in Auth. de instr. cau. §. si vero. coll. 6. valent tñ talia testimonia ad infamiam alicuius. arg. de cõse. dist. 1. iubemus. 24. dist. c. 1. & 2. q. 7. cum pastoris.

a ¶ *Scandalum.*] Ex hoc videtur q̃ pp̃ solam suspicionem siue famam, non est indicenda purgatio, nisi scandalum ortatur. arg. 3. q. 5. presbyter. & 3. q. 2. audiuimus. & 2. q. 1. no men. & j. de accu. qualiter & quando. Bern.

A *Nobis tua fraternitas.*] CASVS. Præcipit Papa episcopo Pistoriẽsi, q̃ mulieres non permittat cum clericis habitare, nisi tales sint, cũ quibus naturale fœdus nihil mali suspicari permittat: vt est mater, soror, amita. Nota q̃ na turale fœdus excludit suspitionem mali.

b ¶ *Mulierculas.*] 32. dist. interdixit. & 81. dist. in cum omnibus.

c ¶ *De illis personis.*] argu. contra. 3. eo. c. 1. Dic super hac materia vt ibi notatum est.

d ¶ *Naturale.*] sic 3. de præsum. cũ in iuuentute. & C. de epi. & cleri. l. eum qui. Ber.

Q *Væsitum.*] Communis diuisio. Secunda pars: ibi, *Verum.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliqui clerici prolapsi sunt in formicationem: quæritũ fuit à Papa, verum eorũ offi cium sit audiendũ, an tequam pœniteant. Respõdet Papa, q̃ licet q̃libet suspensus sit p̃ mortali peccato, quoad se, quantum ad alios tamẽ suspẽsus nõ est, & ideo nõ debet in officijs euitari, nisi peccatũ illud notorium sit vel per sententiam, vel per confessionem in iure factam, vel per euidẽtiam facti q̃ negari non possit. Nota per hanc decreta. q̃ quilibet p̃ mortali peccato suspẽsus est quoad se. Iste notorium tribus modis dr, vt hic patet.

¶ *Glos. seq. tractat triplicem suspensum speciem.*

c ¶ *Ad suspensum.*] Nota, quòd aliquis dicitur suspensus quoad se tantum, & non quo ad alios: vt quilibet in peccato mortali constitutus: vt 6. distin. testamentum. & 1. q. 1. sacerdotes. in fi. 3. de temp. ordi. c. vlt. & hic, & 3. eod. vestra. Quandoque tamen quantum ad se & quantum ad alios. 32. distin. nullus. & c. præter hæc. & j. de simo. tanta. & hic in fin. & 3. eo. vestra. quandoque aliquis dicitur suspensus quo ad alios, & non quo ad se, vt cum ciuitas vel villa est interdicta propter delictum ciuium vel secularis potestatis: tunc clerici non sunt suspensi quo ad se: quia in alio loco possunt celebrare: non interdicto. sic 3. de cleri. peregri. tuæ.

d ¶ *Emitant.*] & ita licet aliquis sit criminosus, nõ debet in officijs euitari, quãdiu ab ecclesia toleratur: vt 3. eo. tit. vestra duxit. & 15. q. vlti. c. vlt. nisi in tribus casibus sequentibus, cum quis de hoc fit condemnatus, vel in iure confessus, vel euidentia rei sit factũ notorium. De hoc satis dictum est 3. eo. vestra.

e ¶ *Propositæ.*] bene dicit in casu proposito, scilicet de fornicatione: vt in princip. ca. in isto enim casu magis videtur vitandus, cum in alijs non sit quis ipso iure suspensus, quantuncunque crimen fuerit notorium, excepto simoniæ crimine, vbi suspensus est ipso iure, etiam si crimen sit occultum. 32. dist. c. præter. §. verum. 1. q. 1. reperiuntur. j. de simo tanta. & sic notauit Vincen.

f ¶ *Per sententiam.*] Distinguum. 3. 3. de ord. cog. cũ dilectus. & 3. de excepuo. denique.

dum. Sed si de clericis ipsis talis habeatur suspicio, vt ex ea scandalum generetur in populo, licet contra ipsos non apparuerit accusator, eis tamen est canonica purgatio indicenda: quã si præstare noluerint, vel defecerint in præstanda, eos canonica debebis animaduertione punire.

¶ Idem Pistoriensi episcopo.

CAP. IX.

A Nobis tua fraternitas requisiuit: & infra. ¶ Cum clericis quoque non permittas mulierculas habitare: nisi forte de illis personis existant, in quibus naturale fœdus nihil permittit fæui criminis suspicari.

¶ Gregorius nonus.

¶ Clericus concubinarius in officijs vitandus non est, nisi sit notorius.

CAP. X.

Q Væsitum est de clericis in fornicationem prolapsis, si eorum sit officiũ priusquã pœnituerint audiendum. Verum etsi quemlibet pro mortali peccato, quo ad seipsum constet esse suspensum, non debet tamen in officijs euitari, quia quantum ad alios etiam in casu proposito suspensus non est: nisi peccatum huiusmodi sit notorium per sententiam, seu per confessionem factam in iure, aut per euidentiam rei, quæ tergiuersatione aliqua celari non possit.

DE CLERICIS CONIVGATIS.

¶ Visum est 3. de cohabitatione cleri. & mulie. illicita: restat videre merite de eorum cohabitatione licita. Vel sic: Quia quandoque clerici habitant cum mulieribus sine figura matrimonij, quandoque vero contrahũt matrimonium: ideo cum in precedentis rubrica fuerit visum de prima cohabitatione, an & quando sit licita, merito subijcitur de secunda: maxime quia poterat dubitari numquid clerici coniugati possint tenere beneficia, & gaudere priuilegio clericali. Abbas Siculus.

De hac materia tractatur 28. & 31. & 32. distin. per totum. & 27. q. 1. vt lex.

TITVLVS III.

De clericis coniugatis.

¶ Alexander tertius.

¶ Matrimonium contractum per clericum existentem in sacris, non tenet: secus in minoribus, sed tunc cogitur dimittere beneficium.

CAP. I.

I qui. Duo sunt dicta. Secundũ ibi, *Sed si.* Abbas.

CASVS. Dicitur hic, quòd si aliquis infra sacros ordines vxorẽ acceperit, ecclesiastica beneficia dimittere cõpellatur, & vxorẽ retineat. Si verò i sacris ordinib' acceperit vxorẽ, eã dimittat, & pœnitentiã agat: quod si noluerit, p̃ tentiam suspẽtionis & excõmunicationis cõpellatur. Nota, quòd clericus coniugatus in minoribus ordinibus cõstitutus, debet vxorem retinere. & amittere beneficium ecclesiasticũ. Ité clericus in sacris ordinibus cõstitutus contrahens, debet vxorem dimittere.

¶ *Glo. seq. reddit causam, & exponit, & ponit similia, allegat duo iura in contrarium, & soluit.*

i ¶ *Relinquenda.* & me rito compellendi sunt vt ea dimittant: quia vacare intelligũtur ipso iure. Vnde quo ad ea clam solum siue possessionem retorqueatur ilta compulsio. sic j. de concess. præben. litteras. & c. cum nostris. contrario enim facto iuri suo renunciauerunt. arg. C. de sur. l. 1. arg. ff. de tribu. quod in hæredẽ. §. eligere. sicut quis ipso facto renunciat priuilegio clericali. 3. de vita & honest. cleri. c. vlti. j. de sen. excom. cum non ab homine. & c. contingit 2. arg. contra 32. dist. si qui vero & 21. q. 1. 32 tua. Illa contraria intelliguntur de misericordia, & hodie non tenent ipso iure: ergo clericus coniugatus beneficium amittit, vt dictum est: nec alicui coniugato potest conferri: & si cõferatur, debet priuari ipso iure. j. c. proxi. & c. quod à te. & c. sane. & c. diuersis fallacijs. & ita ius commune est quod hic statuitur.

k ¶ *Dimittere.* Quia nõ tenuit matrimonium, & priuandi sunt beneficijs suis, nisi cum eis dispensetur. j. eod. sane. & 28. distin. preiby terum.

SCASVS. Quia coniugati ad beneficia ecclesiastica promouebantur, præcipit Papa, ne decætero clericus coniugatus ad beneficia ecclesiastica, vel ad sacros ordines, vel ad aliquam administrationem admittatur, nisi forte castitatem voueret perpetuam, & qui vnicam tantum & virginem habuisset vxorem. Nota, quòd clerici coniugati beneficia ecclesiastica habere non debent, nisi castitate prẽmissa. Item nullus cõiugatus debet promoueri, nisi qui vnicam & virginem habuit in vxorem.

l ¶ *Ad sacros.*] 28. dist. nullum. & 32. dist. ante triennium. Ber.

¶ *Glos.*

a ¶ In collat. Bathon. in 1. vel si defecerint in præstanda.

b ¶ debes.

c ¶ Cap. 3. eo. tit. in 3. corrupt.

Et vide l. si qui filiũ. C. de epi. & cleri. vbi tenetur ad diligentiã. & hanc dispositionem vendica & tuetur Innocen. 3. de consti. cap. 14.

d ¶ De mater ia istius capitulis vide plene per Turrecremata in c. nullus. 8. c. dist. 32. dist. & per Natarium in manuali cõfessionario tum. ca. 25.

e ¶ Hæc dicit inter se: vt 3. de sent. excõ. si finita. lib. 6. responsum. And.

f ¶ Alia vocat: ni fallor missæ possunt celebrare. sed in eodẽ loco. vt 3. de sent. excõ. c. vlt. lib. 6. tum. And.

g ¶ Hic glossam & sequentẽ nõ intromitto in antiqua exemplaribus, nec pu to Bernardi esse.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

¶ Glo seq. reci. per contrariam de decre. cum sit, &c.

a ¶ *Castitatem.*] sequestrato mansionis cubiculo. 77. dist. eps benedictionem & hoc intelligo cũ ambo processerint in dies suos, vt sine omni suspicione possint separatim manere; aliàs si essent iuuenes, non possent promoueri, nisi pariter ad religioné transirent. ĵ. de conuer. coniuga. cum sis præditus. & c. ad Apostolicam. Vel dic prout not. ĵ. de conuersi. coniugat. coniugatus. in fine glo. quæ incipit, sed nunquid.

¶ *Glo. seq. argu. & alleg. 3. iura, alle. 2. in contrarium: ponit opinionem, & soluit,*

b ¶ *Virginem.*] Arg. ꝙ qui corrupit vxore sua antequã eam duceret, promoueri non potest. 34. dist. curandum. & c. præcipimus. & desponsata debet esse in virginitate. 20. q. 5. qualis. arg. contra. 34. dist. Valentino. & s. de biga. debitum. Quidam dicunt quòd iste non potest promoueri, sed verius est ꝙ potest promoueri: quia causa impedimenti cessat: quia iste non diuisit carnem suã in plures: vnde bene potest promoueri, argumẽto præd. c. Valentino. & debitum. Ber.

Vod à te.] Communis diuisio. Secũda: ibi, *Id volumus.* quæ subdiuiditur in duas partes. Secunda: ibi, *Sane.* Abb. Sicul.

CASVS. Quidam clerici in minoribus ordinibus constituti accipiebant vxores dicẽtes, ꝙ non poterant continere: quæritur vtrum debeant beneficia retinere? Rñdet Papa, ꝙ sunt beneficiis ecclesiasticis spoliandi: quia carnalibus desideriis & diuinis officiis seruire nõ possunt, propter indignitatem ipsorum: verumtamen si ecclesiis illis, in quibus intitulati fuerant, aliquid de bonis suis contulerint: cum ab ecclesiis illis fuerint sequestrati, bona illa restituantur eisdem. Not ꝙ clerici coniugati beneficia ecclesiastica retinere non debent. Item cum quis recedit ab ecclesia, quod secum attulit, ei dandum est. qđ verum est quando auctoritate iudicis recedit, & non sua culpa.

castitatem[a] voueret perpetuã: & qui vnicam & virginem[b] habuisset vxorem.

¶ Idem Verulaneñ. episcopo.

¶ *Si clericus in minoribus beneficiatus matrimonium contrahat, priuatur beneficio: & quod dedit ecclesiæ, sibi restituitur. hoc dicit. Et in hoc vltimo est casus notabilis, & multum allegabilis.*

CAP. III.

Qvod à te: & infra. ¶ Vtrũ clerici infra subdiaconatus ordinem constituti, qui carnis deuicti vitio continere non valẽtes[c], vxores accipiunt, ecclesiastico beneficio canonice debeant spoliari: Id volumus te tenere, quòd cum simul voluptatibus & carnalibus desideriis, ac diuinis & ecclesiasticis obsequiis vacare nõ valeant, ob immunditiam[d] suam ecclesiasticis sacramentis indigni tractandis, ecclesiasticis proculdubio beneficiis sunt priuandi[e]. ¶ Sane si ecclesiis quibus intitulati fuerant, de possessionibus, aut aliis bonis aliqua contulisse noscuntur: cum ab earundem ecclesiarum ministerio fuerint & beneficio sequestrati, ad ipsos recta via debent absque contradictione redire[f].

¶ Cap. 1. eo. tit. in 1. compilat. & post eum alium Lateran. sub Alexan. iij. par. 50. c. 7. & de materia vide Innocen. & alios in Authen. ingressi. C. de sacrosan. eccle.

¶ atitulati

¶ Vers. ¶ Teruch. ¶ Ierula. ¶ Vellanẽ.

¶ Hæc obiectio non procedit: quia viuunt licentia sibi data ab Apostolo. ex. di. de his. Vnde puni ri non debet. C. ad l. Iu. đ adul. l. Gracchus. Præterea si ecclesiæ posset retinere illius bona, tam indirecte cogeretur continentiæ, qđ esse non debet. vt 32. q. 1. integritas. & facit op. C. de bon. inst. quæ sub cõditione. §. Qui sub ea conditione. secundum Gothe. & Thi. Iean. And.

c ¶ *Non valentes.*] propter consuetudinem: quia difficile continentiam seruat qui illicito concubitu se maculare non desinit. 34. dist. §. quod vero.

¶ *Glo. seq. reci. per contrarium de cap. Nicæna. & soluit.*

d ¶ *Immunditiam.*] quæ tamen castitas est cum propria vxore. 31. dist. Nicæna. sed hic appellatur immunditia quo ad obsequiũ ecclesiæ. vnde illi quibus licitum erat habere vxores tempore vicis suæ non discedebant de templo, vt non iungerentur vxoribus. 31. dist. tenere. sed hodie semper est abstinendũ: vt ea. dist. c. ante triẽnium. §. causa. & c. seq. & c. eos.

e ¶ *Priuandi.*] s. eo. c. 1. & c. 2. & ĵ. eod. diuersis.

¶ *Glo. seq. alleg. sex concor. alle. in contrarium 4. iura. ponit opi. quæ distinguit, an sponte, & c. cui opponit demũ aliã opinio. quæ distinguit inter ingressum & non. tertio aliam. quarto soluit distinguendo inter tacitũ & expressum.*

f ¶ *Redire.*] Simile. 16. q. 6. de lapsis. cognouimus. & c. illud. s. de renun. ex transmissa. 17. q. 4. c. vlti. ff. de col. illicitis. l. 1. in fi. argu. ꝯ. ꝙ non debeant ad eum redire. 12. q. 2. nulli liceat. 17. q. 4. sunt qui opes. ĵ. de cõdi. ap. verũ. in Auth. de mona. §. si vero relinquẽs. coll. 1. Super hoc diuersæ solutiones recitari consueuerunt. Aliud est cum quis sua sponte recedit, & tunc nihil ei restituitur: in quo casu loquuntur contraria. Aliud cum iudicis auctoritate: in quo casu intelligitur hoc capitul. & concordantiæ hic assignatæ. Sed huic solutioni opponitur: iste culpa sua ad hunc casum peruenit: ergo debet sibi imputari. s. de æta. & quali. c. 1. Propter hoc dicunt quidam, ꝙ omnis donatio facta ecclesiæ, vel monasterio tempore ingressus, tacitam habet conditionem vt duret, eo ibidem perseuerante, ad instar dotis. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. cum autem. & ĵ. de do. post. diuor. re. nuper. & sic clerico recedente quocunque modo restituuntur ei sua. & idem in monacho, vt illa transferat secum do monasterio, ad quod transit; secus est vbi aliquis donat ecclesiæ ad illam non transiens: quia tunc non reuocatur donatio: quia perfecta donatio amplius non reuocatur. 32. q. 1. non enim. C. de reuo. dona. l. 2. & 3. & l. generaliter. & C. de do. quæ sub modo vel condi. perfecta. nisi aliqua conditio in donatione expressa fuisset. ĵ. de cõdi. app. verum. Verius vr ꝙ istud dictum sit de benignitate: & cætera consimilia contraria de iure stricto. Vel potest dici, ꝙ si expresse res donatæ sunt tempore ingressus, nunquam sunt postea restituẽdæ. arg. C. si pen. app. mors interuenerit. l. 3. & C. si re. vel accu. mor. fue. l. vlti. nisi gratiam vellet facere clericis. Si vero tacite, tunc sequuntur personam: & sic potest intelligi quod hic dr: quia bona sunt accessoria, & ideo principale sequuntur.

ADDITIO. Istam solutionem posuit Azo. C. de sacrosan. eccle. super authen. ingressi.

¶ Cap. 1. eo. tit. in 1. compilat. & vide Felinum in c. 1a nos supra de iure iuran.

¶ dicenda

¶ Aduerta tamẽ, quia ex tali facto contrahendi matrimonium postquam sunt in sacris, suspecti fiunt de hæresi, vt notaui supra hoc tit. c. 1.

¶ Idem.

¶ *Peracta pœnitentia dispensant episcopi cum sacerdotibus, qui matrimonium de facto contraxerunt.*

CAP. IIII.

Sane sacerdotes illi, qui nuptias contrahunt, quæ non nuptiæ, sed contubernia[g] sunt potius nuncupanda: post lõgam pœnitentiam, & vitam laudabilem continentes, officio[h] suo restitui poterunt: & ex indulgentia[i] sui episcopi eius executionem habere.

¶ Innocentius tertius Noruiceñ. epo.

¶ *Auferenda sunt clerico beneficia, quæ habebat tempore cõtractus matrimonij: collata vero postmodum scienter per episcopum, per eundem auferri non possunt, sed per superiorem. hoc dicit.*

CAP. V.

Diuersis fallaciis: & infra. ¶ Accepimus autẽ, quòd quidam clerici tuæ diœcesis, qui matrimonium contraxerunt, ecclesiastica beneficia

Sane.] CASVS. Quidam sacerdotes contraxerunt nuptias, quæ potius cõtubernia sunt dicenda: propter quod fuerunt suis ecclesiis spoliati: quæritur vtrũ possit episcopus cum talibus dispensare? Rñdet Papa, ꝙ post longam pœnitentiam & vitam laudabilem, possunt per episcopum dispensatiue ad officium suum restitui: & eius executionem habere. Not. ꝙ eps potest dispensare cum sacerdotibus qui contrahunt nuptias, dummodo vxor illa virgo fuerit.

¶ Cap. 1. eo. tit. in 1. compilat.

g ¶ *Contubernia.*] improprie. inter seruos proprie dicuntur contubernia. C. de incest. nup. cum ancillis. a de pœna filiorum taliũ habes. 15. q. vlti. cum multæ.

a Sequitur non potest esse connubium quia ex huiusmodi cõtubernio serui nascũtur. Io. An.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

h ¶ *Officio.*] Arg. ꝯ. 28. dist. presbyter. Sol. illud de rigore & ante pœnitentiam, & hoc de gratia & post pœnitentiam peractam.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

i ¶ *Ex indulgentia.*] & sic epi possunt cum talibus sacerdotibus dispensare, qui contrahunt in sacerdotio. arg. ꝯ. s. de big. nuper. Sed illud intellige de eo qui primo in laicali habitu habuerit vxorem, & postea sacerdos contraxit, ille tamquam bigamus reputatur, propter intentionem cum opere subsecuto. Vnde non possunt ibi episcopi dispensare. hic vero de his tantum qui contrahunt post ordinem sacrum, & cum virgine.

Diuersis.] Clerici in minoribus beneficiati, qui matrimoniũ contraxerunt, beneficiis spoliantur. Diuiditur: nam primo narrat factum, quod secundo improbat: ibi, *Cum ergo.* duas rationes reddens: & illud per diœcesanum corrigi mandat vnum casum excipiens: ibi, *Nisi.* Abbas.

CASVS. Quidam clerici contraxerunt matrimonia: nihilominus beneficia ecclesiastica retinere contendunt: quæritur quid iuris sit? Dicit Papa, cum ergo vir cogitet quomodo placere possit vxori, & ideo circa ea quæ Dei sunt, minus valeat cogitare: quia quasi in duo diuisus plenam sui non habet potestatem, mandat episcopo Noruiceñ. ꝙ huiusmodi clericos ecclesiasticis beneficiis debeat spoliare, cum ecclesiasticarum rerum substãtia per tales soleat deperire: nisi ipse scienter contulerit beneficia: & tunc nõ per ipsum, sed per suum superiorem spolientur beneficiis illis. Not. ꝙ iura adaptantur, quæ frequentius accidunt. Itẽ coniugati de iure beneficia ecclesiastica habere non debent. Item substantia ecclesiasticarũ rerũ sæpe deperit per tales, vnde ad administrationem earum admitti non debent. Item quis non potest ꝯ factum suum venire.

a ¶ Cithara.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

2 ¶ *Cithara.*] per cithară intellige vitam actiuam, seu laicalem: per psalterium intellige vitam contemplatiuam siue clericalem: sed aliquis non posset esse simul contemplatiuus & actiuus. & fic coniugatus ecclesiam habere non debet: quia nō bene conueniūt. 3. eo. quod à te. Contra 3. de renun. nisi cum pridem. vbi quis potest esse contemplatiuus pariter & actiuus. Sed de alia contemplatione dicitur hic.

b ¶ *Binisse.*]quia Pluribus intentus minor est ad singula sensus: & dum ad vtrumque festinat, neutrum bene perficit. 16. q. 1. presbyteros. C. ā assesso. nemo.

ADDITIO. vnde versus.
Qui binos lepores vna fe-
clubitur hora:
Vno quandoque, quando-
que carebit vtroque.

c ¶ *Deperire.*] 28. dist. de Sitacusanæ.

d ¶ *Scienter.*] Secus, si ignoranter: quia tunc posset eos priuare. 3. de electio. cū Vintonien.

e ¶ *Non per te.*] arg. q nemo potest venire contra factum suum. similiter de fil. pbi. q. venies. 12. q. 2. monemus. ff. de adoptio. post mortem. & ff. de fer. rū. prædi. p fundum. arg. contra. 3. de elect. nosti. j. de præben. cum non ignores. j. de re. ecc. non alie. si quis presbyterorū. 55. dist. pœnitentes. & 35. q. 9. quod quis commisit. & C. de agric. & cēsi. quemadmodum. li. 11.

Ad hoc dicit Ioan. q vbi agitur de reuocatione rei male alienatæ, idē qui alienauit, potest repetere: quoniā quilibet in alienatōe rei ecclesiasticæ auditur, volens contradicere. 12. q. 2. nō liceat Papæ. tum in fauorem ecclesiæ, tum in odium illius qui recipit rem ecclesiæ minus legitime ». Vbi vero agitur de repetitione beneficij, secus est: & hoc ideo, ne detur via male volentibus reuocare liberalitates suas: vt 16. q. 2. visis. & C. de do. si quis argentum. 9. fin. & quia hic est tantum fauor, & non odium. Laurentius dixit, q vbi factum reprobatur à iure, ille idem qui fecit potest venire contra factum suum, nisi in pœnam ei interdicatur, vt hic. in verecundiā epi hoc fit, qui scienter talibus contulit beneficia. vbi autem factū non tenet ex alia causa, puta in re cōmuni qui concessit non potest venire contra: vt in l. per fundum. quia quod suum proprium erat concessit. Cap. illud veniens. loquitur dispensatiue, & illud solum ibi. Cap. monemus. intelligitur posteaquā iam depositus est alienator: ne fit contra. c. illud quod quis commisit.

¶ *Glo. seq. quæres, & solues.*

f ¶ *Spoliandos.*]Sed quis conferet illa beneficia post spoliationem? Credo q conferri debeant secundum dict. illius c. 3. de ele. cum in cunctis. in fin. & c. nihil est. vt si canonici consenserunt episcopo, per archiepiscopum conferantur. si non consenserunt per capitulū conferantur: & hoc in illis beneficiis, in quibus deuoluitur potestas à capitulo ad episcopum, & econuerso: in aliis per archiepiscopum, per quem isti remouentur.

Vm olim.] Cōis diuisio. Secunda: ibi, *Nos igitur.* Abb. Siculus.

CASVS. Vacante Anglorieñ. ecclesia, canonici eiusdem cātorem Tricariceñ. in epm elegerunt: archiepiscopus Archerontinus electionem illius examinans & personam, inuenit q pater eius sacerdos & Græcus fuit, & iuxta morem Græcorū in minoribus ordinibus constitutus vxorem duxit, & ex illa in sacerdotio. suscepit eundem: dubitauit archiepiscopus, vtrum electionem illam deberet confirmare? Consultus Papa rem considerans, q orientalis ecclesia non admisit votum continentiæ, immo in minoribus ordinibus contrahere possunt, & in superioribus matrimonio vti contracto: mandat q fi aliud non obstat, illum confirmet, nisi consuetudo regionis repugnet pro eo q inter Latinos Græci huiusmodi detinere contendunt: in quorū conuersatione cithara a cum psalterio male concordat. ¶ Cū ergo vir cogitet quomodo placere possit vxori: & ideo minus quę Dei sunt valeat cogitare: cū quasi diuisus » in duo †, plenam sui non habeat potestatem, vt ei, à quo stipendium recipit, plenius famuletur: Mandamus, quatenus huiusmodi clericos beneficiis ecclesiasticis, quę in tua diœcesi sunt adepti, priues appellatione remota: præfertim cū rerū ecclesiasticarum substantia per tales sit leat deperire c. Nisi forte tu talibus scienter d contuleris ecclesiastica beneficia: quibus eos non per e te, sed †per superiorem decernimus spoliandos f.

¶dem Archerontino archiepiscopo.

¶ *Filius sacerdotis Græci ex vxore genitus, licite inter Latinos promouetur, si scandalum non obsistat. h. d. Et est casus notabilis.*

CAP. VI.

CVm olim ad nostram audientiā peruenisset, quòd canonici Anglorieñ. † cantorem Tricariceñ. †sibi elegerāt in pastorem: & infra. ¶ Licet tibi de forma electionis canonicæ, ac idoneitate personæ, in † aliis cōstitisset: monuit te tamē, quòd cum pater eius Græcus fuerit †, & iuxta ritum Græcorum vxorem duxerit †in minoribus ordinibus constitutus, cantorem ipsum ex vxore legitima in sacerdotio suscepisset. ¶ Nos igitur attendentes, quòd Orientalis ecclesia votum cōtinentiæ non admisit: quoniā Orientales in minoribus ordinibus †contrahunt: & in superioribus vtuntur matrimonio iam contracto: Mandamus, quatenus nisi pro eo quòd inter Latinos Græci huiusmodi conuersantur, regionis consuetudo repugnet †: si aliud canonicum †] non obstat, ad cōfirmationem & consecrationem eiusdem, sine dubitatione procedas.

¶dem episcopo Pictauien.

¶ *Clericus coniugatus nō beneficiatus, non cogitur deferre tonsuram.*

CAP. VII.

IOannes † nobis conquerendo monstrauit, quod tu eū dine contrahat. Illud verum est, q ex constitutione ecclesiæ introductum est, vt qui ad sacros ordines vult promoueri, prius continē tiam debeat profiteri expresse. 28. dist. c. nullum. aut etiam tacite, vt e. dist. dia coni. arg. Eo enim ipso quod quis promouetur ad sacrum ordinem, tacite intelligitur vouere continentiam, & si nulla fiat mentio de voto continentiæ.

i ¶ *Repugnet.*]Sic ergo consuetudo facit aliquem ineligibilem, qui alias eligibilis est. k fic & qui legitimus est ad matrimonium contrahendum, per consuetudinem fit illegitimus. j. de cogna. spiri. c. super eo. & 32. dist. placuit. & fic consuetudo arctat & ampliat iurisdictionem. supra de offic. deleg. quod translationem. ff. quod vi aut clam. l. 3. 9. non tantum. Et fic consuetudo in electione præcipue consideratur. supra de cau. pos. cum ecclesia &. supra de consue. cum dilectus. & 24. quæstio. 1. pudenda. arg. ff. de decu. l. non tantum. argu. contra, supra de consue. cum venerabilis. Ioan. And.

† *Ioannes.*] Primo ponitur quæstio. Secundo Papæ diffinitio: ibi, *Quoniam igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam nomine Ioannes in acolythatus ordine constitutus contraxit matrimonium cum quadam muliere dimissa tonsura: episcopus loci compellebat eum tonsuram clericalem portare, propter quod vxor eius scandalizabatur, de consuetudine tamen loci clerici non compellebantur inuiti portare coronam: vnde iste Ioannes conquestus est domino Papæ super hoc: scribit Papa episcopo dicens, quòd idem clericus etiam tonsuratus non potest priuilegio clericali gaudere: vnde mandat, quatenus dictum Ioannem super tonsuratione huiusmodi non molestet, dummodo nullum beneficium ecclesiasticum recipiat, ratione cuius debeat portare torsuram: quia huiusmodi tonsura redundaret in opprobrium ordinis clericalis, cum ipsum oporteat negotiis secularibus immisceri. Nota quòd clericus coniugatus etiam tonsuratus non gaudet priuilegio clericali. Item clerici coniugati non debent compelli ad portandum tonsuram clericalem in scandalum vxorum, dummodo beneficium ecclesiasticum non percipiant.

¶ *Glossa sequens obiecit, & solvit distinguendo duplex privilegium.*

g ¶ *In minoribus.*] vt 32. dist. si quis eorum.

¶ *Glo. seq. arg. quod clerici occidentales, & c. ponit duas opiniones, & suam solutionem.*

h ¶ *Votum continentiæ.*] 31. dist. Nicæna. & c. quoniam. & c. aliter. Et sic est arg. ex hoc, q occidentales clerici ex voto ad continentiam tenentur, quod quidam negant dicentes, q tantum ex constitutione ecclesiæ hoc fit. arg. 44. dist. cum in præterito. vnde dicunt, q Papa potest dispensare, vt alii quis contrahere: in facro ordine, etiam si cōcederetur quòd contra votum dispensare non posset. Vin. dixit, q vbi clericus in ordinū promotione exprimit votū, tenetur ad id: & si Papa dispensaret in hoc, contra votum dispensaret. Si vero non exprimit, si promouendus est iurisperitus eodē modo teneretur. Si vero est iuris inditius, non tenetur ex voto, sed ex constitutione. Et si Papa dispensat cum tali, non intelligitur dispensare contra votum, sed contra constitutionem ecclesiæ. tamen non dispensat q aliquis in sacro ordine contrahat. Illud verum est, q ex constitutione ecclesiæ introductum est, vt qui ad sacros ordines vult promoueri, prius continē tiam debeat profiteri expresse. 28. dist. c. nullum. aut etiam tacite, vt e. dist. dia coni. arg. Eo enim ipso quod quis promouetur ad sacrum ordinem, ta cite intelligitur vouere continentiam, & si nulla fiat mentio de voto continentiæ.

i ¶ *Repugnet.*]Sic ergo consuetudo facit aliquem ineligibilem, qui alias eligibilis est. k fic & qui legitimus est ad matrimonium contrahendum, per consuetudinem fit illegitimus. j. de cogna. spiri. c. super eo. & 32. dist. placuit. & fic consuetudo arctat & ampliat iurisdictionem. supra de offic. deleg. quod translationem. ff. quod vi aut clam. l. 3. 9. non tantum. Et fic consuetudo in electione præcipue considerat. supra de cau. pos. cum ecclesia &. supra de consue. cum dilectus. & 24. quæstio. 1. pudenda. arg. ff. de decu. l. non tantum. argu. contra, supra de consue. cum venerabilis. Ioan. And.

† *Ioannes.*] Primo ponitur quæstio. Secundo Papæ diffinitio: ibi, *Quoniam igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam nomine Ioannes in acolythatus ordine constitutus contraxit matrimonium cum quadam muliere dimissa tonsura: episcopus loci compellebat eum tonsuram clericalem portare, propter quod vxor eius scandalizabatur, de consuetudine tamen loci clerici non compellebantur inuiti portare coronam: vnde iste Ioannes conquestus est domino Papæ super hoc: scribit Papa episcopo dicens, quòd idem clericus etiam tonsuratus non potest priuilegio clericali gaudere: vnde mandat, quatenus dictum Ioannem super tonsuratione huiusmodi non molestet, dummodo nullum beneficium ecclesiasticum recipiat, ratione cuius debeat portare torsuram: quia huiusmodi tonsura redundaret in opprobrium ordinis clericalis, cum ipsum oporteat negotiis secularibus immisceri. Nota quòd clericus coniugatus etiam tonsuratus non gaudet priuilegio clericali. Item clerici coniugati non debent compelli ad portandum tonsuram clericalem in scandalum vxorum, dummodo beneficium ecclesiasticum non percipiant.

¶ *Glossa sequens obiecit, & solvit distinguendo duplex privilegium.*

a ¶ *Cithara.*] per cithară intellige vitam actiuam, seu laicalem: per psalterium intellige vitam contemplatiuam siue clericalem: sed aliquis non posset esse simul contemplatiuus & actiuus. & fic coniugatus ecclesiam habere non debet: quia nō bene conueniūt. 3. eo. quod à te. Contra 3. de renun. nisi cum pridem. vbi quis potest esse contemplatiuus pariter & actiuus. Sed de alia contemplatione dicitur hic.

b ¶ *Binisse.*]quia Pluribus intentus minor est ad singula sensus: & dum ad vtrumque festinat, neutrum bene perficit. 16. q. 1. presbyteros. C. ā assesso. nemo.

ADDITIO. vnde versus.
Qui binos lepores vna fe-
clubitur hora:
Vno quandoque, quando-
que carebit vtroque.

c ¶ *Deperire.*] 28. dist. de Sitacusanæ.

d ¶ *Scienter.*] Secus, si ignoranter: quia tunc posset eos priuare. 3. de electio. cū Vintonien.

e ¶ *Non per te.*] arg. q nemo potest venire contra factum suum. similiter de fil. pbi. q. venies. 12. q. 2. monemus. ff. de adoptio. post mortem. & ff. de fer. rū. prædi. p fundum. arg. contra. 3. de elect. nosti. j. de præben. cum non ignores. j. de re. ecc. non alie. si quis presbyterorū. 55. dist. pœnitentes. & 35. q. 9. quod quis commisit. & C. de agric. & cēsi. quemadmodum. li. 11.

Ad hoc dicit Ioan. q vbi agitur de reuocatione rei male alienatæ, idē qui alienauit, potest repetere: quoniā quilibet in alienatōe rei ecclesiasticæ auditur, volens contradicere. 12. q. 2. nō liceat Papæ. tum in fauorem ecclesiæ, tum in odium illius qui recipit rem ecclesiæ minus legitime ». Vbi vero agitur de repetitione beneficij, secus est: & hoc ideo, ne detur via male volentibus reuocare liberalitates suas: vt 16. q. 2. visis. & C. de do. si quis argentum. 9. fin. & quia hic est tantum fauor, & non odium. Laurentius dixit, q vbi factum reprobatur à iure, ille idem qui fecit potest venire contra factum suum, nisi in pœnam ei interdicatur, vt hic. in verecundiā epi hoc fit, qui scienter talibus contulit beneficia. vbi autem factū non tenet ex alia causa, puta in re cōmuni qui concessit non potest venire contra: vt in l. per fundum. quia quod suum proprium erat concessit. Cap. illud veniens. loquitur dispensatiue, & illud solum ibi. Cap. monemus. intelligitur posteaquā iam depositus est alienator: ne fit contra. c. illud quod quis commisit.

¶ *Glo. seq. quæres, & solues.*

f ¶ *Spoliandos.*]Sed quis conferet illa beneficia post spoliationem? Credo q conferri debeant secundum dict. illius c. 3. de ele. cum in cunctis. in fin. & c. nihil est. vt si canonici consenserunt episcopo, per archiepiscopum conferantur. si non consenserunt per capitulū conferantur: & hoc in illis beneficiis, in quibus deuoluitur potestas à capitulo ad episcopum, & econuerso: in aliis per archiepiscopum, per quem isti remouentur.

Vm olim.] Cōis diuisio. Secunda: ibi, *Nos igitur.* Abb. Siculus.

CASVS. Vacante Anglorieñ. ecclesia, canonici eiusdem cātorem Tricariceñ. in epm elegerunt: archiepiscopus Archerontinus electionem illius examinans & personam, inuenit q pater eius sacerdos & Græcus fuit, & iuxta morem Græcorū in minoribus ordinibus constitutus vxorem duxit, & ex illa in sacerdotio. suscepit eundem: dubitauit archiepiscopus, vtrum electionem illam deberet confirmare? Consultus Papa rem considerans, q orientalis ecclesia non admisit votum continentiæ, immo in minoribus ordinibus contrahere possunt, & in superioribus matrimonio vti contracto: mandat q fi aliud non obstat, illum confirmet, nisi consuetudo regionis repugnet pro eo q inter Latinos Græci huiusmodi detinere contendunt: in quorū conuersatione cithara a cum psalterio male concordat. ¶ Cū ergo vir cogitet quomodo placere possit vxori: & ideo minus quę Dei sunt valeat cogitare: cū quasi diuisus » in duo †, plenam sui non habeat potestatem, vt ei, à quo stipendium recipit, plenius famuletur: Mandamus, quatenus huiusmodi clericos beneficiis ecclesiasticis, quę in tua diœcesi sunt adepti, priues appellatione remota: præfertim cū rerū ecclesiasticarum substantia per tales sit leat deperire c. Nisi forte tu talibus scienter d contuleris ecclesiastica beneficia: quibus eos non per e te, sed †per superiorem decernimus spoliandos f.

¶dem Archerontino archiepiscopo.

¶ *Filius sacerdotis Græci ex vxore genitus, licite inter Latinos promouetur, si scandalum non obsistat. h. d. Et est casus notabilis.*

CAP. VI.

CVm olim ad nostram audientiā peruenisset, quòd canonici Anglorieñ. † cantorem Tricariceñ. †sibi elegerāt in pastorem: & infra. ¶ Licet tibi de forma electionis canonicæ, ac idoneitate personæ, in † aliis cōstitisset: monuit te tamē, quòd cum pater eius Græcus fuerit †, & iuxta ritum Græcorum vxorem duxerit †in minoribus ordinibus constitutus, cantorem ipsum ex vxore legitima in sacerdotio suscepisset. ¶ Nos igitur attendentes, quòd Orientalis ecclesia votum cōtinentiæ non admisit: quoniā Orientales in minoribus ordinibus †contrahunt: & in superioribus vtuntur matrimonio iam contracto: Mandamus, quatenus nisi pro eo quòd inter Latinos Græci huiusmodi conuersantur, regionis consuetudo repugnet †: si aliud canonicum †] non obstat, ad cōfirmationem & consecrationem eiusdem, sine dubitatione procedas.

¶dem episcopo Pictauien.

¶ *Clericus coniugatus nō beneficiatus, non cogitur deferre tonsuram.*

CAP. VII.

IOannes † nobis conquerendo monstrauit, quod tu eū

g ¶ *In minoribus.*] vt 32. dist. si quis eorum.

¶ *Glo. seq. arg. quod clerici occidentales, & c. ponit duas opiniones, & suam solutionem.*

h ¶ *Votum continentiæ.*] 31. dist. Nicæna. & c. quoniam. & c. aliter. Et sic est arg. ex hoc, q occidentales clerici ex voto ad continentiam tenentur, quod quidam negant dicentes, q tantum ex constitutione ecclesiæ hoc fit. arg. 44. dist. cum in præterito. vnde dicunt, q Papa potest dispensare, vt alii quis contrahere: in facro ordine, etiam si cōcederetur quòd contra votum dispensare non posset. Vin. dixit, q vbi clericus in ordinū promotione exprimit votū, tenetur ad id: & si Papa dispensaret in hoc, contra votum dispensaret. Si vero non exprimit, si promouendus est iurisperitus eodē modo teneretur. Si vero est iuris inditius, non tenetur ex voto, sed ex constitutione. Et si Papa dispensat cum tali, non intelligitur dispensare contra votum, sed contra constitutionem ecclesiæ. tamen non dispensat q aliquis in sacro ordine contrahat. Illud verum est, q ex constitutione ecclesiæ introductum est, vt qui ad sacros ordines vult promoueri, prius continē tiam debeat profiteri expresse. 28. dist. c. nullum. aut etiam tacite, vt e. dist. dia coni. arg. Eo enim ipso quod quis promouetur ad sacrum ordinem, ta cite intelligitur vouere continentiam, & si nulla fiat mentio de voto continentiæ.

i ¶ *Repugnet.*]Sic ergo consuetudo facit aliquem ineligibilem, qui alias eligibilis est. k fic & qui legitimus est ad matrimonium contrahendum, per consuetudinem fit illegitimus. j. de cogna. spiri. c. super eo. & 32. dist. placuit. & fic consuetudo arctat & ampliat iurisdictionem. supra de offic. deleg. quod translationem. ff. quod vi aut clam. l. 3. 9. non tantum. Et fic consuetudo in electione præcipue considerat. supra de cau. pos. cum ecclesia &. supra de consue. cum dilectus. & 24. quæstio. 1. pudenda. arg. ff. de decu. l. non tantum. argu. contra, supra de consue. cum venerabilis. Ioan. And.

† *Ioannes.*] Primo ponitur quæstio. Secundo Papæ diffinitio: ibi, *Quoniam igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam nomine Ioannes in acolythatus ordine constitutus contraxit matrimonium cum quadam muliere dimissa tonsura: episcopus loci compellebat eum tonsuram clericalem portare, propter quod vxor eius scandalizabatur, de consuetudine tamen loci clerici non compellebantur inuiti portare coronam: vnde iste Ioannes conquestus est domino Papæ super hoc: scribit Papa episcopo dicens, quòd idem clericus etiam tonsuratus non potest priuilegio clericali gaudere: vnde mandat, quatenus dictum Ioannem super tonsuratione huiusmodi non molestet, dummodo nullum beneficium ecclesiasticum recipiat, ratione cuius debeat portare torsuram: quia huiusmodi tonsura redundaret in opprobrium ordinis clericalis, cum ipsum oporteat negotiis secularibus immisceri. Nota quòd clericus coniugatus etiam tonsuratus non gaudet priuilegio clericali. Item clerici coniugati non debent compelli ad portandum tonsuram clericalem in scandalum vxorum, dummodo beneficium ecclesiasticum non percipiant.

¶ *Glossa sequens obiecit, & solvit distinguendo duplex privilegium.*

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

a ¶ *Non potest.*] Arg. contra, quòd clericus etiã non tonsuratus gaudeat priuilegio clericali vsque ad trinam admonitionem. j. de lent. excom. si vero aliquis. & c. in audientia. & c. contingit. immo nec posset renunciare: vt c. contingit. & §. de foro compe. si diligenter. quo multo fortius tonsuratus retinet priuilegium, & clericus vxoratus tenetur portare eo tonam. §. de vi, & hone. cle. clericus. De quo ergo priuilegio intelligitur? Dicas q̃ nõ loquitur de illo priuilegio 17. q. 4. si q̃s suadente. q̃a cle ricus tonsuratus volens vti priuilegio clericali, etiam vxoratus habens intentionem redeundi ad clericatum illi priuilegio non potest renuncia re: 2 præcipue si recipiat beneficium ecclesiasticum: vi patet per iura p̃allega: & talis tenetur portare tonsuram. §. de vi. & hone. cle. clericus. cum clericus etiã depositus teneat viuere secundum regulam ecclesiasticam. 81 dist. dictũ. Vbi clericus coniugatus nullũ percipit beneficium ecclesiasticum, & qui nullam spẽ habet redeũdi ad clericatum, nullo priuilegio clericali gaudere debet, nec est compellendus aliquid de clerico offendere: vt ille q̃ contrahit cum vidua. 34. distin. quisquis. 2 vnde iste non erat compellendus ad tonsuram, cum nullum beneficium ecclesiasticum habuit. j. eo. c. vlt. Quod ergo dicit, etiã tonsuratus priuilegio nõ potest clericali gaudere, intellige de priuilegio qđ clerici habent, ne vexent aliquibus exactionibus in persona, vel rebus proprijs. & C. de episco. & cleri. l. 2. hoc priuilegiũ perdit clericus post trinam admonitionem. §. de vi. & hone. cle. c. vlt. j. eodem. ex parte. ergo multo fortius coniugatus & tonsuratus, qui exercet negotia seculara, isto priuilegio gaudere non potest, sicut iste de quo loquit decre. Priuilegiũ clericũ in multis 3 fistit, & licet in vno amittat, in alio adhuc retinet. ADDITIO. Vide c. 1. eo. tit. [lib. 6.] qđ est singulare p̃ materia ista.

b ¶ *Beneficium ecclesiasticum.*] Clericus 3 coniugatus ex dispensatione Papæ potest beneficium habere. Vel secundum Host. intelligitur de clerico coniugato habente stipendium ab ecclesia, non tamen in titulum: nam si consuendo est, tonsuram ferre debet.

Vm decorem.] CASVS. Dicitur hic q̃ clerici vxorati non debent admitti ad ecclesiasticas dignitates; & si quas habent, illas amittant: quia sine scandalo & malo exemplo eas retinere non possunt. Nota q̃ clerici vxorati non debent admitti ad ecclesiasticas dignitates, & habitas amittere debent.

c ¶ *Non admittantur.*] sic §. eo. c. sane.

d ¶ *Dimittat.*] quia coniugati simplicia beneficia possidere nõ possunt, & ideo eis sunt priuandi. §. eo. c. 1. & c. diuersis. & c. quod ad te. & c. sane. Bern.

e ¶ *Scandala.*] Ob hoc solum quandoque repellitur quis à beneficio. j. de præb. cum teneamur. quia nihil cum scandalo faciendũ est. §. de præsenti. nihil prodest. §. de temp. ordi. ad aures.

f *Nota.*] Communis diuisio. Secunda pars: ibi, *Cumigitur.* Ab hac Siculus.

CASVS. Quidam litterati de terra & regione Anglorum, habitu & tonsura dimissis ducunt vxores: tamen ad hoc vt declinent iurisdictionem reginæ, & eam defraudent debitis obsequijs, tonsuram resumunt. insuper quidam alij prima tonsura recepta similiter contrahunt, & eam deferunt, vt excusari valeant à prædictis: significant hoc regina domino Papæ, & ipse respondet, cum ergo reddenda sint Cæsari q̃ sunt Cæsaris, & Deo q̃ sunt Dei: patienter sustinebit si à talibus clericis iusti tias suas exegerit, sicut ab alijs coniugatis. Nota quòd cuilibet ius suum seruandũ est. Item clerici vxorati amittunt priuilegium clericale.

f ¶ *Consurgit iustitijs.*] Prætextu huiusmodi clericatus declinant subire iudicium reginę, nec volunt ibi respondere alicui conquerenti.

g ¶ *Obsequijs.* id est angariis & perangariis, à quibus clerici debent esse immunes. §. de immu. ecc. non minus. & C. de epi. & cle. l. 2. & 16. q. 1. §. nouarum.

h ¶ *Quæ sunt Dei Deo.*] verba ista sunt 23. q. 8. c. conuenior. in fi. & c. seq. vnde ecclesia de agris suis tributũ soluit Imperatori. 11. q. 1. si tributum. & c. magnum. & 23. q. vlt. tributum. & c. conuenior.

ADDITIO. Vnde versus.

Reddite (Christus ait) ea quæ sunt Cæsaris illi:
Reddat quisque Deo, quæ legit esse Dei.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & remittit.*

i ¶ *A talibus.*] & sic patet quòd clericus coniugatus & tonsuratus non gaudet priuilegio clericali: vt §. eo. Ioannes. De hac materia dic vt ibi 4, immo & clerici non coniugati perdunt hoc priuilegium post trinam admonitionem, dum se immiscet negotijs secularibus: vt §. de vi & ho. cle. c. vlt. Item argu. contra de lent. excommunic. contingit. Solue vt ibi.

VT *consultationis.*] CASVS. Quidam constituras in minori ætate, tõsuram & coronam clericalem accepit, postea factus fuit miles: quærebatur an deberet compelli portare habitum clericalem? Et respõdet quòd non debet compelli. Nota quòd ri tonsuratus ad militiam se transferi, non est compellendus deferre tonsurã.

¶ *Glo. seq. ponit opinionem quam reprobat.*

k ¶ *Constituras.*] Ob hoc fumunt quidam arg. quòd propter minorem ætatem excusetur ne porter coronam. sed hoc non est verum. vnde dicas maxime. vt §. eo. Ioannes. vbi de hoc.

l ¶ *Non est cogendus.*] Quia licitum est ei renunciare huic priuilegio clericali, cum nullum recipiat beneficium ecclesiasticum, vt dicit decre. Ioannes.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBVS, &c.

¶ *Quia clerici non solum inhoneste viuunt fœdando mulierum consortia, sed etiam in beneficijs eorum non residendo, & fructus eorum capiendo, meritò subijcitur hæc rubrica. Abb.*

De hac materia tractatur. 7. q. 1. per totum. & principaliter c. quia frater. 9. ambitiosis.

quanquam iam dudum vxorem legitimam duxerit, pro eo quod prius in acolythũ fuerat ordinatus, compellere niteris, vt tonsuram deferat clericalẽ, ex qua inter ipsum & vxorem suam posset scandalum generari: cum de consuetudine terræ tuæ clerici vxorati non cogantur inuiti portare tonsuram. ¶ Quoniam igitur idem etiam tonsuratus non potest priuilegio clericali gaudere: Mandamus, quatenus ipsum super tonsuratione huiusmodi non molestes: dummodo nullum percipiat beneficium ecclesiasticum, cuius ratione teneatur clericalem deferre tonsuram: quia cum eum oporteat secularibus negotijs immisceri, tonsura ipsius secularia exercentis, videretur profecto in ministerij nostri vituperium redundare.

¶ Idem.

¶ *Vxorati non admittuntur ad ecclesiasticas dignitates, & coguntur dimittere quas habent.*

CAP. VIII.

CVm † decorem: & infra. ¶ Eos qui sunt publice vxorati, non admittatis de cætero ad ecclesiasticas dignitates: dimissis ab eis quas nõ possunt sine prauo exemplo, & graui scandalo retinere.

¶ Hono. iij. H. quondam reginæ Anglorum.

¶ *Clerici coniugati in rebus suis non gaudent priuilegio clericali.*

CAP. IX.

EXt parte tua fuit propositum, quod nõnulli litterati terræ tuæ (habitu & tonsura clericali relictis) publice ducunt vxores: & infra. ¶ Vt tamen consuetis iustitijs, & debitis obsequijs te defraudent, tonsuram resumunt: abiectã: & infra. Quidam etiam accepta prima tonsura similiter cõtrahunt, & eandem tonsuram deferunt, vt eodem † prætextu excusari valeant à prædictis: & infra. ¶ Cum igitur reddenda sint quę sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo: æquanimiter duximus tolerandum, si à talibus iustitias debitas velut ab alijs vxoratis exigas, & tertia consueta.

¶ Idem

¶ *Si clericus in minoribus militet, non est cogendus deferre tonsuram, vel habitum clericalem.*

CAP. X.

VT consultationi tuæ breuiter satisfiat, Respondemus, quod R. mules tuæ diœcesis, qui olim in minori esset constitutus ætate tonsuram tantum & coronam clericalem assumpsit, non est cogendus deferre habitum clericalem.

TITVLVS IIII.

De clericis non residentibus † in ecclesia † vel præbenda.

¶ Ex concilio Sardicensi. †

¶ *Episcopo non licet sine licentia Papæ transire ad alium episcopatum, ipsum acceptando: alias priuatur habito & ambito, & hoc intendit cum glossa.*

† dimisit

† duxerit

† resumunt

† eo

Mat. 22. Mar. 12. Luc. 23.

† Alias tamen à talibus &c. sed in antiquis legitur sic, ut patet.

† Vide notas nostras in hac dist. circa lem.

a Dicebat hic Abbas, q̃ in his ¶ pertinẽt ad res (absente domino temporali, in his tamen quibus vergunt periculum, sentit dis vt 7. q. c. vnalib. 6. Ioan. And.

† De materia huius tituli vide quid nouissime tenent canonici. Trident. sess 6. de reform. c. 1. & 2. & sess 23. de reform. cap. 1.

† Aliàs ita: ecclesia præbenda. &c.

† Cœlestinus Sardicensis cap. 1. Burchard. lib. 1. dicit et c. 79. 100 par. 5. c. 185. hoc specias canõ Apollo lorum. 14. vbi Vide Theodorũ Balsamonẽ. sed lege notas huius capitis.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

On licet episcopo.] Primo ponitur dictum. Secundo ratio: ibi, *Manifesta*. Tertio rationis ratio: ibi, *Cum enim*. Abbas.

CASVS. Statuit concilium Sardicense, quòd nullus episcopus transeat ad aliã ciuitatẽ de sua ciuitate: cum causa quare hoc fiat, vi deatur manifesta, scilicet ambitio: quia nullus reperitur, qui de maiori ciuitate trãsire velit ad minorem. Nota hic dubia in peiorem partem interpretari. Itẽ qui crescit, de minori ad maius crescere debet.

a ¶ *Transire.*] Sine licentia domini Papæ, vt 3. q. 1. si quis alias. perderet habitum & ambitam. ſ. de transla. inter corporalia. & c. quanto. nec alij inferiores ſine licentia ſui epiſcopi. ſ. de renuntiatione, admonet.

b ¶ *Manifeſta eſt enim cauſa.*] ſcilicet ambitio mationis dignitatis. Et eſt hic arg. dubia in peiorem partem eſſe interpretanda. ſ. de electi. c. 2. Argu. contra. ſ. de reg. iur. eſtote. & ff. de reb. dub. quotiens 2.

ADDITIO. Sed iſtud eſt propter talem præſumptionem.

c ¶ *Ad maiorem.*] Nec tamen illud eſt faciendum: quia qui creſcit de minori ad maius ecclesiam non debet. 93. dist. legimus. in fi. & ſ. de trãſlatio. c. 1. & 74. dist. c. gestis. arg. Facile enim dispenſatur, vt quis trãſeat ad maiorem quàm ad parem, vel ad minorem, propter maiorem vtilitatem. ſ. de translatio. licet. Bernardus.

CAP. I.

NOn liceat epiſcopo de ciuitate ſua tranſire a ad aliam: Manifeſta eſt enim cauſa b, pro qua facere hoc attentat: Cum nullus ſit inuentus epiſcopus, qui ad minorem c de maiori ciuitate tranſiret.

¶ Leo tertius.

¶ *Deponitur Cardinalis, qui in ſuo titulo non reſidet. h. d. Et eſt iſte textus multum notabilis.*

CAP. II.

EX d geſtis: & infra. ¶ In ſynodo Anaſtaſius preſbyter Cardinalis tituli beati Marcelli, ab omnibus e canonice eſt depoſitus f. Eo quòd parochiã ſuam per annos quinque, contra canonum inſtituta g deſeruit: & in alienis vique hodie demoratur.

¶ Ex concilio Laterã. h.

¶ *Vni plures dignitates vel eccleſiæ cõferri non debent, & eccleſia eſt conferenda illi qui reſidere & regere valeat per ſeipſum: aliàs perdit eccleſiam, & donans conferendi poteſtate priuatur.*

CAP. III.

QVia nõnulli modum auaritiæ non imponentes, dignitates i diuerſas eccleſiaſticas, & plures eccleſias parochiales, contra ſacrorum canonum inſtituta k nituntur accipere, vt cum vnum officium vix l implere ſufficiant, ſtipendia ſibi vendicent plurimorũ: ne id m decætero fiat diſtrictius inhibemus. ¶ Cum igitur eccleſia vel eccleſiaſticum miniſterium n committi debuerit, talis ad hoc perſona quæratur, quæ reſidere in loco, & curam eius per ſeipſam o valeat exercere. Quod ſi aliter actum fuerit: & qui receperit, quod cõtra ſacros canones accepit p, amittat: & qui dederit, ſargiendi poteſtate priuetur q.

¶ Alexan. iij. Eboracenſi. archiepiſcopo. ¶ *Præſentatus ad eccleſiam non conſtr matus, ſi apparet quòd nolit reſidere, no i debet inſtitui per ſuperiorem: confirmatus autem & ex non iuſta cauſa non reſidens, priuatur appellatione remota.*

CAP. IIII.

RElatum r eſt nobis, quòd cum in Lateranen. concilio ſtatutum ſit, vt perſonæ tali eccleſia vel beneficium eccleſiaſticum conferatur, quæ reſidere in loco, & curam eius per ſe valeat exercere, nonnulli ad eccleſias præſentati hoc ſe poſſe affirmant, ſed efficere contradicunt s: & infra. ¶ Cum igitur verba accipienda ſint cum effectu t: tales ſi u præſunt, quæ p alios fieri poſſunt. C. de caduc. tol. l. vnica. 9. ſinautem. k ¶ *Præſentat.*] ſ. de præben. de multa. & ſ. de electio. cum in cunctis. & ibi augetur pœna, & dic, priuetur ea vice. Ber.

Elatum.] Primo ponitur excellus. Secundo prouiſio: ibi, *Cum igitur*. Abbas.

CASVS. Dictum eſt in prædicto concilio, quòd eccleſia vel beneficium eccleſiaſticum tali perſonæ debet committi, quæ per ſe curam ipſius valeat exercere: ſed quidam affirmant ſe hoc facere velle, ſed illud efficere contradicunt: peruenit hoc ad Papam: vnde mandat Papa archiepiſcopo Eboracenſi. quòd cum verba cum effectu ſint accipienda, ſi tales præſentati fuerint, ipſos non admittat, & qui recepti ſunt remoueantur, niſi de licentia ſuorum prælatorum fuerint abſentes, puta ſtudio litterarum, vel alijs honeſtis cauſis: & ſi cõtra hoc appellauerint, eorum appellatio non valebit. Nota quòd ex promiſſione ſua quis obligatur. Item verba cum effectu ſunt accipienda. Item non debet quis ſe abſentare ab eccleſia ſua ſine licentia ſui prælati, quantumcunque cauſam habeat honeſtam. Item ſi aliquis appelleret ne faciat reſidentiam, nõ valet appellatio ſed hoc intelligẽ de eo qui promiſit reſidentiam.

l ¶ *Lateranen. concilio.* ſ. cap. proxi.

m ¶ *Contradicunt.*] ipſo facto, recedendo ſcilicet.

n ¶ *Cum effectu.*] Nota quòd verba cum effectu ſunt accipienda. de pœn. diſtin. 1. cap. hæc autem verba. & ff. ne quis eum qui in ius voca. eſt. l. ſi per alium. 6. docere. ff. quod quiſque iu. l. 1. 9. hoc autem. C. communia de ſe. l. 2. & 17. quæſt. 4. ſi quis fuderente. & 23. diſtinctio. ptalmiſta. & 16. q. 1. in canonibus. verũ. cuſtodes chartarum, &c. 9. q. 2. inſtituti. ex quo enim inſtituti ſunt, debent ibi perpetuo permanere. 70. diſtin. ſanctorum. & 71. dist. clericos. & 21. q. 1. c. 1.

a ¶ *Dignitates.*] Dignitas dicitur quandoque quædam prærogatiua in eccleſia, quæ alio nomine perſonatus appellatur: vt hic, & ſ. de reſcr. ad aures. & ſ. de ſpõ. de multa. ſiq; enim accipit pro ſeculari progatiua 23. q. 5. adminiſtratores. & 43. dist. c. 1. Interdũ pro poteſtate accipitur. ff. de of. quæſto. l. vnica. in prin. Interdũ pro ordine. 4. dist. denique. Quandoque pro conditione accipitur. veſtire enim debet fructuarius ſeruos ſecundum dignitatem eorum, id eſt, cõditionem. ff. de vſufruc. & quemadmodum qs vtatur. ſed & ſi quid. ſ. 1. De pœna iſtorum q retinent plures dignitates, habes ſ. de præben. de multa. & ſ. de electione, dudũ 2. & ſ. eo. conquerente. Vin.

g ¶ *Inſtituta.*] vt 21. q. 1. per totum. & 10. q. 3. vnio. & 16. q. vlti. per laicos. & 89. dist. ſingula. & ſ. de ætate & qualitate. eam te. & ſ. eod. conquerente.

h ¶ *Vix.*] 16. q. 1. presbyteros. & C. de aſſeſſo. l. nemo.

i ¶ *Per ſeipſum.*] Hoc quidem ius commune eſt, vt in ea eccleſia in qua inſtituitus eſt, debeat deſeruire. 21. q. 1. c. 1. & 70. dist. ſanctorum. & 71. dist. cap. clericos. & 91. dist. Eleutherius. Quandoque tamen k in caſu poteſt quis ſeruire per vicarium: vt cum parochialis eccleſia annexa eſt dignitati vel prębendæ. ſ. de prębendis. extirpandæ. 5. qui vero. & c. expoſuiſti. Sunt autem quædam quæ per alios fieri non poſſunt de iure, vt officium in eccleſia, nisi in caſibus vt dixi: vt hic patet. ff. de ſolutionibus, inter artifices. & ſ. de officio delegati, quoniã apoſtolica. 9. 2. arg. 2. q. 3. c. ſi quem. 9. abolitio. Quædam vero

k ¶ *Vix.* Vide dicta in dicto loco, & 6. de iure iurando.

k ¶ *Per ſeipſum.* Et quæ ſit cõi lata. vide ſ. de prębend. ſed ſi quis. 2. in fi. & 3. pars. 1.

k ¶ In cõmendis. Ecclesiæ ſimplices, vel in titulum, vel in commendam, ſi admittãtur, ſed admiſſi poſſunt amoueri.

k ¶ Et plures teneri ſe quirunt ad eã cõmunicandum. 2. q. 1. præſul. & c. ſequens. Ioã. And.

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

a ¶ *Amoueri.*] ſ. de præbend. quia intantum. & c. cum non ignores. vi. mitta tamen admonitione. ſ. eod. inter. & c. vltimo, & capitulo, ex tuæ.

b ¶ *Cleric. ſeq. ſignat contrarium, & ſolutr.*

c ¶ *Prælatorum.*] Clericus enim ſine licentia ſui prælati abeſſe nõ debet, etiam ex iuſta cauſa, ſiue cauſa ſtudiorum, vt hic patet: ſiue alijs iuſtis cauſis, qua ta cauſa peregrinationis, de conſec. diſt. 5. non oportet. vel pro negotijs ſuis. 7. q. 1. præſentium. ergo multo minus abeſſe debet ex non iuſta cauſa.

d ¶ *Diffugium.*] Argu. 5. 5. de appellatio. perue nit. 2. Sol. hic loquitur de eo qui habet curam animarum, & qui expreſſe monſtrat reſidere: ibi de ſimplici beneficio. & de eo qui expreſſe non promiſerat reſidere: ibi tantum pendẽte appellatione per alios deſeruitur in eccleſia de beneficio illius.

d ¶ *Decreti.*] De hoc not. 3. eo. c. proxi. Ber.

Fraternitati.]

CAPVT. Dicitur q̃ clerici alterius diœceſis, non recipiantur ſine litteris cõmẽdatitijs ſuorum epiſcoporum, niſi ſuper hoc Apoſtolicum habeatur mãdatum. Not. q̃ creditur litteris epiſcoporum.

e ¶ *Commendatitias.*] Litteræ commendatiuæ ſiue dimiſſoriæ dicuntur, quibus dimittitur & abſoluitur à pote ſtate ſui epi. in quibus perhibet teſtimonium de vita & ordinibus illius. De iſtis litteris facius habes 71. diſt. c. primus. & c. extraneo. & duobus capitulis ſequẽtibus. & ſine iſtis litteris epiſcopus non debet recipere clericum alterius epiſcopi. vt ibi dicit, nec debet nec retinere. vt 72. diſt. per totum. & clericus ſine licentia ſui epi eccleſiã ſuã dimittere nõ debet. 5. de renun. admoner. Item dicuntur dimiſſoriæ, quæ dantur appellantibus, quæ vulgo apoſtoli dicuntur. ff. de verb. ſignificatione. dimiſſoriæ.

Conſuetudines.] Primo tenitur imperatus querela. Secundo cõmiſſionis forma: ibi, *Fraternitati.* Abbas Siculus.

CAPVT. Quidam presbyter R. conqueſtus eſt dño Papæ, q̃ G. clericus requirebat ab ipſo xx. ſolidos annuatim pro eccleſia ſua, de qua idem presbyter vix neceſſaria percipere poterat: dicẽs, beneficium in eadem eccleſia ſibi fuiſſe collatum, cum alia beneficia ſibi ſufficienter obtineret, nec eidem eccleſiæ deſeruiret: mandat Papa, ſi conſtiterit q̃ dictus clericus habeat alia beneficia ſufficien tia, vel q̃ ipſi eccleſiæ non deſeruiat, dictos G. ſuper beneficio ipſo ſilentium imponatur. Not. q̃ qui beneficium ſufficiens habet, ſuperabundãtia nõ eſt audiendus. Item ſi nõ deſeruiat, nihil percipere debet.

f ¶ *Vitæ.*] Verbo victus, veſtis etiam continetur. ff. de verborum ſignificatione. verbo, victus.

g ¶ *Neceſſaria.*] Vnde portius fuit ſibi ſubueniendum. arg. ſ. de cen ſibus. licet. & C. nona vecti. 1. 1. & 10. q. 3. vnio.

h ¶ *Percipere.*] Ad hanc non ſe refert Papa in ſequentibus, & hoc ideo quia tempore collationis poſtea preſbyter illud opponi. non poſtea. 8. q. 1. dilectiſſimi. ex quo conſentit in eum, licet paupertate laboret, non poteſt diſſentire. 91. diſt. clericus. Vin.

i ¶ *Sufficientia.* In hac ſufficientia conſideratur plura: nobilitas, ſcientia: quia tales perſonæ maioribus redditibus ſunt honorandæ. tit. proxi. de multa. in fi. Dignitas conſideranda eſt. ff. de vſufru. & ſi quid. 5. 1. ira q̃ poſſit ſufficere ſibi & ſuis, & hoſpitalitatẽ ſeruare, & iura epiſcopalia ſoluere. ſ. titu. proxi. de monachis.

K ¶ *Deſeruiat.*] quodcunque iſtorum conſtiterit, ſufficit ad repulſionem ipſius. arg. ſ. de reſcri. inter cætera. & ſic patet, q̃ clericus reſidentiam facere debet in eccleſia ſua: aliàs poteſt ea de iure cõi priuari. ſ. de ap. peruenit 2. & ſ. eod. inter. & c. vlti. & præcipue cũ habet in eccleſia aliquam dignitatem. ſ. eo. ex parte. nec in abſentia aliquid percipere debet. ſ. c. proxi. arguniſi conſuetudo in contrarium ſe habeat? ſ. de conſtit. cum omnes. & ſ. eod. ad audientiã. arg. quia ibi ius commune fuit iuramento firmatum. Et eſt arg. q̃ de iure communi nullus poteſt habere plura beneficia, quorum alterum ſufficiat. ſ. titul. proxi. cum teneamur. & ſ. de reſcrip. cum adeo.

Decetero.] Ponit dictum, à quo excipit ibi, *Niſi.* Et hoc dicit. Qui eſt in ſeruitio prælati, fingitur reſidere. Abba.

CAPVT. Quidam epiſcopus quandoque ducebat ſecum aliquos de canonicis eccleſiæ ſuæ: aliq ſubtrahebant illis, qui cum epiſcopo erãt, quod cõſueuerant percipere de communitate ſtatuit Papa, ne canonicis illis, qui in ſeruitio epiſcopi fuerint, aliq̃d ſubtrahi debeat vel auferri: niſi forte ſint victualia, quæ abſentibus dari non conſueuerunt. Not. q̃ dum quis eſt in ſeruitio epiſcopi, pro præſente & deſeruiente habetur: & ſic eccleſiæ deſeruire intelligitur.

l ¶ *In ſeruitio.*] Not. q̃ qui eſt in ſeruitio epi pro præſente reputatur quo ad percipiendum beneficii, & eccleſiæ ſeruire intelligitur. arg. 7. q. 1. ſcire. & 16. q. 1. ſimiliter. & 11. q. 2. hæc huius placiti. & ſ. eod. ad audiẽtiam. arg. ff. de excu. tuto. iuriſperitos. & C. de excuſ. tuto. l. vlt. & qui eſt in ſeruitio Papæ, pro præſente habetur. ſ. eodem. cum dilectus.

m ¶ *Victualia.*] Huiuſmodi victualia ſue diſtributiones non dantur ſtudentibus in Theologia. ſ. de præben. licet.

Exparte.] Cõis diuiſio. Secundus, *Quia ergo.* Abbas Siculus.

CAPVT. Decanus cuiuſdam eccleſiæ tranſtulit ſe ad partes Gallicanas. & ibi per 2. annos. moram fecit, ita q̃ non fuit reuerſus ad eccleſiam ſuam: capitulum ipſius eccleſiæ ſignificauit hoc dño Papæ: Rñdet Papa, q̃ nõ vult q̃ ipſa eccleſia decani officio defraudetur, mandat capitulo, vt ſcribant ei, q̃ ad ſuam eccleſiam reuertatur, & ibi exerceat officium decanit: q̃ ſi venire noluerit ad eccleſiam ſuam ſibi datam, dat eis licentiam decanum alium eligendi. Not. q̃ licet aliquis longo tempore abſens fuerit ab eccleſia ſua, ſemper ideo cuius eſt vt redeat, antequam ipſe beneficio ſuo priuetur.

n ¶ *Per decem annorum.*] Et ita vt eccleſiã habere pro derelicto. per minus ſpatiũ priuari potuit. 5. eo. c. 2. & 7. q. 1. præſentiũ. in primo debet moneri vt redeat. ſ. eo. c. proxi. & c. inter. & c. vlt. aliàs nõ debet priuari iure ſuo non ciuatus, non conuictus vel confeſſus, vel p contumaciã abſens. 5. de maio. & obed. c. inter quatuor. immo & ſi eſſet vagabundus, primo ad eccleſiam ſuam citari debet. ſ. eod. ex tuæ. Et ſic patet, q̃ quantocunq; tempore aliquis ſit abſens ab eccleſia ſua, ſemper eſt monendus, vt redeat. Tamẽ ſi alibi ſe inſtituerit permittitur ſibi ſuum beneficium recipiendo ipſo iure vſq; ad vacationem annuam: poteſt quæ priuari ipſo iure quantum ad poſſeſſionẽ. ſ. de conſtit. præben. litteras. & c. cum noſtris.

o ¶ *Officio.*] Qđ in officiũ decani, ex cõſuetudine poti colligit. & ſic decanus ad reſidẽtiã tenet: aliàs priuat decanatu, vt hic patet.

Extunc

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca